DE CONGREGATIONE LATERANENSI: PER FRIGDIONARIOS CANONICOS RESTITVTA

Liber Tertius.

GABRIELE PENNOTTO NOVARIENSE
Ex Ordine Canonicorum Regularium Congregationis Lateraneñ
Abbate, ac Theologo Autore.

ROMÆ,
Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ.
M. DC. XXIV.
CVM LICENTIA SVPERIORVM.

REV.^{MO} PATRI ET D.

D. CONSTANTINO FASEOLO.

LAVDENSI.

CANONICORVM REGVLARIVM

CONGREGATIONIS SALVATORIS LATERANENSIS ABBATI GENERALI VIGILANTISSIMO.

Gabriel Pennottus Concanonicus, & seruus humilis reuerentiam, & Obedientiam.

SVB tui fœlicißimi regiminis auſpicijs, Reuerendißime Pater, Sacræ Conſtantinianæ Baſilicæ, Lateranenſisq; Congregationis Hiſtoriam ex vetuſtis illarum monimentis, Summorumq; Pontificum diplomatibus, & alijs probatis autoribus, authenticisq; documentis, ſi non pro dignitate luculenter politam, & exornatam, ſaltem fideliter collectam, & ordinatam, in lucem publicam aliquando tandem emittere curaui. Sic enim fieri poſtulabat, vt opus tuo potißimum conſilio, & imperio ſuſceptum, & inchoatum, tuis auxilijs deſudatum, tuo etiam nomine decoratum, & munitum in publicum prodiret, non ob hanc ſolummodo rationem, vt inter alia complura per tuam Amplitudinem in regenda Lateranenſi Familia præclarè geſta, quibus & Canonicæ diſciplinæ vigor, & Sacrarum literarum ſtudia mirificè pullulauerunt, ac refloruerunt, illud etiam laudis tibi accederet, iſtam videlicet non vſque adeo leuem prouinciam, à compluribus quidem laudatam, & ab omnibus optatam, ſed à nemine hactenus, quod viderim tentatam, te ſuaſore, autore, ac moderatore quadantenus elaboratam: verùm etiam (quod non abſque peculiari Dei conſilio factum crediderim) vt ſeries hiſtoricæ huius narrationis, cuius in Magno Conſtantino Lateranenſis Baſilicæ autore primus limes ponitur, in altero Conſtantino ſupremo Lateranenſis Congregationis Præſide, moderatoreq;, ſi non imperio, certè pietatis, Religionis, integritatis, omnigenæq; virtutis, & eruditionis meritis magno, & maximo nouißimus locaretur. Porro autem, etſi, quid in ipſa prouincia obeunda præſtitum fuit, non admodum laborioſum ſit vel ex ſola lectione diuinare, duo nihilominus quantum per anguſtiam temporis, & virium tenuitatem conceſſum eſt, efficere ſategi. Alterum, vt in hiſtoria texenda ratio temporum exactè ſeruaretur, & vbi fieri potuit, per annos ſingulos, (quod ab anno 1400. vſque ad 1623. præſtitũ eſt;) vbi verò propter difficultates inuincibiles id efficere non licuit, ſaltem per ſecula ferè ſingula diduceretur. Alterum vt in Monaſterijs ſeu Canonijs noſtræ Congregationis, ſiue poſt reformationem Frigdionariam, ſiue ante illam, & ante Bonifacium VIII. recenſendis, eorum origines, & fundationes, quantum ex authenticis Scripturis expiſcari conceſſum eſt, clarè, diſtinctè dilucideq; ponerentur: notatis illorum fundatoribus, necnon viris ſanctitate, vel doctrina, vel dignitate conſpicuis, è Collegijs ſingulis profectis, additis Priuilegijs Romanorum

Ponti-

Pontificum, Imperatorum, & Principum, illis præsertim, quæ in compilatione ante aliquot annos facta per nostrum Basilium Sirenium desiderari videbantur. Quorum omnium, ac simul aliorum ab ipso Sirenio typis editorum animus fuerat compendium vnà collectum in hunc Tertium Librum comportare: Verùm præ laboris, & voluminis magnitudine, temporisq; breuitate id integrum non fuit. Quam ob causam aliqua etiam omissa, quæ post volumen absolutum, & exscriptum denuo ad manus meas venerunt: alia pleraque omnia, vt ingenuè dicam, præmaturè nimis, & concito gradu, tumultuariaq; potius oratione collecta, vel agglomerata, siue consarcinata: quàm accuratè disposita, ne dicam polita, vel eleganter exornata. Verùm nostros defectus forsan aliquis supplebit diligentius, addet, poliet, exornabit, & vt nostri Poëtæ Cremonensis verbis nunc vtar.

Spero etiam fore; cum, quæ nos extundimus ipsi,
Olim aliquis Diuis, & musis charior ipsis
In melius feret, atque impensius arte polibit.
Et quæ iam nostro primò patefacta labore est,
Mollius ille viam solidabit marmore secto.
Mi sat erit specimen clari monstrasse laboris.

Lætor interim quàm maximè, præsentem, etsi læuissimam ingentissimi amoris, summæq; in Amplitudinem tuam tum obseruantiæ, tum reuerentiæ patefaciendi occasionem mihi semel oblatam, vt quem olim condiscipulum intimè dilexi, quemq; deinceps Theologum, & Verbi Dei præconem eximium, & in gerenda monasteriorum concreditorum Præfectura Præsulem prudentissimum, æquè vt vigilantissimum admiratus sum, nunc tandem in supremo Congregationis culmine dignissimè locatum, concessum sit, exiguo licet momento, venerari. Deumq; Optimum obnixè deprecor, vt incolumem, fœlicioremq; in dies R.^{mam} P.^{tem} tuam, & mei memorem sua clementia tueatur. Romæ ex Canonica S. Mariæ Pacis xviij. Cal. Decembris Anni MDCXXIII.

CAPI-

CAPITA LIBRI TERTII.

Capita Libri Tertij.

Caput

Caput primum.

Basilicæ Lateranensis nomenclatio multiplex.

I. VEnerabilis, & sacræ congregationis Lateranensis originem,& procursum hoc tertio libro,si non pro dignitate, saltem pro viribus prosecuturus, omissis plnribus, quæ Ioannes Diaconus Lateranensis proprio volumine ad Alexandrum Tertium, & Onuphrius quatuor libris Lateranensi Capitulo nuncupatis, de ipsa Ecclesia Lateranensi egregiè, dilucidè, copiosissimèq; disseruerunt, priusquam ad rem ipsam me conferam, non alienum à meo instituto futurum existimaui, si loco præfationis (vt aiunt) de nominum Basilicæ, & Lateranensis, origine, & tatione, necnon de ijs, qui dictam Basilicam primi fundauerunt, vel labentem restituerunt, vel bonis temporalibus ditauerunt, de illius super cœteras Vrbis, & Orbis Ecclesias eminentia, & dignitate quàm breuissimè disputarem.

Igitur Basilicam, vt ab hoc nomine sermonem exordiamur, ἀπὸ τοῦ βασιλέως quod est Regno dictam,Regiam Latinè nuncupari, periti omnes concedunt:Græci verò Basilicas,siue Regias eas domus dicebant, in quibus tanquam in locis publicis, & regijs publicè negotiationes, vel consilia, vel iudicia exercebantur. & inde factum vt loca,in quibus res huiusmodi tractarentur, propriè Basilicæ fint vocatæ: quanquam nullus amplius in illis Rex habitaret.Hinc Vitruuius lib.5. Basilicas foro adiunctas esse debere scribit, & Plinius in quadam epist. *Descenderam*,inquit,*in Basilicam Iuliam auditurus, quibus proxima comperendinacione respondere debeam*. & Seneca: *Fremitu iudiciorum Basilicæ resonabant*. & Cicero in Verrem: *Forum plenum, & Basilicas videmus*.Postea verò nomen Basilicę latiorem significationem habuit: nam Iureconsulti de verborum significatione, Basilicam esse dicunt omnem locum publicis vsibus deputatum. Quidam Basilicam accipiunt pro loco domus ampliori, vbi Dominum expectabant salutatores,patronos clientes,dominos serui, vbi etiam choreæ, conuiuiaque maiora fieri solebant. cæterùm cum abrogato paganismo Christianismus passim vires,acquisiuisset, & veteres Christiani Constantini edictis Christum liberè colere cœpissent, tunc ædes publicas, & sacras,ad quas sacra facturi,& tractaturi conuenirēt, plurimas,& magnificentissimas fabricare cœperunt, quas quia non ad formam templorum Gentilium rotundas,vel quadratas,ne Ethnicos æmulari viderentur,sed more Basilicarum oblongas exstruebant eas non templa, sed Basilicas vocauerunt, tum ob dictam causam,tum etiam quòd in eis omniū summo Regi,ac Domino sacrificia fierent: in omnibus enim rebus Gentilium superstitionem auersati studebant, præsertim in titibus, & cœremonijs Religionis: ne,quæ Gentiles Dæmonibus, ipsi Deo tribuere viderētur.Card.Bellar. lib.3. de Cultu Sanctorum c.4.ad finem:*Est enim*,inquit,*obseruandum, secundum veterum Patrum doctrinam,templū,& basilicam non esse synonima: & licèt de eadem domo sæpe dicantur, tamen dici sub diuersissimis rationibus*. Sed & D.Hieron.epist.ad Riparium inquit, Vigilātium adnixum, vt cum Iuliano persecutore sanctorum Basilicas aut destrueret,aut in templa conuerteret. Est igitur apud Christianos Basilica domus magnis substructionibus in honorem Dei, ad sacra in ea facienda,& Deum in ea speciali quodam modo colendū,fabricata,quales sunt,quæ Romæ s.Petri, s. Pauli, Lateranensis, & similes nuncupantur. His expeditis de nomine Lateranensi nunc dicēdū.

LAterani Gentis Sextiæ vetustissimæ Plebeiæ cognomē extitit.(fuit enim & Sextia Patricia) cuius,& aliorum multorum origo incerta.Sunt,qui putent,vel à latere, quod terræ in fornace excoctæ corpus solidum est,quo in fabricis vtimur, vel à latere, quod animalis pars est, & in volatilibus infra alam,hoc cognomen deductum.Vt vt res fuerit,primus Romanorum hoc nomine,siue cognomine vsus est L.Sextius,Sex F.N.N. Sextinus, qui Lateranus cognominatus est:hic.n.vt ex fastis marmoreis Capitolinis liquet, cū L.Aemilio Lælio Mamertino Patricio primūConsul Romæ è plebe,creatus est anno VrbisCCCXXVII.cū eius Tribuni Plebis præcipuè opera plebs post multas seditiones, & certamina Cōsulatum è Patriciorum potestate in se etiā transtulisset. Hunc Diodorus L.Lateranum vocat. Post hunc nulla mētio Lateranorum vsque ad Neronis, & sequentium Imperatorum tempora facta inuenitur. Sub Nerone verò Plautij Laterani, sub Marco Aurelio Sextilij Laterani, sub Seuero C. Laterani mentio habetur. Plautium Lateranum suffectum Consulem designatum P. Silio Nerua, & C.Iulio Attico Vestino Coss. anno Vrbis DCCCXVIII. Imperij verò Neronis XI.Pisoniana coniuratione,Tacitus lib.15. profitetur: *Annaus Lucanus*, inquit, *Plautiusque Lateranus Coss. viuida odia in Neronis coniurationem intulere. Lucanum propria causa accendebant. Lateranum Consulem designatum nulla iniuria, sed amor Reipublica sociauerat*. & paulò post: *Proximam necem Plautij Laterani Consulis designati Nero adiungit adeo properè, vt non complecti liberos, non illud breue mortis arbitrium permitteret. Raptus in locum seruilibus pœnis sepositum, manu Tatij Tribuni trucidatur, plenus constantis silentij, nec tribuno obijciens eandem conscientiam*. De Sextilio Laterano Iulius Capitolinus in vita L.Veri Imperatoris: *Post quæstuam* inquit, *statim Consul est factus cum Sextilio Laterano*. Fuit is annus Vrbis CMVII. cuius consulatum commemorat hæc vetusta marmorea tabula. II.

SEXTILIO LATERANO
AQVILIO ORFITO COSS.

Claudij Laterani mentio extat in hac vetusta inscriptione,quæ est Augustæ Vindelicorum in domo Chunradi Petingerij sic.

MERCVRIO
CVIVS. AEDES. A. TERGO.
SVNT.
A. P. CLAVDIVS LATERANVS.
XV. VIR. SAC. FAC.
COS. DESIGN.
LEG. AVG. PROPR.
LEG. III. ITAL.
V. S. L. M.

Quando verò is Consul fuerit, incertum: illud tamen constare potest, eum post Marci Imperatoris tempora fuisse, necesse esse, nam is Legionem tertiā Italicam, cuius hic Proprætor dicitur, instituit. In fastis Consularibus cuiusdam Laterani mentio habetur sub Imperio Seueri anno Vrbis CMLVI.

III. A Quonam istorum Aedes Lateranenses, quas Romæ in monte Cœlio, vbi nunc est Basilica Constantiniana, fuisse, refert in vita Marci Imperatoris Iulius Capitolinus, primùm constructæ, vel denominatæ fuerint, non est ita clarum. In Marco autem Aurelio sic scribit idem Capitolinus: *Marcus Imperator natus est Romæ in monte Cœlio vj. Calend. Maij, Auo suo II. & Augure Cos. educatus est in eo loco, in quo natus est, in domo aui sui Veri, iuxta Aedes Laterani: Hinc eius aream equestrem statuam pen longa annorum secula eò loci permansisse constat.* Iuuenalis Lateranorum ædes, quas egregias fuisse conscribit, Plautij Laterani Cos. desig. à Nerone interfecti fuisse, subindicare videtur Satyra 10. vbi de Neronis sæuitia loquitur, cum ait.

Temporibus diris igitur, iussuq; Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors.

Iuuenalis sententiam confirmare videtur S. Hieronymus in epitaphio Fabiolæ, vbi ait: *Quis hoc crederet, vt post mortem secundi viri in semet reuersa, saccum indueret, & errorem publicè fateretur, & tota vrbe spectante Romana, ante diem Paschæ in Basilica quondam Laterani, qui Cæsariano truncatus est gladio, staret in ordine pœnitentium?* Nullius enim præterea Laterani mentio extat, ab aliquo Imperatore occisi, præter huius Plautij. Quare si iste Plautius is est, cuius ædes Lateranenses fuerunt in mōte Cœlio, necesse est, eum Lateranum, qui sub Seuero Consul cum Rufino fuit, è gente Plautia fuisse, huiusq; Laterani, à Nerone interfecti, pronepotem, vel abnepotem: Ipse enim Seuero Augusto gratissimus, atque in omnibus bellis ciuilibus, & externis maximo vsui fuit. Quapropter, vt ait Aurelius Victor in Seueri vita, ab eo valde ditatus est, ex quibus diuitijs auitas ædes Lateranenses magnificentissimas refecit in monte Cœlio: ait enim *Seuerus beneuolentia, quò inclinasset, mirabili, ac perpetua ad quærendum diligens, ad largiendum liberalis, in amicos, inimicosq; pariter vehemens, quippe qui Lateranū, Cilonem, Annulinum, Bassum, cæterosq. alios ditaret. Aedibus quoque memoratu dignis, quarum præcipuas videmus Parthorum, quæ dicuntur & Laterani.* Vnde tam Sext. Rufus, quam P. Victor in libris, quos de regionibus vrbis Romæ scriptos reliquerunt, in Regione II. Cœlimontium domos Parthorum, & Laterani sigillatim commemorant. Ab hoc igitur Laterano Seueri amico insignes ædes illas Lateranenses factas, siue restitutas, ex Sexto Victore facilè cōiectare licet. Quarum possessionem, aut virili Plautiorum genere deficiente, aut per confiscationem, aut alio quouis casu, Fiscus progressu temporis occupauit: nam victo, & occiso Maxentio centesimo decimo anno post Lateranum illum, eas in potestate Faustæ Augustæ vxoris magni Constantini fuisse, conuincitur ex Optato Mileuitano lib. 6. contra Donatistas, vbi sic scribit: *Ab Imperatore Constantino Iudices dati sunt in causa Cæciliani Carthaginensis Episcopi Maternus Coloniensis, Rheticus Augustodunensis, & Maternus Arelatensis Episcopi. quibus Romam venientibus conuocatis à Papa Miltiade XV. alijsq; Italis Episcopis, in domo Faustæ Lateranensi cōcilium coactum est, Constantino, & Licinio Augustis III. Conss. VI. nonas Octobris, die feria sexta.* Fuit is annus Christi CCCXIII. quo anno tertio Idus Decembris Miltiades Papa moriens, successorem habuit in Episcopatu magnum Syluestrum, inter omnes Romanos Pontifices clarissimum, cuius rogatu, vt Damasus refert, Imperator Constantinus, qui Romæ per eos annos commorabatur, aliquot magnas basilicas, & in ijs Lateranensem excitauit.

A B his ædibus Lateranensibus in II. Vrbis Regione Cœlimontana, in quibus magnus Cōstantinus Basilicam exstruxit, Lateranensis Basilica est deinceps nuncupata, quæ alijs etiam nominibus vel à fundatore, vel à titulo, vel aliunde dicta est Basilica Constantiniana, Basilica Saluatoris, Basilica Aurea, Templum Misericordiæ, Asylum, Ecclesia Vniuersalis, Apostolica, Romana, & mater Ecclesiarum: his enim titulis decoratam, ex Romanorum Pontificum diplomatibus, & vetustissimis ipsius Ecclesiæ tabularijs, & monumentis passim inuenimus. Dicitur enim Basilica Constantiniana à magno Cōstantino, qui eam in suis ædibus construxit, vt sequenti capite patebit. dicitur Basilica Saluatoris, non ea solùm ratione, quòd à magno Pontifice Syluestro in honorem Saluatoris nostri Iesu Christi sit consecrata, verùm etiam quia prima extitit inter omnes Ecclesias in toto orbe Saluatori Christo nūcupatas. Nam quod in sermone de Passione Imaginis Saluatoris scribit Athanasius, Synagogam Iudæorum Beriti maiorem primam omnium in honorem Saluatoris dedicatam, indeq; per varias Prouincias morem aduectum, Basilicas, vel Oratoria sacrandi in honorem Saluatoris, de Orientalibus, non de Occidentalibus intelligere oportet: cum constet, ipsam Lateranensem Basilicam primam omnium Ecclesiarum solemni ritu dedicatam: præterquàm quòd sermo ille de Passione Imaginis Beriti non Beatum Athanasium Alexandrinum, sed alium longè posteriorem autorem habet, vt scitè Cardinalis Bellarminus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis in Athanasio notauit. IV.

Tertiò,

Tertiò, Basilicam Auream nuncupatam reperio apud D. Gregorium in suo Registro lib. 2. qui sic incipit: *In nomine Domini, Indictione decima, de anno ordinationis eius secundo, mense Septembri, temporibus Papæ Gregorij, Consulatus Mauritij Augusti anno septimo, depositus est Laurentius, qui primus fuerat in ordine Diaconij Sedis Apostolicæ, propter superbiam, & mala sua, quæ tacenda duximus: & factus est Archidiaconus Honoratus, coram omnibus Presbyteris, & Diaconibus, notarijsq; Subdiaconibus, vel cuncto clero in Basilica Aurea.* puto autem, ita vocatam, quòd auro tecta, & vario emblemate tota esset exornata. Quartò, dicta est Asylum, siue Templum Misericordiæ, teste Onuphrio lib. 1. cap. 5. in hunc modum scribente: *Templum item Misericordiæ, siue Asylum vocatum inueni, quòd qui ad eam quouis crimine obstricti confugissent, inde à Præfectis rerum capi, extrahi, & ad pœnam postulari non poterant. Hinc factum est, quòd antiquitus per parastatas, & frequentia ostia, siue intercolumnia, tota penè peruia fuerit, quæ non nisi telis, & cortinis occludebantur: quo omnibus ad eam confugientibus faciliùs pateret aditus. Frequentium porrò ostiorum ex vtroque Basilicæ latere, quanquam muro clausorum, adhuc vestigia extant, vbi manent presbyteri pœnitentium.* Subdit deinde Onuphrius in eodem loco: *Dicebatur etiam Apostolica Ecclesia, Vniuersalis Ecclesia, Romana Ecclesia, Apostolica Sedes, caput, mater, & magistra Ecclesiarum, & similibus appellationibus honestata inuenitur, quòd ab Apostolo Petro fundata, cæteris omnibus mundi Ecclesijs præerat, & ab ea doctrinam rectorum dogmatum accipiebant, re videlicet continente pro re contenta accepta. Aula etiam Dei appellabatur, quòd typum quendam, seu similitudinem cœlestis Ecclesiæ gereret, atque ideo in ea die, noctuq; in omnibus horis Canonicis, & Missarum mysterijs quotidie campana festiuo more pulsarentur. Inde est etiam, quòd cum missæ in ea celebrantur, non dicitur tertia vice, quæ repetitur Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem, sed tantùm, miserere nobis, idq; etiam tertiò, quòd in cœlesti Ecclesia, cuius ista gerit typum, sempiterna pax sit. In sacris quoque horis Canonicis tantùm Oratio Dominicalis Pater noster dicitur, vt intelligatur, eam primam omnium Ecclesiarum esse, quæ summam tantum omnium orationum frequentet, & quæ Saluatoris nomini dicata est, non nisi Saluatoris orationem, quam discipulos suos docuit, vsurpet.* Hæc Onuphrius ibidem.

Caput secundum.

Qui Lateranensem Basilicam vel fundauerunt, vel instaurauerunt, vel bonis temporalibus vsque ad Bonifacium VIII. ditauerunt.

CVm magnus Imperator Constantinus Augustus post miraculosam Crucis in cœlo visionem, partâq; de Tyranno Maxentio victoriam, perfectè in Christum credidisset, ne fides illius bonis operibus vacua putaretur, infinita, maximaq; beneficia, tanto Principe digna, Christianæ Religioni contulit: ac in primis multis legibus per orbẽ vniuersum promulgatis, Christianam Religionem aduersus inimicorũ vim, & audaciam communiuit, omnibus Imperium Romanum incolentibus edicens, vt Christum cuiq; liberè, quod hactenus interdictum fuerat, colere liceret. Mox inanium Deorum templis clausis, profana sacrificia fieri vetauit. deinde ad Basilicarum, & templorum erectionem, vt in ijs Christiani suos cœtus cogere, Christumq; Saluatorẽ adorare possent, animum suum conuertit: multasq; sacras ædes per diuersas orbis terræ partes, imperiali magnificentia dignas, extrui mandauit, pecunijs è fisco suo in tantum opus largitis, ac inter illas circa annum Domini CCCXV. ædes magnificas, & egregias Lateranenses, de quibus superiori capite disseruimus, siue ab vxore Fausta, siue hactenus ab se possessas, B. Papæ Syluestro, & S. R. Ecclesiæ donauit, & publicis sumptibus in magnificentissimam, sub sancti Saluatoris D. N. Iesv Christi nuncupatione, Basilicam conuertit, propinquo etiam Palatio, ad Pontificum Romanorum vsum, à fundamentis excitato, in quo Põtifices per annos plus mille iuxta dictam Basilicam habitauerunt: quæ præter præcipuam S. Saluatoris, cui dedicata fuit, appellationem, ab autore quoque Basilica Constantiniana, & ab antiqui loci recordatione Lateranense palatium, & Lateranensis Basilica, & ob alias causas alijs nominibus est nuncupata, quæ omnium totius orbis terrarum & tempore, & loco primaria basilica reputatur, vt tradit Nicolaus Papa in epistola ad Michaëlem Imperatorem. Quã postea perfectam S. Syluester Papa primam omniũ publicè 5. Idus Nouemb. consecrauit, & dedicauit, cum hic dedicationum ritus ante in vsu in Ecclesia Romana non esset: ex quo deinceps tempore per omnes orbis terræ partes vsus inualuit, vt ædificia publica in Christi, & Sanctorum honorem fabricata, solemnibus quibusdam ritibus ab Episcopis consecrarentur: nam idem Pontifex Syluester aliquot Basilicas, ab eodem Imperatore in honorem SS. Petri & Pauli, & S. Crucis, & Sanctorum Laurentij, Agnetis, Petri & Marcellini martyrum constructas, eodem ritu consecrauit. I.

II. QVæ verò ornamenta aurea, & argentea, cruces, imagines, picturas, vestes, prædia, reddirus, vectigalia, & alia bona temporalia præfatæ Basilicæ, pro illius ornatu, & clericorum in ea deseruientium sustentatione, idem pientissimus Imperator largitus fuit, habentur apud Damasum in suo Pontificali, necnon in primo volumine Conciliorum, ante Generale Concilium Nicenum, in hunc modum exarata. *Huius temporibus fecit Constantinus Augustus Basilicas istas, quas & ornauit, Basilicam Constantinianam, vbi posuit dona ista: fastigium argenteum, habens in fronte Saluatorem sedentem in sella quinque pedum, pensantem libras 120. & duodecim Apostolos, habentes singuli quinos pedes pensantes libras 90. cum coronis ex argento purissimo. Item à tergo respicientem in abside Saluatorem sedentem in throno, in pedibus quinque, ex argento purissimo, pensantem libras 140. & Angelos quatuor ex argento, in quinis pedibus, qui pensant singuli libras 105. cum gemmis Alabandenis. fastigium ipsum pensat libras duo millia 25. coronas quatuor ex auro purissimo cum delphinis viginti, pensantes singula libras 15. Pharum ex auro purissimo cum delphinis quingentis, cum catena, qui pensant libras 25. Cameram Basilicæ ex auro pensante in longum, & in latum libras 50. Altaria septem ex auro purissimo pensante libras ducentas. Patenas aureas septem, pensantes singulæ libras 30. Patenas argenteas sexdecim, pensantes singulæ libras 30. Scyphos ex auro purissimo septem, pensantes singuli libras 10. Scyphum singularem ex metallo corallo ornatum, & vndique de gemmis prasinis, & hyacinthinis auro interclusum, ex omni parte, qui pensat libras viginti, & vncias tres. Scyphos argenteos 20. pensantes singuli libras quindecim. Amas ex auro purissimo duas, pensantes singulæ libras 50. portantes singulæ medimnos tres. Amas argenteas 20. pensantes singula libras 10. portantes singulæ medimnos singulos. Calices minores ex auro purissimo 40. pensantes singuli libras singulas. Calices minores ministeriales quingentos, pensantes singuli libras duas.*

Ornamenta in Basilica, Pharum cantharum ex auro purissimo ante altare in quo ardeat oleum nardinum pisticum, cum delphinis octoginta, pensantem libras 30. Pharum cantharum argenteum cum delphinis 20. qui pensant libras 40. vbi ardet oleum nardiuum pisticum. Pharos cantharos argenteos in gremio Basilicæ 45. pensantes singuli libras 30. vbi ardet oleum suprascriptum. In parte dextra Basilicæ pharos argenteos 40. pensantes singuli libras 20. Pharos cantharos in læua Basilica argenteos 25. pensantes singuli libras 20. Cantharos cerostrotos in gremio Basilicæ argenteos 50. pensantes singuli libras 20. Metretas tres ex argento purissimo, pensantes singulæ libras 300. portantes medimnos decem. Candelabra ex aurichalco numero 7. quæ habent pedes denos, cum ornatu ex argento, interclusa sigillis Prophetarum, pensantia singula libras trecentas, quæ constituit in seruitio luminum. Massam Gargillanam in territorio Suessano, præstantem solidos 400. Massam Baurouicam in territorio Suessano, præstantem solidos 360. Massam Aurianam in territorio Laurentino, præstantem solidos 500. Vrbanam in territorio Antiano, præstantem solidos 240. Massam Castis in territorio Catanensi, præstantem solidos 1000. Massam Trapeas in territorio Catanensi, præstantem solidos 1650. Thymiamateria duo ex auro purissimo, pensantia libras 30. Donum aromaticũ ante altaria singulis annis libras 150.

AD prædictorum verò intelligentiam, nomina III. quædam explicanda, quorum vsus nostro seculo recessit. fastigium idem erat, quod tectum internè Basilicam operiens, laminis argenteis malleo deductis compactum. Camera idem, quod absida, quam & tribunam dicimus. Pharum, id est candelabrum, supra quod candelæ, aut lampades ardebant, vel pede suffultum, vel ex catena pendens, quod à nostris lampas vocatur. Phara canthara candelabra, seu lampades cum vasis ad oleum continendum: Cantharum enim vas ad liquida, vt oleum, vinum, & similia seruanda, propriè significat. Canthara cerostata Candelabra, super quibus cerei ardebant, vel patenæ supra candelabra, ad excipiendas ceras liquantes, ac defluentes, ipsis cereis suppositæ. Amæ, vel amulæ idem, quod vasa grandia, ad capiendum vinum, & aquam, ad ornatum Basilicæ spectantes, vel ad seruandum vinũ, & aquam, quæ in vsum incruenti sacrificij veniebant. Thymiamateria, vasa, quæ Thymiama continebant, quales nunc nauiculæ, in quibus incensum ferimus, thuribulo imponendum. De his, & alijs id genus plurimis scitè, ac locupletissimè Iulius Cæsar Bulengerus lib. 2. de Donarijs Pontificum per totum. Massa idem protsus, quod Massum, vel mansum: Mansum verò prædium esse, quod duo bouum paria quotannis colunt, definiunt Glossa, & Innocentius in cap. 1. de Censibus. Cuiacius autem fundum, vnde quis se, & suam familiam commodè alere possit, & vectigal dominis soluere, mansum vocari affirmat, de Feudis lib. 1. tit. 1. §. Si quis de manso, & ibi Baldus. Apud nostros Insubres quotidianus, & communis est vsus huius nominis massæ, vel Massariæ, à qua massarij rustici dicuntur, qui mansos, vel massas, vel massarias excolunt.

POst magnum Constantinum primus, qui in La- IV. teranensi Basilica fabricauit, fuit Leo Papa huius nominis I. Onuphrio autore lib. 1. c. 7. quē Summum Pontificem anno 440. renunciatum, in ipsa Basilica Cameram exstruxisse, scribit Anastasius Bibliothecarius. putat verò Onuphrius, idem fuisse cameram, & absidam, quam nos tribunam dicimus. Verùm cum credibile non sit, Constantinum Basilicam sine absida primitùs construxisse, rationabilius est opinari, cameram à Leone I. fabricatã porticum fuisse rotundam, nonnullis columnis, & parastatis fultam, quæ retro absidam nunc etiã videtur. Ipsam autē absidam ante Leonis I. Pontificatũ musiuo elegantissimè ornatã à Constantio Honorij Imperatoris sororio, Gallæ Placidiæ coniuge, Valentiniani III. genitore, inscriptio ab eodē Onuphrio te-

lata

lata sic testatur: *Flauius Constantius, Fœlix, Victor, Magister vtriusque militiæ, Patritius, & Consul ordinarius, & Padusia illustris fœmina eius uxor, voti compotes, de suo fecerunt*. Hæc Padusia prima Constantij vxor extitit, qua defuncta Gallam Placidiam superinduxit.

Post tempora Leonis I. vsque ad Sergium III. Pontificem nihil de Lateranensis Basilicæ fabricis, vel substructionibus, aut reparationibus apud autores veteres, teste Onuphrio scriptum inuenitur: etsi probabile nullatenus sit, tot seculorum intercapedine non fuisse pluribus vicibus reparatam, & exornatam. Contrarium scribente Anastasio Bibliothecario in Sergio Primo. Porro quòd sub Stephano VII. qui Bonifacio VI. successit, anno salutis humanæ 896. illius tectum cum magna parte parietum superiorum vsque ad peristilia columnarum ab absida vsque ad portas maiores terræ motu corruisset, & quod grauius est, in diro schismate inter Formosum, Bonifacium Sextum, & nonnullos sequentes Pontifices, omnibus ornamentis aureis, argenteis, & thesauris expoliata, fracta, dissecta, & deserta per integrum septennium mansisset, quo tempore diuina in eadem Basilica penitus siluerant, Sergius III. in Sede Pontificali constitutus; cum iura Pontificatus in pace tandem obtinuisset, ruderibus repurgatam, totam ferè à fundamentis restituit, & musiuo elegantissimo exornatam, in pristinum nitorem, faciemq; reduxit. Ornamenta verò aurea, & argentea, quæ sublata fuerant, vel recuperauit, vel noua refecit. Extabat in absida memoria reparationis, sequentibus versibus musiuo sic explicata.

Augustus Cæsar, totum cum duceret orbem,
Condidit hanc aulam, Syluestri Chrismate sacrã.
Iamq; salutifera lepra mundatus ab vnda,
Ecclesia hic sedem construxit primus in orbe
Saluatori Deo, qui cuncta salubriter egit:
Custodemq; loci pandit te sancte Ioannes.
Inclinata ruit senio voluentibus annis,
Spes dum nulla foret, per vestigia prisca recõdi,
Sergius ad culmen perduxit Tertius ima,
Cespite ornauit pingens hæc mœnia Papa.

Supra fores verò ipsius Basilicæ in interiori parte sequentia carmina è musiuo legebantur.

Sergius ipse pius Papa hanc, qui cœpit ab imis,
Tertius expleuit, illam, quam conspicis aulam,

Ioannes autem XII. qui sedit anno 956. renouauit eandem Basilicam, si vera sunt quæ scribit Onuphrius lib. 1. cap. 7. quanquam difficile id credidetint, qui huius Pontificis vitam, ac mores perspectos habebunt, quos Platina, & alij autores describunt.

V. CAeterùm anno 1060. Alexander II. ex Canonico Regulari eiusdem Basilicę primùm Lucensium Episcopus, ac exinde Summus Pontifex creatus, primò quidem suis Canonicis dimidium oblationum Aræ maximæ donauit, & domos Basilicæ adiacentes, & prædia multa in varijs vrbibus, & locis Italiæ consistentia, quæ omnia in priuilegio ipsius Alexandri notata fatetur idem Onuphrius lib. 2. c. 1. cuius priuilegij meminit Anastasius IV. qui altero priuilegio illud prius renouauit. Deinde Innocentius II. ex eodem Collegio canonicorum regularium Lateranensium assumptus anno 1130. centum libras monetæ Lucensis Lateranensi Basilicæ, ac monasterio donauit, ex quibus Bernardus tũc monasterij Prior, postea Cardinalis, & Episcopus Portuensis aliquot possessiones emit, non longè ab Vrbe, iuxta formas, & prope Ecclesiam S. Helenæ. Tectum quoque Lateranensis Basilicæ, ruinæ proximum, suis sumptibus refecit, nouis trabibus repositis, quas Rex Siciliæ Rogerius, Pontificis rogatu, eidem Ecclesiæ de Calabria transmittendas donauerat. Turrim quoque campanariam, quæ ruinam minabatur, renouari iussit, & plurima dona eidem Basilicæ obtulit. Lucius quoque II. qui ex Lateranensi canonicorum monasterio assumptus fuerat, Ecclesiam S. Ioannis ante portam Latinam, cum omnibus illius redditibus, & vectigalibus, & hospitale, quod situm erat ante portam Lateranensem, eidem Basilicæ confectò diplomate donauit. Anastasius verò huius nominis IV. & ipse antea canonicus regularis Ecclesiam sancti Gregorij in campo Martio cum Palatio, & omnibus ad illam spectantibus, ipsi Basilicæ, & monasterio Lateranensi concessit, necnon etiam agrum cum molendino foris portam Lateranensem, vbi dicitur in capite laci: quod tamen molendinum cum formis, & aquæ ductibus canonici regulares multis sumptibus totum refecerunt, prout legitur in libro Ioannis Diaconi Lateranensis, hanc rem sic testante: *Pro aquæ ductu, & molendinis, quæ ferè de nouo construximus, tam fossionibus, quàm muris, præter labores nostros, & hominum, & equorum, & bubalorum, & asinorum nostrorum, & præter calcariam vnam, & victualia, quæ multa fuerunt, & præter vnum equum, quem donauimus magistro fossorum, expendimus 158. libras prouisionum, exceptis 64. libris, quæ continentur in scripto, quod fecit nobis sanctæ recordationis Alexander Tertius, apud Signiam, exceptis ijs libris, quas dedimus Senatoribus, septem Consiliarijs, & viginti solidos Cancellario eorum, & quatuor libras quibusdam in priuato, & exceptis quadraginta libris, quas Alcarutius obtinuit à nobis in iure super eadem terra de lacu; pro forma reficienda, & senino molendini vndecim libras, & pro petris, & cemento adunando decem libras, & pro macinis quatuor libras, & pro tabulis quatuor solidos, & pro illis qui terram, quæ erat ante molendinum proiecerunt, vndecim solidos, quindecim libras expendimus in emundatione formæ; decem libras dedimus Odoni de Benedicto de Bona, tres libras priuatim maiori Alcarutio*. Hæc in libro Ioannis Diaconi in quadam additione. Multis quoque fabricis idem Anastasius Lateranensem Basilicam auxit, & ornauit. Porro Innocentius Tertius, & ipse Lateranensis canonicus Ecclesiæ, & monasterio Lateranensi donauit Castrum Tusculi, siue Frescatæ cum Ecclesia

S. Mariæ in Oliuano, quæ modò dicitur de Cripta ferrata. item Ecclesiam sancti Andreæ in Silice cum omnibus suis iuribus, bonis, & pertinentijs, quam donationem firmauit Honorius III. & ipse à puero in monasterio Lateranensi educatus, per suum priuilegium datum anno primo sui Pontificatus per manum Raynerij Prioris sancti Frigdiani, & S.R.E. Vicecancellarij quarto Idus Nouembris Indictione quinta, videlicet anno Domini 1216. quod priuilegium Onuphrius lib. 2. cap. 1. in Bibliotheca Vaticana fatetur reperiri. Eandem quoque donationem confirmauerunt Gregorius IX. altero priuilegio inferius exscribendo, in quo omnia Ecclesiæ, & monasterij bona suis nominibus designat, & Alexander IIII. altero priuilegio, Priori & Canonicis Lateranensibus facto anno Domini 1260. teste eodem Onuphrio lib. 2. cap. 1. Demum anno 1288. assumptus fuit ad Pontificatum Nicolaus IV. ex familia S. Francisci Assisij, qui cernens anteriores, & etiam posteriores Basilicæ parietes casum minitantes, additis fortissimis repagulis firmauit: vnde à nonnullis creditum, & assertum, in eo visum illud impletum, quo Pontifex Innocentius B. Franciscum labentem Lateranensem Basilicam suis humeris sustinentem vidit, quod sequentes versus musiuo in absida notati monstrant.

Tertius Ecclesiæ Pater Innocentius hora,
Qua sese dederat somno, nutare ruina
Hanc videt Ecclesiã, mox vir pannosus, & asper,
Despectusq; humerum supponens, sustinet illã.
At Pater euigilans Franciscum prospicit, atque
Verè est hic, inquit, quem vidimus, iste ruentem
Ecclesiamq;, fidemq; feret. Sic ille petitis
Cunctis concessis, liber, lætusq; recessit.
Francisci proles primus de sorte Minorum
Hieronymus quarti Nicolai nomine surgens,
Romanus præsul: partes circumspicit huius
Ecclesiæ, certa iam dependere ruina.
Ante, retroq; leuat, destructa reformat, & ornat,
Et fundamentis partem componit ab imis.
Postremò, quæ prima Dei veneranda refulsit,
Visibus humanis facies, hæc integra sistens.
Quo fuerat, steteratq; situ, relocatur eodem.
Præsidis ecce tui Deus hæc amplectere vota,
Quæ tibi persoluit, domus huius ornando decorẽ.
Serua, mirifica cœlo, terraq; beatum
Effice, nec manibus tradas hunc hostis iniqui.
Ingrediens populus deuotus munera sumat,
Quæ bonus hic pastor dedit, indulgendo benignè,
Et larga pietate pater peccata remittet.

Extat sub musiuo absidæ sequens elogium, quod eandem rem sic testatur: *Partem posteriorem, & anteriorem ruinosas huius sancti Templi à fundamentis reædificari fecit, & ornari opere mosaico Nicolaus Papa IV. filius sancti Francisci: & sacrum vultum Saluatoris integrum reponi fecit in loco, vbi primum miraculosè populo Romano apparuit, quando fuit ista Ecclesia consecrata anno Domini MCCXCI.* & ij quidem fuerunt, qui Lateranensem Basilicam vel primi fundauerunt, vel fundatam, & labentem restituerunt, vel bonis temporalibus ditauerunt, & ornauerunt vsque ad Bonifacium Octauum, qui triennio post Nicolaum Quartum sedit in Pontificatu.

Caput tertium.

De Lateranensis Basilicæ dignitate, & eminentia super omnes alias Ecclesias totius Vrbis, & Orbis.

Iohannes Diaconus, & Canonicus I.
Regularis Ecclesiæ Lateranensis scribens librum de ipsa Ecclesia Lateranensi ad Summum Pontificem Alexandrum Tertium, opus suum sic orditur: *Incipit scriptum de supremo Sanctuario sanctæ Dei Romanæ, idest Lateranensis Ecclesiæ, compositum de Archiuijs, & Romanorum Pontificum gestis, quæ scilicet Ecclesia Patriarchalis, & Imperialis priuilegio, & prærogatiua sanctæ Sedis Apostolicæ, dono gratiæ Dei Saluatoris IESV CHRISTI super omnes Ecclesias totius Orbis terrarum obtinet principatum: quæ etiam diuino nutu Apostolici culminis, & Romani imperij nomen possedit gloriosum. Et quoniam totus Orbis terrarum huic matri Ecclesiæ debitæ subiectionis exhibere debet obsequium, multi ex diuersis Regionibus Legati huc conueniunt, quibus nescientibus, quantum, & quàm pretiosum in hac prædicta Ecclesia Sanctuarium Dei sit reconditum, per istarum insinuationem literarum volumus esse manifestum &c.* Sunt profectò innumera propemodum argumenta, quibus istius venerabilis, & sacrosanctæ Basilicæ dignitas, & præeminentia super omnes alias Ecclesias demonstrari potest: Verùm nos hæc pauca de multis subijcienda existimauimus.

Diuus Bernardus Abbas Clareuallensis in quodam sermone de priuilegijs B. Ioannis Baptistæ, Onuphrio referente lib. 1. cap. 4. sic dicit: *Decimus honor est assertio matris Ecclesiæ: hæc enim mater, & magistra omnium Ecclesiarum Ecclesia Romana, cui dictum est: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, in honorem sancti Ioannis Baptistæ, post Saluatoris nomen, consecrata est, & signata. dignum namq; erat, vt sententiam sponsi sponsæ sequeretur autoritas, & singularem amicum eius illuc proueheret, vbi principatum ipsa conscendit. Electio proculdubio singularis est, in illa ipsa Vrbe Ioannem vindicare primatum Ecclesiæ, quam cœli duo luminaria morte clarissima consacrauerant.* Hæc Diuus Bernardus apud Onuphrium, quem tamen sermonem inter Diui Bernardi scripta non inueni; sed hoc nihil refert: nam in peristilio porticus maioris ante portas Basilicæ, quam Eugenius Tertius sancti Bernardi discipulus reficiendam curauit, hi versus nunc etiam leguntur, qui veritatem sic testantur.

Dog-

Dogmate Papali datur, ac simul Imperiali,
Quòd sim cunctarum mater, caput Ecclesiarum.
Hinc Saluatoris cœlestia regna datoris
Nomine sanxerunt, cũ cuncta peracta fuerunt.
Sic vos ex toto conuersi supplice voto
Nostra q̃ hæc ædes, tibi Christe sit inclita sedes.

In absida quoque Basilicæ supra marmoream sedem, quæ in medio extat ante Aram maximam, vbi Papa sedere solet, quando sacris interest, sunt & alij versus sequentes.

Hæc est Papalis sedes, & Pontificalis.
Præsidet & Christi de iure Vicarius isti.
Et quia iure datur sedes Romana vocatur:
Nec debet verè nisi solus Papa sedere.
Et quia sublimes, alij subduntur in imis.

Testatur etiam Onuphrius lib. 1. cap. 5. & in libello de septem vrbis Ecclesijs, alios sequentes versus in absida olim lectos sic:

Agnoscant cuncti sacro baptismate functi,
Quod domus hæc mũda nulli sit in Orbe secũda,
Nam cum Papalis locus hic sit, & Cathedralis,
Primatum mundi meruit sine lite rotundi.
Contendat nemo secum de iure supremo.
Omnis ei cedit locus, & reuerenter obedit.
Hanc Constantinus in Cœlum mente supinus,
Lepra mundatus intus, forisq; nouatus
Fũdauit primus, factum quod in ordine scimus.
Et series rerum cogit nos scribere verum.
Christi successor primus, fideiq; professor
Petrus ab hoc sede laxauit retia prædæ,
Claue potestatis recludens regna beatis.

II. DEmum canonicis regularibus Laterano pulsis, cum seculares fuissent introducti, lite de præcedentia inter illos, & sancti Petri canonicos exorta, & per multos annos exagitata, Gregorius Vndecimus sequenti decreto, in tabula marmorea prope calcidicam eiusdem Basilicæ muro affixa, sic diremit: *Gregorius Episcopus seruus seruorũ Dei ad perpetuam rei memoriam. Super vniuersas Orbis Ecclesias Romanne Pontifex à Domino constitutus, circa ea, de quibus dubitari dicitur, vt euitari possint quæcunque dispendia, declarationis suæ, vbi expedit, suam prouisionem adijcit, prout fore conspicit opportunum. Sanè dudum dum minori fungebamur officio, percepimus, quod de Ecclesia Lateranensi, quam claræ memoriæ Constantinus fidelissimus Imperator in Lateranensi palatio suo, vbi miraculosè mundatus à lepra, & sacri baptismatis fonte renotus construxit, sub vocabulo sancti Saluatoris, statuens, quòd ex tunc libera esset vnicuique potestas per Vrbem, & Orbem Ecclesias construendi, quod altera imperialis prohibitio inhibebat, à quibusdam curiosis dubitabatur, ac etiam in præsenti in dubium reuocatur, si ipsa in Vrbe, & Orbe terrarum præeminentiam, & honoris prærogatiuam in Romana Ecclesia, & cunctis Christicolis obtinere debeat. Nos igitur volentes huic dubio finem imponere, & super amputare materiam, definimus, sacrosanctam Lateranensem Ecclesiam, perpetuam sedem nostram, inter omnes alias Vrbis, & Orbis Ecclesias, & basilicas, ac etiam supra Ecclesiam, & Basilicam principis Apostolorum de Vrbe, supremum locum tenere, eamq; de iure maiorem esse omnibus alijs Ecclesijs, & Basilicis suprascriptis, ac supra omnes, & singulas Ecclesias præfatas, & Basilicas prioritatis, dignitatis, & præeminentiæ honore lætari. Et si quid contra huiusmodi regulam, declarationem, determinationem, ac definitionem à quoquam quauis autoritate scienter, vel ignoranter attentatum fuerit, id irritũ decernimus & inane. Nulli ergo omnino liceat, hanc paginam nostræ declarationis, constitutionis, ac definitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auenione 10. Calend. Februarij Pontificatus nostri anno secundo.*

EX alio etiam capite huius sacrosanctæ Basilicæ dignitas refulget, ex sacris nimirum reliquijs, quibus cum summa totius Vrbis, & Orbis veneratione ditatur, & mirificè ornatur, quas Ioannes Diaconus dicto libro cap. 4. numerans ita scribit. Multæ, & penè infinitæ supradictæ omnes Reliquiæ comprehenduntur sequentibus versibus, qui à tempore antiquissimo in eadem Basilica legebantur. III.

Et sacra Sanctarum si nomina Reliquiarum
Lector scire velis, docet hoc te cartha fidelis.
De Christi cuna, quæ virga refloruit vna,
Cœlo manna datum, Paranymphi manna beatũ,
Mensa gerens cœnã, turbamq; cibans duodenã,
Vnde sacer sanguis, quem fudit mysticus anguis
His Bissenorum coniungitur arca virorum,
Arca tenens pactum, septem candelabra, tactũ,
Quæ silicem fregit, & aquas tunc dare coegit,
Vas auri puri, præstans incendia thuri,
Gausape quod sacris aderat tingendo lauacris.
Clauditur & cista chlamys inconsutilis ista,
Vestis purpurea textrice manu Pharisæa,
Hæc latet in capso de cœli culmine lapsa,
Cumq; tot his donis sunt panes propositionis,
Et panis frangenti, qui turba mansit edenti,
Sanguine Baptistæ pariter locis omnibus iste
Est sacer, & Magni sudaria continet agni,
Præconisq; dati pars corporis incinerati,
Deq; pilis tunica pretiosa carnis amica,
A longis annis Paranymphi sacra Ioannis
Vestis seruata, iuuenum triaq; reparata
Membra dedit vitæ, iacet insuper abdita vitæ
Eiusdem plena signorum sacra catena.

Extat etiam alia tabula sub Nicolao IV. facta, in qua Reliquiarũ nomina, quarum notitia tũc habebatur sic leguntur exarata, videlicet: *Hæc Basilica S. Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, sanctiq; Ioannis Baptistæ, atque B. Ioannis Euangelistæ his sacrosanctis, ac venerabilibus insignita consistit Reliquijs. In primis hoc Altari ligneo, quod sancti Dei Pontifices, & Martyres ab Apostolorum tempore habuerunt, in quo per cryptas, & diuersa latibula missas celebrabant, persecutionis rabie imminente. Superquo desuper est mensa Domini, in qua Christus cœnauit cũ*

discipulis suis in die cœnæ. Infra autem sub altari sunt de sanguine, & aqua de latere Christi ampullæ duæ. Item est ibi de Cuna Christi, tunica inconsutilis, & purpureum vestimentum eius. Item sunt ibi Sudarium, quod fuerat super caput eius, & linteum, unde pedes discipulorum extersit. De *quinque panibus hordeaceis, item de cineribus, & sanguine sancti Ioannis Baptistæ, & cilicium eius de pilis Camelorum. De Manna Sepulchri sancti Ioannis Euangelistæ; & tunica eius, etiam pars catenæ, cum qua ligatus venit ab Epheso, forcipes cum quibus tonsus fuit de mandato Cæsaris Domitiani. Sub isto nempe altari est arca fœderis, in qua sunt duæ tabulæ Testamenti, virga Moysis, & virga Aaron. est ibi candelabrum aureum, & thuribulum aureum thymiamate plenum; & urna aurea plena manna, item de panibus propositionum. In marmoreo ferculo super altare sanctæ Mariæ Magdalenæ sunt hæ reliquiæ, Caput sancti Zachariæ Patris sancti Ioannis Baptistæ in theca argentea. Caput sancti Pancratij Martyris in alia theca ex argento, catena, qua B. Ioannes Euangelista vinctus de Epheso ad Vrbem adductus est, item vas, quo idem Sanctus venenum bibit, & illi non nocuit, item eiusdem Sancti linea tunica: theca argentea plena ossibus sanctæ Mariæ Magdalenæ, spatula beati Laurentij Martyris, interula linea* Domini *nostri Iesu Christi, quam ei beata Virgo fecit, in capsula argentea, linteus, quo Christus Apostolorum pedes tersit, pars harundinis, qua percussus fuit in capite in domo Pilati. forcipes, quibus beatus Ioannes Baptista attonsus fuit, velum, quo velatum fuit corpus sancti Saluatoris in Cruce pendentis, Sudarium, quo caput Christi in Sepulchro positi inuolutum fuit, cineres sancti* Ioannis *Baptistæ, vestes, & capilli sanctæ Dei Genitricis Mariæ, dens sancti Petri Apostoli, præputium Circoncisionis Christi, quod tempore direptionis Vrbis amissum fuit, nuper verò inuentum, vas in quo est sanguis, & aqua, quæ fluxerunt de latere Domini nostri* Iesu *Christi. frustulum Crucis Christi. Plurimæ aliæ sine nomine Sanctorum Reliquiæ.*

In Sacrario est capsa lignea, cum multis Sanctorum sine nomine ossibus, puluere, & cineribus, quæ olim in Ecclesia sancti Ioannis ante portam Latinã inuenta fuit, & eò translata. item caput sancti Gordiani, & cranium sancti Epimachi, & aliæ multæ Sanctorum reliquiæ, de quibus vide Onuphrium de septem Vrbis Ecclesijs in Lateranensi, & lib. 1. de Ecclesia Lateranensi cap. 9.

Caput quartum.

De antiqua Canonicorum, siue Clericorum regulariter, & communiter viuentium Congregatione, per B. Syluestrum Pontificem in Lateranensi Basilica instituta, & vsque ad Bonifacium Octauum continuata.

Principio statim post conditam La- I.
teranẽsem Basilicam, instituti sunt
in illa per beatum Syluestrum Pon
tificem clerici, Apostolico more
vitam communem ducentes, vt lib.
secundo cap. 17. probatum reliqui-
mus. Hinc enim Sanctissimus Pontifex Eugenius
huius nominis Quartus in suis literis Apostolicis,
quibus clericos canonicos postliminio ad eandem
Basilicam reducit, Originarios eiusdem Ecclesiæ
canonicos, siue clericos dicere non dubitauit: quo-
rum disciplina cum temporum vicissitudine labe-
retur, Beatus Leo Romanus Pontifex per Gelasium
Valerij filium, sanctissimiq; Patris Augustini disci-
pulum, secundum regulam Apostolicam ab ipso
Augustino conditam reparauit; quorum institutum
ab eodemmet Gelasio vsq; ad Bonifacium Octauũ,
etsi sæpius collapsum, sæpius restitutum continua-
ta successione in eadem Lateranensi Basilica man-
sisse, dicto libro superiori pluribus est demonstra- II
tum. Cæterùm post Leonem Primum regulam ca-
nonicam in dicta Basilica, nutantem per Magnum
Gregorium fuisse reparatam, ait Ioannes Maubur-
nus Doctor Parisiensis in Venatorio lib. 2. cap. 23.
ex Ioanne Diacono in sua historia lib. 2. cap. 12.
scribente, beatum Gregorium Clerum Ecclesiæ
Romanæ sic reformasse, vt talis esset tunc sub Gre-
gorio penes Vrbem Ecclesia Romana, qualis sub
Apostolis à Luca, & apud Alexandriam à Philone
commemoratur. Eandem quoque post ducentos
annos per Eugenium Secundum in Concilio Ro-
mano restitutam dicti Concilij cap. 7. sic habemus:
Necessaria etenim res exigit, vt iuxta Ecclesiam
claustra constituantur, in quibus Clerici disciplinis
Ecclesiasticis vacent: itaque omnibus vnum sit refe-
ctorium, ac dormitorium, seu cætera officinæ ad vsus
clericorum necessariæ. Quem Canonem in cap. Ne-
cessaria 12. quæst. 1. Gratianus transcribit. Sed &
sub Sergio Tertio circa annum 900. post Latera-
nensem Basilicam renouatam, ipsam canonicam
institutionem illuc ab eodem Pontifice reuocatam,
& renouatam fatetur idem Ioannes Mauburnus lib.
primo cap. 9. ex antiquis ipsis Basilicæ constitutio-
nibus, quas in monasterio ad septem fontes dicit
custodiri. Ex quibus etiam liquet, priscorum ca-
nonicorum Lateranensium disciplinam longè stri-
ctiorem, quàm posteriorum extitisse: nam medijs
noctibus surgentes, Præposito præeunte, & Priore

sequente

sequente bini, & bini in ordine ad Ecclesiam procedebant, preces prolixas præmittebant, sub matutinis Euangelium cum thuribulo, & alijs solemnitatibus canebant. A calendis Octobris vsque ad Quadragesimam post matutinas Vigiliç, matutinæ defunctorum agebantur ita, vt parum noctis restaret, in quo iuniores quieti, reliqui verò orationi instabant. hæc, & alia quamplura Mauburnus de antiquis illis canonicis ex libro dictarum Constitutionum. Fuisse autem canonicos regulares non autem more secularium viuentes, ex quodam alio statuto in eodem libro contento planè colligitur, in quo de canonicorum habitu sic ait: *Fratres in cotta procedant, dormituriq; cappam, pellem, cottamq; & subtulares, & si necesse fuerit, etiam caligas deponant, & solis interulis vestiti quiescant*. Easdem verò Constitutiones vetustissimas fuisse, ex alio statuto euincitur, in quo de ritu Missas celebrandi, & communicandi sermo habetur.

II. Apparet etiam eorundem antiquorum canonicorum dignitas, & eminētia cum ex multis, tum ex hoc potissimum, quod scribit Onuphrius in lib. de septem Vrbis Ecclesijs in Lateranensi, Priorem videlicet Lateranensem in sessionibus, & generalibus clericorum Romanorum conuentibus coram Romano Pontifice non solùm clericos, siue regulares, siue seculares, & monasteriorum Abbates, verùm etiam Cardinales presbyteros, ac Diaconos, solis Episcopis exceptis, omnes præcedere consueuisse: sic enim ait: *Cum verò Romanus Pontifex in Ara ipsa maxima celebrabat, ei omnes, qui in Curia Romana aliqua dignitate, honore, siue magistratu fungerentur, aderant, & assistebant: inter quos primi erant septem Episcopi Cardinales, videlicet Ostiensis, Portuensis, sanctæ Rufinæ, Prænestinus, Tusculanus, Sabinus, & Albanus. Hi Romani Pontificis collaterales, & primæ sedis Episcopi appellabantur, quorum primò consecratus Prior Episcoporum Cardinalium dicebatur, qui nunc Decanus Collegij vocatur. Post hos aderant quinque Patriarchalium Ecclesiarum Prælati, videlicet Prior canonicorum Basilicæ Lateranensis, Archipresbyteri Basilicarum sancti Petri, & sanctæ Mariæ Maioris, Abbates monasteriorum sancti Pauli, & sancti Laurentij extra muros. Assistebant etiam 28. Presbyteri Cardinales S. R. E. qui totidem Ecclesijs, quæ tituli vocantur, intra Vrbem Romam cum Episcopali autoritate præsidebant, quorum primus Archipresbyter vocabatur. Aderant præterea Archidiaconus S. R. E. cum 17. Diaconis Cardinalibus, ex quibus duodecim dicebātur Diaconi Cardinales Regionarij; alij quinq; cum Archidiacono Diaconi Cardinales Palatini, siue Altaris Lateranensis ministri dicebantur, quod in Palatio, & Basilica Lateranensi, & Vaticana, cum Papa celebraret, per vices suas Euangelia legerent &c.*

III. Post Sergium III. insignis extitit canonicorum Lateranensium reformatio facta per Alexandrum II. circa an. 1060. Inchoauerat illam Nicolaus II. Alexandri prædecessor, quantum ex illius decretis libro superiori recitatis coniectari licet, suasore potissimum, & autore B. Petro Damiani S. R. E. Cardinali, Episcopo Ostiensi: is .n. inter alia præclara tanti viri facinora canonicorum disciplinæ difficultatibus illorum temporum in multis Ecclesijs labēti, ad regulam vitæ Apostolicæ reparandæ impensā operam nauauit, sed prçsertim in sacrosancta Lateranensi Basilica, sicut ex tota illius epistola ad D. Petrum Lateranensis canonicæ Archipresbyterum apparet, vbi & canonicorum vitæ satis relaxatæ, & illorum reformationis meminit, ad quam eundem Archipresbyterum mirificè hortatur, subdens inter alia: *Porro autem quia sancti conuentus Rector cōstitutus es, noli dissimulare culpā, sed mox, vt emerserit, adhibe disciplinam. vt cum Phinees te zelus ad æterni sacerdotij iura promoueat*. Sic enim legitur in epistola per Baronium tom. 11. nu. 6. reddita, licet Constantinus Caietanus verba omiserit, quibus de conuentu canonicorum mentionem habet. Ipse autem Alexander II. qui ante Præsulatum Lucensem fuerat canonicus in eadem Basilica Lateranēsi, mox vt supremum inijt Pontificatum, accitis ex S. Frigdiani monasterio nonnullis canonicis, quorum inculpatæ conuersationis fama tunc celebris fuerat, Lateranensem canonicam optimis legibus, & institutis informauit: quod tam pium, & prçclarū opus prosecuti sunt illius successores Paschalis II. Gelasius, Calistus, & Innocentius II. & Anastasius IV. vt illorū literis ad Priores, & canonicos S. Frigdiani directis, & alijs eorundem Pontificum documentis inferius adducendis patebit. canonici enim regulares antiquæ Congregationis Lateranensis cum S. Frigdiani Lucensis ijdem prorsus erant, ijsdem moribus, & institutis viuentes, & ex canonica S. Frigdiani vt plurimum accepti, vt Lateranensis Congregatio cum S. Frigdiani vna, eadēq; prorsus Congregatio censeri, diciq; iure, ac meritò potuisset, ac debuisset, nisi Alexandri II. & Anastasij IV. statutum obstitisset, quo Lateranensem Basilicam tanquam principalem, matrem, & dominam, omnino liberam, & nulli penitus, nisi Romano Pontifici, subiectam esse voluerunt: vnde factum, vt vna Congregatio sub duplici capite constituta, in duas etiā familias fuerit diuisa, quarum altera Lateranensis, altera S. Frigdiani est appellata.

Nam post huiusmodi reformationem cum sanctæ conuersationis canonicorum Lateranēsium suaueolentia paulatim cresceret, & non solùm per Vrbem, sed per vicinas quoq; ciuitates diffunderetur, inde factū, vt per Romanos Pontifices, Episcopos, & Magistratus multis alijs Ecclesijs, & monasterijs donati, canonicorum, & collegiorū numero augerentur: & ita vnicum collegium in plura collegia progressu temporis succreuit in vnum corpus Congregationis, quæ Lateranensis ab ipso capite, quod erat Lateranense Capitulum, est nuncupata. Nam Lateranense monasteriū alia collegia complura, Ecclesias, & monasteria canonicorū habuisse, quæ illius regimini subdebātur, Honorij III. Priuilegium datū Laterani 3. Idus Nouemb. ann. 2. sui Pontificatus apertè indicat, cum ait: *Cōcedimus autem* IV.

autem, vt domos, Ecclesias, monasteria, hospitalia, ac etiam Oratoria, & alia pia loca in omni diœcesi absq; aliqua licentia cuiuscunq; Episcopi, seu Locumtenentis eiusdem, in vestris fundis tantum fundare, construere, & ædificare possitis: & aliud Priuilegium Innocentij IV. datum Laterani 15. calend. Martij Pontificatus sui ann. 1. in quo sic habet: Ea propter dilectorum filiorum Prioris, & Capituli eiusdem Ecclesiæ supplicationibus inclinati, ad exemplar prædecessorum nostrorum B. memoriæ Alexandri II. Anastasij IV. Alexandri III. Innocentij III. Honorij III. & Gregorij IX. Romanorum Pontificum, omnes indulgentias, immunitates, & exemptiones à prædictis, & alijs prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ipsi Ecclesiæ, & membris eiusdem concessas, præsenti Apostolicæ sedis priuilegio cõfirmamus. & insuper nos de Dei misericordia, & beatorũ Petri, & Pauli Apostolorum eius autoritate confisi, omnibus, qui præfatæ Ecclesiæ, ac monasterijs, hospitalibus, & Ecclesijs eidem subiectis, eorumq; operibus grata impenderint subsidia, &c.

V. MOnasteria verò, Ecclesias, & membra dictæ Congregationis recenset Gregorius IX. in magno priuilegio Priori, & canonicis fratribus sacrosancti Patriarchij Basilicæ Lateranensis concesso, quod ab authentico acceptum integrum hic redditur, videlicet.

Gregorius Episcopus seruus seruorũ Dei dilectis filijs Priori sacrosancti Patriarchij Basilicæ Saluatoris Domini, quæ Constantiniana vocatur, eiusq; canonicis fratribus, tam præsentibus, quàm futuris, regularè vitam professis in perpetuum. Vigilanti, atq; superemiriti specula summæ Apostolicæ sedis, qua cunctis, Deo autore, licèt immeriti, præeminemus Ecclesijs, monemur pariter, & exhortamur, actus nostros ritè componere, & omnia pro rerũ varietate cũ ea cautela, & moderatione distinguere, vt de vultu eius iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatẽ. Congruã. n. officij nostri prosequimur actionẽ, si vniquaq; Apostolica prouidentia suum honorem, & dignitatem seruemus, & Ecclesias, quæ digniores, & sanctiores habentur, in sui status prærogatiua; vigilanti studio custodire curemus, vt à summo Patrefamilias reddendo singulis debita cõmissæ nobis dispensationis, sempiternæ recipiamus incrementum mercedis. Cum ergo iuxta creditum nobis à Domino dispensationis talentum omnibus Ecclesijs Apostolica sollicitudine inuigilare, & intendere debeamus, multò amplius circa illius commodum, & profectum, curã, & vigilantiam adhibere compellimur, per quã datur, vt omnibus indigentibus illud Apostoli studiosè adimpletes, quod dicitur, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei. Quapropter dilecti in Domino filij Ecclesiã ipsã in qua diuino mãcipati estis obsequio, ad exẽplar prædecessorũ nostrorũ beat. mem. Alexand. II. Anast. IV. & Alexandri III. Innocentij, & Honorij, Romanorũ Pontificũ, Apostolicæ Sedis priuilegio communimus. In primis siquidẽ statuentes, vt ordo canonicus, qui secundũ Deũ, & B. Augustini regulã, ibi noscitur institutus, perpetuis ibidẽ temporibus inuiolabiliter conseruetur: Præterea quascũq; possessiones, quæcunq; bona eadẽ Ecclesia in præsentiarũ iustè, & canonicè possidet, aut in futurũ concessione Pontificũ, largitione Regũ, vel Principũ, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Medietatem omniũ oblationũ principalis altaris in integrũ sine expendio aliquo: ex alia verò medietate sepeẽ videlicet vnctariũ quæ sunt Episcoporũ, quoties Episcopatus vacãt, partes, quæ Episcopos contigerẽt, ex beneuolentia sedis Apostolicæ, & paterna benignitate vobis, vestrisq; successoribus in perpetuum concedimus, & cõfirmamus; ita tamen, quod postquã Episcopi fuerint substituti, illas debeãt portiones habere, saluo tamẽ in omnibus seruitio Ecclesiæ, quod de ipsis vncijs debetur, donationem etiã, seu redditum, qui glandaticũ dicitur, vel herbaticũ, ex nostris porcis, & pecoribus, seu omnem fructionem ab eisdem prædecessoribus nostris Ecclesiæ ipsi collatam Ecclesiam s. Ioannis de fonte cũ oblatione ipsius altaris, vel Ecclesia integram cũ omnibus Oratorijs, quæ in circuitu eius sunt, domos, quas habetis in Lardatio, cum Basilica Vlpia ex dono fel. mem. prædecessoris nostri Lucij Papæ, Ecclesiam s. Ioannis ante Portam Latinã; cum capellis suis, videlicet s. Stephani in capite Africæ, s. Laurentij iuxta porticum B. Petri, s. Anastasij cum Castro Nouali, s. Luciæ in Columna, cũ omnibus ad prædictam Ecclesiam s. Ioannis ante portam Latinã pertinentibus, intra, & extra Vrbem. necnon Hospitale, cum Ecclesia s. Nicolai iuxta portã s. Ioannis, cum omnibus suis pertinẽtijs. Ecclesiam s. Mariæ de Spazzalaria cum pertinentijs suis, ex dono fel. mem. prædecessoris nostri Anastasij Papæ. Ecclesiã s. Gregorij in Martio, cũ Palatio, in quo ipsa sita est; & cũ omnibus ad eandem pertinentibus, necnon Molendinum in capite lacuum cũ terra, & silua, quæ vobis restituit. Ecclesiã s. Bartholomæi, & s. Danielis cum earũ pertinentijs. Castrũ Perlatæ cum Ecclesia s. Luciæ, s. Petri, s. Simeonis, & s. Pancratij, cum omnibus earũ pertinentijs. Quidquid habetis in Castro Montisflasconis intus, & foris. Molendinũ de Rege Ecclesiã s. Mariæ in colle sumpto, cũ omnibus suis pertinentijs. Ecclesiam s. Ioannis in Paterno, cum omnibus suis pertinentijs. Ecclesiam s. Thomæ in ciuitate Interamnensi, cum omnibus pertinentijs suis. In Ducatu Spoletano Ecclesiam s. Mariæ de Cillano cum omnibus Ecclesijs, & possessionibus suis. Hospitale s. Ioannis de Faren. cum omnibus possessionibus suis. Quartam partem de octo castellis scilicet Peregra, Gramali, Ballacula, Librij, Morum, Mollitel, Cruceron, Monte, & octauam partem de alijs quatuor Castellis: scilicet Melan, Planen, Cruce, & Faren. cum Ecclesijs, & pertinentijs eorundẽ. Castrum Valles Montoni cum omnibus Ecclesijs intus, & foris, & cum omnibus ad ipsum castrum pertinentibus. Castrum Metalantij cum Ecclesijs, & omnibus ad ipsũ pertinentibus. Castrum Carpineti cũ Ecclesijs, & omnibus ad ipsum pertinentibus: Castrum Solpherata cũ omnibus suis pertinentijs. In Episcopatu Amelion. Ecclesiam s. Romanæ iuxta ciuitatem ipsam, Ecclesiam s. Pauli intra muros ciuitatis eiusdem, cum omnibus

earum

earum pertinentijs. Suburbium insuper, quod est circa Constantinianam Basilicam in scabello iuxta sacrum palatium cum domibus, quas ibi habetis, domum & vineam, quas emistis à Theodora filia Rainonis in cāpo Lateranensi. Domos, quas habetis ibidem iuxta portam Claudiam. In Prænestino in Cancello, & via maiori Domos, *quas habetis, & terram in Castello nouo, & quæ habetis in circuitu Ecclesiæ vestræ, terras videlicet, & hortos cū oliuis, & diuersi generis arboribus à vineali s. Nicolai prodecema, vsq; in terram s. Thomæ, Turrim vestram cum fundo, & cum vineis in loco, qui dicitur ad quartam fundi tabernulæ, fundum cāpi vituli, fundum, & Ecclesiam s. Luciæ Renati, cū vineis, & omnibus pertinentijs suis, fundum fauarali, fundū Marani cum prato, & turri, vineas, quas habetis in monte Honorij, vineas marco veteri, vineas, & molendinum in valle sub granario nostro. Ecclesiam s. Andreæ in silice, cum omnibus suis pertinentijs, sicut in concessionis eiusdem prædecessoris nostri Innocentij priuilegio continetur. Ecclesiam s. Mariæ in Frascata sitam in fundo Oliuano, cum Castro, & Terra, quæ ibi habetis. apud Osani Casale iuxta s. Dignā, & Meritā, quatuor filos Salinarum in pedica vetula. In cāpo Ostiensi pedicam de furcella ad salē faciendum, & tria andita in pedica de vacarijs, cū alijs salinis ibidem positis, & salinas, quas habetis in territorio Portuen. in campo maiori videlicet pedicam, quæ dicitur Piscina gagliarda, vel si alijs vocabulis vocetur, & quinq; andita posita ibidem in flauello maiori maledicto. Illud verò, quod à memoratis prædecessoribus nostris Alexandro II. & Anastasio statutum est, maximè obseruari præcipimus, videlicet vt vasa, seu vestimenta, altare, & cuncta sacri ministerij ordinamenta non tangantur, vel proferantur, seu reponantur, aut ēt qualescūq; oblationes desuper altari à nō sacratis Deo ministris tollantur. Porro celebrantibus ibidē Episcopis sacra Missarū solēnia, clericalibus tunicis præsentes sitis, tamē imponatis ex vobis presbyterū, diaconum, & subdiaconū, atq; Accolytū insuper prouidere curetis, & minus quatuor fratribus assistentibus missa in eadem* Ecclesia *ēt in diebus priuatis minimè celebretur, diebus verò dominicis, & ēt eorū Sāctorū festiuitatibus, quan tuncumq; fuerit plenarius, vester adsit cōuentus. Adijcientes ad hæc decreto eorundē prædecessorum nostrorum, vt eadē Ecclesia, tanquā principalis, mater, & domina omnino libera sit, & nulli penitus, nisi Romano Pontifici, sit subiecta; atq; ijdem Episcopi salubri prouidentia veluti cooperatores, & Vicarij nostri ipsius venerabilis sacrosanctæ Basilicæ vtilitatē, & honestatē attētè prouideant. Vt autē in eadē Basilica regularis ordinis, & disciplinæ vigor inuiolabiliter auxiliāte Deo custodiatur, & seruetur, vnumquēq; prædictorū Cardinalium Episcoporum, qui ad Dominici altaris sunt seruitium deputati, semel in hebdomada de obseruantia regulæ cum fratribus Capitulum tenere, & si quid graue corrigendum fuerit, cum eorū consilio Prioris, & fratrum per ipsos vice nostra emendari statuimus.*

Sancimus præterea & autoritate Apostolica indulgemus, vt quoties aliqui peregrinorum in Parochia vestra sine testamēto decedant, eorum bona sine alicuius contradictione, vel impedimento, nisi heredem, vel hæredes habuerint, ad quos debeant de iure deuolui, iam dictæ Ecclesiæ vestræ proueniant, nec alicui abscondere vel alienare eorumdem bona aliqua adsit facultas. Obeunte verò te nunc eiusdem sacrosanctæ Basilicæ Priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, siue violentia praeponatur: sed fratres in aliqua persona de vestro collegio, si idonea reperta fuerit, vel de alio religioso conuentu, prius conueniant, et postmodum cum consilio, deliberatione, et iudicio Romani Pontificis eligatur. Electus autem, et confirmatus, nulli, nisi tantum Romano Pontifici de obedientia, vel subiectione aliqua teneatur.

Præcipimus quoque præsenti decreto, vt nullus omnino in Priorem, et canonicos eiusdem Ecclesiæ *vbicūq; morantes suspensionis, vel excommunicationis sententiam promulgare, vel eos ad synodum vocare præsumat: sed neque clericos, vel laicos oblatos in suis Ecclesijs permanentes: Quod si quisquam in eos huiusmodi sentētias promulgaret, illas decernimus irritas, et inanes. Liceat præterea vobis clericos è seculo, vel laicos fugiētes liberos, et absolutos vndecūq; fuerint, nisi excōicati, vel interdicti sint, absq; alicuius cōtradictione ad conuersionē suscipere, et qui suscepti fuerint cum cōt consilio Prioris, et fratrū, nulli de obedientia teneantur, nisi Romano Pontifici, et Priori eiusdem Ecclesiæ.*

Prohibemus aūt, vt nulli fratrum post factam in eadem Basilica professionem, sine Prioris sui licentia fas sit de claustro discedere: discedentem verò absque communium literarum cautione nullus audeat retinere.

Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat, præfatam sacrosanctam Basilicā temerè perturbare, aut possessiones eius auferre, et ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus perturbare, sed illibata omnia, integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, et sustentatione cōcessa sunt, vsibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis, et confirmationis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertiò commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et à sacratissimo Corpore, et Sanguine Dei, et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus, et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Laterani per manum magistri Martini S.R.E. Vicecancellarij, tertio Nonas Februarij, indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno 1227. *Pontificatus verò Gregorij Papæ IX. anno primo.* Porro ex supradictis castris existentibus in Ducatu Spoletano, & agro Reatino, nonnulla donauerunt Ecclesiæ Lateranensi Illustrissimi Comites de Castello, Nahartium olim Reguli, prout constat authenticis instrumentis, quæ vidi.

Porro

VI. Porro autē ex prædictis Ecclesijs nonnullas cōstat collegiales, siue conuentuales extitisse. de omnibus verò non ita certum. quæ collegiales, & conuentuales erant, sequentes potissimum fuerunt.

Prima Lateranensis, quæ omnium aliarum dictæ congregationis erat caput, & mater.

Secunda sancti Ioannis ante Portam Latinam, quæ nunc etiam Lateranensi Basilicæ subijcitur, licèt collegio, & conuentu destituta.

Tertia sancti Stephani in Monte Cælio, quam postea obtinuerunt fratres sancti Pauli primi Eremitæ: nunc autem per Gregorium XIII. manet vnita collegio Germanorum sancti Apollinaris.

Quarta sanctæ Mariæ in Episcopatu Tusculano, vulgo de Crypta ferrata nuncupata, insigne monasterium, & magnis prouentibus abundans: sed commendatum. Manent nunc in eo quidam monachi Græci ex instituto sancti Basilij.

Quinta sanctæ Romanæ propè Ameliam, sed nūc collegio, & conuentu omnino destituta, & commendata.

Sexta sanctæ Mariæ in Colle Scipij Diœcesis Interamensis, sed ex regulari nunc facta secularis, retinet collegium canonicorum.

Septima s. Thomæ in ipsa ciuitate Interamnio, sed destituta, & commendata.

Octaua s. Ioannis de Paterno in Episcopatu Marsicano, insignis Præpositura, cuius Præpositus habet vsum Pontificalium: verùm ex regulari effecta secularis, retinet collegium canonicorum.

In alijs autem Ecclesijs degebant canonici Lateranenses regulariter viuentes. vtrum autem essent collegiatæ, an simplices Prioratus, Manuales nuncupati, vel Rectoriæ sine conuentibus, nullo scripto authentico licuit inuenire.

Caput quintum.

De Canonicorum Regularium eiectione ab Ecclesia Lateranensi per Bonifacium VIII. & statu dictæ Basilicæ vsque ad Eugenium IIII. sub quo ipsi Canonici Regulares ad eandem Basilicam redierunt.

I. PErmanserunt autem clerici canonici, qui & regulares dicti, pacificè in Lateranensi Basilica per annos circiter mille, nimirùm à temporibus Beati Syluestri Papæ, vel saltem Leonis Primi Pontificis, vsque ad Bonifacium VIII. de Ciuitate Anagniæ, familia de Caietanis, qui ad summum Pontificatum euectus anno Domini 1391. canonicos claustrales, & regulares monasterio exire ordinauit, & seculares loco eorum in dicta Basilica stare fecit: & ex monasterij redditibus magno labore, vigilijs, ieiunijs, & odore inculpatissimæ conuersationis partis per canonicos regulares, singulis canonicis secularibus singulas speciatim præbendas constituit, & tot bona temporalia vel à canonicis regularibus comparata, vel à Romanis Pontificibus ex Lateranensi monasterio profectis in testimonium gratitudinis largita, Romanorum ciuium esse decreuit, vtpote ab illis, aut illorum parentibus Lateranensi Basilicæ, siue monasterio collata, qui forsan nec vnum lapidem super lapidem in eo posuerant, nec clauum, vt aiunt, in parietem confixerant; cum de acquisitione, & titulis omnium, & singulorum bonorum Lateranensis Basilicæ, siue monasterij per Bonifacium in præbendas diuisorum constet manifestissimè.

Quæ verò causæ Bonifacij Pontificis animum ad regulares canonicos eijciendos, & seculares loco illorum statuendos impulerint, conijcitur ex cæteris illius gestis per Platinam, & alios Historicos memoratis.

Hoc certum, ab Alexandro II. vsque ad Bonifacium VIII. octo Romanos Pontifices ferè omnes sanguine, ac genere clarissimos ex Lateranensi canonicorum monasterio acceptos, exceptis S. R. E. Cardinalibus, Vicecancellarijs, & inferioribus prælatis, videlicet Alexandrum ipsum II. Paschalem II. Honorium II. Innocentium II. Lucium II. Alexandrum III. Innocentium III. & Honorium III.

QVinimmo si diuini cultus splendorem, & vitæ canonicæ districtionem attendamus, certo certius est, hæc nullo tempore vnquam II.
magis, quàm ante ipsius Bonifacij tempora in Lateranensi Basilica micuisse, ac floruisse, quod ipsemet Onuphrius in libello sæpe allegato nullatenus omisit, sic scribens pagina mihi 135. *Canonicorum ordinem dilabentem Laterani iuxta Beati Augustini regulam post multa tempora primus omnium reformauit Alexander Papa Secundus, qui ante pontificatum clericus regularis fuerat, & in amplissimam dignitatem, vitæque splendorem restituit, itaut monachis Cassinensibus magno tunc sanctitatis, ac pietatis nomine florentibus, & celeberrimis nulla in re cederent. Quare ea deinceps congregatio ingentem maximorum virorum prouentum tulit: ex eo enim monasterio prodierunt Honorius Secundus, Innocentius Secundus, Lucius Secundus, Alexander Tertius, & Honorius Tertius Romani Pontifices.* Hæc ille. E contrario verò post Bonifacium VIII. quantum obscuratus fuerit diuinorum cultus in eadem Basilica, ex alio Summo Pontifice, Eugenio videlicet Quarto accipe, qui illius casum in literis Apostolicis, quibus canonicos regulares eidem Basilicæ restituit, in hunc modum commiseratur.

Cum autem hoc pium, & salutare institutum mundo in maligno posito, ex antiqua hostis inuidia fuerit perturbatum, & per fælicis recordationis Bonifacium VIII. prædecessorem nostrum quadam illius temporis malitia consideratione immutatum, & per ipsum Patrum termini, contra diuina præcepta, translati noscan-

noscantur, & amotis regularibus canonicis, secularium clericorum, & canonicorum fuerit dicta Ecclesia cura & gubernationi commissa, & dignitatum, officiorum, canonicatuum, prabendarum, & beneficiorum erectio, institutio, deputatio, & fundatio celebrata, certis etiam tunc expressis causis, quæ diuina clementia, cum omnibus in illa immutatione narratis, nostris temporibus omnino nunc cessant, & cessare amplius futuris temporibus domino largiente sperantur, & ex præfata immutatione s. Basilica plurimum ab illa s. institutione in sacro cultu, diuinis officiys, & sacrosanctis mysteriys, ac in spiritualibus, & temporalibus deformata, & passa fuerit detrimenta quamplurima, & vbi prius religio, & honestas cum bonorum temporalium vbertate florebat, vix saltem vestigium potuerit bonorum temporalium apparere, & habitaculum Domini, quadam spirituali, & temporali squalleret solitudine, nihil amplius nostra &c.

III. ET accedit in huiusce veritatis cõfirmationem ipsa temporalium bonorũ affluentia, quibus Lateranensis Basilica sub canonicis regularibus, & per canonicos regulares ante Bonif. VIII. ingentissimis abundabat, quæ vel ab ipsis regularibus canonicis parta, vel à summis Põtificibus, & alijs pijs viris intuitu illorum sanctitatis donata, nullus nescit, qui seriem rerum ad eandem Basilicã spectantium non ignorat. Etsi. n. per magnum Constantinum, & alios Principes, ac ẽt Romanos Pontifices maximis redditibus esset donata, cum nihilominus Alex. II. accitis s. Frigdiani canonicis illam reformauit, ea omnia vel à Tyrannis erepta, vel à laicis occupata, vel à Põtificibus in schismate creatis distracta fuerant adeo, vt in priuilegio eiusdem Alexandri, quo ipsius Basilicæ bona temporalia censentur, nulla prorsus illorum mentio habeatur: vnde cũ in diplomatibus Pontificum Romanorum ab Alex. II. vsq; ad Bonif. VIII. tot bona temporalia ad Lateranensem Ecclesiã spectantia, castra, villæ, prædia, redditus, census, vectigalia cõmemorentur, certo certius est, illa omnia canonicorum regularium partus extitisse, ex quibus tũ post illorum erectionem Ecclesia Lateranensis amplius nihil possidet, sed nec etiã temporibus Eugenij IV. & multis annis ante illum possidebat, quorum non pauca per laicos teneri, & in pace nunc possideri, nullus ignorat. Quibus omnibus hoc tãdem adijciendum videtur, pulsis regularibus canonicis sub Clemente Bonifacij successore, totam Lateranensem Basilicam conflagratione consumptã fuisse, quã conflagrationem Onuphrius lib. 1. de Basilica Lateranensi c. 7. nec non in libello de septem Vrbis Ecclesijs sic prosequitur, ex Ioanne Villani lib. 8. suæ historiæ c. 97. *Nouissimè an. Do. 1308. Papa Clemente V. in Gallys residente, mense Iunio, dum canonici in Choro horam vesperarum cantarent, & iam hymnum Magnificat anima mea Dominum inchoassent, negligentia quorundam artificũ, qui laminas plumbeas tecti Basilicæ Lateranensis reficiebant, versa est olla, in qua ignis erat pro plumbeis chartis resina, & pice conglutinandis, ex cuius versione ignis in trabibus tecti accensus est, quisflante Austro adeo exarsit, vt totum tectum Ecclesiæ, adiacentes canonicorũ ædes, porticum, quo à Basilica itur ad Palatium, & Patriarchium ipsum omne consumpserit, parua tantum s. Laurentij adicula, quæ Sancta Sãctorum dicitur, excepta, in qua tunc eum multis alys reliquijs capita Apostolorum Petri, & Pauli recondita erant, quo incendio magna thesauri, ornamentorumq; auri, & argenti copia cum ingenti vestium supellectile consumpta est.* Hæc ille, quæ longius prosequitur 2. & 3. libro multis in locis.

Vtcunque verò res se habuerit, & vt demus, veteres illos canonicos ante Bonif. VIII. à primæuis institutis aliqualiter lapsos, forsan satius fuisset ad pristinam disciplinam illos reducere, quàm canonicã institutionem inclinarã deijcere, & a fundamentis conuellere. Profectò Sergius III. quem malè inter Pontifices audiuisse, Luitprandus, Sigibertus, Platina, Onuphrius, Baronius, & quotquot illius vitã descripserunt, passim fatentur, cum Lateranensem Ecclesiam collapsam, & disciplinam Ecclesiasticam in ea penitus neglectam deprehendisset, primùm quidem ipsam Basilicam ruderibus repurgatam à fundamentis totam refecit: mox vitæ regularis institutũ in ea tunc maximè renouauit, teste Mauburno in suo Venatorio lib. 1. cap. 9. qui id ex antiquis eiusdem Lateranensis Basilicæ statutis, in monasterio ad septem fontes repertis constare dicit. Ex quibus tandem habes, quis istius venerabilis Ecclesiæ fuerit status tum ante Bonif. VIII. tum etiam post illũ vsq; ad Eugenium IV. qui congregationem canonicorum regulariter viuentiũ in eadẽ Ecclesia restituit, ex canonicis regularibus paulò antea in mon. Frigdionario reformatis. ꝙ quemadmodũ cõtigerit nũc cõsequenter dicturi, prius ab ipsa reformatione Frigdionaria opus erit, vt narrationem ordiamur.

Caput sextum.

De fundatione Mon. Frigdionarij, in quo reformatio Canonicorũ Regulariũ in Italia circa an. Do. 1400. fuit inchoata.

I. DIcturus consequenter de reformatione canonicorũ Frigdionariorũ, ex qbus antiqua Lateranensis congregatio per B. Pontif. Eugenium IV. fuit restituta, prius de ipsius mon. s. Mariæ de Frigdionaria fundatione, & origine, nec non de canonicorum regulariũ instituto in eodem monast. vsq; ad ipsam reformationem continuato, verba facere necessariũ existimaui. Est Frisonaria, siue, vt alijs placet, frigdionaria colliculus in Hetruriæ finibus, in Lucensium comitatu, tribus circiter milliaribus à ciuitate distãs, Aquilonem versus, syluis roborum densissimis cõtra Boreã munitus, versus Austrum apertus, tum situs, tum aëris amœnitate, salubritateq; mirificè delectabilis, à turbis secularibus remotus, ad diuinarum rerum contemplationem, ac meditationem à natura destinatus: ibiq; templum vetustissimum Virgini Dei Genitrici sacrum, non solùm ab indigenis, verùm etiam à toto populo propinquæ ciuitatis summa in veneratione semper habitum, vt si superstitionem circũscribas, illud appositissimè in hunc locum quadrare videatur, quod de monte Idæo Berecynthiæ Deorũ Genitrici sacro, Virgilius tertio Aeneid. scribit.

Hinc mater cultrix Cybele, Coribantiaq; æra,
Idæumq; Nemus: hinc fida silentia sacris,
Et iuncti currum Dominæ subiere Leones.

Vnde verò Frigdionariæ, siue Frisonariæ nomen detiuatum, aut loco inditum, sunt, qui ab auiculis Frisonibus vocatis, quarum in propinquo nemore copia ingēs est, nomen Frisonariæ deductū velint. Alij verò, de quorum numero est Ioannes Baptista Signius lib. 4. de canonicis c. 8. à propinquo vico Frisonatio nuncupato Frisonariam dictam arbitrātur. Verū in vetustis monumentis Lucanæ ciuitatis & illius comitatus, nulla istius vici memoria reperitur. Augustinus Ticinensis, qui Frigdionariam, nō Frisonariam dicendam censet, ab Oratorio per s. Frigdianum Lucensium Episcopū, ibi loci erecto, ad quod frequēter diuertebat causā meditationis, & orationis, Frigdionariam vocatā arbitratur. Multa de nomenclatione Frisonariæ, seu Frigdionariæ leguntur apud recentem autorem Iosephum Mozzagrugnum lib. 8. præsertim fol. 16. & 40. quibus in locis egregijs paranomasijs in Frigdionarios canonicos lepidissimè ludit, quę illius ingenij leuitati indulgere oportet. illud porrò non omittendū, quod fol. 16. pag. 2. sic notauit: *Verum hoc nomē ad mentē scribentiū in honorē* (puto dedecus velle dicere) *& despectum, & ferè infamiam venit, vt cum Scopetinos vocamus, vel Frigdionarios, vt despicabilē, & dedecorā notemus.* nā quidquid fit de Scopetinis, quorum nunc causam non ago, nullum virum doctum, probatum, aut sanæ mentis proferet, qui nomine canonicorum Frigdionariorum rem dedecorā, vel despicabilem notare velit, quorum religiosam vitam, & viros pręclaros miris laudibus extollunt plures autores graues, quorum nonnullos in sequentibus adducemus. Certè nos ipsi de nomine canonicorum Frigdionariorū, deq; illorū sāctissima cōuersatione, familiaritate, societate, vnitate nō solū nō erubescimus, sed vel maximè, & meritò gloriamur: quorū vitā sanctissimā, & mores inculpatissimos vtinam nunc omnes æmularemur. Sed de nomine satis.

III. Quod ad rem attinet, de prima origine monasterij Frigdionarij triplex apud scribētes sententia reperitur. Prima nōnullorum, qui illā in ann. citer 1250. & in quendam militem Lucensē nomine Marcoaldum de Malpilis refundendam arbitrantur, propter quoddā Alex. IV. priuilegium canonicis Frigdionarijs factū Viterbij 2. calend. Maij Pont. sui ann. 4. in quo inter alia sic habet: *Volentes Ecclesiæ vestræ obtentu dilecti filij nobilis viri Marcoaldi militis Lucani, qui nuper de bonis proprijs Ecclesiam vestrā fundasse dicitur, & dotasse, & qui pro vobis personaliter &c.* Quam sententiam verā esse contendit Ioaooes Baptista Signius, loco proximè citato, propter testimonium allegatum.

Secunda sententia est autoris supplementi Chronicorum lib. 12. sub an. 1107. in fine scribentis: *Extat & Frisonariæ extra vrbem ipsam monasterium, Mathildis Comitissæ opus, huius optimi viri (s. Arnulphi) iussu fundatum, nunc sub regulari obseruantia excultum.*

Tertia verò sententia tum Ecclesiā, tum monasterium Frigdionarium à B. Frigdiano Lucensium Episcopo fundato, & in eis clericos canonicos Lateranenses instituitos affirmat, quam tuetur R. P. Cęsar Frāciottus Sacerdos Lucensis, in lib. Historię de sacris imaginibus, & reliquijs ciuitatis Lucensis in descriptione monasterij s. Frigdiani, adstipulatur Augustinus Ticinensis in Propugnaculo p. 4. c. 8. & par. 5. §. *octauo, confirmatur hoc idem per Sigibertum.* vbi affert pro confirmatione testimonium depromptum ex Atchiuis sancti Martini Lucensis, & quanquam scribat Signius loco proximè citato, quosdā sentire, Frigdianum Episcopum Lucensem Oratorium ibi erexisse, & locum ab eo Frigdionariam appellatum, idq; satis frigidum esse: alios dicere, monasterium ab illustri Mathilda Comitissa conditum, sed neutros credibiles, cum nihil afferant, quod pro legitimo queat acceptari, hanc tamen à proprio cerebro frigiditatem excussisset, si vel s. Martini Lucensis chartophilacia lustrare voluisset, aut saltem Alexandri IV. priuilegium eidem monasterio factum attentius legisset, in quo inter alia hæc habet: *Præterea omnes libertates, & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ vestræ concessas, nec non libertates, & exemptiones secularium exactionum à Regibus, & Principibus, vel alijs fidelibus rationabiliter vobis indultas, autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus.* Nam si sub Alexandro IV. Ecclesia, seu monasterium Frigdionarium primitùs fuerunt excitata, tuncq; primum clerici canonici regulariter viuentes ibidem constituti, quænā illa fuit Ecclesia, cui Romani Pontifices Alexandri prædecessores prędictas libertates, & immunitates concesserunt, qui etiam canonici, quibus Reges, & Principes libertates, & exemptiones indulserunt, per Alexand. IV. confirmatas? fuit ergo ab antiquo tempore ante Alexand. IV. Ecclesia, fuit monasterium, fuerunt canonici regulares, libertatibus, immunitatibus, & exemptionibus per Romanos Pōtifices, Reges, & Principes donati: & ita quod de ipsius Ecclesiæ fūdatione, ac donatione facta per nobilem militem Marcoaldum in priuilegio Alexādri Papæ legitur, nō de prima fundatione, sed de reparatione, ac restitutione intelligere necessariū erit.

Quare omnibus collatis, & æqua lance trutinatis, vera sententia de primaria origine, ac fundatione tum Ecclesiæ, tum monasterij Frigdionarij sic se habet. s. Frigdianus Vltoniæ, quæ regio est Hyberniæ, Regis filius, ex s. Patritij Hibernensiū Apostoli instituto regularis clericus, siue canonicus, circa ann. 560. Lucensium Episcopus destinatus, cum illam Ecclesiā regendā suscepisset, vitæ canonicæ institutū inter suos clericos introducere sollicitus, duas inter alias Ecclesias ædificauit, ac in illis canonicos secundū instituta Lateranensis Basilicæ per s. Gelasium sub B. Augustini regula reformatæ collocauit, alteram in ciuitate sub inuocatione trium Martyrum Leuitarum, quæ postea eidem beato Frigdiano est nuncupata: alteram in cliuo prope ciuitatem, sub inuocatiooe Sanctissimæ Dei Genitricis, quæ temporum successibus à fundatore s. Mariæ de Frigdionaria, & corrupto vocabulo de Frisonaria est nūcupata. Autor idem venerabilis IV.

Sacerdos

Sacerdos Cæsar Franciottus ex Archiuis Ecclesiæ Lucensis, quæ se vidisse, & legisse non semel attestatur. Istas Ecclesias vetustate labentes in ampliorem formam illustrissima fœmina Mathildis, circa ann. Dom. M.C. restituit, dotem auxit, & numerum canonicorum multiplicauit. eodem autore. quod ante illum Ticinensis, & autor supplementi Chronicorum tradiderant, in locis proximè hoc capite allegatis: in quarum priori canonicam institutionē continuatis decursibus vsque in hodiernum hunc diem viguisse, documenta verissima testātur, maximè seculo 11. & trib. seqq. quib. in cōgregationem amplissimā plurimorū collegiorum, & canonicorū, vitæ integritatis, & virtutis laude clarissimorū succreuit. Altera verò conditione loci, ab ipsa ciuitate nimium distātis, & nequam hominum iniurijs expositi, malitia temporum, & vi bellorum sæpius expoliata, vastata, concremata, paulatim cōuentu canonicorum, in fabricis collapsa, & redditibus adeo priuata, vt pro conuentu canonicorum in ea restituendo necessè fuerit nō solùm fabricas ab imo reficere: verum etiā nouis prædijs attributis dotē instaurare, non tñ omnino, difficillimis etiā tēporibus canonicis regularibus priuata, vt ex dicto priuilegio Alex. IV. liquet. Qui verò tam piam, operā impendit, is fuit egregius, nobilis, & strenuus miles Marcoaldus de Malpilis ciuis Lucēsis, & eques ex ordine clarissimo s. Ioannis Ierosolimitani. Hic. n. ob peculiarem erga B. Virginem Dei Genitricem deuotionem, necnon erga religiosos clericos canonicos singularem affectum, circa ann. humanæ salutis 1250. sedente in Pontificatu Innocentio IV. primò quidem ipsam Ecclesiam sub inuocatione S. Virginis totam à fundamentis refecit, mox claustro cum officinis pro conuentu canonicorum additis, prædijsq; ac redditibus pro dote attributis, numerum canonicorum secundum B. Augustini regulam viuentium ibidem auxit. Quod monasterium Alex. IV. Innocentij successor, tribus sequentibus priuilegijs datis anu. 1258. statim decorauit, & communiuit. Horum primum datum est idibus Aprilis, per quod omnes libertates, & immunitates à Romanis Pontificibus suis prædecessoribus, necnō exemptiones secularium exactionum à Regibus, & Principibus, & à cōi Lucensi monasterio Frigdionario concessas autoritate Apostolica confirmat. incipit: *Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Priori, & fratribus Monasterij de Frisonaria Lucanæ Diœcesis salutem, & Apostolicam benedictionem. Solet annuere Sedes Apostolica:* Secundum datum fuit Viterbij per manum Magistri Iordani idibus Maij, per quod ordinem canonicum in dicto monasterio institutum firmat, & perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter præcipit obseruari: locum, & canonicos, & omnia illorū bona sub immediata sedis Apostolicæ protectione recipit: quæ bona distinctis nominibus exprimit, à solutione decimarū liberat, laicos à seculo fugientes recipere indulget, discessū à loco post emissam professionem sine Prioris licētia prohibet: officia diuina tempore Generalis interdicti clausis ianuis, non pulsatis campanis celebrare permittit: Chrisma, oleum sanctum, &c. à Diœcesano, vel eo nolente, ab alio quocunq; Episcopo Catholico recipere permittit, vt nullus intra fines Parochiæ capellam, siue oratorium sine canonicorū licentia ædificare possit, præcipit: nouas exactiones ab illis, & illorum bonis fieri prohibet: sepulturam in eorum Ecclesia, vel monasterio liberam esse iubet: decimas ad Ecclesiam spectantes, & à laicis detentas redimendi facultatem concedit: Electionem noui Prioris à capitulo monasterij fieri mandat: vt nullus intra monasterium, vel grangias, & bona monasterij rapinā facere præsumat, ignem apponere, sanguinē fundere, vel hominem capere, aut aliquā violentiam exercere, districtè iubet: omnia Romanorum Pontificum, Regum, & Principum priuilegia eidem monasterio concessa autoritate apostolica confirmat. incipit: *Alexander Episcopus, &c. Religiosam vitam.* Tertium datum Viterbij 2. calendas Maij, quo ad instantiam prædicti militis Marcoaldi libertates, & priuilegia monasterio, & canonicis à prædecessoribus Pontificibus, & Regibus cōcessa confirmat, incipit: *Volentes Ecclesiæ vestræ &c.* quæ per extensum videri possunt in libro Indultorū cōgregationis Lateranensis pag. 165. & sequentibus.

V. Nde verò accepti canonici per præfatum militem Marcoaldum in monasterio Frigdionario locati, ex actis capitularibus eiusdem monasterij statim recitandis constat euidētissimè. siquidem Priore monasterij cedente, vel decedente mos erat canonicis Frigdionarijs, ex capitulo s. Frigdiani Lucensis, vel alterius monasterij dictæ congregationis Priorem deligere: vnde consequens, Frigdionarios, & s. Frigdiani canonicos eosdem prorsus extitisse. Quāquam verissimū ēt censeri debeat, quod Ticinēsis in Propugnaculo par. 4. c. 8. scribit: *Succedente verò tempore sub Alexandro IV. huius nominis à nobili milite Lucensi Marcoaldo de Malpilis fuit tertio loco restaurata (scilicet Ecclesia s. M. de Frigdionaria) anno videlicet 1250. eisdem adhuc regularibus canonicis ibidem existentibus, vt patet ex Originalibus indultis, & priuilegijs eiusdē Alex. IV.* Nam verba priuilegiorum apertè hanc veritatem præ se ferunt, cum priuilegia ipsis canonicis, & eorum monasterio à Summis Pontificibus Alexandri prædecessoribus, Regibus, & principibus collata, idem Alexander sua autoritate confirmauerit.

Vixit autem præfatus Marcoaldus in monasterio Frigdionario cum canonicis aliquot annis, vbi sācto fine tandem in Domino quieuit, in Arca lapidea, quæ ante fores Ecclesiæ in paruo claustro visitur, cum hoc Epitaphio tumulatus, quod tamen ante illius obitum regulares canonici posuerant. videlicet:

MARCOALD. MALPILI INSIGNI EQVITI.
POST PRIMAM AB ILL. MATILDA
RESTITVTAM CANONICI ORD.
VETVSTATEM
FVNDATORI SECVNDO
CANONICI REG. BENEF. ACCEP. MEMORES
POSVERVNT AN. D. MCC. L. III.

Caput ſeptimum.

De continuatione Canonicorum Regularium in monaſterio Frigdionario, vſque ad Bonifacium IX. ſub quo illius reformatio fuit inchoata.

I. POſt Alexãdrũ IV. vſq; ad Bonifaciũ IX. ſub quo ipſius monaſterij reformatio eſt cępta, nimirũ an. MCDI. perſtitiſſe in eodem monaſterio canonicos regulares, nunquam interrupto tramite ſucceſſionis, ſequentibus documentis authenticis ſic probatur. Nam an. MCCLXXII. Greg. X. Priori, & fratribus Eccl. s. Mariæ de Friſonaria ſequens priuilegiũ indulſit.

Gregerius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei *dilectis filijs* Priori *Eccleſiæ* s. *Mariæ de Friſonaria, eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum conuenit adeſſe præſidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incurſus, aut eos a propoſito reuocet, aut robur (quod abſit) ſacræ Religionis infringat. Ea propter dilecti in* Domino *filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, et Eccleſiam* s. *Mariæ de Friſonaria Lucanæ diœceſis, in qua diuino eſtis obſequio mancipati, ad inſtar fel. rec. Alexandri Papæ* IV. *prædeceſſoris noſtri ſub B. Petri, et noſtra protectione ſuſcipimus, et præſentis ſcripti priuilegio communimus.*

In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo canonicus, qui ſecundum Deum, *et B. Auguſtini regulam in eadem* Eccleſia *inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcunq; poſſeſſiones, quæcunq; bona dicta Eccleſia impræſentiarum iuſtè, et canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione* Pontificum, *largitione Regum, vel* Principum, *oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, præſtante* Domino, *poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, locum ipsũ, in quo prædicta* Eccleſia *ſita eſt cũ omnibus pertinentiis ſuis, annuum redditum modiorum bladi, quem habetis de terra ſita ad Pontẽ* s. Donati, *in loco, qui dicitur Pinizara, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, vſuagiis, et paſcuis in boſco, et plano, in aquis, et molẽdinis, in viis, et ſemitis, et omnibus aliis libertatibus, et immunitatibus ſuis, etc.* reliqua ſequũtur vt in priuilegio Alex. IV. D*atum apud* V*rbem veterem per manũ magiſtri Ianoni Lecacorni S.R.*E. *Vicecãcellarii, nonis Octob. indict. 1. Incar.* Do. *1272.* P*õtificatus* D. G*regorii Papæ* X. *ann. 1.*

Ann. MCCCVI. indict. 4. 8. calend. Iulij ſequens inſtrumentum per Priorem, & canonicos s. Mariæ de Frigdionaria confectum inuenitur ſic: *In Chriſti nomine amen.* V*en.*P.L*ucas Prior capituli, et conuentus Eccl. s. Mariæ de* Frigdionaria, *cum conſenſu, et voluntate ſuorum canonicorũ, et d. capituli, et conuẽtus videlicet Fr. Viuiani, F. Franciſci, F. Lini, F. Angeli, Frater Marci, Frater Auguſtini, F. Gregorij, F. Petri,* F. L*ini,* F. *Gratiæ,* F. *Benedicti, &* F. V*gbi, cum ad præſens ibi plus non ſint, & ipſi fratres, & canonici, vnà cum Priore conſentiẽtes, ſibi inuicẽ pro ipſo capitulo, & conuentu promiſſa, & bene cognita vtilitate dicti capituli, & conuentus &c.*

Ann. MCCCXXXVII. fuit factũ ſequens Decretũ per DD. Antianos ciuitatis Lucẽſis, quod habetur in Archiuis, & libris authẽticis eiuſdẽ ciuitatis videlicet MCCCXXXVII. *exiſtẽte Luca ſub dominio* DD. *de la Scala fuit factũ decretũ per* DD. *Antianos, quorum nomina ſunt infraſcripta, Brexianus Honeſti, Cecins Pieri,* I*uſtus* B*otrini, Gerardus* L*azarij, Nũcius* B*letius, Lemmus* C*atrignella,* B*anducins della grotta, Colucius* B*oncaſochi, Saulus Sauli, Nellus de Monte Claro, cuius decreti verba ſunt hæc. Conſiderantes honeſtam vitã, & benignam conuerſationẽ, quam canonici regulares monaſt.* s. *Mariæ de Frigdionaria ſeruant in ordine* s. A*uguſtini, & conſuetudinem diutius in his obſeruatam, ordinauerunt, quòd habeant fœnũ, & ligna, & alia neceſſaria pro ipſis religioſis canonicis, qui negotia Monaſterij Lucæ exercent.*

An. MCCCXXXVIII. Vicarius, & canonici monaſ. s. Mar. de Friſonaria ad ſequẽtẽ electionẽ deuenerunt, videlicet. I*n nomine* D*omini amen. ann. Nat.* D*om.* M*CCCXXXVIII. indict. 6. die* 1. *menſis May conuocato capitulo* E*ccleſiæ monaſterij de* F*riſonaria de mandato fratris* D*onati* S*ubprioris dicti loci, in* E*ccl. s. M. prædicta, videlicet in naue d. Eccleſia ad ſonum cãpanellæ, more ſolito, coram me notario infraſcripto, & fratre Benedicto, & fratre* D*eodato fratribus conuentus d.* E*ccleſiæ teſtibus ad hoc vocatis, & rogatis. frater* M*ichaël d. ordinis, & conuentus olim* P*rior, dicti ordinis, & conuentus loci, pro anno proximè præterito incœpto in calend. May, dicta anno finito prædictis calend.* M*aij* MCCCXXXVIII. *indict. prædicta, dicto ſuo officio, & omnibus dependẽtibus ab eo in manibus dicti Subprioris præſẽtibus fratribus Angelo, Petro, Bartholomæo, Gerolamo, &* F*ranciſco, more ſolito ſecundum formam conſtitutionum dicti loci expreſsè prædicto Prioratui renunciante.* II.

V*acante* E*ccleſia* s. *Mariæ de* F*riſonaria* L*ucanæ diœceſis per renunciationẽ* F*r.* M*ichaëlis olim Prioris dicti loci, congregato capitulo cõuentus ipſius* E*ccleſiæ, ad quos de iure electio Prioris faciẽda pro tẽpore dignoſcitur pertinere, ad ſonũ cãpanellæ, vt moris eſt, in quo capitulo interfuerũt infraſcripti fratres videlicet* F*r.* D*onatus Subprior,* F. A*ngelus,* F. *Petrus,* F. D*onatus,* F. B*artholomæus,* F. M*ichaël,* F. *Gerolamus,* F. F*ranciſcus, nolentes ipſi fratres, & capitulum, eorũ* E*ccleſiã ob vacationẽ diuturnã debere incidere in ſpiritualibus, vel tẽporalibus in aliquam læſionem, s. Spiritus inuocata gratia, cœperunt ſimul tractare, ad electionem Prioris futuri, & prædictus Subprior expoſuit corã eis dicẽs. Nos ſumus hic, vt prouideamus* E*ccleſiæ noſtræ, & capitulo noſtro de* P*riore: ſed ſunt plures formæ ſtatutæ, per quas poſſumus, & debemus, & tenemur procedere ſcilicet per formam ſcrutinij, & alij modis. deliberent igitur modum, per quem vultis, & placet vobis, procedere ad electionem faciendam de futuro Priore, qui Subprior, & fratres omnes deliberauerunt, diligenti præhabita inter ſeſe communi concordia, &*

volun-

voluntate, & nemine discordante, & respondente: & dixerunt communiter, & concorditer se velle procedere ad electionem prædictam per formã scrutinij. Acta sunt hęc omnia in Capitulo dictorum fratrum, videlicet in naui dictæ Ecclesiæ coram fratre Benedicto, & fratre Deodato, dicti conuentus testibus ad hæc vocatis, & rogatis. anno Nat. Dom. *1338. indict. 6. die 5. mensis May.*

Posthæc supradictis anno, & indictione, & die, & loco, & testibus supradictis, frater Donatus Subprior supradictus coram dicto capitulo, & fratribus exposuit dicens. Nos deliberauimus procedere ad electionem futuri Prioris per formam scrutinij, vnde debemus etiam eligere de nobis duos, vel tres fide dignos de dicta electione scrutatores, qui vota singulorum fratrum secretè, & sigillatim exquirant. qui Subprior, & fratres omnes communi concordia elegerunt fratrem Angelum, & fratrem Bartholomæum suprascriptos dictæ Ecclesiæ *dictæ electionis, & votorum fratrum scrutatores, vt secretò, & singillatim vota cunctorum exquirant, & in scriptis redacta debeant publicare. Post hæc supradictis anno, & indictione, & die in dicto loco coram me notario, & testibus suprascriptis, per dictos scrutatores perscrutatis votis singulorum fratrum secretò, & sigillatim, ex prædictis fratribus numero quatuor, videlicet frater Bartholomæus, frater Michaël, frater Gerolamus, & frater Franciscus conuenerunt in fratrem Donatum suprascriptum dicti capituli, & conuentus. Alij verò conuenerunt in diuersos alios, videlicet frater Angelus in fratrem* Raynerium *canonicum sancti Frigdiani, & frater Donatus in fratrem Bartholomæum, & frater Petrus in fratrem Bartholomæum. Demum incontinenti publicato scrutinio, habita collatione numeri ad numerum, electi ad electum, meriti ad meritum, prædictus frater Angelus implorata sancti Spiritus gratia, ad honorem Dei, & beatæ Mariæ semper Virginis, & Domini Summi Pontificis, &* Domini *Episcopi Lucani Episcopatus, ad pacificum statum dictæ* Ecclesiæ, *capituli, & conuentus, & vice, & nomine illorum, qui conuenerunt in dictum fratrem* Donatum, *coram capitulo, & conuentu dictorum fratrum, & de voluntate illorum, elegit dictum fratrem* Donatum *in Priorem dictæ* Ecclesiæ, *capituli, & conuentus fratrum, in quem maior, & sanior pars totius Capituli, et conuentus conuenerat: quam electionem ab instanti solemniter publicauit coram dicto capitulo, et fratre* Donato *supradicto in capitulo suprascripto, coram me Notario, et testibus suprascriptis, ad hæc præsentibus, et rogatis, et vocatis etc.*

Et Ego *frater Iacobus de Luca dicti conuentus Imperiali autoritate Iudex, et notarius, suprascriptis omnibus interfui, et ea omnia publicè rogatus expressi, et meo signo solito, et nomine publicaui.*

III. ANno MCCCXXXXV. Ijdem canonici, & capitulum sanctæ Mariæ de Frisonaria coram supradicto notario publico, & rogato, ad sequentem electionem deuenerunt videlicet.

In nomine Domini *Amen.* V*acante Ecclesia, & loco s. Maria de Frigionaria, ordinis s. Augustini, Lucanæ diœcesis Priore, per renunciationem fratris* Do*nati, olim Prioris dictæ Ecclesiæ, & loci, vt de ipsius renunciatione constat, publicè scripta manu mei notarij infrascripti, anno et indictione infrascriptis, die 1. præsentis mensis May, congregato capitulo, & conuentu Fratrum dicti loci ad sonitum campanellæ, more solito, subtus porticum dictæ* Ecclesiæ, *ad capitulum, in quo loco consueuerunt congregari, per fratrem Gerolamum* Subpriorem *dicti capituli, et conuentus, in quo interfuerunt omnes infrascripti fratres, videlicet frater* Gerolamus Subprior, *frater* Donatus *prædictus, frater Michaël, et frater* Laurentius *pro se, et fratre Bartholomæo, fratre conuentus, et capituli ex commissione ipsi facta etc. Acta sunt hęc omnia in suprascripto capitulo, et loco, sub ann. Natiu.* Dom. *1345. indict. 13. die 22. Mensis May, coram fratre* Deodato, *et fratre* Ioanne *Conuersis dicti loci, et dictæ Ecclesiæ, testibus ad hæc vocatis, et rogatis etc.*

Post hæc suprascripto anno indict. et die. in suprascripto loco, coram me notario, et testibus suprascriptis, perscrutatis votis singulorum fratrum secretò, et sigillatim ex prædictis fratribus numero tres hoc modo, videlicet frater Gerolamus Subprior *prædictus pro se ipso, et etiam ex cõmissione sibi facta ad dictam electionẽ faciendam, et prædicta electione facienda à dictis fratribus* Donato, *et Michaële, pro ipsis fratribus, et vtroque eorum, vt constat manu mei notarij infrascripti, et ad omnia aliàs facienda, quæ ad prædicta, et infrascripta spectare noscuntur, conuenit in fratrem Michaëlẽ suprascriptum, fratrem dicti capituli, et conuẽtus. Alij verò in diuersos alios: conuenerunt, videlicet frater* Laurentius *pro se tantùm, conuenit in fratrem* Bartho*lomæum suprascriptum fratrem dicti capituli, et conuentus: ex cõmissione verò sibi fratri* Laurentio *facta, vt dixi, à dicto fratre* Bartholomæo *ægritudine grauatus, qua interesse non potuit ad prædicta, et alia omnia infrascripta facienda, idem frater* Laurentius *ex cõmissione prædicta conuenit in fratrẽ Matthæum, fratrem conuentus, et loci, et ordinis* Fratrum *de Castrofranco* Vallis *Arni, Lucanæ diœcesis etc. Acta sũt hæc omnia in loco dicto Frisonaria subtus porticum dictæ Ecclesiæ, et claustri, coram etc.*

Qui autem fuerint fratres conuentus de Castro Franco Vallis Arni, & cuiusnã ordinis, vel instituti, habes ex sequenti instrumento confirmationis, electionis Prioris dicti cõuentu factæ per R. D. Episcopũ Lucensem, ex Archiuis curiæ Episcopalis Lucẽsis in forma authentica nuper extracto. videlicet:

In nomine Domini *Amen.* *Continetur in libro nuncupato, liber Registri Collationum, & Institutionũ beneficiorum, dispensationum &c. incœpto de an. 1326. & prosecuto vsq; ad ann. 1379. scripto, composito, & ordinato per egregios viros* DD. *Notarios, & Cancellarios dictæ curiæ, tunc temporis signo † Inter cætera in dicto libro contenta, sub ipsius libri fol. 99. extant infrascripta videlicet.*

Paulus de Gabrielibus Dei, *et Apostolicæ Sedis gratia* Lucensis *Episcopus Vniuersis, et singulis, præsentes literas in formã publicã inspecturis, salutẽ in* Domino

 sem-

sempiternam. Vniuersitati nostræ tenore præsentium facimus manifestum, quod vacante regulari, & collegiata canonica s. Mariæ Magdalenæ de Castro Frãco, Lucanæ diœcesis ordinis s. Augustini per mortem venerabilis viri D. Andreæ Ormanetti vltimi Prioris eiusdẽ, qui extra Romanam Curiam diem clausit extremum per dilectum nobis in Christo filium D. Pirrũ Ciuti de . . . . nobis extitit præsentata quædam electio de ipso facta per religiosum, & honestum virum D. Robertum Nicolucci canonicum dictæ Ecclesiæ, necnõ in hac parte cõmissarium, ad hæc specialiter deputatum, & constitutum per canonicos, capitulum, & conuentum canonicæ suprascriptæ, prout de prædicta commissione, & electione latius continetur in publicis instrumentis inde confectis, manu quondã Bindi de Podiobonci publici Notarij factis, & rogatis anno Dom. ab ipsa Incarn. 1379. indict. 2. secundum cursum, & consuetudinem Florentiæ, tẽpore sanctiss. Patris D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VI. die 6. mensis Septembris, ac per ipsum reuerenter expositum, quod dictæ electioni suum præbuit assensum, eamq; pariter acceptauit, prout nobis per publica instrumenta manu suprascripti Notarij publici demõstratur. Quare nobis humiliter supplicauit, vt electionem, & acceptationem prædictas recipere, & admittere, ipsumq; in dicta canonica Ecclesia suprascripta Priorem confirmare, ac alia facere, quæ ad prædicta requiruntur, gratiosissimè dignaremur. Nos igitur volentes &c. Porro dictos canonicos, & conuentum s. Mariæ Magdalenæ de Castro Franco eiusdem fuisse instituti, & congregationis cum canonicis sancti Frigdiani, patet ex bullis Leonis Papæ X. quibus dictũ monasterium tanquam membrum Monasterij, & congregationis s. Frigdiani nostræ congregationi Lateranensi cum suo capite fuit vnitum, quod nunc etiam per Dei gratiam tenemus.

Ex prædictis verò electionibus liquet, eiusdem prorsus instituti fuisse canonicos Frigdionarios ante reformationem cum canonicis s. Frigdiani, & s. Mariæ Magdalenæ membri cõgregationis Frigdianæ: quãdoquidem liberum erat eisdẽ Frigdionarijs suos Priores de gremio capitulorũ dictorũ monasteriorũ, quẽadmodum de proprio capitulo sibi deligere. quãquã Frigdionarij ex vi suarũ cõstitutionũ Priores annuales deligerẽt, cõtra q̃ illi s. Frigdiani facerẽt, qui Priores perpetuos eligebãt. Acta supradictarũ electionũ habẽtur in Archiuis d. monasterij Frigdionarij, cum alijs multis charactere vetustissimo exarata, qui vix legi põt, quæ fide oculata vidi.

IV. ANno MCCCLXXXII. Reuerendiss. D. Episcopus Lucensis per suum Vicarium visitauit monasterium, & canonicos s. Mariæ de Frisonaria. Cuius visitationis exemplũ authenticũ ab originali nuper extractum, & ad me transmissum sic habet:

In nomine Domini Amen. Continetur in libro intitulato, Liber Prima Visitationis Ecclesiarum, Hospitalium, & monasteriorum ciuitatis, & Diœcesis Lucẽsis factæ à R. P. D. Antonio Episcopo Lucano sua auctoritate ordinaria anno Dom. 1382. signo litera S. existenti in Archiuo inferiori Curiæ Episcopatus Lucensis, sub custodia egr. DD. *Notariorum dictæ Curiæ inter cætera in dicto libro contenta ad fol. 66. extant infrascripta, videlicet.*

Visitatio monasterij sanctæ Mariæ de Frigionaria dicti Plebatus die 4. Iulij 1382.

D. Lippus *visitator supradictus accedens ad dictũ monasterium visitationis causa, & constitutis coram se fratribus Tomeo Grasini Priore, & Aluysio, & Andrea, inquisiuit, & vidit paramenta, & libros, & calices, & Altaria, & inuenit ea omnia bene disposita. & interrogatus Prior, quo titulo, & iure tenet dictũ Prioratum, dixit, ex collatione, & prouisione* D. *Lucẽsis Episcopi, iam sunt quatuor anni, & vltra. & dixit interrogatus, quod ipse fecit professionem in dicto monasterio, iã sunt 35. anni, & quod sunt de ordine s. Augustini, & sub regimine D. Episcopi Lucensis, & quod seruat regulam quantum potest: sed quia non habet conuentuales sufficientes, non potest legi regula, vt debet: & quod omnes viuunt in cõi, & quod omnes sũt fratres sibi obedientes. & dixit interrogatus, quod frater Aluysius Sciatta suprascriptus fuit de ordine Minorum per multos annos: tamen antequam intraret ordinem Minorum, fecerat professionem in dicto monasterio de Frigionaria. & examinatus de officio, & alijs repertus omnino idoneus, & expertus in spiritualibus, et tẽporalibus propter guerras, et incursus stracarũ monasteriũ recepit multa incendia, et damna, et spolia, et quod habet in redditibus circa XIV. modios grani, et currus III. vini, et modiũ de oleo: et quod est in debito florenorum XVI. auri diuersis personis.*

Et dixit, quod ipse non potest scire conscientiam dicti fratris Aluysij, quia nunquam fuit sibi confessus peccata, nec petijt ab eo licentiam alij confitendi.

Frater Thomas Pinelli de Luca dixit, interrogatus se emisisse professionem in dicto monasterio, iam sũt ann. xviij. et non habet ordinem clericalẽ, et quod ipse est obediens suo Priori, et quod dictus frater se bene gerit, tamen frater Aluysius est rebellis, et inobediens suo Priori, et ei inimicatur, et recalcitrat sæpius, et fornicatur, et est petra scandali, et fuit frater Minorum, nec vult surgere in matutino, quamuis vocetur à Priore.

Frater Aluysius Sciatta suprascriptus interrogatus dixit, se emisisse professionẽ sub regula s. Augustini per sex annos, et postea se contulisse ad ordinẽ Minorũ, ibiq; emisisse professionem, et stetisse per tres annos non petita, vel obtenta licentia à Priore dictæ Ecclesiæ, ita quod postea conscientia punctus rediyt ad priorem statum in dicto monasterio.

Qui D. Visitator monuit eum sub excommunicationis pœna, quòd hinc ad 15. dies se præsentet coram D. Episcopo cum suis iuribus.

Fuit examinatus de officio, et de Canone, et Cantu, et inuentus est penitus ignorans, et idiota, et nescit legere: et monuit eum sub pęna excõmunicationis, quod non celebret missam sine licentia D. Episcopi &c.

Hinc vides, in dicto monasterio vsq; ad annum 1382. stetisse canonicos regulares sub obedientia Prioris, licet numero canonicorum satis imminuto, & monasterio in bonis temporalibus plurimum deteriorato, propter causas explicatas, ac etiam

contra

contra priuilegium Alexandri IV. sub iurisdictione, & visitatione Ordinarij constituto. Profuit tamen ipsi monasterio non parum huiusmodi visitatio, nam ex tunc cœpit tum numero Canonicorum augeri, tum etiam in bonis temporalibus aliqualiter meliorari. Huc fortasse illud tendit, quod Archiepiscopus Florentinus in 2. par. suæ Historiæ tit. 15. cap. 16. in fine, & cap. 23. §. 2. in princ. scribit, circa annum Domini 1380. reformationem Canonici ordinis in hoc monasterio inchoatam, quod de reformatione facta per Episcopum Lucensem, non de alia facta per Venerabiles viros Bartholomæum Columnensem, Leonem de Carate, Thadæum de Binasco, & alios, de quibus infra, verum esse potest.

V. ANno Domini MCCCXCI. Reuerendissimus Pater, & Dominus Fr. Ioannes Episcopus Lucensis concessit Priori, & Canonicis S. Mariæ de Frisonaria pro se, & illorum successoribus in perpetuum Ecclesiam, siue Capellam simplicem sancti Dalmatij intra ciuitatem Lucensem ob causas in instrumento donationis explicatas, videlicet

Frater Ioannes Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Lucanus, Vniuersis præsentes literas, seu publicum instrumentum inspecturis, salutem in Domino. Religiosam vitam eligentes, iuxta B. Gregorij eloquium, congrua, & decens est intentione prospicere, ne cuiusquam necessitatis occasio, aut desides faciat, aut, quod absit, sanctæ conuersationis robur infringat. Sane nuper Religiosus vir Fr. Philippus de Betteris de Luca Prior monasterij ruralis S. Mariæ de Frigdionaria Ordinis S. Augustini Lucanæ Diœcesis, accedens coram nobis, exposuit reuerenter, quòd ab olim prædecessores, seu Prior, & Conuentus dicti monasterij habere consueuerint in ciuitate Lucana prope portam Sancti Donati, & iuxta hospitale pauperum, dictum della Misericordia, quasdam domos, & ædificia pro ipsorum commodis, & necessarijs habitationibus, & refugijs, maximè temporibus guerrarum, & incursuum gentium armatarum, ciuitatem, & districtum Lucan. frequenter, & sæpius inuadentium, adeo quod in ipso eorum monasterio securi habitare, & regularè vitam seruare nequibant, prout etiam nequeunt in præsenti, propter metum exercituum Lombardorum, & Florentinorum dictum districtum miserabiliter occupantiũ, & discurrentium. tamen dictæ domus eorum fuerũt; iam sunt anni viginti elapsi, tempore aduentus ad ciuitatem Lucanam fel. record. Domini Caroli Romanorum Imperatoris Quarti, funditus dirupte, penitus & destructæ, & super fundo earum alia fuerunt, & sunt ædificia fabricata, prout hæc omnia sunt omnibus manifesta: quamobrem expedit eis aliquam commodã, & aptam habitationem intra ciuitatem Lucanam, in aliquo congruo, & honesto loco, pro huiusmodi ipsorum Prioris, & Fratrum, & eorum familiæ, & successorũ suorum habitatione, & refugio procurare, vbi personas suas, ac substantiã, & bona sua in huiusmodi guerrarũ, & incursus gentiam periculis valeant securum habere refugiũ, & recursum. Et ideo idem Prior nobis humiliter supplicauit, quatenus Ecclesiam, siue Capellam simplicem S. Dalmatij Lucan. vacantem ad præsens, per liberam resignationem, & renunciationem Venerabilis viri D. Ioannis Simonis de Luca vltimi olim dictæ Ecclesiæ Rectoris, quæ, vt asseritur, ad collationem, seu prouisionem, vel quamuis aliam dispositionem Capituli nostri Lucan. noscitur pertinere, eidem Priori, pro se, & successoribus suis, & dicto suo monasterio, & Conuentu concedere, & donare misericorditer dignaremur: Vt ibi ædificare possint domos, & ædificia pro eorum habitatione, & ibi conuentualiter viuere, & vitam regularem seruare, & diuina officia celebrare, cum ipsa Capella sit omnibus domibus, & ædificijs denudata. Nos igitur habito super præmissis omnibus sæpius colloquio, & consilio cum Ven. fratribus nostris Canonicis, & Capitulo Ecclesiæ Lucanæ, & inquisito diligenter, & cognito, & reperto, præmissa omnia veritate fulciri, de ipsorum fratrum nostrorum infra nominatorum consilio, & expresso consensu, dictam Ecclesiam, siue Capellam S. Dalmatij, vt præfertur, vacantem cum iuribus, & pertinentijs suis vniuersis præfato Priori præsenti, petenti, & humiliter acceptanti pro se, & suis successoribus, & dicto monasterio, & Conuentu de Frigdionaria, cum plenitudine iuris canonici, præsentium tenore conferimus, concedimus, & dicto monasterio annectimus perpetuo, & vnimus, curam, regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus eidem Priori pro se, & suis successoribus, & Conuentu plenariè committentes feliciter in Domino gubernandam, omni meliori iure, forma, & modo, quibus melius possumus. Volumus tamen, & dicto Capitulo reseruamus omnia, & singula iura, honores, & obuentiones eis in dicta Ecclesia, seu Cappella de iure, vel consuetudine pertinentia, & pertinentes, quibus in nullo per vnionem, & concessionem nostram huiusmodi vllum præiudiciũ generetur. Quæ iura, & honores, & obuentiones sunt hæc, prout inuenimus ab olim fuisse seruatum, videlicet quia ipsi Capitulo, & Canonicis cum schola sua euntibus ad ipsam Ecclesiam honorandam in die festi S. Dalmatij quolibet anno, quod est quinto Calendas Decembris, in primis Vesperis, & in missa solemniter celebrandis, dicti Prior, & Conuentus eos honorare, & honorificè recipere, & eos competenter reficere teneantur in prandio ipsa die, vel saltem loco refectionis huiusmodi dare, & effectualiter persoluere teneantur eis, vel eorum Camerario, & dispensatori pro eis duos florenos boni auri. soluo etiam eisdem Capitulo, & Ecclesiæ Lucan. iure census duarum librarum ceræ, quẽ ab olim dicta Ecclesia, & Rector eius in ipsa die dicti festi soluere & reddere consueuit, quem censum etiam dicti Prior, & Conuentus similiter reddere deinceps quolibet anno perpetuò teneantur. Præterea etiam volumus, & mandamus, dictos Priorem, & Conuentum teneri, & obligatos esse ad reddendum nobis, & successoribus nostris quolibet anno in perpetuum nomine census, in recognitionem huiusmodi concessionis, & gratiæ in die festi S. Martini vnam libram ceræ ad pondus Lucan. Quæ omnia, & singula prædicta idẽ Prior pro se, & successoribus suis, & suo monasterio, & Conuentu promisit solemniter, & conuenit, nobis, & dicto Capitulo perpetuò, et inuiolabiliter seruatu-

 tum,

rum, sub obligatione sui, & successorum suorum, & dicti monasterij, & bonorum suorum. Adhac omnia Ven. viri Domini Nicolaus Nantis Archidiaconus, Gulielmus Stofferij Primicerius, Antonius Captani, Laurentius Paccinelli, Ioannes Cellini Vergellese de monte Catino, Pellegrinus Alexij, & Nutius Cecchi, Canonici Lucan. præsentes prædictis omnibus, & singulis consenserunt, & ea omnia, & singula, quatenus in eis fuit, & est, approbauerunt, omni iure, forma, & modo, quibus melius potuerunt. Quocirca nos Frater Ioannes Episcopus præfatus commisimus, & mandauimus Ven. viro Domino Luti de Soleria Canonico Lucensi Vicario nostro, quatenus ascedens ad dictam Ecclesiam S. Dalmatij præfatum Priorem inducat, & mittat in corporalem possessionem dictæ Ecclesiæ, iuriumq; , & pertinentiarum vniuersarum ipsius, sibiq; faciat de fructibus, redditibus, prouentibus, & iuribus vniuersis ipsius integrè respondere, cũ per eum fuerit requisitus. In quorum omnium testimoniũ præsentes literas in forma publici instrumenti per Fedocchum, & Ioannem notarios nostros infrascriptos fieri mandauimus, et nostri sigilli Pontificalis appensione muniri. Volentes, et mandantes, quòd de prædictis tria publica consimilia conficiantur instrumenta, expensis proprijs dicti Prioris, quorum vno penes Archiuum Lucani Episcopatus, et vno in Sacristia Lucan. Capituli dimissis, reliquum dicto Priori, et Conuentui de Frisionaria assignetur. Datum, et dictum Luca in camera superiori Episcopalis nostri Palatij residentiæ nostræ, præsentibus Venerab. viris Dominis Gerardo Antonij S. Mariæ de Silassa cozilij, et Bartholomeo Ioannis de S. Ceruasio plebium Lucan. Diœcesis plebanis, et nobili viro Crucchino de Aduocatis, de Luca Comite Palatino, et alijs pluribus testibus ad prædicta vocatis specialiter, et rogatis. anno Natiu. Domini 1391. Indictione 15. die 16. mensis Nouembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, et D. D. Bonifacij diuina prouidentia Papæ IX. Anno tertio.

Ecclesiam prædictam sancti Dalmatij tenuerunt ijdem Canonici Frigdionarij per multos annos post reformationem, donec occasione muniendæ Ciuitatis, ob propinquitatem murorum, funditus est euersa. Ex quibus omnibus apparet, quàm falsum, ac frigidum sit commentum illorum, qui prædictum monasterium tempore reformationis Canonicorum Conuentu destitutum, & Eremitarum domicilium effectum, vel Clericis secularibus commendatum, sine vllo documento vero, vel etiam apparenti, & probabili, sine succo, & sine sale, in suis quinternionibus scribere, & ad inuidiam concitandam, & fucum veritati faciendum, per vulgus ignarum spargere non erubuerunt.

Caput octauum.

De Venerabili Sacerdote Bartholomæo Columnensi Frigdionariæ reformationis promotore, cæterisq; ipsius reformationis primis autoribus.

INter immensa beneficia, ingẽtiaq; miracula diuinæ largitatis, quibus Omnipotens Hebraicum populũ, à seruiture Pharaonis erutum, ad terram illam fœlicissimã promissionis nuncupatam perducere dignatus est, illud non postremum, sed præcipuum extitit, quod in libro Exodi 13. his verbis recensetur: *Dominus autem præcedebat eos, ad ostendendã viam per diem in columna nubis, et per noctem in columna ignis: vt dux esset in itinere vtroque tempore. Nunquam defuit columna nubis per diem, et columna ignis per noctem coram populo.* Sanè quemadmodum istud tam stupendum miraculum, & tam ingens beneficium rudi Hebræorum populo semel visibiliter, & materialiter collatum, nulli dubium est, vicibus innumeris spiritualiter, & inuisibiliter sub lege gratiæ renouatum in Sanctis, qui veluti nubes militantem Ecclesiam ab æstu iræ furoris Domini suis precibus protegunt, & luce bonorum operum per seculi tenebras, & caliginem ad cœlestem patriam fœliciter perducunt; de quibus diuinus Vates in Psalmo 67. *Date gloriam Deo super Israel: magnificentia eius, et virtus eius in nubibus. mirabilis Deus in sanctis suis*: & iterum Isaias: *Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.* & clarius Saluator in Euangelio: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* Ita singulariter, & mirabiliter in nostro Venerabili, religiosissimoq; viro Bartholomæo Columnensi Reformationis Canonicorum Regularium Italicorum autore impletum, nullus non intelliget, qui huius sanctissimi viri gestorum periodum non ignorat. Cum enim ob dirum Schisma, quod per annos circiter quinquaginta Catholicos exagitauit, & miserrimè lacerauit, ab anno nimirũ MCCCLXXVIII. vsque ad MCDXXVII. necnon etiam propter bella sæuissima, quæ per illa tempora totam penè Italiam contriuerunt, non solùm obscuratũ esset apud fideles aurum Charitatis, & diuini cultus: verùm etiam immutatus color optimus vitæ Religiosorum, illorum Ecclesijs, monasterijs, domibus, bonis partim secularibus in commendam traditis, partim pro cuiusque libidine rapinis, & incendijs expositis, & Ecclesia penè tota vitiorum caligine obfusa, sederet mœrens, & squallida, & ipsa oppressa amaritudine, Deus omnipotens, qui dixit de tenebris lucẽ splendescere, inter alia media, siue remedia, quibus ipsam Ecclesiam fugatis tenebris ad pristinum nitorem,

torem, ac splendorem reduxit, dedit illi sanctissimũ hunc virum, religiosissimumq; Sacerdotem Bartholomæum, re & nomine, siue cognomine Columnã, ciuem Romanum, natalibus clarum, sed virtute longè clariorem, qui tanquam columna nubis, & ignis peccatores à calore instantis iracundiæ diuini furoris protegens, & totam Italiam imbre prædicationis fœcundans,& luce conuersationis inculpatissimæ vitiorum caliginem dissipans, ad lumen vitæ, & agnitionem veritatis gentes innumerabiles perduxit. hic namq; Venerabilis Sacerdos, cum esset Ciuis Romanus ex prosapia nobilissima de Columnensibus, Canonicusq; Coronensis, diuinarum, & humanarum scientiarum eruditione clarissimus, ac in studio sacrarum literarum optimè versatus, verbi Dei prædicator egregius,super omnia diuini honoris æmulator zelantissimus, salutisq; animarum negotiator auidissimus, benignus, pius, misericors, peccatoribusq; adeo compatiens, vt illorum peccata in sacra pœnitentiali cõfessione intelligens,vberrimè fleret, ad cuius lacrymas plerique compuncti, seculo relicto, seipsos arctissimæ vitæ, ac pœnitentiæ in monasterijs agendæ perpetuò mancipauerũt, cum totum mundum cernerent in maligno positũ.

II. ANno Domini MCCCXCVI. quo tempore Petri Sedem Bonifacius Nonus legitimè tenebat, & in Cathedra pestilentiæ Petrus de Luna Benedictus XIII. in schismate contra verum Pontificem electus sedebat, velut alter Elias, & nouus Abraham zelo diuini honoris armatus, ob Dei honorem, & amorem egrediens de terra sua, & de domo patris sui,cœpit per omnes Italiæ prouincias discurrere, in similitudinem ignis, & fulguris corruscantis, Verbum salutis cunctis annunciando, peccatores ad pœnitentiam vocando,contra vitia acriter exaggerando, errores conuellendo, virtutes serendo, confessiones sacramentaliter audiendo, pœnitentias salutares iniungendo, & multa mirabilia patrando, primò quidem per Hetruriã, mox Aemiliam, deinde Marchiam Taruisinam peragrando, in qua diutius commoratus, & præsertim in ciuitatibus Venetiarum, Patauij, ac Vicentiæ, in quibus fructum tam vberem tulit, & copiosum, vt non solùm ad illius prædicationem plures vitæ præteritæ pœnitudine ducti, illam per pœnitentiam in melius commutarent: verùm etiam ex Ecclesiasticis non pauci arctioris vitæ desiderium concipientes, vel nouos Ordines instituerent, vel antiquos Regulariũ ordines arctioribus institutis reformantes, illis tanquam vinculis sese obstringerent, & alijs id faciendi exemplum efficacissimum præberent. Fuerunt in ijs primi quidem D. Gabriel Gondulmerius, & D. Antonius Corarius Patricij Veneti, & Gregorij XII. alter quidem ex sorore, alter verò ex fratre nepotes, qui sacri Canonicorum antea secularium, nunc Regularium Ordinis S. Georgij in Alega nuncupati prima fundamenta posuerunt, vterque ad Cardinalatum ab ipso Gregorio XII. euectus, sed prior Summus etiam Pontifex post Martinum V. renunciatus, & Eugenius IV. vocatus: vterque de nostra Congregatione Lateranensi, quàm optimè meritus. Tertius verò fuit Ven. D. Ludouicus Balbus Patricius item Venetus, antea Prior monasterij S. Georgij de Alega, tunc Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini, postea D. Benedicti monachus, & illustrissimæ reformationis,& Congregationis monachorum S. Iustinæ, nunc Cassinensium autor, per quem monastici Ordinis vigor, & splendor in Italia est restitutus,postea Taruisinus Episcopus: qui post multos labores pro Dei gloria exantlatos, sancto fine quiescens, in Capitulo Cœnobij sanctæ Iustinæ Patauinæ, cum epitaphio est tumulatus. Quartus fuit eximius, & excellentissimus legum Doctor, & in Patauino Gymnasio Iuris Ciuilis primarius interpres Dominus Albericus de Aduocatis, vulgo de Auogadis nobilis Bergomensis, aut, vt alijs placet,Brixiensis, nihil enim refert, qui ad prædicationem prædicti Ven., & sancti Sacerdotis Domini Bartholomæi, corde compunctus, seculi vanitatibus nuncium remittens, Venetijs in monasterio sanctorum Ioannis,& Pauli Ordinis fratrum Prædicatorum regularem habitum suscepit, quique ad tantam humilitatem descendit, vt quia propter bigamiam ad ordines clericales suscipiendos minus foret idoneus, Conuersorum habitum suscipere dedignatus non fuerit: qui tandem post reformationem Frigdionariam inchoatam,per Sedẽ Apostolicam à bigamia vsque ad Diaconatum dispensatus, habita licentia à Fratre Thoma Firmano Prædicatorij Ordinis tunc Generali Magistro, in monasterio Frigdionario nostrorum Canonicorum institutum, & habitum accepit, & per varias Ciuitates Dei verbum in frequentissimo concursu populorum, qui ad illum tanquam ad Oraculum accurrebant, per spatium aliquot annorum annunciando,nostram Congregationem mirificè decorauit. Quintus fuit Ven. Sacerdos nomine Beltramus, qui prope Taruisium in Ecclesia Beatæ Mariæ Magdalenæ multos religiosos in maxima spiritus humilitate, paupertate, & vitæ sanctitate degentes congregauit. Et alios innumeros conuertit idem Ven. Pater Bartholomæus, qui vel in statu laicali sanctissimè vixerunt,vel Religiones probatas ingressi, post peractam pœnitentiam, sancto fine quieuerunt.

SEd omissis externis, & ad nostra pedem referendo, inter alia præclara huius Sancti viri facinora, quæ non sine diuino consilio meditatus, egregiè tandem præstitit, præclarissimum extitit Canonici Ordinis in Italia plurimum relaxati, & propemodum labentis, reformatio, primùm in monasterio S. Mariæ de Frigdionaria inchoata, mox illo adhuc superstite in pluribus alijs locis, & monasterijs propagata, & illo adiuuante dilatata. Id verò quonam modo præstiterit, altiori nunc indagine perquirendum, & ex veridicis illorum temporũ Autoribus, & authenticis documentis fusius, & diligentius explicandum occurrit. Erat locus in agro Lucensi, vt capite proximè præcedenti notatum, ibiq; monasterium Canonicorum S. Mariæ de Frigdionaria III. Primũ Mon.

sonaria nuncupatum, laudabilis quidem vitæ, ac sanctæ conuersationis fama celebri olim notissimũ: Verùm propter causas iam dictas, cum in spiritualibus, tum etiam in temporalibus satis imminutum: deficientibus enim necessarijs, sine quibus præsens vita transigi non potest, ipse quin etiam numerus Canonicorum in dicto monasterio fuit imminutus, & consequenter vigor canonicæ disciplinæ relaxatus, & eneruatus. Et licet post peractam a Lucẽsi Episcopo visitationem, quæ facta fuit anno 1382. aliquatenus in spem erecti, ruinam imminentẽ pauperes Canonici reparare totis viribus adnixi fuissent, quæ occasio fuisse videtur D. Antonino reformationem Frigdionariam non ad annum 1400. referendi, sed ad 1380: vt ex 2. parte Summæ Historialis tit. 15. cap. 16. in fine, & cap. 23. §. 2. superius allegatis apparet: ipsam nihilominus reformationem subsistentibus eisdem impedimentis, ad finem optatum perducere non solùm nequiuerant: verùm etiam ob frequentes transitus armatorum, & incursiones prædonum, loco sæpius excedere, & intra ciuitatem sese recipere coacti fuerant, vt ex literis donationis Ecclesiæ sancti Dalmatij per Lucensem Episcopum illis factæ, superius memoratis, liquet. Verùm illorum desiderium omnipotens irritum fieri tandem passus non est, sed in tempore opportuno misit illis adiutorem strenuum ipsum Ven. Patrem D. Bartholomæum Columnensem, qui in suo per Hetruriam discursu Lucam veniens, cognito illorum proposito, viso etiam monasterio, & loco ad tam pium opus summopere idoneo, ad illud promouendum, & adiuuandum pro viribus statim animum adiecit: vnde in Aemiliam, & Marchiam Taruisinam descendens, mox in Lombardiam proficiscens, quà prædicando, quà confessiones audiendo, & alia pietatis opera præstando, viros nonnullos religiosos, & ad tantum opus inchoandum idoneos, quorum tetigerat Deus corda, paulatim colligens, ad præfatum monasterium cœpit destinare. Contigit etiam per idem tempus Bonifacium IX. Pontificem, Deo illius animum excitante, mentis aciem ad idem opus dirigere: nam anno sui Pontificatus 11. & nostræ salutis 1401. octauo Calendas Aprilis datis literis Apostolicis ad Abbatem s. Petri in Cœlo aureo Papiæ, & Priores s. Frigdiani Lucensis, & s. Augustini Pisanæ Diœcesis, Prouinciale Capitulum canonicorum illos cogere, iuxta Benedicti XII. decretum, & Constitutiones ab eodem Benedicto pro reformatione canonicorum regulariũ promulgatas, mandauit publicari, & executioni demandari. Eo igitur anno dictus Ven. Sacerdos ex ciuitate Papia, vbi tunc degebat, duos s. Petri in Cœlo aureo canonicos professos, viros eximios, scientia, & vitæ integritate præclaros, vt s. Antoninus scribit, Frigdionariam, ad ponenda fundamenta Reformationis primitùs destinauit. qui verò fuerint hi duo viri, explicant Volaterranus lib. 21. & Iacobus Philippus Bergomensis in supplemento Chronicorum nouissimæ editionis lib. 14. sub anno 1407. quorum primus sic scribit: *Nouissimè verò anno 1401. autore Leone de Carrate, Ciue Mediolanensi, eiusdem Ordinis viro, Cœnobium sanctæ Mariæ de Frigdionaria Lucanæ Diœceseos reformantes, Frigdionariam nominauere.* Posterior verò rem ipsam accuratiùs explicans sic ait: *At qui fuerint præfati duo viri, authenticis scripturis, & certa veritate compertum habetur. hi videlicet extiterunt eiusdem sanctæ regularis obseruantiæ autores D. Leo de Carrate, & Dominus Thadæus de Bonasco, seu secundum alios de Bagnasco Papiensis, Canonici ambo regulares Cœnoby S. Petri in Cœlo aureo Papiæ professi, & ipsi Ven. Patris Bartholomæi sacerdotis Dei præconis celeberrimi, Ciuisq; Romani de Columna, consilio, & hortatu ad præfatum locum se recipientes, sanctam reformationem sub regulari eiusdem Ordinis obseruantia, & sub altissima paupertate Dei cooperante gratia fundauerunt. Siquidem Leo, qui antea Leonardus dictus est, dum præfati Cœnoby S. Petri in Cœlo aureo Prior existeret, & iuris Canonici doctor eximius, vir sanctus, & quasi alter Elias Dei spiritu feruens, per omnia certè probatus, zelo arctioris vitæ, è præfato Cœnobio ad eum locum reformandum, de consensu tamen Abbatis, & Conuentus, gaudens se contulit: quod et publico super hoc instrumento rogato, manu Ioannini de Piscarijs, Notarij, & Ciuis Papiensis apparet. Eius exẽplar vsque ad nostra tempora penes quendam Ciuẽ Papiensem de Vechijs repositum esse dignoscitur. Hunc itaque virum paula ante præcesserat Ven. Sacerdos, et Canonicus eiusdẽ Cœnoby S. Petri Dominus Thadæus, diuino qui numine afflatus, et præfati sacerdotis Bartholomæi suasu, anno Domini 1402. præfatam Frigdionariæ Canonicam Vicarius, et subinde Prior non multo post, dicti Domini Bartholomæi, et præsidentis coadiutor, incredibili prouidentia gubernauit.* Hæc ille in nouissima librorum suorum recognitione, in qua multos errores, qui in prioribus editionibus irrepserant, ingenuè retractauit, de veritate doctus, vt ipsemet in eiusdem retractationis præfatione, siue in epistola nuncupatoria, & liminari ad Reuerendiss. Antoniotum s. Praxedis presbyterum Cardinalem adnotauit. Porrò præfati Canonici Frigdionariam transmissi, quòd monasterium ferè destitutum esset, Canonicis ad paucos redactis, illisq; propter imminentia pericula intra Ciuitatem apud sancti Dalmatij Ecclesiam vt plurimum degentibus, & quia monasterium sub Episcopi Lucensis potestate iam ab aliquot annis erat constitutũ, sine cuius licentia nec ad monasterium accedere valebant, nec illud reformare, non statim ad illud accesserunt, sed ad vicinum Carthusianorum Cœnobium, cui tunc R. P. D. Nicolaus de Albergatis, qui postea fuit Episcopus Bononiensis, & S. R. E. Cardinalis præsidebat, immediatè diuerterunt. Qui nõ solùm illos benignissimè suscepit, & per aliquot dies necessaria ministrauit; sed ad obtinendum ab eodem Episcopo monasterium cum omnibus ad illud spectantibus, & cum libera facultate illud reformãdi efficaciter operam suam impendit: & tandem monasterio obtento, ipsemet R. P. D. Nicolaus eos personaliter ad prædictum monasterium voluit comitari,

mitari, & in possessionem, vt aiunt, immittere, suscipientibus illos cum summo gaudio pauperculis monasterij Canonicis, & de illorum proposito collætantibus. & ita Deo fauente, sanctissimaq; Dei Genitrice loci tutelari suis precibus iuuante, posita fuerunt prima fundamenta istius sanctissimæ reformationis Canonicorum Regularium in Italia, sub Pontificatu Sanctissimi Pontificis Bonifacij IX. anno illius 12. & humanæ salutis MCDI. quibus positis, sequenti

IV. ANno MCDII. idem Ven. Pater D. Bartholomæus cum socio, nomine Benedicto Ariminensi, qui fuerat Gregorij Papæ XII. tunc Cardinalis familiaris, Papia recedens, ad idem monasterium contendit, & die 6. Maij currente, festo s. Ioannis ante portam Latinam, Lucam peruenit: die vero 27. eiusdem mensis, in festo s. Ioannis Papæ, & martyris, habitum Canonicorum Regularium in monasterio s. Mariæ de Frigdionaria suscepit: qui die 6. Iunij electus est ab ipsis Canonicis in Priorē, in festo s. Philippi, qui fuit vnus de septem primis Diaconibus, & die 8. eiusdem mensis, in festo s. Medardi Episcopi, confirmatus ab Episcopo Lucensi, secundum antiquam consuetudinem Priorū ipsius monasterij, & eodem die in possessionem positus, præsentibus prædicto Ven. P. D. Nicolao Priore Carthusiæ, & D. Michaële Rectore Hospitalis misericordiæ, & Ser. Guidone de Petra sancta, testibus vocatis & rogatis. die verò 11. in festo s. Barnabæ prædictus D. Benedictus Ariminensis habitum Canonicorum Regularium de manibus ipsius Ven. P. D. Bartholomæi Prioris accepit. Ipsum autem Ven. P. D. Bartholomæum, secuti sunt statim ex ciuitate Papiæ tres alij, tum generis nobilitate, tum virtute illustres, & religiosi viri, D. Petrus de Rido sacerdos, & legum Doctor in Gymnasio Papiensi, & D. Galdinus Placentinus ex Comitibus Bardi nunc Principibus Landis vocatis, qui erat aulicus, & familiaris Ducis Mediolani, tunc Papiæ commorantis, & D. Nicolaus de Curte nobilis Papiensis, & ipse familiaris eiusdem Ducis Mediolani. Qui Frigdionariam venientes, & Canonicorum habitu suscepto, in magna continentia, paupertate, & vitæ austeritate viuentes, magna lumina nostræ Congregationis euaserunt. Hæc omnia ex antiquis instrumentis, & præsertim ex charta vetusta in pergameno, ex monasterio s. Frigdiani accepta, quam pro teste habeo. Canonici verò dicti monasterij, qui reformationem exceperūt, fuerunt numero quinque, videlicet Frater Ioannes de Pergamo, qui de anno 1405. fuit Prior, Fr. Hieronymus Teuthonicus, Fr. Augustinus de Pisis, Fr. Michaël de Salis, & Fr. Franciscus seu Franciscinus de Placentia. Et hi quidem reformationis Frigdionariæ primi autores fuerunt, septem Regulares antea Canonici, tres sacerdotes seculares, videlicet D. Bartholomæus Columnensis, D. Benedictus Ariminensis, & D. Petrus de Rido Patauinus. Duo nobiles laici D. Galdinus Comes Bardi, & D. Nicolaus de Curte Patricius Ticinensis ambo aulici, & familiares Ducis Mediolanensium, quorum nomina ex varijs instrumentis dicti monasterij, & chartis membranaceis in diuersis locis repertis, non paruo labore collegi: quandoquidem omnia simul notata in antiquis scripturis nullibi reperire licuit, quippe qui non omnes in eodem loco manserunt, sed ad alia monasteria reformanda accersiti, varijs in locis vltimum diem obierunt, vt in progressu patebit. vnde obiter causam colliges, cur scripserit Cæsar Franciottus in Historia de sacris Imaginibus Lucensibus, locum sepulturæ prædictorum Canonicorum ignotū esse, quòd putet, illos omnes in monasterio Frigdionario defunctos, quod verùm non est, nam in varijs locis, prout Deo placuit, naturæ debitum soluerunt.

SVpradictis verò post aliquot dies sese adiunxit V.
Fr. Iacobus de Aduocatis Bergomensis, Albericus in seculo vocatus, de quo supra dictum fuit. hic enim cum Ven. Patris D. Bartholomæi suasionibus, & prædicatione accensus seculum relinquēs, habitum Fratrum Prędicatorum Venetijs in monasterio sanctorum Ioannis, & Pauli suscepisset, quod illud monasterium, contra quàm crediderat, aliquantisper relaxatū deprehendisset, vel quòd nonnullos dicti monasterij carpere voluisset, apud illos grauiter offendit: quare vt suæ quieti consuleret, obtenta à Reuerendiss. Magistro Thoma Firmano Generali Ordinis Magistro licentia, publico Notario rogata, necnon etiam à Pontifice dispensatione ab irregularitate bigamiæ vsque ad Diaconatum, Frigdionariam accedens, habitum Canonicorū de manu Ven. Patris D. Bartholomæi tunc Prioris accepit, in festo s. Barnabæ, quod vel anno 1403. vel sequenti accidisse arbitror: nam ipse D. Bartholomæus expleto munere sui regiminis, vel paulo post, fratribus in timore Domini, & in vigore, ac rigore canonicæ disciplinæ confirmatis, assumpto sibi in socium Fr. Iacobo, ad opus Euangelicæ prædicationis est reuersus, vt sequenti capite fusius dicetur.

Caput nonum.

De duodecim Stellarum prodigio prædictam reformationem præsignante, ac etiam de forma habitus, regiminis, & de Statutis in eadem reformatione præscriptis.

QVo primum tempore duodecim prędicti Canonici ad pauperem vitam I.
Apostolicam, & disciplinam priscorum Canonicorum Apostolicorum renouandam, in Cœnobio pauperrimo s. Mariæ Frigdionario, diuino afflante spiritu, seipsos collegerunt, visæ per noctes singulas ab indigenis, & alijs illac transeuntibus stellas duodecim lucidissimas supra monasterium,

in

in modum coronæ locum ambientes, vetus, & constans incolarum Frigdionariæ adiacentium est traditio, quam testatur R. P. Cæsar Franciottus in libro allegato de sacris Imaginibus Lucensibus, in descriptione monasterij Frigdionarij, extatq; in Ecclesiæ calcidica, siue tribuna tantæ rei memoria, duodecim nimirum imagines Canonicorum in pariete depictæ, duodecim stellas supra capita gestantes, quas iniuria temporum exesas intueri nunc etiam licet.

Qualis autem fuerit ab initio illorum vitæ paupertas, cum spiritus, tum etiam temporalium omnium bonorum, ex hoc capite côiectari potest, quòd deficientibus illis vitæ necessarijs, de loco deferendo, vt irent vnusquisque ad vitæ subsidia comparanda, coacti tandem sunt ad inuicem habere tractationem. quod audientes quidam serui Dei, ex ordine Iesuatorum nuncuparo, apud Lucam in quodam monasterio commorantes, illorum recessum ægro animo ferentes, igne sancti Spiritus, & fraternæ charitatis valdè succensi Frigdionariam accedentes, canonicosq; conuenientes, bono animo esse iubent. Nos, inquiunt, pro vobis parati sumus quotidie per Ciuitatem eleemosynas quærere, & de nostro labore vobis succurrere, donec Ciuibus innotescatis: tantum in Domino confidentes, qui nunquam defuit sperantibus in se, locum ne deseratis. Eo dicto plurimum confortati, in loco manserunt, ipsis Iesuatis quotidie per Ciuitates, & Villas panem, & alia necessaria pro eis quærentibus, & optimam illorum conuersationem propalantibus. Et ita breui tempore factum est, vt non solùm vitæ necessaria illis abundanter subministrarentur: verùm etiam ex piorum eleemosynis monasterium totum renouaretur, & illius redditus, qui vix tribus, aut quatuor alendis satis esse poterant, taliter aucti, vt triginta Canonicos alere sufficientes essent industria præsertim, & labore Fratris Petri de Cumis, monasterij Conuersi, qui fuit vir sanctus, & per annos circiter quinquaginta ipsius monasterij procurationem egit, & illud bonis redditibus locupletauit.

II. IN prædicta reformatione licèt noua quædam statuta pro canonicæ disciplinæ vigore, ac rigore condita fuerint, nihil tamen de essentialibus antiqui Ordinis canonici, & Apostolici fuit immutatum. nam forma professionis antiquorum canonicorum ad vnguem retenta: modus quoque regiminis priorum, & posteriorum in monasterio Frigdionario degentium, vnus & idem fuit, vt nimirum Priores non perpetui, sed annuales à Capitulo crearentur, qui anno regiminis expleto, nisi denuo confirmati per Capitulum, in ordinem redigerentur. Habitus etiam reformatorum, & veterum canonicorum vnus, & idem, nisi quòd posteriorum aliquantò simplicior, & humilior: habitus enim reformatorum vestis linea, roochettum nuncupata, quam super tunica lanea alba, & sub cappa nigra cum cappucio deferunt, quem veterum canonicorum habitum vetum, & proprium fuisse lib. 1. & 2. satis ac super probauimus. Quare contemnenda, & ridenda, quæ vel de cappis Fratrum Prædicatorum, vel de habitu monachorum, vel de gestaminibus Mendicantium, & Eremitarum à canonicis Frigdionarijs in eorum reformatione assumptis, scioli quidam, si non veriùs ignari comminiscuntur, inter quos Continuator Historiæ Vincentij Beluacensis cap. 71. Fr. Paulus Bergomensis, & Ambrosius Coriolanus Eremitæ in Apologijs contra canonicos Frigdionarios, Antonius Massa Gallesius in Allegationibus pro monachis Cassinensibus in causa præcedentiæ contra eosdem canonicos Frigdionarios, & nouissimè Iosephus Mozzagrugnus lib. 8. fol. 4. 9. & alibi. qui verum habitum canonicorum regularium prorsus ignorantes vel ignorare simulantes hæc effundunt, ad pauca, vt Philosophus ait, aspicientes.

Constitutiones in prædicta reformatione promulgatæ eædem prorsus, quæ in nostra Congregatione vsque in hodiernum diem custoditæ, paucis pro tēporum, & rerum opportunitate, vel exigentia mutatis, vel additis: quæ tandem anno 1618. propter quædam noua sacri Tridentini Concilij, & Summorum Pontificum decreta in Generalibus Comitijs fuerunt reformatæ. Harum Constitutionum meminit Martinus V. in priuilegio ipsis canonicis Frigdionarijs concesso, anno Domini 1421. cum illos ab obligatione Constitutionum Benedicti XII. soluit. *Quod mores, inquit, obseruantias, et consuetudines abundantiores habent illis, et in rigiditatibus, ac disciplina Ordinis strictiores; et obseruantiæ regulari aptiores, ad conseruandum religionis debitæ statum.*

REbus verò sic constitutis, fratribusq; in via Domini confirmatis, præfatus Venerab. Pater D. Bartholomæus expleto munere sui regiminis, & in eius locum electo D. Benedicto Ariminensi, cōstitutoq; illius Vicario D. Thaddæo de Bagnasco Papiensi, post aliquot dies assumpto sibi in socium Fr. Iacobo Bergomensi, qui fuerat Conuersus in Ordine Prædicatorum, quique Diaconus ex dispensatione Pontificis ordinatus, magnus prædicator euasit, ad pristinum exercitium prædicationis, & lucri animarum est reuersus, per Vrbes, & Oppida, & Villas sine intermissione discurrendo, cum eodem socio Fr. Iacobo ipso scilicet prædicationi instante, & Ven. P. Bartholomæo, quòd senio iam appropinquans non adeo viribus polleret, confessiones audiente; præsertim in prouincijs Marchiæ Taruisinæ, & Lombardiæ, quibus in locis fructum incomparabilem tulerunt, & multos clericos & laicos è seculi naufragio erutos, ad sanctæ Religionis portum transmiserunt, alijs Ordinem S. Georgij in Alega, alijs monasterium S. Iustinæ Patauinum ingredientibus, alijs ad Frigdionarium, alijs aliò transmissis. Et ita canonici Frigdionarij numero aucti, eodem Ven. P. Bartholomæo adhuc superstite, per varias Ciuitates, & Prouincias paulatim dilatari cœperūt, iuxtà quod prædictus vir sanctus spiritu prophetico prædixerat, qui Fr. Iacobo ante nonnullos annos ad cœleste præmium, vt piè creditur à Deo vocato, III.

dum

dum ex Prouincia Venetiarum causa prædicandi Euangelium ad partes Montis ferrati cum alio socio, qui eum ducebat (erat enim cœcus effectus) pedes proficiscitur, prope Mantuam in monasterio sancti Benedicti eiusdem Ordinis, & Congregationis Cassinensis, febribus correptus octogenario maior in Domino quieuit. anno 1430. cuius cadauer à Sanctis illis Monachis in nouo sepulchro reconditum, tanquam vnius beati vsque in hodiernum diem in veneratione habetur: quanquam illi existiment Canonicum secularem, non regularem fuisse, de qua re sermo prolixior inferius redibit.

IV. QVæ verò de prædicti Iacobi ab Ordine Fratrũ Prædicatorum apostasia, vel de habitu Canonicorum Regularium sumpto in Monasterio S. Augustini de Nicosia Pisano, temporibus Concilij Pisani, & Gregorij XII. ab eius loci Priore accepto, vel de vita Eremitica ab illo prius acta in monasterio Frigdionario, Impostores quidam & Calumniatores nugantur, frigida & falsa sunt adeo, vt quemadmodum gratis, & sine vllo fundamento, vel in specie probabili proferuntur: ita gratis reijci possint ac debeant, aduersante in primis illorum assertionibus ipsa ratione temporum, qua constat Gregorium XII. non ante annum 1406. ad Pontificatum euectum, Concilium verò Pisanum anno 1409. congregatum, ante quæ tempora iam monasterium Frigdionarium fuerat reformatum, & ipse Frater Iacobus in eodem assumpto habitu Canonicorum ex licentia sui Generalis, & dispensatione Bonifacij IX. Diaconus ordinatus, de quibus constat, cum Venerab. Patre Domino Bartholomæo per Ciuitates, & Oppida Verbum Dei concionando, discurrebat.

Caput decimum.

De primo monasterio S. Mariæ Casoreti prope Mediolanum per Canonicos Frigdionarios post reformationem fundato.

I. ANno MCDIV. Bonifacius Nonus legitimus, & verus Pontifex, naturæ debitum soluit die prima Octobris, in cuius locum Cardinales in Italia degentes, Cosmatum de Meliorstis presbyterum Cardinalem sanctæ Crucis in Ierusalem concordes elegerunt. hoc eodem anno fuit vir quidam nobilis, & valdè pius, Petrus de Tantijs nuncupatus, & Ciuis Mediolanensis, ac etiam Ianuensis, qui habebat Villam propè Mediolanum, foris portam Orientalem, in loco, qui dicitur Casoretum, ibiq; erat parua Ecclesia, sed deuota sub titulo sanctæ Mariæ de Misericordia, quæ etiam sanctæ Mariæ Blancæ vocabatur, quam de proprijs bonis dotare, ac in illa viros aliquos religiosos, Deum timentes, instituere cupiebat. quam ob causam audita fama conuersationis Canonicorum Frigdionariorum, quæ iam ex latebris erumpere incipiebat, quatuor ex ipsis ad dictam Ecclesiam accedere rogauit, nec mora obtinuit, quos impetrata illis Ecclesia sine vllis redditibus à Mediolanensi Archiepiscopo, in domo, quam Ecclesiæ propinquam habebat, pro interim locauit, in qua nonnullis cellulis, prout loci opportunitas patiebatur, constitutis, aliquot annis moram traxerunt.

Eccles. Monast.

MCDV. idem Dominus Petrus Tantius prædictam Ecclesiam omnium suorum bonorum hæredem instituit, & facultatem, in ea Collegium seu monasterium Canonicorum Regularium erigendi, secundum reformationem in monasterio Frigdionario recens factam, ante obitum à Sede Apostolica impetrauit, & eodem anno corpore solutus ad cœlestem patriam, vt piè creditur, migrauit. Anno verò sequenti MCDVI. Prior, & Capitulum sanctæ Mariæ de Frigdionaria vigore testamenti prædicti Petri de Tantijs, & literarum Apostolicarum elegerunt, & constituerunt primum Priorem monasterij sanctæ Mariæ de Casoreto P. D. Petrum Ridum de Padua, Canonicum dicti monasterij de Frigdionaria, qui antea fuerat Lector in Gymnasio Ticinensi, vt supradictum fuit: quem statim per Dominum Thadæum de Bagnasco Papiensem in corporalem possessionem deduxerunt, & immiserunt eodẽ anno 1406. Constant omnia prædicta publico instrumento eodem anno die 28. Augusti Frigdionariæ rogato, cuius exemplum authenticum ab Originali extractum, & cum eodem collationatum Mediolani coram Domino Vicario Generali Illustrissimi Archiepiscopi, cum subscriptione ipsius Domini Vicarij, & Notariorum, Romæ in Archiuo sanctæ Mariæ Pacis asseruatur, quod tale est, videlicet.

In nomine Domini Amen. Cum hoc sit, ex vigore testamenti, & vltima voluntatis quondam Domini Petri de Tantijs Ciuis Mediolanensis, & Ianuensis, filij quondam Domini Nicolai, per sanctissimam Sedem Apostolicam fuerit collatum, & confirmatum in temporalibus, & spiritualibus monasterium sancta Maria Blancha, dictum della Misericordia, situm in Archiepiscopatu Mediolanensi prope, & infra corpora Sanctorum Ciuitatis Mediolani, non multum longe à dicta Ciuitate, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, monasterio, Priori, & Canonicis Regularibus sanctæ Mariæ de Frigdionaria, Lucanæ Diœcesis, dictorum Canonicorum Regularium sancti Augustini pleno iure, prout de prædictis, & alijs dixerunt contineri, publicis, & authenticis bullis, & priuilegijs Apostolicæ Sedis, & de dicto testamento dixerunt contineri, infrascripti Dominus Prior, & Fratres

publica manu Ser Baptistæ de Ghogijs de Papia, & Ser Baldussuris de Panirio Ciuis Ianuensis, rogatorum anno Natiuitatis Domini MCCCCV. Indictiune duodecima, secundum cursum ciuitatis Ianuensis, die prima mensis Augusti, & sic per prædicta patere dignoscitur: Et electio, & institutio Prioris dicti monastery sanctæ Mariæ Blanchæ pertinet, & spectat ad Priorem dicti monastery sanctæ Mariæ de Frigdionaria, in quem collatum est. Idcireo Venerab. vir Frater Ioannes de Pergamo humilis, & honorabilis Prior dicti monastery sanctæ Mariæ de Frigdionaria, cum consensu, præsentia, consilio, & voluntate infrascriptorum eius Confratrum, quorum nomina sunt hæc. videlicet, Domnus Benedictus de Rimino Vicarius in spiritualibus, & temporalibus dicti Domini Prioris, Domnus Nicolaus de Curte de Papia, Domnus Michael de Salis, Domnus Francischinus de Placentia, Domnus Augustinus de Pisis, Domnus Leonardus de Carrute, Domnus Antonius de Mediolano, Domnus Ioannes de Nouaria, Domnus Galdinus de Mediolano, Domnus Bernardus de Bononia, & cuiuslibet eorum, & ipsi Confratres, & Canonici cum consensu, & autoritate dicti Domini Prioris, coadunati in Capitulo dicti monastery sanctæ Mariæ de Frigdionaria, ad sonum campanellæ, more solito, de mandato dicti Domni Prioris, qui omnes ad præsens residentiam faciunt in dicto monasterio, & sunt vltra, quàm tres partes de quatuor partibus dicti Capituli, & Conuentus, habita quidem inter eos priùs diligenti, & matura deliberatione, & consilio, semel, & iterum Christi, Beatæq; Virginis gloriosæ Mariæ nominibus, & suffragijs inuocatis, dictus Domnus Prior, & dicti Confratres simul, vt supra, coadunati vnanimiter, & nemine discrepante elegerunt, creauerunt, fecerunt, constituerunt, & ordinauerunt vigore huius publici instrumenti discretum, & religiosum virum Domnum Petrum de Padua in sacerdotio constitutum, & Canonicum Regularem professum sanctæ Mariæ de Frigdionaria, in Priorem Ecclesiæ sanctæ Mariæ Blanchæ prædictæ, dictæ della Misericordia. Dantes, & concedentes eidem Domno Petro Priori plenam, liberam, & generalem administrationem in spiritualibus, & temporalibus, ad omnia, & singula infrascripta, videlicet ad locandũ, dislocandum, affictus, & redditus percipiendum, terrarum, & possessionum, domorum, proprietatum, bestiarum, armentorum, & aliarum mobilium, & immobilium rerum dicti monastery S. Mariæ Blanchæ, tam eorum, quæ nunc possidet dictum monasterium, quàm eorum, quæ per tempora tenebit, seu possidebit. Item ad confitendum affictum, redditus, & obuentiones dictarum rerum, à quibuscunque colonis, & pensionarijs dicti monastery, & faciendum inde, & ex eis chartas, & instrumenta, & quaslibet alias scripturas, & cautelas, quæ in prædictis, & circa prædicta fieri solent, secundum morem, & consuetudinem ciuitatis Mediolani, dummodo dictæ locationes non sapiant vim alienationis. Item ad causandum, agendum, petendum, & excipiendum, replicandum, & defendendum, & procuratores vnum, & plures instituendum, & substituendum, & eisdem institutis, aut substitutis licentiam substituendi concedendum, & eos, & quemlibet eorum ab onere satisdandi releuandum, & positionibus respondendum, & testes, & instrumẽta producendum, & omnia, & singula faciendum, quæ merita causarum postulant, & requirunt, etiamsi mandatum requirerent speciale, et ad concedendum dictis procuratoribus plenam, et generalem cum libera administratione facultatem. Item ad recipiendum quæcunque deposita pecuniarum, et aliarum quantitatem, et rerum, quæ fuerint penes dictum monasterium. Item ad petendum, et exigendum omnes, et singulas quantitates, et res, quæ debentur, seu quoquo modo deberentur in futurum, tam ex vltimis voluntatibus, quàm ex quibuscunque contractibus dicto monasterio sanctæ Mariæ Blanchæ. Itẽm ad suscipiendum Canonicos, et alios, qui vellent, et possent licitè, et honestè se, et sua bona dicto monasterio dedicare, et faciendum generaliter, et gerendum omnia, et singula, quæ Priores monasteriorum facere, gerere, et administrare possent. Dantes, et concedentes in prædictis, et circa prædicta plenam, liberam, et generalem administrationem omnium bonorum dicti monastery sanctæ Mariæ Blanchæ. Volentes tamen, et declarantes, quòd prædicta, seu aliquod prædictorum non se extendat ad aliquam alienationem, seu pignorationem bonorum mobilium, seu immobilium dictæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ Blanchæ. Insuper volentes, et declarantes, dictum officium Prioratus, et dictam autoritatem durare annatim, prout dixerunt dictus Domnus Ioannes Prior S. Mariæ de Frigdionaria prædicta, et dicti Fratres declarauerunt, quod dictus Domnus Prior sanctæ Mariæ Blanchæ quolibet anno de mense Augusti, in festo Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis teneatur, se præsentare ad dictum monasterium sanctæ Mariæ de Frigdionaria, et ibidem super altari dictæ Ecclesiæ in signum veræ obedienciæ præsentare duas candelas de cera ponderis duarum librarum in totum, et alia facere, quæ eidem imponentur per dictum Domnum Priorem sanctæ Mariæ de Frigdionaria, de consensu, et voluntate dictorum Confratrum. Item teneatur sub vinculo iuramenti, et in virtute veræ obedientiæ obseruare, et obseruari facere Regulam Canonicorum Regularium sancti Augustini, prout moris est, et solitum fuit per dictos Fratres hactenus obseruari, ac etiam intra duos menses initiandos à die, quo intrauerit dictum monasterium sanctæ Mariæ Blanchæ incipere, et initiare inuentarium omnium rerum mobilium, et immobilium, et se mouentium dicti monasterij, et Ecclesiæ prædictæ, et finire, et fine debito terminare, et dictis Domno Priori, et Fratribus de Frigdionaria fidem per publicum instrumentum facere de omnibus, et singulis, quæ in dicto Inuentario describentur infra sex menses, postquam dictum intrauerit monasterium. Et prædicta, et quælibet prædictorum fecerunt, et ordinauerunt dicto modo, et cum dictis conditionibus, et modis, et omni meliori via, iure, et forma, quibus magis, et melius

de

de iure fieri potest, & debet. Et præcepit, & mandauit dictus Dominus Prior in virtute veræ obedientia dicta Domno Petro nouiter electo, quatenus dictam electionem cum dictis modis, & conditionibus debeat acceptare, & fines dicti mandati, & commissionis diligenter inspicere, & seruare. ac etiam commiserunt, imposuerunt, & mandauerunt Domno Thadæo de Bagnasca Cononico dictæ Ecclesiæ, & monasterij sanctæ Mariæ de Frigdionaria, quem ad hunc actum specialiter, & nominatim elegerunt, quatenus vadat, & in corporalem possessionem ponat, & immitcat dictum Domnum Petrum nouiter electum, in dictum monasterium S. Mariæ Blanchæ, cum dictis modis & conditionibus, & eidem claues ostiorum Sacristiæ, & aliorum locorum dicti monasterij consignare, & alia faciat, & dicat, quæ in prædictis, & circa prædicta requiruntur, tam de iure, quàm ex consuetudine dicti monasterij, & Regionis, vbi situm est. Actum in Capitulo S. Mariæ de Frigdionaria, Lucani comitatus, coram Berto quondam Lusi Bertini Lucano Ciue, fratre sancti Petri Canonico monasterij S. Ioannis in monte de Bononia, & Nicolao Raynerij famigla de Pisis, testibus ad prædicta vocatis, & rogatis. Anno Natiuitatis. Domini 1406. Indictione 14. die. 27. mensis Augusti. Ego Laurentius filius Ioannis Vannuccherum, Lucensis Ciuis, publicus Imperiali autoritate Notarius, Iudexq; ordinarius prædictis omnibus, & singulis interfui, eaq; rogatus rogaui, subscripsi, & publicaui, & ad præmissorum fidem signum meum apposui consuetum.

Post prædicta incontinenti dictus Dominus Petrus audita, & intellecta dicta electione, & mandato, & omnibus in ea contentis, flexis genibus humiliter, & deuotè, & cum omni deuotione, qua debuit, ipsam electionem de manu dicti D. Prioris acceptauit, in præsentia dictorum Fratrum, & Canonicorum, in cuius signum, & deuotionem dictus D. Prior annulo aurato dictum Domnum Petrum muniuit, & insigniuit, ac etiam osculo pacis, & salutationis osculo coronauit, & alio fecit, quæ circa prædicta requiruntur. Actum in Capitulo S. Mariæ Frigdionariæ prædictæ coram dictis testibus. Anno, Indictione, die, & mense superius prænarratis. Ego Laurentius filius Ioannis Vannucchorum Lucensis Ciuis, publicus Imperiali autoritate Notarius, Iudexq; ordinarius prædictis omnibus, & singulis interfui, eaq; rogatus rogaui, subscripsi, & publicaui, et ad præmissorum fidem signum meum apposui consuetum.

In nomine Domini Amen, Anno Natiuitatis eiusdem 1559. Indictione 2. die Iouis 17. mensis Augusti coram Reu. Domino Ioanne Francisco Sormano, Iuris vtriusque Doctore Archipresbytero Ecclesiæ sancti Laurentij de Maudello Cuman. diœcesis. Mediolani commorante, Curia Archiepiscopalis Vicario generali, pro tribunali sedente super quadam cathedra posita in Archiepiscopali Cancellaria Mediolani, quam Cathedram, & quem locum prædictus Reu. Dominus Vicarius elegit, & eligit pro eius loco, banco, & tribunali idoneis pro infradictis omnibus, & singulis specialiter peragendis, suprascriptum exemplum, seu transumptum per me Christophorum Venegonum Notariũ infradictum, & per infrascriptos prouidos viros Dominos Bartholomæum Parpalionum, Ioannem de Mazijs, & Ioannem Aluysium Ghisulphum Notarios publicos infrascriptos ad id per prædictum Reu. D. Vicarium electos, sic instante, & requirente Ven. D. Don Ioanne Francisco de Placentia, professo Ordinis Canonicorum Regulariũ S. Augustini Congregationis Lateranensis, syndico, & procuratore, & syndicario, & procuratorio nomine Reu. & Venerabilium Dominorũ Prioris, Canonicorum, & Conuentus monasterij S. Mariæ Blanchæ de Casoreto Mediolanensis Diœcesis prædicti Ordinis, per instrumentum illius syndicatus, seu mandati, & procuræ, rogatum per me Notarium infrascriptum anno, & mense præsentibus, seu anno, & die in eo contentis, vnà cum originalibus, & authenticis instrumentis, non vitiatis, non cancellatis, non abolitis, neque in aliqua sui parte suspectis, sed omni prorsus vitio, & suspicione carentibus, tenoris prædicti, fideliter, & diligentèr collationatum, examinatum, & auscultatum fuit: & quia huiusmodi sumptum, seu transumptum cum dictis originalibus, & authenticis instrumentis de verbo ad verbum concordare inuentum fuit, & in nullo discrepare: Ideo prædictus Reuerendus D. Vicarius pro tribunali sedens viso huiusmodi exemplo, siue transumpto, suam, & Curiæ Archiepiscopalis Mediolanensis autoritatem pariter, & decretum interposuit solemniter, & interponit, & dixit cum plena, & plenissima causæ cognitione, & prius cognitis cognoscendis, ac decreuit, & decernit, huiusmodi exemplo, seu transumpto plenariam fidem in Iudicio, & extra, vbilibet, & in quocunque loco adhibendum esse, & adhiberi debere, quemadmodum dictis originalibus, & authenticis instrumentis adhiberetur, si exhiberentur. Et de prædictis rogatum fuit, per me Christophorum Venegonum iam dictum Notarium instrumentum publicum debere confici, quod ad cautelam eius sigilli iussit appensione, seu impressione communiri. Actum vt supra, præsentibus ibidem Magnifico Iureconsulto D. Ioanne Baptista Parauicino filio Magnifici Physici D. Petri Pauli Portæ Orien. parochiæ S. Babillæ, intus Mediolanum, Domino presbytero Baldessare Vrbino filio quondã D. Nicolai Portæ Ticinen. parochiæ S. Laurentij maioris intus Mediolan. & D. Ioanne Ambrosio de Cisunfralla filio quondam D. Ioannis Baptistæ Portæ Orient. porochiæ S. Teclæ Mediolani, testibus omnibus idoneis, ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Ego Christophorus Venegonus filius quondam Domini Ioannis Portæ Orientalis parochiæ S. Stephanini in Bregũdia Mediolani publicus Apostolica, Imperialiq; ac Curiæ Archiepiscopalis Mediolanensis autoritatibus Notarius, quia prædictum exemplum, seu transumptum à prædictis originalibus, & authenticis instrumentis coram prædicto Reuer. Domino Vicario sumptum, seu transumptum, ac per me vnà cum infrascriptis Dominis Bartholomæo Parpaliono, Ioãne de Mazijs, & Ioãne Aluysio Ghisulpho Notarijs publicis infrascriptis, cum eisdem originalibus, & authenticis

instrameatis collationatum, & examiaatum, de verbo ad verbam concordare iauentum fuit: ideo de eis omnibus, & singulis hoc præsens publicum instrumeatam confeci, & me subscripsi, signumq; meum apposui consuetum in fidem, & testimoaium omnium, & singulorum præmissorum rogatus, & requisitus.

Ego Bartbolomæus Parpalionus filius quondā Zanoti publicus Apostolica, Imperialiq;, ac Caria Archiepiscopalis Medsolanensis autoritatibus Notarius, prædictæq; Curia Cancellarius, quia prædictum exemplum, seu traasumptum à prædictis originalibus, & autbensicis instrumentis coram prædicto Reuerendissimo Domino Vicario sumptam, sea traasumptum per prædictum prouidum Dominum Christopborum Venegonum Notarium, vt supra, ac per eum, & me, aecuon & infrascriptos prouidos Dominos Ioannem de Mazys, & Ioannem Aluysium Gbisalpbam Notarios publicos infrascriptos, cum eisdem origiaalibus, & autbensicis iastrumentis collationatū, & examinatum de verbo ad verbum, inuentum fuit concordare: ideo bic me subscripsi, signumq; meum Tabellionatus apposui consuetum, in fidem, & testimonium præmissorum.

Ego Ioannes de Mazys filius quondam spectabilis Domini Ioannis Antony Portæ Romanæ, parochia sancti Michaëlis subtus Domū Mediolaai, publicus Mediolanensis Imperiali, Apostolicaq;, ac Curiæ Archiepiscopalis Mediolaaensis autoritatibus Notarias, quia prædictum exemplum, seu transumptum à suprascriptis origiaalibus, & autbenticis instrumentis coram Reu. D. Vicario prædicto sumptum, seu transumptum per supradictum D. Christopborum Veaegonum Notariū, vt supra, ac per eum, necaon me, & prædictum D. Bartbolomæum Parpalionum Notarium, vt supra, ac infrascriptum D. Ioan. Aluysium Gbisulpbum Notariam infrascriptū cum eisdem originalibus, & autbenticis instrumentis collationatam, & examiaatum de verbo ad verbum concordare iauentum fuit: Ideo bic me subscripsi, signumq; meum Tabellionatus apposui consuetum, in fidem, & testimonium præmissorum.

Ego Ioannes Aluysias Gbisulpbus filius Domiai Francisci Portæ Romanæ, parocbiæ sanctæ Eupbemia intus Mediolanum, Clericus Mediolanensis, publicus Apostolica, ac Cariæ Archiepiscopalis Mediolanensis autoritatibus Notarius, qaia suprascriptū exemplum, seu transumptum à prædictis originalibus, & autbenticis instrumentis coram prædicto Reuerendo Domino Vicario sumptum, seu traasumptum per suprascriptum Dominum Christopborum Venegonum Notarium, vt supra, ac per eum, necnon me, & supradictos Dominos Bartbolomæum Parpalionum, & Ioannem de Mazys Notarios, vt supra, cam eisdem originalibus, & autbeaticis instrumentis collationatam, & examiaatum de verbo ad verbam concordare inuentum fuit: ideo bic me subscripsi, signumq; meam Tabellionatus apposui consuetum, in fidem & testimoniam præmissorum.

Ioannes Franciscus Sormanus I. V. Doctor Archipresbyteralis Ecclesiæ sancti Laurenty de Maadello, Camanæ Diœcesis, *Mediolani commorans, Carlæ Archiepiscopalis Mediolanensis Vicarius generalis, notum facimus, & attestamur vniuersis, & singulis præsentes inspecturis, sicuti prædictus Dominus Christopborus Veaegonus de prædicto instrumento rogatus, vt supra, ac prædicti Domini Bartbolomæus Parpallionus, Ioannes de Mazys, & Ioannes Aluysius* Gbisulpbus, *qui sese subscripserunt, prout supra, tempore rogitus confectionis, & subscriptionis ipsius instrumenti, ac ante, & post fuerunt, steterunt, & de præsenti sunt publici, legales, & autbentici Notary, prout supra, se subscripserunt, instrumentisq;, & alys scripturis publicis per eas respectiuè confectis, & subscriptis adbibita fuit, & de præseati adbibetur plenaria, & indubitata fides in iudicio, & extra. in quorum fidem præsentes fieri iussimas, & sigilli nostri parai munimine roborari. Datum Mediolani die Veneris 18. mensis Augusti 1559. Indictione 2.*

HOc monasterium, quod fuit in ordine secundum inter Collegia nostræ Congregationis, II.
in magna paupertate, ac districtione fundatum, mediante bona fama inculpatæ conuersationis Canonicorum ibidem degentium, in magna semper veneratione ab omnibus est habitum, & piorum largitionibus, & fidelium eleemosynis, bonis etiam temporalibus satis auctum, ita vt cum vix ab initio quatuor ibidem, vel quinque Canonici stare possent, viginti, ac etiam triginta ex illius redditibus ali commodè valerent: ex quo viri complures vitæ integritate, & doctrina celebres prodierunt, qui nostram Congregationem multipliciter ornauerunt, & auxerunt. ex his fuerunt Ven. P.D. Bassianus Mediolanensis prædicator celebris, qui per multos annos eidem monasterio laudabiliter præfuit, & triennio totam Congregationem Rector Generalis gubernauit, sub finem vltimi anni sui regiminis defunctus anno Domini 1429. D. Simon Mediolanensis Verbi Dei concionator mirificus, qui fuit Rector Generalis annis 1445. & 1446. & 1447. horum exemplo, & suasione plusquam centum iuuenes Mediolanenses, & præcipuæ nobilitatis Congregationem ingressi, ferè omnes viri præclari sua tempora clariora reddiderunt. Amborum meminerunt Autor supplementi in nouissima editione lib. 14. sub anno 1407. & Ioannes Philippus Nouarien. in Chronica lib. 6. cap. tertio. D. Cambius Bossius genere nobilis, sed virtute, ac vitæ inculpatæ sinceritate longè nobilior, liberaliū omnium artium, & diuinarum Scripturarum eruditione insignis, qui ob præcipuum amorem erga Saluatorem nostrum D. Iesum Christum, illius incunabula, & loca sanctissimæ passionis visitauit, postea in Italiam reuersus, omnibus gradibus honoris in nostra Congregatione decoratus, cum post Generalem præfecturam, quam anno 1474. gerebat, aliquot annis superuixisset, Cremonæ obijt in nostro monasterio s. Petri de Pado, ad quē sunt literæ Matthæi Bossi Veronensis 17. 49. 61. 64. & 67. De eodē Ioannes Philippus noster lib. 6. cap. 11. sic scribit:

Iesum

Iesum in omni vita sua secutus est, diuitias, & seculi honores contempsit: paupertatem amauit. Ferunt eū nunquam voluisse veste noua vti, sed obsoleta, humilitatis, patientiæ, sobrietatis obseruator. in D. N. Iesu Christi recordatione passionis lacrymas amarissimas incessanter fundebat, quæ nunquam de memoria eius recedebat. quare Ierosolimam, & loca nostræ redemptionis visitare voluit, & illic vitam agere mens fuit, si licuisset. Si quando regimen in ipsa Religione de more habebat, gregem sibi commissum verbo pariter, & exemplo pascebat, tanta mansuetudine, pietate, ac modestia, vt etiam mali visa hominis bonitate in meliorem vitam reformarentur.

III. EVsebius etiam Corradus nobilis Mediolanensis huius monasterij alumnus extitit, vir omnigena eruditione apprimè instructus, & in vtroque Iure ciuili, & canonico versatus, qui Congregationem nostram, & totum Ordinem canonicum contra nonnullos calumniatores, verbo, & libris editis, coram Sixto IV. & Innocentio VIII. Romanis Pontificibus optimè defendit, præsertim contra Ambrosium Coriolanum: qua de causa libros nonnullos edidit, quorum Ioannes Mauburnus in Venatorio, & Ioannes Molanus in libro de sacris Imaginibus meminerunt. qui cum pluribus vicibus fuisset Visitator Generalis nostræ Congregationis, tandem plenus bonorum operum, ac dierum Mediolani obijt in monasterio nostro S. Mariæ de Passione anno 1500. teste Ioanne Philippo lib. 6. cap. 8. qui illius exitum oculatus vidit.

D. Seuerinus Calcus nobilis Mediolanensis prędicti Eusebij Sinchronos, vir prudens, religiosissimus, & magni cōsilij in rebus gerendis, qui quatuor vicibus fuit Rector Generalis nostræ Congregationis, sub cuius regimine plurimum in spiritualibus, & temporalibus profecit. Gerebat vltimam generalem præfecturam anno Domini 1495. hic ille est Seuerinus Calcus, cuius meminit Ioannes Mauburnus Doctor Parisiensis in suo Venatorio lib. 2. cap. 114.

D. Paulus Ferusinus nobilis Alexandrinus, Serenissimiq; Ducis Mediolanensium intimus familiaris, & Consiliarius, in eodem monasterio Religionis habitum suscepit, qui adeo profecit, & ad tantā humilitatem deuenit, vt pristinæ dignitatis penitus obitus, ad quæcunque vilissima exercitia, quæ vix infimi famuli facere volebant, libentissimè, & cum summa hilaritate manum mitteret: vt in magnam ædificationem omnibus cederet, videre hominem tam venerandum, & tantæ apud Principes autoritatis ad tantam humilitatem deuenisse. Obijt Bononiæ Prior monasterij S. Ioannis in monte, anno salutis 1478.

VI. DOm. Hieronymus Bossus Mediolanensis eiusdē monasterij professus, nostræ Congregationis sydus splendidissimum, qui singulari doctrina, prudentia, & integritate non solùm in Ordine canonico, sed longè, lateq; per Italiam fuit nominatissimus, Summis Pontificibus, & Regibus, ac Principibus notus, & charus. Nam cum de anno 1509. quidam nostros canonicos de monasterio S. Petri in Cœlo aureo Papiæ per vim, & contra ius, & fas expulissent, vnde tota ciuitas Papiensis in seditionē versa est, hic Ven. Pater, qui tunc fungebatur officio Rectoris Generalis, Senatum Regium Mediolani primùm: deinde Christianissimum Regem Ludouicum, tunc Mediolani Ducem conueniens, ita se gessit, vt Rex, & Senatus missis Papiam tribus Senatoribus, intra paucos dies ipsos canonicos in pristinum statum, delinquentibus exilio mulctatis, restituerint. multos labores graues hic optimus Pater pro defensione Congregationis tulit, & grauia pericula, etiā cum vitæ periculo, ingenio, patientia, & dexteritate superauit. tribus vicibus Generalem Præfecturā totius Congregationis obtinuit, & tandem in senectute bona obijt Placentiæ monasterij Abbas, post annum saltem 1513. nam illo anno erat Rector generalis. Sed & alij complures viri conspicui ex eodem monasterio prodierunt, quos breuitati consulens omitto.

Huic monasterio multa priuilegia amplissima concesserunt Serenissimi Duces, & Ducissæ Mediolani, quorum originalia in illius chartophilacijs seruantur. Pius V. anno 1566. Abbatiali dignitate illud exornauit.

Caput vndecimum.

De Monasterio S. Leonardi prope Veronam per eosdem Canonicos Frigdionarios reformato, & nonnullis Priuilegijs eisdem Canonicis per Gregorium XII. concessis.

ANno MCDVI. Innocentius VII. naturæ debitum soluit, octauo Idus Nouembris, in cuius locum à Cardinalibus in Italia degentibus suffectus est Angelus Corarius Patricius Venetus, & presbyter Cardinalis tituli sancti Marci, qui Gregorius XII. est nuncupatus, die 30. eiusdem mensis Nouembris. hic adepto Pontificatu, Antonium Corarium ex fratre, & Gabrielem Condulmerium ex sorore nepotes, & S. Georgij in Alega Canonicos, dictiq; Ordinis fundatores Pileo Cardinalitio donauit. Et quia suasionibus, & prædicatione Ven. Patris D. Bartholomæi Ordinem ingressi fuerant, eam ob causam illum semper in summa veneratione habuerunt, & nostram Congregationem impensè dilexerunt, fouerunt, & beneficijs auxerunt: Eorumq; potissimum suasione Summus Pontifex Canonicis Frigdionarijs multa priuilegia concessit, & in primis ipsos Canonicos in monasterio Frigdionario commorantes, & omnia bona monasterij liberauit ab omni solutione decimarum triennalium, & aliorum onerum quorumcunque, ratione cuiuscunque charitatiui subsidij in præteritum impositorum,

& in futurum imponendorum vſque ad annos 50. confectis literis Apoſtolicis, datis Senis Idibus Decembris, Pontificatus ſui anno primo; & humanæ ſalutis 1406. quæ videri poſſunt in lib. Indultorum noſtræ Congregationis pag. 286. ....

Tertiũ Monaſt. Deinde monaſterium S. Leonardi in monte Donico prope Veronam idem Pontifex nobis donauit, deſignato illius Priore D. Benedicto Ariminenſi, qui fuerat ipſius Gregorij XII. familiaris. Eccleſia S. Leonardi fuit vetuſtiſſima, & de iuriſdictione, & ratione Canonicorum, & Capituli Eccleſiæ Cathedralis Veroncuſis, quam anno Domini 1230. Pontificatus Gregorij IX. anno ſexto, Archipresbyter, & Capitulum conceſſerunt duobus religioſis viris Paci, & Amedæo ad inſtituendum in ea Ordinem canonicorum ſecundum Regulam B. Patris Auguſtini, deſignato primo illius Priore prædicto Pace, factaq; facultate Capitulo, & Fratribus inibi degentibus, ſuum Priorem in poſterum conſtituendi, ſeu eligendi, reſeruataq; in ſignum ſubiectionis annua penſione libræ vnius ceræ ipſis Archipresbytero, & Capitulo ſoluendæ in die Purificationis Beatæ Virginis. Extant priuilegia quædam in Archiuis monaſterij Gotifredi S.R.E. Cardinalis tituli ſancti Marci, & per Lombardiam Legati, necnon Iacobi Cardinalis, & Epiſcopi Veronenſis eandem inſtitutionem, & conceſſionem probantia, quæque dicto anno 1230. ſunt emanata. Eandem confirmauit Gregorius IX. alio Priuilegio dato Laterani Idibus Aprilis Pontificatus ſui anno 10. Poſtea iſtud monaſterium Congregationi Canonicorum Ordinis S. Marci Mantuæ, magna ſanctitatis fama olim celebri eſt vnitum, vt ex compluribus monumentis in dicto monaſterio repertis liquet. Demum ſub tempora Gregorij XII. vel ipſa temporum iniuria, vel Prælatorum incuria, non ſolùm Canonicis omnino deſtitutum fuerat, ſed in fabricis, & redditibus penè collapſum: nam omnia illius bona magno ære fuerant grauata, & creditoribus oppignorata, & ipſe Prioratus cuidam nomine Pandulpho S. Nicolai in carcere Diacono Cardinali commendatus. Cum autem prædictus Gregorius XII. Pontificatum iniuiſſet, de illius ſtatu per Clerum, & Ciues Veronenſes certior factus, qui pro illius reformatione preces ſupplices Pontifici porrexerant, primum quidem cum prædicto Cardinali Pandulpho egit, vt Prioratum ſibi commendatum reſignaret, mox D. Benedictum Ariminenſem canonicum Frigdionarium, qui antea fuerat eiuſdem Pontificis familiaris, eiuſdem monaſterij Priorem conſtituit, ipſumq; monaſterium canonicis Frigdionarijs reformandũ, & perpetuò regendum, & habendum autoritate Apoſtolica conceſſit: quæ res toti Ciuitati, ſed in primis canonicis Cathedralibus pergratiſſima extitit. adſunt literæ Apoſtolicæ totam rei ſeriem continentes, ſic.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Benedicto de Arimino Priori Prioratus S. Leonardi de monte Donico extra muros Veronenſes, Ordinis S. Auguſtini, familiari noſtro, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Religionis zelus, vitæ, ac morum honeſtas, aliaq; laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus perſonam tuam tam fide dignorum teſtimonijs, quàm etiam familiari experientia nouimus inſignitam, meritò nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. hodie ſiquidem per nos accepto, quòd licet olim in Prioratu S. Leonardi de monte Donico extra muros Veronenſes Ordinis S. Marci de Mantua, qui à monaſterio dicti S. Marci Mantuani Ordinis præfati dependebat, & quem dilectus filius noſter Pandulphus S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis ex conceſſione, & diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ tunc obtinere dignoſcebatur, nonnulli Fratres dicti Ordinis S. Marci reſidere, ac Domino famulari conſueuiſſent, tamen in eodem Prioratu nullus Fratrum dicti Ordinis S. Marci tunc reſideret. Nos, vt idem Prioratus in ſpiritualibus, & temporalibus reformaretur, ac ex alijs rationabilibus cauſis ad id noſtrum inducentibus animum, motu proprio, non ad tuam, vel alicuius alterius pro te nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra liberalitate voluimus, prout etiam ipſe Cardinalis id ſponte voluerat, Quod dictus Cardinalis præfatum Prioratum, quem ex tunc vacare decreuimus, realiter, & omnino dimittere teneretur, necnon dictum Prioratum ſic vacantem cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis à præfato monaſterio autoritate Apoſtolica penitus ſeparauimus, ipſumq; cum iuribus, & pertinentijs antedictis ad eundem Ordinem S. Auguſtini tranſtulimus: necnon ab omnibus ſubiectione, dominio, & poteſtate quorumlibet ſuperiorum dicti Ordinis S. Marci in perpetuum liberauimus: ac voluimus, quòd ipſe Prioratus deinceps Conuentualis exiſteret, & per Priorem dicti Ordinis S. Auguſtini gubernari deberet, ac in ipſo Prioratu tot Canonici eiuſdem Ordinis S. Auguſtini profeſſores reſidere, qui conuentum facere, necnon iuxta regularia inſtituta dicti Ordinis ſancti Auguſtini viuere deberent, quot de fructibus, redditibus, & prouentibus dicti Prioratus, qui vltra ſexcentos florenos auri ſecundum communem æſtimationem, vt aſſerebatur, annuatim non valebant, decenter ſuſtentari, & incumbentia ſibi onera congruè poſſent ſupportare, prout in ipſis literis plenius continetur. Nos itaq; cupientes eidem Prioratui de gubernatore prouido, & vtili ſecundum cor noſtrum prouidere, & tibi, qui presbyter, ac Canonicus monaſterij ſanctæ Mariæ de Friſonaria eiuſdem ordinis ſancti Auguſtini Lucanæ diœceſis, Ordinem ipſum expreſsè profeſſus exiſtis, præmiſſorum meritorum tuorum intuitu ſpecialem gratiam facere volentes, eundem Prioratum per te in eiſdem ſpiritualibus, & temporalibus reformandum, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſupradictis, motu ſimili, eadem autoritate tibi conferimus, & de illo etiam prouidemus. Decernentes irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis autoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon ſtatutis, & conſuetudinibus monaſterij, & Ordinum prædictorum contrarijs, iuramento, confirmatione Apoſtolica,

vel

vel quacunque firmitate alia roboratis. Aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi prioratibus, dignitatibus, personatibus, vel officijs specialés, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus generales Apostolicæ Sedis, vel Legatorum eius literas impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem, & decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum, quibus omnibus te in assecutione huiusmodi Prioratus volumus anteferri. Sed nullum per hoc quoad assecutionem eis Prioratuum, dignitatum, personatuum, vel officiorum, aut beneficiorum aliorum præiudicium generari, seu si aliquibus communiter, vel diuisim à prædicta sit Sede indultum, quod ad receptionem, vel prouisionem alicuius minimè teneantur, & ad id compelli non possint, quanquam de Prioratibus, dignitatibus, personatibus, vel officijs huiusmodi, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliã dispensationem coniunctim, vel separatim spectantibus nulli valeat prouideri per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dicta Sedis indulgentia generali, vel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratia impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua, cuiusq; toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ collationis, prouisionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud sanctum Petrum secundo nonas Iulij, Pontificatus nostri anno primo.

II. POst quam reformationem partim Canonicorum labore, ac diligentia, partim fidelium pietate, ac eleemosynis quoad spiritualia, & temporalia sic fuit restitutum, vt vbi pauci, aut nulli Canonici degebant, intra paucos annos triginta circiter Canonicorum Collegium, sub arctissima disciplina semper deinceps cum summa totius Ciuitatis ædificatione floruerit, quemadmodum nunc etiam per Dei gratiam floret: est enim domus Nouitiorum, in qua totius prouinciæ Venetiarum tyrones educantur, & in Regularibus disciplinis erudiuntur, ex qua viros complures eximiæ sanctitatis, & eruditionis per omnem Italiam celebres accepimus, è quibus vt paucos de multis referam, fuerunt.

Primus D. Paulus Maphæus D. Antonij de Maphæis strenui militis, & equitis filius, secundum seculum illustris, sed qui genetis nobilitatem religionis, pietatis, & reliquarum virtutum accessione non parum illustrauit: fuit enim Rhetor eloquentissimus, Theologus acutissimus, declamatorq; facundissimus, qui Venetijs in frequentissimo nobilium, & popularium concursu, annis decem & octo fine intermissione Dei verbum annunciauit: pluribus annis Prioratum sanctæ Mariæ Charitatis Venetiarum administrauit: Præfecturamq; generalem totius Congregationis tenuit anno 1443. post quam, cum per annos quadraginta sanctissimè in nostra Congregatione talentum sibi à Domino creditum transegisset, Ferrariæ obijt sexagenarius, cum esset Prior S. Bartholomæi in suburbijs Vicentiæ. hunc fama est, florem virginitatis vsque ad vitæ terminum illibatum custodisse.

Secundus fuit Ven. P. D. Timotheus Veronensis Ragusinus Archiepiscopus, & præfati D. Pauli discipulus, Prædicatorum sui temporis apud Italos facilè princeps, cuius verba erãt quasi ignis ardens, & quasi malleus conterens petras. erat enim non solũ omnigena eruditione instructus, Philosophus, ac Theologus profundissimus: verùm etiam aspectu decorus, amabilis, & grauis, venerandam maiestatem præ se ferens, Principibus summè charus, maximè Alphonso Aragonio Regi Neapolis, Ludouico, & Francisco Sfortiæ, Sabaudiæ, & Mediolani Ducibus, Barbaræ Gonzagæ Mantuæ Principi, & magno Cosmo Mediceo, qui eius potissimum causa Fesulanam Abbatiam à fundamentis renouauit, in qua plus sexaginta millia nummum aureorum impendit, addita bibliotheca selecta, quæ octo millibus aureis nummis illi stetit. Hic sarculo prædicationis multas Vrbes à sentibus vitiorum repurgauit: Bononiæ luxum nimium fœminarum in vestimentis, & ornamentis, quæ virorum pecunias, & magnam partem redditũum cum scandalo non modico exhauriebant, publicis edictis per superiores latis restrinxit. Hic propter amorem D. N. IESV CHRISTI, & suæ sacratissimæ Passionis peregrinationem Ierosolimitanam suscipere voluit, qui multis Episcopatibus sibi per Nicolaum V. & Pium II. oblatis partim precibus, partim excusationibus reiectis, Romam à Paulo II. præter opinionem accersitus, Archiepiscopus Ragusinus reclamans, & reluctans est consecratus: ex quo die teste Matthæo Bosso in epist. 31. nunquam lætus visus est amplius, nunquam non querelas fudit, quod Religionis statu, & habitu mutato propositum suum vsque ad finem vitæ non traxisset. Extant plures ipsius Matthæi Bossi epistolæ ad illum datæ, in quarum prima, quæ est in ordine quinta, meminit cuiusdam libri ab eodem Timotheo editi ad Alphonsum Regem Aragonum sic dicens: *Libellus tuus ad Alphonsum est perurbanus, & bellus, ac plane Rege dignissimus, sed præcipuè ad id, quod quæris, incitamentum admodũ efficax.* cui vicissim ipse Matthæus suum dialogum de tolerandis aduersis dolandum transmisit, vt illemet in epist. 12. fatetur. qui demum senio confectus Ragusij in sua Ecclesia magno sui desiderio apud optimos quosque relicto, fœliciter in Domino quieuit.

Tertio quoque loco addẽdus ipse Ven. P. Matthæus Bossus Veronensis prædicti Archipræsulis Timothei discipulus, canonici Ordinis sydus clarissimum, verbi Dei præco maximus, tum dicendi, tum scribendi lepore, & grauitate Hieronymiano Frontoni non immeritò comparandus, à Summis Pontificibus, & Italiæ Principibus in precio habitus, III.

qui eius opera,consilio, & ingenio in rebus arduis, & negotijs difficillimis non semel vsi fuerunt,quod facile intelligent,qui illius epistolas leget ad Sixtū Quartum Pontificem, Bessarionem, Ioannem Mediceum, qui postea fuit Leo X. Franciscum Sfortiā, Theodorum Mōntisferrati, Franciscum Gonzagam Ioānem Arcimboldum,Marcum Balbum,Iulianum à Runere,S.R.E. Cardinales, Federicum Feltrium Vrbini Ducem,Gulielmum Marchionem Montisferrati, Laurentium Mediceum, & alios similes datas.Hunc Sixtus Quartus ad Sanctimoniales Ianuensis reformandas, & illarum licentiam, non solùm per Vrbem, sed per vicos, & suburbana curiosè,parumq; religiosè,& cum graui scandalo discurrentium,frænandam destinauit: quam prouinciam licèt magnis laboribus,nec sine vitæ periculo, Deo adiuuāte,fœliciter tandem ad finem optatum perduxit, vt videri potest ex literis illius ad eundem Sixtum Quartum,quę sunt in ordine 42.& 43.Sed nec istud omittendum,cum Abbatiam Fesulanam hic Venerandus Pater moderaretur, Ioannem Mediceum ab Innocentio Octauo in numerum Cardinalium cooptatum,insignia Cardinalatus de manibus illius accipere voluisse, totam seriem gestorum ipsomet tradente in epist. 110. quæ est ad Archangelum Vicentinum: quem dictus Cardinalis vt Patrem venerabatur,cuiusq, iussu illemet suas epistolas,& alia opuscula in vnum collecta, & collectiones Fesulanas vocata, typis edidit,ac eidem Ioanni Mediceo Cardinali nuncupauit. Hic multa scripsit tum luculenter,tum erudité, quorum Catalogum inferius texemus, multos discipulos suo magistro dignos reliquit. huius viri studium in cordis munditia seruanda, in epist.2. ad Istotam Nogarolam sacram Virginem tanquam in imagine videri potest. qui multis muneribus in congregatione summa cum laude functus, Paduæ in collegio Viridariano spiritum Iesu Christo Saluatori reddidit, anno salutis 1502.cuius viri laudabiliter meminerunt Autor supplementi Chronicorum,Antonius Possevinus,Hieronymus Platus,Petrus Calcedonius Venetus, Syluester Maurolicus,& alij.

IV. QVartus quoque addendus Celsus Maphæus Veronensis,Magnus Pater, & Diuini Verbi præco mirificus, Philosophus, & Theologus clarissimus, cui ob summam autoritatem,& famam sanctitatis Magni Principes assurgebant,summis Pontificibus,& toti Romanæ Curiæ valde charus,sed vitæ regularis amatot adeo,vt oblatos non semel Episcopatus contempserit. hic iura nostræ congregationis,& totius ordinis in Romana Curia, præsertim contra nonnullos aduersus ordinem canonicum deblaterantes,acriter defendit, quorum dicendi, & scribendi licentiam autoritate Pontificum frænauit, & cohibuit. pluribus vicibus Rector Generalis, vel inuitus,& reluctans est renunciatus. Mulam dono à Pontifice acceptam, vt commodius visitationes de more perageret, illis absolutis, Pontifici remisit, quod amplius illa opus non haberet. scripsit nonnulla, de quibus inferius dicetur. obijt Veronæ admodum senex circa ann.1500.

Quintus fuit D.Marcus Veronensis, qui cum esset insignis concionator, salutis animarum tantam solicitudinem gerebat, vt per vicos, & plateas discurrendo ter,quaterq, singulis diebus verbum salutis turbis simplicioribus propinaret. ab obseruātia regulæ nunquam recedens, paupertatis, & humilitatis amator singularis, in lege Domini meditans die,ac nocte, quà concionando, quà scribendo,qua psallendo,semper aliquid boni faciens:scripsit enim sermones prædicabiles eruditos, ac disertos de Passione Domini, & epistolas ad diuersos. Obijt Lucæ in monasterio sancti Frigdiani.meminit illius Matthæus Bossus in epist.108.

Sextus D.Timotheus Veronensis iunior, Philosophus, ac Theologus eruditissimus,qui multis annis Philosophiam, & sacram Theologiam Paduæ in Academia Viridariana maximo cum audientium profectu legit, vitæ innocentia notabilis, conuersatione affabilis,eloquio nitidus, & comptus. hic magnum volumen scripsit in Summam D. Thomæ Aquinatis.Obijt Patauij anno 1530.Meminit illius laudabiliter Autor Supplementi.

Postremo quoque loco recensendus Ven. P. D. Ioseph à Naue Veronensis,& ipse huius monasterij alumnus, cuius sanctitatem ex elogio illius imagini in eodem cœnobio subscripto non obscurè colligere licebit, qui christianæ pietatis exemplar, & regularis disciplinæ præstantissimum fuit, nam ijs potissimum virtutibus claruit, quæ summam perfectionis Euangelicæ perstringunt: fuit enim abstinentia mirabilis,in Christi pauperes pijssimus, in oratione assiduus, & in meditatione feruentissimus ita,vt sæpius in exthasim raperetur.quieuit in Domino Veronæ nonagenarius anno Christi 1565. tandem istud monasterium seminatium bonorum hominum semper extitit.

SEd & Moniales sancti Ioannis de Beueraria Veronenses,ordinis olim Humiliatorum, ob celebrem famam integritatis canonicorum dicti monasterij,per illos ad frugem melioris vitæ reformari,supplices à Romanis Pontificibus postulauerunt, & obtinuerunt, & regulam sancti Augustini cum habitu canonicorum acceperunt. Verùm cum progressu temporis ab obedientia resilite contumaciter cœpissent, nec facilè regi possent, dimissæ sunt,& habitum mutauerunt. V.

Monasterio sancti Leonardi sic reformato Gregorius XII. anno 1408.sequens priuilegium indulsit, videlicet:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs sancti Leonardi de monte Donico, & sanctæ Mariæ de Frisionaria per Priorem solitorum gubernari, sancti Augustini Veronensis, & Lucanensis diœcesis monasteriorum Prioribus, & conuentibus salutem,& Apostolicam benedictionem. Pia nos excitat,& inducit affectio,vt vos, & monasteria vestra, in quibus fortè noscimini diuinis obsequijs mancipati, fauoribus prosequētes Apostolicis ad ea paternis studijs inten-

intendamus, per quæ status eorundem monasteriorum votiuis continuè crescat incrementis.

Hinc est, quod nos vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vt in temporalibus, & spiritualibus vos & ipsa monasteria, autore Domino, salubriter proficere valeatis, quòd omnes, & singuli canonici, siue fratres eorundem monasteriorum, qui sunt, & erunt pro tempore perpetuis futuris temporibus, de vno ad aliud eorundem monasteriorum, de licentia tamen Priorum ipsorum monasteriorum existentium pro tempore, transire, ac in eo remanere valeant, quodq; in eodem monasterio, ad quod taliter transibunt, perinde illius canonici, siue fratres haberi, ac censeri debeant in omnibus, & per omnia, ac si in illo Ordine sancti Augustini regulam, cuius professores estis, expresiè professi fuissent, et Priores ipsorum monasteriorum, qui etiam sunt, & erunt pro tempore, de anno in annũ mutari, siue de regiminibus ipsorum monasteriorum transactis singulis annis eo ipso destituti censeantur. Ita tamen, quod iterum, & iterum de anno in annum in casu, quo videatur eisdem canonicis in statum pristinum eligi, & ad regimina huius assumi possint, ac electiones huiusmodi, dummodo per duas partes eorundem canonicorum, et aliàs canonicè fiant, eo ipso perinde vim confirmationis habeant, ac si per sedem Apostolicam confirmatæ forent, ad hoc etiam Diœcesani loci, et cuiuscunq; alterius licentia, seu consensu minimè requisitis. Quodq; vos omnibus, et singulis priuilegijs, prærogatiuis, gratijs, exemptionibus, immunitatibus, et præeminentijs per eandem sedem, aut aliàs qualitercunq; vobis, et eisdem monasterijs diuisim concessis perinde vti, et gaudere licitè valeatis, ac si vobis, et eisdem monasterijs communiter concessa fuissent, quibuscunq; constitutionibus Apostolicis, ne non statutis, et consuetudinibus monasteriorum, et Ordinis prædictorum, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, et alijs contrarijs nequaquam obstantibus, vobis autoritate Apostolica, tenore præsentium, de speciali gratia indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Lucæ 5. calend. Maij 1408. Pontificatus nostri anno 2.

Alia etiam priuilegia eidem monasterio indulserant ante reformationem Gregorius Nonus, & Ioannes Vigesimus secundus, & post reformationem idem Gregorius Duodecimus, Martinus Quintus, & Eugenius Quartus, & Serenissimum Dominium Venetorum, quorum authentica, in illius cartophilacijs seruantur. Demum Pius Quintus dignitate Abbatiali illud insigniuit, cui ob commoditatem canonicorum ad Vrbem accedentium, Eugenius Quartus Ecclesiam parochialem sancti Iusti intra ciuitatem vniuit, anno 1446. sexto calendas Decembris. De hoc monasterio scribit Hieronymus de Curte in sua historia Veronæ lib. 14. ad quem te remitto.

Caput duodecimum.

De antiquo monasterio sanctæ Mariæ Charitatis Venetiarum, per eosdem Canonicos Frigdionarios reformato.

I. ANno MCDIX. congregatũ fuit Pisis Cõcilium a Cardinalibus, sine autoritate Romani Pontificis, in quo ad tollendũ schisma Gregoriũ Duodecimum, & Petrum de Luna Benedictum XIII. nuncupatũ exautorauerunt, & nouum Pontificem Petrum Filagrium ex Ordine Minorum creauerũt, qui Alexander Quintus est nuncupatus. nihilominus Gregorius Duodecimus tanquam verus Pontifex nullatenus seipsum Pontificatu abdicauit, quin etiam nonnullos Cardinales creauit, quod ipsum Benedictus Decimus Tertius Pseudopontifex effecit. Eodem autẽ anno electus fuit Prior monasterij Frigdionarij D. Leo de Carrate Mediolanensis, quo existente Priore D. Vincentius Ianottus sancti Frigdiani Prior, referentibus Augustino Ticinensi in Propugnaculo par. 4. cap. 21. & autore supplementi Chronicorum lib. 14. sub anno 1407. ad reformandum suum collegium aliquot canonicos ex Frigdionarijs acciuit, cui præfatus Leo cum toto capitulo quatuor viros probos, & prudentes concessit, facta eis licentia per publicum instrumentum rogatum manu Ser Raphaelis quondam Ser Benedicti ciuis, & notarij publici Lucensis, quod instrumentum præfatis autoribus testantibus, in Archiuis sancti Frigdiani seruatur (etsi reluctantibus canonicis, qui vitæ laxiori iam assueuerant, eiusmodi reformatio suum effectum non fuerit assecuta) & ita rebus ad deteriora in dies vergentibus, tum monasterium, tum ipsa congregatio sancti Frigdiani ab illo pendens grauissima discrimina, & dispendia postmodum pertulerunt, amissis multis monasterijs, quæ ob laxiorem vitam canonicorum dictæ congregationis, paulatim ad manus aliorum deuenerunt, ex quibus fuerunt sancti Marci Ferrariæ, sancti Saluatoris, & sancti Siri in agro Ferrariensi, sancti Frigdiani prope Pistorium, sancti Bartholomæi in Diœcesi Volaterrana, & sancti Martini ciuitatis Senarum.

EOdem autem anno Frigdionarij ad reformãdum antiquum cęnobium canonicorum sanctæ Mariæ Charitatis Venetiarum sunt vocati. De cuius monasterij fundatione, & vetustate plura libro præcedenti cap. 24. & 47. in congregatione Portuensi, cuius fuerat membrum, à Marco Iuliano clerico Castellano, sub Calisto II. anno 1122. fundatum, in quo canonica institutio difficillimis etiam temporibus vsque ad hunc annum perseuerat. Tenebat Prioratum monasterij Ven. P. D. Franciscus Capello Patritius Venetus, Ioannis Baptistæ filius, & regularis canonicus professus. Constat II.

Quarriũ Monast.

ex

ex literis Apostolicis, datis eodem anno à Gregorio Duodecimo in ciuitate Austria, quæ est in prouincia Fori Iulij 7. idus Iunij, Pontificatus sui anno tertio. Hic autem Ven. Prior cernens, in suo monasterio numerum canonicorum imminutum, nec posse sperari, illum ex Portuensibus, de quorum erat congregatione reparari (quippe cœnobium ipsum Portuense, quod erat caput congregationis, ante aliquot annos Angelo Cardinali sanctæ Potentianæ fuerat commendatum, qui præter redditus nihil omnino curabat, & ita canonicis fere omnibus fuerat destitutum, illius fabricis in præceps dilapsis, vt non iam cœnobium, sed lapidum congeries, ac ruderum videretur) intellecta fama conuersationis canonicorum Frigdionariorum, illos ad suum monasterium accedere, & diuina officia in eo celebrare, aliaq; sacra facere, plurimum rogauit, quod & libenter præstiterunt, missis canonicis, quibus habitationem cum Ecclesia, quotidianis oblationibus, quæ in illa fiebant, & sexaginta tritici sextarijs annuis pro victu assignauit, cum quibus, ob laudabilis illorum vitæ famam, per decem annos triginta canonici commodè in eodem monasterio vixerunt: inter quod tempus multi nobiles tum ex Venetis, tum etiam ex alijs ciuitatibus habitum canonicorum nostræ congregationis ibidem assumpserunt; & in canonica obseruantia magnos profectus fecerūt. Sublato autem schismate in Concilio Constantiensi, & Martino Quinto Summo Pontifice communibus votis renunciato, pontificatus illius anno quarto, idem Franciscus Prior vnionem, & incorporationem omnimodam sui monasterij cum nostra congregatione procurauit, & obtinuit, probante Martino Quinto Bullis Apostolicis eodem anno, secundo calēdas Iulias emanatis. quin immo reformationē libentissimè complexus, in nostram societatem cum suis transiuit: qui vicissim in Generalibus Comitijs Bononiæ celebratis anno 1422. primus Prior annualis secundum formam statutorum nostræ cōgregationis, & tanquam vnus ex canonicis ipsius congregationis fuit designatus, confecto publico instrumento, rogato per Philippum quondam Stephani de Formaglinis, cuius exemplum subijcitur, videlicet.

In nomine Domini Amen. Anno Natiuitatis eiusdem millesimo quadringentesimo, vigesimo secundo, indictione 15. die 12. mensis Maij, Pontificatus Domini nostri, Domini Martini Papę Quinti anno 5. venerabiles viri canonici, ac Dominus Petrus de Padua Rector, et capitulum generale Ordinis canonicorum regularium sancti Augustini de congregatione sanctæ Mariæ de Frisonaria Lucanæ Diœcesis vnanimiter, et capitulariter congregati in Ecclesia, siue monasterio sancti Ioannis in monte Bononiæ dicti Ordinis, et congregationis, diligenter attendentes, quòd persona honesti viri Domini Francisci Capelli de Venetijs erit Prioratui sanctæ Mariæ de Charitate de Venetijs dicti Ordinis congregationis mensali, et annuali monasterij sanctæ Mariæ in Portu Rauennatensis diœcesis ordinis, et congregationis prædictorum vtilis, et proficua: ac volentes eundem Prioratum ob Prioris defectum in spiritualibus, aut temporalibus læsionem aliquam pati, vnanimiter, et concorditer eundem D Franciscum, licèt absentem elegerunt, constituerunt, et deputauerunt in Priorem annalem dicti monasterij sanctæ Mariæ de Charitate de Venetijs, cū potestate, et arbitrio alijs Prioribus annualibus à dicto capitulo hactenus constitutis concedi solitis, & quę facere consueuerunt Priores dicti monasterij, et eis concessum est in dictis literis Apostolicis vnionis, et obligationis suprædictæ concessis dicto capitulo per Dominum Martinum Papam Quintum scriptis sub datum Tiburę 2. calend. Iulij, pontificatus sui anno 4. præsente, volente, & consentiente Domino Galdino de Bardis Priore dicti monasterij sanctæ Mariæ in Portu, de cuius mensa est dictum monasterium sanctæ Mariæ de Charitate. Et deinde Dominus Paulus de Brixia dicti Ordinis vice, et nomine dicti Domini Francisci electi Prioris annualis dicti monasterij de Charitate absentis, à dicto Rectore nomine dicti capituli dante, recepit librum, et sigillum in signum electionis factæ de dicto Domino Francisco, ad prioratum dicti monasterij, vt supra dictum est. mandans idem capitulum omnibus canonicis dicti monasterij, vt eundem Dominum Franciscum in Priorem annualem antedictum recipiant, et admittant, sibiq; in cunctis licitis, et honestis pareant, et intendant. mandans mihi Philippo de Formaglinis, vt de prædicto notario infrascripto publicum conficiam instrumentum. Actum Bononiæ in monasterio sancti Ioannis in monte Bononiensi Ordinis, et congregationis antedictæ. Præsentibus S. Thoma Zerardi de Lana mercatore, capellę sancti Ioannis in monte, s. quondam Ioannis de Zena lanarolo dictæ capellæ, et magistro Hilario quondam Richi de Florentia tinctore, Capellæ sanctæ Luciæ, testibus ad hæc vocatis, et rogatis. Ego Philippus quondam Stephani de Formaglinis ciuis Bononiæ publicus Imperiali, communis Bononiæ, ac Curiæ Episcopalis Bononiæ, autoritate notarius, prædictæ electioni, et omnibus, et singulis interfui, eaq; rogatus scribere, publicè scripsi, signoq; meo consueto signaui in fidem præmissorum.

Qua vnione perfecta, canonici nostri ad monasterium quoad spiritualia, & temporalia reparandum alacrius insistere cœperunt, & primò quidem sublatis antiquis domibus cariosis, & ruinosis ędes nouas extruxerunt, in quibus plusquam viginti nummum aureorum millia de communibus contributionibus expenderūt, vt in vetustis Chronicis pergameno scriptis reperitur. Sed & Reuerendissimus Dominus Gabriel Condulmerius S.R.E. Cardinalis, qui prioratum sancti Saluatoris Venetiarum in commendam obtinebat, eosdem canonicos ad officia diuina in dicto prioratu celebranda vocauit, quod ob eximiam tanti viri erga nostram congregationem beneuolentiam præstiterunt aliquot annis, videlicet vsque ad ann. 1427. quo anno locū ob causas lib. superiori c. 24. notatas, decreto Generalis capituli dimittere statuerūt. III.

Inte-

Interim ipse Reuerendissimus Dominus Gabriel Condulmerius ad Summum Pontificatum euectus, Prioratum sancti Clementis Venetiarum, qui erat antiquum canonicorum regularium cœnobium, sed canonicis ante multos annos omnino destitutum, tunc vacantem per mortem Domini Iacobi de Leonardis illius vltimi Prioris, qui solus ex canonicis regularibus in eo residebat, extincta in illo dignitate, ac titulo Prioratus, monasterio Charitatis perpetuo vniuit, & donauit, datis literis Apostolicis apud sanctum Petrum 4. nonas Decembris anno Domini 1432. & quia prædictum monasteriũ sanctæ Mariæ Charitatis erat membrum congregationis Portuensis, à monasterio sanctæ Mariæ in Portu Rauẽnæ pendens, quod Portuense monasterium epidimia in partibus Romandiolæ grassante, & multis copijs armatorum per totam illam prouinciam discurrentibus, & cuncta subuertentibus circa annum Domini 1438. multas pressuras grauissimas sustinuerat, canonicis partim morbo extinctis, partim fugatis, omnibusq; illius bonis à militibus, seu latronibus direptis, ne malum capitis in membra deriuaret, idem Pontifex eodem anno monasterium sanctæ Mariæ Charitatis, cum alio sancti Bartholomæi prope Mantuam, à prædicto Portuensi cœnobio, cum omnibus illorum bonis, iuribus, & pertinentijs, in finibus tamen Castellanæ, Paduanæ, Mantuanæq; ciuitatum consistentibus, autoritate Apostolica in perpetuum dismembrauit, & separauit, & ad vniuersitatem totius congregationis duntaxat deinceps spectare, illiq; subiecta esse voluit. necnon Priores, & canonicos dictorum monasteriorum ab omnibus solutionibus, & præstationibus eidem Portuensi monasterio debitis absoluit, & in perpetuum liberauit. Constat ex literis Apostolicis ea de causa directis Mauro Abbati sanctæ Iustinæ Patauinæ anno 1438. idibus Augusti, pontificatus sui anno 8.

IV. Proficiente verò de die in diem in eodem monasterio vigore disciplinæ regularis, in humilitate, & paupertate profunda, circa annum Domini 1505. illustrissimi Comites Collalti, Comites Taruisij, quandam Ecclesiam sanctæ Mariæ loci Marcadelli Comitatus Collis alti, & diœcesis Cenetensis, quæ de iure patronatus illorum fuerat, cum illius bonis, & iuribus eidem monasterio concesserunt. Constat ex concessione facta per illustrissimos DD. Comites Ioannem Antonium, & fratres de Coll'alto, Comites Taruisij, & Dominam Catharinam relictam quondam clarissimi Comitis, & Equitis D. Ioannis Baptistæ illorum matris, eodem anno die 11. Septembris, quam probauit Iulius II. pridie idus Decembris Pontificatus sui anno 3.

Deinde anno 1547. monasterium sanctæ Mariæ Charitatis omnia bona, prædia, possessiones, & iura monasterij Portuensis, quæ habebat in ciuitate, & districtu Senogalliæ ciuitatis, acquisiuit, consentiente toto Capitulo Generali, eodem anno Rauennæ celebrato, publicoq; instrumento confecto per Hieronymum quondam Iustiniani à Portu Ciuem, & Notarium publicum Rauennatensem rogato, die 12. mensis Maij, pro quibus monasterium Charitatis soluit tria millia nummorum aureorum, quæ monasterium Portuense occasione pecuniæ mutuo acceptæ, diuersisq; personis Romæ, & Cameræ Apostolicæ persoluta, creditoribus debebat. probata est eiusmodi acquisitio per Paulum Tertium septimo calendas Decembris anno sui pontificatus 14. existente Priore dicti monasterij Ven. P. D. Gregorio Barbarigo nobili Veneto, qui nouam monasterij fabricam inchoauit, quam vtinam illius successores perfecissent.

Hoc monasterium pleriq; Romani Pontifices amplissimis priuilegijs decorauerunt, & muniuerunt, & in primis Innocentius Secundus, illud cum omnibus bonis suis sub immediata protectione Sedis Apostolicæ recepit, & liberauit à solutione decimarum, quod confirmauit Vrbanus Tertius, alio priuilegio Veronæ dato die 4. Iulij; in quo prioris priuilegij Innocentij Secundi meminit. Illud est in libro Indultorum pag. 587. Alexander Tertius anno 1177. cum esset Venetijs, Ecclesiam sanctæ Mariæ Charitatis proprijs manibus consecrauit, & die dedicationis cum tribus sequentibus dictam Ecclesiam deuotè visitantibus plenariam Indulgentiam in perpetuum largitus est, confectis literis Apostolicis, quarum exemplum est Romæ in Archiuio sanctæ Mariæ Pacis. dies ipsius dedicationis est 3. Aprilis, quo Serenissimus Venetorum Dux cum toto Senatu ad prędictam Ecclesiam processionaliter, & solemniter procedit. ferunt, Alexandrum Tertium Friderici Primi Imperatoris insidias, & violentiam declinantem, sub habitu canonico in hoc monasterio latitasse, ibi verò deprehensum à Duce Venetorum, & toto Senatu cum honore exceptum: ac propterea thesauros Indulgentiarum visitantibus Ecclesiam largitum. quæ non solùm totius ciuitatis Venetiarum, sed etiam finitimarum eo die ad prædictam Ecclesiam summa cum deuotione quotannis concursum facientium, vetus, & constans est traditio, quam testantur imagines in maiori Aula Palatij Diui Marci Venetiarum, totam rei gestæ seriem repræsentantes: & quod maioris est ponderis, Alexander Sextus in quodam priuilegio, quod authenticum in eodem monasterio seruatur, dato anno 1502. in quo eiusdem Historiæ mentio habetur, per quod priuilegium Priori, & canonicis facultatem indulget, in crepusculo noctis, seu post illud, expleto tamen matutino, missam Natiuitatis Domini celebrare, quæ noctis tempore celebrari consueuit. Et licèt historiam, quæ asserit, Alexandrum Tertium, sub canonicorum habitu in prædicto monasterio delitescentem, à Duce Veneto deprehensum, reijciat Baronius tom. 12. sub ann. 1177. tamen Indulgentiarum per Alexandrum Tertium, prædictã Ecclesiam visitantibus largitarum meminerũt Pius Secundus, Paulus Secundus, Sixtus Quartus, Innocentius Octauus, Alexander Sextus, Clemens Septimus, Gregorius Decimus Tertius, & Clemens V.

Octauus

nus Cardinalis subscripsi.

Ego Guala sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Octauius sanctorum Sergij, & Bacchi Diaconus Cardinalis subscripsi.

Data Romæ apud sanctum Petrum per manus Ioãnis S. Mariæ in Cosmedim Diaconi Cardinalis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij 5. idus Ianuarij, indictione 11. Incarnationis Dominicæ ann. 1206. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. ann. 10.

Honorius Tertius ann. 1285. aliud priuilegium concessit, quod in lib. Indultorum pag. 175. videri potest.

Eugenius Quartus ann. 1446. lapidem porphireticum pro maiori capella fundanda cum sequentibus literis transmisit, videlicet:

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs canonicis regularibus S. Mariæ de Charitate de Venetijs, salutem, & Apostolicam benedictionem. Olim felic. record. Calixtus Papa II. prædecessor noster oblatas à Petro presbytero possessiones in loco nunc Ecclesiæ, & monasterij vestri sitas, acceptans, prædictam Ecclesiam vestram inibi ædificari, et per regulares canonicos, quorum estis successores, sub Principis Apostolorum protectione voluit gubernari. Deinde ædificaturis eandem Ecclesiam ipsis canonicis lapidem misit, qui primus in iaciendis dictæ Ecclesiæ fundamentis ponendus, benedictionem Domini, et Dei nostri in eodem loco affuturam prænuntiaret. gaudemusq; sanctam prædicti prædecessoris nostri intentionem effectum optatum hactenus habuisse: quandoquidem locus ipse in numero canonicorum, omniq; alia ex parte in primis regulari obseruantia, ac cæteris virtutibus concedente Domino est adauctus adeo, vt Ecclesia ipsa confluenti ad deuotionem populo, et ad diuina celebranda officia canonicis strictior videretur debito, qua ratione cum esset vobis per Christifidelium eleemosynas oblata occasio, prædictam Ecclesiam proximis temporibus cum nostra licentia ampliare cœpistis, et sicut nobis significare curastis, nunc capellam dictæ Ecclesiæ maiorem fundare, atq; erigere instituistis. Quare postquam virtutum Domino concedente, Religiosæ vitæ vestræ tenor perpetuus nobis notissimus tabis est, vt eius adeo Ciuitatem Venetiarum lætificet, exhortet exple at exempli, cupientes prædicti Calisti prædecessoris nostri vestigia imitari, lapidem porphireticum, qui primus omnium in fundatione prædictæ maioris capellæ ponatur, et licentiam construendi dictam capellam simul cum nostra benedictione, vobis mittimus. Volentes, quòd ampliata huiusmodi Ecclesia omnibus indulgentijs, priuilegijs, et gratijs gaudeat, et vtatur, quibus parua, et ante appositam amplificationi manum gaudere, et vti solita erat. Dat. Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1446. tertio nonas Septembris Pontificatus nostri ann. 16.

Anno 1566. Pius V. Abbatiali dignitate monasterium insigniuit.

Anno autem 1502. Sanctimoniales sancti Danielis curante Serenissimo Principe Leonardo Lauredano, & iubente Romano Pontifice Alexandro Sexto, curæ, ac regimini Abbatis sanctæ Mariæ Charitatis, & totius congregationis subditæ fuerunt. Sub qua per annos centum manserunt, cum autem longa experientia didicissent Abbates monasterij Charitatis, illorum autoritatem conditione temporum ad earum regimen non amplius sufficere, D. Petro Veneto Abbate cum Serenissimo Principe secretò rem agente, curæ ac regimini Patriarchæ Venetiarum traditæ sunt. I

VII. Ex monasterio sanctæ Mariæ Charitatis multi viri præclari, ijq; religiosissimi prodierunt, videlicet D. Nicolaus Bononiensis, qui ante reformationem fuerat canonicus sancti Ioannis in monte Bononiæ, sed desiderio arctioris vitæ, in dicto monasterio reformationem Frigdionariam amplexatus fuit, qui per viginti annos fuit Prælatus in nostra congregatione, & sex annis Rector generalis, & cum esset Prior monasterij Lateranensis, à ciuibus Bononiensibus Episcopus postulatus, dum Roma Bononiam reuertitur in itinere defunctus est Lucæ, sepultusq; in Ecclesia sancti Frigdiani. D. Benedictus de Placentia, qui tribus annis fuit Rector generalis, & Romæ obijt Prior Lateranensis anno 1451. D. Aurelius Placentinus, qui pluribus annis summum regimen totius congregationis obtinuit, & fuit etiam Prior Lateranensis, sub cuius regimine congregatio multorum monasteriorum accessione plurimum fuit dilatata. D. Orosius Mediolanensis, qui similiter fuit Rector generalis. D. Titus Ferrariensis, qui fuit Adriæ Episcopus. D. Thadæus Venetus Episcopus Scodræ in Illirico. D. Hieronymus Rhigettus, qui fuit Episcopus Caprularum. D. Gabriel Flamma Episcopus Clodiensis, omnium Concionatorum sui æui præclarissimus, & eloquentissimus, qui multa versibus, & soluta oratione scripsit, cuius adhuc memoria in populis viuit. D. Laurus Venetus, qui in suo reditu à prædicatione Panormitana vbi conciones Quadragesimales habuerat, ab Infidelibus captus, inedia, squaloreq; confectus, in Domino requieuit ante annos quadraginta.

In Ecclesia sanctæ Mariæ Charitatis conduntur Reliquiæ Beati Aniani Episcopi Alexandrini, Marci Euangelistæ discipuli, eiusq; in Episcopatu Alexandrino primi successoris, quæ anno millesimo ducentesimo octuagesimo octauo Venetias translatæ, ac in Ecclesia sancti Clementis primum positæ, ad dictam Ecclesiam anno 1453. die quarta Nouembris sunt translatæ. Reperitur in eadem Ecclesia vna de Costis B. Bartholomæi Apostoli, cum alijs minoribus reliquijs. II

Sunt quoque in illa tria Mausolæa trium Principum Venetorum magnificentissimè ornata, Marci Barbarici, Augustini Barbarici, & Nicolai de Ponte, & alia multa Patritiorum Venetorum.

Caput decimumtertium.

De Insulis Diomedæis, & Monasterio Tremitano.

I. ANno 1412. Greg. XII. iubente canonici Frigdionarij perantiquum, & nobile cœnobium s. Mariæ Tremitarum in Insulis Diomedæis reformandum susceperunt, cuius reformationis progressū priusquā explicemus, postulat ipsius loci dignitas, vt illius descriptionem breuiter saltem attingamus: quod faciliùs, libentiùsq; præstabimus; quia de Insulis Diomedæis, quas modò Tremitanas diximus, integrum opusculum sex libellis distinctū ante an. 100. edidit Benedictus Cocorella Vercellensis, & nostræ congregationis canonicus stylo sincero, nec parum erudito, & ornato, cui quæ nunc subijcimus, vt plurimū accepta referenda pronemus. De Insulis Tremitanis, olim Diomedæis, variam apud Historicos, & Cosmographos opinionē inuenimus, nam Ptolomæus quinq; fuisse cōmemorat. Plinius verò lib. 3. Naturalis Historiæ, & Strabus lib. 6. duas tantum: & hic quidem vnam Diomedæā à Diomedis Mausoleo, alteram Teutriam: ille verò vnam tātùm habitabilem, alteram desertā fuisse scribit. Cōsentiunt omnes tū veteres, tū recentes, Diomedæas à Diomede Aetoliæ Rege post euersum Ilium illuc cum socijs aduecto, ibiq; sedibus positis, vita functo, ac tumulato, sic cognominatas. Hæ sunt in mari Ionio Dauniam abluente, quā nunc Apuliam dicimus, non procul à monte Gargano, vel à Sipontinis, & à continenti milliario octauo supra decimum distantes, de quibus Virgilius, Ouidius, Dionysius, & alij plura, nec non D. Augustinus de Ciuitate Dei lib. 18. & c. 18. de auibus Diomedæis loquens, Insularum scopulos tenentibus, quas socios Diomedis ibidem mersos, & in volucres mutatos ipse Diomedes apud Virgilium sic queritur:

Hanc etiam horribili uisu portenta sequuntur,
Et socij amissi petierunt æthera pennis
Fluminibus vagantur aues, heu dira meorum
Supplicia, et scopulos lacrymosis vocibus implent.

II. SVnt aūt huiusmodi aues, quas quidem in illarum mentionem incidimus, Anatis amplitudine paulò grādiori, plumas habentes in tergo, colore glaucas, vel subnigras; sub pectore aūt albas; capite sunt grossiori, ac rotundo, oculis igneis, rostro subadūco; breuibus cruribus, & pedibus croceis, ac cartilagineis instar anseris, alisq; oblōgis. Et quanquā alibi ēt, vt nōnulli asserunt, inueniantur, maiore tū numero, & copia apud Diomedæā Insulam habentur. Nidificant aūt in foraminibus saxeis, vno tū ouo singulæ contentæ. Diem medio in pelago piscando peragūt, Nocte reuertuntur in cryptas, & sub primū noctis crepusculum, scopulos æstate clamoribus implent. Earū garritus veluti vox vagientis infantuli: & nisi quispiā ipsarum cognitionem calleret, crederet pueros potius in cunis vagire, quàm garrire alites in cauernis. Pulli istarum auiū sunt in Autūno pingues, & tunc incolæ ferreis eos aucupātur vncis, non ad vescēdum tū, quia earum carnes graui quodā odore stomachum faciunt, sed ad excipiendum adipem, qui collectus, & asseruatus languoribus plurimis medetur. Nam huius adipis liquor, vt à plerisq; cōpertum est, prodest omni neruorum contractioni ex causa frigida, & mixta orienti, nec non humorum algentium, rigentiumq; discutui. Adiumentum præterea non mediocre affert omni collisioni, & debilitati ex diuturna ægrotatione consecutæ, & dolorem podagræ, chiragræq; mirificè sedat. Hæ aues Artennæ modò ab incolis vocantur.

FVerunt, qui crederent, has insulas vnico prius ambitu constitisse. Verùm longo post tempore vi ventorum, & pelagi sæuitia in tres, aut ēt plures diuisas, vt de Trinacria Virgilius 3. lib. Aeneidos perhibet, quod q credere velit, haud difficulter pōt. nā videntur nunc etiā montium amphractus, scopulisq; sub aquis latentes, quos vnum fuisse olim montem credendum sit, ideoq. Diomedis nomine paulatim obsolescente, insulas Tremitanas ab aspectu trium montium nuncupatas, quorū vnus ab alio intersuso maris brachio 500. circiter passibus secatur. Harū prima Deiparæ gloriosæ, ac D. Nicolao dicata est. Secunda B. Iacobo Apostolo maiori, & sancto Domino Episcopo, & martyri. Tertia Cappararia dicitur, quod cappares gignat. Hæc postrema Septentrionem respicit, & 25. stadiorum ambitu perstringitur, nullis ædificijs ornata, virgultis tantùm, & vepribus abundans. Secunda in Occidentem vergit, Zephyrus subiecta; cuius ambitus est stadiorum quadraginta, quæ præter sacellum sanctis Iacobo Apostolo, & D. Antikiti, & martyri dicatum, humilibus nonnullis casis ad laborantium potius commodum, quàm ad ornatum extructis, constat. Copiosius abundant in illa, & crescunt altiùs virgulta plurima, videlicet Barbahircina, Rosmarinus, Stinchus, & arbuta, ac paruulis ramis syluestris Pinus, & Mirthus, quorum omnium copia tam densa est, vt nemus, aut sacer lucus, ad habitantium necessitatem facilè suppeditans esse videatur. huius solum ferax, & pingue, campos habet varijs arboribus consitos, tum maximè Oliuetis, ac Vinetis excultos, ex quibus oleum, vinum, ficus, cerasa, mala punica, & alia id genus suauissima colligūtur. At in prima, quę cæteris magis celebris est, templum, & Regiam, & Diomedis tumulum extitisse, nemo dubitare debebit, cum præter Historicorum autoritatem, extent adhuc ædificiorum parietinæ, structurarumque ruinę; & fundamenta ipsa vetustate antiquiora, quæ quotidie ab incolis excauata rem testentur, quin & antrum saxeum, quod tumulum Diomedis vocant, nunc etiam præmonstratur, Deiparæ Virginis indicio ante longa secula detectum, in quo aureorum non mediocris thesaurus, & iuxta complura defunctorum corpora iacebant, inq; vno sepulchro eximium caput repertum, corona deaurata, pretiosis lapillis intertexta redimitum, quod vel Regis Diomedis, vel eius filij autumāt extitisse, coronaq; ipsa in hodiernū diem supra lāpadē ante maiorem templi arā pendet. Nūc verò in eadē

Insula

Quinq. Monast. III.

Insula templum eum cœnobio canonicorū, & arce tutissima, & omni genere armorum, & comeatus, cū valida manu defensorum visitur. in litore verò exiguum Nauale, cum nonnullis casis, vulgò Magazenis, ad excipienda nauigiorum onera constructis cernitur: ex quo nauali ad sacrum promontorium accliuo, flexuosoq; tramite cõmodissimè delapidato ad duo stadia ascenditur. in cuius vertice pvalida, & machinis benè munita turris fundata est, quæ portui imminens, eum facilè tutum reddit. Hęc prima est montis custodia, vbi confluentium arma deponuntur, cuius portam ingressi planitiē latè patentem intuentur, quā via cemētis, & arte adæquata, & ad amussim directa ad arcē, longitudinis duorū stadiorū mediā diuidir reperta sunt aūt à fossoribus in eadem planitie mira ædificiorum fundamenta, & pauimenta, loca plurima, vasaq; fictilia vetustissima, quibus summos viros ibidem aliquādo habitasse facilè credi potest: cuius latera rupes, vtrinq; alrissimæ, & turres meridiem versus tres præmuniūt; ex quibus arceri, cõprimiq; portū inuadentes, vel infestantes possint. Arx ad Occidentem habet frontem, super ingens saxū firmata, & extructa, muro vngulato desuper erecto, ac depressam fosā exciso habens saxo, cuius latera dilatātur in medio: sed deorsum postmodū in angustias prorendūtur. saxis pręruptis, ac rupibus cingitur alrissimis, quibus vtrinq; obstātibus nulla ex parte adiri põt. In ea cœnobiū situm est, vltra quod nihil aliud structuræ cultioris habetur, præter templū humile D. Nicolao dicatū.

Demum in ipsius Arcis vmbilico, vbi Diomedęū Fanum ex vetustissimis fundamentorū indicijs fuisse creditū est, nūc celeberrimum templum Deiparæ Virgini Mariæ dicatū fulgescit, in quo vetus illius simulachrum miraculis innumeris claret, quod ab omnibus Adriaticū nauigantibus, in veneratione habetur. Ferunt illud temporibus Imperatoris Cõstantini per Almeradum quendam Pracoracensem Antistitem solemni ritu consecratum, ex quodam instrumento vetustissimo. verùm crediderim, non sub Magno Constātino, sed sub alio eiusdem nominis Imperatore id contigisse, vt ex seqq. patebit.

IV. His de Insulis Diomedæis, siue Tremitanis pmissis, reliquū est, vt qui Diomede extincto locū post longa secula coluerint, & quanam via ad nostros canonicos deuenerit, breuiter aperiamus. Principio igitur cū hic locus multò tempore à nullo penitus habitatore coleretur, essetq; latronum, & pyratarū singulare profugium, vir quidam venerabilis, & sanctus, quietis, & solitudinis amator, quò se totum Deo dicaret, & diuinis liberius insistere posset cõtemplationibus, tāquā alter Elias à secularium rerū strepitu se subtrahens, hunc in locū secessit, vbi cœli salubritate, solitudinisq; dulcedine plurimū oblectatus, cœpit sibi domunculā in parte maioris Insulæ, quam D. Nicolao sacrā diximus, ad diuertendum erigere: nā structuræ Diomedææ, vel ob nimiā vetustatem, vel quia nullus per lõga tempora insulam illā habitauerat, funditus corruerant, & ita erant æquatæ solo, vt ruinæ vix altè defossæ possent inueniri. ibi cum vir ille Deicola ingenti animi tranquillitate frueretur, & cœlestem in terris vitam ageret, die quadam deuotiùs orationi incūbens, vidit in excessu mentis gloriosam Saluatoris Matrem talia sibi monita proferentem: Surge, inquit, & acceptò sarculo fode: in tali loco festinatò nā ibi pecuniā non modicā defossam inuenies, quā accipiens, cõcitus ad litora continentis nauiga, indeq; cõparabis, quæ ad templū meo nomini fabricandū fuerint necessaria. his dictis B. Virgo disparuit. exurgens vir Dei, & ad seipsū rediens, cœpit diu, multūq; cogitare huius visionis nouitatem, totusq; ancipiti cogitatione turbatus meditabatur secū tacitus, essetne an minus tali oraculo præstanda fides. Itaq; dū postridie cœlestia tota mente cõtemplatetur, ecce iterū Ven. Deipara orāti viro implacido vultu, ac turbatis oculis apparuit, eūq; cur primæ iussioni non obtemperasset, durius increpans, ad locū præmonstratū protinus fodiendum, vt accederet, ac singula perficeret, iteratò præcepit: quæ ille studiosiùs adimplere satagens, fossarium statim arripuit, & iuxta tumulū quendā circū fodiens, reperit vasa nonnulla monetis aureis, atq; argenteis oppleta, & in iplo tumulo coronā deauratā, vti prænarrauimus. Illico vir Dei humi strarus, in laudes Virginis B. prorupit, & thesaurū nūmorū colligens statuit quāprimū diuinis monitis obedire. pararoq; nauigio, illud sulus ingressus, breuissimo temporis spatio ad quandā Vrbem peruenit, cõparatisq; omnibus ad fabricā necessarijs, cū naui oneratia ptinus cū illis in insulā est reuersus, cõductisq; artificibus templū in honorem Dei, & B. Virginis extruxit. cuius templi fama cum apud vicinos cõtinentis accolas percrebuisset, vt deuotiùs ad illud homines accederent, cœpit ipsa B. Virgo pluribus in eo miraculis coruscare. Itaq; vir pius cernens Ecclesię deuotionem, crebrescentibus signorū pdigijs, in dies apud populos augeri, de templi cura religiosis aliquibus cõmittenda cogitare cœpit, p quos & Dei cultus, & deuotio fideliū augeretur. quare ad Vrbē Romanā pfectus, egit apud Pontificem, vt Religiosos templo pdicto, & insulę deputaret, quibus ipsius templi, totiusq; insulæ administratione resignata, plenus bonorū operū, & dierum paulo post in pace obdormiuit. Religiosi aūt illi plurimis annis insigni sanctitate celebres apud omnes habebantur, curęq; templi, & diuino cultui accuratius insistentes, tam deuotione apud finitimas gentes, quā opibus mirū in modū excreuerūt: quippe quāplurimi nobiles, & Principes ipsorū, & loci Religione vehementer allecti, castra, villas, agros, Tremitano templo in remissionem peccatorum suorum, & animarum salutem libero munere concedebant.

V. Cuius aūt instituti, vel ordinis esset illi religiosi, & quæ bona, castra, villas, & oppida monasteriū Tremitanū haberet, subiectū Leonis IX. priuilegium anno 1054. emanatum, sic monstrabit:

Leo Episcopus seruus seruorū Dei Ecclesiæ sanctæ Mariæ sēper Virginis in Insula, quæ Tremiti dicitur, & per eam Quisinolpho Abbati, suisq; successoribus

canonicè intrantibus in perpetuum. Omnium Sanctorum merita, cum sicut oportet, solemni veneratione colamus, dignum vtiq; ac iustum est, vt Reginam Cælorum, post Creatorem filium suum vnigenitum, omni creaturæ deuotamente præponamus, & in locis specialiter sibi dicatis bona, quæ possumus, hilari exhibitione faciamus, Venerabiles frater, & Abbas eiusdē monasterij Quisinolphe iustis petitionibus tuis annuëtes, per priuilegiū S. Apost. sedis confirmamus eiusdem Ecclesiæ bona, quæ iustè, ac legaliter videtur habere, aut vnquam fidelium donatione habitura est, & nominatim hęc in Comitatu Theatino Ecclesiā s. Mariæ ad Fretā, Castellū de Riuoarmari cū pertinentijs, medietatē Castelli Planatij, cū suis pertinentijs. in Comitatu Tremulosę Eccl. s. Pauli, & Eccl. s. Ioānis de Mōtenigro, Eccl. s. Syluestri, item s. Eleutherij, tertiā partem de Castello Amari cum suis pertinentijs, Castellum Gulonisij cum suis pertinentijs, Castellum de la Vetrana cū suis pertinētijs, Castellum de Campo de Abbatissa, Eccl. s. Quirici in Principatu Beneuentano Eccl. s. Luciæ, itē Eccl. s. Ioannis, Eccl. s. Mariæ ad Cornitum, Ecclesiam s. Nicolai ad Castellum de Torra, Ecclesiam s. Martini Apysille, Ecclesiam s. Viti, Ciuitatem de mare cum suis pertinentijs, quantum ad se iustè pertinet, Castellum de Vena de cause cum suis pertinentijs, Ecclesiam s. Ioannis, Ecclesiam s. Angeli. In Ciuitate Vestia Ecclesiam s. Ioannis, & sancti Laurentij. Si quando Abbas ipsius loci de hac luce migrauerit, bonus, & idoneus frater in dicta congregatione digna electione ad idem monasterium secundum regulam sancti Benedicti subrogetur, et nullo modo ab aliquo, nisi à Summo Pontifice canonicè consecretur. sciens locum ipsum ita Apostolicæ sedi esse specialē, ac proprium, vt nullus præter eam in eodem loco sibi vsurpet aliquod dominium. Quapropter temeratoribus huius nostri priuilegij dānationem pro sacrilegio æternam, et debitū talibus anathema ab Apostolica sede interdicimus, et comminamur. Pijs verò obseruatoribus eius sempiternam à filio, et Domino ipsius perpetuæ Virginis Mariæ recompensationem, meritis eius, Sanctorūq; Apostolorum patrocinijs pro sua beneuolentia, et deuota obedientia peroptamus. Datum 5. idus Nouemb. per manus Federici Diaconi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarij, et Cancellarij Vicedomini Hermani Archicancellarij, et Coloniensis Archiepiscopi. Pontificatus Domini Leonis nostri Papæ ann. 5. indictione 6. 1054. Simile priuilegium dedit Nicolaus II. Abbati Tremitano anno 1061. vtaliud Anacleti pseudopapæ omittamus an. 1087. emanatū, quorum exempla in nostro Archiuo Romano vidi.

VI. CAeterùm, vt solet plerunq; in magnis diuitijs sanctitas periclitari, monachi progressu temporum à rigore disciplinę monachalis plurimum desciuerunt: quam ob causam illis loco amotis, alij ex ordine Cistercienfium, magna sanctitatis fama tunc celebri, ex monasterio Casæ nouæ propè ciuitatem Pannensem celeberrimo in locum priorum, autoritate Apostolica sūt subrogati per Eugenium Pontificem huius nominis Tertium, vt ex priuilegio Innocentij Tertij, dato Perusij calendas Ianuarij Pontificatus sui anno nono, quod incipit: *Retulit etc.* & ex alio Alexandri Quarti, dato anno millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, quod incipit: *Religiosam vitam etc.* Abbatibus Casæ nouæ directis colligitur, quorum authentica sunt in Archiuo Tremitano. Qui optimis moribus, regularibusq; institutis breui pristinum decus sancto loco reddiderunt, miramq; sibi ipsis adiacentium populorum deuotionem conciliauerunt. Qui vt vitæ sanctitate optimè apud illos audiebant: ita non defuerunt, qui crederent, illos thesauris, & magnis opibus abundare, nam plurimi deuotionis gratia in Insulam confluebant, Virginisq; Beatissimæ adorato simulachro, oblatisq; templo muneribus ad propria remeabant. Hocque facto, fama percrebuit apud finitimas nationes, templum ipsum auro, gemmisq; ac huiusce generis ornamentis esse quàm maximè refertum. quam rem quidam ex Almasio Castro decem millibus passuum a Spalatro Dalmatię oppido distante audientes, auaritiæ stimulis exagitati, decreuerunt in Insulam nauigare, & cuncta, quæ possent, rapere & exportare (erant enim latrones, & Pyratæ, Adriaticum atrociter infestantes) instructaq; Biremi, versus Insulam nauigantes, portum pacificę ingressi fuerunt. Itaq; per fraudem cœnobium occupare meditati vnum ex socijs vita functum simulant, & christianæ sepulturæ velle illum tradere confingunt, quem veluti mortuum capsæ instar pheretri componunt, & sub ipso gladios abscondūt, quia machinata fraude cœnobitas adeunt, cum maxima precum instantia petentes, vt & funerales exequias apud ipsos celebrare concedant, & defunctum suum ad sepulturam recipiant. Religiosi verò rem sic habere facilè credentes humaniter, & piè votis annuunt supplicantium, & nihil fraudis inesse cògitantes, pheretrum leuantes, in Ecclesiam de more detulerunt, sequentibus à tergo machinatoribus, & super simulatum mortuum luctum simulantibus: quod cum in medio Ecclesiæ posuissent, & in modum coronæ circunstantes, exequias celebrarent, nefarij prædones mutuo sese contuentes, aperta capsa, moxque arreptis gladijs, in sanctos viros insilientes, illos ferè omnes cum monasterij famulis immanissimè trucidauerunt. Inde ad prædam conuersi, omnia templi ornamenta, & reliquam loci supellectilem diripuerunt: cætera verò ferro, & igni vastauerunt, & structuras, præter partem Ecclesiæ, vbi maior ara sita est, funditus euerterūt: sicq; direptis omnibus, & fracto monasterio, præda nobili referti, domū hilares, & ludentes redierunt: quos tamen vltio Dei mox est secuta, quæ non solum in eos, sed etiam in totam illius Castri gētē p 200. circiter an. & fortassis amplius desçiuit adeo, vt ex eo die nūquā agri, nūquā vineæ, nunquā oliueta, campiq; fertilitatis quidpiā attulerint: sed aut vis grādinis corū prædia demoliretur, aut æstus exsiccaret, aut pruina decoqueret, nullus in arborib. fruct⁹ ad maturitatē peruenıret, sed immaturi oēs defluerent, nec spicæ semine replerentur,

rentur, nec herbæ pecori sufficientes germinarent: & vel mulieres eorum abortum paterētur, vel nati pueri manci, & discerpti essent, alijq; gibbosi, alij monstruosi, aut elingues, aut cæci nascerentur: Cætera hominū multitudo, quæ tūc fuerat, ægrotationibus, & morte acrioribus, quā solebant, diuexaretur. Nā incolæ illius castri supra 100. annū sub excōicationis vinculo permanserunt, à quo cū absolui se plurimū exoptarent, cōi consilio decreuerunt; ad Vrbem sacerdotem suū parochialem destinare, vt publicis impensis absolutionis beneficium impetraret, quam cum domum rediens, post multos labores attulisset, & pecuniam, quā pro illa obtinenda expenderat, à cōparochialibus sibi subditis repeteret, illi ingratissimi, & tanto beneficio nunquam digni, in Pastorem insurgentes, pro accepto beneficio cæsum turpiter interemerunt: sicq; in maledictionis sententia obsordescentes, innumeris obnoxij calamitatibus, de malo in peius ruerūnt, vt de illis quā verissimè dici potuerit cū psalmographo. *Dilexit maledictionē, & veniet ei: & noluit benedictionē, & elōgabitur ab eo: & induit maledictionē sicut vestimētū: & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossibus eius*: Quo verò tēpore malum istud, grandeq; piaculum in sanctū locum fuerit admissum, indicat Innoc. III. litere ad Electum Sipōtinum, anno sui Pōtificatus 16. directæ, incipientes: *Lacrymabilem*, in quibus rei seriem narrat, & eidē mandat, vt nonnullos de Sipontina Diœcesi, quos à Pyratis bona monasterio deprædata audierat coemisse, accepto pretio, quod soluerāt, monasterio restituerēt, quod indicio est, sub illud tēpus cōtigisse.

VII. Post discessum aūt illorum sacrilegorū reuersus ad Insulā Abbas, nam diebus, quibus hæc monasterio acciderant, Dei nutu aberat, vidēs monachorum, & famulorū stragem, & monasterij ruinā, consternatus animo, modicas, quæ superfuerant reliquias collegit, & apud Pōtificem conquestus, egit vt anathemate mulctaret illos sacrilegos, & prædā, quā ex cœnobio asportauerāt, restitui iuberet. Cuius supplicationibus cum annuisset Pōtifex, nihilq; rerum ablatarum restitueretur, supra 100. ann. (vt dictum est) excōicationis vinculo costricti permanserunt. Verùm cum diffiderent Abbas, & sui monachi, & teputarent, non esse sibi integrum, in Insula cōmorari, locū deseruerunt, Deo, & B. Virgini Deiparæ illum obnixè commendantes. Manserunt tū in monasterio Tremitano vsque ad tēpora Alex. IV. vt ex quodā priuilegio eiusdem Alexādri proximè citato satis patenter colligitur, quo tempore, deinceps q; fama huius atrocissimi facinoris apud vicinos populos increbrescente, nemo audebat ad Tremitanas insulas nauigare, nullum tutò existimans, inibi futurum, cuius rei gratia paulatim cœpit locus ipse à cunctis euitari, & in solitudinem reduci, tandemq; titulus Abbatiæ cum suis redditibus, qui haud exigui erant, cuidam Cardinali est commendatus, taliterq; per annos plurimos perseuerauit: per quos cū locus tā iaceret, & venerandus à nemine coleretur, viro cuidam solitudinis percupido in illo sese recipere, Deo inspirante, in mentem venit, vt ibi solitarius diuinis meditationibus quietiùs vacaret. in quem Dei fretus auxilio deueniens, Insulā Diuis Iacobo Apostolo, & D. Antistiti, ac martyri dicatā, inhabitandam elegit, quòd aërem puriorem haberet, & clementiorem: vbi domuncula sibi extructa, ne post cœlestes meditationes otio torpesceret, vineta, & olíueta plantauit, & omnis generis arboribus fructiferis consitam magna ex parte ornauit: templū tū B. Virgini Deiparæ dicatum sine cultore manebat vsque ad ann. humanæ salutis 1412. quo tempore Ioānes Domicus S.R.E. Cardinalis & Episcopus Ragusinus, qui Abbatiam in commendā tenebat, de diuino cultu in sacro loco restituendo impensius meditari cœpit. & quia multi latronū incursiones veriti, eidem loco se committere non audebant, canonicis Frigdionarijs, præcipiente Gregorio XII. grauem, & duram satis prouinciā illam demandauit, illis similiter excusationem, ob prædictā causam, apud Pontificem prætendentibus, quā non admisit. Quapropter Apostolicis mandatis reluctari nolentes, Deo, & B. Virgini, cuius domū erāt gubernaturi, seipsos cōmendantes, illius regimē susceperunt, quod tāquā difficillimum Ven. P. D. Leoni de Carrate, cōmiserunt: quem cum literis Apostolicis, & quatuor socijs ad Insulā destinauerunt eod. ann. 1412. quo anno prædictæ literæ sunt datæ Caietæ sub die Septemb. 7. quibus Pōtifex extincto in Abbatia Tremitana ordine Cisterciensium; & erecto in illa ordine canonicorum regularium S. Augustini cōgregationis Frigdionariæ, d. Abbatiam cum omnibus illius bonis, iuribus, & priuilegijs canonicis Frigdionarijs regendam tradidit, & in perpetuum vniuit. Qui Ven. Pater cum prædictis literis, & socijs ad Tremitanam Abbatiam dirutam, & exhaustam, quandoquidem prædictus Cardinalis illius fructus vita durante sibi reseruauerat; cum diuini auxilij confidentia alacres accesserunt: nihil aliud interim habentes, nisi quod à fidelibus eò nauigantibus afferebatur, vnde pauperrimam vitam, & sin sensum valde duram, & asperam per aliquod temporis spatium duxerunt, sæpius animis hærentes, incerti quid eligerent, an maximam calamitatem diutius ferrent, an scopulos illos steriles desererēt: cum presertim ob procellas frequenter insurgentes, victui necessaria pro arbitrio conquirere multoties non liceret. Verùm Dei, & illius S. Genitricis maiestatem offendere timentes, si loco excederent, & Summi Pontificis in eos perbenigni iussa contemnere, & illius indignationem incurrere metuentes, Deo se totos cōmiserunt, obnixè deprecantes, vt ex alto moneret, quid in tāto discrimine salubrius decernere deberent: cum ecce Cardinali commendatario corpore soluto, prouentus, & omnia iura, & bona monasterij, & templi Tremitani canonicis cesserunt. Quare diuinis officijs diebus, ac noctibus solicitius, & deuotius insistere cœperunt: aucta etiam numero canonicorum, qui rem diuinam indefessè curarent: & inter cætera hospitalitati summopere incumbentes, quam Deo gratissimā, & ipsis

necessariam intelligerent, ad quorum manus tanta bona temporalia deuotione fidelium sacro templo in eleemosynas elargita, deuenissent: sicq; declinantes ad monasterium magnis animis admittebãt, & qui aliquando victum mẽdicatoriè ab alijs quæritauerant, iam suis diuitijs indigentium viscera refouebant, largèq; necessaria ministrabant, hospites, peregrinos, & aduentantes quoscunq; procellis præsertim, & tempestate maris illuc adactos, officiosè colligentes, ac refouentes.

VIII. ACcẽdebantur etiã ad illud officij, ac pietatis genus exẽplo, & casu quodã, siue miraculo, quod præ oculis habuerant, quo tempore sub Leone Priore vitam pauperrimam, & asperrimam inter illos scopulos adhuc agebant, quod Ioãnes Philippus noster in Chronicis lib. 7. c. 12. sic refert: *Cum à principio nostræ reformationis in monasterio Tremitano præsideret ille venerandus vir D. Leo de Carrate Mediolanẽsis, aduenerunt quodã tẽpore ad ipsã Insulã quidã nautæ, & mercatores à tempestate maris, & vi ventorum conquassati, qui ab ipso Patre supplices petiere, vt eis liceret in portu residere, donec cessaret illa tempestas, quibus benignus pater libentissimè annuit, & deficientibus sibi alimonijs iussit, de qualicũq; sua paupertate sibi ministrari, ne fame tabescerent. quadã aũt die vnus ex hospitibus à Patre petijt amore Iesu, & Beatæ Virginis, parum olei sibi dari. quo audito, Pater iussit dispensatori, vt hospiti daret oleum, quod petebat, cui ille ait, non est in domo nostra oleũ, nisi parum in lecytho pro Ecclesia. & Pater, vade, & de eo, quod est in Ecclesia præbe: nam confido, quòd Dominus, & beata Virgo sibi prouidebunt. statim ille hospiti oleum tribuit. sequenti die vident à longè in mare vas magnum à fluctibus iactari, & versus insulam se transferre, quod videntes canonici, ad litus descendunt, & vas in terram trahunt, & plenum oleo reperiunt. non est dubium, quòd illud miserit Dominus, qui dixit, centuplum accipietis. Pater aũt monasterij Deo, & B. Virgini gratias egit.* Hæc ille.

IX. TEnebat per illud tempus insulam alteram D. Iacobo Apostolo dicatã, deuotus quidam Eremicola Petrus Polonus vocatus cũ socio, qui casu die quodam in vndas delapsus est præfocatus. hic totius insulæ possessionẽ, quoad vixisset, Pontificis diplomate obtinuerat, qui vitã, & mores canonicorũ multis diebus cõtẽplatus, die quodã ad illos accedens, totam insulam, & seipsum eis obtulit, promittens nunquam ab illorũ societate, nisi per mortem recessurum: & vt dicto fidem faceret, Bullas Pontificias protinus in illorum manibus resignauit. Canonici verò illius deuotionis affectum non parũ admirati, eũ in confratrẽ acceperunt, & secũ ad vitam communem admiserunt. qui religiosè cum eis viuens, non diu postea quieuit in Domino, & in senectute bona; post cuius obitũ insula tota in ditionem canonicorum venit. quorum sanctitatis fama inter propinqui litoris accolas crebrescente, ac per illos ad exteras quoq; nationes protẽdente, plurimi deuotione ad sacrum locum, ac desiderio cernẽdi, an vera essent, quæ de canonicis ad eos rumor aduexerat, ad Insulã cõmigrabãt: vbi longè maiora videntes, quã quæ fama vulgauerat, alacres ad propria remeabant, & sancta opinione de illis concepta, vt peccata eleemosynis redimerent, sacro tẽplo Tremitano prædia, vineas, nemora, cãpos, & oliueta ad Ecclesiæ ornamentũ, & canonicorum inhabitantium sustentationem, & commodũ donabant: quorum donationes Romani Pontifices, Imperatores, & Reges suis priuilegijs firmauerũt. quibus adminiculis, accedente solicitudine canonicorum in recuperandis antiquis monasterij bonis, & iuribus, cœnobium id augmenti consecutum est, vt alteri sine iniuria nullatenus inuideret.

REbus verò sic dispositis, ad reparandas tẽpli ruinas, ipsumq; tẽplum, & monasterium tum exornandum, tum etiã contra prædonum, & pyratarũ insultus muniendũ, animum adiecerunt: omnia siquidem adeo diruta, & disiecta erant, vt nulla pene tẽpli, vel cœnobij facies appareret: nullus .n. post exustam domum à Pyratis, & templũ quassatum, & euersum audebat totus insulã inhabitare. vnde collabebantur muri, & tẽplum magna ex parte delapsum, deserta domus, ruderibus, & veptibus obsitũ claustrum, & omnes cœnobij officinæ deformatæ: quibus omnibus breui repurgatis, restitutisq; ædificijs, meliorẽ faciem cuncta prætulere: nam in primis templũ in augustiorem formã, quæ nunc est, instauratum in anteriorem partem, quam faciem vocant, pario lapide, ac figuris marmoreis insigniter fuit exornatũ, claustrum peristilijs instauratũ, pauimẽtũ loco tecti subdialibus inductũ. Insula præterea, in qua templũ cum cœnobio situm est, mœnibus præaltis, & firmis extructis, cũ turribus crassissimis vallata, & in modũ arcis munitissimæ obfirmata, cum triplici porta: qua munitione extructa, & auctã scopulorum prominentium altitudine, propemodum inaccessibilem, & contrà Turcas, Pyratis, & externa quęcũq; pericula tutissimam reddiderunt. Ferũt superius propugnaculũ, cũ claustro exstruxisse Ven. P. D. Cyprianũ Mediolanensẽ cœnobij Abbatem. Cæteras ædes à Matthæo Vercellensi, cum Abbas existeret, inchoatas, quas successores ad culmen structuræ, magnis sumptibus perduxerũt, qui Ven. P. D. Matthæus decennio post iterum loco præfectus, dormitorium ex integro cũ cæteris fabricis absoluit, quod Benedictus Cocorella in præallegata historia lib. 1. c. 4. sequentibus versibus sic notauit. X.

Eximias ædes admirans, hæc lege Lector
Carmina, scire potes, antea quid fuerim.
Vilis eram scopulus, contectus cespite multo,
Structuris nunc sum clarior egregijs.
Me Reuerẽdus enim Matthæus pastor, & Abbas
Extulit in pulchras has, celebresq; domus:
Nam lapidem posuit fœlici sydere primus,
Vltimus aptato fineq; clausit opus.
Hic Vercellarum præcelsis natus in Oris,
Religione fuit clarus, & ingenio.

MOnasterium Tremitanum, vt prædictum est, villis, castris, ac ẽt ciuitatibus, magnisq; redditibus olim fuerat ditatum, quorũ quædã nũc XI.

retinet:

retinet: aliqua vel iniuria temporum, vel negligentia ministrorum, vel auaritia laicorum distracta, vel ab alienis occupata: quædam etiam à monasterio separata, & in Abbatias distinctas erecta, cuiusmodi sunt Abbatia S. Mariæ Calenæ apud Vestriam, & Abbatia S. Mariæ de Frisa prope Lancianum in Samnitibus, vtraque tamen spectans ad nostram Congregationem. Spectant nunc etiam ad Tremitanam Abbatiam Prioratus S. Mariæ in Valle prope Vastum Aymonis cum pertinentijs suis, propeq; idem Vasti oppidum pagus Aranea cum territorio campestri centum circiter stadiorum, in quo Tremitanus Abbas merum, ac mixtum imperium exercet. Villæ item duæ adiacentes Tarsona, & Paieta prædicto Prioratui subiectæ. In Diœcesi Termulanum Ecclesia S. Antonij cum pertinentijs suis. In territorio Golionisij agri multi, & syluæ. In Diœcesi Larinensi domus, vineæ, & olíueta. In Comitatu Vici Ecclesia S. Ioannis de Monte nigro, cum pertinentijs suis. Prope flumen Fortorium inter Ciuitatem ad mare, & oppidum, quod dicitur Serra Capreola, Ecclesia S. Agathæ, vetus olim Abbatia, cum iuribus & pertinentijs suis. In eodem litore, propeq; eundem locum, in Campo marino vocato, Rus, quod Ramarellum dicitur, habens territorium centum, & viginti stadiorum, pluribus priuilegijs Regalibus munitum. ibidem Ciuitas ipsa ad mare, licèt nunc diruta, cuius vestigia vix supersunt, & alia bona in diuersis locis posita, quæ longum nimis esset singula recensere.

XI. Abbas ipse Tremitanus in habitantes Insulam, & quædam alia loca propinqui continentis omnimodam iurisdictionem spiritualem, & temporalem, & vtrunque gladium exercet: Vocaturq; Princeps Ciuitatis ad mare, & Baro Araneæ, & inter Regni Barones suum locum habet.

Cæterùm Abbates, & Canonici Tremitani multis gaudent priuilegijs tum à Summis Pontificibus, tum ab Imperatoribus, & Regibus vtriusque Siciliæ sibi concessis, quorum nonnulla, quòd in libro Indultorum nostræ Cögregationis desiderentur, partim ab originalibus, partim ab exemplis authenticis accepta hic reddenda curaui. Primum priuilegiũ, quod videre potuerim, est illud Leonis Noni, quod supra posuimus.

Secundum est Nicolai II. Datum per manus Bernardi Cardinalis Episcopi anno ab Incarnatione Domini 1061. Pontificatus sui tertio sic.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Ecclesiæ B. Mariæ semper Virginis in Insula, quæ dicitur Tremitis, & per eam A. Venerabili Abbati, suisq; successoribus ibidem regulariter promouendis in perpetuum. Omnium Sanctorum merita, cum sicut oportet solemni veneratione colamus, dignum visque, ac iustum est, vt Reginam Cœlorum post creatorem suum filium vnigenitum omni creatura deuota mente præponamus, & in locis specialiter sibi dicatis dona, quæ possumus, hilari exhibitione faciamus. Vnde Frater, & Abbas eiusdem mon. A. iustis petitionibus annuentes per priuilegium sanctæ Apostolicæ Sedis confirmamus eiusdem Ecclesiæ bona, quæ iustè, & legaliter videtur habere, aut vnquam legali ratione fidelium habitura est, & nominatim hæc. In Comitatu Theatino Ecclesiam S. Mariæ ad Fresam, Castellũ de Riuo armari cum Ecclesia S. Petri, & cum pertinentijs suis, Castellum de Aquauiua cum Ecclesijs, et pertinentijs, tertiam partem de Castello, quod vocatur Planati cum suis pertinentijs, tertiam partem de Castello Linari cum suis pertinentijs, Castellum, quod vocatur Sparpalia cum Ecclesijs, et pertinentijs suis: Medietatem Castelli de Turriella cum pertinentijs suis. In Comitatu Termulensi Ecclesiam sancti Pauli cum ipso Polo, Ecclesiam sancti Ioannis de Montenigro, Ecclesiam S. Sylaestri, Ecclesiam S. Eleutherij, Castellum Guiloaisij cum suis pertinentijs, Castellum de Lanetrana cum suis pertinentijs, Castellum de Campo de Abbatissa cum suis pertinentijs, Ecclesiam S. Quirici cum suis pertinentijs. In Principatu Beneuentano Ecclesiam S. Luciæ, Ecclesiam sancti Martini, Ecclesiam S. Ioannis, et S. Mariæ ad Cornetum, Ecclesiam S. Nicolai, Castellum de Terra, Castellum de Petra ficta, Ecclesiam S. Andreæ, Ecclesiam S. Martini, Ecclesiam S. Viti cum omnibus suis pertinentijs, Ciuitatem de mari cum suis pertinentijs, Castellum de Vena de causi cum suis pertinentijs, Ecclesiam S. Petri cum suis pertinentijs. in Ciuitate Vesle Ecclesiam S. Ioannis, S. Mariæ. in loco Calena Ecclesiam S. Laurentij cum omnibus earum pertinentijs. Præterea si quando Abbas loci ipsius de hac luce migrauerit, bonus, et idoneus frater in Congregatione digna electione ad idem monasterium secundum Regulam S. Benedicti subrogetur, et nullo modo nisi à Summo Pontifice consecretur. Sciens locum ipsum Apostolicæ nostræ Sedi ita esse specialem, ac proprium, vt nullus Archiepiscopus, Episcopus, Abbas, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Castaldi, vel alia qualibet persona, magna, paruaq;, præter eum, sibi in eodem loco vsurpet quodlibet dominium, nec aliquam molestiam eidem monasterio inferat. Et si quæ necessitas exegerit quidquam de sacris ordinibus, de consecratione Ecclesiarum in eodem monasterio peragere, Abbas eiusdem loci habeat potestatem, quemcunque religiosiorem inuenire potuerit absque vlla venalitate conducere, atque id Canonico ritu perficere. Adhæc Apostolica censura statuimus, vt si quis huius nostri priuilegij temerè violator extiterit, et monitus canonicè, emendare contempserit, perpetui anathematis vinculo innodetur, et insuper centum librarum auri pœna mulctetur, sacro nostro Lateranensi palatio, et prefato monasterio pro medietate soluen. Pijs autem obseruatoribus eius sempiternam à filio, et Domino ipsius perpetuæ Virginis Mariæ recompensationem meritis eius, Sanctorumq; Apostolorum patrocinijs pro sua beneuola, et deuota obedientia concedi peroptamus. Datum per manus Bernardi Cardinalis Episcopi, anno Incarnationis Domini 1061. Pontificatus verò Domini Nicolai II. anno tertio.

Tertium est Gregorij VII. directum Congregationi Monachorum, siue monasterij S. Ma- XIII.

 riæ

riæ de Tremitis incipit: *Quis famosa*, statuit in eo Abbatem Cassinensem protectorem dictæ Congregationis, & monasterij, quam tamen protectionem alijs Abbatibus suis successoribus noluit competere, & inter alia inquit: *Nolumus enim, vt locus vester alicui subdatur loco, nec ex libertate sibi concessa aliquam patiatur diminutionem: sed in propria permanens libertate, huic duntaxat constitutioni obtemperet, quatenus ab infestationibus, quibus grauiter afficitur, per studium tam dicti fratris nostri liberetur, vt omne ius concessæ libertatis illæsum seruetur.* Hinc vides, Abbatiam Tremitanam ab illo tempore nulli, præter Romano Pontifici, subditam fuisse, & nullius, vt aiunt, Diœcesis, quod in nonnullis sequentibus priuilegijs magis explicatur. Hic autem Abbas Cassinensis, quem Pontifex vocat Venerabilem fratrem, fuit Desiderius S. R. E. Cardinalis, qui postea fuit Victor III. qui vigore protectionis sibi concessæ Tremitanum monasteriũ sibi subdiderat, quod tamen resignauit sub eodem Gregorio VII. Calendis Decembris anni 1082. vt Abbatia in posterum, sicuti antea, esset libera, & in suo iure permaneret sub tutela Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Quartum Vrbani III. simile primo, & secundo; & ideo non ponitur: Incipit. *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Ferro Tremetensi Abbati etc.*

Quintum Alexandri III. in formaliterarum Apostolicarum directum Abbati Tremitano. Datum Beneuenti pridie nonas Decembris. Incipit: *Venerabilis*. Dicitur in eo, Episcopum Larinensem in insulis Tremitanis nullum ius habere.

Sextum Alexandri IV. directum Abbati Casæ nouæ, & Tremitani monasteriorum. Datum anno 1256. Pontificatus sui anno secundo, per quod Ordinem Cisterciensem per Eugeniũ III. in dicto monasterio Tremitano institutum, firmat, & bona monasterij à solutione decimarum omnino libera decernit, & eadem bona proprijs nominibus expressa eidem monasterio confirmat. Decernit, nullum Episcopum, aut aliam quamuis personam posse cogere monachos ire ad Synodos, vel Iudicibus secularibus de propria illorum substantia subiacere, quod oleum sanctum, chrisma, consecrationes altarium, & Ecclesiarum ordinationes suorum monachorum, à quocunque maluerint, Episcopo Catholico recipere possint. & alia concedit, quæ omittuntur, quòd in alijs priuilegijs contineantur.

Septimum Gregorij XII. Datum Caietæ idibus Septembris, per quod dictum monasterium transfert ab Ordine Cisterciensi ad Ordinem Canonicorum Regularium, & Canonicis Frigdionarijs regendum committit, iuxta priuilegia, & instituta ipsorum Frigdionariorum, quæ ad Canonicos in monasterio Tremitano degentes extendit.

Octauum Sixti IV. quod hic sequitur:

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Licet ex debito Summi Apostolatus, cui præstante Domino, præsidemus, circa Ecclesiarum, & monasteriorum quorumlibet, ac illorum temporalium locorum statum salubrius, & prosperè dirigendum, nos deceat intentos existere, ad illa tamen, quibus grauia pericula, sinistriq; euentus, & successiuè Romanæ Ecclesiæ, & toti Italiæ cognoscimus imminere. Sanè cum in mari Adriatico sit vna Insula inter alias, nomine Tremitana, nullius Diœcesis, in finibus eiusdem Italiæ regni Siciliæ citra Pharum, cũ vno Venerabili monasterio Beatæ Mariæ, Canonicorum Regularium Congregationis Lateranensis Ordinis S. Augustini, natura loci fortissima, & subiecta existat multis periculis, aduersisq;, & sinistris casibus, propter Pyratas, ac etiam infideles, qui ex diuersis mundi partibus ad ipsam Insulam diuertunt, & ad quam immanissimi Turci superiori anno propter loci opportunitatem, & inuasionem Ciuitatis Tdrontinæ, illarum partium aspirabant. vnde necessarium est, vt dicta Congregatio multas expensas, & alia grauia onera pro defensione dictæ Insulæ subeat: quia si à Pyratis, aut infidelibus seu à perfidis Turcis huiusmodi occuparetur, id profectò nedum in dictæ Congregationis, ac illius Canonicorum, sed totius Italiæ, atque fidei Christianæ magnum cederet periculum, grauemq; iacturam, ac desolationem, & calamitatem fidelium non modicam. Nos tot, & tantis periculis pro debito nostro pastoralis officij, quantum cum Deo possumus, remedijs opportunis occurrere, ac statui, & indemnitati Insulæ, necnon monasterij, & Congregationis prædictorum consulere cupientes, maximè attendentes, prout manifestè constat, quod in hoc non solum de re Congregationis, ac Canonicorum, & insulæ prædictorum agitur, sed de tota Italia, fideq; Catholica, ac dicti regni in primis, & propterea expediat, dictam insulam ad propulsandas incursiones, & hostes huiusmodi, fore omnibus necessarijs benè munitam, & hoc fieri non possint absque magna expensa. motu proprio, non ad ipsius Congregationis, vel alicuius alterius super hoc oblatæ nobis petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, ac certa scientia, & voluntate: & quia ita necessarium esse cognoscimus, monasterium, & insulam prædicta, ac Abbatem, & Canonicos, necnon incolas pro tempore in dicto monasterio, & insula existentes, ad hoc vt faciliùs, & commodiùs onera huiusmodi supportare, & dictam Insulam à Pyratis, infidelibus, & Turcis prædictis tueri, & defendere possint, à quacunque solutione decimarum, seu exactione cuiuscunque alterius oneris, subsidij, aut grauaminis, vel impositionis, datij, aut gabellæ realis, seu personalis, tam nostra, quàm etiam prædecessorum nostrorum, etiam pro fide Catholica, autoritate impositis, seu imponendis, necnon ex specialibus priuilegijs, siue indultis per nos, aut prædecessores nostros Romanos Pontifices, aut eiusdem Sedis legatos, seu nuntios concessis, aut in posterum concedendis, perpetuò eximimus, & totaliter liberamus, necnon exemptos, liberos, & immunes esse volumus, atque decernimus. districtius inhibentes omnibus, & singulis officialibus nostris, & dictæ Sedis pro tempore, ad quos super exactione huiusmodi spectat, & spectabit in futurum, ne decimas, & alias

& alias exactiones contra tenorem præsentium, sub excommunicationis pœna, petere, aut exigere præsumant. decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis autoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Et inhibentes Venerabilibus fratribus nostris Theatino, ac Termolarum, & Lucerin. Episcopis *per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium, vel alios præmissa, vbi, quando, & quatenus opus fuerit, ipsiq; desuper fuerint requisiti, similiter publicantes, ac eisdem Abbati, Congregationi, & Canonicis, & incolis super præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant eadem autoritate Abbatem, Congregationem, Canonicos, & monasterium, insulam, & incolas prædictorum perpetuis futuris temporibus pacifica possessione, & vsu, vel quasi exemptionis huiusmodi gaudere. Non permittentes Abbatem, Congregationem, Canonicos, monasterium, ac Insulam, & incolas prædictos, & inibi habitantes super his per quoscunque siue præmissa, seu quauis alia autoritate contra formam, & tenorem præsentium indebitè molestari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac legibus, statutis, & priuilegijs, seu indultis, ac consuetudinibus dicti Regni, necnon impositionibus etiam iureiurando, confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis contrarijs quibuscunque: seu si officialibus, & exactoribus prædictis, vel quibusuis alijs communiter, vel diuisim à prædicta Sede indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostram exemptionis, liberationis, voluntatis, constitutionis, inhibitionis, decreti, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Domini 1483. Calen. Aprilis 14. Pontificatus nostri anno tertiodecimo.*

Idem Sixtus IV. in alio priuilegio Congregationi Lateranensi concesso, quod incipit: *Dum ad vniuersos.* & habetur in libro Indultorum dictæ Congregationis pag. 345. de monasterio Tremitano sic subdit: *Et cum sicut accepimus, Congregatio ipsa in insula Tremitana in mari Adriatico, in partibus Italiæ, prope Prouinciam Apuliæ consistente, & longè à terra distante, insigne habeat monasterium, ad quod sæpius monasterium maritimi, & nauigantes, vt inibi portum recipiant, declinant, & nulla in dicta Insula existat Ecclesia, præter ipsius monasterij Ecclesiam. ne declinantes huiusmodi Ecclesiasticis careant Sacramentis, Congregationi, & Canonicis prædictis pariter concedimus, ipsis declinantibus, & seruitoribus, quos ad seruitium monasterij retinent, possint etiam in festo Resurrectionis, Eucharistiam, & omnia alia Sacramenta ministrare: necnon cum Pyratis, & cæteris excommunicatis humaniter conuersari, ac eisdem in dicto loco vitæ necessaria exhibere: cum difficile admodum foret Canonicis, & personis eiusdem loci, Pyratas huiusmodi euitare, propter eorum sæpius, & dictorum Canonicorum per illas partes transitum, cum facile admodum inuicem sæpe casualiter conueniant, & nisi ipsi Canonici cum dictis Pyratis humaniter agerent, ab eis multipliciter offendi possent. dummodo dicti Canonici non participent cum dictis Pyratis, aut alijs excommunicatis in crimine, propter quod excommunicationis sententiam incurrerent.*

NOnum Innocentij VIII. in forma literarum XIV.
Venerabili Episcopo Insulano, & Collectoribus decimarum in regno Siciliæ citra Pharum. videlicet: *Venerabili fratri Episcopo Insulano, & dilectis filijs Collectoribus decimarum in Regno Siciliæ citra Pharum. Venerabilis frater, & dilecti filij salutem, & Apostolicam benedictionem. Iuxta Prouinciam Apuliæ est Insula quædam, sita in mari Adriatico, & in ea monasterium B. Mariæ de Tremito, quod & loci natura, & opere munitissimum est, & incolitur à Regularibus Canonicis Lateranensibus solis. & quoniam monasterium illud velut Propugnaculum est aduersus Barbaros, & Turcas, quo sæpe potiri tentarunt, vt Italiæ nocere possent, fel. record. Sixtus IV. prædecessor noster illud ab omni solutione decimæ exemit, & à Regijs quoque vectigalibus immune seruari intelleximus. Cum verò nuper accepeperimus, monasterium ipsum, & illius Religiosos à vobis occasione huiusmodi decimæ molestari, volumus, ac vobis mandamus expressè, vt gratiam, & immunitatem ab eodem prædecessore dictis Canonicis, & Religiosis factam manuteneatis, neque illos quouis modo dictæ decimæ occasione molestetis, aut permittatis molestari: sed in sua exemptione conseruetis, & manuteneatis. Contrarijs non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris die 6. Aprilis 1489. Pontificatus nostri anno quinto.*

Decimum Alexandri VI. datum Romæ 1502. Pontificatus sui anno 10. per quod Abbati Tremitano facultatem eligendi concedit, ac deputandi vnum ex Canonicis dicti monasterij, aliàs idoneum, tabellionem, seu Notarium publicum, ad effectum celebrandi cum quibuscunque personis negotia monasterium Tremitanum concernentia, & pro potiori cautela, & firmitate ipsum tabellionem, seu Notarium sic electum, & deputatum idem Pontifex autoritate Apostolica publicum Notarium creat, decernens, vt illius scriptis, & instrumentis ritè celebratis in Iudicio, & extra, plena fides, sicut aliorum Notariorum habeatur. Incipit: *Exponi nobis &c.*

Vndecimum Leonis X. quod hic sequitur, videlicet, à tergo: *Dilectis filijs, Abbati, Canonicis, & Conuentui monasterij B. Mariæ Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Congregationis Lateranensis, Insulæ Tremitæ, Regni Siciliæ citra Pharum.* intus. *Dilecti filij salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum perspectum, & cognitum sit, Insulam istam*

istam crebris Turcarum, & Pyratarum incursionibus infestari, atque adeo vos, & Congregationem istam pro insula, & monasterij prædictorum munimine, & defensione graues quotidie impensas subire oporteat. Et propterea fel. record. Sixtus Pontifex IV. prædecessor noster probè considerans, quòd si dicta Insula in hostium Catholicæ fidei ditionem deueniret, maximè exinde uniuersa Italia, quin immo & tota Christiana Respublica incommodum, & detrimentum sentiret, monasterium prædictum, ac vos, Abbatesq;, & Canonicos illius pro tempore existentes, et dictæ Insulæ incolas, vt locum ipsum validius munire, & accuratius custodire, ac onera vobis, & illis propterea incumbentia supportare commodius valeretis, & valerent, à quacunque solutione decimarum, & exactionis cuiuscunque alterius oneris, subsidij, grauaminis, impositionis datij, aut gabellæ realis, seu personalis, quacunque autoritate, etiam pro fide Catholica impositorum, seu imponendorum, perpetuò exemerit, & liberauerit, & successiuè fel. rec. Innocentius VIII. etiam prædecessor noster immunitatem, exemptionem, & priuilegia huiusmodi confirmauerit, & obseruari mandauerit, prout in literis sub plumbo, & in forma Breuis Sixti, & Innocentij præfatorum respectiuè desuper editis plenius continetur. Et nos etiam postquam ad Apostolatus apicem diuina disponente clemẽtia assumpti fuimus, præmissis dictis rationibus, ac præsertim attendentes, quòd peregrini istac transeuntes, necnon naufragi mari, & ventis iactati, Turcarum, & Pyratarum violentiam fugientes, à vobis in dicto monasterio recipiuntur, benigneq; tractantur, monasterium ipsum, ad quod propterea singularem gerimus deuotionis affectum, specialibus gratijs, & indulgentiarũ muneribus decorauerimus. Idcirco supremis desiderantes affectibus, vt Turcarum, & aliorum infidelium rabies Christiani sanguinis sitibunda, Deo propitio, comprimatur. Sanctissimis vestigijs præfatorum Sixti, & Innocentij prædecessorum nostrorum inhærentes, Motu proprio, non ad vestram, vel alterius pro vobis super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, & mera deliberatione, immunitates, exemptiones, & priuilegia prædicta, ac literas eorundem Sixti, & Innocentij prædecessorum nostrorum desuper editas, illarum tenores perinde, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, pro sufficienter expressis, & insertis habentes, approbamus, confirmamus, innouamus, & Apostolico munimine roboramus, & quatenus opus sit de nouo concedimus per præsentes. Mandantes harum serie dilectis filijs præsentibus, & pro tempore existentibus decimarum collectoribus, & subcollectoribus, omnibusq; alijs, ad quos spectat, vel quomodolibet in futurum spectare poterit, etiam sub suspensionis, & excommunicationis pœna latæ sententiæ, quam ferimus in his scriptis, ne vos, seu Abbatem, & Canonicos, ac Conuentum monasterij prædicti pro tempore existentes occasione dicti monasterij, aut bonorum eiusdem, necnon incolas dictæ Insulæ, ad solutionem alicuius decimæ, subsidij, exactionis, datij, gabellæ, aut cuiusuis alterius oneris per vos, & Sedem Apostolicam, aut quoscunque alios, quauis autoritate fungentes, hactenus impositorum, aut in posterum forsan imponendorum, quauis occasione, vel causa, etiam pro fide Catholica, aut expeditione contra Infideles, cum vos ad propulsandam illorum violentiam continuè inuigiletis, atque laboretis, cogant, aut compellant, neve à vobis, seu incolis prædictis præmissorum occasione quidquam exigere, aut per se, vel alium, seu alios desuper vos, aut Abbates, Conuentum, & Canonicos pro tempore existentes, vel Congregationem prædictam, necnon incolas eiusdem Insulæ, quomodolibet molestare, aut inquietare audeant, vel præsumant: sed vos, & monasterium, & incolas prædictos in immunitatibus, & exemptionibus huiusmodi reseruent. Et nihilominus Venerabilibus Fratribus Nucerino, & Troiano Episcopis harum serie committimus, & districtiùs præcipiendo mandamus, quatenus vobis in præmissis de efficacis defensionis auxilio prouidentes, vos, ac pro tempore existentes Abbates, & Canonicos, & Conuentum monasterij in liberam, pacificam, & expeditam exemptionis, immunitatis, & priuilegiorum prædictorum possessionem manuteneant, & defendant. Contradictores, & renitentes, aut sese quomodolibet opponentes, per censuras, & pœnas prædictas, & alia opportuna remedia, autoritate nostra, appellatione postposita compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac legibus, statutis, & consuetudinibus dicti Regni, necnon impositionibus datiorum, aut gabellarum huiusmodi iureiurando, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis contrarijs quibuscunque, seu si officialibus, & exactoribus prædictis, vel quibusuis alijs communiter, vel diuisim à prædicta sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 13. Maij MDXIX. Pontificatus nostri anno septimo.

Duodecimum eiusdem Leonis X. datum anno 1516. Pontificatus sui anno quarto, per quod perpetuo facultatem concedit Abbati, Canonicis, Cõuersis, familiaribus, domesticis, & alijs in Insula commorantibus defendendi, etiam cum omni genere armorum seipsos, Congregationem, Insulam, Monasterium, Ecclesiam, & bona illius à Turcis, Pyratis, & alijs infidelibus quibuscunque. Item concedit eidem Abbati, & Conuentui facultatem puniendi, prout iuris fuerit, fideles delinquentes per semetipsos citra tamen pœnam sanguinis, aut per officiales laicos per eosdem pro tempore deputandos. simul statuens, vt nulla à prædictis incurratur excommunicationis sententia, aut alia censura, seu pœna Ecclesiastica, vel contrahatur irregularitas, etiamsi ex præmissis, vel aliquo eorum huiusmodi cædes, membrorum mutilationes, vulnera, fracturæ, aut alia detrimenta Turcarum, Pyratarum, & aliorum infidelium interuenirent. Similiter idem statuit, cum prædicti delinquentes puniuntur pro

corum

eorum demeritis à præfatis officialibus. Incipit: *Exponi nobis &c.*

Decimum tertium eiusdem Leonis X. datum anno 1517. Incipit: *Cum à nobis petitur*. Vocat locum nullius Diœcesis. Suscipit personas, & locum sub immediata protectione Sedis Apostolicæ. Confirmat omnes libertates, & immunitates à Leone IX. Paschali II. Anacleto II. Nicolao II. Alexandro III. & Clemente III. monasterio concessas, ac illi vnito monasterio S. Mariæ de Calena eiusdem Ordinis &c.

XV. DEcimum quartum Clementis VII. quod hic sequitur, videlicet:

Clemens Papa VII. Dilectis filijs Abbati, Canonicis, & Conuentui monasterij Beatæ Mariæ Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, Congregationis Lateranensis, Insulæ Tremitæ, Regni Siciliæ citra Pharum, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum fel. rec. Sixtus IV. Innocentius VIII. ac Leo X. Romani Pontifices prædecessores nostri pro comperto habentes, Insulam istam, ex eo quod Africæ ab hostibus Christiani nominis occupatæ opposita est, crebris Turcarum, & Pyratarum incursionibus infestari, atque adeo Abbatem, & Conuentum eiusdem monasterij pro tempore existentes, ac Congregationem istam pro Insulæ, & monasterij prædictorum munimine, & defensione graues quotidie impensas subire oportere, & propterea ijdem prædecessores nostri attendentes, locum istum muris, & propugnaculis, ac instrumentis, & tormentis bellicis, necnon & viris validissimè munitum, velut propugnaculum, & antemurale Italiæ, atque etiam Catholicæ fidei existere, & si (quod Redemptor noster Deus auertat) Insula ipsa in dictorum hostium ditionem deueniret, maximum inde vniuersæ Italiæ, quin immo & Christianæ Reipublicæ incommodum, detrimentum, & periculum imminere, monasterium prædictum, & vos, illiusq; Abbates, Canonicos, & Conuentum pro tempore existentes, necnon dictæ Insulæ incolas vniuersos, vt scilicet Insulam ipsam validiùs munire, vigilantiusq;, & accuratius custodire, ac onera vobis, & illis propterea incumbentia commodiùs supportare valeretis, & valerent, à quacunque solutione decimarum, & exactionis cuiuscunque oneris, subsidij, grauaminis, impositionis, datij, aut gabellæ realis, seu personalis, quacunque autoritate, occasione, vel causa, etiam pro fide Catholica, tunc impositorum, seu abinde imponendorum, perpetuo exemerint, & liberauerint, prout in diuersis eorundem prædecessorum nostrorum tam sub plumbo, quàm sub forma Breuis respectiuè desuper editis literis plenius continetur. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, vt literas prædictas approbare, & innouare de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, literas prædictas autoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & innouamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus: illasq; inuiolabiliter obseruari debere decernimus, atque mandamus. In contrarium non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris, die vltima Martij MDXXIV. Pontificatus nostri anno primo.

Decimum quintum eiusdem Clementis VII. anno 1529. Pontificatus sui sexto. Incipit: *Dudum*. per quod eximit monasterium, & illius bona à solutione decimarum, quæ tunc vniuersaliter exigebãtur, ob grauissimas impensas, quæ continuo pro Insulæ custodia fieri consueuerunt.

Decimum sextum Pauli III. directum Abbati, & Conuentui Tremitano Ordinis S. Augustini. datũ anno 1535. Pontificatus sui primo. Incipit: *Dudum siquidem*. Recenset in eo priuilegium Leonis X. circa defensores insulæ, & punitionem delinquentium, quod cum omnibus in eo contentis confirmat; & amplius extendit, concedens, vt Abbas, & Conuentus per seipsos, si opus fuerit, & per Canonicos, Conuersos, oblatos dictæ Congregationis liberè, & licitè persequi possint, & capere omnes Pyratas infideles, ad eorum litus applicantes, seu applicare, tentantes. Verum circa fideles Pyratas, & alios tam maritimos, quàm terrestres latrones, necnon circa delinquentes de familia ipsorum concedit, vt eos non tantum in dicta Insula, sed etiam in omnibus locis, & membris eiusdem insulæ persequi valeant, capere, incarcerare, per laicos ad exercendã iurisdictionem deputari solitos, & per eosdem torquere, & vsque ad vltimum supplicium punire, si iustitia id postulauerit, absque periculo incurrendi, sententiam excommunicationis, aut alias censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aut contrahendi aliquam irregularitatem, etiam interueniente quauis offensa, aut detrimento super infideles, & fideles delinquentes opera dictorum laicorum iurisdictionem exercentium, aut eorum ministrorum: dummodo ipsi nihil quærant sanguinis, & etiam contra fideles, vltra quam per præsentes committitur, non se intromittant.

Decimum septimum Pauli III. directum Cardinali Protectori Herculi Gonzagæ. datum 7. Iulij 1539. per quod monasterium Tremitanum eximit à solutione decimarum ob causas sæpius dictas.

Decimum octauum Gregorij XIII. datum anno 1581. quo altare Priuilegiatum pro animabus fidelium defunctorum est erectum. Et alia complura Romanorum Pontificum, & Episcoporum priuilegia, & literæ Apostolicæ in monasterij chartophilacijs seruantur, quæ longum nimis esset recensere. XVI.

ADsunt etiam innumera priuilegia Imperatorũ, Regum vtriusque Siciliæ, & Hispaniarum eidem monasterio, illiusq; membris subiecta, quæ si exscriberentur, volumen in immensum cresceret. propterea quædam potiora hic referam, quorum

Primum est Conradi Imperatoris, datum 14. Calend. Iulij anno 1039. quo multa bona monasterio donata numerat, & donationem denuò firmat, & insuper statuit, vt monasterium sit sub regimine ipsius Imperatoriæ maiestatis, & nulli nisi sibi respondeat, præcipiens, vt nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, seu alia

alia persona totius regni sui magna, vel parua prædictum monasterium super prædictis bonis habitis, & in posterum babendis inquietare, molestare, aut disinuestire præsumat. Incipit: *Omnium sanctæ etc.*

Secundum Henrici III. datum anno 1054. Incipit: *Si prædecessorum nostrorum*. concordat per omnia cum priuilegio Conradi.

Tertium Ferdinandi primi Regis Aragonum. datum die 8. mensis Decembris 1475. Incipit: *Pijs Ecclesiarum*. per quod Abbati, & Canonicis Tremitanis concedit facultatem extrahendi, & extrahi faciendi per seipsos, & illorum ministros de quibusuis locis tā prouinciæ Capitaniatæ, & Apuliæ, quàm Aprusij, & ipsarum pertinentiarum, necnon deferendi, & deferri faciendi, per mare, & per terram ad prædictam insulam, seu ad alia loca monasterij in terra firma quæcunque terragia, prouentus, & introitus monasterij, ad quamcunque quantitatē ascendentia, prouenientia ex bonis ipsius Ecclesiæ præsentibus, & futuris, pro vsu, sustentatione, & fulcimento ipsius Ecclesiæ, Conuentus, & Fratrum ibidem pro tempore commorantium, absque aliquo onere cuiuscunque nominis tam Curiæ Regiæ pertinenti, & debito, quàm quibusuis Baronibus, Vniuersitatibus, & hominibus. Statuens, & omnino deliberans, vt ista franchisia, & exemptio sit inuiolabilis, & perpetua, & extensa super oneta imposita, & de cætero imponenda. Insuper francat quascunque personas in præsenti, & in futuro se offerentes Ecclesiæ prædictæ, & monasterio; & quibusuis Ecclesijs, & membris antedicti monasterij, simul cum rebus oblatis, à quocunque grauamine debito, & debendo, seu regiæ cameræ, seu alijs, extendens dictam libertatem etiam super loca, ad quæ bona, & personæ fuerint translatæ.

Quartum Ferdinandi II. Regis Neapolis concessum anno 1490. die primo Februarij. Incipit: *Licet adiectione*. per quod primo confirmat antedictum priuilegium Ferdinandi Primi, & alia priuilegia Regum, & etiam Pontificum antecessorum. secundò adijcit, vt quando fructus agrorum, & locorum monasterij ad illius sustentationem, & victum in eo degentium, & illi seruientium non sufficerent, possint emere, & supplere in Regno, & ex Regno ad monasterium conducere, pro eorum vsu, cum franchisia gabellarum, vectigalium, trattarum, & datiorum, vt supra. Et quòd omnia prædicta exequantur in locis massariarum monasterij, videlicet in terris Lanciani, Vasti, Calenæ, Sanctæ Agathæ, Fortorij, Montis nigri, Turini, Manfredoniæ, Aragnæ, Imbuti, Termularum, Galionysij, & alijs locis dictarum massariarum. tertiò quòd anno quolibet consequantur ex Salinis Manfredoniæ, & Baroli centum viginti cumulos salis antea semper habitos, enumerans varia Regum eius prædecessorum priuilegia, in quibus supradicta continentur, & conceduntur, videlicet Alphonsi Primi, datum 14. Augusti 1454. Ferdinandi Primi, datum 1. Septemb. 1464. item aliud eiusdem datum 8. Decemb. 1465. item aliud eiusdem datum 23. Nouemb. 1467.

Quintum Cardinalis Surrentini Proregis Neapolis, datum 24. Maij 1510. Incipit: *Licèt, quæ etc.* per quod nomine Catholicæ Maiestatis prædicta omnia in perpetuum confirmat, & specialiter facultatem extrahendi fructus, redditus, &c. & accipiendi sal ex salinis Manfredoniæ, & Baroli.

Imago Virginis Deiparæ in templo Tremitano miraculis innumeris coruscat. quibus ab omnibus continentis incolis, & mare Adriaticum nauigantibus in summa veneratione habetur.

Caput decimumquartum.

De Monasterijs S. Victoris, & S. Ioannis in Monte per Canonicos Frigdionarios reformatis.

ANno MCDX. die 3. Maij Alexander V. defunctus est, & in eius locum die 19. eiusdem mensis electus est Balthasar Cossa, ex Diacono Cardinali S. Eustachij, & Ioannes XXIII. vocatus. Anno autem 1412. Gregorius XII. qui nihilominus Pontificatum tenebat, vtpote ante illum legitimè creatus, monasterium Tremitanum Canonicis Frigdionarijs reformandum, & perpetuò tenendum commisit. Anno autem 1414. Ioannes XXIII. & Sigismundus Imperator de congregando Generali Concilio tractatum habuerunt, decretusq; pro eo locus idoneus, ciuitas Constantia prouinciæ Moguntinæ in Germania. Anno autem 1415. ipse Ioannes XXIII. siue pro bono pacis, & ad schisma tollendū, siue timore perculsus, quòd contra illum processus de illius vita, & moribus per Concilium fuisset fabricatus, eiq; per nuntios (fugerat enim à Concilio clam mutato habitu) oblatus, vt ad articulos sibi obiectos responderet, Pontificatu seipsum abdicauit. Idem præstitit eodem anno Gregorius XII. verus, & legitimus Pontifex vnitatis, & pacis Ecclesiæ verus amator, per suos nuntios Ioannem Dominicum Cardinalem, & Episcopum Ragusinum, & Carolum Malatestam Arimini Principem, probato prius a se Concilio, & pro legitimo confirmato, cuius vicissim omnia gesta in Pontificatu pro authenticis, & legitimis fuerunt per Concilium probata, Cardinalesq; per illum creati pro veris, legitimi, & habiti. Quæ omnia patent ex historia Concilij, sess. 2. vsque ad 14. Vocatus deinde Petrus de Luna Benedictus XIII. in sua obedientia nuncupatus, qui se in partibus Galliarum pro vero Pontifice gerebat, cum nec per seipsum, nec per nuntios legitimos ad Concilium accessisset, communibus omnium in Concilio existentium votis est abrogatus. I.

ANno eodem MCDXV. Canonici Frigdionarij monasterium S. Victoris prope Bononiam II.
Cœnobio S. Ioannis in monte vnitum, sed à multis *Sextum Monast.*
annis Canonicis destitutum, ipsis Canonicis S. Ioannis

annis concedentibus priuata illorum potestate, potius ad diuertendum, quàm ad inhabitandum acceperunt. ea occasione in dictorum canonicorũ S. Ioannis, ac totius ciuitatis notitiam citius deuenerunt.

Anno verò MCDXVII. die 11. Nouembris incredibili totius Christiani populi gaudio, & lætitia renunciatus est summus, & verus Ecclesiæ Romanæ Pastor, & Pontifex Otto Diaconus Cardinalis sancti Georgij in Velabro ex clarissima prosapia de Columna, vir summæ pietatis, prudentiæ, humanitatis, & integritatis, Imperatori, Cardinalibus, Episcopis, & toti Concilio gratissimus, qui Martinus V. est appellatus, per quem Deo volente pax, & vnitas perfecta Ecclesiæ Catholicæ fuit restituta. Sub hoc Pontifice multa Collegia canonicorũ per Frigdionarios sunt reformata, ipseq; Ordo canonicus in Italia mirificè refloruit, inter quæ primo loco recensenda monasteria S. Ioannis in monte Bononiæ, & S. Victoris inuicem vnita, quæ hoc ipso anno ijdem Frigdionarij antiquis locorum canonicis poscentibus, & inuitantibus obtinuerunt. de quorum origine, & antiquitate quoniã satis libro superiori c. 23. dictum fuit, nunc de sola illorum reformatione verba faciemus. Vixerant in dictis Cœnobijs per aliquot secula clerici canonici cum magna laude, & sanctitatis opinione vsque ad annum circiter millesimum quadringentesimum, circa quod tempus, vel paulò ante tum propter diuturna schismata, & scãdala, quæ faciem Sponsæ Christi deformabant, tum ob alias causas, à pristino vigore disciplinæ canonicę nonnihil fuerant relaxati: sed ob istã præcipuè, quia monasterij regimen, & præfecturã obtinuerat Prior quidam nomine Rudulphus, vir doctus, & multæ literaturæ, verùm qui præter redditus, & lucra seculi aliud nihil curare videbatur. quam ob causam sub illius regimine multæ domus monasteriorũ ruerunt, & numerus canonicorum multum fuit diminutus; quippe in monasterio S. Ioannis sex canonici soli cũ duobus clericis ad diuina officia recitanda, & sacra facienda residebant. Cæterùm illo vita functo, eodẽ anno 1417. canonicè fuit electus in Priorem Ven. Pater D. Bartholomæus Pasulinus canonicus regularis professus, vir religiosus, & disciplinæ canonicæ sedulus æmulator, ac instaurator. qui statim de monasterijs reparandis, & regulari obseruantia in illis restituenda cum suis tractatum habere cœpit, nec incassum: quandoquidem fama canonicorum Frigdionariorum recens reformatorum veridicè cõperta, cum illis inire societatem, & laudabiles illorum consuetudines, & vitæ normam suscipere vnanimes statim decreuerunt, & ad vnionem cũ illis admitti, nunciis cum literis hinc inde missis, rogauerunt, nec mora obtinuerunt. & vt sancta illorũ societas perpetuæ firmitatis robore subsisteret, Ordinariorum, in quorum diœcesibus, & sub quorum iurisdictione antiquorum canonicorum consuetudine degebant, videlicet Bononiensis, Veronensis, & Lucensis consensum postulauerunt, qui libentissimè illum præstiterunt. nam Veronensis, & Lucensis Episcopus suas literas ad Bononiensem, huiusmodi reformationem, & vnionem probantes, ac laudantes statim transmiserunt. Nicolaus verò Bononiensis Episcopus eorũ literis acceptis dictam vnionem, & reformationem sequenti diplomate statim roborauit.

Nicolaus Dei gratia Episcopus Bononiæ, & Princeps ad futuram rei memoriam. Etsi ad salubrem statum Ecclesiarũ n, & monasteriorum omnium nostro regimini commissorum, de iniuncto nobis pastoralis officij teneamur sollicitè cogitare, circa tamen monasteria regularia, quæ animarum curam habent annexam, & per Canonicos Regulares etiam gubernantur, sic diligenter vigilare debemus, quod si monasteria ipsa ab obseruantiæ regula, sub qua sunt fundata, & instituta, per eorum Canonicos, & Conuentus deuiarunt, ad plenam ipsius regulæ obseruantiam reducantur, per vniones, & incorporationes aliorum monasteriorũ sub eadem regula institutorum, quorum Canonici, & Conuentus in plena ipsorũ regulæ obseruantia degunt, diuinis obsequijs pro Christi fidelium salute, & diuini cultus augmento puris mentibus insistendo: vt huiusmodi Cõuentus sic vniti pariter, & incorporati, eandem regulã, quam sunt deuotè professi, in charitate obseruare, Altissimi maiestatẽ collaudare, & Sanctorum memoriã per congrui honoris obsequia renouare noscantur. Nuper siquidẽ pro parte Venerabilium, & Religiosarum virorũ S. Victoris de prope Bononiã, & S. Ioannis in mõte Bononiæ simul vnitorũ, necnon s. Mariæ de Frisionaria Lucan., ac s. Leonardi de monte Donico Veronen. dioc. monasteriorũ canonicorum regular. Ord. s. Augustini, Priorum, & Conuentuũ nobis oblata petitio continebat, quòd in dictis monasterijs s. Mariæ Lucan., & s. Leonardi Veronen. diœc. sunt canonici deuotionis spiritu accensi regulã huiusmodi s. Augustini, quàm sunt deuotè professi, obseruãtes, & in eius plena obseruãtia persistentes, quiq; perpetuis futuris temporibus laudabiliter persistere intendunt, quantum ad hoc Altissimus eos iuuabit, quodq; in præfatis monasterijs s. Victoris de prope Bononiam, & s. Ioannis in monte Bononiæ eiusdem ordinis iurisdictioni subiectorum est, & esse consueuit Conuentus vnius Prioris, & nonnullorum canonicorum præfatam regulã professorũ, qui licèt honestè de præterito vixerint, & viuant, non tamen in eadẽ ipsius regulę obseruantia degunt, sicut & canonici conuentuũ monasteriorum prædictorũ Lucana, et Veronæ diœc. quodq; ipsi intellecto Conuentuũ prædictorũ regulæ obseruantiã spiritualem, & exemplarẽ sanctæ Religionis vitam, & obseruantiam, sanioris cõsilij tacti spiritu proposuerunt, se ipsorum vitæ vestigijs, priuilegijs, obseruãtijs, moribus, & consuetudinibus cũ Dei adiutorio vnire, & submittere, & in omnibus, & per omnia conformare, & pro huiusmodi eorum laudabili proposito effectualiter consequendo cupiunt plurimũ, & affectant, & per eorũ tractatus plures solemniter, & cũ inquisitione, ac meditatione opportuna capitulariter celebratos, dicta eorum monasteria, ac præfata monasteria s. Mariæ Lucanæ, & s Leonardi Veronæ diœcesis ad inuicem, & sub eadem regulæ obseruantia plena vniri, annecti, & perpetuò incorporari deliberauerunt, & per

instrumenta publica exinde confecta, in hoc expressè consenserunt. Continebat etiam petitio antedicta, quòd per Priores, & Conuentus eorundem monasteriorum Lucana, & Veronæ prædictarum diœcesum percepto huiusmodi conuentuum dictorum Bononiæ pio; & sancto proposito, ottendentes ex ipsa narrata vnione, si fuerit, diuinum cultum, eorumq; sanctam Religionem antedictam multimodè augmentari, & ad salutem animarum ipsorum, & aliorum Christi fideliũ multipliciter cedere, perq; plures tractatus in eorum Conuentibus singulariter, & consultè celebratus deliberauerunt, huic vnioni accedere, illiq; per publica instrumenta expressè consenserunt. & demum ad effectum ipsius vnionis consequendum, & ad ipsam procurandam eos synditos, & procuratores constituerunt, & ordinauerunt, & successiuè à Reuerendis Patribus Dominis Lucæ, & Veronæ Episcopis eorum ordinarijs, & pro ipsorum iurisdictionibus literas, & commissiones super adimplenda præsenti vnione impetrauerunt, & etiam obtinuerunt, per duas patentes literas ipsorum Dominorum Episcoporum sigillorum ceræ albæ, & rubea ad cordulam serici rubei pendentium singulariter munitas, quarum tenor sequitur, & est talis.

Reuerendo in Christo Patri Domino Nicolao, Dei gratia Bononiæ Episcopo, Guido Memo eadem gratia Episcopus Veronensis, salutem cum recommendatione seipsum. Ordinis Canonicorum Regularium B. Augustini sacra Religio, ipsiq; in plena obseruantia regulæ eiusdem Ordinis deuotè persistentes, meritò nos inducunt, vt eorum votis, illis præsertim, quæ monasteriorum ordinis huiusmodi reformationem, & Christi fidelium salutem, diuiniq; cultus augmentum respiciunt, quantum cum Deo possumus, fauorabiliter annuamus. Nuper siquidem pro parte dilectorum nobis religiosorum virorum Prioris, & Conuentus monasterij sancti Leonardi de monte Donico diœcesis Veronæ dicti Ordinis nobis exposito, quòd ipsi à certo tempore citra deuotionis feruenti spiritu accensi, regulam huiusmodi B. Augustini, quam fideliter sunt professi, obseruarunt, & in eius plena obseruantia persistierunt, & perpetuis temporibus, quantum humana fragilitas permittit, vt Altissimus eos iuuabit, deuotè persistere, & alios ad hoc ducere cum charitate sunt dispositi: quodq; sub vestra iurisdictione sunt duo monasteria inuicem vnita, videlicet sanctorum Victoris, de prope Boneuiam, & Ioannis in monte Bononiensi, eiusdem Ordinis, in quibus est Conuentus vnius Prioris, & nonnullorum Canonicorum Regularium huiusmodi regulam professorum, qui de preterito vixerunt, licèt honestè, & de præsenti viuunt, non tamen in ipsius eadem regulæ obseruantia plena, sicut ipsi degunt. quique audita nuper ipsorum huiusmodi regulæ obseruantia spirituali, & exemplari sanctæ religionis vita, & obseruantia, sanioris consilij tacti spiritu, proposuerunt se ipsorum vitæ vestigijs, & obseruantijs, & consuetudinibus cum Dei adiutorio cordialiter submittere, & in omnibus, & per omnia conformare, naturam, & mores, priuilegia, atque statuta per omnia acceptare, & sequi, ita vt in nullo ab ipsorum Canonicorum Regulariũ vita laudabili, moribus, & consuetudinibus, atque obseruantia regulari vllatenus discrepent. Et vt hoc eorum laudabile propositum possint efficacius adimplere, cupiunt multipliciter, & affectant, se & eorum monasteria prædicta cum S. Leonardi de monte Donico *prædicti, & S. Mariæ de Frisonaria Lucanæ diœcesis monasterijs, & eorum Conuentibus sub eiusdem regulæ obseruantijs, ac moribus, & consuetudinibus antedictis simul vnire, & perpetuò incorporare, cum omnibus rebus suis, iuribus, et actionibus, quæ eis competunt, aut in futurum quomodolibet competere possent. et huiusmodi vnioni facienda suum, et Capituli sui consensum per instrumentũ publicum in Reu. Paternitatis vestræ præsentia magno, et solemni præmisso tractatu concorditer præstiterunt. qua de re præfati Prior, et Conuentus monasterij S. Leonardi Veronensis volentes huic vnioni accedere, et dictum Conuentum Bononiensem ad huiusmodi obseruantias cum charitate inducere, et præseruare, nobis humiliter supplicarunt, quatenus de autoritatis nostræ auxilio huic vnioni dignaremur de speciali gratia subuenire. Nos igitur de prædictis nobis expositis certam notitiam non habentes, et de vobis tanquam sanctæ Religionis vero cultore plenam in Domino fiduciam obtinentes, vniendi, et incorporandi monasteria prædicta ad inuicem, et perpetuò, et ipsi vnioni authoritatem nostram interponendi, et præstandi, cum modis, regulis, legibus, et conditionibus, de quibus vobis visum fuerit, autoritate qua fungimur, præsentium tenore licentiam liberam concedimus, et omnimodam facultatem. Ita tamen, quod aliter iurisdictioni, quam habemus in dicto monasterio sancti Leonardi Veronensis nullatenus derogetur, sed potius inuiolata seruetur, et super hoc totaliter committimus vices nostras. In quorum omnium fidem, et testimonium præsentes literas, seu hoc publicum instrumentum fieri mandauimus, per Matthæum Correzarium Notarium publicum, nostrumq;, et Episcopalis Curiæ nostræ Scribam infrascriptum, nostriq; Pontificalis sigilli appensione muniri. Datum, et Actum Veronæ in nostro Episcopali palatio die Lunæ, vndecimo mensis Octobris, anno à Natiuitate Domini 1417. Indictione decima. Præsentibus egregijs Decretorum doctoribus D. Bartholomæo de Beneuenuto Vicario nostro, D. Gulielmo de Tirecouibus de Verona, D. Marco de Furliuio capellano nostro, atque D. Ioanne de Prasijs de Cremona Archipresbytero plebis S. Martini de Lagisio Veronensis diœcesis, Testibus ad prædicta vocatis specialiter, et rogatis. Ego Matthæus de Correzarijs Notarius etc.*

Reuerendo in Christo Patri Domino Nicolao Dei gratia Episcopo Bononiensi, Nicolaus eadem gratia Episcopus Lucanus, salutem cum recommendatione seipsum. Ordinis Canonicorum Regularium Beati Augustini sacra Religio, ipsiq; in plena obseruantia regulæ eiusdem Ordinis deuotè persistentes, meritò nos inducunt, vt eorum votis, illis præsertim, quæ monasteriorum ordinis huiusmodi reformationem, et Christi fidelium salutem, diuiniq; cultus augmentum respiciunt, quantum cum Deo *possumus, fauorabiliter annuamus. Nuper siquidem pro parte dilectorũ nobis*

reli-

religiosorum virorum Prioris, & Conuentus monasterij sanctæ Mariæ de Frigdionaria dicti Ordinis, nostræ Lucanæ Diœcesis nobis exposito, quòd ipsi à certo tempore citra feruenti deuotionis spiritu accensi regulam huiusmodi B. Augustini, quam fideliter sunt professi, obseruarunt, & in eius plena obseruontia perstiterunt, & perpetuis temporibus, quantum humano fragilitas permittit, & Altissimus eos iuuabit, deuotè persistere, & alios ad hos inducere cum charitate sunt dispositi, quodq; sub vestra iurisdictione sunt duo monasteria inuicem vnita, videlicet S. Victoris de prope Bononiam, & S. Ioannis in monte eiusdem Ordinis, in quibus est Conuentus vnius Prioris, & nonnullorum canonicorum regularium huiusmodi regulæ professorum, qui de præterito vixerunt, licet honestè, de præsenti viuunt, non tamen in eadem ipsius regulæ plena obseruantia, sicut ipsi degunt. Quiq; auditis nuper ipsorũ huiusmodi regula obseruantia spirituali, & exemplari sanctæ religionis vita, & obseruantia, sanioris consilij sacti spiritu proposuerunt, se ipsorum vitæ vestigijs, & obseruantijs, moribus, & consuetudinibus, cum Dei adiutorio cordialiter submittere, & in omnibus, & per omnia conformare, & vt hoc eorum propositum possint efficacius adimplere, cupiunt, & affectant se, & eorum monasteria prædicta cum S. Mariæ de Frigdionaria Lucanæ nostræ diœcesis, & S. Leonardi de monte Donico Veronensis diœcesis monasterijs, & eorum Conuentibus sub eiusdem regula obseruantijs, ac moribus, & consuetudinibus antedictis simul vnire, & perpetuò incorporare, & huiusmodi vnioni facienda suum, & Capituli sui consensum per instrumentum publicũ in Reuerendæ Paternitatis vestræ præsentia magno, & solemni præmisso tractatu concorditer præstiterunt. Qua de re præfati Prior, & Conuentus monasteriorũ S. Mariæ de Frigdionaria, volentes huic vnioni accedere, & dictum Conuentum Bononiensem ad huiusmodi obseruantiam cum charitate inducere, & præseruare, nobis humiliter supplicarunt, quatenus de autoritatis nostræ auxilio, siue dignitate dignaremur de speciali gratia subuenire. Nos igitur de prædictis nobis expositis certam notitiam non habentes & de vobis, tãquam sanctæ religionis vero cultore, plenam in Domine fiduciam obtinentes, vniẽdi, & incorporandi monasterio prædicta ad inuicem, & perpetuò, & ipsi vnioni autoritatem nostram interponendi, & præstandi cũ modis, regulis, legibus, & conditionibus, de quibus visum fuerit autoritate, qua fungimur præsentium tenore licentiam liberam concedimus, & omnimodam potestatem: ita tamen quòd honori, iurisdictioni, quos habemus, ac legibus, & statutis, siue ordinamentis per nos factis, & datis in nostra concessione nullatenus derogetur, sed illa expressè reseruentur in sui roboris firmitate. & super hoc vobis committimus vices nostras. Datum in nostro Palatio Merliæ Lucensis Comitatus, Anno Natiuitatis Domini 1417. Indictione vndecima, die 12. mensis Octobris. In quorum testimonium præsentes literas, nostri Pontificalis sigilli appensione munitas fieri fecimus, & per D. Franciscum Notarium, & Cancellarium nostrum scribi, & annotari. Ego Franciscus Gabrielis Gonellæ de Anteluimellis de Luca Notarius &c. Qua de re tam pro parte præfati Conuentus sancti Victoris de prope Bononiam, & sancti Ioannis in monte Bononiensi, vt præfertur, vnitorum, quàm Priorum, & Conuentuum huiusmodi monasteriorum Veronensis, & Lucanæ diœcesis, & per eorum syndicos ad hoc, vt præfertur, specialiter constitutos nobis fuit humiliter supplicatum, vt tam autoritate nostra, quàm dictorum Reuerendorum Dominorum Episcoporum Lucan. & Veron. huiusmodi dictorum monasteriorum, & ipsorum Conuentuum vnionem facere, & solemniter adimplere dignaremur, iuxta ipsorum supplicantium votum, & deliberationes antedictas. Nos igitur visis tractatibus, deliberationibus, & consensibus per omnes Conuentus monasteriorum prædictorum vniformiter, & ex iustis, & deuotis causis præstitis, ac etiam commissionibus ad hanc vnionem faciendam nobis factis per eosdem Dominos Episcopos, qui nobis super hoc vices suas plenariè commiserunt. Attendentes, vota ipsorum supplicantium tendere ad huius sacræ Religionis plenam obseruantiam, diuini cultus augmentum, Christiq; fidelium salutem, Volentes, quantum cum Deo possumus, ipsis supplicantibus in hoc eorum laudabili proposito confouere, ipsorum huiusmodi supplicationibus inclinati, sæpedicta monasteria sancti Victoris de prope Bononiam, & sancti Ioannis in monte Bononiensi simul annexa, & sanctæ Mariæ de Frigdionaria Lucanæ diœcesis, ac sancti Leonardi de monte Donico Veronensis diœcesis omnia eiusdem Ordinis Beati Augustini, & eorum Conuentus, ac ipsorum, & cuiuslibet eorum bona, & iura præsentia, & futura, tam vestra, quàm Reuerendorum Patrum Dominorum Episcoporum Lucæ, & Veronæ autoritate, & omni modo, via, iure, & forma, quibus magis, & melius possumus, præsentium tenore ad inuicem vnimus, annectimus, coniungimus, & perpetuò incorporamus. & sic vnita de cætero esse volumus, & declaramus, dictorumq; monasteriorum Fratres, et Canonicos præsentes, et futuros vnum esse corpus, et Capitulum simul, et inuicem annexum, vnitum, et incorporatum, ita quod deinceps, et perpetuis futuris temporibus Conuentus dictorum monasteriorum Bonon., et Canonici eiusdem se vitæ vestigijs, regulis, obseruantijs, moribus, et consuetudinibus Conuentuum Lucæ, et Veronæ prædictorum dirigere, submittere, et deuotè sub eadem regula obseruantia penitus conformare teneantur, et debeant, et in ea se perpetuò conseruare; naturam, et mores, priuilegia, atque statuta dictorum monasteriorum Lucæ, et Veronæ per omnia, acceptare, et sequi, itaut in nullo ab ipsorum canonicorum vita laudabili, moribus, et consuetudinibus, atque obseruantia regulari generaliter discrepent. Ita tamen, quòd si aliqua priuilegia prædicta monasteria sancti Victoris de prope Bononiã, et sancti Ioannis in monte Bononiensi habuerint, quæ vitæ laudabili, ac moribus, consuetudinibus, et priuilegijs, atque obseruantiæ regulari dictorum monasteriorum Lucæ, et Veronæ non obuient, per prædictam vnionem non debeant violari, sed ipsa monasteria sic vnita ipsorum possint prærogatiua lætari.

sic tamen, quòd ex hac vnione ordinariæ iurisdictioni, quam habemus in præfatis monasterijs sancti Victoris de prope Bononiam, & sancti Ioannis in monte Bononiensi, nullatenus derogetur, sed sit penitus nobis, & successoribus nostris perpetuo reseruata. Et hanc vnionem facimus, constituimus, & ordinamus præsentibus, petentibus, & consentientibus Venerabilibus, & religiosis viris Domino Fratre Bartholomæo Priore, necnon Fratre Santo Canonico monasteriorum prædictorum sancti Victoris de prope Bononiam, & sancti Ioannis in monte Bononiensi syndicis, & procuratoribus Canonicorum, & Conuentuum monasteriorum prædictorum, ex instrumento eorum syndicatus, scripto manu Rolandi Alberti de Castelonis Notario Bononiensi, necnon Fratre Petro de Rido de Padua Priore Capituli, & Conuentus monasterij S. Leonardi de monte Donico Veronen. Diœcesis, syndico, & procuratore Conuentus monasterij antedicti ex instrumento rogato per Antonium Donati quondam D. Iacobi de S. Paulo Notario Veron. necnon Domino Domno Fr. Galdino Priore, & syndico, ac procuratore Capituli, & Conuentus monasterij S. Mariæ de Frisonaria Lucan. Diœcesis ex instrumento sui syndicatus scripto, & rogato per Franciscum Gabrielis Gonellæ de Antelminellis Notarium Lucan. in quorum testimonium, atque fidem præmissorum omnium præsentes literas, vim instrumenti publici continentes, per Marcum Notarium nostrum infrascriptum scribi fecimus, & registrari, nostriq; Pontificalis maioris sigilli appensione muniri. Data, & acta fuerunt prædicta omnia Bononiæ in Episcopali Palatio, in Capella secreta dicti Palatij, præsentibus Venerabilibus viris D. Rainaldo de Marino de Maiorica Licentiato in iure canonico, Vicario nostro, & Andrea de Brunis Canonico Ecclesiæ Cathedralis S. Petri Bononiensis, presbyteris Ioanne de Bonon. Rectore Ecclesiæ sancti Antonini portæ nouæ, & Rodulpho Ioannis de Gazo Rectore Ecclesiæ sancti Iuliani Ferrarien. Sub anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo decimo septimo, Indictione 10. sexto mensis Decembris, tempore Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Domini Martini diuina prouidentia Papæ V. anno primo. Ego Marcus Rainaldi &c.

III. ANno MCDXVIII. proximè sequenti Martinus V. quatuor prædicta monasteria inuicem vnita sub immediata protectione Sedis Apostolicæ suscepit, dato sequenti priuilegio, videlicet

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs sancti Leonardi de monte Donico extra muros Veronæ, & sanctæ Mariæ de Frisonaria Lucanæ Diœcesis, ac sanctorum Victoris extra muros Bononiensis, & Ioannis in monte Bononiensi monasteriorum inuicem canonicè vnitorum Prioribus, & Conuentibus per Priores gubernari solitorum, Ordinis sancti Augustini, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur, quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, & monasteria vestra prædicta canonicè vnita, in quibus diuino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub Beati Petri protectione suscipimus, atque nostra. omnesq; libertates, & immunitates, gratias, & concessiones à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia, vel alias indulgentias vobis, & monasterijs vestris prædictis concessas, necnon libertates, & exemptiones secularium exactionum à Regibus, & Principibus, ac alijs Christi fidelibus vobis, & dictis monasterijs vestris indultas, sicut eas iustè, & pacificè obtinetis, vobis, & per vos eisdem monasterijs autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ confirmationis, & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare præsumpserit, indignationem Dei omnipotentis, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datum Constantiæ Calendis Aprilis, Pontificatus nostri anno primo 1418.

Cur verò in dicto diplomate trium monasteriorũ, videlicet S. Mariæ Casoreti prope Mediolanum, & S. Mariæ Tremitanæ, & S. Mariæ Charitatis Venetiarum non meminerit, quæ constat, illo tempore Canonicis Frigdionariis fuisse vnita, incompertum habeo; nam quod illorum vnio solo nomine constaret, vt Sitenius in margine adnotauit, mihi non probatur, extantibus literis Apostolicis supra memoratis, quæ illorum vnionem firmauerant, excepto tamen monasterio Charitatis.

Etsi verò Bononienses Canonici in Frigdionariorum societatem transiuissent, & illorum viuendi normam amplexati fuissent, non tamen perfectè per omnia fuerãt reformati: nec ipse D. Bartholomæus Prior iuxta consuetudines Frigdionariorum Prioratu seipsum abdicauerat, sed more cæterorum prædecessorum Prioratum sibi retinebat.

Anno igitur sequenti, qui fuit 1419. idem Bartholomæus Prioratum sponte in manibus Episcopi Bononiensis resignauit, reseruata sibi pro victu annua pensione centum ducatorum, vel quòd Frigdionariis subiici nollet, vel quòd illorũ vitam duriorẽ, quàm crediderat, expertus fuisset. ex tunc cœperũt in dictis monasteriis Priores annuales, & amouibiles creari, accedente facultate Põtificis, qui nouis literis eidem Nicolao Bonoñ Episcopo facultatem omnimodam prædicta monasteria reformandi tam in membris, quàm in capite cõcessit, & Priores annuales in illis instituendi, quarũ literarum vigore omnimoda reformatio monasteriorũ fuit absoluta: nec post multos dies idẽ Ven. P. Bartholomæus pensionem in manibus Capituli sponte resignauit, & seipsum Priori per oĩa subiecit, & cũ canonicis reformatis per spatiũ 38. annorum tanquã minimus omniũ inculpatissimus vixit. Erat .n. vir sapiens, & doctus, sed corde humilis, & patiẽs, in victu parcus, ad offi-

cia

cia diuina diebus, & noctibus assiduus. & quia cantũ Ecclesiasticum optimè didicerat, chorum regebat, organa suauissimè pulsabat. erat etiam Prædicator disertissimus, & sine intermissione per multos annos Dei verbũ in multis Ciuitatibus prædicauit, multa eleganter, & eruditè scripsit, ac in eis Chronicã mutationum status suæ Ciuitatis, cuius tacito nomine autoris meminit Sigonius in volumine de Episcopis Bononiensibus sub anno 1410. pag. mihi 180. multos etiam cantus notauit, & cum esset doctissimus, & tot virtutibus exornatus, in officijs quibuscunque, licet infimis, semetipsum libentissimus, & cũ summa hilaritate cordis, & vultus exercebat. nam & vestes Canonicorum incidebat, & suebat, multò libentius, quæ sacris vsibus deseruiebant. hunc fama est, vsque ad vitæ exitum virginem mansisse. Obijt Bononiæ septuagenarius anno salutis 1453. non sine opinione sanctitatis, ad cuius funus curandum totus Bononiensium populus, & omnes regularium cœtus, & complures ex clericis secularibus accurrerunt, eius manus, & pedes certatim osculantes, habita eleganti oratione in eius laudem per D. Gasparem de Bononia loci Priorem.

Post reformationem vetustis ædificijs collabentibus Ecclesia S. Ioannis in monte cum Cœnobio à fundamentis sunt renouata, præcipuusq; renouationis autor extitit D. Florentius à Florentiola Placentiæ Diœcesis oppido, quod Matthæus Bossus epist. 25. sic testatur. *Quid enim dignius tuo isto in Prioratu potuisses efficere, quàm contra omnium spem, quoniam fieri posse non videbatur, domum iam splendidulo, tamq; vsibus nostris idoneo claustro, clarisq; porticibus dignificare? quid modestius, clariusq; quàm hortos ipsos pariete altiore circundare, & à viciniæ prospectu fratres occulere? Hæ sunt veræ Præpositorum laudes, hæc propria munera, vt quibus præsunt locis, consulant.* meminit in eadem epistola Bibliothecæ per eundem Patrem Florentium multo ære comparatæ. præfuit hic Florentius monasterio sub anno 1460. Vtrum autem claustrum per illum extructum illud ipsum fuerit, quod nunc visitur, incõpertum hactenus habeo: quandoquidem circa annum 1530. alia quædam monasterij instauratio, & claustri accessio inchoata legitur, extantibus eiusdẽ instaurationis, seu accessionis monumentis in Archiuo Romano domus Pacis, in quam opulentiora Congregationis monasteria certam pecuniæ summam contulerunt, præsertim Cœnobium Portuense, quod redditus annuos duarum possessionum, siue mansarum in loco, qui Sauerna dicitur, pro dicta fabrica destinauit. Nouissimè Sacrarium pulcherrimum cum abacis, & armarijs diecit Reu. admodum Pater D. Iacobus S. Martinus loci tũc Abbas, qui nunc est Procurator Generalis nostræ Congregationis, & de illa benè meritus.

IV. Prædicta monasteria viris compluribus memoratu dignis tum post reformationem, tum antea floruerunt. nam ex monasterio S. Victoris prodierunt D. Martinus Prior, vir omnium opinione doctissimus, qui floruit anno Domini 1102. D. Henricus Consolimæus Ciuis Brixiensis, secundum aliquos autores, sed dicti monasterij Canonicus professus, quem Innocentius III. anno 1213. Bononiensem Episcopum ordinauit. qui cum Prætore Ciuitatis de iurisdictione contentionem habuit, & à Friderico II. Imperatore pro iurisdictione in Castris Episcopatus exercenda priuilegium obtinuit: & pro decimis, quas à ciuibus exigebat, duo castra, Centũ, & Plebẽ, accepit. Hic Fratres Humiliatos, Prædicatores, & Minores intra Ciuitatẽ accepit. Obijt anno salutis 1241. ex Sigonio in volumine de Episcopis Bononieñ. Vgolinus item Prior, & Legũ Doctor excellentissimus, & prædicator facũdissimus. Obijt an. 1168. in claustro S. Victoris tumulatus cum Epitaphio, quod adhuc extat. Item Domnus Hugo Baisius cognomento Archidiaconus, quia cum esset canonicus S. Victoris ad Archidiaconatum Ecclesię matricis S. Petri est assumptus, vt Ioannes de Nigraualle in Chronica notauit. Nec mirum, cum alios etiam eiusdem matricis Archidiaconos ex canonicis regularibus assumptos, nimirum Lambertum de Fagnano, qui postea fuit Cardinalis, & Pontifex Honorius II. nuncupatus, & Gerardũ Gislam, qui fuit Episcopus Bononiensis, referat Sigonius eodem volumine sub annis 1105. & 1187. Hic scripsit super Decretum, & Decretales epistolas lectura dignissimas. Obijt anno 1287.

Ex Canonica verò S. Ioannis in monte prodierunt Victor dicti monasterij Prior, qui anno 1104. à Paschali II. Bononiensis Episcopus est renunciatus, cui iussit, Abbates in sua parochia Pontificalia munera sibi vsurpantes coërcere, & confirmationem priuilegij à Gregorio VII. Episcopis Bononiensibus facti concessit. Obijt anno 1129. ex Sigonio. Item Gerardus, qui factus fuit Episcopus Bononiẽsis anno 1145. & confirmationem priuilegii Lucij Secundi ab Eugenio Tertio impetrauit, & omnes fundos, quos Ecclesia Romana in Bononiensi Comitatu possidebat, ab Anastasio IV. in emphiteusim accepit. Obijt anno 1161. ex Sigonio. D. Ioannes canonicus S. Ioannis in monte, qui eodem anno 1161. prædicto Gerardo in Episcopatu successit, qui obtinuit ab Alexandro III. confirmationem priuilegij Anastasij IV. & alia noua priuilegia. hic templum S. Petri, quod incendio fuerat cõsumptum, instaurauit. Obijt anno 1188. D. Gerardus Gisla, qui eodem anno 1188. ex canonico S. Ioannis in monte Bononiensi Episcopus, & ab Henrico V. Imperatore Princeps sacri Imperij, cum omnibus illius successoribus, fuit designatus, & à Cœlestino Tertio multis priuilegiis exornatus. Obiit anno 1198. Sigonius. D. Albericus Prior sancti Ioannis in monte, postea Episcopus Regiensis anno 1163. creatus. ex matricula canonicorum dicti monasterii. D. Iacobus de Vngarellis eiusdem monasterii canonicus, postea Episcopus Milepotamensis in Creta anno 1397. creatus. ex matricula dicti monasterii. D. Nicolaus dicti monasterii canonicus, qui reformationem canonicorum Frigdionatiorum amplexatus in Canonica sanctæ Ma-

riæ Charitatis, post ipsum monasterium S. Ioannis reformatum, eidem per multos annos dignissimè præfuit, sex annis diuersis temporibus totam Congregationem moderatus fuit. vir miræ integritatis, qui tandem cum esset Prior monasterij Lateranensis Bononiensium Episcopus à Ciuibus postulatus, & à Pontifice designatus, in suo ad patriam reditu Lucæ obijt anno 1444. in Ecclesia S. Frigdiani tumulatus. ex Sigonio, qui tamen errat, dicens, illum obijsse anno 1443. nam contratium habeo ex actis Capitularibus illius anni. D. Paulus de Grossis egregius prædicator, qui fuit Zacynthi Episcopus, & obijt anno 1589. D. Florianus Nanius de Castro Casij Diœcesis Bononiensis, Theologus eruditissimus, meusq; in Theologia magister, qui D. Thomæ Summam memoriter recitabat, & firmiter adeo tenebat, vt perdita per illum renouari posse videretur: qui à Clemente VIII. Scalæ in regno Neapolis Episcopus creatus, obijt Bononiæ anno 1599. hic multa scripsit, quæ partim sunt typis edita, partim in albeolis seruantur. Præter hos fuerunt D. Iacobus de Beluisio legum doctor excellentissimus, & Ioannis Andreæ magister, qui multa ingenij sui præclara monumenta reliquit, vt inferius dicemus. Obijt anno 1280. D. Antonins de Lignano, vir valdè prudens, & magnæ apud nostros autoritatis, qui multis præfecturis egregiè perfunctus, cum esset Prior monasterij Lateranensis, in visitatione Tremitana defunctus est anno 1463. D. Sanctes, qui fuit vnus de antiquis canonicis ante monasterii reformationem, & post illam factus est Prior Portuensis, vbi sanctissimè obiit. D. Petrus Alemannus dicti monasterii professus, vir simplex, & rectus, qui obijt pœnitentiarius in Ecclesia Lateranensi, cum in multis monasteriis præfecturam laudabiliter gessisset. D. Gaspar Bononiensis vir doctissimus, & æquè religiosissimus, qui erat Prior Lateranensis, quando Calistus Tertius ad petitionem quorundam Romanorum nostros Laterano mouit, quod audiens Alphonsus Aragonius Rex Neapolis, illū ad se accersiuit: qui postea sub Paulo II. ad idem Lateranense monasterium regendum reuocatus, Bononiæ tandem obiit, & anno 1468. fuit Rector Generalis nostræ Congregatinnis. D. Gaspar Dulcinus, qui fuit Rector Generalis anno 1553. Obiit anno 1561. D. Petrus Bonosi, qui fuit Rector Generalis, & Theologus eruditissimus. Obiit Neapoli dum visitationes ageret anno 1608.

V. PRædictis monasteriis multa priuilegia indulserunt Summi Pontifices, Imperatores, & Archiepiscopi Rauennatenses, cum Episcopis Bononiēsi, quorū summam iuxta ordinem temporū hic referā.

Primum priuilegium est Gualterii Archiepiscopi Rauennatensis, datum anno 1133. Incipit: *Ecclesiastica solicitudinis*. per quod Ecclesias, & bona SS. Victoris, & Ioannis in monte Oliueti liberat ab omni seruitio, & tributo: omnia bona, & iura habita, et habenda confirmat: prohibet discessum professorum à claustro, cum potestate illos reuocandi, concedit liberam electionem sepulturæ in dictis Ecclesiis etc.

Secundum Henrici Bononiensis Episcopi directū Priori, et Fratribus S. Victoris. concordat cum præcedenti. datum anno 1133.

Tertium Moysis Archiepiscopi Rauennatensis, datum anno 1154. concordat cum præcedenti.

Quartum Alexandri III. datū anno 1181. Priori, et Fratribus S. Victoris, per quod exonerat illos ab obligatione parandi mensam in solidum Legatis, siue Nuntiis Apostolicis.

Quintum Lucii III. datum anno 1183. incipit: *Præpostulatio*. concordat cum priuilegiis Gualterii, et Moysis Archiepiscopi Rauennatensis.

Sextum Vrbani III. datum anno 1186. incipit: *Quoties à nobis*. Confirmat gratias, et priuilegia per antecessores collata monasteriis S. Victoris, et S. Ioannis in monte.

Septimum Gregorij VIII. datum anno 1187. per quod ad exemplar Alexandri sui prædecessoris illos recipit sub protectione Sedis Apostolicæ, & oīa priuilegia per suos antecessores collata firmat.

Octauum Innocentij III. datū anno 1198. incipit: *Quoties illud*. Concordat cum antecedentibus.

Nonum Innocentij, non dicit cuius, nec ponitur millesimum, sed solùm datum anno nono sui Pontificatus. incipit: *Vt dilectorum*. per quod prædicta monasteria soluit ab omni coactione, & contributione, seu pensione super beneficijs Ecclesiasticis imponenda, nisi de illis, & de hoc indulto mentio specialis habeatur.

10. Bonifacij IX. datum anno 13. sui Pontificatus. incipit: *Sedis Apostolicæ*. quo Priorem, Monasterium, & Ecclesiam S. Ioannis in monte, & illius bona, personas, & familiares in illis degentes liberat ab omni iurisdictione, exactione, dominio, & superioritate Episcopi Bononiensis, & Iudicum Ordinariorum in spiritualibus, & temporalibus, suscipiēdo prædicta omnia sub immediata cura, & protectione Sedis Apostolicæ.

11. Martini V. per quod omnes immunitates concessas monasterijs S. Leonardi Veronæ, S. Mariæ Frisonariæ, S. Victoris, & S. Ioannis in monte Bononiensi confirmat, & inuicem cōmunicat. Datū Constantiæ Cal. Aprilis 1418. incipit: *Cū à nobis petitur*.

12. Ludouici Archiepiscopi Arelatensis Legati Bononiensis, & totius Exarchatus, datū anno 1425. incipit: *Gubernationis officium*. per quod declarat, in priuilegijs Pontificum, & Friderici Imperatoris, concedentibus exemptionem prædictis monasterijs ab omni onere, & grauamine, includi exemptionem à gabellis, datijsq; Ciuitatis. Item communicat dictis monasterijs priuilegia S. Michaëlis prope Bononiā, præsertim à Ioanne Papa XXIII. largita, quibus eximuntur à solutione datiorū, item à solutionibus decimarum, vel collectarum, & alijs oneribus impositis, vel imponendis clericis, vel beneficijs Bononiensibus. Item communicat eisdem priuilegia cōcessa monasterio S. Hieronymi Carthusianorū, inter quæ continetur, quòd non teneātur soluere datia

pro

pro qu acunq; te ad vsum, & vtilitatem monasterij, & fratrum in eo degentium spectante. Istud priuilegium est in Archiuo in capsula, in qua continentur immunitates: & istud priuilegium fuit confirmatum per Martinum V. vt patet per suas literas datas 1426. quæ ibidem seruantur.

Decimum tertium Calisti Tertij datū ann. 1456. incipit; *Romanus Pontifex*. declarat, priuilegium immunitatis à solutione Gabellarum, & datiorum extendi etiam ad famulos, cum canonicis commorantes, & in monasterijs degentes. item declarat contra Publicanos, siue exactores vectigalium, illos non posse limitare numerum personarum, vel famulorum in familijs monasteriorum degentium. item absoluit ab omni solutione Gabellarum omnia ad victum, & vsum monasteriorum, & personarum in eis degentium attinentia, etiamsi ex locis alienis inferantur.

Decimum quartum Friderici primi Imperatoris concessum anno 1162. incipit: *Transitorij Regni*. per quod monasteria cum omnibus illorum bonis, & iuribus suscipit sub Imperialis dignitatis defensionem. Confirmat bona acquisita, & iustè adipiscenda. liberat ab omni onere, seu grauamine, per quemuis imponendo locis sacris, & illorum ambitui. concedit immunitatem, vt nulla persona in eis capi possit, vel inde per violentiam extrahi.

VI. MOnasterium sancti Ioannis in monte dignitate Abbatiali fuit decoratum per Pium V. anno 1566. In eius Ecclesia conditum est corpus B. Helenæ de oleo, cuius meminit in tabula Episcoporum Bononiensium, edita 1582. Gabriel Paleotus S. R. E. Cardinalis, & Archiepiscopus Bononiensis. Item Brachium S. Petronij eiusdem Ciuitatis Episcopi, item brachium S. Mariæ Aegyptiacæ, cum alijs minoribus reliquijs Sanctorum.

Demum non omittendum, Sixtum Quartum anno 1473. Prioti, & canonicis sancti Ioannis in monte regimen canonissarum sancti Laurentij sub pœna excommunicationis iniunxisse, vt ex literis Apostolicis sequentibus apparet, videlicet: *Dilecti filij salutem, & Apostolicam benedictionem. Volentes pridem paterna charitate consulere spirituali consolationi dilectarum in Christo filiarum Priorissæ, & sororum monasterij s. Laurentij Strata Castilionis, ordinis sancti Augustini Bononiensis, ipsarum supplicationibus inclinati per alias nostras vobis dedimus in mandatis, vt vnum, pluresue, si opus esset, presbyteros vestri ordinis probos, & graues, qui earum confessiones audirent, eisq; sacramenta Ecclesiastica ministrarent, deputaretis. Nuper verò relatum nobis est, quòd id facere hactenus recusastis, in quo sanè vos laudare non possumus: est enim à Christiana charitate alienum. Proinde rursus sub excommunicationis pœna mandamus vobis, vt iuxta priorum literarum nostrarum tenorem, presbyterum, vel presbyteros huiusmodi deputare debeatis. Contrarijs non obstantibus quibuscunq; Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 9. Martij 1473. Pontificatus nostri anno 2.*

Caput decimumquintum.

De reformatione Monasteriorum Sanctorum Quadraginta Martyrum apud Taruisium, & sancti Saluatoris prope Brixiam.

I. ANno MCDXVIII. duo alia vetusta canonicorum cœnobia per Frigdionarios fuerunt Deo fauente reformata. Primum fuit monasterium Sanctorum Quadraginta Martyrum apud Taruisium fuerat id membrum antiquæ congregationis sancti Frigdiani Lucæ, ex priuilegio Alexandri Tertij, cuius libro superiori, nec non etiam ipsius monasterij mentio habita. Durauit in eodem cœnobio institutio canonica vsque ad Martini V. tempora, quibus cum omnia valde inclinata viderentur, nam domus cœnobij dirutæ, bona oppignorata, & numerus canonicorum imminutus, D. Bartholomæus de Taruisio canonicus regularis professus, & dicti monasterij Prior videns, se ad illud reformandum parum idoneum, Prioratum in manibus Episcopi Taruisini spontè resignauit. qui quidem Episcopus statim D. Petrum de Saluadeis Patauinum canonicum regularem dicti monasterij Priorem constituit, vt constat per publicum instrumētum rogatum manu Petri de Benedictis clerici, & notarij publici Taruisini anno 1418. die 1. Iulij, cuius exemplum est Romæ in monasterio Pacis. Ipse autem D. Petrus de Saluadeis Prior, ne monasterium canonicis totaliter destitutum remaneret, nonnullos ex Frigdionarijs, ac inter illos D. Marcum Venetum canonicæ Charitatis Venetiarum professum ad diuina in eodem monasterio peragenda acciuit: Martino verò Pontifice renunciato, ipse quin etiam Prioratu seipsum spontè abdicauit, vt vnus de Frigdionarijs secundum illorum institutum Prior annualis crearetur. Cessionem probauit idem Martinus Quintus datis literis Apostolicis ad Episcopum Taruisinum, quarum hic est tenor.

Ossa... Monast.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Episcopo Taruisino salutem, & Apostolicam benedictionem. Dignum arbitramur, & congruum, vt illis se reddat Sedes Apostolica gratiosam, quibus ad id propria virtutum merita laudabiliter suffragantur. dudum siquidem omnes Prioratus, cæteraq; beneficia Ecclesiastica secularia, & regularia cum cura, & sine cura, tunc apud Sedem Apostolicam vacantia, & in antea vacatura collationi, & dispositioni nostræ reseruantes, decreuimus irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis autoritate, scienter, vel ignoranter contingeret attentari. Cum itaque postmodum Prioratum Sanctorum Quadraginta Martyrum extra

extra muros Taruisij ordinis sancti Augustini per liberam resignationem dilecti filij Petri de Saluadeis ipsius Prioratus Prioris per eum de illo, quem tunc obtinebat, in manibus nostris sponte factam, & per nos admissam, apud sedem ipsam vacauerit, & vacet ad præsens, nullusq; de illo præter nos hac vice se intromittere potuerit, siue possit, reseruatione, & decreto obsistentibus supradictis. Nos volentes dilectum filium Marcum de Venetijs canonicum dicti Prioratus apud nos de Religionis zelo, vitæ, ac morum honestate, alijsq; probitatibus, & virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu fauore prosequi gratioso, tuæ discretioni per Apostolica scripta mandamus, quatenus si post diligentem examinationem eundem Marcum ad hoc idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, Prioratum prædictum, qui conuentualis est, & ab aliquo monasterio, vel regulari loco non dependet, cuiusq; fructus, redditus, & prouentus ducentorum florenorum auri, secundum communem æstimationem, valorem annuum, vt idem Marcus asserit, non excedunt, siue vt præmittitur, siue aliàs quouis modo, aut ex alterius cuiuscunq; persona vacet, si tanto tempore vacauerit, quòd eius collatio iuxta Lateranensis statuta Concilij ad sedem prædictam legitimè deuoluta, vel ipse Prioratus dispositioni Apostolicæ specialiter reseruatus, ac curatus existat, & ad eum consueuerit quis per electionem assumi, ac super eum inter aliquos lis pendeat indecisa, dummodo ipsius dispositio ad nos duntaxat hac vice pertineat, cum iuribus, & pertinentijs suis eidem Marco autoritate nostra conferas, & assignes. inducens per te, vel alium, seu alios eundem Marcum, vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem Prioratus, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum mittas, & defendas inductum, amoto exinde quolibet detentore. ac faciens ipsum Marcum, vel dictum procuratorem pro eo ad huiusmodi Prioratum, prout est moris, admitti, sibiq; de ipsius Prioratus fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis integrè responderi. Contradictores autoritate nostra, appellatione postposita, compescendo. non obstantibus tam fel. record. Bonifacij Papæ Octaui prædecessoris nostri, quàm alijs constitutionibus Apostolicis, nec non statutis, & consuetudinibus Prioratus, & ordinis prædictorum contrarijs, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis: aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de Prioratibus speciales, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ sedis, vel Legatorum eius literas impetrarint: etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem, & decretum, vel alias quomodolibet sit processum: quibus omnibus præfatum Marcum in assecutione huiusmodi Prioratus volumus anteferri. sed nullum per hoc eis quoad assecutionem prioratuum, aut aliorum beneficiorum præiudicium generari, seu si Episcopo Taruisino pro tempore existenti, & dilectis filijs conuentui dicti Prioratus, vel quibusuis alijs communiter, vel diuisim à dicta sit Sede indultum, quoad receptionem, vel prouisionem alicuius minime teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, quod de huiusmodi Prioratibus, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem coniunctim, vel separatim spectantibus, nulli valeat prouideri per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. nos enim prout est irritum decernimus, & inane, si secus super his à quoquam quauis autoritate, scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel imposterum contigerit attentari. Datum Florentiæ nonis Augusti Pontificatus nostri anno 2.

QVia verò sequenti anno, qui fuit 1419. Vrbs Taruisij cum toto Comitatu ab inimicis cateruatim per agrum discurrentibus multa damna grauissima tulit ideò sequenti anno, qui fuit 1420. prædictus D. Marcus Prior cum collectoribus Apostolicis in hunc modum concordauit, videlicet: II.

Petrus Benedicti canonicus, & Thesaurarius Ecclesiæ Taruisinæ fructuum, prouentuum, censuum, decimarum, & aliorum quorumcunque iurium Cameræ Apostolicæ debitorum in Taruisina Diœcesi. Apostolicus subcollector, vniuersis, & singulis tam præsentibus, quàm futuris præsentes literas inspecturis salutem in Domino. Vniuersitati vestræ notum facimus per præsentes, quod ad nos, nostriq; notitiam deducto, venerabilem virum Religiosum Dominum Marcum de Venetijs nuper in Priorem, seu Prioratū monasterij sanctorum Quadraginta Martyrum de propè Taruisio ordinis canonicorum regularium Beati Augustini fuisse autoritate Apostolica pacificè assecutum. Nos eadem auctoritate Apostolica, qua fungimur in hac parte, cum eodem Domino fratre Marco Priore antedicto præsentem compositionem per nos fieri instantem, & instante, petente pro exoneratione dicti Domini Marci Prioris, qui vt iuris, & moris est, in Camera Apostolica se infra annum superinde ...... promisit, & soluere etiam obligauit, Consideratis igitur guerrarum præsentialiter vrgentium discriminibus, & damnis, quæ hoc anno, vt plurimum fuere, tam ab inimicis, quàm à nostris stipendiarijs illatis, & turbinibus, ac tempestatibus, & quantum dictum monasterium sit redditibus exinanitum, ac etiam attento, quòd sunt in dicto monasterio solito plures fratres, & canonici regularem vitam ducentes, & pauperrimam propter causas supradictas. Conuenimus, & composuimus cum eodem fratre Marco Priore antedicto super medijs fructibus primi anni Cameræ Apostolicæ antedictæ debitis pro dicto prioratu in ducatis viginti sex auri, quos tenore præsentium occasione præmissa ab eodem Domno Marco contentamur, confitemur, ac publicè recognoscimus nomine Cameræ

predi-

prædicta habuisse, & integraliter recepisse, sibiq; & suis hæredibus, posteris, & successoribus dicta auctoritate Apostolica de ipsis ducatis viginti sex, sicut præmittitur, habitis, & receptis, & nobis datis, & realiter assignatis, & numeratis pro tali, & integra solutione, & satisfactione, annata, seu priorum fructuum primi anni præfati prioratus plenariam quietationem, absolutionem, & liberationem omnimodam facientes, necnon renunciantes expresse exceptioni non sic factæ compositionis, & nobis non datorum, & solutarum dictorum ducatorum 26. occasione prædicta, ac omnibus alijs, & singulis exceptionibus, tam iuris canonici, quàm ciuilis, quibus prædicta, vel aliud prædictorum possemus de iure, vel de facto quomodolibet contra facere, vel venire. Et specialiter iuri dicenti, generalem renunciationem non valere, nisi præcesserit specialis. &c. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præsentes nostras manu propria confectas, nostriq; quo vtimur, sigilli fecimus appositione roborari. Datum, & actum Taruisij in sacristia Ecclesiæ maioris. Præsentibus Reu. in Christo Patre, & Domino, Domino Francisco Vrso Trusinen. & nobili viro Zanino Zane ciue Taruisino, & alijs sub anno Dominicæ Natiuitatis 1420. indictione decimatertia, die penultimo Martij, Pontificatus Sanctiss. in Christo Patris, & Domini nostri, Domini Martini diuina prouidentia Papæ V. ann. 3.

Ex tunc cœperunt dicti Frigdionarij monasteriũ cum Ecclesia instaurare, & canonicorum numerum augere, paulatimq; factum, vt vbi vix sex canonici cum magna temporalium bonorum caritate degebant, viginti quinque satis abundánter alerentur: cui etiam ob laudabilis vitæ famam, per Summos Pontifices quædam alia beneficia fuerunt vnita, nam anno 1490. Innocentius Octauus Prioratum sanctæ Mariæ Bethlehemiticũ eiusdem ciuitatis ipsi monasterio Sanctorum Quadraginta Martyrum vniuit. datis literis Apostolicis eodem anno decimo tertio calendas Decembris. Dicebatur autem Prioratus sanctæ Mariæ de Bethlehem, quòd esset membrum Ecclesiæ cathedralis Bethlehemiticæ in Palæstina, quæ erat canonicorum regularium, sicut lib. superiori cap. 41. dictum fuit. nam quemadmodum Ecclesia Dominici Sepulchri Ierosolimitana, ita etiam Bethlehemitica nõnullos Prioratus habebat in Italia, qui Palæstina ab Infidelibus occupata, partim Ordini militari sancti Ioannis, partim alijs Ordinibus cesserunt, partim sunt commendati, quemadmodum hic de quo loquimur, quem tẽpore vnionis in commendam tenebat quidam Dominus Doymus, ex nobilibus de Valuasono Patriarchalis Ecclesiæ Aquileiensis Decanus. Rursus Clemens Septimus an. 1530. dicto monasterio vniuit aliam Ecclesiam Parochialem sanctæ Agnetis intra ciuitatem, & datæ sunt literæ dictam vnionẽ continentes 13. calend. Septembris.

Cæterum in noua ciuitatis munitione monasterium antiquum euersum est, & solo æquatum, & nouum, quod nunc superest, intra ciuitatem à canonicis nostris ædificatum, emptis fundis partim à Capitulo cathedrali, partim à monialibus sanctæ Marię Ordinis D. Benedicti. cui nouam Ecclesiam adiecit ante paucos annos R. admodum P. D. Valerius de Beltramnijs nobilis Taruisinus, & loci Prior, qui monasterio nunc præsidet, alijs etiam gradibus in nostra congregatione dignissimè functus. Ex hoc monasterio prodierunt Dominicus ille Taruisinus declamator celebris, & Theologus acutus, qui sub tempora Sixti Quarti scripsit librũ pro defensione canonici Ordinis contra nonnullos illum impugnantes. Hieronymus etiam Taruisinus omnigena eruditione clarissimus, qui septem vicibus electus fuit Rector Generalis nostræ congregationis, obijtq; Patauij circa annum 1490. quorum meminerunt laudabiliter Matthæus Bossus Veronensis in epistolis, Iacobus Philippus Bergomensis in supplemento Chronicorum sub ann. 1407. Mauburnus in Venatorio, Ioannes Philippus Nouariensis in Chronica lib. 6. & alij.

EOdem anno 1418. reformatum fuit monasterium sancti Saluatoris in Suburbijs Brixiæ, poscentibus loci Præposito, & canonicis prout ex subiecto procuratorio in Frigdionarijs Cartophilacijs reperto liquet, videlicet: III. Nonũ Monast.

In Christi nomine. Anno à Natiuitate eiusdem 1418. indict. 11. die 30. mensis Decembris in claustro monasterij, & Ecclesiæ sancti Saluatoris sito in Suburbijs Brixiæ. præsentibus Bodelengo de Palazzo, Ioanne de Richardo Speciario, Antonio de Bononia Mezadro, & Gerardo de Verona Zerlotto, ciuibus Brixiæ rogatis, & notis. Conuocato, & congregato Capitulo monasterij Conuentus, & Ecclesiæ suprascriptæ sancti Saluatoris, & infrascriptorum Dominorum canonicorum regularium Ordinis sancti Augustini de mãdato, & in præsentia venerabilis viri Domini Dumpni Gulielmi de Placentia Præpositi dicti monasterij, & Ecclesiæ, sono campanæ more solito pro instrumentis peragendis, in quo quidem Capitulo aderant præfatus D. Præpositus, & infrascripti Domini canonici, videlicet Dumpni Antonius de Florentia, Marcus de Luca, Andreas de Venetijs, Nicolaus de Papia, & Stephanus de Florentia, repræsentantes, & facientes, vt asserunt, totum capitulum dicti monasterij, & Ecclesiæ, & ipsorum Dominorum Canonicorum professorum, & habentium vocem in Capitulo, præfati Domini Præpositus, & canonici, & capitulum per sese, ac nomine, & vice dicti monasterij, & Ecclesiæ sancti Saluatoris nõ reuocando aliquos suos procuratores, & nuntios, sed potius confirmando. In communi concordia, omni modo, iure, via, forma, & causa, quibus melius potuerunt, & possunt, fecerunt, constituerunt, & ordinauerunt, & faciunt, constituunt, & ordinant Venerabilem virum Dominum Dumpnum Petrum de Padua Præpositum monasterij, & Ecclesiæ sancti Leonardi Veronæ eiusdem Ordinis, & Regulæ absentem tanquam præsentem, ipsorum Dominorum Canonicorum Regularium monasterij, conuentus, & Ecclesiæ sancti Saluatoris verum, certum, & legitimum procuratorem, syndicum, œconomum, nuncium, & negotiorum

gestorem,

gestorem, & prout melius esse, & dici potest, ad impetrandum, & obtinendum à Domino Summo Pontifice, quod locus, siue monasterium, & Ecclesia dicti s. Saluatoris Brixiæ uniatur, & incorporetur, & annexum, & incorporatum sit cum omnibus suis rationibus, iuribus, actionibus, præsentibus, & futuris cum monasterijs sanctæ Mariæ de Frigionaria Lucanæ Diœcesis, & sancti Leonardi de Verona dicti ordinis canonicorum regularium sancti Augustini simul unitis, & cum alijs locis, & monasterijs dictæ congregationis unitis, & uniendis; ita quòd sint, & intelligantur dicti Domini Præpositus, & canonici præsentes, & futuri in dicto monasterio unum esse corpus, & capitulum simul, & inuicem unitum, & perpetuo incorporatum cum prædictis monasterijs dictæ congregationis sanctæ Mariæ de Frisonaria, & sancti Leonardi de Verona, & alijs præsentibus, & futuris; sic tamen, quòd dicti D. canonici sancti Saluatoris supra nominati perpetuis temporibus teneantur, & debeant se submittere vitæ vestigijs, moribus, & consuetudinibus, statutis, obseruantijs, & priuilegijs dictorum monasteriorum Lucæ, & Veronæ, & in omnibus, & per omnia se totaliter conformare: & tam in annua electione Rectorum, quàm in cæteris moribus, & consuetudinibus secundum formam, et tenorem priuilegiorum antedictorum locorum Lucæ, & Veronæ narratam, quàm mores, consuetudines, et priuilegia, atq; statuta antedictorum locorum acceptare, et sequi teneantur in omnibus, et per omnia, itaut in nullo ab ipsorum canonicorum regularium Lucæ, et Veronæ, aliorumq; locorum dictæ congregationis, et ordinis s. Mariæ prædictæ, cum cunctis locis, et monasterijs vita laudabili, moribus, et consuetudinibus, ac obseruantia regulari, statutis, et priuilegijs ullatenus discrepent. dictusq; locus, et monasterium sancti Saluatoris gaudere possit, et gaudeat omnibus etiam similibus gratijs, prærogatiuis, et libertatibus, exemptionibus, et immunitatibus dictorum locorum omnium, et monasteriorum Ecclesiasticis, et secularibus. Item et ad omnia alia faciendum, et impetrandum, quæ dicto Domino procuratori videbitur pro bono, et utilitate, et tutela, et conseruatione loci prædicti, et ad gerendum, faciendum, et exercendum in prædictis, et circa ea omnia, et singula utilia, necessaria, incumbentia, connexa, dependentia, et emergentia à prædictis, et quolibet eorum: etiamsi talia forent, quæ mandatum exigerent speciale, et grauiora forent præmissis; et quæ ipsi Domini canonici, et Capitulum facere, et exercere possent, si adessent, quæ hic haberi voluerunt pro specificatis. et ad substituendum, et faciendum loco sui unum alium procuratorem, syndicum, et nuncium, vel plures ad prædicta, vel quodlibet eorum, si dicto D. procuratori, et syndico videbitur. quos sic substituendos, et fiendos ipsi Domini constituentes ex nunc faciunt, et constituunt, prout facti, et constituti erunt per dictum eorum procuratorem, et syndicum: et ad reuocandum substitutos si sibi videbitur. Dantes, concedentes, et mandantes præfati Domini constituentes pro se, et dictis nominibus præfato Domino procuratori, et syndico suo, et substituendis ab eo in prædictis omnibus, et singulis plenum, liberum, generale, et speciale mandatum, cum plena, libera, generali, et speciali administratione, et potestate faciendi, et gerendi, ut supra. Promittentes per solemnem stipulationem mihi notario infrascripto, et publicæ personæ stipulanti, et recipienti nomine, et vice quorumcunq; interest, et intererit, sese propterea firma, rata, et grata habituros, et obseruaturos, quæcunq; per dictum D. Procuratorem, et nuncium eorum gesta, facta, celebrata, et agitata erunt; et sicut agitabuntur, et in nullo contrauenturos. sub obligatione eorum, et omnium, et singulorum bonorum, et iurium dicti monasterij, et Ecclesiæ præsentium, et futurorum.

Ego Antonius filius Thomasini de Catoneis ciuis Brixiensis publicus Imperiali autoritate Notarius his omnibus adfui, et rogatus hanc cartam confeci, tradidi, et publicè subscripsi.

IV. Quæ reformatione absoluta præfatus D. Gulielmus Præpositus iuxta formam constitutionum Frigdionariæ præposituram resignauit; ac in eius locum electus D. Bassianus Mediolanensis. ipse verò D. Gulielmus natione Placentinus anno 1420. in Capitulo Generali Venetijs habito electus fuit Visitator totius congregationis. Postea in Capitulo Generali Bononiæ celebrato anno 1422. D. Bassianus Mediolanensis præposituræ cessit, & in eius locum ab ipso Capitulo electus Ven. P. D. Leo de Carate Mediolanensis. Constat publico instrumento rogato eodem anno die 12. mensis Maij per Philippum quondam Stephani de Formaghinis notarium publicum Bononiensem, quod tale est.

In Christi nomine Amen. Anno natiuitatis eiusdē 1422. indict. 15. die 12. mensis May, Pontificatus Domini Martini Papæ Quinti anno 5. venerabilis vir Dominus Bassianus de Prioris de Mediolano Præpositus sancti Saluatoris extra muros Brixiæ, ordinis canonicorum regularium sancti Augustini de congregatione sanctæ Mariæ de Frisonaria Diœcesis Lucanæ, sponte, et ex certa scientia, et animo deliberato, purè, liberè, et sine aliqua fraude constitutus coram Ven. viris canonicis, et Capitulo Generali de Frisonaria vulgariter nuncupatus, dicti ordinis sancti Augustini, et venerabili Patre Domino Petro de Padua dicti ordinis, et congregationis Rectore dignissimo, unanimiter, et capitulariter congregato in Ecclesia, siue monasterio sancti Ioannis in monte Bononiensi dicti ordinis, et congregationis, coram dicto Capitulo, et in manibus præfati D. Rectoris nomine dicti Capituli recipientis renunciauit præpositura dicti monasterij sancti Saluatoris extra muros Brixiæ, et omni iuri quomodolibet sibi competenti, et competituro in eodem, vigore collationis, et prouisionis sibi factæ de eadem per dictum Dominum nostrum Papam, seu aliū vel alios quouis modo, et in signum renunciationis huiusmodi tradidit, et dimisit dicto Capitulo unum librū, et quoddam sigillum, quæ habebat in manibus. volens, intendens, et consentiens, dictam præposituram esse unitam, et colligatam cum alijs Prioratibus, et beneficijs

ficijs dicti Ordinis, & Congregationis, & quòd ad prædictam præposituram per Capitulum dicti ordinis, & congregationis eligatur Præpositus annualis, ac regatur, & gubernetur, prout & sicut eidem Capitulo concessum fuit per dictum Dominum *nostrum Papam Martinum in literis Apostolicis nuper inde confectis, à me notario infrascripto visis, & lectis, scriptis sub dota Tiburc 2. calendas Iulij Pontificatus sui anno 4. & petijt idem* Bassianus *præfatus, dictam renunciationem per eosdem* Dominum Rectorem, *& Capitulum admitti. Qui* Dominus Rector, *et Capitulum, vt supra congregati, visa dicta renunciatione, et resignatione prædicta, dictam renunciationem admisit, in quantum sit de iure admittenda, recepto ab ipso renũciante iuramento, quod in renunciatione huiusmodi dolus, fraus, aut simoniæ prauitas nullatenus intercedunt. & successiuè dicti canonici Rector, & Capitulum dicti Ordinis, et Congregationis sancta Mariæ de Frisonaria, vt supra, congregati in dicto monasterio sancti Ioannis in monte Bononiensi capitulariter, visa renunciatione supra facta per dictum Dominum Bassianum* Præpositum *dicti monastery sancti Soluatoris extra muros Brixiæ, ordinis, & congregationis prædictorum de dicta præpositura, et omni iure in eadem sibi quomodolibet competenti, prout supra plenius continetur, et admissione dicta renunciationis facta autoritate dicti Capituli. Nolentes eandem præposituram, et* Ecclesiam *ob Præpositi carentiam in spiritualibus, aut temporalibus læsionem aliquam pati, sperantesq; quòd persona honesti viri Domini* Leonis *de Mediolano dicti Ordinis erit ipsi præposituræ plurimum vtilis, et proficua vnanimiter, et concorditer eundem Dominum* Leonem *præsentem, et humiliter acceptantem elegerunt, constituerunt, et deputauerunt, in præpositum annualem dicti monasterij sancti Saluatoris, cum potestate, et arbitrio alijs* Prioribus, *et Præpositis annualibus à dicto Capitulo constitui solitis, et quæ facere consueuerunt Præpositi dictæ Ecclesia, et eis concessum est in dictis literis Apostolicis vnionis, et colligationis antedictæ concessionis dicto capitulo. Qui Dominus Leo immediatè postquam electus fuit ab ipso Capitulo in præpositum antedictum, à dicto Rectore nomine dicti Capituli donis recepit librũ, et sigillum in signum acceptationis huiusmodi præpositura, ac iurauit in manibus dieti Rectoris, Capituli nomine recipientis, se bonam, et legalem reddere rationem de ijs, quæ gubernabit, et administrabit, et ad eius manus peruenient de bonis dicta præpositura dicto Capitulo. Mandans dictum Capitulum omnibus canonicis dicti monasterij, vt eundem Dominum Leonem in* Præpositum *annualem antedictum recipiant, et admittant, sibiq; in cunctis licitis, et honestis pareant, et intendant. rogauitq; me Philippum de Formaglinis notarium infrascriptum, vt de prædictis publicum conficiam instrumentum. Actum Bononiæ in monasterio s. Ioannis in monte Bononiensi ordinis, et congregationis antedictæ. Præsentibus* Domino *Thoma Zerardi de lana mercatore Capituli sancti Ioannis in monte,* Dominoq; *Ioanne de Zena Lauarolo dicti Capituli, et magistro* Hilario *quondam vici de Florentia tutore Capituli sancta Luciæ testibus ad hæc vocatis, et rogatis.*

Ego Philippus quondam Stephani de Formaglinis ciuis Bononiensis, publicus Imperialis, *communis Bononiensis, ac Curiæ Episcopalis Bononiensis autoritate Notarius, suprascriptis renunciationi, electioni, et omnibus, et singulis, dum sic, vt præmittitur, agerentur, vnà cum prænominatis testibus interfui, eaq; rogatus scribere publicè scripsi, signoq; meo consueto signaui in fidem præmissorum:* Suprascriptum monasterium secundum communem valorem æstimatum fuit centum florenorum, prout in dicta Bulla collationis continetur.

Ferunt, Dominum Pandulphum de Malatestis Brixiæ, Ariminiq; tunc Dominum huius reformationis autorem præcipuum extitisse, quem constat monasterio, & canonicis reformatis multa bona largitum, & ad reparandas ædes ruinam minantes, adiumento non modico extitisse, nam ante reformationem fabricæ omnes monasterij ferè collapsæ, & illius prædia oppignorata, & inculta, vt vix ex illorum redditibus sex canonici sustentari possent: cum tamen post reformationem ex eorundem redditibus triginta facilè, & commodè ali possent.

DE istius monasterij antiquitate, ac dignitate V.
nonnulla superiori libro cap. 25. sunt notata: nam præter conuentum canonicorum Præpositus s. Saluatoris aliud collègium canonissarum sibi subiectum regebat, vt ex Gregorij Noni priuilegio liquet. Porro post reformationem crescente in dies optima fama Religiosorum dicti monasterij, meruit priuilegijs Pontificum, & Principum, accessioneq; bonorum temporalium multipliciter augeri. ac in primis supradictus Dominus Pandulphus de Malatestis Brixiæ Dominus solemni eos priuilegio à solutionibus omnium Datiorum, & alijs quibuscunque grauaminibus liberauit, sub Andrea Griti, Venetiarum Principe anno 1536. die 16. Septembr. indictione 10.

Deinde anno 1441. Eugenius Quartus per suas literas cum plumbo monasterium sanctæ Mariæ Magdalenæ propè Brixiam ordinis canonicorum regularium sancti Augustini, quod tamen canonicis carebat, eidem cœnobio sancti Saluatoris vniuit. Emanauerunt literæ Florentiæ 13. calend. Ianuarij. Postea dicto monasterio fuit vnitum aliud perantiquum monasterium canonicorum sancti Georgij propè oppidum Montis clari Diœcesis Brixiensis. de cuius antiquitate constat per sequens priuilegium Cœlestini Tertij, cuius exemplum nuper repertum, hic reddendum curaui, scilicet.

Cœlestinus Episcopus seruus seruorum Dei *dilectis filijs Morsano Præposito* Ecclesiæ *sancti* Georgij, *quæ sita est in territorio Montis clari in loco, qui Mons Medianus dicitur, eiusq; fratribus tam præsentibus, quàm futuris canonicam vitam professis in perpetuũ. Monet nos Apostolica Sedis, cui licet immeriti præsidemus, autoritas, vt de omnibus Ecclesijs pastoralem curam gerere debeamus, et ne prauorum hominum*

molestijs

molestijs agitentur, eos Apostolico patrocinio communire. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiom sancti Georgij sitom in territorio montis clari in loco, qui dicitur mons Medianus, in qua diuino mancipati estis obsequio fœl. record. prædecessorum nostrorum Innocentij, Eugenij, & Vrbani Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & beati Augustini Regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum iustè, & canonicè possidet, out in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Prædia ad eandem Ecclesiam pertinentia, quæ circa monasterium sito sunt, clausaram, & cum sedimine Ecclesiæ prædictæ. Nemus, Runcum, Molendina, cum pratis, & prædijs, omnes terras, quas habetis, & possidetis iuxta Ecclesiam. Terras quas habetis in Curte Carpeneduli, & Gaiali. Terras, quas habetis in Casali Paulo. Prata quoque, paludes, vineas, nemora, & decimas Noualium, quas habetis in Castello Vuifredo. Sancimus etiam, vt tam in ordinationibus, quàm in fratrum susceptione, & in cæteris omnibus ab omni subiectione plebis montis clari omnino liberi maneatis. Excepto quòd duodecim nummos Mediolanensis monetæ eidem plebi annualiter persoluetis, & in Sabbato magno Paschali vnum de fratribus vestris ad eandem plebem pro diuini officij celebratione destinabitis, si à plebanis clericis concorditer requisitum fuerit: atq; pœnitentias publicas, si quando ante vos delota fuerint, cum consilio Archipresbyteri ipsius plebis ad maiorem Ecclesiam referetis: Reliquas verò, prout melius vobis diuina gratia inspirauerit, tribuetis. Decimas quoque, quas venerabilis frater noster Ioannes Brixiensis Episcopus in Curia de Lugomano Ecclesiæ vestræ concessit, & scripto suo firmauit, ac vos eas iustè, & pacificè possidetis, vobis nihilominus confirmomus. Sanè Noualium vestrorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos, è seculo fugientes liberos, & absolutos ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ne vlli fratrum vestrorum post factam in loco vestro professionem, fas sit absq; Præpositi sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eodem loco discedere: Discedentem verò absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Cum generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis ianuis exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis, campanis, suppressa voce diuina officia celebrare. Apostolica quoque autoritate sancimus, ne quis in vos, vel Ecclesiam vestram excommunicationis, vel interdicti sententiam sine manifesta, & rationabili causa audeat promulgare: vel nouas, & indebitas exactiones vobis, aut hominibus vestris imponere. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito, vel quolibet tuorum successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilij sanioris secundum Dei timorem, & beati Augustini regulam præuiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustētatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura. Saluo sedis Apostolicæ autoritate, & Diœcesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentauerit, secundò, tertiouè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat: reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & è sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine diuinæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud districtū iudicē præmia æternæ pacis inueniant. Amen Amen. Perfice gressus meos in semitis tuis. sanctus Petrus, sanctus Paulus, Cœlestinus Papa Tertius. Ego Cœlestinus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Ego Albinus Albanensis Episcopus subscripsi. Ego Ioannes Prænestinus Episcopus subscripsi. Ego Petrus Portuensis Ecclesiæ sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi. Ego Bandus Basilicæ duodecim Apostolorum presbyter Cardinalis subscripsi. Ego Petrus tituli sanctæ Cæciliæ presbyter Cardinalis subscripsi. Ego Ioannes tituli sancti Clementis Cardinalis Viterbiensis, & Tuscan. Episcopus subscripsi. Ego Guido presbyter Cardinalis tituli sancti Calisti subscripsi. Ego Hugo presbyter Cardinalis Equitij subscripsi. Ego Ioannes tituli sancti Stephani in Cœlio monte presbyter Cardinalis subscripsi. Ego Gonfredus tituli sanctæ Praxedis presbyter Cardinalis subscripsi. Ego Tnardus sancti Petri ad vincula presbyter Cardinalis tit. Eudoxiæ subscripsi. Ego Fidelis tituli sancti Marcelli presbyter Cardinalis subscripsi. Ego Ioannes tituli sanctæ Priscæ presbyter Cardinalis subscripsi. Ego Gregorius sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis subscripsi. Ego Gregorius sancti Angeli Diaconus Cardinalis subscripsi. Ego Bobo sancti Theodori Diaconus Cardinalis subscripsi. Ego Petrus sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis subscripsi. Datum Laterani per manum Cencij sanctæ Luciæ in Orthea Diaconi Cardinalis D. Papæ Camerarij 4. Idus Nouembr. indict. 13. Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo nonagesimo quarto, Pontificatus verò Domini Cœlestini Papæ Tertij anno quarto.

Postmodum

Postmodum ann.Dom.1517. totum monasteriũ s.Saluatoris cum Ecclesia perpulchra, & magnificenter exornata, pro munimine ciuitatis à fundamentis est euersum.quam ob causam præpositus cũ canonicis intra ciuitatem se recipere,& in priuatis domibus vsq;ad ann.1523.est morati coactus.quo anno,cum nulla esset amplius spes antiquũ domicilium reædificandi,neq; canonici locũ aliquẽ intra ciuitatem haberent, vbi commodè sub regularibus institutis manerent, aliud monasterium S. Faustini ad sanguinem,vulgo S.Afræ d.ord.canonici, verũ canonicis destitutum, & cuidã clerico seculari cõmẽdatum, eodem commendatario nomine Thoma de Capteolis cedente,& Clem.VII.Romano Pontifice concedente,ad trãsferendũ in illud,erigendũq; monasterium sub tit.S.Saluatoris obtinuerũt,prout ex literis Apostolicis eod.ann. 1523. pridie nonas Decemb.emanatis apparet.Egerunt de monasterio intra ciuitatem transferendo ante ann.circiter 60. testante Nicolao V. in suis literis ad Abbates de Leuco,& SS.Faustini,& Iouitæ, & S.Faustini minoris ann.1451.datis 4.nonas Martij,quibus Ecclesiã S.Nicolai Ord.Cluniacensis,ad effectum erigendi, & transferendi propè illam monasterium,ipsis præposito,& canonicis S.Saluatoris vniri pcepit: quia, vt inquit,d.monasterium S. Saluatoris causantibus guerris, & alijs sinistris euentibus, ab aliquibus tẽporibus citra, iam bis pro magna parte destructũ, & dirutum fuerat. Verùm qua de causa translatio effectum sortita non fuerit,mihi incompertum.

Postmodum ann. 1561. prædicto monasterio sic translato ad Ecclesiam S. Faustini ad sanguinem, vnitum fuit aliud monasteriũ sub titulo Prioratus S. Dominici nuncupatũ in tipis Bennaci, propè Salodium,vbi dicitur Tusculanũ,quod erat prius ord. S.Dominici,deinde commendatum,exinde concessum monialibus S. Crucis in Iudaica Venetiarum ord.S.Benedicti,tandem ipsis monialibus, annua pensione sibi reseruata,consensum præbentibus,per Pium V.ann.1561.à monasterio S.Crucis dismembratum, & monasterio S. Saluatoris annexum, & perpetuò vnitum.Pensionem canonici S.Saluatoris an.1564. data certa summa pecuniarũ redemerũt.

VI. Monasterium verò S. Saluatoris ad prædictã Ecclesiã S.Faustini ad sanguinem translatũ, extinctoq; in ea tit.S.Faustini, & erecto tit. S. Saluatoris, totum à fundamentis cũ prædicta Ecclesia in conspicuam formam, quæ nunc cernitur, fuit renouatum, primũ lapidem iaciente D.Petro de Castro Conegliani dignissimo d.mõnasterij præposito, sed & vetustam Ecclesiam ann.Dom.1580. Lateranenses canonici diruentes,intra decennium duplicem à fundamentis renouauerũt, superiorem videlicet,ac inferiorem, in quarum prima diuina officia diebus,ac noctibus decantantur,missæ celebrantur, & ad populum conciones habentur: in altera verò Sacramenta ministrantur, & cætera,quæ ad curam animarũ spectant,exerceri consueuerunt, nã Ecclesia curam animarum amplissimã adiunctam habet.

Porro in dictis Ecclesijs thesaurus Reliquiarum Sãctorũ inæstimabilis seruatur. nam in superiori, sequentium Sanctorum corpora conduntur,videlicet in maiori altari corpora cum vase pleno sanguine SS.Martyrũ Faustini,& Iouitæ Fratrum. itẽ corpus S.Faustini Episcopi. In altari S. Mariæ Magdalenæ Reliquiæ insignes SS.Angelini,Alberti, Dominici, Angeli,Camilli,Roberti, Eusebij. In altari S. Afræ corpus eiusdem Virginis,& martyris. In altari s.Augustini corpus s.Fœlicis Episcopi. In altari s. Latini corpus eiusdem s. Latini Episcopi. Istud est priuilegiatum pro animabus defunctorum. In altari Assũptionis B.Mariæ Virginis Reliquiæ insignes SS. Cõstantij,Cæsarij,Corradi,Barnabonis, Aimerij, Balthasaris, Calloceri, Bonsanris. In altari s.Apollonij Reliquiæ insignes SS,Valeriani,Valentini,Sapricij, Naimonis,Bonacursi,Bernardini,Iacobini,& carbonis,quibus exusti fuerunt s.Faustinus, & Iouita. In altari s.Elizabethæ Reliquiæ insignes ss. Iosaphat, Cœlestini,Maximi, Stephani, Angelini, Orieldæ, Paulini, Gentilis, Maximi, Beniamini.

In altari verò maiori Ecclesiæ inferioris, condũtur corpora ss.Calloceri,Martialis, & Seuerini. In dextero autem latere,ipsius altaris ad cornu Euangelij,est tumulatum corpus venerandæ matris Angelæ, virginum intra domesticos parietes vitã sanctimonialium agentium institutricis,quarum multitudo in eadem ciuitate reperitur: ibiq; sunt carceres,quibus ss.Martyres in custodia tenebantur. In altari verò,quod est à latere sinistro,& in cornu epistolæ,sunt Reliquię ss.Iulij,Verzeri,Vguzonis,Corradi,Duchi,Peregrini,Sigismundi,Aemiliani, Syluani,Eustachij,Francischini,Ottonis, Alexandri,Aluenti,& Herici. Prædictæ omnes Reliquiæ sunt inuentæ in antiqua Ecclesia ss. Faustini, & Iouitæ ad sanguinem nuncupata,nam vbi tunc erat Ecclesia, & nũc etiam est renouata, sub persecutionibus Tyrannorum carceres Sanctorum fuerant, illustreque martyrium,in quo pro Christi fide plura Martyrum centena gloriosum sanguinem fuderunt, inter quos præclarissimi Martyres Faustinus,& Iouita, quorũ cadauera partim in puteum ibidem existentem proiecta,partim in Oratorio,ante aram D.Calocero dicaram fuerant tumulata. Inuenta sunt autem dicta corpora ann.1529.teste D.Iacobo monasterij canonico,qui inuentioni interfuit, publico notario cum testibus adstante,& dictæ inuentionis historiam texuit,quæ in Archiuis monasterij seruatur. meminit eiusdem inuentionis,ac etiam dictorum Martyrum, & ss. Petrus Galesinus in suo Martyrologio sub diebus 7. 12. & 16. Ianuarij,& sub die 2. Februarij: quippe quòd non vno, & eodem die omnes prædictæ Reliquiæ fuerunt inuentæ:ipsamq; inuentionem in ann.1529. refert; quæ post nouam templi structuram in singulis altaribus, vt in maiori veneratione haberentur, fuerunt decentius distributæ, ac locatæ. meminit eorundem Martyrum Marius Murius in suo libro Historiæ Sanctorum Bergomi: nam illorum nonnullos ciues Bergomenses fuisse contendit.

VII. Caeterùm præter supradictas Sanctorum reliquias in altaribus locatas, adest in inferiori Ecclesia puteus, & supra illud altare, qui de Sanctorum Martyrum cadaueribus est plenus. horum nomina quædam in tabella sunt notata: quædam soli Deo, & Sanctis suis cognita. Nomina illorum, quæ ad nostram notitiam deuenerunt, ex tabella impressa Brixiæ anno 1618. & ad me transmissa sic accipe.

In media Ecclesia inferioris est puteus sub altari continens inter multa martyrum centena, infrascriptos, qui sunt. S. Bonifacius martyr. s. Aemilianus, s. Syluanus martyres ex nobili familia de Scaligeris Romonis. s. Aymo martyr cum carbonibus, cineribus eius, & carbonibus, cum quibus corpus eius combustum fuit. s. Bonacorsus. s. Bernardinus. s. Bernabus. s. Aimero. s. Prodocimus m. ex nob. fam. de Mazzis. s. Calocerus. s. Bōsantes. s. Maximus mar. ex nob. familia de Mazacagninis, nunc de Vgonis. s. Valerianus. s. Valentinus martyres, ex nobili familia de Brusatis. s. Celsus, s. Cæsar martyres, ex nobili familia de Martelenghis. s. Marinus. s. Stephanus martyres, ex nobili familia de Marinis. s. Fœlix. s. Gedeon martyres, ex nobili familia de Lauel longo. s. Constantius. s. Iulius martyres ex familia nobili de Alio foglia. s. Otto. s. Alexander martyres, ex nobili familia de Calinis. s. Aluentus. s. Henricus martyres ex nobili familia de Aluentis de Colonio Alemannia. sanctus Eustachius m. ex nobili familia de Chizzolis. sanctus Corradus. sanctus Dnebus. sanctus Peregrinus, sanctus Vgozonus m. fratres ex nobili familia de Duchis. sanctus Angelinus. sanctus Orielda. sanctus Gentilis. sanctus Paulinus, m. Maritus, Vxor, & duo filij, ex nobili familia de Bariguianis. sanctus Faustinus. sanctus Iouita. sanctus Iacobinus m. ex nobili familia de Oldofredis. sanctus Barufaldus ex nobili familia de Moris Isorellæ. sanctus Sapritius m. ex familia de Gratacasolis, qui Diuum Calocerum, aliosq; supradictos transtulit. sanctus Constantius m. ex familia de Constontia de Alemannia. sanctus Ioannes m. ex familia nobili de Milijs. sanctus Corradus m. ex nobili familio de Bornatis. s. Balthasar m. ex nobili familia de Bonis. s. Beniaminus m. ex nobili familia de Bianzanis. s. Leonardus m. ex familia nobili de Griffis. s. I[illegible]inianus m. ex nobili familia de Ranieris. s. Franciscbinus m. ex nobili familia de Pescherijs. s. Oliua m. ex nobili familia de Aldigeris. s. Samaritana m. s. Afra ancilla, sancta Dignamerita ex familia nobili de Lauel longo, cum duobus filijs martyribus. Ibi plures alij sancti m. existunt, quorum nomina, quòd extranei essent, sciri non possunt, suntq; ante arcam s. Caloceri, & sociorum sepulti.

Infrascripti sancti M. in vno certamine ab Infidelibus, & Idololatris Brixionis martyrio sunt affecti, trucidatiq; ob eam maximè causam, quòd audacter, & sine vllo timore veram, sanctamq; Christi fidem confiterentur, atq; defenderent, & in Oratorio ante sancti Caloceri, & sociorum arcam sepulti sunt, suntq; numero centum octoginta quatuor.

Sanctus Georgius ex nobili familia de Calcinadis. s. Nazarius ex familia nobili de Confalonieris. s. Fredeghinus ex nobili familia de Bornatis. s. Faustinus ex familia nobili de Cremona. s. Paulus ex nobili familia de Aluentis. s. Mattia Scaraffus. s. Ioaninus ex nobili familio de Medicis. s. Orlandus ex nobili familia de Salis. s. Innocentius ex nobili familia d'Asie. s. Nicolinus ex nobili familia de Prouezis. s. Franciscus ex nobili familia de Vachis. sanctus Bertazolus ex nobili familia de Noui sanctus Venturinus Bistichus. sanctus Nicolaus ex nobili familia de Anselmis. s. Architriclinus ex nobili familia de Geroldis. s. Onuphrius ex nobili familia de Nassinis. s. Ottauianus Montaninus. s. Bertolinus ex nobili familia de Aderis. s. Christophorus ex familia nobili de Ronca. s. Azinus ex nobili familia de Raineris. s. Venturinus ex familia nobili de Lanzonis. s. Bressanus ex nobili familia de Rabosca. s. Pezzinus ex nobili familia de Bonutis. s. Ottobonus ex nobili familia de Parma. s. Albertus ex nobili familio de Ciuilis. s. Antonius ex nobili familia de Gratacasolis. s. Franciscbinus ex nobili familia de Maluezzis. s. Lanfrancus ex nobili familia de Paitonis. s. Iacominus ex nobili familia de Pilatis. s. Petrus ex nobili familia de Vgeris. s. Bonacorsus ex nobili familia de Compostis. s. Ioaninus ex nobili familia de Isorella. s. Venturinus ex nobili familia de Soraghis. s. Caietanus ex nobili familia de Caietanis. s. Benedictus ex nobili familia de Bocchis. s. Nicolinus ex nobili familia de Mazzolis. s. Christophorus ex nobili familia de Baiettis. s. Cominus ex nobili familia de Mozzanis. s. Cominus ex nobili familia de Sancto Geruasio. s. Oliuerus ex nobili familia de Boruado. s. Virgilius ex nobili familia de Bornatis. s. Toninus ex nobili familia de Brozzo. s. Moreseus ex nobili familia d'Arigonis. s. Trama, & Biatta ex nobili familia de Palazzo. s. Mantenutus ex nobili familia de Homis. s. Vincilaus ex nobili familia de Persinis. s. Thomas ex nobili familia de Pilusellis. s. Orteldus ex nobili familia de Arigonis. s. Pizzinus ex nobili familia de Mazzis. s. Petrus ex nobili familia de Rozzis. s. Eustachius ex nobili familia de Vgozonis. s. Fetolinus ex nobili familia de Bechettis. sanctus Traionus Piega Boschus. s. Girardus Aueroldus. s. Ottebonus de Calino. s. Viscardus de Terzo. s. Milinus de Milijs s. Saitabenus de Zafalijs. s. Girardus Pontolius, sanctus Sanson de Porcelenghis. s. Nicolinus de Valsanua. s. Faustinus de Logrado. sanctus Bonchainus, & Mattheus de Poncaral. sanctus Ioannes Aristotiles, & Sidon de Cazzago. sanctus Bertazolus Goltus. sanctus Ludouicus de Coizinis. sanctus Oliuerus de Fraschatt. sanctus Aliprandus de Azanis. sanctus Cernuscus de Banottis sanctus Iulianus de Moreschis. sanctus Ioannes de Gorlago. sanctus Laurentius de Bouis. sanctus Barnaba de Rouado. s. Tenchettus de Asola. sanctus Iulius, & Camillus de Nazaris. s. Ottebonus de Baiueris Auus

s. Sauini,

s.Sauini, & Cypriani, s.Cignolus de Valle renouata, s.Fedricus Cuccus.s.Melchior de Paito. s.Cominus de Bonettis.s. Angelinus, & Hieronymus *de Sennis.s. Fipardus de Patengolis.s.Ioannes de Borginis. s. Luzachinus d'Alta foglia. s.* Pasinus, *& Aloisius de Rodengbis. s.* Fracassius *de Gambara. s. Iulianus presbyter de Castello. s. Ioseph de Bosi. s. Alexander de Iorzi. s.Pedrettus de Scancio. s.*Nicolinus *de Gauateris. s. Hieronymus de Castello de Conadis. s. Petronius de Bononia. s. Ascanius de Trenzano. s.Andreas de Bonis. s. Benuenatus de* Calzaneglijs *. s.Gotardinus de Cazzago. s. Achilles de Adaocatis de Bergomo. s. Agenorus Mantuanus. s. Lucius de Auoltoris. s. Ioannes de Tauerys. s. Tebaldas de Brusatis. s.* Bontempus *de Tiberys. s. Vgerus de Viganis. s. Albertus de Altottis. s.* Nicolaus *de Pedrocchis. s. Toninus de Alegris. s. Alphonsus de Marinaris. s.* Beneuenutas *de Soldo. s.* Christonus *de Guaineris. s.* Rizardus *de Malsperonis. s.* Lamphrancus *de* Calzauacha *de Cremona. s. Ioannes de Panzaldis. s. Ludouicus Binetta. s.* Cinaia *de Cinaie. s. Arnoldus de Comèndino. s. Verzina de Fressatis. s. Zanolinus de Seriatis. s. Amadeus Afiatus. s. Marcolinus Pietnelli. s. Martinas Capirola. s. Antonius de s. Miniato de Hostiano. s. Lanterus de Pizamellijs. s. Melchior de Durantis de* Palazolo. *s. Carlus de Baronis. s. Philippus de Rossis. s. Leander de Cigolis. s. Ioannes de* Bulgaro. *s. Petrus Paulus de* Piano. *s.*Belasias *de Balassis s.Azinus de Adobatis. s.Santolinus de Saianis. s. Vgerus de* Messanis. *s. Toninas de Offlaga. s. Africanus de* Bardellis. *s.* Petrus *de Belasi. s. Aliottus de Cortesis. s.*Petrus *de Lottis. s. Alexander de* Prouaglis *de Cauuriana. s. Aloysius de Prandonis. s. Ricarbonus de* Paisono *s. Ioannes de Robertis. s. Philippinus de Lodis. s. Bertazinus, & Bonomus de* Lodis. *s.* Bontempus *de* Pilizono *s. Rizardinas Cataneas de Sala. s. Zerbinus de Scaluo. s. Facbinettus de Cadoferis de* Bagnolo. *s. Amidanus de Amideis. s. Marchio Disamader. s.* Pizzinas *de Sarnego. s.Cominus de Raineris. s.* Paulus *de Vstiano. s. Ioannes de Calcagnis. s.Toninas de Fortis. s.* Philippas *Mignianus. s. Fedricus de* Salis. *s. Tulias de Maiandis. s. Pezzolus de Gniocchis. s. Iacominas de Chizzolis. s. Antonius Milanese. s. Lucbinus de Brandonis. s. Iouita de Buschis, s.Folcbus de Mazzis s. Onuphrius Maluezzus de* Bononia. *s. Georgius de* Prandonis. *s. Cominus de Sacheis. s. Nicolaus de Ferardis. s. Gulielmus de* Pregniacchis. Prior s. Petri, *& Marcellini. s. Angelus de Mazzis s. Hieronymus de Pedrocchis. s. Fenarolas de Fenarolis de Tauernola Bergamaschus. s. Thadeus dictus Strigettus de Turre. s.* Baptista *de Cenis. sanctus* Emanuel *de Confalonieris. sanctus* Vgozonus *Conte. sanctus Angelus de Mazzolis. sanctus Albertus de* Fattis *de Trenzano. sanctus* Dominicas *de Bargnani. sanctus Angelus de* Prouaglis *de Canriana. sanctus Camillus de Grili. sanctus Rubertus, &* Eusebius *de Pezzis sanctus Osatinas de Chizzoli.*

Libet etiam hic loci subnectere, quod de prædictis Martyribus, & de monasterio antiquo Sanctorũ Faustini, & Iouitæ ad sanguinem Ioan. Philippus noster in Chronica lib. 3. c. 32. ex autore Chronicæ Brixiensis scribit: *In Ecclesia*, inquit, *Sanctorum Faustini, & Iouitæ ad sanguinem in ciuitate* Brixiẽsi, *quæ nunc dicitur s. Afræ, viguit canonicus ordo. In ea siquidem stetit* B. *Dominicas, & ibi adhuc habetur sedes, & mensa, in qua ipse gloriosus studebat, quæ cum maxima veneratione seruatur. in ea etiam B. Gaalla* Ordinis Prædicatorum, *& postea* Brixiensis *Episcopus, dum esset in Campanili, vidit animam B. Dominici in* Cœlum *ab* Angelis *deferri. ibi etiam sunt multa Sanctorum Martyrum corpora. Vnde cum esset* R. *D.* Paulas *de* Bononia *canonicus regularis s. Augustini præpositus* Ecclesiæ *Sanctorum* Faustini, *& Iouita ad sanguinem, Summus* Pontifex *scripsit illi vnam literam, vt dictus D.* Paulus *mitteret ei in scriptis nomina omnium martyrum, qui erant in dicta* Ecclesia. *Dictus D.Paulas, litera lecta, totus attonitus, & nesciens quomodo posset dare istam notam Summo* Pontifici, *afflatus à Spiritu sancto, perrexit ad s.* Faustini *Oratorium, & deuote orauit ad* Dominum, *inspiratus, quòd deberet accipere tres pugillos Sabuli, quod erat in dicto Oratorio, et ponere in vno sudario candido, et mittere ad Summum* Pontificem, *et ita fecit.* Pontifex *autem cùm accepisset illud Sabulum, aperuit sudariũ, et nõ inuenit in illo, nisi bollettinos, in quibus erant scripta* Martyrum *nomina in litera, quæ videbatur scripta sanguine.* Dictus *Summus* Pontifex *accersiuit ad se* D. Paulum, *et multo honore eum decorauit. Item Pontifex mandauit nomina dictorum martyrum scribi in Catalogo Sanctorum. Dictus* Pontifex *vocabatur Vrbonus. Hæc ex quadam Chronica* Brixiensi. Postea hæc Ecclesia Domino *concedente reformata fuit per canonicos nostros* Lateranenses *anno* Dom. 1524. *sub* R.P. *D.* Ludouico *Salodiense primo præposito, et tertio reformatore.*

DEmum istud monasterium viris tum generis, tum virtutis nobilitate illustribus semper floruit, & nunc etiam floret, inter quos recenseri meretur in primis Domnus Paulus Bononiensis præpositus, de quo proximè dictum fuit. Dominus Constantinus Rusconus Brixiensis, & vitæ integritate, & linguarum peritia conspicuus, qui inter alia ingenij sui monimenta scripsit Commentarium in Genesim octo in partes diuisum, & de fide, & terminis humanæ cognitionis, & libertatis librum vnum. floruit circa annum millesimum quingentesimum quinquagesimum. Domnus Hippolitus Chizola genere nobilis, sed Religione longè nobilior, qui cum esset Theologus acutissimus, & Concionator facundissimus, tum verbo, tum scripto nomen suum mirificè illustrauit. scripsit responsiones ad Vergerium librum vnum, Sermonum prædicabilium librum vnum. Obijt ãno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quinto. Ascanius Martinengus ex Comitibus de Aro prędicti Cõstantij discipulus, qui inter munera publica, & monasteriorũ pręfectu- VIII.

 ras,

ras, & totius congregationis regimen, quibus per multos annos fuit detentus, ſtudium ſacrarum literarum nullatenus omiſit. quod teſtantur illius Commentarij ſub titulo Gloſſæ magnæ in Geneſim duobus voluminibus comprehenſi, quibus tamen diſponendis plurimam operam contulit D. Cherubinus de Beterris nobilis Brixienſis,& eiuſdem monaſterij profeſſus, & Abbas,de quo plura dicenda, quæ modò reticemus, quoniam Deo dante in viuis agit. Obijt autem præfectus Aſcanius Martinengus anno 1598.cum triennio præcedente generalem totius congregationis præfecturam tenuiſſet. D. Iacobus Tribeſchius vir multæ eruditionis, vt illius opera indicant, quæ partim typis edita, partim manuſcripta in Bibliotbeca ipſius monaſterij ſeruantur.

Nec omittendus Ven.P.D.Iulius de Mauris, qui ob ſingularem integritatem pluribus vicibus in diuerſis monaſterijs Abbas deſignatus,etſi reluctans, & inuitus, tandem abdicato à ſe omni regimine, non ſine ſanctitatis opinione per aliquot annos in eodem cœnobio vixit. qui octogenario maior exiſtens, diuinis tamen aderat & nocturnis,ac diurnis horis omnium primus ſemper indeſeſſus intererat, ac ſi fuiſſet in iuuentute conſtitutus. Obijt Brixiæ anno 1621.huius boni viri manſuetudo, & charitas tunc potiſſimum eluxit, cum ipſo Patauij exiſtente in canonica s.Ioannis in Viridario, cuius præfecturam tenebat, quidam Diabolo ſuadente manus in eum violentas iniecit, vt clanculum in cubiculo præfocaret. idq; ſuperiores reſcientes in delinquẽtem animaduertere voluiſſent, ſupplex illi veniam impetrauit, faſſus ſe nihil offenſæ ab illo paſſum, vnde & abſolutus fuit.

Caput decimum ſextum.

De reformatione monaſteriorum ſanctæ Mariæ in Portu apud Rauennam, & S. Ioannis Baptiſtæ propè Caſtrum S. Angeli in Epiſcopatu Ariminenſi.

I. EOdem anno 1418. celebratum eſt primum Capitulum generale noſtræ congregationis Bononiæ in monaſterio s.Victoris,in quo electus fuit Rector generalis R.P.D. Ioannes de Ollandia. prius enim canonici Frigdionarij priſcorum legibus, & inſtitutis viuentes nullum generale capitulum coegerãt, vel quòd licet reformati, adhuc ſub Epiſcoporum regimine,& poteſtate viuerent, vel quòd ipſe Prior monaſterij Frigdionarij totius congregationis eſſet caput, ad quem cum capitulo monaſterij electio, & inſtitutio Priorum, ſeu Prælatorum aliorum monaſteriorum ſpectabat. hoc autem anno quantum conijcere poſſum, facultatem congregandi capitulum, & conſtituendi Rectorem Generalem obtinuerunt: nam de huiuſmodi facultate per ſedem Apoſtolicam. illis facta teſtatur Martinus V. in priuilegio inferius teddeudo, quod incipit: *Sollicitudinis Paſtoralis*.cum inquit; *Præterea eadem autoritate ſtatuimus, vt pro deductione, atq; expeditiua determinatione cauſarum contingentium de tempore in tempus, & occurrentium de locis ſuis, de canonicorum gremio dictæ Religionis valeant vnum idoneum Rectorẽ maiorem, vel conſeruatorem, ſeu viſitatorem principalem, prout eis viſum fuerit, eligere, & creare iuxta formam de eorundem electione, & confirmatione Rectoris dictis ipſorum monaſterijs alias ab Apoſtolica ſede conceſſam.* Licet priuilegium, in quo prædicta conceſſio continetur multo labore conquiſitum, nullatenus potuerim inuenire.

ANno verò 1419. congregatum eſt rurſus Capitulum generale in eodem monaſterio s.Victoris,vbi electus in Rectorem Generalem D. Galdinus de Comitibus Bardi Placentinus,additiq; Viſitatores D. Leo de Carate Mediolanenſis, & D. Petrus de Rldo Patauinus. Hoc autẽ anno inchoata eſt reformatio inſignis monaſterij ſanctæ Mariæ in Portu apud Rauennam. de cuius antiquitate, ac dignitate quoniam lib.ſuperiori cap.21. & 47.plura tradidimus,nunc de ſola reformatione dicemus. II. Decimū Monaſt.

Hoc monaſterium,quod erat caput præcipuæ congregationis, temporum difficultatibus, & armatorum excurſionibus multa damna grauiſſima non ſemel paſſum fuerat: verùm in profundum omnium malorum cecidiſſe viſum fuit tempore ſchiſmatis anno 1378.inchoati, quo nimirum commendatum fuit cuidam Angelo presbytero Cardinali s.Potentianæ, quem ob illius demerita Gregorius Duodecimus Cardinalatus titulo,& dignitate priuauit.hic namq; lucris ſeculi ſolùm deditus omnes illius ædes tuere permiſit, & Eccleſiam canonicis deſtitui,& monaſterij bona vel alienauit, vel oppignerauit: tandemq; inſtante D. Obizone Rauennæ Domino, ſub Innocentio Octauo monaſterium in manibus Pontificis ſpontè reſignauit, quod Pontifex Petro Mini de Bagnacauallo canonico regulari cõtulit, vt multipliciter in ſpiritualibus,& temporalibus collapſum reſtitueret, & illius bona, iuraq; tueretur. qui licet multa ſpopondiſſet, ſiue impotentia,quòd omnia ferè bona monaſterij vel eſſent oppignorata, vel aquarum colluuionibus ſuffocata,ſiue incuria, & ignauia, res monaſterij ſemper in peius vergere permiſit, adeout numerus canonicorum ad vnum Priorem,& ſocium redigeretur.quod cernentes Ciues Rauennatenſes, ac in primis ipſe Dominus Obizo, primò quidem ſuaſerunt eidem Priori, canonicos Frigdionarios optimè tunc apud omnes audientes, ad monaſterium reformandum vocare, quod & præſtitit. mox vt reformatio perpetuæ firmitatis robur obtineret, tam ipſe Prior, quàm præfatus dominus Obizo per Martinum Quintum illam confirmari ſupplices petierunt, nec mora obtinuerunt, acceptis literis Apoſtolicis Ariminenſi Epiſcopo directis, per quas totius reformationis

ſummam

summam illi committebat. quarum vigore dictus Episcopus ann. 1420. Rauennam profectus, monasterium visitauit, & reformauit, & de prædictis publicum instrumentum confici mandauit, cuius exemplum hoc est.

III. *IN Christi nomine Amen. Anno ab eiusdem Natiuitate 1420. indict. 13. tempore S. in Christo Patris, & D.N.D. Martini diuina prouidentia Papæ V. & die 20. mensis Iulij. Vniuersis, & singulis præsens publicum instrumentum inspecturis pateat euidenter, quod R. in Christo P. & D.D. Hieronymus Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopus Ariminensis, in hac parte Commissarius, & executor Apostolicus, receptis cũ debita reuerẽtia literis sedis Apostolicæ, & S.D.N. prælibati bulla plumbea ad cordulam canapis more Romanæ Curiæ munitis, illisq; & earum tenore visis, inspectis, lectis, & diligenter consideratis, quarum tenor, & continentia subsequuntur. Martinus Episcopus seruus seruorum Dei Ven. Fr. Hieronymo Ariminensi salutem & Apostolicam benedictionem. Inter curas multiplices &c. Statim cum Comitiua sua ad Ciuitatẽ se transtulit, & ibidem facta pernoctatione in domibus mag. D. Opizonis de Polẽta, in ipsa Ciuitate pro S.R.E. Vicarij, sequenti die ad monasterium in Portu præfatũ distans ab ipsa ciuitate per tria milliaria, pro exequendis literis antedictis, accessit. quem mag. D. Isabeta eiusdem mag. D. consors, ipso tunc ob necessariam causam absente, magnificusq; vnigenitus eius Ostasius de Polenta, ac mag. vir Iacobus quondam mag. militis D. Aluuisij de Casalibus de Cortonio, nec non mag. D. Soror, & filia eiusdem D. cum Comitiua eorum, ac Ciuiũ multitudine copiosa, deuotè ad interessendum executioni ipsarum literarum, & dicti monasterij reformationi secuti sunt. cui quidem D. Episcopo, & executori Ven. P. Fr. Petrus de Rauenna dicti monasterij Prior cũ Cruce in manu, & cum monachis infrascriptis obuiam veniens, cantando: Ecce Sacerdos magnus; & eundem D. Episcopum, & executorem ad visitationem & reformationem dicti monasterij cum reuerentia magna recepit. qui D. Episcopus, & executor deosculata flexis genibus Cruce prædicta, cum prænominatis omnibus introiuit Ecclesiam, & cantata per ipsum D. Episcopum antiphona: Aue Regina Cœlorum &c. & oratione Beatæ Virginis Mariæ, videlicet, Concede nos famulos tuos &c. cantataq; per infrascriptũ D. Galdinum solemniter missa, causam sui accessus in conspectu omnium præfatorum publicè significans, & exponens, literas antedictas patenter alta voce legi fecit per me Orsicinum notarium infrascriptum. deinde ipsis literis per eundem D. Episcopum, & executorem vulgariter expositis ad intelligentiam plenã astantium quorumcunq; ipsam visitationem, & reformationem in nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & intemeratæ Virginis inchoauit. & videns, & considerans monasterium in Portu præfatum, & eius domos, & ædificia quasi totaliter ruinata, & collapsa, à cultuq; diuino penitus destituta, & tanquam loca deserta ad reductum, & stabulum animalium conuersa, & redacta, & maxima reformatione, canonicorumq; copia, & subuentione necessaria indigere: & comperto, eius possessiones, & prædia inculta, & penitus derelicta, & auditis, et intellectis sub stricto examine ciuibus antedictis inferius nominatis, ac testimonio eorum, desiderioq; comprehenso de ipsius monasterij reformatione, et reparatione, videns, ac manifestè cognoscens præsentem reformationem, et omnia in præsenti processu contenta profutura esse, et accommoda ipsi monasterio in portu. primo et ante omnia ipsum monasterium reformando, et ipsi de canonicis prouidendo, cum vnicus tantum repertus fuerit cum ipso Priore oppressus senio, et debilitate grauatus, canonicos infra nominatos regulæ beati Augustini, et congregationis, et Religionis monasterij sanctæ Mariæ de Frisonaria præfati, præsentes, et coram præfato Domino Episcopo Commissario, et executore prædicto ante altare flexis genibus deuotè, et humiliter existentes in ipso monasterio, et ipsius monasterij in portu, autoritate Apostolica præfata constituit, ac etiam deputauit, fulciens eos autoritate præfata, omnibus priuilegijs, quibus vti, et gaudere possent pro eis, et quibuslibet in dicto monasterio de Portu Domino pro tempore seruientes, ac si in dicto monasterio de Frisonaria sub huiusmodi remanerent obseruantia. Decernens insuper eadem autoritate debere deinceps obseruari in dicto monasterio in Portu futuris temporibus vniuersa, et singula, ritus, mores, obseruantias, consuetudines, ordinationes, et statuta in dicto monasterio de Frisonaria pro statu monastico hactenus vigere solita. statuens præterea, et ordinans autoritate præfata, quod postquam ipse Prior ab ipso Domino Episcopo, et executore exhortatus, propter eius debilitatem et senium, inductusq; plauire ad cedendum Prioratui pro bono, et vtilitate dicti monasterij, et nequaquam cedere volens, penitusq; recusans, postquam dicto monasterio in Portu præsidere desierit, et tunc ex eis, qui primum illi per annum præfuerit, dicti monasterij in Portu bonorum regimini, et administrationi in manibus Conuentus ipsius monasterij, omni exceptione, et contradictione sublata cedere, et renuntiare liberè debeat, et sit astrictus, et ab huiusmodi regimine ibidem, et administratione eo ipso absolutus penitus habeatur. liceatque Conuentui monasterij in Portu huiusmodi ad electionem alterius inibi procedere, seruatis aliàs dicti monasterij de Frisonaria statutis, et priuilegijs memoratis, et conspiciens, ac considerans præfatus Dominus Episcopus, et executor, dictum fratrem Petrum priorem præfatum infirmitate grauatum, senioque confractum, et se benè (vt decet) verisimiliter habere posse nequaquam, et vtiliter circa curam, regimen, et gubernationem monasterij in Portu præfati, foreque necessarium super hoc prouidere ad ipsius monasterij, et Conuentus eiusdem maiorem vtilitatem, et commodum, aduertensque circumspectionem, discretionem, et prudentiam venerabilis viri Domini Galdini infrascripti, vnius ex præfatis, et infrascriptis canonicis in ipso monasterio constitutis, eundem D. Galdinum præsentem, et deuotè de consensu,

Iiii iij & placito

& placito infrascriptorum aliorum suorum confratrũ, ac humiliter acceptantem, eidem Priori volenti, & liberè consentienti dedit autoritate præfata, & constituit coadiutorem cum plenaria potestate regendi, gubernandi, & administrandi dictum monasterium, & eius bona spiritualiter, & temporaliter, prout sibi videbitur expedire, tamen semper de cõsensu, & cõscientia Prioris eiusdem. quæ quidem omnia, & singula sic acta, gesta, & executa mandauit idem D. Episcopus, & executor per præfatos Priorem, & canonicos sub indignatione Sedis Apostolicæ inuiolabiliter obseruari, reseruans sibi semper in prædictis, & circa prædicta, ac alia omnia, quæ conspexerit, ad correctionem, & reformationem dicti monasterij in Portu, & conuentus eiusdem fore vtilia, necessaria, seu quomodolibet apportuna, autoritatem, & potestatem sibi ab Apostolica sede concessas, & quibus virtute literarum præfatarũ vti posset quomodolibet in præfatis. Demum D. Prior in sede ante altare collocatus prædictos, & infrascriptos canonicos, vt supra in dicto monasterio constitutos ad pacis osculum, tanquam dicti monasterij canonicos deuotè recepit, & ipsi genuflexi eundem reuerenter recognouerunt, & humiliter in Priorem cantantes alta voce: Te Deum laudamus, &c. De quibus omnibus sic vt supra gestis, & executis, idẽ D. Episc. & executor fieri mãdauit per me not. infrascr. publicũ instrumẽtũ, suiq; Põtificalis sigilli munimine roborari. quorũ quidẽ canonicorum, vt supra constitutorum nomina sunt hæc, videlicet D. Galdinus de Bardis, D. Gulielmus de Papia D. Nicolaus de Alemannia, D. Antonius de Florentia, D. Ioannes de Brabantia, D. Bartholomæus de Crema, D. Iacobus de Venetijs, D. Paulinus de Vicentia, D. Leonardus de Bardie, D. Andreas de Venetijs, D. Nicolinus de Papia, D. Antonius de s. Archangelo, Frater Lucas de Alemannia Conuersus, & frater Antonius Conuersus de Venetijs.

Acta, & celebrata fuerunt hæc in monasterio in Portu prælibato Rauennatensis Diœcesis, ante præsentiam prædictorum mag. Dominorum, & virorum prænominatorum ibidem astantium. Præsentibus egregijs illustribus Doctoribus D. Pacino de fracta, & D. Seuero de muratoribus, Magistro Paulo medico, Magistro Bonfilio grammaticæ professore, D. Bartholomæo de Parma, Antonio de Balbis, Alberto Gerundiui, & aliorum complurium ciuium Rauennatensiũ multitudine copiosa: necnon Ven. viris D. D. Antonio de Barulo canonico Ariminensi, fratre Gregorio de R.... Ordinis Curiæ Ariminen. & Gosuino Henrici Theutonico eiusdẽ D. Episcopi familiari, ac alijs testibus ad hæc vocatis, habitis, & rogatis. Et ego Orficinus filius quõdã Magistri Iacobi de Cesena, ciuis Ariminensis, publicus Apostolica, & Imperiali autoritate notarius, & Iudex Ordinarius, & nunc notarius, & officialis præfati D. Episcopi, & eius Curiæ Episcopalis Ariminensis, necnon ad hæc notanda, & scribenda ab eodem D. Episcopo, & executore specialiter assumptus, & deputatus præmissis omnibus, & singulis dum sic, vt præmittitur, agerentur, & fierent, interfui, eaq; rogatus scribere, scripsi, & publicaui, signumq; meum consuetum apposui, & in maiorem fidem, & testimonium præmissorum, hoc instrumentũ de prædicti D. Episcopi, & executoris mãdato, sigilli põtificalis eiusdẽ appensione, ac munimine roboraui.

Meminit eiusdem reformationis eruditissimus Hieronymus de Rubeis in Historijs Rauennatensibus lib. 7. sub anno 1419. ita scribens: *Canoniciq; Lateranenses, quorum ab ipsis Apostolis ductum initium ferunt, à Diuoq; Augustino Hipponensi Episcopo instauratum, deinde à Petro Peccatore in Portuensi cœnobio ad Rauennatem, cum ferè interijsset, elatum, & absolutum vti memorauimus, Rauennam se ad cœnobium illud Portuense contulere. Ad eam autem diem quorundam fidei cõmendatum, pestilentia, bellis, aquarum eluuionibus eò deuenerat, vix vt duo ibi viuere canonici possent: itaq; Rauennatibus enixè à Martino V. Summo Pontifice postulantibus, vt tantum cœnobiũ vetustate, & virorum præstantissimorum habitatione clarissimum restitui, ac conformari iuberet. Ariminensi Pontifex Episcopo mandauit, vt è Frisonario cœnobio huc adduceret canonicos, quod et factum est, primusq; præfectus Prior fuit Galdinus Bardus Placentinus, cũ eodem anno in Comitijs eius Ordinis Venetijs habitis præfecturam, etiam Generalem iniuisset. fuit autem is annus ab ortu Christi 1420.*

Licet verò ex illo tempore disciplina canonica IV.
in Portuensi cœnobio, cum totius populi Rauennatensis ingenti lætitia refloruisset, canonici nihilominus inibi degentes summam omnium temporalium bonorum inopiam sustinebant, quòd, vt dictum est, omnia monasterij bona oppignorata essent, vel alienata, vel aquis præfocata. sed nihil eis defuit, quia Deum timebant, eodem in primis Rauennæ Domino cuncta necessaria illis conferente copiosè, donec monasterij bona recuperarentur. quibus recuperandis Ven. P. Domnus Galdinus Prior sedulus incumbebat: nam illius potissimum labore, ac diligentia quatuor monasterij Prioratus, videlicet sancti Bartholomæi propè Mantuam, sanctæ Margaritæ in agro Ferrariensi, sanctæ Mariæ de Stradella propè Faentiã, & s. Augustini in agro Foroliuiensi sunt nobis restituti. Demum hic Ven. P. verè fidelis, & prudens supra familiam Domini constitutus, intra paucos annos monasterij redditus taliter auxit, vt ex illis triginta canonici prætet famulos conuenienter ali possent. quo cum deuentũ esset, anno 1438. grassante in illis partibus epidimia, multi ex canonicis sunt consumpti. reliquos Nicolaus Picininus Rauennam obsessurus, monasterium occupando, & militibus complendo, & omnia illius bona diripiendo fugauit. quam ob causam ne malum capitis in membra deriuaret, Eugenius Quartus eodem anno duos illius Prioratus conuentuales s. Mariæ Charitatis Venetiarum, & s. Bartholomæi propè Mantuam ab eodem monasterio perpetuo separauit. Ex quo Picinino cum suis militibus recedente, canonici ad illud teuersi, omnibus bonis expoliatum reperientes, ablata iterum restituunt, collapsa instaurant, & cœnobium in statum pristinum reponunt, cum ecce post annos circiter quadraginta Sixtus Quartus bello

bello contra Venetos, qui Rauennatenſem ciuitatem ſibi ſubdiderant, excitato, Cœnobiũ Portuenſe cum propinquo claſſenſi, & cum omnibus illorum bonis Patriarchæ Antiocheno Laurentio nomine, qui erat nepos Pontificis commendauit, anno 1483. Calendis Ianuarij, licet rebus cum Venetis compoſitis, & prædicto Patriarcha poſt biennium defuncto, monaſterium Portuenſe cum Prioratu ſanctæ Crucis Ceſennæ, qui illius erat membrum, omnibus mobilibus expoliatum iterum ad noſtros redierit.

Dicto autem anno 1483. Illuſtriſſima & Religioſiſſima fœmina Domina Lucretia de Malateſtis Sigiſmundi filia, & Alberti Eſtenſis conthoralis, Cœnobium Portuenſe bonorum ſuorum hæredem inſtituit, per quam inſtitutionem multa prædia, quæ ſunt in agro Ariminenſi, prope caſtrum Sabinianum, in loco, qui dicitur Gualdum, monaſterio acceſſerunt.

Anno verò 1495. præfectus fuit monaſterio Venerab. Pater D. Matthæus Boſſus Veronenſis, qui vt erat vir ſapiens, & prudentiæ ſingularis, cernens monaſterium in aperto diſcrimine conſtitutum, rapiniſq; pro libito expoſitum, fundum ſatis amplum in loco, vbi dicebatur Caſa maior, intra Ciuitatem pro nouo Cœnobio exſtruendo comparauit: vbi ſequenti anno Ven. Pater Domnus Syluanus Mauraceno Patricius Venetus, cum eſſet loci Prior, noui monaſterij prima fundamenta iecit, in die ſolemni S. Mariæ ad Niues. ad quod anno 1503. Ven. Pater D. Hieronymus Contarenus Prior cum toto canonicorum collegio ex veteri Cœnobio tranſmigrauit, & in eo ſedes locauit: quod exinde maximum accepit incrementum, exſtructa miræ pulchritudinis, & magnitudinis Eccleſia ſub inuocatione ſanctæ Mariæ in Portu, quæ ante triginta circiter annos fuit abſoluta.

V. Iſtud monaſterium multis priuilegijs per Romanos Pontifices, & Imperatores fuit munitum. Priuilegia Pontificum ferè omnia continentur in lib. Indultorum noſtræ Congregationis.

Primum. Paſchalis II. datum anno 1115. incipit: *Deſiderium*. firmat ordinem canonicum in monaſterio inſtitutum. prohibet diſceſſum à clauſtro ſine licentia poſt factam profeſſionem. dat licentiã ſuſcipiendi clericos, & laicos ingredi volentes. confirmat bona acquiſita, & legitimè acquirenda.

Secundum. eiuſdem Paſchalis II. datum anno 1118. Pontificatus ſui anno 18. incipit: *Ad hoc Apoſtolica*. confirmat bona acquiſita, & acquirenda. dat facultatem recipiendi clericos, & laicos, ordinationes clericorum, & conſecrationes, oleum, chriſma, eligendi ſepulturam.

Tertium. Honorij II. datum anno 1125. incipit: *Ad hoc vniuerſalis*. Suſcipit canonicos cum monaſterio, & omnibus illius bonis ſub immediata tutela, & protectione Sedis Apoſtolicæ. confirmat bona acquiſita, & imposterum acquirenda; liberat a grauaminibus extraordinarijs.

Quartum. Innocentij II. datum anno nono ſui Pontificatus, videlicet anno 1139. incipit: *Iuſtis votis*. concordat cum priuilegio Alexandri IV. inferius ponendo.

Quintum. Cœleſtini N. Datum Laterani 13. Calend. Maij Pontificatus ſui anno primo. incipit: *Cum à nobis*. Prohibet, ne quis Priorem, vel Canonicos, aut ipſorum Eccleſiam audeat temeraria impietate moleſtare ſuper his, quæ Eccleſiæ, aut illius obedientijs cuiuſquam vltima voluntate relinquuntur. Prohibet ne decimæ poſſeſſionum ad menſam prædictorum canonicorum iuſtè pertinentes, alicuius inſolentia perturbentur.

Sextum Adriani IV. datum anno 1155. incipit: *Commiſſæ*. concordat cum priuilegio Alexandri IV. infra reddendo.

Septimum. Alexandri N. Datum Laterani pridie Idus Februarij Pontificatus ſui anno 3. dirigitur ad ſuffraganeos Eccleſiæ Ravennatenſis, Abbates, Priores, Decanos, & alios Eccleſiarum Prælatos, quos arguit, quòd monaſterium Portuenſe in illius perſonis, & bonis à nonnullis malefactoribus iniurijs affici, & moleſtari permittant: quos iubet ipſi monaſterio, & canonicis patrocinio defenſionis adeſſe, malefactores per cenſuras Eccleſiaſticas compeſcendo.

Octauum, Cœleſtini III. datum anno 1196. Incipit: *Commiſſæ*. recenſet bona monaſterij, quæ confirmat. concordat cum priuilegio Alexãdri IV.

Nonum. eiuſdem Innocentii datum anno 1207. incipit: *Exhibita*. dat facultatem fructus prædiorũ monaſterij aliunde collectos Rauennam transferendi ſine ſolutione alicuius grauaminis.

10. Innocentij IV. datum Lugduni 5. Idus Martij, Pontificatus ſui anno 7. incipit: *Damna*. indulget, vt in Eccleſia Portuenſi, vel membris eius canonici Portuenſes cogi non poſſint ad alicuius receptionem, vel prouiſionem alicuius penſionis, vel beneficij Eccleſiaſtici, per literas Apoſtolicas non facientes expreſſam mentionem huius priuilegij.

11. Innocentij IV. datum Lugduni 4. nonas Aprilis Pontificatus ſui anno 5. incipit: *Petitionibus*. affirmat Eccleſiam Portuenſem nullo medio ad Eccleſiam Romanam pertinere. dat facultatem reuocandi profugos ad clauſtra.

12. Eiuſdem datum 16. Calend. Decembris anno 10. incipit: *Sacroſancta*. ſuſcipit Eccleſiã cum omnibus bonis ſub protectione S. Petri, & Sedis Apoſtolicæ.

13. Eiuſdem datum Laterani anno 11. incipit: *Vt in dilectis*. concedit, vt ad recipiendum aliquem in canonicum in eccleſia, vel eius membris compelli non poſſint, neque ad prouidendum alicui de penſionibus, vel Prioratibus, vel beneficijs ad Eccleſiam Portuenſem ſpectantibus, etiam per literas Apoſtolicas, non facientes mentionem huius indulti.

14. Alexandri IV. quod per extenſum hic ponitur, videlicet: VI.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis

dilectis fil. Priori sanctæ Mariæ in Portu Rauennatensi, eiusq; fratribus tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Commissæ nobis Apostolicæ Sedis nos hortatur autoritas, vt locis pijs eius auxilium deuotione debita implorantibus, tuitionis subsidium impendere debeamus: quia sicut iniusta petentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima, & iusta postulantium non est differenda petitio, eorum præsertim, qui cum honestate vitæ, & laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Deo deseruire. Eapropter *dilecti* in Domino *filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam beatæ Mariæ in Portu Rauennatensi, in qua estis diuino obsequio mancipati, ad instar fœlicis mem. Innocentij, & Adriani prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & beati Augustini regulam in eadem Ecclesia constitutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia iustè, & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu in alijs iustis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant: in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est, cum pertinentijs suis. quæcunque à quondam Sipoto Abbate monasterij sancti Andreæ, & sanctæ Mariæ de Cereto ex partibus Ystriæ per emphiteusim, ac etiam, quæ à Ceruiense, Cesenate, & Ariminensi Episcopis eidem Ecclesiæ rationabiliter concessa sunt. Aquæmolum verò cum sedimine, & adiacentijs suis extra portam sancti Laurentij Rauennatensis, vbi molendinum constructum est, & iuxta pontem, qui super aquam ante eandem portam fluentem consistere cernitur, in superiori, & exteriori parte eiusdem pontis, ad ius beati Petri pertinens, prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, vobis concedimus, sub censu vnius denarij Lucensis monetæ, à vestra Ecclesia nobis, nostrisq; successoribus annualiter persoluendo. & quæcunque à bonæ mem. Gualtero quondam Rauennatensi Archiepiscopo Ecclesiæ vestræ diuinæ pietatis intuitu sunt collata, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, vsuagijs, & pascuis in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in vijs, & semitis, & in omnibus alijs libertatibus, & immunitatibus suis. Liceat etiam vobis clericos è seculo fugientes ad conuersionem in Congregationem vestram suscipere, absque alicuius Episcopi, vel Præpositi contradictione, siue molestia: sed & laicos de quibuscunque parochijs vestræ societati, ac disciplinæ ad conuersionem per vos ipsos adiungi, nisi forte aliquibus legalibus conditionibus censeantur obnoxij, nullus Episcopus vel Præpositus vobis interdicere audeat: Nulliq; fratrum liceat post factam apud vos professionem de claustro, vel de domo vestra discedere aliqua occasione, sine Prioris Ecclesiæ vestræ, aut absque communi licentia. Quod si quis ex laicis, vel clericis professis de claustro, vel de domo vestra discesserit, & commonitus, redire contempserit, Priori Ecclesiæ ipsius, qui pro tempore fuerit, ex Apostolica autoritate sit facultas eiusmodi à suis officijs suspendere, & excommunicare. Suspensum verò, siue interdictum, vel excommunicatum nullus Episcoporum, Abbatumue suscipere, vel retinere præsumat. Quæ omnia autoritate Apostolica cõcedimus, quandiu apud vos Canonici Ordinis tenor Domino præstante viguerit. Præterea clericorum tonsuram in vestro loco regulariter per professionem volentium viuere, nostra concessione vobis facere liceat. Porrò clericorum vestrorum ordinationes, à quo malueritis Catholico Episcopo, suscipiendi licentiam habeatis, si quando Rauenna Episcopum non habuerit, vel si is, qui in ea fuerit, constiterit, non esse Catholicum. Sanè fructuum vestrorum, quos vbilibet vestris laboribus, sumptibusq; colligitis, nullus Episcoporum, vel Episcopalium ministrorum decimas à vobis exigere audeat. Sepulturasq; sacrorum locorum vestrorum liberas omnino decernimus esse, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint, deuotioni, & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati, vel interdicti sint, aut etiam publicè vsurarij, nullus absistat: Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora sumuntur. Ad hæc addentes statuimus, & ordinamus autoritate præsentis priuilegij, vt præfata Ecclesia vestra, cum omnibus vbilibet constitutis, ad se pertinentibus, ab omni sit extraordinaria factione immunis, vt videlicet si quando Archiepiscopum Rauennatensem, vel alium quemlibet Episcopum, in cuius parochia aliquam Ecclesiam, vel possessionem habetis, vel decedente Archiepiscopo, clericos, vel laicos eiusdem Ecclesiæ ad Romanum Pontificem, vel Imperatorem, cuiuslibet rei gratia, proficisci contigerit, nullam vobis exactionem in argento, aut in equitaturis, aut aliquibus alijs stipendijs de eiusdem Ecclesiæ rebus facere audeant, seu ibidem hospitando aliquod vnquam grauamen inferre. Præterea si ingruente bello ciues Rauennati, vel aliarum Ciuitatum, vel locorum hominum pro militibus, vel pro muniendæ Ciuitate, vel Castro collectam fecerint, iam dictam Ecclesiam vestram ab omni exactione nihilominus immunem esse præcipimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat, præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare: sed ea omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, omnimodis vsibus profutura: salua Sedis Apostolicæ autoritate. Si qua igitur imposterum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ constitutionis paginã sciens, contra eam venire tentauerit, secundò, tertiouè commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Do-*

mini

mini Ieſu Chriſti quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Neapoli Calendis Iulij 1255.

15. Vrbani IV. datum anno 1262. incipit: *Commiſſe*. Concordat cum priuilegio Alexandri, maximè in facultate collata Priori tonſurandi clericos in illorum monaſterio profiteri volentes. Erat enim mos in eodem monaſterio, nullum canonicum ad profeſſionem admittendi, niſi prius per primam tonſuram clericatui initiatum, quod habetur etiam in antiquis monaſterij conſtitutionibus.

16. Clementis V. datum Idibus Aprilis Pontificatus ſui anno quarto. incipit: *Solet annuere*. Confirmat omnia priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgentias, & libertates ab exactoribus ſecularibus, obtentas.

Adſunt etiam alia priuilegia Imperatorum Othonis IV. Friderici II. Henrici IV. & Lotharij III. quibus monaſterium cum omnibus illius membris; iuribus, & bonis ſub tutela Imperatoriæ maieſtatis ſuſcipiunt, quæ forent hic ex integro exſcribenda, niſi breuitati conſuleremus.

VIII. Iſtud Cœnobium multorum virorum ſanctitate, & eruditione clariſſimorum domicilium & ſeminarium extitit. ex quibus fuerunt Ven. Petrus de Honeſtis monaſterii Prior, & reformator, cuius opera ſunt conſtitutiones per Paſchalem II. probatæ, cuius ſanctitatem vitæ exitus monſtrauit, vt lib. ſuperiori tradidimus. item B. Vbaldus Epiſcopus Eugubinus in album Sanctorum relatus. Item beatus Aldobrandus Foroſempronienſium Epiſcopus, qui pro Beato colitur, cum officio de proprio. Et poſt reformationem Frigdionariam D. Vitalis Rauennas, ſingularis vir probitatis, & diſciplinæ canonicæ reparator ſtrenuus, qui multis officiis egregiè functus, magno ſui deſiderio relicto ad Dominum migrauit, plenus dierum, & bonorum operum anno 1566. Item D. Celſus Mazinius Philoſophus acutiſſimus, qui multa egregiè ſcripſit, & à Clemente VIII. Alexani Epiſcopus creatus, cum illam Eccleſiam aliquot annis laudabiliter rexiſſet, illámq; ſacris veſtibus, & fabricis non parum locupletaſſet, in Domino quieuit anno 1620. Item D. Hercules de Monaldinis concionator celeberrimus, qui per annos 40. in præcipuis Italiæ ciuitatibus verbum Dei in ſumma frequentia populorum prædicauit. Obiit Fauentiæ, dum Conciones Quadrageſimales ad populum haberet, anno Domini 1608.

II. Monaſter. Per idem tempus, nempe anno 1419. hortatore D. Carolo de Malateſtis reformatum eſt à noſtris monaſterium S. Ioannis de Cereto prope Caſtrum S. Archangeli Comitatus Ariminenſis, quod vulgo dicebatur Canonica, eratq; antiquum monaſteriũ canonicorum, ſicut patet ex quodam priuilegio Martini V. dato Florentiæ anno 2. ſui Pontificatus. incipit: *Licet graue*. quod ſeruatur in monaſterio S. Marini de Arimino. Tenuerunt autem illud noſtri Lateranenſes ſeu Frigdionarii aliquot annis, vt colligitur ex alio priuilegio Martini V. dato anno 1421. quod incipit: *Sollicitudinis Paſtoralis*. poſtea illud dimiſerunt, quia regularis diſciplina, & numerus conueniens canonicorum in eo teneri non poſſet: quam etiam ob cauſam alia plura ſunt dimiſſa, de quibus in actis capitularibus mentio habetur. iſtius autem fit mentio in actis Capituli 1420. quod tandem anno 1478. canonicis S. Saluatoris Bononienſis fuit vnitum.

Caput decimumſeptimum.

De reformatione Monaſteriorum S. Bartholomæi apud Mantuam, & S. Iacobi Celleuolanæ Diœceſis Comaclienſis, & S. Lazari Ariminenſis, & fundatione monaſteriorum S. Lazari, & S. Ioannis Baptiſtæ Ferrariæ.

Anno 1420. coactum fuit Generale Capitulum Venetijs in monaſterio Charitatis, vbi renunciatus fuit Rector Generalis R. P. D. Galdinus Placentinus, additis Viſitatoribus D. Baſſiano Mediolanenſi, & D. Gulielmo Placentino, qui fuerat Præpoſitus S. Saluatoris Brixiæ ante reformationem, & cum toto Conuentu in noſtram Societatem tranſiuerat, qui poſtea vocatus eſt D. Paſchaſius. I.

Anno 1421. Patres noſtri Generalem Synodum collegerunt Rauennæ in monaſterio Portuenſi, in qua Ven. P. Dominum Gulielmum de Placentia S. Saluatoris Brixiæ antea Præpoſitum, vt præmiſimus, Rectorem Generalẽ elegerunt. eidemq; duos ſocios Viſitatores adiunxerunt, D. Galdinum de Placentia, & D. Petrum Ridum de Padua. Multa in iis Comitiis pro forma regiminis totius Congregationis, & conſeruando diſciplinæ canonicæ vigore ſunt decreta, quæ paucis immutatis, vel ſublatis, vel additis, vſque ad noſtra fere tempora inuiolabiliter ſunt cuſtodita, quibus vt robur perpetuæ firmitatis accederet, ſequens diploma Pontificium à Martino V. receperunt, videlicet *Martinus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei &c.* Reliquum in Bullario nuper edito.

Circa quod priuilegium aduertas primò figmentum eſſe, quod à nonnullis aſſeritur Martinum V. reliquias canonici ordinis ex alto ruentis primum, in vnum collegiſſe, ac compegiſſe: licet enim decem, vel vndecim dicti ordinis monaſteria inuicem vnita, & Frigdionariorum nuncupata pro maiori vnionis firmitate nouo decreto, vnum corpus, & vnã Congregationem eſſe voluerit, non obſtante, quod illorum canonici diuerſorum monaſteriorum profeſſi exiſterent, non tamen canonicos Italicos ille primus vniuit, ſed vnitos priuilegio muniuit, quod ex lectione priuilegii ſatis liquet ſine alia probatione. Sed neque omnes canonici ordinis in Italia

reliquiæ

reliquiæ per huiusmodi priuilegium sunt ad inuicẽ vnitæ: nam pleraque superetant Collegia canonicorum, necdum vnita, quæ postea successu temporis in Frigdionariorum societatem iuerunt, vt ex dicendis patebit.

Aduerte secundò falsum omnino esse, quod quidam aiunt, ante datum hoc priuilegium nullum Congregationis Frigdionariæ titulũ extitisse, Martinumq; Pontificem primum decem monasteria canonicorum inuicem compacta Congregationẽ Frigdionariam vocari præcepisse, cum ex lectionẽ priuilegij contrarium habeas, videlicet Martinum V. canonicis Frigdionarijs nullum titulum indidisse; verùm è contrario dicere, canonicos, de quibus in priuilegio loquitur, Frigdionarios vulgariter, siue de Frigdionaria fuisse nuncupatos.

Aduerte tertiò contra quosdam sciolos, nec propria scientes, nec aliena intelligentes, hoc non fuisse primum priuilegium per Romanos Pontifices Congregationi canonicorum Frigdionariorum tributum, cum in eodem priuilegio aliorum eidem Congregationi per Sedem Apostolicam indultorũ, semel, ac iterum expressa mentio habeatur, primò illis verbis: *Iuxta formam de eorundem electione, & confirmatione Rectoris dictis eorum monasterijs alias à Sede Apostolica concessam.* Secundò cum subdit: *Officium verò eiusmodi Rectoris vel Conseruatoris etc. elapso anno ab eorum creatione ipso facto expiret, secundum formam in eorum priuilegijs contentam, ac dictis eorum monasterijs, & locis ab Apostolica Sede concessis*, in hoc capitulo sic statutum lego: *Item statutum est, vt monasterium S. Andreæ de litore Venetiarum non acceptetur, ne multiplicatio monasteriorum pariat confusionem in societate.*

II. ANno 1422. Capitulum Generale Bononiæ in monasterio S. Ioannis in monte. Rector Generalis R. P. D. Petrus de Rido Patauinus, Visitatores D. Leo Mediolanensis, & D. Paulus Cremonensis. In hoc Capitulo D. Franciscus Capello antiquus Prior monasterij Charitatis, & perpetuus dictum prioratum in manibus Rectoris Generalis, & totius Capituli sponte resignauit, quem Capitulum in Priorem annualem iuxta formam Congregationis, iterum elegit. In hoc capitulo decretum, & præceptum fuit, vt canonici nostri in omnibus Ecclesijs, cum diuina celebrarentur, portarent almutias, quæ in sacristia seruari debebant.

Anno 1423. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Petrus Patauinus. Visitatores D. Galdinus Placentinus. & D. Petrus Saluideus Patauinus.

Anno 1424. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Petrus Patauinus. Visitatores D. Gulielmus Placentinus, & D. Petrus Saluideus Patauinus. In hoc capitulo lectæ sunt literæ Magnifici D. Caroli de Malatestis, qui rogabat Patres accipere monasterium S. Lazari prope Ariminum.

Hoc anno monasterium S. Bartholomæi prope Mantuam, quod erat membrum monasterij, & Congregationis Portuensis à Commendatarijs oppignoratum, diligentia R. P. D. Galdini de Placentia per nostros fuit recuperatum, adiuuante potissimum præfato D. Opizone Polentano Domino Rauennæ, qui pro illo & pro cæteris Portuensis cœnobij prioratibus, & prædijs à creditoribus redimendis, quà suum fauorem interponebat, quà pro canonicis fideiubebat. In eodem verò monasterio statim octo canonici sub regimine Prioris annualis iuxta consuetudinem, & leges Congregationis fuerunt constituti, quorum laudabilis, & sanctæ conuersationis fama excitati Mantuani, pluribus illud bonis temporalibus ditauerunt, & in meliorem formam successu temporis refecerunt. habuit autem benefactorem insignem D. Iacobum de Strocijs, cuius potissimum largitione in fabricis fuit reparatum. Quod anno Domini 1438. Cœnobio Portuensi ab exercitu Philippi Mediolanensium Ducis occupato, per Eugenium IV. ab ipso monasterio Portuensi est dismembratum, & ab omni subiectione, & obligatione ad illud perpetuò solutum, & tandem anno 1566. per Pium V. Abbatiali dignitate decoratum. 12. Monaster.

Habuit virum insignem D. Gregorium de Comaninis Mantuanum, & Abbatem tum in dicto monasterio, tum in altero S. Viti eiusdem Ciuitatis, qui multa versibus, & soluta oratione scripsit eleganter, quibus suum ingenium posteris est testatus. Abbas S. Bartholomæi subiectum habet præcipuum collegium canonissarum S. Mariæ vulgò de Cantelma nuncupatum intra ciuitatem nostræ Congregationis.

III. EOdem quoque tempore Frigdionarij aliud canonicorum regularium collegium vetustissimum, sed sua vetustate incuruatum, & pene dirutum aliqualiter restituerunt: illud autem fuit antiquum monasterium S. Iacobi Celleuolanæ in nemoribus Comitatus Comacliensis, prope fines Rauennatum, de cuius vetustate, ac dignitate lib. superiori cap. 21. & 54. nonnulla scripsi. Fuerat enim id collegium olim celeberrimum, & congregationis trium, vel quatuor collegiorũ caput: Verùm quod progressu temporum, & loci conditione paulatim desertum, & in ædificijs adeo collapsum, vt nullus in eo canonicus resideret, sed nec residere posset: erat enim locus nemorosus, aquarum eluuionibus, & paludibus, & aëre corrupto inaccessibilis effectus. tenebat tamen prioratum vir Venerabilis, & pius ex ordine canonicorum regularium Blasius de Nouellis, ciuis Ferrariensis, Decretorum Doctor, qui vt erat professione, & habitu, sed in primis animo religiosus, & in veritate Deum timens, de canonica disciplina in illo restituenda non semel, nec segniter cogitabat: sed à proposito tum fabricæ totalis ruinæ, tum aquarum eluuiones, & aëris insalubritas omnino deterrebant. difficultatem augebat, quod nullum alium locum id monasterium habebat in ciuitatibus, aut etiam in comitatibus Ferrariæ, vel Comaclij, vbi seipsum cum suis canonicis colligeret. Verùm illius bonæ voluntati Deus tandem occurrit, 13. Monaster.

currit, comperta enim fama canonicorum Frigdionariorum, de dicto monasterio illis tradendo, vt per eos reformaretur, secum cœpit impensiùs cogitare, consilioq; cum Nicolao Estensi Ferrariæ Marchione communicato, illum propositi sui adiutorem, quin & patronum, & promotorem habuit apud Sedem Apostolicam: nam illius precibus literę vnionis ab Illustrissimo D. Gabriele Gondulmerio Bononiæ de latere Legato sunt impetratæ, quas dedit eodem anno 1424. die vltima Februarij, adiecta in eisdem literis conditione, vt quandoquidem locus Celleuolanæ ob causas narratas inhabitabilis fuerat effectus, ipsi Frigdionarij prope, vel intra ciuitatem Ferrariæ monasterium aliud erigerent, sub eodem titulo S. Iacobi Celleuolanæ, quod cum antiquo S. Iacobi diœcesis Comacliensis vnum, & idem esset, & per vnum, & eundem Priorem regeretur. Notanda etiam in literis illa verba: *Non obstante aliqua differentia eius, quæ non est de substantia ordinis, in forma vestium, & colore vltra habitum, & rochetum: cum sitis eiusdem regulæ, & ordinis vos prædicti canonici, scilicet Frigdionarij, & Prior antedictus, ipsum locum, & Prioratum in melius commutando, ac de vobis canonicis prædicta Congregationis reformando, vnimus, annectimus, & incorporamus &c.* Ex quibus habes primò, ipsum Ven. Patrem D. Blasium Priorem fuisse verum canonicum regularem Ordinis S. Augustini professum, non Commendatarium. Secundò, antiquos S. Iacobi canonicos, & Frigdionarios reformatos essentialiter vnius, & eiusdem habitus, Ordinis, & Regulæ fuisse. Tertiò antiquos S. Iacobi canonicos in colore, vel forma vestimentorum, excepto rochetto, fuisse à Frigdionarijs aliqualiter diuersos. cuius autem coloris, aut formæ essent, diuinare non possum. hoc certum, quòd ad colorem attinet, vel totaliter nigrum, vel album, vel griseum, aut violaceum extitisse, ex constitutionibus Benedicti XII. in cap. de Forma & honestate habitus &c. Obtulerat anno superiori prædictus D. Marchio Ferrariensis nostræ Congregationi monasterium S. Iuliani; missusq; ad illud D. Thadæus Papiensis, vt colligitur ex actis Capituli Generalis anni 1423.

IV. Porro ad nouum monasterium erigendum locũ apprimè idoneum obtinuerunt in Ferrariæ suburbijs, qui erat Xenodochium leprosorum S. Lazari nuncupatum, eodem Illustrissimo Nicolao Ferrariæ Principe, ac loci Patrono cedente, & pro canonicis apud Sedem Apostolicam agente, acceptis literis ab eodem Cardinali Legato, datis Bononiæ die 17. mensis Aprilis eiusdem anni 1424. Quæ omnia Martinus V. sequenti diplomate Pontificio sic firmauit.

Martinus Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Antonio Episcopo Purtnensi, salutem, & Apostolicam benedictionem. Regimini vniuersalis Ecclesiæ, quanquam immeriti, disponente Domino præsidentes, curis perangimur assiduis, vt iuxta creditæ nobis dispensationis officium, subditorum quorumlibet, præsertim sub regulari obseruantia studio vacantium pia vita, in quorum vtique prosperitate reficimur, iugi, quantum nobis ex alto concessum fuit, studio solicitudinis intendamus, & ijs, quæ pro diuini cultus, necnon Religionis incremento prouidè facta cõperimus, vt illibata persistant, libenter, cum à nobis petitur, Apostolici volumus adijci muneris firmitatẽ. Sanè pro parte dilectorum filiorum Rectoris maioris, & Capituli Generalis Ordinis S. Augustini de Congregatione B. Mariæ de Frisionaria Lucanen. Diœcesis nuncupatorũ nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd olim dilectus filius noster Gabriel tituli S. Clementis presbyter Cardinalis, tunc in ciuitate nostra Bononiensi, & nonnullis alijs partibus Apostolicæ Sedis Legatus, attentè considerans, quòd Prioratus S. Iacobi Celleuolanæ, dicti ordinis Comaclen. diœcesis, infra easdem partes consistens, in suis structuris, ac ædificijs collapsus, & religionis cultu destitutus existeret, illum qui Conuentualis actu non est, & ab aliquo monasterio, seu alio regulari loco non dependet, cuiq; cura non imminet animarum &c. Dilecto filio Blasio ipsius Priore id petente, ad regularem dictæ Congregationis obseruantiam, autoritate legationis huiusmodi reduxit, & præfata Congregationis curæ quoque præfati Rectoris secundum priuilegia, & consuetudines Congregationis subiecit eisdem, & subsequenter cum in Prioratu prædicto, vtpote à ciuitate nostra Ferrariensi per triginta passuum illorum milliaria, in nemoribus, & locis inhabitabilibus consistente, canonici Congregationis huiusmodi commodè residere non possent, nec aliquem aptum in districtu Ferrariensi pro eorum vsu, & habitatione locum haberent, ac dilectus filius nobilis vir Nicolaus Marchio Estensis, verus patronus Hospitalis Leprosorum S. Lazari prope muros eiusdem ciuitatis Ferrariensis apud Hospitale ipsum quoddam Oratorium, siue Ecclesiam habens, quod per laicos gubernari consueuit, & à triginta annis citra Leprosorum frequentia caruerit, ordinem, & obseruantiam præfatos instituti summè desiderasset, idem Cardinalis, & Rectoris, qui tunc erat ipsius Hospitalis, ad id accedente consensu, Hospitale præfatum, cuius centum, & quinquaginta, illius nomen penitus supprimendo, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis eidem Prioratui, cuius quingentorum florenorum auri fructus, redditus, & prouentus secundum communem æstimationem valorem annuum non excedunt, pro vsu, & habitatione perpetuis Prioratus, & nonnullorum canonicorum Ordinis, & Congregationis huiusmodi autoritate prædicta vniuit, annexuit, & incorporauit, ita quod liceret canonicis ordinis, & Congregationis eorundem per se, vel alium, seu alios loci, Hospitalis, iuriumq; & pertinentiarũ prædictorum corporalem possessionem liberè autoritate propria apprehendere, & perpetuò retinere, inibiq; monasterium ordinis, & Congregationis eorundem sub vocabulo dicti sancti Lazari Celleuolanæ construi, & ædificari facere per eos, iuxta ipsorum ordinis, & Congregationis priuilegia, immunitates, gratias, exemptiones, & statuta tenendum, regendum, atque gubernandum. Statuens, & ordinans insuper Cardinalis prædi-

prædictus, quod dicta sancti Iacobi, & sancti Lazari Celleuolanæ monasteria in loco huiusmodi insimul annexa, vnumq; corpus censeantur, & ad eorum in spiritualibus, & temporalibus regimen, & gubernationẽ dumtaxat vnus annualis per huiusmodi Capitulum, iuxta eadem priuilegia, & statuta Prior deputetur. quodq; per Priorem, & canonicos, qui in huiusmodi construendo monasterio pro tempore residebunt, siue alios eorum nomine in suburbijs ciuitatis Ferrariensis eiusdem, vel alio, vbi commodius, habiliusq; fieri poterit, pro huiusmodi receptandi, & habendis leprosis aliud hospitale sub vocabulo eiusdem sancti Lazari construatur pariter, & ædificetur, prout in diuersis ipsius Cardinalis desuper confectis, eiusq; sigillo munitis literis dicitur plenius contineri. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dilectus filius Thadæus Bergomas canonicus ordinis, & Congregationis eorundem, in Priorem ipsius Prioratus per eosdem Rectorem, & Congregationem assumptus, siue deputatus vigore reductionis, concessionis, & subiectionis Prioratus, necnon vnionis, annexionis, & incorporationis prædictorum hospitalis huiusmodi possessionem apprehendens, illa ex tunc tenuerit, & possederit, prout tenet, & possidet pro vsu, & habitatione præmissis: & quia dilectus filius Thomas de Brusamolinis de Bagniacabalo, qui se gerit pro monasterij Priore S. Laurentij in Cæsaria extra muros Rauennatenses, per Priorem solitis gubernari dicti ordinis, contra iustitiam impediebat, & faciebat, quominus ipse Thadæus eundem Prioratum posset pacificè possidere, prædictus Thadæus causam, quam propterea contra dictum Thomam mouere intendebat, per nos tibi committi, & à te citationem ad partes decerni obtinuerit, nondum forsitan executioni demandatam, pro parte dictorum Rectoris, Capituli, Thadæi, & canonicorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt reductioni, concessioni, subiectioni, suppressioni, vnioni, annexioni, & incorporationi prædictis, pro ipsorum subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis adijcere, & aliàs eis in præmissis opportunè prouidere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui dictos ordinem, & obseruantiam sinceris prosequimur affectibus, certãq; de præmissis notitiam non habemus, huiusmodi supplicationibus inclinati, circumspectioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si & postquam vocatis Thoma prædicto, & alijs, qui fuerint euocandi, tibi de reductione, concessione, subiectione, suppressione, vnione, annexione, & incorporatione præfatis legitimè, ac per euentum litis huiusmodi Thomæ prædicto nullum in dicto Prioratu, vel ad illum ius competere constiterit, reductionem, concessionem, subiectionem, suppressionem, vnionem, annexionem, & incorporationem prædictas, ac quæcunque inde secuta auctoritate Apostolica approbes, & confirmes; supplendo omnes defectus, si qui forsitan interuenerint in eisdẽ, & ad semouendas, quæ plerunque, si duo ad inuicem longè non distantia loca simili vocabulo nuncuparentur, succedere possent nouitates, & errores, Rectori, Capitulo, & Canonicis præfatis, quod ipsi construendo monasterio prædicto quodcunque aliud, quo appellari debeat, vocabulum, siue nomen imponere possint, eadem auctoritate concedas. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus Apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Volumus etiam, quòd ipsi Prior, & Fratres, qui in huiusmodi construendo monasterio pro tempore residebunt, aliud hospitale (vt præfertur) construi, ædificariq; facere debeant, ac etiam teneantur. Datum Romæ apud Sanctos Apostolos 13. Calend. Ianuarij, Pontificatus nostri anno 10.

QVibus omnibus peractis, & per literas Apostolicas, vt præmissum roboratis, erectum est in eodem Leprosario suburbano peramplũ, & satis nobile Collegium canonicorum, sub inuocatione sanctorum Iacobi, & Lazari, constituitq; in illo triginta canonici sub Priore annuali, D. Thadæo Bergomensi: nam Ven. ille Prior D. Blasius de Nouellis in prædicta reformatione omni iure, ac regimine dicti monasterij seipsum sponte, & liberè abdicauit, nulla pensione sibi reseruata. quin vt nostrorum obseruantias disceret, biennio cum illis mansit. postea cum duobus socijs in æde D. Hieronymi prope ciuitatem aliquot annos duxit, in magna spiritus humilitate, & paupertate, canonicis sancti Lazari victum illi per dies singulos mittentibus, tandem verò cum Eugenius IV. nostros Frigdionarios Lateranum reuexisset, illi eum secum adduxerunt, & in Lateranensi Basilica Pœnitentiarium constituerunt, quem idem Eugenius ob illius vitæ sanctitatem Adriæ Præsulem designauit. qui cum suam Ecclesiam aliquot annis sanctissimè rexisset, anno 1457. spiritum suo Creatori reddidit, in eodem monasterio sancti Lazari cum suis canonicis tumulatus. V.

Quo verò tempore monasterium S. Iacobi per Martinum V. nostræ Congregationi fuit vnitum, ac in eo D. Thadæus Bergomensis Prior institutus, quidã Frater Thomas de Brusamolinis de Bagniacaballo, Prior S. Laurentij in Cæsarea prope Rauennam, contra dictum D. Thadæum, & totam Congregationem litem excitauit, contendens monasterium S. Iacobi Celleuolanæ ad se, suosq; canonicos spectare, nec prius cõtentio finem habuit, donec ipsum quoque S. Laurentij cœnobiũ nostræ Congregationi fuit vnitum per Eugenium IV. vt suo loco dicemus.

Steterunt nostri in æde sanctorum Iacobi, & Lazari per annos circiter octoginta, nimirum vsque ad annum 1505. quo in noua Vrbis ampliatione, & munitione, loco intra Ferrariam accepto, ac in eo templo magnificẽtissimo sub inuocatione sancti Ioannis Præcursoris excitato cum monasterio, illuc canonicorum cõuentum transtulerunt, quod tamen templum anno 1570. terræ motu diuturno, & horribili, qui totam Ciuitatem concussit, labefactauit, & multas ædes spectabiles deiecit, soluta contignatione, disruptisq; ferreis repagulis crassissimis, & fortissimis, totum penè concidit, sola superstite calcidica maiori, cum capite, & brachijs, quam crucem vocamus; quæ nunc reformata pro Ecclesia satis ampla deseruit.

Anti-

Antiquo sancti Iacobi Cœnobio multa priuilegia indulserunt Romani Pontifices, præsertim Alexander III. Innocẽtius IV. & VI. Imperatores Otho IV. & V. quæ ad prolixitatem vitandam non refero, quibus monasterium sancti Ioannis Baptistæ, ad quod omnia illius bona sunt translata, nunc potitur. quod monasterium Pius V. anno 1566. Abbatiali dignitate ornauit.

Prædictum monasterium viros non paucos, sanctitate, & dignitate spectabiles, habuit. Ex quibus fuerunt quatuor Episcopi, videlicet D. Blasius de Nouellis, antiquus Prior Celleuolanæ, postea Pœnitentiarius Lateranensis, & tandem Adrianus Episcopus; D. Titus ex eadem familia nobili de Nouellis, quem Paulus II. inuitum, & omnes excusationes prætexentem, eidem Adriano Episcopatui præfecit, obijtq; anno 1471. D. Daniel de Arlunis, origine Cremonensis, qui pro Duce Borso in partibus Galliarum Legatione functus, post reditum Episcopus Foroliuiensis designatus. obijt Ferrariæ anno 1463. hi tres in Ecclesia sancti Lazari fuerunt tumulati, quorum memoria intra Ciuitatem translata in templo D. Ioannis Baptistæ ante aram maximam conspicitur. D. Desiderius Lilius vir multæ eruditionis, genere, & religione valdè nobilis, qui obijt in Campania Episcopus. D. Andreas Galeottus, ad quem Matthæus Bossus epistolam consolatoriam in obitu N. Parentis viri equestris, in ordine septuagesimam octauam scribit. D. Thomas, & D. Bartholomæus Garzonij fratres de Bagnacauallo, qui multa suorum ingeniorum monumenta posteris reliquerunt.

VI. ANno 1425. Generale Capitulum Bononiæ in æde sancti Victoris. Rector Generalis R. P. D. Paulus Veronensis. Visitatores D. Leo Mediolanensis, & D. Galdinus Placentinus. In hoc Capitulo facta est vnio charitatiua nostræ congregationis cum quibusdam monasterijs canonicorum regularium Alemanniæ, vt ex actis apparet. Anno 1426. Generale Capitulum ibidem. Rector Generalis R. P. D. Petrus Saluidens Patauinus. Visitatores D. Paulus Veronensis, & D. Petrus Patauinus. Anno 1427. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Bassianus Mediolanensis. Visitatores D. Leo de Carate Mediolanensis, & D. Galdinus Placentinus. In hoc Capitulo Patres nostri decreuerunt, dimittendam Ecclesiam S. Saluatoris Venetiarum, in qua per aliquod temporis spatium, instante D. Cardinale Gabriele de Gondulmerijs diuina peregerunt, tenuerunt tamen illam duobus annis sequentibus, prout apparet ex actis capitularibus. Anno 1428. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis idem D. Bassianus Mediolanensis. Visitatores D. Petrus Patauinus, & D. Antonius Florentinus. In hoc Capitulo lectæ sunt literæ Prioris sancti Frigdiani, petentis aliquos ex nostris ad suum monasterium reformandum. item literæ Capituli sancti Augustini Nicosiæ, quod petebat in nostram societatem transire. Anno 1429. Generale Capitulum Frigdionariæ. Rector Generalis idem D. Bassianus tertiò confirmatus. Visitatores D. Petrus Saluideus Patauinus, & D. Galdinus Placentinus.

Anno 1430. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Petrus Saluideus Patauinus. Visitatores D. Antonius Florentinus, & D. Ioannes Venetus. Hoc anno Ven. Pater noster D. Bartholomæus de Columna, dum ex ciuitate Venetiarum in prouinciam montis Ferrati cum socio proficiscitur, apud Mantuam in monasterio sancti Benedicti Ordinis eiusdem, & Congregationis sanctæ Iustinæ nunc Cassinensis, febribus decubuit, & post aliquot dies spiritum Creatori reddidit octogenarius. cuius cadauer Venerandi Monachi in nouo sepulchro reconditum in magna semper veneratione habuerunt, tanquam vnius de numero Beatorum.

VII. HOc tempore, vel paulò ante canonici monasterij sancti Lazari apud Ariminum nostris Frigdionarijs sese adiunxerunt: Nam illius ab anno 1425. & deinceps in actis capitularibus mentio habetur, cuius monasterij vetustatem indicat priuilegium illius Priori, & canonicis sub B. Augustini Regula degentibus factum per Innocentium III. anno nono sui Pontificatus, & aliud Innocentij VI. datum Auenione, & alia instrumenta diuersorum contractuum innumera, quorum authentica in pergameno sunt Romæ in nostro Archiuo S. Mariæ Pacis. Ex quibus etiam liquet, mansisse, in dicto monasterio, licèt armatorum excursionibus, rapinis, & incendijs penè consumpto, Conuentum ca- 34. Monaster.
nonicorum sub regimine Prioris vsque in tempus reformationis Frigdionariæ, quam post reformatum Cœnobium Portuense apud Rauennam, illi quàm libentissimè susceperunt, procuraote præsertim Domino Carolo de Malatestis Ariminensium Domino, qui cum tota sua progenie multa bona nostræ Congregationi præstitit. Habeo instrumentum authenticum in pergameno Contractus hoc eodem anno 1430. Arimini celebrati, & rogati per Vrsicinum quondam Iacobi publicum notarium Ariminensem, per quod Ven. Pater D. Galdinus de Placentia Prior monasterij Portuensis, & Syndicus, siue Procurator monasterij & Conuentus sancti Lazari de Tercio, quandam possessionem terræ sitam in Comitatu Ariminensi in Capella sancti Laurentij in strata, cuidam nobili Ariminensi nomine Berto Manfredi de Roncönibus in emphiteosim concessit, & alia posteriora. hoc monasterium post adeptum aliud sancti Marini intra Ciuitatem, conuentu ad illud translato, cum omnibus illius bonis, & iuribus eidem fuit vnitum.

Caput decimumoctauum.

De vnione ac reformatione Monasteriorum S. Benedicti, nunc S. Augustini Placentiæ, & S. Ioannis in Viridario Patauiæ.

I. ANno 1431. Genetale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. Pater D. Galdinus Placentinus. Visitatores D. Paulus Veronensis, & D. Leo Mediolanensis, hoc anno Martinus V. ex hac vita migrauit die 20. Februarij, & in eius locum die 3. Martij communibus votis electus est D. Gabriel de Gondulmerijs, Cardinalis Senensis, & Eugenius Quartus nuncupatus, vir sanè religiosissimus, & probatæ integritatis, qui suasore D. Bartholomæo de Columna prima sui Ordinis cum Antonio Corario fundamenta iecerat. Hic canonicorum, & monachorum ordines impensè amauit, quibus reformandis, & augendis impensam operam nauauit, & nostram congregationem multis beneficijs fouit, & priuilegijs exornauit. nam initio statim sui Pontificatus cupiens Lateranensem Basilicam ad primum vitæ regularis institutum reducere, ad Rectorem Generalem congregationis pro quatuor canonicis misit, quibus consilio patefacto, ac dicentibus sibi nihil absque totius Capituli definitione decernere licere, apud se illos renuit, ac duos illorum in eadem Lateranensi Basilica Pœnitentiarios statuit, D. Petrum de Rido Patauinum, & D. Gulielmum Placentinum, viros prudentes, & religiosissimos, quos tempore Capituli Generalis ad significandum illius desiderium reformandi prædictam Basilicam, ex nostris canonicis eidem Capitulo destinauit, verùm Patres per nuncios, & literas omnibus quibus potuerunt modis, præcipuè propter canonicorum tunc temporis paucitatem, à tam graui pondere subeundo seipsos apud Pontificem excusauerunt, quod Pontifex ægrè tulit, nec tamen propositum suum omnino dereliquit. De hoc in actis Capituli Generalis anni 1432. sic scriptum inueni: *Item propter locum S. Ioannis in Laterano nobis per Dominum Eugenium, Dominum nostrum Sanctissimum instanter oblatum definitum est, vt post electionem Rectoris Maioris differatur electio illius de nostris, qui ad præsentiam suam vt principalis ire debeat, & si nullum erit remedium, ipsum acceptare auctoritate Capituli Generalis.* Eodem autem anno die 8. Aprilis, & post suam assumptionem 34. insignem Abbatiam S. Augustini Placentiæ olim S. Benedicti nobis tribuit, & nostræ congregationi vniuit. fuerat olim ordinis D. Benedicti Cœnobium, à quo & nomen inditum: sed conditione illorum temporum, vt alia plurima canonicorum, & monachorum Cœnobia, secularibus commendatum, obtinebatq; illud tunc in Commendam Branda Cardinalis ex familia Castilionæa Mediolanensi, Placentinus Episcopus, qui cum illius bona suo cuidam familiari locauisset, conductor ex monasterio fecerat catabulum bestiarum: nam pro monachis, & Religiosis diuinas laudes canentibus, boues, & vaccas ad caseum colligendum inibi detinebat. dictus autem Cardinalis rogante Illustrissimo D. Iuliano de Cæsarinis S. R. E. Cardinali, probante Papa Eugenio, monasterium nostris concessit, reseruata super illius fructibus annua pensione centum florenorum aureorum. Pontifex verò titulum, & ordinem sancti Benedicti perpetuò extinguens, ordinem, ac titulum canonicorum regularium sancti Augustini erexit. Constant omnia literis eiusdem Eugenij Ven. fratri Alberto de Ferrarijs, tunc Placentino Episcopo directis, & per D. Galdinum tunc Rectorem Generalem eidem præsentatis, quarum vigore præfatus Episcopus monasterium, extincto in eo titulo, & ordine sancti Benedicti, & erecto titulo sancti Augustini, ac instituto in illo ordine canonicorum regularium sancti Augustini nostræ congregationis, cum omnibus illius bonis, & iuribus prædicto D. Galdino Rectori, & per illum toti congregationi tradidit, vniuit, & perpetuò incorporauit, adstantibus DD. Aurelio de Placentia, Antonio de Glussianis Mediolanensi, Christophoro de Placentia, Petro de Papia, Sebastiano de Placentia, & Grariabono de Papia, omnibus nostræ congregationis canonicis rogato de prædictis omnibus Instrumento per Corradum de Vezano publicum notarium Placentinum die 10. Septembris 1431.

II. POst quam vnionem Canonici nostri per nouem annos in dicto monasterio cum summa temporalium bonorum egestate vixerunt. postea Commendatario vita functo, ab onere pensionis absoluti, cœperunt illius fabricas restituere, & prædia ad culturam redigere: multiq; iuuenes ingenuæ nobilitatis regularem habitum in eo sumentes, magni viri singularis doctrinæ, spectataeq; probitatis euaserunt, qui congregationem multipliciter ornauerunt, & auxerunt. Sed & summus Pontifex ob illorum laudabilis vitæ famam anno 1442. monasterium sancti Petri de Domodei, sub titulo Prioratus, multis prædijs, & redditibus locupletatum, quod erat vetus regularium canonicorum domicilium, sed Conuentu canonicorum, propter frequentissimas, & ferè quotidianas armatorum excursiones omnino desolatum, ipsi monasterio sancti Augustini cum omnibus illius redditibus, bonis, & iuribus vniuit: Cuius vnionis vigore magna bonorum accessio eidem monasterio facta est: siquidem Prioratus sancti Petri antedictus decem, & octo millia perticarum terræ fructiferæ in suis bonis possidet. quorum, & aliorum bonorum accessione, quæ à fidelibus spontè fuerunt oblata, numerus canonicorum auctus, & nouum amplioris formæ monasterium cum Ecclesia pulcherrima extructum, quæ intra nouam arcem nunc etiam visuntur.

Post-

Postmodum Placentina ciuitate sub ditione Pôtificis redacta (prius enim fuerat sub imperio Ducum Mediolani) cum Paulus Tertius illam in Ducatum erexisset, & Aloysio Farnesio concessisset, is de munitione intra Ciuitatem construenda cum deliberasset, nostrum monasterium occupauit, & canonicos alias sibi sedes quærere coëgit, qui fundo intra Ciuitatem, vbi prius monasterium Monialium sanctæ Mariæ de Nazareth, pecunia comparato triginta annorum spatio monasterium sancti Augustini, quod nunc extat, cum illius Ecclesia totum à fundamentis excitauerunt, & absoluerunt, quod amplitudine, & pulchritudine nulli saltem ex Italicis concedit. Autor tam magnifici operis, qui primum iecit lapidem, & absoluit, Vener. Pater D. Marcus Antonius de Bagarottis Placentinus, loci Abbas, qui non semel generalem Præfecturam nostræ Congregationis, nec sine magna laude gessit.

III. Ecclesia sancti Augustini maximis thesauris spiritualibus indulgentiarum est ditata, quam visitantes, omnes indulgentias per Romanos Pontifices concessas, certis diebus Ecclesias sanctæ Mariæ Pacis de Vrbe, sancti Petri ad Aram Neapolis, sancti Ansani Spoleti, sancti Petri de Pado Cremonæ, sancti Sebastiani Bugellæ, ac sanctæ Mariæ Nouæ ciuitatis Astensis visitantibus, consequuntur. quam concessionem firmauerunt Pius Quintus anno 1571. & Gregorius XIII. anno 1576. Ostenduntur in eadem Ecclesia insignes aliquot Sanctorum Reliquiæ, inter quas numeratur caput sancti Lazari fratris Mariæ, & Marthæ, quem Dominus suscitauit, cum ampulla de sanguine ipsius Lazari Massiliensium Episcopi, & Martyris, quod ex ciuitate Massilia per fratrem Bonifacium Placentinum ordinis D. Augustini canonicum anno Domini 1185. die 27. Augusti Placentiam translatum, & in Ecclesia sancti Matthæi eiusdem Ordinis reconditum, cum alijs Sanctorum Reliquijs, deinde anno 1325. die 11. Maij per D. Ioannem Priorem sancti Matthæi eiusdem Ordinis repertum, sequens scriptura ex eodem loco accepta sic testatur.

In nomine Domini Nostri Iesu Christi. Amen. Anno Domini 1325. die 11. Maij. Ego D. Ioannes de Placentia Prior sancti Matthæi Placentiæ ordinis sancti Augustini C. R. inueni in dicta Ecclesia sancti Matthæi prædicti multas Reliquias Sanctorū, vt infra patebit, in ollam terream ruptam, cum vno scripto de Sanctorum nominibus, in præsentia Pagani Cicorelli, & magistri Petri muratoris, & Antonij eius filij. Et post paucos dies sub silentia eas condidi, & reposui eas nocte in præsentia D. Andreæ Malpedis Notarij Placentini, & supradictorum testium in dicta Ecclesia sancti Matthæi manu mea propria in Cassettam plumbeam, & hoc ad bonum finem. Et retinui foras octo de dictis Reliquijs, cum vrceolo sanguinis sancti Lazari quatriduanarij Episcopi, & Martyris. Et sic inueni scriptum per fratrem Bonifaciū Ordinis nostri, qui eas translatauit in parte, & reposuit in dicta Ecclesia, prout infra tenor scriptuli, quem inueni, & talis est. Copia scripti vel Chronicæ.

In nomine Domini, Amen. Anno Domini Nostri Iesu Christi ab Incarnatione 1185. die 27. Augusti. Ego frater Bonifacius de Placentia Ordinis D. Augustini translataui Reliquias sancti Lazari quatriduanarij Episcopi, & fratris Mariæ Magdalenæ, ex parte Massiliæ, cum certis ossibus, & de sanguine eius, & reposui eas in Ecclesia S. Matthæi Placentini, necnon & Reliquias sanctorum Firmi, & Rustici, & S. Stephani prothomartyris, & de capillis Mariæ Magdalenę, & de sepulchro Domini, & de vela S. Mariæ Virginis. Item inueni in dicta Ecclesia S. Matthæi prædicti alias Reliquias multas, quas omnes manu mea reposui, & sepeliui eas in ollam terræ coctæ in dicta Ecclesia S. Matthæi prædicti, vt non tollerētur. Et hoc in præsentia fratris Augustini Astensis, & fratris Gregorij Papiensis, & fratris Victoris Mediolanensis, & D. Nicolai Dulzani, & D. Bartholomæi de Brachifortibus, & D. Antonij de Maluicinis, omnes testes, & præsentes, & cum promissione, quòd nullus debeat propalare, vbi sint, nec vbi posita fuerant. & ista sunt nomina Sanctorum.

Caput cum certis membris, & de sanguine s. Lazari quatriduanarij Episcopi, & martyris, fratris Mariæ Magdalenæ, & Marthæ. Reliquiæ s. Firmi, pars capitis, & Rustici de ossibus eius. Reliquiæ s. Stephani prothomartyris. Reliquiæ s. Matthæi Apostoli, & Euangelistæ. Reliquiæ s. Blasij Episcopi, & martyris. Reliquiæ s. Georgij martyris. Reliquiæ s. Gaij martyris. De s. Dinysio Episcopo, & martyre. De s. Christophoro martyre. De s. Bartholomæo Apostolo. De s. Nicolao Episcopo, & Confessore. De s. Benedicto Abbate. De sancta Cecilia Virgine, & martyre. De ss. Hyppolito, & Cassiano. De s. Constatio martyre nodum vnum. De s. Diogenio martyre. De sancto Aurelio Episcopo, & Confessore. De sancta Iustina Virgine. De ss. Fabiano, & Sebastiano martyribus. De sanctis Cantianoribus. De s. Laurentio martyre. De s. Sixto Pontifice, & martyre. De s. Andrea Apostolo. De s. Matthia Apostolo. De s. Barnaba Apostolo. De s. Augustino Episcopo, & Confessore. De sanctis Iacobo, & Philippo Apostolis. De sancta Agatha Virgine, & martyre. De s. Agnete Virgine, & mart. De s. Catharina Virgine, & mart. De capillis s. Mariæ Magdalenæ. De vestimentis Mariæ Virginis, & eius velo. De sepulchro Domini Nostri Iesu Christi. De Cruce Domini in vna cruce parua argentea.

De istis nominibus Sanctorum non inueni scriptum separatum de ossibus in ossibus, sed solum de sancto Lazaro scilicet caput, & de manibus, membris, & de sanguine eius, necnon, & parte capitis sancti Firmi, & de capillis Mariæ Magdalenæ, & de sepulchro Domini, & de velo Virginis Mariæ. Ita inueni, & sic agnoui. Cæteras verò non agnoui, nominibus separatis, sed in vnum sunt, & reposui vt supra.

Hæc omnia suprascripta sic inueni, & ita scripsi, & memoriā feci, & sic instrumentum publicū facere feci,

per supradictum Dominum Andream Malpedem notarium publicum Placentinum die 25. Maij 1525. de depositione sub silentio etiam me subscripsi, & notaui. Ego D. Ioannes Placentinus Prior S. Matthæi prædicti manu propria, & similiter subscripsi.

Est autem Prioratus S. Matthæi membrum antiquæ Congregationis sanctæ Crucis Mortatiensis, cuius in dictæ Congregationis priuilegijs frequens mentio habetur, qui cum suo capite nostræ Lateranensi vnitus, nunc etiam per Priorem canonicum nostræ Congregationis regi consueuit. Fuerat olim Conuentualis, quantum ex scriptura prænarrata conijcio, quæ præter Priorem, trium canonicorum inibi degentiũ meminit. nunc autẽ conuentu caret.

IV. Monasterio S. Petri Casæ Dei nonnulla priuilegia Summi Pontifices indulserunt, ac etiam Serenissimi Duces Mediolani, & Reges Galliarum, quibus monasterium cum personis,& omnibus illius bonis sub immediata protectione Sedis Apostolicæ receptum est, & exemptum ab omni onere solutionum, & exactionum tam pro se, quàm pro famulis, & colonis, ac etiam locorum monasterij inquilinis. Sed inter cætera memoratu digna sunt,priuilegium Dominæ Bonæ Mediolani Ducissæ, & Ioannis Galeatij Mariæ Sfortiæ illius filij, datum anno 1477. die 6. Iunij, & aliud eiusdem Ioannis Galeatij, & Ludouici Mariæ illius fratris datum anno 1489. & aliud eorundem datum anno 1496. quibus Abbati, & canonicis S. Augustini cõceditur omnimoda iurisdictio in personas existentes in dicto loco Casæ Dei, necnon etiam datiũ panis, & vini, & carnium,quæ in cauponis inter vtrunque flumen Cherium, & Regium erectis, vel in posterum erigendis vendi contigerit. eademq; iurisdictio conceditur in locis Rouereti, Saluariciæ,& Roncorum, quæ loca Abbati, & dictis canonicis in feudum sunt concessa, quas omnes, & singulas concessiones suo diplomate confirmauit, & innouauit Leo X. anno 1513. Pontificatus sui primo. incipit: *Cum à nobis petitur*. In quo inter cætera confirmat iuxta formam priuilegiorum,quòd personæ fictabiles, Massarij, Coloni, Partiarij, Bracientes dicti monasterij, & loci Casæ Dei, & locorum eidẽ spectantium Placentinæ Diœcesis, sint exempti à iurisdictione Iudicum Ciuitatis,& sui districtus quoad merum, & mistum imperium, & subsint immediatè iurisdictioni prædicti monasterij,& loci Casæ Dei. Idẽ de feudis sancti Prothasij, & Rouereti disponit.

Huic monasterio adscribendi complures nostræ Congregationis Patres præcipui, quorum integrum Catalogum ab ijs, qui nunc loco præsunt, sæpius requisitum hactenus habere non potui. horum de numero fuerunt D. Raphaël Placentinus, qui fuit Rector Generalis, & Prior Lateranensis. D. Theodorus Placẽtinus,quem Ioannes Philippus Nouarr. lib. 6. cap. 39. inter Beatos numerat. D. Calistus Placentinus, quem hominem doctum, & pium, & inter Italicos Concionatores sui temporis præcipuum vocat Sixtus Senensis in Bibliotheca lib. 4. qui multa literis mandauit,de quibus inferius dicetur. Item D. Gaspar Placentinus vir religiosissimus, sibi austerus,alijs mansuetus,omnibus amabilis,qui obijt circa annum 1590. item D. Dionysius Placentinus, quem cum probabili sanctitatis opinione ex hac vita migrasse,testatus est concursus totius Ianuensis ciuitatis ad illius funus curandum, cui plusquam quinquaginta millia vtriusque sexus virorum, & mulierum interfuerunt, illius pedes, & manus certatim deosculantes, & vestimentorũ scissuras accipere volentes. obijt Ianuæ in monasterio S. Theodori anno 1612. item D. Paulus Malchiodus Concionator egregius, qui in præcipuis Italiæ vrbibus in summa frequentia populorum vsque ad senectam, & senium Christi Euangelium prædicauit; erat enim non solùm lepidissimus, verùm etiã Theologus eruditissimus, & morum vrbanitate iocundissimus. & alij multi forent recensendi, quos omitto, ne sim prolixus.

Anno 1432. Generale Capitulum Rauennæ. V.
Rector Generalis idem R.P.D. Galdinus: verùm hoc anno tertius Visitator superadditus,videlicet D. Petrus Patauinus, D. Paulus Veronensis,& D. Sanctus Bononiensis, qui nomen Sancti magis virtute promeruit,quàm ambitione alios quæsiuerit. hic fuit vnus de antiquis canonicis, qui reformationi gratanter adhæserunt. In hoc Capitulo electus est primus Procurator nomine Congregationis apud Curiam Romanam D. Petrus de Rido Patauinus,occasione oblationis monasterij Lateranensis. Anno 1433. Generale Capitulum ibidem. Rector Generalis R. P. D. Thomas Cremonensis. Visitatores D. Orosius Mediolanensis, D. Sanctus Bononiensis, & D. Nicolaus Bononiensis. Hoc anno obijt D. Galdinus Placentinus Rector Generalis, magnus Pater nostræ Congregationis.

Anno 1434. Generale Capit. ibidẽ. Rector Generalis idem D.Thomas Cremonensis. Visitatores D.Leo Mediolanẽsis, D.Paulus Veronẽsis,& D. Nicolaus Bononieñ, qui erat de antiquis canonicis S. Ioãnis in monte,sed ante illius reformationẽ nostris Frigdionarijs adhæserat in monast. S.Mariæ Charitatis Venetiarũ. Hoc anno Præpositus S. Agathæ Cremonæ, ac etiã ciues Cremonenses rogauerunt Capit. Gen. d. Ecclesiæ canonicis regularibus ferè destitutæ regimen accipere, quod Capit. recusauit, rõnabilibus ex causis, ex quibus in Capit. proximè præced. recusatum fuit regimen S. Mariæ de Vado Ferrariæ. Anno 1435. Gen.Capit. Ferrariæ. Rector Gener. idem D.Thomas Cremonensis. Visitatores D Paulus Veronensis,D.Orosius Mediolaneñ,& D. Aurelius Placentinus. Hoc anno Eugenius generali Decreto promulgato statuit, ne nostri sine licentia expressa Superiorũ, ad alios Ordines transirent, aut etiam ad alia monasteria eiusdẽ Ord., quæ non essent de nostra Cõgregatione, reuocando facultates nonnullis Prælatis alias à Sede Apost. concessas, dictos canonicos recipiendi sine licentia suorũ Superiorũ, præsertim Episcopo Recanatensi pro monast. S. Saluatoris Venetiarum. cuius decreti condendi causa extitit, q̃ Frigdionarij magno tunc desiderio

ab

ab Episcopis, & monasteriorum Prælatis,& Vniuersitatibus ad Ecclesias regendas etiam cōtra voluntatem Rectoris Generalis poscebantur, & recipiebantur vigore facultatum à Pontificibus obtentarum. quod in detrimentum Congregationis grauissimum cedebat: erat enim hæc ad canonicorum numerum, & disciplinæ vigorem imminuendum, via certissima,dum quisque sub hoc prætextu à suorum Superiorum obedientia, & correctione seipsum subtrahendi,& ad alios transitum faciendi, patentem ianuam habebat.

VI. ANno 1436. Generale Capitulum Ferrariæ Rector Generalis R. P. D. Nicolaus Bononiensis. Visitatores D. Paulus Veronensis, D. Sanctus Bononiensis, & D. Benedictus Placentinus. Hoc anno Patres nostri monasterium S. Ioannis Viridarianum Patauij reformauerunt. Fuerat olim ordinis S. Benedicti,cum alio monasterio Sanctimonialium eiusdem ordinis, cuius bona deficiētibus in eo monialibus, vel ad alia monasteria translatis, cum monasterij bonis fuerunt confusa, cuiusque ruinæ retro Ecclesiam,vbi est hortus in latere Septentrionali, nunc etiam supersunt. Sed & monasterium monachorum progressu temporis monachis destitutum clericis secularibus fuit commendatum. tenebat autem illud in Commendam Antonius Corrarius S. R. E. Cardinalis,qui fuerat Gregorij XII. nepos, qui quòd esset vir pius, & in veritate Deum timens, de illo reformando, & disciplina monastica in eodem restituenda sæpius consilium habuit. & primò quidem Ven. Monachos S. Benedicti, qui paulò ante in Cœnobio S. Iustinæ Patauino reformationem insignem fecerant, ad monasterium Viridarianum reformandum vocauit. quod cum renuissent, nonnullos ibi de nostris Frigdionarijs ad diuina officia recitanda, & sacra facienda constituit: quorum conuersatione Ciues Patauini plurimum ædificati,prædictum monasterium cum omnibus illius bonis, & pertinentijs nobis tradi, & perpetuò vniri,supplices à Commendatario petiuerūt. cui gratissimum fuit, à se delectos canonicos, ad illud Cœnobium perpetuò regendum obnixè adeo postulari: ac vt Patauini Voti cōpotes essent, apud Pontificem egit. qui suppresso, & extincto inibi titulo, & Ordine, ac instituto S. Benedicti,canonicorum Augustinianorum Ordinem erexit,& instituit, & canonicis Frigdionarijs perpetuò habendum, & regendum concessit. Patent omnia literis Eugenianis hoc eodem anno sic datis.

16. Monaster. (margin)

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Meditatio cordis nostri assidua inter cætera ad hoc vigilat,& intendit, vt monasteria,& alia loca Religionis titulo insignita,prout illa indigere conspicimus, ad optatæ prosperitatis lætitiam reducantur: & ne periculosa desolationis detrimenta incurrant, efficacius solicitudinis studium libenter apponimus, ac salubris prouisionis remedium, quantum cum Deo possumus, adhibemus. Cupientes igitur in Prioratu S.Ioannis in Viridario Paduano,Ordinis sancti Benedicti, quem propter incuriam,& malum regimen illum pro tempore obtinentium, Conuentu carentē, ac in ædificijs ruinosum, & pro parte collapsum, diuinoq; cultu penitus destitutum, Ven. frater noster Antonius Episcopus Ostiensis ex concessione, & dispensatione Sedis Apostolicæ in commendam obtinens, in locis magis necessarijs reparauit, & in eius Ecclesia,licet in monasterio S. Iustinæ Paduanæ dicti Ordinis per illius monachos regularis obseruantia teneatur, tamen de illis, qui in dicto Prioratu residentiam facere vellent, aliquos habere, & illos sub obseruantia degentes eadem dicti ordinis monachos habere non valens, per nonnullos canonicos regulares de Congregatione, siue Societate S. Mariæ de Frisonaria ordinis S. Augustini Lucanensis Diœcesis nuncupatos, sub regulari obseruantia Domino famulantes, fecit in diuinis officijs deseruiri, prout etiam facit de præsenti diuinum cultum ad gloriam, & honorem Omnipotentis Dei,& B.Virginis genitricis restaurari, & restauratum adaugeri, ordinem S. Benedicti huiusmodi, seu alium quemcūque ordinem, ac Prioralem dignitatem in Prioratu prædicto motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, & ex certa nostra scientia autoritate Apostolica supprimentes, & extinguentes, ac pro suppressis, & extinctis haberi volentes, eundem Ordinem sancti Augustini, & canonicorum huiusmodi ad spiritualem complacentiam dicti Episcopi, ac dilectorum filiorum populi Paduani, & eorum animarum salutem, qui ad ordinem sancti Augustini, & canonicos huiusmodi, propter eorum merita, deuotionem videntur gerere singularem, in Prioratu eodem motu, scientia, & autoritate similibus erigimus, & creamus. Volentes, & autoritate præfata decernentes, Prioratum ipsum per eosdem canonicos in regulari obseruantia fore perpetuò gubernandum. Et vt huiusmodi nostra voluntas fortiori robore valedeat, & strictiori vinculo solidetur, Prioratum prædictum, cuius fructus, redditus,& prouentus octingentorum florenorum auri secundum communem æstimationem valorem annuum, vt accepimus, non excedunt, cū omnibus iuribus, & pertinentijs suis, monasterio sanctæ Mariæ præfato, & alijs monasterijs, Prioratibus, & locis Societatis, siue Congregationis eiusdem ipsorum fructuum,redditiuum, & prouentuum valorem annuum pro expresso habētes, Societati, & Congregationi huiusmodi, scientia, motu, & autoritate prædictis, perpetuò incorporamus, annectimus, & vnimus. Itaq; Commenda huiusmodi per cessum, vel decessum dicti Episcopi, vel alio quouis modo cessante, liceat eidem Societati, siue Congregationi corporalem possessionem Prioratus, iuriumq; , & pertinentiarum prædictorum autoritate propria recipere, & perpetuo retinere, Diœcesani loci, vel alterius licentia super hoc minimè requisita. Cōtradictores per censuram Ecclesiasticam à proposito compescendo. Nō obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis, & consuetudinibus monasteriorum, Prioratuum, & Ordinum prædictorum quibuscunque contrarijs, iuramento, cōfirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, seu si aliqui super prouí-

prouisionibus sibi faciendis de Prioratibus huiusmodi speciales, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus generales Sedis Apostolicæ, vel Legatorum literas impetrauerint: etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem, & decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum: quas quidem literas, & processus habitos per eosdem ad præfatum Prioratum volumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad executionē Prioratuum, vel beneficiorum aliorum præiudicium generari, & quibuslibet alijs priuilegijs, indulgentijs, & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus cuiuscunque tenoris existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus eorū impediri valeat quomodolibet, vel differri, de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis. Per prædicta autem, vel ipsorū aliquod Prioratum prædictum nolumus, nec intendimus dicto monasterio B. Mariæ subijcere, nec subiectum censeri, vel esse: sed ad effectum, quod inibi regularis obseruantia vigeat, & gratum in eo Altissimo reddatur obsequium, per ipsius monasterij canonicos, & Priores annis singulis iuxta ipsius monasterij consuetudinem eligendos, quos de ipsius Prioratus fructibus, redditibus, & prouentibus volumus sustentari, & de illis iuxta Ordinis S. Augustini statuta, & laudabilem monasterij prædicti consuetudinē posse disponere Prioratū ipsum, eiusq; possessiones, & bona mobilia, & immobilia spiritualiter, & temporaliter regi volumus, & etiā gubernari. Volumus autem, quòd dicti canonici in Prioratu prædicto in sufficienti numero iuxta ipsius Prioratus facultates personaliter residere, ac diuinum cultum inibi neglectum restaurare, offerendo Deo fructum gratum, & salutarem animabus, ac alias ipsius Prioratus consueta onera supportare; & quæ debentur Cameræ Apostolicæ, singulis viginti annis iura persoluere teneantur. Volumus insuper, quòd per quascūque reuocationes, cassationes, seu annullationes quarumcunque unionum, incorporationum, annexionum, & appropriationum, de Prioratu prædicto S. Ioannis, seu quibusuis alijs monasterijs, Ecclesijs, siue locis Ecclesiasticis per nos, seu successores nostros Romanos Pōtifices, aut eorum aliquem, etiam per literas, seu constitutiones, voluntates, & ordinationes nostras, aut Pontificum eorundem in genere, vel in specie, sub quibusuis formis verborum, vel expressionibus de cætero faciendis, nullum congregatio canonicorum huiusmodi, quin prædictarum eis concessarum super unione, incorporatione, appropriatione, & donatione huiusmodi literarum totalem, & plenarium vigor sortiatur effectū, valeat, seu possit præiudicium inferri. Sed hæ nostræ literæ etiam post reuocationes, cassationes, & annullationes prædictas in suo robore permaneant, & permanere debeant perinde in omnibus, & per omnia, ac si quoad has reuocatio, annullatio, & cassatio prædicta nullatenus emanassent, nisi duntaxat ex legitimis, & subsistentibus causis cōtingeret specialiter reuocari, & alius ipsæ unionum, concessionum, appropriationum, & donationum expeditæ, & expedienda literæ huiusmodi in reuocationum, cassationum, & annullationum literis, & constitutionibus, & ordinationibus huiusmodi de verbo ad verbum insererentur, ac in eis particularis, expressa, & specialis de præfato Prioratu S. Ioannis, ac dicta Cōgregatione mentio contineretur. Et insuper ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super ijs à quoquam, quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ suppressionis, extinctionis, erectionis, creationis, incorporationis, annexionis, unionis, voluntatis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Bononiæ *anno Incarnationis Dominicæ 1436. octauo Calend. Septembris, Pontificatus nostri anno sexto.*

Licet verò in prædictis literis nulla fiat mentio pensionis eidem Cardinali Commendatario reseruatæ, constat nihilominus ex monasterij documētis authenticis, illum medietatem prouentuum vita durante sibimet retinuisse, quam vsque ad obitū percepit, qui contigit anno 1445. Interim tamen cœperunt nostri monasterium, & Ecclesiam communibus impensis totius Congregationis reficere: nam Ecclesia, quæ tota à fundamentis per nostros fuit renouata, quinquennio post obitum prædicti Cardinalis est absoluta, vt ex millesimo in Camera maioris fornicis, quam nauem medianam dicimus, notato liquet. Additum exinde claustrum prope Ecclesiam, vbi ante annos quadringentos erat Cupressus alta, & crassa, cuius nunc etiam stipes detruncatus cum radicibus in terra derelinquitur, quòd in antiquis instrumentis dicta Cupressus pro finibus ponatur: cuius rami ab annis circiter quinquaginta propter aëris salubritatem excisi. Aliud verò claustrū, quod maius dicitur post aliquot annos fertur per D. Albertum Veronensem loci Priorem exstructū. Cæterùm Bibliotheca Viridiana, quæ nunc etiam superest, ante aliquot annos, non solùm aulæ magnitudine, & pulchritudine, verùm etiam librorum omnis æui manuscriptorum, & selectorum numero inter cæteras Italicas summo in pretio est habita, licèt nunc vel nostrorum incuria, vel externorum iniuria multipliciter sit diminuta. Meminit illius Sixtus Senensis in sua Bibliotheca lib. 2. scribens, ab illa acceptum exemplum epistolæ D. Pauli ad Laodicenses, quod ibi ponit.

DEnique dictum monasterium progressu temporis in fabricis, & redditibus adeo est auctū, vt inter prima Collegia nostræ Congregationis numeretur, cui Sixtus IV. anno 1478. tertio nonas Februarij Plebaniam sanctorum Fœlicis, & Fortunati Castri Liminæ, diœcesis Patauinæ, & Clemens VII. Parochialem Sancti Michaëlis loci Vaccarini, diœcesis Vicentinæ, cum illarum bonis, & redditibus donauerunt, quodq; Pius V. anno 1566. Abbatiali dignitate decorauit. in quo semper floruit, & per Dei gratiam nunc floret amplissimum Canonicorum Collegium sub regulari obseruantia, literarum studijs, maximè Sacræ Theologiæ, & Canonici iuris incumbentium, qui ex VII.

alijs

alijs monasterijs studiorum causa, illuc mittuntur: ex quo præcipui nostræ congregationis magistri, ac prædicatores omni tempore prodierunt, præter illos, qui Religionis habitum in illo sumpserunt, ex quibus fuerunt D. Celsus Veronensis. D. Hieronymus Taruisinus, de quibus supra dictum fuit. D. Basilius Hispanus, qui fuit Doctor, & prædicator insignis, & pœnitentiarius in Ecclesia Lateranensi. D. Isaias Estensis, corpore paruus, sed mente grandis, & diuinarum Scripturarum notitia conspicuus, qui scripsit Commentarium in Cantica, cuius meminit Sixtus Senensis lib. 4. Bibliothecæ, in verbo Esaias Estensis. & alia plura. Obiitq; Venetijs Prior Charitatis ann. 1505. D. Seraphinus Patauinus, cuius Epitaphium Matthæus Bossus epist. 47. sic describit: *Seraphinus noster sanctissimus amor, nostraeq; in Christo delitiæ, in quo virtutum omnium spes magna lucebat, repentino languore nobis surripitur, vt elapsus ab oculis magis, quàm profectus à vita visus mihi equidem sit. in quo quisque nostrum haud paruam iacturam se fecisse arbitrari meritò potest &c.* Serenus quoque Patauinus vir doctus, & inter Poëtas suorum temporum non postremus, sed in rebus gerendis prudentissimus, qui nomine congregationis in Romana Curia multis annis Procurator generalis extitit, præsertim tempore Leonis X. cuius in gratiam optimè se insinuauerat, & pro congregatione multa obtinuit, & tandem Reuelli Episcopus est renunciatus.

Hoc monasterium plures habebat olim villas, & terras, quas iure feudi possidebat, & in quibus iurisdictionem temporalem exercebat, prout ex priuilegio Clementis IV. legitur, quod ad futurorum memoriam, & præsentium notitiam sic reddendum curaui, illud eiusmodi est, videlicet.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Priori monasterij sancti Ioannis de Viridario, eiusq; fratribus tam præsentibus, quàm futuris regulariter professis in præfato monasterio. Religiosam vitam eligentibus, Apostolicum conuenit adesse subsidiū, ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos à proposito reuocet, aut robur, quod absit, sacræ Religionis eneruet. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & monasterium s. Ioannis in Viridario Paduano Abbatem perpetuum non habens, sed per Priorem gubernari solitum, in quo diuino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum iustè, ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. locum ipsum, in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam sancti Viti cum pertinentijs suis, quam habetis in territorio Villæ Limina. *in ciuitate, & campania Paduana decimas, terras, possessiones, domos, sedimina, molendina, prata, & pascua cum omnibus pertinentijs eorundem, decimas, grangias, possessiones, terras, domos, sedimina, molendina, cum aquarum decursibus, pascua, piscationes, prata, & nemora cum pertinentijs suis, quæ in prædicta Villa* Limina, *& eius territorio obtinetis. nec non vassallos cum feudis, & iurisdictionem temporalem, quos habetis ibidem. decimas, domos, molendina, cum aquarum decursibus, terras, possessiones, sedimina, prata, nemora, & pascua, cum pertinentijs eorundem, quæ in Villis Vacarini, Periroli, Tagisedi, & Trimignonis, & ipsarum territorijs habetis, cum vassallis, & feudis, & iurisdictione temporali, quos monasterium vestrum in villis ipsis noscitur obtinere. decimas, domos, possessiones, sedimina, terras, prata, nemora, piscationes, oliueta, & pascua cum pertinentijs eorum sita in territorijs villarum, & villis, quæ Corduneri, Bagnolli, sancti Georgij, Murelli, Teredi, Cambrosi, Saleti, Vinqueste, & Carbonariæ, quæ vulgariter nuncupantur vestris. Vassallos cum feudis, possessiones, terras, domos, sedimina, prata, & pascua cum omnibus pertinentijs eorundem, quæ habetis in villa, & territorio Bersa* Paleæ. *in territorijs Villarum Buconte vici Alticherij, Nugaredi, Feredi rus, & Fontanæ frigidæ, decimas, possessiones, terras, vineas, & nemora cum omnibus pertinentijs eorundem, annuos redditus denariorum frumenti, vini, olei, & quicquid iuris habetis in ciuitate, et Diœcesi Paduana. In Diœcesi Vicentina possessiones, terras, vineas, et nemora, sedimina, et oliueta cum pertinentijs suis, quæ in Villanoui, et eius territorio obtinetis, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, vsuagijs, et pascuis, in bosco, et plano, in aquis, et molendinis, in vijs, et semitis, et omnibus alijs libertatibus, et immunitatibus suis. Sanè Nouelium vestrorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, siue de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat vobis quoque clericos, vel laicos liberos, et absolutos è seculo fugientes ad conuersionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere.* Prohi*bemus insuper, vt nulli fratrum vestrorum post factā in monasterio vestro professionem fas sit sine Prioris sui licentia de eodem loco discedere, nisi arctioris Religionis obtenta: discedentem verò absque communiū literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipietis* Episcopo, *siquidem Catholicus fuerit, et gratiam, et communionem sacrosanctæ Romanæ se-*

dis habuerit, et si vobis voluerit sine prauitate exhibere. Probibemus insuper, vt infra fines parochiæ vestræ si eam habetis, nullus sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro capellam, seu oratorium de nouo construere valeat, saluis priuilegijs Pontificum Romanorum. Adhæc nouas, & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, alijsq; omnibus Ecclesiasticis, secularibusuè personis à vobis fieri omnino probibemus. Sepulturam quoque in ipsius locis liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati, vel interdicti sint, aut etiam publicè vsurarij, nullus obsistat: salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea, & possessiones ad ius Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ à laicis detinentur, redimendi, & legitimè liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, reuocandi, libera sit vobis de nostra autoritate facultas. obeunte verò te nunc eiusdem loci Priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel eorum maior pars consilij sanioris, si ad eos duntaxat Prioris spectat electio, secundum Deum, & Beati Benedicti regulam prouiderint eligendum. Paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna imposterum solicitudine prouidere volentes, autoritate Apostolica probibemus, vt infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates, immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus monasterio vestro concessas, nec non libertates, & exemptiones secularium exactionum à Regibus, & Principibus, vel alijs fidelibus, etiam rationabiliter vobis indultas, autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat, præfatum monasterium perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ autoritate, & Diœcesani Episcopi canonica iustitia, & in prædictis decimis moderatione Concilij generalis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertiouè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui careat dignitate, reamq; se diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Viterbij per manum Magistri Michaelis de Tholosa S.R.E. Vicecancellarij. 11. calend. Ianuarij indict. 11. Incarnationis Dominicæ anno 1267. Pontificatus verò D. Clementis Papæ IV. anno 3.

Caput decimum nonum.

De monasterijs sancti Bartholomæi Fesulano, & sancti Petri de Pado Cremonę per eosdem canonicos Frigdionarios reformatis.

ANno 1437. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Nicolaus Bononiensis Visitatores D. sanctus Bononiēsis, D. Simon Mediolanensis, & D. Benedictus Placentinus. hoc anno Eugenius IV. indulsit nostræ congregationi, ne nostri canonici ad processiones triduanas cogi possent. Vide priuilegium in libro Indultorum nostræ congregationis fol. 306. I.

Anno 1438. Capitulum Generale Venetijs in monasterio D. Clementis. Rector Generalis D. Orosius Mediolan. Visitatores ijdem, qui fuerant anno proximè superiori. Hoc anno Nicolaus Picininus cum milite Ducis Mediolanensium Romandiolam inuadit, Portuense monasterium occupat, canonicos omnes fugat, & quarto post mense bonis omnibus expoliatum deserit, quare ne malum capitis in membra deriuaret, nostris supplicantibus, Eugenius IV. Prioratus Conuentuales sanctæ Mariæ Charitatis, & s. Bartholomæi Mantuanum, ab eodem Portuensi cœnobio seiungit, datis literis Apostolicis idibus Augusti. Eodem anno idem Eugenius Generale Cōcilium Ferrariæ cogit, quod sequenti anno Florentiam transfertur.

Anno 1439. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis R.P.D. Nicolaus Bononiensis. Visitatores D. Simon Mediolanensis, D. Paulus Veronensis, & D. Aurelius Placentinus. In actis huius Capituli sic scriptum inuenitur: *Postea verò die Martis 12. suprascripti mensis deliberatum est per patres, ac fratres in cap. Generali consistentes, quòd monasterium sancti Ioannis in Laterano de Roma nobis oblatum per summum Pontificem Dominum Eugenium Papam IV. possit, & debeat acceptari. Immo acceptetur per nos ex obedientia: quoniam constat nobis, hanc eius esse voluntatem, sicut retulerunt nobis D. Benedictus de Placentia, & D. Baptista de Luca missi ad præfatum summum Pontificem, cum rediissent ab eo ad Capitulum*, & infra, *D. Benedictus de Placētia electus est Prior sancti Ioannis in Laterano.* Hoc anno Eugenius generalem Synodum Ferrariæ cœptam, ob epidimiam in partibus Ferrariensium debacchantem, Florentiam transfert, vbi cum moraretur, vt erat vir sanctissimus, & regularis institu-

tionis

tionis reparator zelantissimus multa virorum, & mulierum cœnobia ferè ad desolationem relaxata restituit, vel ex religiosis eorundem ordinum, vel ex alijs ordinibus, D. Antonino teste in Historia tit. 22. cap. 10. §. 8. ac inter cætera monasterium s. Bartholomæi Fesulanum Ordinis s. Benedicti satis nobile, sed partim Prælatorum incuria, partim ob alios sinistros euentus non solùm conuentu monachorum penitus destitutum: sed ære alieno prægrauatum adeo, vt nulla spes esset amplius illud à creditoribus redimendi, nedum per monachos dicti Ordinis reformandi. quod animaduertens dictus Pontifex, proprio illius Abbate consentiente, nostris reformandum commisit, reseruata ipsi Abbati pro illius victu annua pensione florenorum octoginta, cum titulo Abbatiali. quæ patent ex literis vnionis eodem anno datis, quarum hic est tenor.

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei *ad futuram rei memoriam*. Ad Ecclesiarum, *& monasteriorum omnium statum salubriter, & prosperè dirigendum paterna solicitudine vigilantes, eorum profectibus libenter intendimus, & vt illa ex eis, quæ deformationis opprobrio subiacere noscuntur, debita reformationis beneficio gaudeant, grataq; in ipsis Deo plantaria surrogentur, opem, & operam, quantum cum Deo possumus, impendimus efficaces. Dudum siquidem nobis innotuit, prout etiam hodie innotescit, quòd monasterium sancti* Bartholomæi *Ordinis sancti* Benedicti Fesulanæ *Diœcesis, quod inter alia illarum partium monasteria satis notabile reputatur, causantibus illius* Prælatorum *incuria, & negligentia, seu potius malo regimine, & alijs diuersis sinistris euentibus, per multa tempora non solùm regulari obseruantia, ac conuentu caruit, sed etiam in diuinorum celebratione, & aliàs in spiritualibus, & temporalibus multiplicia sustinuit, prout etiam hodie in Religionis opprobrium, ac plurimorum perniciosum exemplum, sustinere dignoscitur defectus, damna pariter, & detrimenta. Quodq; etiam dilectus filius Hugo præfati monasterij* Abbas *propter carentiam monachorum, & alia sinistra huiusmodi, ac etiam ex eo, quòd sicut ipse* Abbas *asserit, præfatum monasterium iamdudum dilecto filio* Astorio *Nicolai Gerardini giani, ciui* Florentino *in pluribus, & diuersis pecuniarum summis obligatum remansit, & remanet, commodè, prout verisimiliter præsumitur, circa debitam ipsius monasterij reformationem intendere, & de summis prædictis integram præfato Astorio satisfactionem impendere non potest, propter quæ dictum monasterium, nisi ei de opportuno super hoc prouideatur remedio, ad maiorem succedente tempore desolationem deueniet, & iacturam. Nos igitur deformationem monasterij huiusmodi, de qua non modicam suscipimus displicentiam, vlterius sufferre non valentes, & aliàs prout ex debito tenemur summi* Pontificatus *officij nobis ex alto commissi, illius indemnitati, ac statui, quantum cum Deo possumus, salubriter prouidere volentes, nec non sperantes, quòd dilecti filij ca-*
17. Monast. *nonici de congregatione* Beatæ *Mariæ de Frisonaria,* Ordinis *sancti* Augustini, *qui sub illius regulari obseruantia degentes varijs hactenus multiplicarunt, prout in dies multiplicant, virtutum meritis, præfatum monasterium in eisdem spiritualibus, & temporalibus, ad laudem, & gloriam* Altissimi, *ac Religionis augmentum multipliciter reformare, pluresq; ex eis in illo conuentualiter sub huiusmodi obseruantia die, ac nocte diuina continuando officia, permanere, quodq; ex eorum vita laudabili, & operibus fructuosis multi partium earundem fideles plures suarum animarum consolationes, & gaudia sentire debeant, ex præmissis, & alijs nobis notis rationabilibus causis monasterium prædictum, cui cura imminet animarũ, cum sancti* Saluatoris *Vallisagna, nec non eiusdem sancti* Saluatoris *extra muros* Praten. *dicti Ordinis,* Pistoriensis *Diœcesis Prioratibus, siue Ecclesijs, etiãsi membra seu manualia, aut de mensa præfati monasterij, vel ab illo dependentia, seu curata, aut habitu conuentuales existant, quorum quidem monasteriorũ, ac Prioratuum, seu Ecclesiarum fructus, redditus, & prouentus ducentorum, & quinquaginta florenorum auri de Camera secundum communem æstimationem, vt accepimus, non excedunt, cum eorum, & cuiuslibet ipsorum terris, possessionibus, bonis, censibus, iuribus, & pertinentijs omnibus, & singulis, canonicis præsentibus, & futuris congregationis huiusmodi, per eos, per Priorem, ac iuxta eorum ritus, mores, consuetudines, & statuta, nec non* Apostolicas *eis concessas literas, & priuilegio tenendum, regendum, & etiam gubernandum, de Apostolicæ potestatis plenitudine, ipsius etiam Hugonis Abbatis ad hoc expresso accedente consensu, de quo nobis etiam per cedulam eius propria manu scriptam plena fides facta extitit, tenore præsentium perpetuò concedimus, donamus, applicamus, incorporamus, & appropriamus: ac ex nunc in monasterio, & Prioratibus prædictis sancti* Benedicti *prorsus supprimimus, & extinguimus, nec non sancti* Augustini *Ordinem huiusmodi plenariè instituimus, ac etiam omnes, & singulas lites, et causas inter Abbatem prædictum, et dilectos filios Stephanũ de* Prato *presbyterum, et* Michaëlem *de Arrighetis clericum dictæ Pistoriensis* Diœcesis, *et quoscunque alios tam coniunctim, quàm diuisim in* Romana *Curia, seu extra eam, etiam ex commissionibus nostris, coram quibuscunque Iudicibus super Prioratibus, et Ecclesijs præfatis, vel eorum altero forsan pendentes, harum serie ad nos aduocantes, et penitus extinguentes: nec non literas quascunq; per eos, vel alios quoscunq; litium, et causarum, ac Prioratuum seu Ecclesiarum huiusmodi, et eorum iurium in præfati Abbatis manibus, seu aliàs coram notarijs publicis, et fide dignis testibus simul, vel successiuè in dicta Curia, seu extra eam, spontè hactenus forsan factas resignationes, aut cessiones admittentes, omnes, et singulas Stephano, et Michaëli prædictis, vel quibusuis personis cuiuscunque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis existant, tam per nos, seu autoritate literarum nostrarum, quàm per dictum Abbatem, vel alios quoscunque de Prioratibus, seu Ecclesijs supradictis, aut eorum aliquo etiam hactenus forsan factas collationes,*

tiones, prouisiones, de plenitudine potestatis huiusmodi cassamus, irritamus, et annullamus, ac pro nullis, et infectis haberi decernimus: ac quemlibet ex eis ab ipsis Prioratibus, siue Ecclesijs, et eorum iuribus, si qua in illis habeant, ex nunc realiter amouemus, ipsis Abbati, Stephano, Michaëli, et alijs personis præfatis super huiusmodi Prioratibus, seu Ecclesijs perpetuum silentium imponendo; ita quòd liceat ex nunc congregationi canonicorum huiusmodi per se, vel alium, seu alios corporalem possessionem monasterij, Prioratuum, seu Ecclesiarum, et aliorum concessiorum prædictorum autoritate propria liberè apprehendere, et perpetuo retinere, ac huiusmodi eorum fructus, redditus, et prouentus in monasterij, ac congregationis, et Prioratuũ prædictorum vsus, et vtilitatem conuertere, et exponere. Diœcesani loci, et cuiuscunque alterius super hoc licentia minimè requisita &c. Datum Florentiæ anno Dom. Incar. 1439. tertio idus Februarij, Pontificatus nostri anno 9.

II. CVi Abbatiæ sic reformatæ idem Pontifex anno 1442. D. Antonino resciente monasteriũ sanctæ Mariæ ad Niues, eiectis monialibus, quòd minus honestè viuerent, vniuit, quod nunc etiam possidet. Postea magnus Cosmus totum cœnobium cum Ecclesia, quæ nunc sunt, à fundamentis excitauit, & perfecit, in quo opere plus sexaginta millia nummum aureorum expendit, excepta Bibliotheca omnis generis librorum refertissima, quæ octo millibus aureorum illi stetit: ex qua libri D. Augustini de Gestis contra Pelagium accepti, qui typis editi nuper prodierunt. Templi frontem, & subsellia, quæ Chorum dicimus, perficiente post Cosmi obitum Laurentio Mediceo, vt Matthæus Bossus epist. 85. ad Laurentium testatur.

In Ecclesia D. Bartholomæi Fesulana Ioannes Mediceus Laurentij filius, qui postea fuit summus Pontifex Leo X. nuncupatus, insignia Cardinalatus à Matthæo Bosso loci Præsule recepit, eodem Matthæo teste in epistola nuncupatoria suorum librorum ad eundem Ioannem Mediceum, nec non in alia epistola 110. ad Archangelum Vicentinum. Conduntur autem in dicta Ecclesia insignes Reliquiæ Sanctorum, videlicet in Ara maxima, quam opere insecto ex varijs pretiosis lapidibus recens faciundam curauit R. P. D. Marcus Antonius Manettus à Massa Corrariæ loci Abbas, corpora Sanctorum Donati Scoti Episcopi Fesulanum, Iulij Martyris, & aliorum quinque Martyrum, quorum nomina exciderunt. In Sacello sancti Romuli primi Episcopi Fesulani, & Martyris à Petro Apostolo designati, quod solùm superest ex vetusta Ecclesia, conditum esse corpus eiusdem B. Romuli, est vetus illius Ecclesiæ traditio, quam testantur versus antiquissimi supra Sacelli ianuam excisi. Seruatur in eodẽ Sacello Saluatoris nostri Crucifixi imago vetustissima in maxima veneratione semper habita, nec non etiam puteus sanguine sanctorum Martyrum plenus, quem cum s. Romulo, & post illius martyrium in confessione veræ fidei fuderunt. Legitur autem in antiquis illius Ecclesiæ monimentis, tempore magni Cosmi sublatum lapidem, os putei claudentem per R. P. D. Timotheum Veronensem, qui postea fuit Archiepiscopus Ragusinus, & ab ipso magno Cosmo chirothecam per filum in puteum demissam: ac recenti sanguine madefactam retractam: cœlumq; totum momento nubibus tectum, cœptaq; micate fulgura, & audiri tonitrua horribilia, statimq; chirothecam in puteum proiectam, & os putei clausum, & obsignatum, nec vltra reseratum vsque ad tempora Leonis X. quĩ eum per agrum Florentinum transiens, nec ciuitatem ingredi volens, ad Abbatiam Fesulanam diuertisset, puteum aperiri iussit, ac in eum annulo demisso, illum similiter tinctum recẽti sanguine retraxit: quod cernens, annulum in puteum proiecit, & os putei obstrui præcepit, nec amplius vsque in hodiernum diem fuit reseratum.

Abbatia Fesulana tres habet Prioratus sibi subiectos, & annexos videlicet s. Saluatoris Vallis Agnæ in Diœcesi Florentina, s. Saluatoris propè muros Pratenses in Episcopatu Pistoriensi, & s. Petri de Soporio, cum subiecta sibi Ecclesia s. Luciæ in Plebanatu sanctorũ Hyppoliti, & Cassiani de Laterina Diœcesis Aretinæ, quem Prioratum instantibus ciuibus Aretinis nostræ congregationi donauit Iulius II. anno 1505. ad effectum erigendi in ea ciuitate collegium canonicorum nostri Ordinis, quod quia non fuit erectum, dictus Priotatus monasterio Fesulano per nostros fuit vnitus. Habet autem annexam curam animarum. Ex monasterio Fesulano prodierunt D. Franciscus de Saluiatis, qui fuit vir inculpatissimus, & disciplinæ canonicæ strenuissimus æmulator, & Abbas dicti monasterij. D. Augustinus de Strozzis, qui fuit vir magni consilij, & nobilitatem generis virtute superauit. Abbatiam Fesulanam dignissimè rexit, postea Hipponensis Episcopus designatus, vt ex monumentis illustrissimæ familiæ Strozziæ manuscriptis accepi: licèt de Episcopatu apud nostros Lateranenses nulla mentio, quod viderim, habeatur.

EOdem anno 1439. datum est nobis Abbatiale cœnobium s. Petri de Pado Cremonæ, inter omnia dictæ ciuitatis monasteria, tum antiquitate, tum Reliquiis Sanctorum, & Priuilegijs Pontificũ, & aliorum Principum præcipuum. nam de illius antiquitate supra quingentos, & forsan sexcentos annos constar priuilegio Alexandri II. Abbati monasterij sanctorum Petri, & Pauli concesso, anno sui Pontificatus 10. in quo narrantur illius fundatores, videlicet Ardingus filius Abbilonis, ciuis Cremonensis, & Edina illius vxor, qui statuerunt, vt monasterium cum omnibus ad illud pertinentibus sub B. Petri, & Ecclesiæ Romanæ tutela, & defensione consisteret in perpetuum, vt infra dicetur. Istud monasterium, in quo disciplina monastica per aliquot secula magna cum laude floruerat, randem ob sinistros euentus, & propter bella diuturna, quę multas Insubrorum ciuitates attriuerunt, ad eam calamitatem venerat, vt vnus in eo monachus, & Abbas nomine Christophorus residerer,

III.

18. Ma- [illegible]

deret, qui videns, se non posse, ob redditnum tenuitatem, prædia creditoribus hypothecata redimere, & cœnobij fabricas labentes reparare, ac illius reformationi intendere, accersitis D. Thoma Cremonensi, qui fuerat Rector Generalis nostræ congregationis, & D. Lamphranco Cremonensi, qui erat apud nostros vir magni nominis, & autoritatis, mentis suæ arcanum illis patefecit, optare se, monasterium cum subiectis Prioratibus, & omnibus illius bonis nostræ congregationi concedere, si annuam pensionem florenorum quinquaginta, illius vita durante, persoluerent, & debita, quibus monasterium creditoribus fuerat oppignoratum. Qui illius voluntate perspecta, negotioq; in Generalibus Comitijs tractato, & habito consensu ab eodem Generali Capitulo, eius vice, ac nomine in dictam vnionem sub prædictis conditionibus consenserunt. obtentæq; literæ Apostolicæ ab Eugenio IV. quibus ipsam vnionem admisit, probauit, & ita confirmauit.

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam: Sedis Apostolicæ prouidentia circunspecta ad ea libenter intendit, per quæ Ecclesiæ, et monasteria omnia præsertim ad Romanam Ecclesiam nullo medio spectantia, desolationis opprobrio subijcientia debitæ reformationis beneficio gaudeant, ac sublatis ab eis sinistris quibuslibet, grata in illis Deo plantaria subrogentur, nec non eorum Prælatis, ne ob facultatum carentiam incommoda patiantur, de subuentionis auxilio prouidet opportuno. Sanè pro parte dilectorum filiorum vniuersitatis canonicorum de congregatione B. Mariæ de Frisonaria, ac Christophori Abbatis monasterij sancti Petri de Pado Cremonæ eidem Ecclesiæ immediatè subiecti S. Augustini, et sancti Benedicti Ordinum nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd monasterium prædictum causantibus guerris, et alijs sinistris euentibus, à pluribus annis citra non solùm monachis, ac in suis structuris, et ædificijs desolatum, et diuino cultu diminutum fore dignoscitur: sed etiam illius possessiones, et bona mobilia, pro eorum maiori parte, alijs pignori data reperiuntur: quodq; dictus Abbas proinde considerans, quod ex ipsius monasterij facultatibus, propter eorum exiguitatem, possessiones, et bona alienata recuperare, et sicut congrueret, et deceret, circa reparationem, ac reformationem huiusmodi intendere non potest: ac sperans, quòd propter vitam laudabilem, et opera fructuosa canonicorum congregationis huiusmodi, qui à multis annis citra sub regulari obseruantia degentes varijs, & diuersis multiplicarent virtutum meritis, necnon mediantibus suffragijs Christifidelium, ad ipsos canonicos singularem deuotionem gerentium, recuperatio possessionum, & bonorum, reparatioq; ædificiorum, nec non reformatio monasterij huiusmodi commodè fieri, ipsumq; monasterium plura in spiritualibus, & temporalibus incrementa suscipere debeat. & ex præmissis, & alijs pluribus rationabilibus causis, ad id animum actu suum mouentibus, præfatum monasterium, cui præesse dignoscitur, vniuersitati canonicorum huiusmodi, cum reseruatione, & pactis alijs, & conditionibus inferius annotatis, per sedem Apostolicam perpetuò concedi, & appropriare desiderat. Nos igitur desiderium Abbatis huiusmodi plurimum in Domino commendantes, & alias de deformatione monasterij, ac vita laudabili, & operibus canonicorum huiusmodi certam notitiam habentes: nec non prædicti monasterij statui, prout ex debito Pontificatus tenemur officij, cui disponente Domino præsidemus, prouidere volentes, ipsorum Abbatis, & vniuersitatis canonicorum in hac parte supplicationibus inclinati, monasterium prædictum, cui cura imminet animarum, cuiusq; modernis temporibus octuaginta cum Ecclesijs, membris, possessionibus, bonis, ac alijs iuribus, & pertinentijs suis omnibus vniuersitati, & congregationi canonicorum huiusmodi præsentium, & futurorum per eas aliàs iuxta eorum ritus, mores, consuetudines, & statuta, ac eis concessa priuilegia tenendum, regendum, ac etiam gubernandum. ipsius Abbatis ad hoc expresso accedente consensu, perpetuò concedimus, donamus, applicamus, & appropriamus. nec non Parochialem Ecclesiam sancti Saluatoris Cremonæ, infra cuius Parochiæ metas, vt ipsi canonici asserunt, quindecim domus habitatæ non existũt, & cuius quatuor, nec non Parochialis Ecclesiæ sancti Pauli etiam Cremonæ, quæ membrum dicti monasterij existit, octo florenorum auri de Camera fructus, redditus, & prouentus, secundum communem æstimationem valorem annuum non excedunt, monasterio prædicto perpetuò vnimus, annectimus, & incorporamus. Ita quòd liceat ex nunc congregationi canonicorum huiusmodi per se, vel alium, seu alios corporalem possessionem monasterij, Ecclesiarum, bonorum, membrorum, iuriumq; & pertinentiarum prædictarum autoritate propria liberè apprehendere, ipsumq; monasterium etiam dicto Abbate in humanis agente, iuxta ritus, mores, consuetudines, statuta, & priuilegia prædicta, & per annualem Priorem regere, & gubernare, ac bona administrare, fructusq; redditus, & prouentus huiusmodi in eorum, & dicti monasterij vsus, & vtilitatem conuertere, et exponere. Diœcesani loci, et cuiuscunq; alterius super hoc licentia minimè requisita. Et nihilominus super fructibus, redditibus, et prouentibus huiusmodi monasterij pensionem annuam quinquaginta florenorum similium prædicto Abbati, quoad vixerit, aut donec Abbas eiusdem monasterij fuerit, vel Procuratori suo legitimo per congregationem canonicorum eorundem, quarum ad id, et alia infrascripta etiam expressus accedit assensus, persoluendum, ac quandam possessionem decem, vel duodecim in loco Lecha di Stephani nuncupata Cremonensis Diœcesis, nec non medietatem vnius petiæ terræ trium iugerum mensuræ illarum partium, in clausuris Cremonensibus consistentes, ad dictum monasterium iure spectantes, per præfatum Abbatem ad huiusmodi vitam suam liberè tenenda, regenda, gubernanda, possidenda, et vsufructuanda eidem Abbati, ita quòd illa post eius obitum, seu quando præfatus Abbas ipsius monasterij esse desierit, ad monasterium, et congregationem huiusmodi liberè reuertantur, autoritate præ-

dicta

dicta reseruamus, constituimus, ac etiam assignamus etc. Datum Florentiæ anno Incarnationis Dominicæ 1439. octauo calendas Iulij, Pontificatus nostri anno nono.

IV. Rebus verò in hunc modum compositis, ante omnia cœperunt canonici bona monasterij oppignorata communibus totius congregationis contributionibus redimere, & prædia, quæ ferè omnia inculta manebant, ad culturam redigere, præsertim quæ ad Ecclesiam Parochialem sancti Martini, nunc sanctæ Mariæ Nouæ, loci Aquelongæ nuncupati, spectant. ex quibus tempore vnionis tredecim tantum Ducati per singulos annos percipiebantur, sed monasterio reddita breui tempore diligentia, & labore fratris Andreæ de Burgo sancti Donini Conuersi taliter meliorata, vt pro tredecim ducatis trecentos in singulos annos caperent. hic namq; fidelis seruus, & prudens ad loci regimen designatus, nemora excidit, agros ad culturam redegit, domos extruxit, colonos conduxit. quem alij postea imitati locum auxerunt adeo, vt nunc pro tredecim ducatis quatuor millia ex illius redditibus annuatim capiamus, additis pulchris domibus in formam monasterij redactis, & propter frequentes armatorum, & prædonum excursiones, mœnibus fossis, & Euripis munitis.

Monasterium quoque vetustum dirutum, & nouum, quod nunc extat, à nostris totum extructū, & conueniens canonicorum numerus in eo constitutus, qui die, noctéq; diu inis laudibus insistentes, & optimæ conuersationis odorem effundentes, ciuium oculos, & animos in se conuerterunt: vnde plures primæ nobilitatis adolescentes in eo canonicorum nostræ congregationis habitum sumere voluerunt, qui sanctitate, & eruditione congregationem nostram plurimum decorauerunt. sed & priori Ecclesia diruta, nouam miræ pulchritudinis auro, & picturis exquisitissimis ornatam erexerunt. qua terræ motu dilapsa, quæ nunc cernitur, longè pulchriorem, & augustiorem restituerunt, in qua nihil non auro, & selectis Sanctorum imaginibus tectum, & ornatum inuenitur: vt inter primas illius Prouinciæ sacras ædes meritò ab omnibus habeatur. In qua sequentes Sanctorum Reliquiæ cum summa veneratione seruantur, videlicet corpus B. Mariæ Aegyptiacæ, cum capite B. Zosimi Abbatis, qui sacratissimo Dominici corporis Viatico illam muniuit, priusquam de corporis ergastulo commigraret. Capita sanctæ Fœlicitatis martyris, & septem illius filiorum, & martyrum, quorum die 10. Iulij festum agitur, cum alijs multis in Sacello D. Mariæ Aegyptiacæ nuncupato repositæ.

V. Et quia mundi Saluator apud Marcum 10. dixerat: *Nemo est, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, et propter* Euangelium, *qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc domos, et fratres, et sorores, aut patrem, aut matrem, et filios, et agros etc.* hinc effectum, vt Patribus nostris in eodem monasterio contemptis seculi vanitatibus, voluptatibus, & diuitijs, in sancta simplicitate, & paupertate spiritus Deo famulantibus, monasterio à multis viris deuotis, & pijs, & in primis à Romanis Pontificibus attributione multorum bonorum temporalium non parum fuerit locupletatum. Nam Eugenius IV. anno 1442. calend. Augusti præpositūram olim conuentualem Ordinis canonicorum regularium suburbanam, sanctæ Mariæ Vallis Viridis nuncupatam, dicto monasterio cum omnibus illius bonis, & iuribus vniuit. Anno verò 1547. Paulus III. eidem monasterio incorporauit Ecclesiam Parochialem, & Archipresbyteralem sancti Iacobi Diœcesis Cremonensis, in qua sunt quatuor canonicatus, cum omnibus illius bonis, & iuribus, & in specie cum facultate Abbati sancti Petri concessa conferendi omnes, & singulos canonicatus prædictos, cum onere soluendi monasterio Romano sanctæ Mariæ Pacis ducatos centum quinquaginta auri de Camera per singulos annos in perpetuum, prout constat literis Apostolicis apud sanctum Petrum eodem anno 4. nonas Iulij confectis. Rursus anno 1562. Pius IV. Ecclesiam Parochialē Causerij Diœcesis Cremonensis, cum omnibus, & singulis eius bonis, & iuribus applicauit: Editæ sunt literæ Apostolicæ apud s. Petrum 4. Calend. Februarij. Item aliam Ecclesiam Parochialem sancti Ioannis Baptistæ loci Vichizoli dictæ Diœcesis perpetuò tradidit, & vniuit anno 1566. die 27. Iulij. Quapropter monasterium s. Petri sex Ecclesias Parochiales habet sibi vnitas, quæ per canonicos nostræ congregationis reguntur, vel per clericos seculares ad nutum Abbatis amouibiles. Prima est ipsa Ecclesia s. Petri, quæ est etiam Parochialis, & habet annexam Ecclesiam suburbanam sanctæ Agnetis, in qua cogente necessitate personis, quæ sunt de Parochia s. Petri extra ciuitatem constitutis Sacramenta ministrari solent. Secunda est Ecclesia s. Pauli intra ciuitatem, quæ est antiquus dicti monasterij Prioratus. manet in ea Prior cum canonico, qui curam animarum exercet, cum altero socio. Tertia s. Mariæ Nouæ aliàs s. Martini loci Aquelongæ in Episcopatu Bergomensi, in qua similiter degit Vicarius cum canonico curam animarum exercente, cum altero socio. Quarta s. Ioannis Baptistæ loci Vichizoli, vbi manet Vicarius cum altero canonico exercente curam animarum, & altero socio. Quinta s. Iacobi de Plebe, vbi manet Archipresbyter ex nostris canonicis, & socius eiusdem Ordinis. Sexta s. Michaelis loci Causerij, vbi manet vnus canonicus.

Huic monasterio multa priuilegia fuerunt indulta per Romanos Pontifices. Primum est Alexandri Secundi datum anno 10. sui Pontificatus incipit: *Quamuis ex consideratione.* meminit fundationis, & fundatorum dicti monasterij, quos dicit, monasterium cum omnibus illius bonis B. Petro, & Romanæ Ecclesiæ sub annuo canone duodecim denariorum Mediolanensium obtulisse, quod propterea sub immediata sedis Apostolicæ protectione recipit, & ab omni iure Episcopali, & aliorum VI.

aliorum quorumcunq; liberat. prohibens quibuscunque monasterium,& illius personas, & bona inuadere,aut alio quouis modo perturbare, ac molestare.

Secundum Gregorij VII. cuius fit mentio in priuilegijs aliorum Pontificum:sed illius authenticum desideratur.

Tertium Paschalis II.datum anno 3. sui Pontificatus incipit: *Apostolicæ Sedis.* concordat cum priuilegio Cœlestini II.infra adducendo.

Quartum Calisti II. datum ann. 5. sui Pontificatus incipit: *Sicut iniusta poscentibus nullus est &c.* concordat cum priuilegio Cœlestini II.

Quintum Innocentij II. datum anno 1139. incipit: *Suscepti regiminis,* concordat cum eodem priuilegio Cœlestini II.

Sextum Cœlestini Secundi, quod hic sequitur, videlicet.

Cœlestinus Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Alberto Abbati monasterij s. Petri apud Cremonam, eiusq; fratribus tam præsentibus, quàm futuris regulariter substituendis in perpetuum. Suscepti regiminis cura nos admonet,pro Ecclesiarum statu paterna solicitudine cogitare,eosq; contra prauorum hominum nequitias optatæ defensionis suffragio confouere, vt quemadmodum Patres in Dei populo dicimur, ita per Dei gratiam rerum effectibus comprobemur. Quocirca dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus Apostolica benignitate accommodamus assensum, & B.Petri monasterium,in quo diuino mancipati estis obsequio, cum omnibus ad ipsum pertinentibus,ad exemplar prædecessorum nostrorum sanctæ record. Gregorij VII.Paschalis,Calixti,& Innocentij Romanorum Pontificum Apostolicæ sedis priuilegio communimus. statuentes,vt quascunque possessiones, quæcunq; bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè,& canonicè possidet,aut ei legitimis fidelium donationibus pertinent, quæcunque etiam in futurum concessione Pontificum, largitione Regum,vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus,& illibata permaneant.In quibus hæc proprijs duximus vocabulis annotanda. Cellam videlicet s.Pauli,capellam s.Mariæ,s.Michaëlis,& s.Bassiani,decimas de Aqualonga, & de Castro veteri.Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu,aut fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem,& B. Benedicti regulã elegerint. electus autem tantùm à Romano Pontifice consecretur. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes monachorum, vel clericorum eidem monasterio pertinentium à Diœcesano accipietis Episcopo. si quidem gratiam,atque communionem Apostolicæ sedis habuerit, eaq; gratis,& sine prauitate vobis voluerit exhibere: Alioqui catholicum,quem malueritis,liceat vobis adire Antistitem,& ab eo consessionem sacram suscipere. De cætero nullus amplius Episcopus in eodem monasterio habeat potestatem nec excommunicandi, & interdicendi,aut Synodum vocandi,sicut à præfatis prædecessoribus nostris noscitur institutum. Sepulturam sanè eiusdem loci liberam omnino esse decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati quicunque se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati sint, nullus obsistat. salua tamen iustitia matricis Ecclesiæ. Ad indicium autem licitè à sede Apostolica perceptæ libertatis, duodecim denarios Mediolanensis monetæ nobis, nostrisque successoribus annis singulis persoluetis. Decernimus ergo,vt nulli hominum liceat iam dictum monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestijs fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum,pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura.salua in omnibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ autoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertiouè commonita,si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis,honorisq; sui dignitate careat,reamq; se diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore,& sanguine Dei,& Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat: atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant,& apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Anno Domini ab Incarnatione 1143. Cœlestini Papæ II. anno 1.

Septimum Alexandri III. datum Præneste 17. calend.August.deest annus,incipit: *Si quando.* confirmat præcedentia. Statuit, ministros locorum monasterij Abbati debitam obedientiam præstare, & subiectos esse oportere.

Octauum Lucij III.datum, anno 4.sui Pontificatus,per quod inhærens vestigijs Adriani IV.& Cœlestini II. suorum prædecessorum, declarat capellam sancti Pauli in proprio solo monasterij esse fundatam, cum cimiterio, platea, domibus, & omnibus officinis, & circunstantijs. Et propterea decernit, Abbates in dicta capella habere liberam institutionem, & destitutionem,in monachis presbyteris, & clericis, & conuersis, & personis alijs quibuscunq; absq; vicinorum, vel aliorum impedimento, seu contradictione. idq; sub pœna excommunicationis. præscribit formam monachos in dicta Ecclesia instituendi. Iubet, vt Episcopus officio suo cogat Parochianos, ne monachis per Abbatem sic institutis aliquam inferant iniuriam, siue violentiam. prohibet ne de cœtero Episcopus, & illius successores audeant impedire Abbatem, ne dictam Ecclesiam s. Pauli per suos clericos, vel monachos regat. statuit, vt in Parochia s. Pauli nullus Ecclesiam construere possit, sine licentia Abbatis. saluo iure Romanæ Ecclesiæ.

Alia multa priuilegia dicto monasterio fecerunt Ludouicus Rex Francorum XII.& Duces Mediolani,quæ prætermittuntur,ne librum nimis oneremus.

VII. HAbuit autem prædictum monasterium post reformationem per nostros Frigdionarios factam viros aliquot sanctitate, dignitate, ac etiam eruditione conspicuos, inter quos fuerunt B. Fulgentius, quem Catalogus Episcoporum Cremonensium inter Beatos sic refert: *Beatus Fulgentius Cremonensis Ordinis canonicorum regularium clarus habetur*. Obijt circa annum 1470. D. Ioannes Iacobus Cremonensis, quem Ioannes Philippus noster in Chronica lib. 6. cap. 33. virum moribus religiosissimum, ingenio sublimi, ac propemodum diuino præditum, & sapientiæ plenum appellauit: cui cum omnibus muneribus in nostra congregatione non semel functus esset, Deus in omnibus adesse, & benedicere visus est. Obijt anno 1524. quo tempore supremam præfecturam congregationis gerebat. D. Sixtus de Rhenis Cremonensis, S. Concilij Tridentini Prædicator, & Theologus, diuinarum Scripturarum eruditione singularis, postea Episcopus Carinulæ: qui cum gregem sibi commissum aliquot annis optimè rexisset, non sine magna sanctitatis fama ex hoc fragili ergastulo ad cœlestem patriam commigrauit. item D. Matthæus Brumanus serenissimi Ducis Mantuani apud Sedem Apostolicam Orator, primum Nicomediensis, deinde Melphitanus Episcopus. Obijt anno 1596. Item Dominus Archangelus de Rubeis Theologus eruditissimus, prout illius Commentaria in quatuor libros Sententiarum nuper edita testantur, à Paulo Quinto Episcopus Carinulæ designatus. Obijt anno 1618.

Caput vigesimum.

De alijs quatuor monasterijs S. Bartholomæi propè Vicentiam, S. Bartholomęi Pistorij, S. Laurentij in Cæsarea propè Rauennam, & S. Mariæ de Calena per eosdem Canonicos Frigdionarios reformatis.

I. ANno 1440. Generale Capitulum Ferrariæ, Rector Generalis R. P. D. Nicolaus Bononiensis, Visitatores D. Clemens Papiensis, D. Dominicus Florentinus, & D. Martinus Bergomensis. hic apud Papienses, pro Beato colitur. Anno 1441. Generale Capitulum ibidem. Rector Generalis idem D. Nicolaus. Visitatores D. Dominicus Florentinus. D. Martinus Bergomensis, & D. Sanctus Bononiēsis.

Anno 1442. Generale Capitulum ibidem. Rector Generalis R. P. D. Aurelius Placentin. Visitatores ijdem, excepto primo, pro quo suffectus D. Benedictus de Placentia. hoc autem anno Eugenius IV. pace composita Senas venit, Romam reuersurus, vbi propositi sui memor de Lateranensi Basilica per nostros reformanda literas Apostolicas ad Rectorem Generalem iterum direxit iubens, triginta duos canonicos Romam mitti, qui starent in Palatio Lateranensi, donec ipse Romam reuertens Lateranensem Basilicam ex illis reformaret: quam ob causam in Capit. Generali electus fuit Prior s. Ioannis Lateranensis idem R. P. D. Aurelius tūc Rector Generalis Congregationis, & cum quatuor socijs Romam missus sed intra paucos dies omnes ægritudine prægrauati discesserunt. Anno 1443. Generale Capitulū Ferrariæ. Rector Generalis R. P. D. Aurelius Placentinus. Visitatores D. Orosius Mediolanēsis, D. Benedictus Placentinus, & D. Nicolaus Bononiensis.

Hoc eodem anno monasterium s. Bartholomæi 9. No-
Vicentiæ suburbanum, cum altero s. Mariæ de Pane
in sacco, Vicentinæ Diœcesis, per nostros fuit reformatum, concedente R. D. Ermolao Barbaro Patricio Veneto dicti monasterij commendatario, rogantibus ciuibus, & probante Papa Eugenio per suas literas Apostolicas, in hanc formam datas, videlicet:

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Ad Ecclesiarum, & monasteriorum omnium statum salubriter, & prosperè dirigendū, prout ex debito tenemur summi Pontificatus officij nobis ex alto commissi, paterna solicitudine vigilantes, eorum profectibus libenter intendimus, ac ex eis illa, præsertim spiritualium, & temporalium detrimentis subiacentia, ac regulari obseruantia destituta, per nostræ prouidentiæ ministerium debitæ reformationis beneficio gaudeant, quorumq; in ipsis Deo plantaria surrogentur, opem & operam, quantum cum Deo possumus, efficaces impendimus. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filij Ermolai Episcopi Taruisini petitio continebat, quod licèt ipse olim, etiam ante suā ad Ecclesiam Taruisinam per nos factam promotionem, dum monasterium s. Bartholomæi Vicentini in Suburbio per Priorē gubernari solitū, ordinis s. Marci de Mantua, in Cōmendā obtineret, prout obtinet sūmo desiderio affectaret, quod in monasterio ipso debita obseruantia regularis, qua illud diu caruisse, & hodie carere dignoscitur, laudabiliter vigeret, nec non in suis structuris, & ædificijs ob illius gubernatorum, qui hactenus fuerunt incuriam, & negligentiā multipliciter defectuosis, reparari, & alias benè, & vtiliter reformari deberet. Et licèt quoad horum perfectionem adimplendam diligentiam, & operam possibiles impenderet, tamen tam propter carentiam religiosorum dicti Ordinis s. Marci sub obseruantia prædicta viuere volētiū, quàm etiam ex eo, quod redditus dicti monasterij vltra supportationem debitam onerū eidem superexistentes, aliiq; Ecclesiæ fructus ei prouenientes pro tēpore, ad suum, & ipsius familiæ statum decenter tenendum minimè suppetebant, prout neque hodie suppetunt, desiderium suum huiusmodi adimplere nequiuit. Et sicut eadem petitio subiungebat, si præfatum monasterium, cui monasterium de Pane in sacco dicti Ordinis Vicentinæ Diœcesis vigore aliarum literarum nostrarum olim vnitum fuit, licèt vnio ipsa nōdū

suum

suum fuerit sortita effectum, dilectis filijs canonicis de congregatione s. Mariæ de Frisonaria Ordinis sancti Augustini, qui à multis citra temporibus sub regulari ipsius Ordinis sancti Augustini obseruantia, & aliàs laudabiliter degentes, plura monasteria, & regularia loca reformasse noscuntur, perpetuò concederetur, ex hoc præfatum monasterium sancti Bartholomæi plurima etiam ad laudem Dei, & gloriam diuini nominis, religionisq; propagationem, ac populi deuotionis augmentum in spiritualibus, & temporalibus susciperet incrementa: nec non etiam dilecti filij communitas, & ciues Vicentini multiplicia suarum animarum consolationes, & gaudia sentire valerent. Quare pro parte electi, & communitatis, & ciuium, nec non congregationis præfatorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt statui eiusdem monasterij sancti Bartholomæi in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur religionem, & cultum huiusmodi nostris potissimè temporibus vbique locorum vigere, & augeri summis desiderijs affectantes, ac de præmissis ex plurium fide dignorum etiam notabilium, relatu certam notitiam habentes, nec non sperantes, quòd ex vita laudabili, & fructuosis operibus congregationis canonicorum huiusmodi dictum monasterium multipliciter refirmari, plurimaq; exinde vtilitates, & bona prouenire debeant: Huiusmodi supplicationibus inclinati, monasterium sancti Bartholomæi prædictum, cuius trecentorum, & sexaginta cum vnito prædicto, cuius octoginta florenorum auri de Camera fructus, & redditus, & prouentus, secundum communem æstimationem, valorem annuum, vt ipsi canonici asserunt, non excedunt, ac omnibus alijs iuribus, & pertinentijs suis congregationi prædictæ, nec non illius præsentibus, & futuris canonicis per eos iuxta ipsorum ritus, mores, statuta, consuetudines, ipsisq; concessa priuilegia tenendum, regendum, ac etiam gubernandum autoritate Apostolica, tenore præsentium, perpetuò concedimus, donamus, incorporamus, appropriamus, ac etiam assignamus, dictum Ordinem sancti Marci in eodem penitus supprimentes, ac etiam extinguentes. Itaquod quàm primum commendam electo factam huiusmodi per promotionem prædictam, & munus consecrationis eidem electo impendendum, ac adeptionem, possessionem pasifiet regiminis, & administrationis bonorum dictæ Tarusinæ Ecclesiæ, seu maioris partis eorum per ipsum electum autoritate nostra faciendum, aut aliàs per cessum, vel decessum, seu aliam dimissionem præfati electi cessare, & expirare contigerit, & non antea, liceat Rectori pro tempore existenti huiusmodi congregationis per se, vel alium, seu alios corporalem sancti Bartholomæi iurisdictionem, & pertinentias, nec non alias iuxta formam ipsarum aliarum literarum vniti prædicti autoritate propria liberè apprehendere, ac illorum fructus, redditus, & prouentus præfatos in suos canonicorum præsentium, & futurorum, nec non sancti Bartholomæi, & de Pane in sacco monasteriorum præfatorum, vsus, & vtilitatem perpetuò conuertere, & exponere, Diœcesani loci, & cuiuscunque alterius super hoc licentia minimè requisita, Et nihilominus Priori, & canonicis de congregatione huiusmodi in prædicto monasterio sancti Bartholomæi pro tempore existentibus, vt omnibus, & singulis priuilegijs, libertatibus, exemptionibus, indultis, & gratijs per nos, & præfatam sedem alijs dictæ congregationis monasterijs, Prioratibus, locis, Prioribus, & personis generaliter hactenus concessis, vti valeant pariter, & gaudere autoritate Apostolica præfata harum serie de speciali gratia indulgemus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus, ac priuilegijs, & literis Apostolicis, nec non sancti Bartholomæi, & de Pane in sacco, ac alterius monasterij, siue loci, & Ordinis sancti Marci præfatorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisq; contrarijs quibuscunq; Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ donationis, incorporationis, appropriationis, assignationis, suppressionis, extinctionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum ann. Incarn. Dom. 1443. Idibus Ianuarij.

QVibus literis expeditis, nostrisq; in corpo- II.
ralem possessionem dictorum monasteriorum missis, totum monasterium cum Ecclesia s. Bartholomæi fuit renouatum: adiuuante in primis viro nobili Domino Belpetro de Manelmis Patricio Vicentino, & serenissimi Dominij Venetorum Collaterali, qui totam Ecclesiam suis sumptibus à fundamentis excitauit, & alia multa bona monasterio præstitit, cui Deus vicem rependere dignetur. cui monasterio Sixtus Quartus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo nono Prioratum sanctæ Mariæ Acthyopissæ nuncupatum, tertio circiter milliario à Ciuitate distantem adiunxit, confectis literis vnionis eodem anno sub die 5. Aprilis.

Fuit autem hoc monasterium post dictam reformationem multorum bonorum hominum plantarium, ex quibus recensendi, primus beatus Blasius Vicentinus, qui nostram Ciuitatem, & monasterium Nouariæ suis Reliquijs decorauit, quem tota Ciuitas pro Beato colit, & inter Beatos censet Carolus à Basilica Petri Nouariensis Ecclesiæ Præsul in sua Nouaria, siue in descriptione Diœcesis Nouariensis. Obijt anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Secundus Venerabilis Pater Dominus Adeodatus Vicentinus Prædicator eloquentissimus, ad cuius conciones audiendas integræ Ciuitates cateruatim confluebant. qui licet senio confectus, & morbo podagræ, & chiragræ membris omnibus captus, prædicationem vsque ad decrepitam nunquam intermisit, & sua prædicatione multos à seculi naufragio ad portum Religionis traxit. Hic Iesu

Christi Saluatoris incunabula, & loca suæ sacratissimæ passionis inuisit cum Venerabili Patre D. Cambio Bosso Mediolanensi, de quo supra dictum fuit. Tertius Dominus Eleutherius ex nobili familia de Leonicenis vir religiosissimus, & inter Poëtas suorum temporum clarus, vt libri de Passione Domini, de Assumptione B. Virginis, & alij versibus heroicis ab illo exarati testantur, quorum infra Catalogum reddemus. Quartus Dominus Desiderius ex nobili familia de Luscis, siue Luschis, qui scripsit librum de vita Beatæ Monicæ, & alia quædam, de quo Matthæus Bossus epistola quinquagesima quinta ad eundem ita scribit: *Ad carmen potissimum naturn te genuit, in eo quidem poëmatum genere multum, & commoditatis, & facilitatis contalit tibi, quando te peperit mater, affuisse puerperio musas crediderim, labiaque tersisse. eo & ingenio fruires tui omnes, ipse etiam paucis cum literis genitor poëtat, vt potest.* Quintus Zacharias ex nobili familia de Lilijs Leonis Decimi Pontificis, propter egregias animi dotes, & morum suauitatem familiaris, qui illum Sebastensem Episcopum creauit, quem Matthæus Bossus ætate iam prouectum è seculo ad nostram congregationem retraxerat, ipsomet tradente in epistola 132. ad prædictum Zachariam. Hic Dictionarium Geographum, & Cosmographum edidit, quod laudat Petrus Calcedonius in quadam epistola ad Marcum Antonium Sabellicum, vt infra dicemus. Sextus Dominus Cæsar de Calderarijs in Philosophicis, & Theologicis, nec non in sacris literis optimè versatus, qui edidit explanationes perpulchras in psalmum quinquagesimum, & in Canticum Beatæ Virginis. Septimus Dominus Gabriel Inchinus, qui scripsit plura volumina sacrarum Concionum. & vt alios multos omittam, quos commemorat Ioannes Philippus noster in Chronica libro sexto cap. vigesimo secundo, & vigesimo nono, nostris diebus effulsit in hoc monasterio Venerabilis Pater Dominus Albertus de Altissimis, de quo Reuerendus Pater Frater Camillus Sanctangelus à Columno in Ecclesia Vicentina Generalis Inquisitor, in approbatione libri de illius vita per Dominum Paulum Aemilium Saracenum nostræ congregationis canonicum editi, sic testatur: *Ego frater Camillus de Sanctis Angelis à Colarno Ordinis Prædicatorum sancti Patris Dominici, sacræ Theologia Magister, & ab Apostolica sede Inquisitor Generalis in Ecclesia Vicentina specialiter delegatus, visa attestatione R. P. Fr. Spiriti de Mantua Ordinis eiusdem, ac etiam sacra Theologia Magistri, presens opus editum per Admodum Reuerendum Patrem Dominum Paulum Aemilium Saracenum nobilem Vicentinum Priorem sancti Victoris extra Bononiam, concedo imprimendum, in quo vita, mores, & acta continentur celeberrimi viri D. Alberti de Altissimis ciuis Vicentini, almi Ordinis canonicorum Lateranensium regularium, cuius vita sanctimoniam, simplicitatem, rectitudinem, continentiam, mundi, & vanitatum eius contemptum, propria carnis neglectum, & totalem abdicationem ab omni seculi, non tantum volupeate, sed etiam solatio summa cum animi mei admiratione conspexeram, dum tanti viri, cæterorumq; venerabilium canonicorum, & consacerdotam eius amabili consuetudine donatus, aspectu eius pariter, & affatu singulariter oblectarer. Cæcus mihi quidem videbatur Christi seruus iste, & surdus, & mutus in omnibus, & ad omnia, præterqaam in obsequium Creatoris sui, sine amore, sine desiderio, sine timore, sine gaudio, sine ira, nisi in ordine ad summum bonum. Nulla ei vnquam videbatur inesse turbatio mentis, nullus mæror, afflictio nulla. tranquillitas insignis, eximia quies, placida semper facies. eius iucandas aspectus, sermo compositus, breuis locutio, modica verba, sed omni pietate referta. funeri eius cam assisterem, vidi totius Vicentini populi fidelis, & pij copiam ingentem tam nobilium, quàm popularium personarum, virorum pariter, & fœminarum per integrum triduum concurrentium ad exanime corpus videndam, & amplectendum in loculo iacens, cui viuenti locus non fuerat extra monasterium, & qui seculi semper consortium declinauerat in vita, à toto seculo quærebatum in morte. In quorum fidem &c. Datum Vicentiæ in ædibus S. Officij die nona Nouembris anno millesimo sexcentesimo vigesimo, frater Camillus Sanctus Angelus Inquisitor antedictus.* Hoc monasterium Abbatiali dignitate decorauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo sexto.

Dicto anno millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio, Eugenius Quartus aliud monasterium Abbatiale sancti Bartholomæi Ciuitatis Pistoriensis motu proprio nostris canonicis reformandum commisit, prout ex sequentibus ipsius literis apparet. videlicet. III. 20. Monast.

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Romanus Pontifex, in quo potestatis plenitudo consistit, quiqae principalem Ecclesiaram, ac monasteriorum omnium curam gerit, circa ea, quæ ipsorum directionem, & salubrem statũ, ac diuinorum inibi augmentam concernunt, proat ei ex debito pastoralis officij diligenter intendit, & quod illa sublatis ab eis sinistris quibaslibet debita reformationis beneficio gaudeant, grataq; in eis Deo plantaria subrogentar, opem, & operam libenter impendit, vt etiam exinde Ecclesiæ, & monasteria ipsa fœlicia in temporalibus, & spiritualibus suscipiant incrementa. Dudum siquidem quondam Bartbolomæo Abbate monasterij S. Bartholomæi Pistoriensis Ordinis S. Benedicti regimini ipsius monasterij præsidente, nos cupientes eidem monasterio, cum vacaret, per Apostolicæ Sedis prouidentiam vtilem, & idoneam præsidere personam, prouisionem dicti monasterij ordinationi, & dispositioni nostræ duximus ea vice specialiter reseruandã. Decernentes ex tunc irritum, & inane, si secus super ijs à quoquam quauis autoritate, scienter, vel ignoranter

ranter contingeret attentare. Cum itaque postmodum præfatum monasterium per obitum dicti Bartholomæi Abbatis, qui extra Romanam Curiam diem clausit extremum, vacauerit, & vacet ad præsens, & sicut accepimus, monasterium ipsum, quamuis in Ecclesiæ ædificijs, ac facultatibus solemne, & notabile, ac in bono loco ciuitatis Pistoriensis situm existat, de memoria hominum regulari obseruantia destitutum remansit, prout hodie etiam remanet, nec vltra quatuor monachos in eo continuò commorantes, quorum duo ætatis legitimæ non existunt, habere noscatur: ac dilectus filius Iulianus Farati alter duorum monachorum minorennium præfatorum se in Abbatem præfati monasterij sic vacantis ab eisdem monachis, licèt post, & contra reseruationem, & decretum prædicta, & de facto, nulla etiam super defectu ætatis huiusmodi ad id canonico dispensatione obtenta, electum fuisse prætendat. Nos statui dicti monasterij, de cuius prouisione nullus præter vos hac vice se intromittere potuit, reseruatione, & decreto obsistentibus supradictis, vt illud per nostræ prouisionis ministerium prosperis gratuletur euentibus, ac spiritualium, & temporalium augmentum suscipiat, salubriter prouidere volentes, nec non electionem ipsam, & omnia inde secuta, vt potè post, & contra reseruationem, & decretum huiusmodi de facto, vt præmittitur, attentata, irrita, prout erant, & inania reputantes; ac attendentes quòd dilecti filij canonici de congregatione Beatæ Mariæ de Frisonaria Ordinis S. Augustini à multis antea temporalibus in nunc, bonitate, & virtutibus multiplicari pluro, et diuersa monasteria, et loca in partibus Italiæ consistentia, eis canonicè concessa, plurimum reformarunt, et in eis sub arcta, et regulari dicti Ordinis S. Augustini obseruantia viuere noscuntur, quod ex eorum multiplicatis virtutibus, et fructuosis operibus dictum monasterium summoperè reformari, ac exinde ciues pro tempore existentes dictæ ciuitatis multa suarum animorum consolationes, et gaudia, præsertim in Missis, et diuinis audiendis, ac confessionibus faciendis sentire debeant. motu proprio, non ad ipsorum canonicorum, vel alterius pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate monasterium sancti Bartholomæi prædictum, cuius fructus, redditus, et prouentus quadringentorum, et quinquaginta florenorum auri de Camera secundum communem æstimationem, valorem annuum, vt etiam accepimus, non excedunt, siue præmisso, siue alio quouis modo, aut ex alterius cuiuscunque persona, cum omnibus bonis, iuribus, et pertinentijs suis congregationi huiusmodi, ac vniuersis illius canonicis præsentibus, et futuris per eos per Priorem temporaneum ad id per ipsos pro tempore electum, ac aliàs iuxta ipsorum ritus, mores, statuta, consuetudines, & priuilegia eis concessa perpetuò, salua tamen infrascripta voluntate, tenendum, regendum, ac etiam gubernandum, autoritate Apostolica, ex certa scientia, tenore præsentium, liberè concedimus, assignamus, incorporamus, applicamus, & appropriamus: ita quòd liceat ex nunc dilecto filio Rectori dictæ congregationis per se, vel alium, seu alios corporalem possessionem monasterij, possessionum, bonorum, iuriumque, & pertinentiarum prædictorum autoritate propria liberè apprehendere, ac sibi, necnon canonicis præsentibus, & futuris præfatis illam perpetuò retinere, fructusque, redditus, & prouentus prædictos in suos, & eiusdem monasterij vsus, ac vtilitatem conuertere, & exponere, Diœcesani loci, & cuiuscunque alterius super hoc licentia minimè requisita. Quodque etiam dictum monasterium, ac Prior, & canonici de Congregatione huiusmodi, qui in eo pro tempore permanserint, durante concessione prædicta, omnibus, & singulis priuilegijs, exemptionibus, libertatibus, indultis, & gratijs per nos, & per præfatam sedem alijs dictæ Congregationis monasterijs, Prioratibus, & locis, eorumque pro tempore canonicis, & personis hactenus generaliter concessis, vti valeant pariter, & gaudere. Et nihilominus dilecto filio Abbati monasterij Beatæ Mariæ Florentinen. dicti Ordinis sancti Benedicti prædicti, & alijs, si qui forsan sint præfati monasterij Sancti Bartholomæi, monachis, quorum omnium nomina, & cognomina, ac gradus, status, & conditiones præsentibus haberi volumus pro expressis, quòd in monasterio sancti Bartholomæi præfato sub habitu regulari canonicorum de Congregatione huiusmodi remanere, seu ad alia Sancti Benedicti, aut aliorum quouis ordinum monasteria se transferre valeant, licentiam concedendi, nec non etiam pro pace, quiete, & concordia præfatorum canonicorum, & monachorum, singulis ex quatuor monachis præfatis de bonis, ac fructibus, redditibus monasterij huiusmodi singulas partes, ac annuas portiones, seu pensiones autoritate Apostolica ipsis ad vitam ipsorum, seu ad certa tempora reseruandi, assignandi, & constituendi, ac omnes, & singulas expensas post obitum dicti Abbatis, tam pro eius funeralibus, seu exequijs, quàm pro vestimentis familiarium, & dilectorum suorum, ac vel etiam in prosecutione, & defensione prætensi iuris dicti electi ratificandi, & approbandi, aliaque omnia, & singula desuper necessaria, & opportuna faciendi, & exequendi plenam, & liberam motu, & autoritate prædictis harum serie concedimus facultatem, & etiam potestatem. non obstantibus ordinationibus, & constitutionibus Apostolicis, ac monasteriorum, & Ordinum Sancti Benedicti, & Sancti Augustini prædictorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Præterea cum nostræ intentionis existat, quòd in prædicto monasterio obseruantia huiusmodi vigere debeat, volumus quòd si, prædicti canonici obseruantiam in monasterio huiusmodi legitimo impedimento cessante, tenere desierint, & nisi legitimè moniti, & requisiti infra competentem eis desuper præfigendum terminum simili impedimento cessante, huiusmodi defectum suppleuerint, ac infra

alium similem terminum similibus monitione, & requisitione praecedentibus supplementum huiusmodi non fecerint, praedictum monasterium per monachos ordinis sancti Benedicti huiusmodi, vt prius, regatur, & gubernetur, ac regi, & gubernari debeat. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis, assignationis, incorporationis, applicationis, appropriationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Senis anno Incarnationis Dominicae 1443. decimo tertio calend. Septembr. Pont. nostri ann. 13.

Legi autem in quibusdam Chronicis hanc reformationem suasisse Pontifici R.P.D. Cyprianum Pistoriensem eiusdem Pontificis scriptorem Apostolicum, Cancellariae Praesidem, & Abbreuiatorē de Parco maiori. Post quā reformationem semper in eo viguit regularis obseruantia, sicut etiam in praesentiarum viget: quod nouo dormitorio, & claustro cum alijs officinis auctum fuit. Cui etiam Iulius Secundus anno 1504. Prioratum S. Thomae de sancto Matho nuncupatum Ordinis olim sancti Gulielmi cum capella sancti Francisci in dicto prioratu erecta, cum omnibus illius bonis, & iuribus vniuit, datis literis apud s. Petrum 4. idus Octobr.

IV. ANno 1444. habita est congregatio Generalis Ferrariae, in qua renunciatus fuit Rector 21. Monast. Generalis R. P. D. Aurelius de Placentia. Visitatores D. Benedictus Placentinus, D. Dominicus Florentinus, & D. Martinus Bergomensis. Eodem quoque anno ad tollendam controuersiam inter nostram congregationem ex vna, & fratrem Thomam de Bagnacauallo monasterij s. Laurentij in Caesarea foris Rauennam excitatam super vnione monasterij s. Iacobi Celleuolanae nostrae congregationi facta, quod monasterium dictus Prior ad monasterium s. Laurentij spectare volebat, vtpotè caput suae congregationis, praedictum monasterium s. Laurentij nostrae congregationi perpetuò incorporauit, & vniuit, licèt vnio non ante annum 1447. suum integrum effectum fuerit sortita, quo anno Nicolaus Quintus nouis eam literis Apostolicis 17. calend. Aprilis emanatis firmauit. De hoc monasterio nonnulla diximus libro superiori cap. 21. & 54. cuius ante annum quadringentesimum mentio habetur, ex Hieronymo Rubeo in Historia Rauennatensi lib. 2. sub anno 396. Tenuerant illud monachi Diui Benedicti: sed disciplina monastica penitus collapsa, cum spes non esset amplius illam per monachos dicti Ordinis restaurandi, ann. 1268. Philippus Rauennatum Archiepiscopus Priori, & canonicis sancti Iacobi Celleuolanae Comacliensis Dioecesis magna sanctitatis fama pollentibus reformandum tradidit: qui vsque ad ann. 1444. siue ad 1447. illud tenuerunt, postmodum nostrae congregationi additum, in quo conuentus canonicorum sub regimine Prioris mansit vsque ad annum millesimum, quingentesimum quinquagesimum tertium, quo, praetextu muniendae ciuitatis, quòd moenibus nimis propinquum videretur, Iulius Tertius solo aequari iubet, lapidibus, & lignis in vsum nouae fabricae sanctae Mariae in Portu, quae tunc construebatur, indulto etiam Apostolico intra vrbem comportatis: exceptis templi columnis, quas Laurentius Honorij Imperatoris Cubicularius pretiosissimas, ad illud exornandum, ex Graecia comportari fecerat, quas Cardinalis Rauennae tunc Legatus abstulit, & Romam misit. Bona monasterij canonicis Portuensibus cesserunt, qui sacellum intra Ecclesiam satis nobile sancto Laurentio in Caesarea nuncupatum erexerunt. De hoc monasterio plura Hieronymus Rubeus in Historia lib. 2. loco proximè allegato.

V. ANno millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto Generale Capitulum Ferrariae Rector Generalis Reuerendus Pater Dominus Simon Mediolanensis. Visitatores Dominus Orostus Mediolanensis, Dominus Dominicus Florentinus, & Dominus Martinus Bergomensis. In cuius Capituli actis sic scriptum reperio: *Item ordinatum est, & plenissimè definitum, quòd monasterium sancti Florentij de Perusio pluries propositum Congregationi nostrae nullatenus acceptetur, cum omnino inutile sit instituto nostro.* Hoc anno Eugenius nobilem Abbatiam sanctae Mariae de Calena propè Ciuitatem Vestanam, Dioecesis tamen Sipontinae, olim membrum Abbatiae Tremitanae, sed ante plures annos dismembratam, monasterio Tremitano reddidit, & nostrae congregationi vniuit, datis literis vnionis apud sanctum Petrum 5. Nonas Martij. De cuius Abbatiae dignitate, & antiquitate constat satis ex pluribus priuilegijs Romanorum Pontificum, & Regum vtriusque Siciliae tum monasterio Tremitano, tum etiam ipsi Abbatiae Calenatensi specialiter concessis: nam illius mentio habetur in priuilegio Nicolai Secundi Abbati Tremitano, & illius successoribus facto, & consequenter in alijs priuilegijs eidem monasterio Tremitano concessis. Extant etiam priuilegia summorum Pontificum Eugenij Tertij Abbati sanctae Mariae de Calena, eiusq; fratribus tam praesentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum, quod incipit: *Effectum*. Datum anno millesimo centesimo quinquagesimo secundo, pontificatus sui anno octauo, per quod declarat, monasterium sanctae Mariae de Calena immediatè spectare ad ius, & proprietatem Sanctae Romanae Ecclesiae, quod suscipit sub protectione Sedis Apostolicae, confirmans bona adepta, & imposterum adipiscenda, quae numerat Decernit, Abbatem ibidem canonicè electum à Romano Pontifice debere benedici, non ab Archiepiscopo Sipontino, qui volebat Ecclesiam Calenatensem Sipontinae subiectam esse, quod nulla ratione probabat: Electionem verò dicti Abbatis ad monasterij Capitulum spectare.

Item priuilegium Anastasij III. datum pontificatus illius anno primo.

Item Alexandri III. datum anno 1167. Pontificatus sui octauo.

Item

Item Cœlestini III. datum anno 1193.

Item Innocentij III. datum anno 1208. qui prædictum Eugenij III. priuilegium confirmant.

Legitur etiam donatio facta per Leonem Episcopum Sipontinum cum consensu totius Cleri monasterio Tremitano de prædicta Ecclesia S. Mariæ de Calena, Imperij Basilij & Constantini anno 33. mense Iulij, Indictione sexta, qui fuit annus humanæ salutis 1008. in qua donatione ipsa Ecclesia Calenatensis liberatur ab omni seruitio præstando Ecclesiæ Sipontinæ.

Item priuilegium amplissimum Rogerij Primi Regis vtriusque Siciliæ factum prædicto monasterio anno 1133. Indictione 12. quod à Gulielmo, item à Vuill. Siciliæ Regibus fuit confirmatum anno 1176. & ab alijs Regibus. per quod multa ei conceduntur, ac specialiter, vt nullus, præter Romanum Pontificem, aliquid ab eo, vel ex eius bonis exigere possit. numerat bona tunc per monasteriũ possessa. concedit, vt Abbas, & monachi habeant potestatem conferendi honores, & publica officia Vassallis in terris, & villis monasterio subiectis. Constat ex eodem priuilegio, totum territorium castri Pescharij, nunc vulgò Peschaci, exceptis portu, & arce, ad monasterium spectauisse: & sic consequenter multa illius bona, & iura fuisse à laicis occupata: nam progressu temporis dictum Cœnobium non solùm multis bonis temporalibus, & iuribus fuit violenter spoliatum, sed ad tantam desolationem redactum, vt nullus amplius ibi monachus maneret, cum Eugenius IV. illud Tremitano Cœnobio restituit, & vniuit. Quod postea Sixtus V. iterum separauit, & in Abbatiam Conuentualem erexit. quam separationem, & erectionem Clemens VIII. anno 1594. confirmauit, & probauit per literas Apostolicas, quæ sunt Romæ in monasterio Pacis: licèt pauci canonici propter intolerabilem aëris intemperiem incolere illud possint. Abbas, & canonici dicti monasterij temporalem iurisdictionem exercent in pago, qui Silce nuncupatur. Iurisdictionis ambitus quatuor, & viginti milliaribus Italicis continetur. Hoc eodem anno propositum fuit in Capitulo Generali, an Abbatia sancti Columbani ciuitatis Bobij, quæ sæpius nostræ Congregationi fuerat oblata, deberet acceptari, & resolutum, quòd posset acceptari sub certis conditionibus, propter quas vnio forsan effectum suum non est assecuta.

Caput vigesimumprimum.

De Lateranensi Basilica, & Congregatione per Eugenium IV. ex Canonicis Frigdionarijs reformata, & restituta.

Annus iam circiter quingentesimus supra centesimum agebatur, posteaquàm Bonifacius VIII. Lateranensem Basilicam, exactis Regularibus canonicis originarijs seculares substituerat, communibus monasterij bonis in particulares præbendas singulis canonicis distributis. cum ecce Beatissimus Pontifex Eugenius illius statum recogitans, & diuinum cultum in illa neglectum, vtpote Sacerdotibus, & Clericis destitutam, & consequenter populorum ad illam accedentium deuotionem satis frigescentem animaduertens, ad primæuum statum reducere, & terminos antiquos Patrum per Bonifacium (vt illius verbis vtar) translatos restituere decreuit. Quod qualiter gestum sit ex actis Capitularibus Congregationis, & etiam ab autore Sinchrono, qui omnium ferè gestorum testis oculatus, & præsentaneus, & Lateranensis Basilicæ Prior extitit, Aurelius Placentinus sæpe in hoc libro nominatus, fideliter acceptum hic reddendum curabo. Hic namq; Beat. Pontifex cum adhuc Cardinalis existeret, in Ecclesia B. Pauli sibi commendata monasticum institutum, exactis monachis Cluniacensibus, per Cassinenses paulò antea Patauij in æde S. Iustinæ reformatos, & sanctitatis fama celebres annuente Martino V. reparauerat, & ad pristinum vigorem, ac splendorem reddiderat. Quam ob causam videns suum desiderium optimè adimpletum, & monachos per illum constitutos cum summa totius Vrbis ædificatione diebus, & noctibus diuinas laudes in ea persoluentes, & in summa districtione vitæ monasticæ degentes, exultabat vberius, & dictam Ecclesiam, & alias frequenter visitabat. Quadam autem die Lateranensem Basilicam ingressus, videns illam ornamentis spoliatam, ministris viduatam, & cultum diuinum prope neglectum, firmiter statuit, si Deus illi vires tribuisset, prædictam Basilicam ex canonicis regularibus, sicut fuerat antiquitùs, reformare. quod consilium illius animo tam firmiter adhæsit, vt Pontifex renunciatus canonicos ex Frigdionarijs accersiri faceret, quibus suæ mentis arcanum de dicta Ecclesia per illos reformanda patefecit: quanquam ob causas superius narratas res illi minus ad votum successisset: nam seditione Populi Romani contra Eugeniũ exorta, per flumen ad Ostia Tyberina, & inde Pisas traijcere coactus fuit. Postea Florentiam abijt, vbi per aliquod temporis spatium est commoratus. inde Bononiam, & Ferrariam profectus, iterum Florentiam est reuersus, vbi Generalem octauam Synodum absoluit, præsentibus Imperatore, & Pa-

I.

23. Monaster.

triarcha Cōstantinopolitanis. Tandem ann. 1442. inter Italiæ Principes pace composita, prius quàm ad Vrbem reuerteretur, Patribus nostris in Capitulo Generali Ferrariæ congregatis, canonicos triginta duos ad Lateranensem Ecclesiam reformandam Romam mittere præcepit, qui dicto parentes R. P. D. Aurelium Placentinum tunc Rectorem Generalem cum quatuor socijs, videlicet D. Philippo Vtinensi, & D. Gulielmo Alemanno, & D. Syluestro Alemanno, & D. Ioanne Ferrariensi, & Fr. Nicolao Conuerso ad Vrbem destinauerunt. qui Romā venientes in palatio Lateranensi commorantes, dū monasterij fabricam disponunt, intra paucos dies omnes ægritudine corripiuntur, ac ex illis D. Philippo de Vtino sublato, reliqui ad alia congregationis monasteria reuertuntur. Quod Eugenius resciens, & in suo proposito persistens, anno sequenti, dum Senis moratur, ad Vrbem reuersurus, ad Generale Capitulum alias literas dirigit iubens, triginta canonicos cum Priore Romam destinari, qui D. Benedictum de Placentia, qui etiam erat Visitator in Priorem electum cum triginta canonicis Romam miserunt, quos Pontifex in eodem palatio Lateranensi recipi, donec monasterium absolueretur, & suis impensis necessaria illis ministrari præceperat, deputato eisdem S. Syluestri sacello, quod erat apud Sancta Sanctorum, vt in eo missas, officiaq; diuina pro interim celebrarent. Id animaduertentes canonici seculares, qui tunc Lateranensem Saluatoris Basilicam tenebant, numero duodecim, compertaq; Pontificis voluntate illos eijciendi, & loco illorum regulares canonicos ponendi, festo die sanctissimæ Eucharistiæ, quo magnus rusticorum ad Vrbem est concursus, manu valida virorum agrestium, & plebeiorum agglomerata, nostros in palatio Lateranensi commorantes, & nihil tale suspicantes, post mensam inter gratiarum actiones adoriuntur, & fractis ianuis quosdam per fenestras fugere compellunt, alijs captis, & malè habitis, totam illorum supellectilem, cum libris diripientes, quos superuenientes Conseruatores Populi Romani de manibus illorum eripuerunt, & ad palatium S. Petri deduxerunt. His Eugenio Senis adhuc moranti renunciatis, grauiter accepit, & Romam reuersus in Conspiratores animaduertit. Quod verò scribit Platina in Eugenio, Pontificem, vt omnia pacata inueniret, Aloysium Patauinum S. Laurentij in Damaso presbyterum Cardinalem præmisisse, qui & canonicos regulares pulsis secularibus in Ecclesiam Lateranensem remisit: pulsi enim à presbyteris secularibus fuerant, dū contenditur, vtri Christi corpus ferrent in celebritate eiusdem, dum Litaniæ fiunt, ac supplicationes, puto errorem esse, & quæ Sede Pontificis per obitum Pauli II. vacanre contigerunt, Platinam in Eugenij Pontificatum retulisse. nam quomodo canonici regulares cum secularibus contendere poterant, vtri Christi corpus ferrent in celebritate eiusdem, qui nondum ad Lateranensem Basilicam fuerant admissi, nec aliquod ius in dicta Basilica sibi quæsiterant. Sed nec illud verum, Aloysium Cardinalem ante Pontificis aduentum canonicos regulares in eadem Basilica eiectis secularibus reposuisse: nam nostri ad sua monasteria protinus repedauerunt.

Cæterùm dicto anno 1443. Eugenius sub fine Septembris Romam veniens tertiò nostris iubet, vt Priorem cum alijs triginta canonicis quantocyus ad Vrbem mittant, quo illi nuncio accepto plurimum sunt animis consternati: putabant enim Pontificem ob difficultates iam compertas animū vel despondisse, vel saltem auertisse. ne tamen contumaces haberentur, in Generalibus Comitijs anni sequentis, qui fuit 1444. sic ab illis deliberatum lego. *Item deliberatum est, vt pro debito nostro obediatur voluntati, & exhortationi Sanctissimi Patris, & Domini Nostri Eugenij Papæ Quarti, qui vult, quòd iterum reuertamur Romam ad monasterium sancti Ioannis in Laterano in præsenti mittantur quatuor Sacerdotes, & duo Conuersi ad necessaria præparanda, deinde tempore opportuno mittantur reliqui.* Pro cuius decreti obseruantia D. Nicolaum Bononiensem Priorem Lateranensem eligunt, designatis alijs triginta canonicis ad iter paratis. sed ipsum Priorē eum duobus tantum Fratribus cum literis excusatorijs ad Pontificem mittunt, cum omni submissione suam ipsorum impotentiam ad tam graue onus subeundum ostendentes, & à proposito desistere plurimum obsecrantes. quòd audiens, contra illos excanduit, nec per triginta dies ad suam audientiā amplius admisit. Verùm officijs Venerabilium Patrum D. Arsenij, & D. Cypriani monachorum sanctæ Iustinæ, ac D. Matthæi canonici sancti Georgij in Alega, qui erant Pontificis cubicularij, tandem placatus, quippe qui bona de nostris locuti sunt, significantes Conuentū canonicorum in Generali Capitulo iam designatum: sed timuisse illos, periculo tam manifesto seipsos exponere, Dominū Nicolaum Priorem, & socios accersiri fecit, sciscitatusq;, num Generale Capitulum Conuentum Romam mittendum ordinasset, ita factum reperit. Interim canonici seculares Laterani commorātes hoc audito, cum amicis Populum contra Pontificem erigere nituntur, asserentes, illum Romanos ab Ecclesia velle eijcere, vt forenses introducat ad asportandum capita Sanctorum Apostolorum. Quos Pontifex benignè satis allocutus, cum nec promissis, nec blanditijs flectere posset, tandem conuocato Consistorio Cardinalium propositum mentis suæ de Lateranensi Basilica per canonicos nostræ congregationis reformanda patefecit, quibusdam contradicentibus. Sed maior pars Consilium Pontificis probauit: quam ob causam expeditæ fuerunt literæ Apostolicæ, quibus munus visitandi canonicos seculares duobus S.R.E. Cardinalibus fuit demandatum, ij fuerunt D. Thomas Episcopus Bononiensis, qui postea fuit Summus Pontifex Nicolaus V. & D. Petrus Barbo Venetus tituli S. Marci, qui postea fuit Pontifex, & Paulus II. nuncupatus, qui dictos canonicos visitantes, cum omni priuatione dignos inuenissent, illi per Pontificem vocati, sponte

II.

in

in eius manibus suos canonicatus resignauerunt.

III. His peractis, Pontifex de consilio, & voluntate Cardinalium literas Apostolicas edidit in forma Bullarum, quibus Lateranensem Basilicam cum omnibus canonicatibus, beneficijs, capellis, bonis, & iuribus spiritualibus, & temporalibus canonicis regularibus nostræ congregationis perpetuò regendam tradidit, iuxta mores, & laudabiles consuetudines eiusdem congregationis, & omnes canonicos nostræ congregationis creauit canonicos eiusdem Basilicæ Lateranensis, & ab illa canonicos Lateranenses deinceps vocari præcepit. Datæ sunt literæ Apostolicæ 4. Idus Ianuarij anno 1445. quæ in libro Indultorum nostræ congregationis legi possunt, quibus expeditis, missoq; pro Conuentu canonicorum illos in possessionem dictæ Basilicæ corporalem misit. Primusq; Prior, qui possessionem corporalem apprehendit, fuit D. Benedictus de Placentia anno 1445. electus: nam D. Nicolaus eo anno electus Episcopus Bononiensis, obijt Lucæ in æde S. Frigdiani.

Rursus anno sequenti aliam Bullam condidit, qua nostros canonicos Frigdionarios ex compluribus authenticis documentis, & priuilegijs à se visis, de veris antiquis, & originarijs canonicis Lateranensibus existere declarauit. & propterea nostram congregationem non amplius S. Mariæ de Frisonaria, sed Saluatoris Lateranensis perpetuis futuris temporibus appellari præcepit. quod ne quis per iactantiam, & contra veritatem me scribere suspicetur, præterquam quod inferius data opera monstrabitur, eiusdem Pontificis priuilegium hoc loco inserere opportunum iudicaui. quod eiusmodi est, videlicet:

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Cum ad sacratissimam venerandam Lateranensem Basilicam dirigimus oculos mentis nostræ, & inter innumeras curas pro commissa nobis Christiani populi salute desuper imminentes, nos ad contemplandam diuinæ, & admirabilis Ecclesiæ sanctitatem, celebritatem, & eminentiam religiosa meditatione conuertimus, tanta profectò sacri loci veneratione, & deuotione mouemur, ac deducimur, tanta in Deum exultatione perfundimur, & ad ineffabilia sacramenta, & tantarum virtutum admiratioñe diuinorum mysteriorum stupore afficimur, vt nullum Deo nostro acceptabilius holocaustum, & sanctis Pontificibus ministerium dignius Saluatori mundi credamus afferri, quàm cœleste in terris habitaculum, locum sanctuarij, Ecclesiarum omnium clarissimum lumen, & speculum singulare, quod totus orbis miratur, & prædicat, studiosius exornare, & colere, omni cura, & pietate decorare, honoris titulis singulariter sublimare, ac vt in eo maiestas Altissimi diebus, ac noctibus puris mentibus, & deuotis obsequijs collaudetur, ac spirituali, & temporali ornatu præclarè refulgeat, indefessam diligentiam adhibere; & quidquid virtutum Domino largiente donatur, in illius venerationem cõsumere. Recolimus namq; gloriosam huius sanctæ Basilicæ constructionem, quando à Christianissimo inclitæ recordationis Constantino Augusto in honorem Saluatoris nostri miræ pulchritudinis exstructam, ac fundatam, & suis opibus, ac priuilegijs ditatam legimus, postquam per beatæ memoriæ Syluestrum Papam (sicut per sanctos Apostolos, Domino reuelante cognouit) renatus fuerat fonte baptismatis, ex quo Constantiniana extitit appellata, in mentem venit sacrati temporis grande priuilegium ante omnes Christianæ fidei, & orthodoxæ Religionis Ecclesias; & postquam brachio Domini exercitaam ex alto, & de persecutoribus parta victoria, eo loco primum in sublime se erexit vocabulum Christianum, & in sanctis altaribus lætantibus populis splendens vexillum Crucis effulsit. Et profectò non immeritò ex illius temporis memoria, & salutari infusione lætitiæ in Ecclesiis victorijs, & tranquillitate gloriantibus deuotis, lacrymæ nobis per ora distillans, & corporis, & spiritus lætitia in sancti gaudio cor nostrum, & caro nostra exultant in Deum viuum. ponimus ante oculos Saluatoris nostri nomen in eo loco primum publicè veneratum, cuius gloria sacra Basilico extitit dedicata, quoniam virtutum Domino diuinitùs operante liberè datum est, Catholicas Ecclesias construi, quod Imperialis iussio inhibuerat. inspicimus diuinum locum apud sacrum Patriarchium nostram, & celeberrimum Laterani palatium, vbi & Orbis Princeps, & iugis sanctorum Pontificum columnarum Christi successio habitauit, quo ex loco fidei orthodoxæ, & Christianæ dignitatis veritas à sanctis Pontificibus veris Spiritus sancti organis toto Orbe personuit: quæ in hoc extitit fundata principio, ac solidissimo, & sublimi fundamento. Contemplamur mirabilia opera Dei, & sanctificatum miraculis locum, quem sanctus Syluester Christi sacerdos nouo sanctificationis, & chrismationis oleo ante omnes Ecclesias diuino nomini dedicauit, quando imago Saluatoris nostri cunctis cernentibus visibiliter legitur apparuisse. quam deinde sacram Basilicam beatissimum Pontificem Gregorium multa operositate, & diligentia reformasse, & sacratis manibus confirmasse traditum est. In mentem subit, quot martyres, quot Pontifices, quot Sancti Dei, quot Christiani Principes sacrum locum casta mentis intentione calcauerint, quantos locus ipse genuerit, & non indignè; quanto Ecclesiæ Dei locis alijs præstantiores existunt, tanto hæc Sacrosancta Ecclesia illis omnibus est sublimior, & quidquid est in alijs sanctitatis, refertur ad caput, ad cuius dignitatem, & merita parum putamus omne, quod dicitur. Cernimus fidelium populorum ad hunc locum superna illustratione concursum, & ingentem charitatis, & deuotionis ardorem, quo de toto Orbe conueniunt, & locum celebrant innumera Christianorũ turbæ. Sola illis fama cognitum, & venerabilem sanctitate, & puritate fidei, & Religione Christiana se ferè minus religionis habere existimant, nisi Saluatorem mundi in illo adorassent loco, vbi primum glorificatum eius nomen, & sacra Catholica Religio extitit exaltata; & vnde cooperante Domino ad totum peruenit auditum, vbi Dei & Christi Ecclesia nata est, & adulta, martyrijs coronata, & per Religiosissimos

Prin-

Principes diuina clementia, potentia, & diuitijs maior effecta: & vbi Romanum Imperium sub iugo Christi subactum est, in eo sacratissimo orbis loco Apostolorum capita nunc cum Christo regnantium venerabiliter requiescunt: vbi sanctitatis, & religionis est caput, vbi Saluator in Apostolis mirabilis prædicatur, quorum alteri cœlorum claues, alteri magisterium Ecclesiasticæ eruditionis iniunxit: vbi Christiani Duces exercitus, & populi Dei per Euangelium genitores in præstantiori Sanctorum corporum parte diuina mysteria, & habitaculum Saluatoris venerantur, & ornant. Sanctissimas, & venerandas Basilicas, & Christiani triumphi trophæa fulgentia, & præclara monumenta in eadem Vrbe veluti pretiosa Sacraria, quasi ex lateribus assistere voluerunt loca gloriosa, vbi sanguinem fudere pro Christo. quæ residuo sacrorum corporum decore illustrantur. ipsos profectò parietes huius sacræ Basilicæ Sanctorum merita, ac huiusmodi martyrum Christi piè credimus spiritaliter emanare cruorem, & Sanctorum Christi sacris refectam esse cineribus, & ad locum sacrum Dæmones contremiscere. Hic Angelorum præsidia, Sanctorum orationes gratiam Saluatoris abundantiùs impartiri, & peculiarius Spiritus sancti adesse præsentiam minimè dubitandum est, & locum illum esse quem de toto Orbe Saluator elegerit (Sanctificauit enim tabernaculũ suum Altissimus) vbi munda sacrificia deuotarum mentium, orationes, sanctas laudes, ac Sanctorum suorum triumphos in odorem suauitatis accipere. Decet igitur, vbi totius sanctitatis est caput, vbi hærent terrena cœlestibus, vbi est gratiæ magnitudo sacratissima, holocausta, & immaculata obsequia diuinæ maiestati cum omni sanctitate persolui, & munda sacrificia offerri diuino conspectui. Huc igitur pia, & sancta inspiratione ducti, et domus Dei zelo soliciti sacratissimi Pontifices prædecessores nostri, illius secuti vestigia, cuius perfecta, et ordinata sunt opera, postquam venerabilem locum pro populi Dei salute, et summi Regis gloria decorauerunt, et ex thesauro Christi sacratissima inenarrabilibus, et incomprehensibilibus Indulgentijs, et diuinæ gratiæ largitate, et remissionum exuberantia ornauerunt, honorum priuilegijs sublimarunt, et decorarunt titulis dignitatum: Diuinam in terris familiam Clericorum, qui religiosam vitam ducerent, et ad exemplum nascentis Ecclesiæ sanctam institutionem seruarent, quos canonicos regulares appellamus, et sacrum inter clericos, et ministros Christi viuendi modum in sacrata Basilica instituerunt, firmarunt, erexerunt, et perpetuò deputarunt: vt hi primæ in terris Ecclesiæ, et matris Sanctorum Apostolica prouidentia curam gererent, qui primorum Christianæ Religionis Clericorum normam, traditiones, & instituta sectantur. Huius profectò sacri ordinis, & sancti propositi, post sanctos Apostolos, primum in Alexandrina Ecclesia Marcus Petri discipulus fuit institutor, & conditor: ac gloriosus Doctor Augustinus Episcopus diuinis regulis & doctrina decorauit, & sanctæ memoriæ Vrbanus insignis Martyr, & sanctissimus Pontifex generalis decreti ordine reformauit: & Beatissimus Gregorius Augustino Anglorum Episcopo veluti plantationem sacram in commisso sibi populo præcepit institui, & in Occidentis finibus ampliauit. Hi sunt profectò, qui Sanctorum Patrum vitam probabilem imitantur, & Apostolorum instituta instinctu Spiritus sancti renouant, qui ad exemplum illorum credentium conuenerunt in vnum, quibus erat cor vnum, & anima vna, qui Pastoribus suis iuxta Ecclesiasticas, & Apostolicas traditiones obediunt. Sicq; hæc sancta, & placens Deo institutio antiquitus, & ab ipsis ferè primordijs obseruata, extitit, & sacram Basilicam per dicti ordinis clericos per longa tempora sanctè, & salubriter gubernatam fuisse certissima scientia, & veritate comperimus, & hoc euidentissimè attestantur innumerabilia documenta. Cum autem hoc pium, & salutare institutum mundo in maligno posito, ex antiqua hostis inuidia fuerit perturbatum, & per fœlicis record. Bonifacium Octauum prædecessorem nostrum quadam illius temporis malitiæ cõsideratione immutatum, & per ipsum Patrum termini contra diuina præcepta translati noscantur, & amotis Regularibus Canonicis secularium Clericorum, & Canonicorum fuerit dicta Ecclesia curæ, & gubernationi commissa, & dignitatum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, & beneficiorum erectio, institutio, deputatio, & fundatio celebrata: certis etiam tunc expressis causis, quæ diuina clementia cum omnibus in illa immutatione narratis nostris temporibus omnino nunc cessant, & cessare amplius futuris temporibus Domino largiente sperantur: & ex præfata immutatione sancta Basilica plurimum ab illa sancta institutione in sacro cultu, diuinis officijs, & sacrosanctis mysterijs, ac in spiritualibus, & temporalibus deformata, & passa fuerit detrimenta quamplurima: & vbi prius religio, & honestas cum bonorum temporalium vbertate florebat, vix saltem vestigium potuerit bonorum temporalium apparere, & habitaculum Domini quadam spirituali, & temporali squalleret solitudine. Nihil amplius nostræ menti, nostris affectibus, nostræq; saluti, & humeris imminere conspicimus, quàm vt pristinum, sanctum, & diuinum opus, primam scilicet institutionem repetamus, Patrum terminos reponamus, & quasi iacenti manum porrigentes, sanctam Ecclesiã Lateranensem ad primæuum statum, & ordinem reducamus. Non profectò minoris existimamus mercedis, & meriti vitam hanc, & sanctam conuersationẽ primitiuæ Ecclesiæ, quæ decalescente feruore fidelium iam penè defluxit, inspirante, & prosequente diuino Spiritu renouare, quàm aliorum sacrorum ordinum Religiones amplissimè per diuinam misericordiam frequentes, & florentes eiusdem Spiritus perseuerantia custodire.

Nos igitur, qui licèt immeriti, Beati Petri residemus in loco, & prout nobis diuina clementia posse, & scire donauerit, Romanæ Ecclesiæ sanctitati, honori, & gloriæ, & sub religione viuentium salutari propagationi, & ampliationi paternis studijs efficaciter intendimus, quiq; ante Apostolatum nostrum (vt conscientiæ nostræ testis est Deus) dum adhuc essemus in minori officio constituti, specialem ad hanc venerabilẽ Ecclesiam deuotionem gessimus, & continuè spirituali

exul-

exultatione cecinimus cum Propheta, Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloria tuæ: & Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiuit, & defecit anima mea in atria Domini: Et post hæc ex speciali Apostolatus officio huic Ecclesia nostra existimus debitores, per quam datur, vt inuigilare, & præesse cæteris omnibus debeamus. Considerantes enim merito salutem expetere, qui Saluatorem toto corde venerantur: ac non dubitantes, quòd si religiosos paterna benignitate prosequamur, nostris opportunitatibus clementem Deum reperiemus. Post deliberationem prouidam, quam cum fratribus nostris diligenter habuimus, ad laudem omnipotentis Dei autoritate Apostolica, ex certa scientia, pro Ecclesiæ Dei, Catholica fidei, & Religionis Christianæ honore, & Saluatoris nostri gloria, & pro publica vtilitate, & animarum salute, & dicta Lateranensis Ecclesia statu, veneratione, commodis, & honore, præfatam sacrosanctam Basilicam ad primam institutionem, & primæuum statum reducimus, & reponimus.

Vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini regulam ibi noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus in dicta venerabili Basilica vigeat, & inuiolabiliter obseruetur. Ac decernimus, & ordinamus, & perpetua stabilitate firmamus, vt præfata Basilica per præfati ordinis clericos in perpetuam gubernetur. illam quoque dictorum regularium clericorum, & canonicorum curæ, gubernationi, administrationi, & plenissima dispositioni cum omnibus spiritualibus, & temporalibus bonis committimus, concedimus, & largimur. Sit ibi religiosorum clericorum sacer Conuentus, qui Angelicam in terris agentes vitam, in diuinis laudibus, diebus, ac noctibus persistent: et nihil aliud cogitent, nisi quod ad Domini pertinet seruitutem, et in lege Domini indefessa meditatione versentur. Pariterq; autoritate Omnipotentis Dei, et ex Apostolica potestatis plenitudine seculares clericos, et canonicos, ac eorum regimen, curam, gubernationem, et institutionem ex nunc ab eadem Basilica amouemus, et ex abundantiori Sedis Apostolicæ prouidentia tollimus, extinguimus, remouemus, ac supprimimus, illiusq; Ecclesiæ regiminis seculares clericos, canonicos incapaces efficimus, et Bonifacij prædicti institutionem, ordinationem, immutationem, et renouationem, et cætera præmissa constituta qualibet, et decreta cum omnibus inde secutis, ac si præsentibus de verbo ad verbum inserta essent, cassamus, tollimus, reuocamus, et annullamus: et quascunque Ecclesiasticas dignitates, officia, canonicas præbendas, beneficia, capellas, siue altarium beneficia quomodocunque, et à quibuscunque etiam secularibus personis instituta, et per quoscunque etiam S. R. E. Cardinales regi consueta, et quidquid ex immutatione prædicta institutum, et subsecutum extitit, ex nunc supprimimus, abolemus, et extinguimus. necnon dignitatum, officiorum, præbendarum, beneficiorum, capellarum, siue altarium prædictorum bona, iura, fructus, redditus, et prouentus ad commune patrimonium illius Basilicæ dictis regularibus canonicis in perpetuum deseruitura reducimus, appropriamus, et incorporamus. Præsentes quoque seculares canonicos, qui decem duntaxat numero superstites existunt, ac clericos, et beneficiatos prædictus autoritate, potestate, et scientia memoratis, ex causis prædictis, et alijs multiplicibus, quas ex certa scientia nostra firmissima veritate comperimus, et didicimus, à dicta Ecclesia, officijs, beneficijs, canonijs, præbendis, iuribus, et bonis prædictis amouemus, et nihil omnino iuris vllis futuris temporibus in prædictis habere volumus autoritate, et potestatis Apostolicæ plenitudine, decernimus, et statuimus: largiente Domino circa eorum statum, et salubrem prouisionem, quantum à Deo datum fuerit, viriliter prouisuri.

Quia verò diuina misericordia sub regularium canonicorum proposito deuotas Deo plures familias, cœtus, consortia, congregationes, et Ordines habet Christiana religio, et sanctam conuersationem clementia Saluatoris nostris temporibus multiplicare dignata est, nos in huius sancti operis institutione, et ad tantæ rei magnitudinem ad Saluatorem nostrum direximus nostræ meditationis intuitum; et piè considerantes, et diutius sedulis studijs reuoluentes, ad nouellam in vinea Domini plantationem, religiosam familiam Dei, congregationem de Frisonaria nuncupatam, qua sub eadem D. Augustini regula Altissimo militantes, et sacram religionem, prout certè comperimus, deuota puritate seruantes, in ipsius regula vigore, et Ordinis disciplina Saluatori pijssimè famulantur, et Religioni dediti, in carne, non secundam carnem viuentes, in gratiarum benedictionibus quotidie multiplices, et vberes fructus in agro Dominico Spiritu sancto ministrante afferre noscantur, respeximus, et mentem nostram diuina inspiratione conuertimus.

Autoritate igitur Apostolica, scientia, et potestate prædictis ordinem, et congregationem prædictam in dicta Ecclesia constituimus, ponimus, erigimus, et deputamus: et sacrosanctam Basilicam cum omnibus suis temporalibus, et spiritualibus bonis, membris, iuribus, iurisdictionibus, priuilegijs, exemptionibus in perpetuum dicta congregationi concedimus, committimus, et eorum curæ, et administrationi tribuimus, et donamus, et illi tenendam, possidendam, regendam, et gubernandam largimur, appropriamus, et incorporamus, donamus, et tradimus: vt sub præfata congregationis iure cunctis futuris temporibus permaneat. Ac statuimus, et decernimus, vt propria deinceps religio, et dicta Ecclesia Originalis ordo, et institutio habeatur, necnon vt omnia ea liberè, et propria autoritate accipere, et apprehendere, et fructus, ac prouentus in suam vtilitatem conuertere valeant, ex nostra permissione concedimus. Capitulum quoque, et Conuentum, prout regulares canonici ante immutationem prædictam, et seculares post habuisse noscuntur, cum omnibus iuribus, et priuilegijs habeant.

Decernimus præterea, ac statuimus, vt deinceps omnes dictæ congregationis Conuentus, et loca ab huiusmodi sanctæ Basilicæ titulo, et totius congregationis capite nomen accipiat, et Saluatoris Congregatio *appelletur, et singulos dictæ congregationis canonicos, vbicunque Domino seruientes, huius Basilicæ clericos, ministros, et Religiosos, ac de ipsius Capituli gremio*

in

in omnibus iuribus, & priuilegijs censeri decernimus, ac ibidem summi Regis laudes, abseruationes, gratiarum actiones, & quotidianas preces, ac sacrificia pro Christiani populi, & Romanæ Ecclesiæ salute deuoto corde, & purissimis mentibus offerant.

Monasterium insuper, & claustrum, quod apud dictam Ecclesiam pro tantæ rei institutione, & Saluatoris honore, ac nostra salute magnis expensis, oneribus, & amplissimis structuris à fundamentis ædificari fecimus, & iam ferè multa operositate consummatum est, cum eorum vsibus deputamus, concedimus, & dictæ Basilicæ bona præfata præsentia, & futura dictæ congregationis canonicis in perpetuum concedimus, & donamus, vt eorum vsibus in communi deseruiant. Viuant sub Priore vno in canonica ordine, salutarem religionem, & obseruantiam regulæ, vt sanctos decet, obseruent, copioso, & celebri congregationis conuentu, & sacro consortio, qualem iam nostris manibus ibidem introduximus, deputauimus, & diuinis obsequijs mancipauimus, & secundum prædictam regulam, & ipsius congregationis sacros mores, & salubria instituta laudabilem, et Deo deuotam conuersatioaem, & vitam agant.

Necnon omnes libertates, immunitates, exemptiones, dignitates, priuilegia à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris siue per Priuilegia, vel alias Indulgentias Ecclesiæ Lateranensis Capitulo, Conuentui, & ipsis clericis, necnon dictæ congregationi de Frisonaria concessas, siue à Regibus, Principibus, & alijs Christi fidelibus Ecclesiæ præfatæ largitas, dictæ Ecclesiæ Lateranensi, et Capitulo, et Conuentui, et ipsis regularibus canonicis confirmamus, concedimus, donamus, et autoritate Apostolica communimus. Statuentes Apostolica autoritate, et per Saluatoris mundi misericordiam, et per Apostolorum Petri, et Pauli merita gloriosa, et sub diuini obtestatione iudicij, vt nullus hominum eos inquietare, turbare, vel impedire præsumat, vel prædicta ad Dei laudem, et gloriam instituta, stabilita, perpetua autoritate firmata immutare, sed vt omnes roborare, custodire, et inuiolata seruare satagant à misericordissimo Deo, et Saluatore nostro benedictionis gratiam consequantur.

Ac volentes, et eadem autoritate decernentes, quod si forsan aliquid contra præmissa, vel aliquid præmissorum per nos, vel Sedem Apostolicam in posterum concedi, ordinari, vel immutari contingat, nisi de præsentibus de verbo ad verbũ in literis huiusmodi mentio fieret specialis, illud, et quidquid secus factum fuerit, etiamsi motu proprio, vel ex certa scientia, vel quibuscunque alijs clausulis emanauerit, irritum sit, et inane, nullamq; obtineat roboris firmitatem. decernentes insuper ex nunc, nullius roboris, vel momenti, si secus à quoquam quauis autoritate scienter, vel ignorante contigerit attentari.

Cum autem nos, qui semper istud in votis gessimus, et inter plurima, quæ pro Christianæ Catholicæ fidei, et Religionis honore, et ampliatione, et diuini cultus, et Religianis salutari propagatione, et Romanæ Ecclesiæ gloria per nos, licèt immeritos, diuina clementia nostris temporibus operari disposuit, hoc salutare opus, et sanctam reformationem nobis creditam, et reseruatam fuisse credimus, & cognouimus, circa præmissa solicitis, & efficacibus studijs intendentes, quibus salutaris feruor ex sancto desiderio semper creuit, per alias nostras literas sub Dat. Florentiæ 8. Idus Februarij Pontificatus nostri anno nano, dispositiones alias ordinauimus, & successiuè per alias literas nostras Dat. Romæ apud S. Petrum Calend. May Pontificatus nostri anno 14. & per alias literas sub Dat. Romæ apud sanctum Petrum 4. Idus Ianuarij Pontificatus nostri anno 15. secundum quod expedire videbatur, plura circa hæc reformauimus, quarum vigore Altissimo concedente, quamplurima huic præsenti nostræ plenæ, & perfectæ ordinationi, & constitutioni, & dispositioni accommoda, & vtilia tam circa dictorum canonicarum regularium possessionem, quàm administratianem, & plura alia eam per dictos canonicos, quàm per alios de mandato nostro gesta, & facta sunt: illas omnes, cum omnibus inde secutis, quatenus huic nostræ præsenti ordinationi conueniunt, approbamus, & illis per hanc nostram pleniorem, & perfectiorem dispositionem adijcimus. In cæteris autem vel contrarijs, vel quæ huic minimè conuenirent, tollimus, & cassamus, & hanc plenam, & perfectam, & integram, firmam, & illibatam ordinationem esse volumus, & decernimus. Non obstantibus dicti Bonifacij institutione, et immutatione prædictis quacunque firmitate etc. roboratis, ac priuilegijs per Sedem Apostolicam dictis secularibus canonicis beneficiatis, capitulo, dignitatibus, et officijs prædictis, vel ipsi Ecclesiæ quomodocunque concessis, et quocunque robore munitis, necnon alijs Apostolicis, et dictæ Ecclesiæ constitutionibus iuramento, vel alia firmitate roboratis, cæterisq; cantrarijs quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reductionis, repositionis, constitutionis, ordinationis, firmationis, commissionis, concessionis, largitionis, amotionis, extinctionis, suppressionis, cassatianis, reuocationis, annullationis, abolitionis, appraprtationis, incarporationis, institutionis, positionis, erectionis, deputationis, tributionis, donationis, confirmationis, cassationis, communitianis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario cantraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli eius se nouerit incursurum. Datum Romæ anns Incarnationis Dominicæ 1446. decimo octauo Calend. Ianuarij, Pontificatus nostri anno 16.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Georgius tit. s. Anast. presbyter Cardinalis de Flisco manu propria subscripsi.

Ego B. Basilicæ ss. XII. Apostolorum presb. Card. Nicen. manu propria.

Ego Antonius tit. s. Chrysogoni presb. Cardin. manu propria.

Ego Io. tit. s. Laurentij in Lucina presb. Card. manu propria.

Ego G. tit. s. Martini in montibus presb. Cardin. subscripsi.

Ego Ioan. tit. S. Mariæ trans Tyberim presb. Card. manu propria.
Ego Ludouicus tit. S. Laurentij in Damaso presb. Card. Aquileg.
Ego Dominicus tit. S. Crucis in Ierusalem Card. Firmanus.
Ego Alphonsus tit. SS. Quatuor Coronatorum presb. Cardin.
Ego Henricus tit. S. Clementis presb. Card. Mediol.
Ego Thomas tit. S. Susannæ presb. Cardin. manu propria.
Ego Io. tit. S. Sabinæ presb. Card. manu propria.
Ego Prosper S. Georgij ad Velum aureum S.R.E. Diacon. Card.
Ego *Petrus S. Mariæ nouæ S. R. E.* Diacon. *Card.*
Ego Ioan. S. Angeli S. R. E. Diacon. Card.
Ego *Franciscus* Episcopus *Portuen. manu propria.*
Ego Io. Episcopus *Prænestinus manu propria.*

Hæc Eugenius, ex quibus meritò corrigenda, quæ Iosephus Mozzagrugnus recens autor lib. 2. de rebus gestis canonicorum regularium fol. 45. pag. 2. scribit, in Bulla Eugeniana non contineri originem canonicorum Frigdionariorum, nec reduci siue restitui canonicos Frigdionarios ad Lateranensem Basilicam, sed totum ordinem canonicorum regularium in vniuersum, qui cum esset in multas familias reformatus, in familia Frigdionaria introducitur in Ecclesiam Lateranensem. si enim de illorum origine non loquitur, quid illa Pontificis verba sonát: *Huius profectò sacri Ordinis, & sancti propositi post sanctos Apostolos primùm in Alexandrina Ecclesia Marcus Petri discipulus fuit institutor, & conditor &c.* Dicet, loqui Pontificem de origine totius Ordinis in vniuersali, non de origine congregationis Frigdionariæ. At si sub ordine canonico in vniuersali non comprehenditur origo istius congregationis in particulari, cur dicit se velle, aut voluisse reducere canonicos Frigdionarios ad illam Ecclesiam, vt ipsam reduceret ad suum statum primæuũ, & constitueret in ea clericos, qui erant ordo illius Ecclesiæ originalis? Dicet enim statim aliquis, hi Frigdionarij non sunt de illis originarijs clericis à D. Marco, siue à sanctis Apostolis institutis, sed nuper in monasterio Frigdionario fuerunt instituti. Quare aut falsum dicit in verbis consequentibus, se velle reducere ad Lateranensem Basilicam illum ordinem, qui erat eiusdem Ecclesiæ primæuus, & originalis: aut de origine canonicorum Frigdionariorum agit in præcedentibus, cum dicit: *Huius profectò sacri Ordinis &c.* Deinde si non ipsi Frigdionarij ad Lateranensem Basilicam fuerunt reducti, ac illi restituti, quinam alij? an Germani, an Galli, Hispani, Hyberni? certum enim est aliquos fuisse restitutos, & nulli alij demonstrari possunt, præter Frigdionarios. Dicet, restitutus est ordo canonicus in vniuersum. Sed quid est vniuersale sine singularibus? Certè actus iste restitutionis cum sit particularis, & practicus, circa aliquam particularem congregationem, non circa vniuersale abstractum exercitus fuit: & nulla alia congregatio, præter Frigdionariam, demonstratur, circa quam contigerit illum exerceri. Sed veritas huius assertionis ex dicendis in sequenti capite planior fiet.

Caput vigesimumsecundum.

Canonicos Frigdionarios Ecclesiæ Lateranẽsi per Eugenium restitutos fuisse verè, & propriè de antiquis Canonicis Regularibus Basilicæ Lateranensis, & per reformationem factam in Monasterio Frigdionario nullam nouam Congregationem fuisse institutam.

I. Quod non desint Autores, complura de nostra congregatione falsa, ficta, & fabulosa suis in libris exarantes, quæ licèt ante centum annos, & amplius, coram nonnullis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus maturè discussa, & reiecta, necnon in causa præcedentiæ inter nos, & Ven. Monachos congregationis Cassinensis coram alijs S.R. Ecclesiæ Cardinalibus per procuratores partis aduersæ millies allegata, inculcata, & ab eisdem Cardinalibus, immò à Summis Pontificibus paruipensa, contempta, & reiecta: nihilominus ex libris allegationum eiusdem partis aduersæ, aut veriùs ex apologijs, & famosis libellis Ambrosij Coriolani, Pauli Bergomensis, & similium diligentissimè collecta suis libris denuo inserere, & contra literas Apostolicas denuo in vulgus spargere non timent, asserentes, canonicos in monasterio Frigdionario reformatos non fuisse verè de illis antiquis canonicis Lateranensibus à B. Augustino, immò à sanctis Apostolis institutis, sed in ipsa reformatione Frigdionaria tramitem successionis ab antiquis canonicis deductum intercisum, nouamq; congregationem ab antiqua Lateranensi longè diuersam per quendam Fratrem Iacobum Conuersum ordinis Prædicatorum Apostatam, & refugam institutam. Compellor hic loci, Lector Beneuole, subsistere, tramitemq; narrationis paululum intermittere, Scholasticum interim acturus, ostensurusq; si Diuis placet, in meridiana luce veritatem.

Quòd nimirum in reformatione Frigdionaria nulla noua congregatio fuerit instituta, nec trames antiquorũ canonicorum vllatenus intercisus: sed canonicos Frigdionariæ reformatos, & Laterani per Eugenium restitutos extitisse verè, & propriè de antiquis canonicis Lateranensibus à beato Gelasio, vel Augustino, vel Apostolis institutis, & ex illis continuata successione spiritualiter propagatos, & propterea nomen, ac titulũ canonicorum Lateranensium ipsis Frigdionarijs reformatis

matis non tam indulgentia Romanorum Pontificum nuper concessam, quam iure successionis per eosdem Pontifices restitutum.

II. HAnc autem veritatem, quam nullus negare potest, nisi rei, de qua nunc agimus, ignarus, vel oculis liuore suffusus, triplici genere demonstrationum sic probo. primò quidem ratione. secundò autoritate Doctorum, & Historicorum. tertiò decretis, & definitionibus Romanorum Pontificum.

Prima ratio sumitur à loco reformationis, quæ sic deducitur. Canonici antiqui Frigdionarij ante reformationem erant de veris, & legitimis canonicis Lateranensibus. hoc assumptum probo dupliciter. primò quia veteres Frigdionarij erant de antiquis canonicis per B. Frigdianum institutis, vt supra c. 6. ostendimus: Canonici verò in Ecclesia Lucensi per B. Frigdianum instituti erant de canonicis Lateranensibus: nam ipse B. Frigdianus factus fuit Episcopus Lucensis ex canonico Lateranensi, qui ad Episcopatum euectus canonicos regulariter viuentes more Lateranensium in Ecclesia Lucensi statim plantauit. secundò quia veteres Frigdionarij erant eiusdem prorsus instituti cum canonicis S. Frigdiani: nam vacante Prioratu monasterij æquè suos Priores de gremio Capituli S. Frigdiani, vel alterius monasterij congregationis Frigdianæ, sicut ex suis canonicis eligebant, vt ex forma electionum, quæ ante reformationem per illos sunt factæ, quarum supra cap. 7. meminimus, satis liquet. At sancti Frigdiani canonicos cum antiquis Lateranensibus eiusdem prorsus fuisse instituti, præter ea, quæ libro superiori cap. 45. & hoc eodem libro cap. 4. tradidimus, probabimus inferius ex compluribus literis Apostolicis. Subinfero nunc Minorem. Sed canonici reformati circa annum 1401. in monasterio Frigdionario ijdem prorsus fuerunt, & sunt cum antiquis loci canonicis ante reformationem: nam constat, quidquid nonnulli gratis remurmurent, canonicos regulares saltem ab Alexandro IV. vsque ad annum 1401. continuata successione in dicto monasterio mansisse, vt ex supra deductis patet, ac in eodem monasterio tempore reformationis quinque canonicos superstites fuisse; quorum vnus post reformationem nomine Frater Ioannes anno 1406. fuit Prior monasterij, vt patet per instrumentum institutionis primi Prioris Casoretani supra relatũ. Ergo de primo ad vltimum canonici Frigdionarij reformati, fuerunt, & sunt verè de primis antiquis canonicis regularibus Lateranensibus; & non per solam indulgentiam Pontificis sic denominati.

III. SEcunda ratio sumitur à conditionibus necessariò requisitis ad fundandam congregationem nouam. nam si canonici Frigdionarij non sunt de antiquis canonicis dicti monasterij, & consequenter de Lateranensibus, sed noua congregatio per Fratrem illum Iacobum instituta, & ab antiquis diuersa, vt nonnulli calumniantur. quæro à sic dicentibus, quanam autoritate prædictus Frater Iacobus id fecerit, an propria, an Romani Pontificis? Si propria: non ergo Religio, seu congregatio approbata, sed potius reprobata, & illius autor excommunicatus per Extrauagantem Ioannis XXII. quæ incipit: *Sancta Romana*. referente Panormitano in cap. finali, de Religiosis domibus, & Syluestro in verbo Excommunicatio 9. num. 45. & ita etiam sentiunt prædicti autores, & Angelus in verbo Excommunicatio 7. casu 22. & Nauarrus in Manuali cap. 27. num. 127. licet contrarium quoad pœnam excommunicationis sentiat Suarez in tomo de Censuris disp. 23. de excommunicatione sect. 4. num. 20. post Caietanum. Et quidquid sit de excommunicatione, certum est, Religionem propria autoritate institutam esse reprobatam cap. Ne nimia. de Religiosis domibus. & cap. Religionum. eodem titulo lib. 6. Vt quid igitur congregationem reprobatam Romani Pontifices, Imperatores, Reges, & Principes tot priuilegijs muniuerunt? Abbatijs, & aliis beneficijs, & bonis temporalibus ditauerunt? Si autem dicatur, publica Pontificis autoritate illam fuisse institutam, proferatur nobis diploma Pontificis, nos enim illud nunquam vidimus, sed nec aliquis ex aduersarijs illud nobis monstrauit. Dicetur, congregationem ab illo Fr. Iacobo institutam, postea per Gregoriũ XII. probatam. Verùm ista Gregorij XII. probatio vbi est, & quibusnam literis continetur? nos enim duo, vel tria ad summum Priuilegia per hunc Summum Pontificem canonicis Frigdionarijs tributa legimus. Primum datum Romæ apud S. Petrũ pridie nonas Iulij Pontificatus sui anno primo, scilicet anno 1407. D. Benedicto Ariminensi suo antea familiari directum, per quod Prioratum sancti Leonardi propè Veronam illi regendum committit, & reformandum. Secundum datum ibidem eodem anno 1407. per quod canonicos Frigdionarios liberat ab exactionibus, & contributionibus. Tertiũ datum Lucæ 5. Calend. Maij Pontificatus sui anno secundo, directum Prioribus, & monasterijs S. Leonardi apud Veronam, & S. Mariæ de Frisonaria, in quibus congregationem, siue institutionem approbatam supponens, priuilegia, & beneficia canonicis Frigdionarijs sic institutis elargitur. de ipsa verò confirmatione, siue approbatione nec vnum verbũ habet: nec aduersarij aliud Gregorij priuilegium proferunt. Quare quod de confirmatione congregationis Frigdionariæ facta per Gregorium XII. cõminiscuntur, gratis asserũt, & gratis negari debet.

TErtia ratio sumitur ex tempore ipsius institutionis. nam qui dicunt, nos à prædicto Fr. Iacobo nuper institutos, fatentur dictã institutionẽ factam alij sub Greg. XII. alij tẽpore Conc. Pisani, alij sub Ioan. XXIII. alii sub Martino V. quæ sententiarũ varietas, & inconstantia sola sufficiens est, ad illarũ falsitatẽ retegendã, cum non minus eã seipsis more Philistinorũ, quàm cum veritate pugnẽt. nam quomodo potuit hæc congregatio sub Greg. XII. vel tẽpore Concilij Pisani primitus fuisse instituta, quam scripturis authẽticis supra c. 10. redditis cõstat, ante Greg. XII. Pontificatum iam duo monasteria reformata obtinuisse, alterum S. Mariæ Frigdionarij, alterum S. Mariæ Casoreti propè Mediolanum? IV.

Quarta

Quarta ratio sumitur ab identitate professionis, & habitus. nam canonici Frigdionarij reformati conueniunt cum antiquis Frigdionarijs, & Lateranensibus in professione, & habitu, cum habitus antiquorum canonicorum fuerit vestis linea, quam sub cappa deferebant, à parte anteriori aperta, vt notatur in Clementina prima de electione. in verbo habitus, & fusè tradidimus lib. 2. cap. 8. & 69. quem constat esse habitum canonicorum in monasterio Frigdionario reformatorum. nam quod de scapulari nigro ab illo Fratre Iacobo assumpto, & postea dimisso, vel in almutias conuerso Ioannes Baptista Signius, & Iosephus Mozzagrugnus Aesopi fabulam de cauda vulpeculæ renouantes, comminiscuntur, pace illorum fabulæ sunt, & nugæ potius contemnendæ, quàm ratione aliqua redarguendæ.

V. Secundò principaliter probari potest hæc veritas autoritate, & suffragijs omnium Doctorum, & Historicorum de hac re scribentium, paucissimis exceptis, partibus in causa formalibus existentibus, & in odium nostræ congregationis, potius quàm in veritatis obsequium scribentibus, qui nostros Frigdionarios de veris antiquis canonicis Lateranensibus esse fatentur, & pro talibus agnoscunt: & propterea primum locum inter omnes regularium ordines vltrò illis ac libentissimè concedunt. quorum primus sit beatus Antoninus Archiepiscopus Florentinus, qui nostræ reformationis initium optimè nouit, cum vixerit temporibus Martini V. Eugenij IV. & Nicolai V. & nonnullos ex nostris primis reformatoribus forsan vidit, & allocutus fuit. Hic enim in Summa Histor. par. 2. tit. 15. cap. 16. in fine sic ait: *Circa annos Domini 1080. vt refert Vincentius in Speculo Historiali lib. 26. cap. 51. post Sigibertum tempore Gregorij VII. Papæ, & Henrici Imperatoris, cœpit reflorere in Ecclesia B. Quintini Beluacensis ordo canonicorum regularium, primùm ab Apostolis, postea à B. Augustino Episcopo, & Doctore eximio regulariter institutus, sub Magistro Iuone venerabili eiusdem Ecclesiæ Præposito, postea Carnotensi Episcopo, qui post Isidorum fecit compilationem antiquam decretorum. In diuersis autem regionibus reperitur ordo, & modus viuendi dispersus, de quo etiā habetur in iure notatum, vt extra de Statu monachorum, & canonicorum regularium. cap. Quod Dei timorem. De isto ordine fuerunt visi insignes viri, & Doctores, Hugo de Sancto Victore, & Riccardus de S. Victore, & Hugo de Foglieto, de quibus infra dicetur. Et cum in processu temporis esset satis collapsus, refloruit ad vitam regularem circa annos Domini 1380. vt dicetur infra. & cap. 23. §. 2. nam canonici regulares, qui dicuntur principium habuisse à Gemma Doctorum D. Augustino, à regula sua relaxati erant, & deformati: sed reformati à Domino mediantibus duobus viris scientia, & vita præclaris. & iam dilatati sunt per Italiam in fratribus, & monasterijs, degentes in regulari obseruantia. & primus eorum locus fuit, & est propè Lucam, & dicitur Frisonaria, vnde congregatio illa, quæ sub vno capite gubernatur, dicitur de Frisonaria, & Abbatiam Fesulanam possident. Et post eos quidam alij Religiosi ordinis Eremitarum, segregantes se ab ipso ordine, vt restrictius viuerent, sumpserunt statum, & habitum canonicorum regularium B. Augustini &c.* Hæc D. Antoninus, qui satis apertè indicat, reformationē Frigdionariam non fuisse nouam institutionem, sed antiqui ordinis canonici per B. Augustinum instituti, & per B. Iuonem reformati, ac iterum relaxati restitutionem factam, non per vnum Conuersum ordinis Prædicatorum Apostatam, vt quidam calumniantur, sed mediantibus duobus viris, scientia, & vita præclaris, de quibus supra dictum fuit, & infra dicetur.

Scio locum D. Antonini à recenti Scriptore Iosepho Mozzagrugno lib. 8. fol. 8. pag. 2. corruptū, dum ait: *Relaxatos postremo tempore generaliter canonicos regulares à sua regula, testatur idem Archiepiscopus, cum postea intulit, reformatos mediantibus duobus viris sub binas congregationes has, nos hebine nouos ordines compellauimus impropriè, licet.* falsum enim est, dicere D. Antoninum illos duos viros præclaros reformasse ordinem canonicorum sub binas congregationes: nam ille solùm dicit vnam congregationem de Frisonaria nuncupatam illos reformasse, vt legenti parebit. nam quod subdit: *Et post eos quidam alij Religiosi ordinis Eremitarum &c.* satis indicat, illos posteriores, qui ex Eremitis statum, & habitum canonicorum regularium assumpserunt, diuersos fuisse ab illis, per quos ordo canonicus mediantibus illis duobus viris præclaris fuit reformatus.

Secundus est Frater Iacobus Philippus Bergomensis ordinis Eremitarum, autor Supplementi Chronicorum, qui licèt in prioribus editionibus suorum librorum de hac ipsa congregatione, & de toto ordine canonicorum regularium multa falsa, & contumeliosa scripserit. & in secunda editione anni 1502. alios errores addiderit: tamen in vltima recognitione, quam Supplementum Supplementi nuncupauit, impressa Venetijs anno 1506. admonitus præsertim per literas ab Augustino Ticinensi, inter alia errata, quæ in dicto opere emendauit, quæ contra veritatem, & contra totum ordinem canonicum, & specialiter contra nostram congregationem scripserat, de veritate certior factus lib. 14. sub anno 1407. sequentibus verbis sic retractauit. VI.

Origo & procursus canonicorum regulariū, eorumq; ad nostra vsque tēpora regularis obseruātiæ cōtinuatio.

Ordo Canonicorum Regularium ab Apostolis primō institutus, idemq; à B. Augustino apud Hipponem Africæ vrbem diuinis institutionibus decoratus, refloruit varijs postmodum temporum successibus in Hispanijs, Gallijs, reliquisq; per Orbē Regionibus, & per Italiam mirum in modū est profusius dilatatus. Sed apud Burgundiam in Beluacensi Ecclesia sub magistro, sanctoq; viro Iuone eiusdem Ecclesiæ Præposito ad pristinam eiusdem ordinis obseruantiam effloruere capit 22. Imperij Henrici Quarti anno. Testis est Sigibertus in

ta Chronicis, & Vincentius Historialis lib. Historiæ suæ 26. cap. 51. Hanc veritatem sequitur, & refert Fasciculi temporum autor, & Venerabilis Antoninus Archiepiscopus Florentinus 2. suæ Chronicæ parte, tit. 15. & cap. 16. quod incipit: Circa annos Domini MLXXX. sicut etiam id colligi potest ex ipsius B. Augustini sermonibus de moribus, & communi vita clericorum. Quod & Romanorum Pontificum Canones, & Doctorum dicta verissima veritate testantur. Cæterùm quonam successu in Italia, & apud cæteras quamplures nationes varijs temporum emergentibus casibus, idem ordo multipliciter à Domino sit reformatus, optimè testantur vetustissima, & authentica librorum testimonia. nam per sanctissimum virum Frigdianum Lucensem Episcopum, de quo magnus meminit Gregorius in Dialogorum libro per Tusciam, & per vniuersam penè Italiam fuit sparsus, & auctus. In Anglia quoque per Augustinum Anglorum Episcopum iussu, & mandato beatissimi Gregorij institutus est, quod habetur in Decretis à Gratiano cap. Quia tua fraternitas 12. q. 1. In Gallijs etiam ante, & post longa tempora beati Hugonis, & Riccardi de S. Victore. itemq; in Italia vsque ad tempora B. Damiani apud Rauennam primum in canonica S. Mariæ in Porta, deinde per Italiam ab eo capite est diffusus. ipse namq; vir sanctus clara ex familia de Honestis Rauennæ natus, prius apud Auelane locum Eremiticam duxit vitam. Deinde Episcopus Ostiensis, & Cardinalis ordinatus tempore schismatis inter Cadolum Episcopum Parmensem, & Alexandrum II. pileo à se spontè abdicato, ad Canonicam præfatam se transtulit, ibiq; post multa præclara librorum edita opuscula, & pietatis magnificè gesta, eiusdem loci Prior sanctè, pièq; in Domino quieuit. Extant vsque in præsentiarum constitutiones ab eo editæ de communi vita regularium clericorum, & Paschalis II. autoritate confirmatæ. Floruit idem ordo, & mirabiliter auctus tempore Benedicti XII. qui circa annos Domini 1342. ipsum ordinem priuilegijs, & constitutionibus ab ipso approbatis decorauit.

Verùm enim verò canonicus idem ordo in Hetruriæ regionis florentissimæ agro Lucensi apud canonicam sanctæ Mariæ in æde Frigdionaria fœlici religionis successu à Domino est reparatus. de ipsa quidem Ordinis continuatione meminit idem Archiepiscopus Florentinus eodem tit. & cap. 33. §. etiam flores apparuerunt in terra nostra. nam vt idem testatur, & canonici regulares, in loco prænominato olim ab Illustri Mathilda Comitissa condito, duobus mediantibus viris eiusdem ordinis professis vita, & doctrina præclaris circa hæc tempora à Domino sunt reformati. et vsque hodie Abbatiam Fesulanam possident, sub vno capite, & congregatione degentes. Sed veriùs dicuntur canonici regulares D. Augustini, & congregationis Lateranensis S. Saluatoris de Vrbe. At qui fuerint præfati duo viri, authenticis scriptis, & certa veritate compertum habetur. hi videlicet extiterunt eiusdem sanctæ regularis obseruantiæ autores Domnus Leo de Carate, & Domnus Thadæus de Bonasco, seu secundum quosdam de Bagnasco Papien. canonici ambo regulares Cœnobij S. Petri Papiæ in Cœlo aureo professi: & ipsi Venerabilis Patris Bartholomæi sacerdotis Dei præconis celeberrimi, ciuisq; Romani de Columna consilio, & hortatu ad præfatum locum se recipientes, sanctam reformationem sub regulari eiusdem ordinis obseruantia, & sub altissima paupertate Dei cooperante gratia fundarunt. Siquidem Leo, qui ante Leonardus dictus est, dum præfati Cœnobij S. Petri in Cœlo aureo Prior existeret, & Iuris canonici doctor eximius, vir sanctus; & quasi alter Elias Dei spiritu feruens, per omnia certe probatus, zelo arctioris vitæ ex præfato cœnobio ad eum locum reformandum, de consensu tamen Abbatis, & Conuentus gaudens se contulit. quod & publico super hoc instrumento, rogato manu Ioannis de Piscarijs Notarij, & ciuis Papiensis. eius exemplar vsque ad nostra tempora penes quendam ciuem Papiensem de Vechijs repositum esse dignoscitur. Hunc itaq; virum paulò ante præcesserat Venerab. sacerdos, & cōcanonicus eiusdem cœnobij S. Petri præfatus Domnus Thadæus, qui diuino numine afflatus, & præfati sacerdotis Bartholomæi suasu anno Domini 1402. prius præfatam Frigdionariæ canonicam Vicarius, & subinde Prior non multò post dicti D. Bartholomæi & præsidentis coadiutor incredibili prouidentia gubernauit: cuius nō longè post Priorali administrationi prælibatus Domnus Leo successit anno salutis 1408. quo tempore idem Pater Leo Domni Vicentij Ianoti Prioris S. Frigdiani de Luca precatu nonnullos ex suis canonicis ad eiusdem Ecclesiæ reformationem concessit, vt habetur in Archiuio S. Frigdiani ex instrumento rogato manu Ser. Raphaëlis quondam Nicolai Benedicti de Luca. Igitur prænominati duo viri, quasi duo candelabra rutilantia, eam Congregationem vitæ postmodum, & doctrinæ splendore mirabiliter illustrarant. erat etiam apud Carthusiense cœnobium non longè ab eo Frigdionariæ loco distans Prior Ven. Pater Nicolaus de Albergatis, Bononiensis, postea Cardinalis tit. S. Crucis ab Eugenio IV. creatus. hic cognito sanctorum virorum proposito, eum ad locum eos ipse perduxit: Siquidem eo in loco idem canonicus ordo per longa annorū tempora indefessè viguerat, quod & testantur eiusdem loci antiqua Pontificum priuilegia. non longè verò post contigit, vt vnà cum Pontifice Maximo Gregorio XII. Domnus Gabriel Gondulmerius postea Eugenius huius nominis IV. eiusdem Pontificis Gregorij ex sorore nepos Cardinalis, dum ad Lucensem Vrbem peruenisset, huius sancti propositi inclito còmperto successu, singulari admodum lætitia gauisus est: nam dum antea Venetijs, & Pataui ad eiusdem sacras Bartholomæi Patris Conciones innumerabilis ferè populi concursus haberetur, quamplures vtriusque sexus ex Patritio Veneto sanguine iuuenes ad Christi suaue iugum conuertebantur, ex quorum numero idem Domnus Gabriel vnus erat, qui simul cum paucis Patricijs Venetis congregationi sancti Georgij de Alega initiū dederat. hic itaq; Domnus Gabriel eidem Patri Bartholomæo filiali charitate deuinctus, sancta illa societate mirificè oblectatus, illius insuper & loci patrocinia spontè suscepto, satis egit, vt locus ille sacer sub Sedis Apostolicæ protectione, Pontificiq; autoritate, & pri-

& priuilegijs amplissimis muniretur. hæc siquidem sancta Religio, eiusdēq; ordinis reformatio, licèt ab eo loco, vnde ipsius reformationis initium sumpserat, quandoque fuerit denominata: idem tamen Dominus Gabriel, postea Eugenius IV. initio Pontificatus Lateranensem Ecclesiam, in qua per longa annorum tempora præfatum ordinem canonicum, testantibus Pontificum priuilegijs, peruiguisse constat, ad pristinum eiusdem ordinis statum reducere volens, dicta congregationis canonicis accersitis, de consilio, & consensu Dominorum Cardinalium, certa scientia, motu proprio, & autoritate Apostolica eidem congregationi mox ipsum locum restituit, sicq; incorporauit, vt deinceps præfata congregatio ab ipsa Ecclesia Lateranensi perpetuis futuris temporibus denominaretur, & dictæ congregationis canonici de eiusdem Basilicæ capitulari gremio clerici censerentur, & essent. quod & idē fecit Nicolaus Quintus, sed & Sixtus Pontifex huius nominis Quartus speciali priuilegio, & decreto motu proprio voluit, & declarauit, vt ipsius congregationis canonici eodem quoque titulo perinde gaudeant, & perfruantur, ac si vt prius, dictam Basilicam gubernarent. Cuius quidem ordinis nomen quum celeberrimum vbique locorum per totam Italiam prædicaretur, in eum clarissimi generis viri ingressi, eumq; ordinem verbo, & exemplo, atque doctrina plurimum auxerunt, & conseruarunt: qui non minus probitate, moribus, cæterisq; virtutum ornamentis, quàm prosapia clarissimi extiterunt; quorum etiam doctrinis ipsa Religio aucta, & illustrata fuit. Præcipuos tamen Paulum Veronensem, & Timotheum eiusdem Pauli ex fratre nepotem diuinorum eloquiorum vehementissimos, atque eruditissimos Dei præcones existimo. Sed longè antea ab exordio dictæ congregationis habuit Ordo prædictus in primis Venerabilem D. præfatum Bartholomæum Columnæ præconem celeberrimum, & eiusdem loci primatem priorem habuit. insuper D. Iacobum Bergomensem de Aduogadris, in seculo Almericum, iurisq; consultum peritissimum, qui & præfati Bartholomæi discipulus, non multò post dictæ reformationis initium ingressus, eam congregationem prædicando; moribus vita, atque doctrinis plurimum decorauit. fueruntq; eiusdem D. Iacobi sub Patris Bartholomæi disciplina condiscipuli, & Religione socij, eruditissimi viri D. Petrus de Rido Patauinus Ciuis, & D. Nicolaus de Curte Papiensis, viri certè regiminis cura præstantes. Habuit & Titum Ferrariensem, Nicolaum, & Cyprianum Bononienses, Bassianum, & Simonem Mediolanenses, Philippum Vtinensem, Raphaëlem Placentinum, Iacobum Foroliuiensem, Dominicum Taruisinum, Celsum, necnon Matthæum, & alterum iuniorem Timotheum Veronenses, quorum primus complures edidit libellos, doctrina insignes aduersus canonici ordinis impugnatores; secundus elegantissimos à se libellos editos reliquit, tertius Philosophus acutissimus, & Theologus eruditissimus magno pretio Patauij habetur; vita, sanctimoniaq; præcipuus. Habuit & Ioannem Vercellensem de Aduogadris, Adeodatum, & Blasium Vicentinos, aliosq; viros integerrimos, & in declamationibus prædicatores illustres, atque alios complures in omni doctrina, eloquentia; & sanctimonia percelebres.

Verùm quia de Canonicorum Ordine supra lib. 9. aliquid cursim diximus, non ab re pauca hæc, quæ sequuntur, post dicti libri impressionem ad nostram notitiam nuper allata, clariori comperta veritate subnectimus.

Canonicorum igitur Ordo regularium D. Augustini, à quibus directè, vt diximus præfata congregatio continuatur, & ab ipso Patre Augustino regularem sumpsit institutionem. nam, vt in dictis sermonibus de Cōmuni vita Clericorum ad verbum habetur, Clericos intra Episcopi domum habere curauit, & cum eis pariter secundum Apostolicam formam, quoad vixit, in communi degere voluit. Quibus omnibus placuit vnum in Deo sentire, & omnia in communi possidere. Et ibi inquit: Clericus duo professus est, scilicet sanctitatem, id est obedientiam, castitatem, & viuere in communi. Et vt tunicam lineam, & birrum, idest vestem desuper habitum, in communi gestarent: quia & ipse in communi acceperat. vnde inquit: nemo det birrum, aut tunicam lineam, nisi in communi, quia & in communi accepi: non decet hanc professionem. nos decet hos canos &c. Ideo in sacris Canonibus regulares Latinè, qui & canonici à Canone Græce appellantur, vt habetur de consecratione dist. 5. cap. in omnibus, vt clerici canonici canonicè viuant. glossa inquit: clerici canonici, idest canonici regulares. Et licèt in habitu superiori varijs in locis diuersi reperiantur canonici: tamen, vt colligitur per Doctores in Capitulo. Deus qui. de Vita, & honestate Clericorum. diuersitas ista non diuersificat ipsum ordinem in specie penès habitum superiorem, siue in forma, siue in colore, cum habitus superior non sit de substantia professionis; sed habitus interior, scilicet tunica linea, quæ est proprius, & legitimus canonicorum regularium habitus, & in eo propriè profitentur: ita enim pulchrè notatur ex gloss. Ioannis Andreæ in verbo habitus. in Clement. prima de Electione. Et addit; quod varietas coloris in habitu superiori non causat diuersitatem ordinis seu Religionis canonicorum. Sunt ergo omnes isti canonici, de quibus paulò superius diximus, vnius eiusdem ordinis, cum illis, qui habitu lineo Regulam Augustinianam profitentes, primùm ab Apostolis in primitiua Ecclesia sunt instituti, & per Augustinum regularibus constitutionibus ad communem regularem vitam restituti: vt etiam colligitur ex præfatis sermonibus de Communi vita Clericorum, & constitutionibus, & decretis Romanorum Pontificum Benedicti XII. Eugenij IV. Nicolai V. & Sixti IV. & alijs authenticis scriptis, & approbatis Testimonijs extantibus apud præfatæ cōgregationis Lateranensis canonicos: Qui etiam Rauennæ canonicam S. Mariæ in Portu, Vercellis canonicam S. Andreæ, Mortarij canonicam S. Crucis, Venetijs canonicam S. Mariæ de Charitate, montis Belli, & Bononiæ canonicam S. Mariæ, & sancti Ioannis in monte, aliasq; in pluribus locis ex longæui, & immemorabili temporis vsu

præfatas canonicas sub eiusdem ordinis primaria institutione fundatas, in pristinum eiusdem ordinis, & Regularis obseruantiæ statum Romanorum Pontificum priuilegijs fauentibus restituerunt, ac sub eiusdem ordinis continuatione reformarunt. Hæc omnia dictus Autor.

VII. NOn me latet Iosephum Mozzagrugnum lib. 8. fol. 3. pag. 2. & fol. 32. pag. 2. suo, & suorum nomine Augustino Ticinensi imponere, hunc locum ab ipso Ticinensi, & à nostris pro commodo falsificatum, & deprauatum. Verùm ad imposturam, & calumniam abstergendam sola ipsius libri inspectio sufficere potest, qui non vno tantum in loco, vbi de canonicis regularibus agitur, sed alijs innumeris à principio vsque ad finem est recognitus, & castigatus: vt non tam veteris libri noua editio, quàm castigatio meritò dici possit, quemadmodum ipsemet illius autor eam vocat in epistola nuncupatoria ad Reuerendissimum Antoniotum sanctæ Praxedis presbyterum Cardinalem ita scribens: *Cum supplementum Chronicarum mearum iam dudum à me multis laboribus, multisq; vigilijs elucubratum in Christo Reuerendissime ac sapientissime Pater, & Domine, sæpe, & sæpius quadam incredibili voluptate, & animi suauitate perlegerem, didici in ea plurima fore mendosa, pluriaq; tam antiqua, quàm noua memoratu dignissima deesse. quamobrem haud parum subtristis diu extiti. Verùm tandem cum meipsum collegissem, & rem mente diligenter voluta ssem, demum animo intensus, mea vetustatis, ac meæ tremulæ manus parumper oblitus, de ipso nouam efficere repercussionem constitui &c.* Meminit eiusdem retractationis Augustinus Ticinensis in Propugnaculo parte 4. cap. 22. qui tamen liber Iacobo Philippo adhuc in viuis agente ab ipso Ticinensi est editus, quæ si Mozzagrughus, & sui vidissent, non dubium est, quin ab impostura tam insigni calamum retraxissent; sed mea opinio certissima est, illos hanc vltimam Iacobi Philippi recognitionem nunquam vidisse.

VIII. TErtius testis est Raphaël Volaterranus in suis Commentarijs lib. 21. vbi de sacro canonicorum ordine sic scribit: *Ordo autem canonicus ab Augustino, non tam institutus, quàm renouatus: ab Apostolis enim in monte Syon exordium sumpsit, qui post Ascensionem, vt ait sanctus Thomas 2. 2. q. 88. de vitæ genere deliberantes, communia inter se omnia, ac tria vota coram Deo statuere. qui ritus à successoribus, clericisq; omnibus diu diligentissimè seruatus, fideq; postea defermescente desitus, nunc quoque in Ecclesijs amplius quadraginta perseuerat: amictus est linea tunica. tantum vesti cuicunque superaddita, quam Iacobus Apostolus Præsul Ierosolymitanus primus ex more Leuitico, veterumq; sacerdotum sibi assumpsit. post eum Marcus Alexandriæ. posteri verò diuersis inter se factis conciliabulis alij alia simul cum lineis indumenta corripuere, statutaq; condidere. nouissimè verò anno 1401. autore Leone de Carate ciue Mediolanensi eiusdem ordinis viro Cœnobium sanctæ Mariæ de Frisonaria Lucano Diœcesos reformantes, Frigdionariam nominauere. Congregationem postremò Lateranensem Eugenius Quartus, postquam eam probasset, appellari mandauit, nam eam Basilicam annos prope octingentos antea tenuerant, ex eaq; quamplures Pontifices viri maximi prodiere &c.*

Quartus est Onuphrius in lib. de Septem Vrbis Ecclesijs in Lateranensi pagina 197. vbi sic ait: *Permanserunt autem Clerici hi, qui Canonici vocati sunt in communi Monachorum more viuentes, in Monasterio Lateranensi Basilicæ adiecto annos plus minus* DCCC. *vsque ad Bonifacij Octaui Pontificatum. qui circa annum Domini* MCCC. *eos canonicos claustrales monasterio Lateranensi exire ordinauit, & seculares clericos, qui canonici seculares vocantur, collocauit, singulisq; ex redditibus Monasterij singulas prebendas speciatim constituit. Permanserunt autem pacificè Laterani canonici seculares vsque ad Eugenij Quarti Papæ tempora. Hic Pontifex cum fuisset ante Pontificatum canonicus Cælestini habitus, Monachismum, & vitam regularem maximè coluit, clericos seculares odio habens, is exactis, & in ordinem omnino redactis canonicis secularibus, in Basilica Lateranensi canonicum regularis vitæ ordinem, quemadmodum antea fuerat, renouauit, in eamq; eosdem canonicos regulares, Frisonariæ reformatos reduxit, claustrumq; &c.* Idem clarius testatur in Annotationibus ad Platinam, dicens canonicos per Eugenium Quartum Laterani restitutos eosdem fuisse, cum ijs, quos primum in Ecclesia Lateranensi Gelasius Primus locauit. quod de identitate in specie, non in indiuiduo intelligas. Vide Annotationem in Gelasio Primo.

QVintus Emanuel Rodericus tom. 1. quæstio- IX.
num Regularium, quæstione tertia, articulo primo, vbi hæc ad literam: *Respondeo dicendo, quod canonici regulares Ordinis sancti Augustini dicti Lateranenses, ab Apostolis primitus, vt narrant Historiæ, traxerunt originem, prout narrat Hieronymus Plati. sed postea à beato Augustino fuit talis congregatio regulariter ordinata, cum quibus canonicis ipse factus presbyter à beato Valerio secundam regulam ab Apostolis traditam aliquandiu vixit, qui cum post aliqua temporum spatia varias habuisset à laudabilibus viris reformationes, secundum illas varia sortiti sunt nomina. Inter alias prima fuit ista congregatio Lateranensis, quæ tamen fuit reformata in templo sanctæ Mariæ Frigdionariæ prope ciuitatem Lucæ, anno 1407. à quodam clerico nobilissimo Romano nomine Bartholomæo Illustrissimæ familiæ Columnæ, vnà cum quodam eius socio Iacobo de Anagnidi, vtriusque Iuris Doctore excellentissimo. Sed prius per octingentos annos vsque ad Bonifacium Octauum fuerunt in Ecclesia Lateranensi, à Gelasio prius discipulo beati Augustini semper viuentes. Ex qua Ecclesia, licèt imposterum plurics essent eiecti, ac iterum regressi, tandem sub Sixto Quarto Summo Pontifice omnimodam ipsius possessionem*

ami-

VI *miserunt: non tamen titulum, & priuilegia, vt ipse idem Pontifex eis concessit, vnà cum monasterio sanctæ Mariæ Pacis, in quo adhuc vsq; Romæ perseuerant. sed est notandum quod alij sunt canonici regulares congregationis sancti Saluatoris &c.* Hæc ille.

Sextus, Syluester Maurolicus in Historia generali omnium Religionum, Mare Oceanum vocata, & lingua Italica conscripta, vbi per sex integras paginas, & amplius hanc eandem veritatem pluribus testatur. quæ quoniam nimis longum foret exscribere, nunc locum indicasse suffecerit.

Septimus, Hieronymus à Sorbo in Compendio priuilegiorum, vbi testatur canonicos regulares dictos Lateranenses, ab Apostolis primam trahere originem, postea ab Augustino ordinatos regulariter.

Octauus, Laërtius Cherubinus in Bullario nuper edito ante Constitutionem secundam Paschalis Papæ II. ad quem remitto.

Caput vigesimum tertium.

Decretis Summorum Pontificum eadem veritas firmatur, & cauillationes Aduersariorum tolluntur.

I. PRobatur quin etiam assertio capitis præcedentis apertissimis Summorũ Pontificum testimonijs, & decretis, quorum primum est Gregorij Duodecimi, qui sex annis post initium dictæ reformationis ad Summum Pontificatum est euectus, cuiusq; familiaris fuerat vnus de primis dictæ reformationis autoribus, quem post sancti Leonardi apud Veronam Priorem constituerat. is enim in quodam priuilegio Prioribus, & monasterijs s. Leonardi, & s. Mariæ de Frisonaria sic reformatis concesso 5. calend. Maij, Pontificatus sui anno 2. quod incipit: *Pia nos excitat*: inter alia sic habet: *Quodq; vos omnibus, & singulis priuilegijs, prærogatiuis, gratijs, exemptionibus, immunitatibus, & præeminentijs per eandem Sedem, aut aliàs qualitercunq; vobis, & eisdem monasterijs diuisim concessis, perinde vti, & gaudere valeatis, ac si vobis, & eis monasterijs communiter concessa fuissent, &c.* Sunt enim notanda verba illa: *Vobis, & monasterijs vestris concessis.* quia priuilegia per Romanos Pontifices Gregorij Prædecessores canonicis, & monasterio Frigdionario concessa, non aliter dici possunt concessa dictis canonicis, nisi quia canonici reformati, ad quos Gregorius priuilegium dirigit, erant de illis met, qui fuerāt in monasterio Frigdionario ante reformationem, non autem noua congregatio ab illis antiquis canonicis diuersa. alioqui dicere quidem potuisset: *Monasterijs vestris concessis,* non autem verè dixisset: *vobis concessis.*

Secundum est Martini Quinti in priuilegio ipsis canonicis facto ann. 1421. pridie calend. Iulij: quod incipit: *Solicitudinis pastoralis.* Vbi hæc inter alia scribit: *Alijs autem ipsius Ordinis Constitutionibus, præsertim Benedicti Papæ Duodecimi Prædecessoris nostri minimè teneantur adstricti: quia mores, obseruantias, & consuetudines abundantiores habent illis &c.* Si Martinus Quintus dispensauit canonicos in monasterio Frigdionario reformatos à Constitutionibus Benedicti Duodecimi, planè supposuit, illos fuisse verè, & propriè de illis antiquis canonicis, de quibus Benedictus Duodecimus loquitur in suis literis Apostolicis, quibusq; suas Constitutiones obseruandas præscribit, quos à sanctis Apostolis institutos, & à B. Augustino reformatos fatetur, aliàs cur dispensaremur à Constitutionibus dictis canonicis traditis, si de illis non essemus, quibus Constitutiones traditæ fuerunt? nam canonici sancti Saluatoris de Bononia, Scopetini vulgariter nuncupati, nusquam ab istis Constitutionibus dispensati leguntur in tot priuilegijs per Gregorium Duodecimum, & successores illis factis: quia non sunt verè de antiquis canonicis, sed sub Gregorio XII. nuper instituti.

TErtium est Eugenij Quarti in Bulla, per quam II. canonicos Frigdionarios reformatos Lateranum restituit. vbi cum plura in laudem sacri Ordinis dicat, hæc inter alia subiungit: *Præfatam sacrosanctam Lateranensem Basilicam ad primam institutionem, & primæuum statum reducimus, ac reponimus, vt Ordo Canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini regulam ibi noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus in dicta Ecclesia vigeat, & inuiolabiliter obseruetur.* Censuit igitur, canonicos Frigdionarios fuisse verè de illis antiquis canonicis Lateranensibus, illius Basilicæ originarijs, vt illius verbis vtar, alioquin si fuissent nuper instituti, qua nam ratione verè dici potuisset, Eugenium Quartum illos in Lateranensi Basilica restituendo, ipsam Ecclesiam ad primam institutionem, & primæuum statum illius Basilicæ originarium reduxisse? non me latent, quæ contra dictam Bullam per Antonium Massam Gallesium in causa præcedentiæ cum Reu. monachis Cassinensibus fuerunt inculcata, & millies iactitata. pro responsione sufficiat, illa omnino ab Illustrissimis Cardinalibus in causa deputatis, sæpius vsque ad fastidium audita, parui pensa nihilominus, contempta, & reiecta. quemadmodum etiam nos, ne actum agere videamur, nunc contemnimus, & sub silentio præterimus. III.

Quartum est Nicolai Quinti in priuilegio dato calend. Ianuarij 1450. quod incipit: *Ex prouisione Sedis Apostolicæ.* per quod omnia contenta in prædictis priuilegijs Martini Quinti, & Eugenij Quarti ad fauorem nostræ congregationis probat, & confirmat.

Quintum Sixti Quarti in priuilegio, quod incipit: *Dum ad vniuersos.* in quo sic habet: *Dum ad vniuersos Regulares Ordines, & loca iugi sanctimoniæ dedita, personasq; voto Religionis adstrictas, pro iniuncto nobis Apostolicæ seruitutis officio, crebris vigilijs, & indefessis studijs attendimus, ad illum præ-*

cipuè canonicorum regularium congregationis Lateranensis, ordinis s. Augustini eò libentiùs nostræ mentis oculos conuertimus, quo ordo ipse in nascentis Ecclesia sancta institutione, ac primorum Christiana Religionis clericorum norma, traditioneq; fundatus, & sacris institutis, ac diuinis regulis, eloquijsq; præmunitus extitit, ab eiusq; primæua fundatione varijs virtutum meritis semper respleuduit. quamobrem nonnulli Romani Pontifices prædecessores nostri innumeris Religionem ipsam priuilegijs &c. & in alio priuilegio, per quod Ecclesiam sanctæ Mariæ Pacis eisdem canonicis Laterano exturbatis concedit, præmissa narratione, qualiter idem Pontifex Italia Pace donata, ex voto Ecclesiam, sub titulo B. Mariæ de Pace proprijs sumptibus extruendam curauerat, ita subiungit: *Considerantesq; inter alios Religiosos institutionem canonicorum regularium ordinis sancti Augustini fore primariam, & ab ipso sanctissimo Ecclesia Doctore Augustino fundatam, & per longa secula viris probis, & literarum scientia, omnique virtute pollentibus stabilitam, ad eos potissimum direximus intuitum, sperantes quod per canonicos congregationis Lateranensis dicti ordinis, sub regulari obseruantia degentes, templum Pacis memoratum in spiritualibus, & temporalibus Deo propitio fœlicia continuò suscipiet incrementa.*

III. Sextus Pius Quartus, qui cum memoratam sæpius controuersiã inter nos, & monachos Cassinenses super iure præcedendi, tot annis exagitatam, dirimere constituisset, in motu proprio, qui habetur in Bullario inter Constitutiones dicti Pontificis, & est 95. in ordine, quàm libro præcedenti cap. 71. ex integro inseruimus, expresse fatetur cõpertum satis ex literis Apostolicis, diuersisq; alijs documentis, rationibus, & probationibus, quòd canonici regulares nostræ Lateranensis congregationis fuerunt, & sunt de illis clericis à s. Augustino; quin immò à sanctis Apostolis institutis. & propterea sententiauit, pronunciauit, & declarauit, eosdẽ canonicos tam Iure antiquioris institutionis, quàm dignitatis clericalis, monachos Cassinenses præcedere debuisse: ac debere. qui motus proprius, cum partibus sæpè auditis, & causa cognita, & plenè discussa emanauerit, non potest alicuius subreptionis, vel obreptionis notari. Videatur idem motus proprius loco citato.

Septimum est Pij Quinti in alio motu proprio anno 1570. 10. calend. Ianuarij emanato, per quod nostris canonicis primum, & superiorem locum tribuit inter omnes Regularium Ordines, ac immediatè post clericos seculares: incipit: *Cum ex Ordinum vniuersitate* & infra: *cum itaque sicut accepimus, dilecti filij vniuersi canonici regulares ordinis sancti Augustini congregationis Lateranensis, qui ab Apostolis originem traxerunt, quique ab eodem sancto Augustino eorum Reformatore iterum per viam reformationis mundo geniti, meritò prætendere possunt, se omnes personas Ecclesiasticas tam seculares, quàm regulares in processionibus, & alijs actibus publicis præcedere debere &c.*

Quæ omnia cum sint clara, & manifesta, vtpotè à Romanis Pontificibus, etiam partibus in iudicio sæpius auditis, & causa inspecta, & diligenter examinata, & cognita, promulgata, non video, quanam ratione recentiores nonnulli seipsos à nota contemptus literarum Apostolicarum tueri possint, easdem assertiones falsas, & sæpe sæpiùs reprobatas iterum in suis quinternionibus imprimentes, & diuulgantes, lites extinctas, consepultas, & in cineres solutas tumulo exturbantes, & ab ouo, vt aiunt, reuocantes. præsertim quòd in patrocinium suarum assertionum noui aliquid non afferant, sed solùm veteres cantilenas millies auditas, totidemq; vicibus relectas, & reprobatas. IV.

Nam quod primo loco nobis objiciunt, Eugeniũ Quartum congregationem Frigdionariam nouellã in Ecclesia plantationem dicere, ijdem Illustrissimi Cardinales, & Summus Pontifex nè pili quidem fecerunt. quia vt eorumdẽ Cardinalium verbis vtar formalibus, quæ in illorum relatione legi possunt in lib. Indultorum nostræ congregationis fol. 517. dictum Eugenij intelligitur de vltima plantatione propter reformationem canonici ordinis ab eisdem canonicis factam, non quòd nouus ordo fuerit institutus. Addo, non esse controuersiam an congregatio de Frisonaria ratione nouissimæ reformationis dicenda sit nouella plantatio. An non omnes filij sunt parentum nouellæ plantationes? an non omnes familiæ per nouellas plantationes propagãtur, & seruantur? vt etiam oliueta, vineæ, aliaq; id genus omnia. quis de hoc ambigit? quod autem in dubium reuocari potest, hoc est, à quibus hæc nouella plantatio, & qualiter, & quoniam in loco fuerit plantata, & propagata, num ab antiquis canonicis regularibus Apostolicis, aut ab Eremitis, vel ab alijs alterius ordinis. An per traditionem antiqui habitus canonicorum, iuxta modum ab antiquis canonicis seruatum, an potius nouum institutum plantando, nouumq; regularem habitum tribuendo. an in æde canonicorum antiqua, vbi canonicum institutum adhuc vigeret, an potius in domo Eremitarum, aut etiam Canonicorum, sed ipsis canonicis iam destituta. Nos nostram congregationem, ratione reformationis Frigdionariæ, nouellam plantationem dicimus; sed ab antiquis canonicis monasterij Frigdionarij, & sancti Petri in Cœlo Aureo Papiæ plantatam, modo, & forma canonicis regularibus antiquis, & Lateranensibus cõsuetis, per traditionem antiqui habitus canonicorum, in monasterio perantiquio, in quo saltem ab annis 150. scilicet ab Alexandro Quarto, vsque ad illud tempus institutum canonicorum Lateranensiũ continuato, & nunquam interciso tramite vigebat. Contra quod nostri calumniatores asserunt, nec probant.

Sed objiciunt secundo loco Martinum Quintum primum hanc congregationem instituisse, ante quem nullus adhuc extabat titulus, vel congregatio, & decem monasteria in vnum compingentem, mandasse à Frigdionaria dici, vt Basilius Si- V.

tenius

renius in Scholio cuiusdam priuilegij notauit.

Respondeo, hæc omnia falsa esse, siue Basilius Sirenius dixerit, siue alius quispiam. quod enim Martinus Quintus hanc congregationem primus non instituerit, ostendunt, decem, vel vndecim monasteria per Frigdionarios reformata, priusquam Martini priuilegium prodiret. quod etiam ante Martinum Quintum extaret titulus canonicorum Frigdionariorum, illa eiusdem Pontificis verba indicant, ex ipsomet priuilegio accepta, per quod aduersarij nostram institutionem factam arbitrantur: *Hinc est, quod nos dilectos filios sanctæ Mariæ de Frigionaria sancti Leonardi de Verona &c. Ordinis sancti Augustini monasteriorum Priores, Præpositos, Rectores, Canonicos, & Conuentus de Frisonaria vulgariter nuncupatos, vt Deo quietius perpetuò famulari valeant &c.* multò magis falsum, Martinum Quintum mandasse congregationem à Frigdionaria dici. vbi enim, aut quibus verbis hoc mandauit? sed nec alius Pontifex præcepit à Frigdionaria dici. solùm enim aiunt, nostros à Frisonaria vulgariter fuisse nuncupatos, & congregationem nostram dictam de Frisonaria: quod aliud est. Et esto dixisset Martinus Quintus, nostram congregationem à se nuper institutam, quod nullatenus dixit, nihil prorsus officeret. duobus enim modis cogitare possumus, aliquam congregationem nuper institutam, vel per collectionem, & vnionem multorum collegiorum, quæ ab antiquo iam fuerant instituta, vt si modò ex collegijs canonicorum, quæ plura sunt in Regnis Poloniæ, & Boëmiæ vna congregatio per Pontificem, sub obedientia vnius Capitis constitueretur, quod nostros canonicos in Poloniæ Regno degentes nunc moliri, relatione fide digna percepi. vel nouos ordines, & noua monasteria cum nouis institutis plantando. primo modo aliqualiter admitti posset, nostram congregationem per Martinum Quintum primitus institutam, quod solùm Basilius Sirenius in Scholio præcitato intendit. non autem secundo modo, de quo solùm controuersia nobis esse potest.

VI. Tertiò obijciuntur nobis nostri Lateranenses, qui conceptis verbis testantur, nos à fratre Iacobo Bergomensi Ordinis Prædicatorum institutos. Ita Ioannes Philippus Nouariensis in Chronica canonici ordinis lib. 3. cap. 1.

Respondeo, imposturam hanc esse, ad quam retegendam referam formalia verba Ioannis Philippi, non vitiata, neque detruncata: *Quartus*, inquit, *Conuersus per Ven. P. D. Bartholomæum fuit quidam eximius doctor vtriusque iuris Dominus Iacobus de Aduogadris de Bergomo, qui per multos annos legit iura in studio Paduano. qui relictis omnibus vanitatibus seculi, Ordinem Prædicatorum Venetijs intrauit, & Conuersus effectus est, quia bigamus erat. & videns obseruantiam dicti ordinis declinare, sæpè maiores arguebat, quorum negligentia Religio bonis moribus euacuabatur. qui indignè reprehensionem ferentes, dictum fratrem Iacobum carceribus deputauerunt, multis iniurijs eum afficientes. qui Deo permittente de manibus dictorum fratrum liberatus est, & vnà cum dicto P. D. Bartholomæo ad sedem Apostolicam accesserunt, & per Dominum Gregorium Papam XII. à dicto ordine, & à bigamia dispensatus vsq; ad Diaconatum, accepto officio prædicandi, & habitu canonicorum regularium per manum dicti Domini Gregorij Papæ est effectus canonicus regularis. Accepta benedictione à Summo Pontifice, ambo Roma recesserunt, & ad Ciuitatem Lucanam venientes, & in ipsa dictus Dominus Iacobus cœpit prædicare cum tanto feruore verbum Dei, quòd videbatur hominibus sanctum Paulum in terras venisse. Ipso igitur prædicante, & Domino Bartholomæo confessiones audiente, multos discipulos Domino cooperante congregauerunt in quodam monasterio pauperrimo extra dictam Ciuitatem Lucanam ad tria millia, vocato sancta Maria de Frisonaria, in nemore existente, Episcopo Ciuitatis illum locum eis tradente. à quo monasterio congregatio illorum canonicorum vocata fuit per plures annos congregatio sanctæ Mariæ de Frigionaria. & sic congregatis illis canonicis regularibus per dictos Dominos Iacobum, & Bartholomæum assignato illis Domino Benedicto de Mediolano in Priorem, vale fecerunt eis.* Hæc Ioannes Philippus, in quibus licèt multa euidenter falsa dixerit, ex quadam Chronica incerti autoris manuscripta, quæ apud nonnullos ex nostris vagatur accepta, quam ipse habeo, vt cùm inquit, dictum fratrem Iacobum dispensatum ab Ordine Prædicatorum per Gregorium Duodecimum, item dispensatum per eundem Pontificem ab irregularitate bigamiæ, item accepisse habitum canonicorum regularium ab ipso Gregorio Duodecimo, item cum inquit, post acceptum habitum à Gregorio Roma discessisse, Lucam venisse, & Frisonariæ canonicos congregare cœpisse, quæ omnia ex hactenus dictis falsitatis apertè redarguuntur, cùm satis constet ante Gregorij Pontificatum Frigdionariam reformationem absolutam, ibiq; fratrem Iacobum à Priore monasterij, & de licentia fratris Thomæ Magistri Generalis Ordinis Prædicatorum, ab irregularitate bigamiæ per Bonifacium Nonum dispensatum, habitum canonicorum regularium suscepisse: non tamen asserit hic autor, quòd illi gratis imponitur, dictum fratrem Iacobum nouam congregationem instituisse, illiusq; autorem extitisse. immo contrarium manifestè innuit, cùm dicit, prædictos Bartholomæum, & fratrem Iacobum multos canonicos ibidem congregare cœpisse. nam si congregauit discipulos, qui erant canonici, non ipse nouam congregationem instituit, vt aduersarij gratis asserunt. multò minus dicit, monasterium Frigdionarium ante reformationem fuisse canonicis destitutum, vel domum Eremitarum, vel primos autores dictæ reformationis Eremitas fuisse, vel fratrem Iacobum tempore Concilij Pisani canonicum habitum in monasterio sancti Augustini Pisano ab illius Priore sumpsisse, quod illi fingunt. Addo errare hunc autorem, cum inquit, assignato illis Domino Benedicto de Mediolano in Priorem, nam inter primos dictæ reformationis autores nullus

lus D. Benedictus de Mediolano recensetur, sed tantum D. Benedictus Ariminensis, qui anno 1404. electus est Prior non à prædictis duobus viris, sed à toto Capitulo, & ab Episcopo confirmatus, vt tunc moris erat. qui anno 1407. à Gregorio Duodecimo, cuius anteà fuerat familiaris, sancti Leonardi apud Veronam Prior est renunciatus. Quare leuissimum est fundamentum in illius autoritate constitutum.

Caput vigesimum quartum.

Quare Canonici Regulares in Ecclesia Lateranensi vsq; ad Calistum III. præstiterint, & qualiter Fridericus III. Imperator habitum Canonicorum Regularium de manibus Prioris Lateranensis in dicta Basilica susceperit.

I. ANno 1446. quo posteriores Eugenij Quarti literæ pro reformatione Basilicæ Lateranensis emanauerunt; Patres nostri Generalem Synodum habuerunt Ferrariæ, in qua supradictus R.P.D. Simon Mediolanensis secundò in officio Rectoris Generalis est confirmatus, sed numerus Visitatorum auctus, nam electi sunt in eodem Capitulo quatuor Visitatores, videlicet D. Orosius Mediolanensis, D. Aurelius Placentinus, D. Dominicus Florentinus, & D. Martinus Bergomensis. in quibus comitijs comparuit nucius missus cum literis, à tota Ciuitate Vtinensi offerente se velle monasterium nostri Ordinis, & congregationis ædificare, ac dotare, roganteq; Capitulum Generale, illud libenter acceptare. quare decretum est in eodem Capitulo, vt quatuor canonici ad dictam Ciuitatem mitterentur cum pleno mandato illud acceptandi, aut dimittendi prout nostris institutis expedire videretur. Hoc autem anno Eugenius ad mortem infirmatus tandem ex hac luce migrat 7. calend. Februarij seq: ann. 1447. non autem 1446. vt Platina scribit. Extant enim Bullæ ab eodem Pontifice sequenti anno 1447. editæ, quæ in Bullario nuper edito legi possunt. Porro Pontificis ægritudine per Vrbem diuulgata canonici seculares ad Lateranensem Basilicam accurrerunt, vt regulares eijcerent, quos Cardinales per Eustorgium Episcopum Beneuentanum, & Vicecancellarium prohibuerunt, promittentes illos post obitum Pontificis in pristinas dignitates restituere, & beneficia æquiualentia tribuere, modò ne in populis tumultum excitarent. Eugenio verò defuncto, electus fuit in Pontificem Thomas Cardinalis Bononiensis. qui quòd fuerat à Nicolao de Albergatis Episcopo Bononiensi, & Cardinali à pueritia in bonis moribus, & literis educatus Nicolaum Quintum se nuncupari fecit. qui canonicos regulares in Ecclesia Lateranensi confirmauit, cui post Coronationem ad Lateranensem Basilicam cum tota curia de more proficiscenti Prior cum canonicis cum Cruce, thuribulo, clauibus Basilicæ, & bursa cum duodecim lapidibus pretiosis processionaliter obuiauerunt, & Prior nomine D. Benedictus de Placentia dicta bursa Pontificem præcinxit, claues tradidit, & in Sede, quæ erat ad maiorem portam eiusdem Basilicæ locauit, ac illius pedes cum omnibus canonicis est osculatus. qui surgens de Sede ad Sancta sanctorum iuit, quem illuc vsque nostri canonici sunt comitati. tandemq; cum tota curia ad S. Petri palatium est reuersus. Quo in Pontificatu confirmato nonnulli Cardinales accedentes rogant, vt canonicos seculares in gradum pristinum restituere, & in Ecclesiam Lateranensem reducere velit, illamq; diuidere partim regularibus, partim verò secularibus tradendo, & pro secularibus cannnicam apud Sancta sanctorum extruere, ac de præbendis æquiualentibus prioribus à se dimissis prouidere: qui postulatis annuens, dictos canonicos seculares in Consistorio Cardinalium hisce conditionibus restituit, vt in ijs, quæ ad Ecclesiam Lateranensem vel canonicos regulares, vel ad illorum beneficia spectarent, se nullatenus immiscerent, nec Chorum cum ipsis canonicis regularibus ingrederentur, quod aliquatenus seruauerunt. interim rogantes Pontificem apud Sancta sanctorum canonicam illis construere, & beneficijs dotare. Verùm Pontifex illorum consilio de eijciendis comperto, postulatis nullatenus acquieuit, sed quosdam illorum sancti Petri canonicos constituit, alios S. Mariæ Maioris, alios Episcopos creauit, præter vnum tantum, qui cum quatuor beneficiatis ad custodiam Reliquiarum relictus fuerat, quibus Pontifex certam pecuniæ summam quotannis erogabat.

EOdem anno, qui fuit 1447. Generalia nostræ II.
Congregationis Comitia, in ipsa Lateranensi Basilica fuerunt celebrata, in quibus R.P.D. Simon Mediolanensis Rector Generalis tertiò fuit prorogatus. additi Visitatores D. Thomas Cremonensis, D. Martinus Bergomensis, & D. Ioannes Baptista Lucensis, & Dominus Sebastianus Placentinus.

Anno verò 1448. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis D. Benedictus de Placentia, qui fuerat Prior Lateranensis. Visitatores D. Aurelius Placentinus D. Simon Mediolanensis, D. Orosius Mediolanensis, & D. Martinus Bergomensis. Anno 1449. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis, & Visitatores anni præcedentis omnes prorogati, excepto D. Martino Bergomensi, cuius loco suffectus D. Clemens Papiensis. in actis illius Capituli sic legitur: *Item intelligatur reuocata facultas Rectoris Generalis, & sociorum acceptandi monasterium sancti Petri in Cęlo Aureo Papiæ.*

Annus 1450. fuit annus Iubilæi. Capitulum Generale

nerale

nerale Ferrariæ. Rector Generalis, & Visitatores anni superioris omnes confirmati. Hoc autem anno Romæ tantus peregrinorum fuit concursus, vt singulo die hominum triginta millia ciuitatem ingrederentur, & amplius, totidem ex Vrbe successiuè recedentibus. vnde & contigit, vt quadam die ad Diui Petri Basilicam propter videndam Saluatoris nostri Iesv Christi imaginem, Veronicæ nuncupatam, tanta populi multitudo confluerer, vt ad pontem sancti Angeli plusquam tercentum vtriusque sexus interirent, vel à multitudine conculcati, vel in profluentem delapsi. Quam ob causam Pontifex duo sacella in vtroque pontis capite fieri fecit, in quibus pro animabus defunctorum sacra fieri solebant. Hoc eodem anno multæ pecuniæ in Ecclesia Lateranensi sunt à fidelibus oblatæ, quarum medietatem nostri iussu Pontificis perceperunt, ex quibus Basilicam, quæ omnibus insignibus spoliata cũ solis parietibus denudata remãserat, multipliciter ornauerunt. quidquid enim fuit pulchri, præter solos parietes, ipsi canonici regulares suis proprijs sumptibus refecerunt, videlicet organa noua, & optima, tabernaculum marmoreum pretiosis lapidibus infectum, & eleganter sculptum pro sanctissima Eucharistia seruanda, pallam magnam Altaris maioris ex crisoclauo pretiosissimam, octo capellas cum suis altaribus, oculos vitreos magnos in maiori naui, & alijs, duas Cruces alteram argenteam magnam, alteram cristallinam, plures calices, planetas, camisias, superpellicea, altaria insuper sancti Sebastiani, sanctæ Mariæ Magdalenæ, sancti Ioannis Baptistæ,& præsepis Domini elegantissimè fabricata, & alia multa, in quibus plusquam sex millia ducatorum auri de Camera impenderunt.

Sed & Reuerẽdissimus Dominus Antonius Cardinalis Portugallensis, qui apud sanctam Mariam supra Mineruam sepulturam sibi delegerat, tabulis mutatis in Ecclesia Lateranensi sacellum pulcherrimum cum suo sepulchro faciundum curauit, cui casale satis amplum ex testamento legauit.

III. Anno verò 1451. quo nostri Generalem Conuentum habuerunt propè Mediolanum in monasterio Casoretano, in quo electi fuerunt Rector Generalis R.P.D.Aurelius Placentinus, Visitatores D.Ioannes de Placentia, D.Dominicus de Florentia, D. Martinus de Bergamo, & D. Timotheus Veronensis, Fridericus Tertius Imperator cum vxore, quæ erat filia Regis Portugalliæ Romã venit, vt de manibus Pontificis Imperij coronam acciperet. qui die 22.Martij coronatus ad Lateranensem Ecclesiam profectus est, vt habitum canonicorum illius Ecclesiæ sumeret, & Lateranensis canonicus crearetur. Hæc audiens ille canonicus, qui vnus supererat ex canonicis dictæ Basilicæ secularibus, ante Imperatorem ad Ecclesiam Lateranensem præcucurrit. Imperatore autem ad sanctum Ioannem cum tota nobilitate Romanorum, & aulicis Pontificis accedente, & canonicis regularibus cum Cruce processionaliter obuiantibus, Imperator ante portam maiorem ex equo descendens, genibus flexis Crucem cristallinam sibi per D.Aurelium Priorem oblatam reuerenter osculatus est, statimq; canonicus ille secularis comparuit, cottam manibus tenens, vt Imperatorem illam indueret, & Lateranensem canonicum crearet: contradicentibus verò canonicis regularibus, asserentibusq; tale munus ad ipsum non spectare, ac repellentibus, cœpit statim clamare: Succurrite, succurrite Romani, vt sic in populo tumultum excitaret. Accurrentes autem Senator cum Conseruatoribus, & Vicecamerario, qui erat Archiepiscopus Mediolanensis, illum increpauerunt, vt taceret. ille autem multò magis vociferabatur, Succurrite Romani vestro Romano, vt seditionem excitaret. Id cernens D. Nicolaus de Portinarijs de Aquila Senator Romanus, & eques, pugnis illum inuasit, ac de Ecclesia proiecit. & ita canonici regulares medium Imperatorem accipientes, Te Deum laudamus cantantes, ad altare maius perduxerunt, quo ante ipsum altare maius genibus flexo D. Hilarione Ferrariense coronam illi de capite leuante, D. Aurelius Prior cottam, siue superpelliceum illum induit, & canonicum Lateranensem creauit, & dicta oratione pro Imperatore, datoq; illi vno ducato pro parte oblationum, & distributionum illum tangente, quam Imperator reponi iussit, facta quoque per eundem Imperatorem oblatione duodecim ducatorum auri super altare maius, ductus est ante altare maius tribunæ maioris, vbi in sede sedenti canonici omnes, Priore incipiente, illius pedem, manum, & faciem osculati sunt, & ita in canonicum Lateranensem acceperunt. His peractis intra monasterij claustrum, & cœnaculum deductus fuit, vbi erant mensæ lautissimæ omni genere ciborum instructæ, vbi Imperator cum Rege Hungariæ tunc puero, & mille circiter viris cœnauit, D. Desiderio Bononiensi coram Imperatore, & proceribus organa pulsante, ac suauissimè concinente. In quo conuiuio duodecim epularum genera fuerunt propinata. Postea Imperator de conuiuio surgens, & fratribus gratias agens, circa tertiam horam noctis cum suo comitatu ad sancti Petri palatium sibi preparatum redijt. Altero autem die Pontifex de tumultu per illum canonicum excitato certioratus, illum comprehendi iubet, qui aufugiens aliquot mensibus extra Romam delituit. postea nonnullis Cardinalibus pro eo rogantibus, veniam obtinuit, omni dignitate priuatus.

Prior verò Lateranensis, qui statim in Generalibus comitijs renunciatus fuerat Rector Generalis, sequentes literas totius rei gestæ seriem continentes sanctorum Bartholomæi Vicentiæ,& Ioannis in Viridario Patauij,& sanctæ Mariæ Charitatis Venetiarum Prioribus in hanc formam dedit: IV.

Venerandi in Christo Patres, salutem. Vigesima secunda Martij Dominus Imperator Fridericus Tertius, cum maximo triumpho à Domino nostro Papa fuit coronatus, & post coronationem venit cum Senatoribus, Caporionibus, & Populo Romano, ac Principibus suis ornatus,

ornatus, & exercitu ſuo ad Eccleſiam Lateranenſem, quibus omnes parati quinquaginta numero cum, Crucibus, & Baldachinis ante Xenodochium Saluatoris obuiauimus, & nobis præcedentibus cantando, ad tres inferiores Eccleſiæ *portas eos duximus, & ante portam maiorem deſcendens de equo Imperator, de manibus meis oſculatus eſt Crucem noſtram criſtallinam, reſiſtentibus nobis canonicis antiquis, & paratis ad eum veſtiendum cottis, & almutijs, & creandum eum canonicum* Lateranenſem. *Quibus ex parte Domini Pontificis præcepi, quatenus non impedirent ſe de aliquibus cæremonijs. ſed illis nolentibus obedire mandatis* Domini *noſtri Papæ, ſed violentiam facere volentibus nobis, Senator maior cum Conſeruatoribus, & alijs afficialibus Romanis eos expulſerunt, & vnum audaciorem alijs pereuſſerunt pugnis, & calcibus, & nos pacificè duxerunt, tenentes in medio noſtrum Imperatorem vſque ad altare maius Capitum Apoſtolorum.* Et *ipſum Imperatorem genuflectentem ante altare feci cananicum* Lateranenſem, *imponendo ei cottam, ſiue ſuperpelliceum, & birretum, dando ei vnum ducatum pro parte diſtributionis, & oblationum eum tangentium. qui alacri vultu eum recepit, & dedit eum ſecretario ſuo, dicens ſerua ſerua hunc ducatum mihi. Deinde à diſpenſatore ſuo recepi duadecim ducatos, quos ſponte obtulit in altari. Poſthæc duximus eum ad ſedem paratam in tribunali ante altare cantando:* Da *pacem Domine, & orationibus finitis ipſo ſurgente, & ſtante in cathedra omnes nos recepimus eum in fratrem, & canonicum ad oſculum pacis, oſculando ei manum, & faciem. Hoc facto duximus eum cum Baranibus ſuis ad refectorium à miniſtris* Domini *Papæ præparatum, & ornatum, & ſedentibus omnibus in refectorio, clauſtris, & curijs, & per totam canonicam circa tria millia hominum, duodecim maneries ciborum comederunt, aſtantibus nobis in refectorio coram Imperatore,* Baronibus, *&* Fratre *ſuo, ac Rege parua Hungariæ, & tribus Epiſcopis, cum eo comedentibus, ſauantibus organis paruis à Domino* Deſiderio *noſtro, & cantante. Completo autem prandio tertia hora noctis, ſurgentibus omnibot, equos aſcenderunt, nobis tangentibus, & oſculantibus manum. Imperatore ipſo dicente:* Stateui con Dio, & gran mercede della corteſia me hauere fatta. *& ſic vale fecerunt nobis: & ſic remanſimus in pace.* Quare *cum pertranſierit per* Ciuitates *veſtras, viſitate eum ianquam canonicum noſtrum, & petite priuilegia ſua, ſi indigetis, ſignificando, quòd eſtis canonici Lateranenſes. Scio namq; quòd perbenignè ſuſcipiet vos. Valete. Ex Canonica* Lateranenſi *die 23. Maij 1452.* D. *Aurelius Prior* Lateranenſis.

Videntes igitur Romani Lateranenſem Baſilicã per noſtros canonicos decentiſſimè renouatam, & ornatam, & diuinum cultum in illa reſtitutum, & officia diuina diebus, ac noctibus deuotiſſimè ibidem celebrari, vehementer oblectari, & affectu deuotionis noſtros proſequi cœperunt, exceptis paucis, qui dictæ Baſilicæ redditibus inhiantes, ægrè ferebant, non poſſe præbendas ſuis filijs obtinere, quæ ſola erat cauſa canonicos regulares odio habendi, ac etiam ſi potuiſſent, ab Eccleſia pellendi. in eo tamen loco morantes noſtri canonici multa paſſi ſunt, ac in grauiſſimas ægritudines ob inſalubritatem aëris inciderunt, ex quibus intra paucos annos quinquaginta circiter canonici omnes viri notabiles, cum tredecim Conuerſis obierunt, referente D. Aurelio Placentino monaſterij Priore, ex cuius ſcriptis hanc hiſtoriam accepi.

Caput vigeſimum quintum.

De monaſterio ſancti Syluestri Caſtri mõtis Compatrum Tuſculanæ Diœceſis noſtris Canonicis per nobiles Annibaldẽſes de Molaria donato, & de Congregatione Mortarienſi cum noſtra Lateranenſi per Nicolaum Pontificem vnita.

CVm nobiles Romani Lateranẽſem Baſilicam per noſtros optimè reformatam, & diuinum cultum in illa reſtitutum aſpexiſſent, affectu peculiaris dilectionis, & beneficijs illos proſequi cœperunt. Inter quos anno 1448. vir magnificus, & pius D. Thebaldus filius magnifici viri D. Annibaldi de Annibaldis de Molaria (huius forſan erant domus cum turri, quas ad læuam areæ Lateranenſis verſus Septentrionem habuiſſe nobiles Annibaldenſes de Molaria, ſcribit Onuphrius lib. 1. de Eccleſia Lateranenſi cap. 8.) pro ſe, & magnifico viro D. Matthia illius fratre, pro quo de rato pronuſit, accedens ad Venerabilem Eccleſiam Lateranenſem, ſponte obtulit D. Aurelio Ptiori, & Capitulo, & Societati canonicorum, & toti congregationi Lateranenſi, aliàs de Friſonaria nuncupatæ, Eccleſiam ſancti Sylueſtri propè Caſtrum montis Compatrum, Tuſculanæ Diœceſis, quæ erat de iure patronatus dictæ familiæ de Annibaldenſibus, ſiue de Molaria, cum omnibus illius bonis, iuribus, & pertinentijs in perpetuum, nonnullis adiectis conditionibus, quæ continentur, & exprimuntur in inſtrumento donationis, rogato in clauſtro monaſterij Lateranenſis per Antonium Ludouici Romanũ publicum notarium, præſentibus teſtibus Ioanne Alexij Speciario de Regione ſancti Angeli, Martino Cinquedenti de Regione Pontis, & Tartalia de Melbeco de Calabria, eodem anno 1448. indictione 11. die 1. Iunij, Pontificatus Sanctiſſimi Domini Nicolai Papæ Quinti anno 2. Qui Pontifex eodem anno donationem prædictam ſuo diplomate firmauit, cuius vigore Prior, & canonici Lateranenſes poſſeſſionem Eccleſiæ prædictæ corporalem aſſecuri, & fabricis inſtauratis, conuentum in ea canonicorum ſub regimine Prioris ſtatuerunt, & domum

I.

II.

Noui-

Nouitiatus. Eidem Ecclesiæ, & conuentui nonnullæ personæ piæ bona quædam immobilia donauerunt, ac inter cæteras Illustrissima, & Excellentissima Domina Imperialis de Columna Salernitani Principis coniux, Romæ præfectissa, & Castri montis Compatrum tunc Domina, donauit territorium quoddam duorum rubiorum in loco, qui dicitur Monte Fenale: quæ donatio anno millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio, indictione sexta, die decimanona Aprilis fuit rogata in eodem conuentu sancti Syluestri per Sigismundum de Saxis de Neptuno, publicum notarium. Verùm nostris Laterano eiectis post Sixtum Quartum bona dicti monasterij paulatim declinare, ac deterioris in dies conditionis fieri cœperunt, ex quibus quòd paucissimi redditus caperentur, vnus tantum canonicus, qui vocabatur Prior, per aliquod spatium temporis ibi mansit.

Postea Leone Decimo ad Pontificatum euecto, Hieronymus Vida Cremonensis ex congregatione Mantuana sancti Marci ad nostros Lateranenses transiens, obtinuit à Rectore Generali Domino Valerio de Vicentia locum sibi concedi, donec opus de Vita Christi versibus heroicis exaratum, quod Christeidam nuncupauit, iam inchoatum absolueret. Quo obtento, statim à Leone Decimo dictum monasterium in titulum impetrauit, vnde lites inter illum & congregationem excitatæ. tandemq; res in hunc modum inter partes composita, vt ipse Hieronymus Vida omni iuri, vel ex Rectoris Generalis concessione, vel ex Leonis Decimi, & Adriani VI. literis, siue alio modo quæsito, vel prætenso ad fauorem congregationis cederet: congregatio verò Lateranensis in persona eiusdem Domini Hieronymi suam antiquam possessionem in dicto monasterio continuasse intelligeretur, & nihilominus eidem D. Hieronymo administrationem Ecclesiæ, monasterij, & illius bonorum, eius vita durante, relinqueret, ita tamen, vt de illis nullatenus disponeret, sed ipso cedente, vel decedente statim Ecclesia cum monasterio, & omnibus illius bonis, & iuribus, sine alia declaratione ad congregationem reuerteretur, & præfatus D. Hieronymus in signum subiectionis duas libras ceræ albæ quotannis in festo sancti Syluestri Præposito sanctæ Mariæ Pacis de Vrbe, tanquam Procuratori Generali Congregationis solueret. quam concordiam probauit, & firmauit Clemens Septimus per literas Apostolicas emanatas anno millesimo quingentesimo vigesimo quarto, decimo septimo calend. Aprilis, quæ literæ cum plumbo sunt Romæ in monasterio Pacis. Et nihilominus dicto Domino Hieronymo ad Episcopatum Albensem assumpto, & defuncto Paulus Tertius anno millesimo quingentesimo quadragesimo primo, dictum monasterium à nostra congregatione separauit, accedente consensu Rectoris Generalis, & Definitorum, & pro illo Ecclesiam Parochialem sancti Michaëlis de Vultedo, præposituram nuncupatam, Cremonensis Diœcesis monasterio sanctæ Mariæ Pacis donauit, & vniuit. datis literis Apostolicis, quarto Calendas Maij.

Hoc eodem anno præpositura insignis sanctæ Crucis Mortarij, quæ erat caput præcipuæ congregationis, cum omnibus suis membris nostræ congregationi per Summum Pontificem sic fuit vnita. Nam cum istud monasterium, de quo supra libro secundo cap. vigesimo sexto, & quadragesimo sexto, propter sinistros euentus, & propter bella, quæ Mediolanensem Ducatum per multos annos turbauerant, multa damna grauissima, cum tota congregatione pertulisset in spiritualibus, & temporalibus, tandem ad manus viri religiosissimi, & Deum timentis, nomine Fratris Raphaëlis Saluati de Alto monte, ex Calabria oriundi peruenit, qui cum prius esset Ordinis Fratrum Prædicatorum, & haberet germanum, Secretarium Domini Aloysij Sancti Seuerini, Capitanei Ducis Mediolanensis, & Domini Castri Mortarij, illo intercedente præposituram obtinuit à Pontifice, & canonicorum regularium habitum suscepit. Hic prædicto Domino Aloysio fauente multa bona monasterij per laicos occupata, recuperauit: quam ob causam Oppidanorum odium grauissimum incurrit. Sed & Capitulum Generale totius Congregationis, cuius erat caput, pro reformanda disciplina canonica Derronæ in sancti Matthæi cœnobio congregauit. Verùm prædicto Aloysio Mortarij Domino vita functo, & fratre ipsius Præpositi ab oppidanis pulso, Castro etiam Mortarij à Francisci Sfortiæ militibus occupato, Præpositus sibi timens, Mortario clam discessit, & primò Ianuam ad monasterium sancti Theodori, quod erat membrum suæ congregationis, deinde Romam venit. Cupiens autem ad suum Ordinem, & Patriam reuerti, & timens, ne præpositura, vt tunc in more positum erat, secularibus commendaretur, ei benè consulturus, Priorem Lateranensem conuenit, suumque illi consilium de dicta præpositura ad fauorem nostræ Congregationis sub annua pensione centum ducatorum resignanda, patefecit. Qui Prior Pontificem adijt, & dictam vnionem, & resignationem ad fauorem Congregationis admitti suppliciter postulauit; & ita monasterium cum omnibus suis membris, iuribus, & bonis per Nicolaum Quintum nostræ Congregationi fuit vnitum, vt paret ex literis Apostolicis, quas eodem anno sic dedit.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Inter cætera cordis nostri desideria, illud intensis desideramus affectibus, quòd in Ecclesijs, & monasterijs singulis maiestas Altissimi in gratiarum benedictionibus continuè collaudetur; suiq; cultus gloriosi nominis amplietur, & ad horum promotionem, ac etiam vt ipsa Ecclesiæ, & monasteria præsertim in spiritualibus, & temporalibus

ralibus defectum patientia, per nostræ prouisionis ministerium, concedente Altissimo, debitæ reformationis beneficio gaudeant, ac in eis cum eorundem spiritualium, & temporalium incremento grata Deo plantaria subrogentur, efficaces, prout tenemur ex debito summi Pontificatus officij nobis desuper iniuncti, opem, & operam, quantum cum Deo possumus, fauorabiliter adhibemus. Dudum siquidem omnes dignitates, cæteraq; beneficia Ecclesiastica secularia, & regularia cum cura, & sine cura apud Sedem Apostolicam tunc vacantia, & in antea vacatura, collationi, & dispositioni nostræ reseruauimus, decernentes ex tunc irritum, & inane, si secus super ijs à quoquam quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Cum itaque postmodum præpositura monosterij sanctæ Crucis Mortariensis Romanæ Ecclesiæ immediatè subiecti, per Præpositum gubernari soliti, Ordinis sancti Augustini Papiensis Diœcesis, per liberam resignationem dilecti filij Raphaëlis Salaati *de Alto monte nuper ipsius monasterij Præpositi, de illa, quam tunc obtinebat, pro eo quia, vt asserebatur, post multos per eum in regimine dicti monasterij hactenus susceptos labores illius reformationi plenariæ iuxta sui cordis desiderium, nonnullis sinistris sibi desuper aduersantibus, vlterius commodè intendere nequibat, ac ex certis alijs rationabilibus causis ad id animum suum mouentibus, nec non bonum, & fœlicem ipsius monasterij statum concernentibus causis, in manibus nostris spontè factam, & per nos admissam, & apud sedem ipsam vacauerit, & vacet ad præsens, nullusq; de illa præter nos hac vice disponere potuerit, sine reseruatione, & decreto obsistentibus supradictis, ac etiam monasterium ipsum, sicut pro parte dilectorum filiorum canonicorum de Congregatione Lateranensi, olim de* Frisonaria *nuncupata, dicti Ordinis, ac dicti Raphaëlis nobis nuper exhibita petitio continebat, reformatione non modica in spiritualibus, & temporalibus indigere noscatur. Nos semper illius salubri statui prouidere cupientes, nec non ad vitam laudabilem, ac virtutes, & merita eorundem canonicorum, qui à nonnullis citra temporibus plura in Italia consistentia partibus eis olim canonicè concessa, & temporibus concessionum huiusmodi non modicum deformata monasteria laudabiliter reformaerunt, nostræ considerationis intuitum dirigentes, ac sperantes, quòd dictum monasterium ex eorum multiplicatis virtutibus, ac fructuosis operibus optatum reformationis huiusmodi, ad laudem, & gloriam diuini nominis, sacrique cultus, & religionis incrementum consequetur effectum. Ipsorum canonicorum in hac parte supplicationibus inclinati, monasterium prædictum, cuius fructus, redditus, & prouentus quingentorum florenorum auri de Camera secundum communem æstimationem valorem annuum non excedunt, vt ipsi exponentes asserunt, etiamsi illi cura immineat animarum, cum omnibus, & singulis membris, possessionibus, bonis, annexis, alijsque iuribus, & pertinentijs suis canonicis præsentibus, & futuris præfatæ Congregationis, nec non eidem Congregationi, per ipsos iuxta eorum ritus, mores, statuta, vsus, & consuetudines, nec non Apostolica ipsis concessa priuilegia ad instar aliorum eiusdem Congregationis monasteriorum in spiritualibus, & temporalibus perpetuis futuris temporibus tenendum, regendum, & etiam gubernandum, etiam cum hoc, quod Prior inibi ab eadem Congregatione, seu illius autoritate pro tempore electus, seu deputatus absque alicuius, seu electionis, seu deputationis huiusmodi Apostolica, vel Ordinariæ confirmationis adminiculo illud in eisdem spiritualibus, & temporalibus aliàs iuxta statuta, & consuetudines supradicta regere, & gubernare liberè, & licitè possit, autoritate Apostolica, tenore præsentium, de speciali dono gratiæ, perpetuò, ac liberè concedimus, donamus, incorporamus, & appropriamus: Ita quòd liceat ex nunc Rectori eiusdem Congregationis per se, vel alium, seu alios corporalem possessionem monasterij, membrorum, possessionum, bonorum, iurium, & pertinentiarum prædictarum, autoritate propria liberè apprehendere, ac ex tunc in antea eidem Congregationi illud perpetuò retinere, eiusque fructus, redditus, & prouentus in suos, ac ipsius monasterij vsus, & vtilitates conuertere, & exponere, Diœcesani loci, & cuiuscunque alterius licentia super hoc minimè requisita. Præterea Priori, & canonicis pro tempore existentibus dicti monasterij, & omnibus, & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, indultis, & gratijs per nos, vel sedem Apostolicam alijs Congregationis huiusmodi monasterijs, atque locis, eorumque pro tempore Prioribus, & canonicis hactenus generaliter concessis vti valeant pariter, & gaudere, autoritate prædicta harum serie indulgemus. Non obstantibus consuetudinibus, & ordinationibus, ac priuilegijs, & literis Apostolicis, nec non monasterij, & ordinis præfatorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat, hanc paginam nostræ concessionis, donationis, incorporationis, appropriationis, indulti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis* Dei, *&* Beatorum Petri, *& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.* Datum Romæ *apud sanctum* Petrum, *anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quadragesimo octauo, Idibus Februarij, Pontificatus nostri anno 2.*

QVibus literis acceptis prædictus Frater Raphaël ad suum ordinem rediit. Rector verò Generalis congregationis nomine Dominus Benedictus de Placentia Mortarium profectus est, vt monasterij possessionem corporalem apprehenderet. Verùm à ministris Francisci Sfortiæ, qui Castrum tunc tenebat, repulsam passus, intercessione nobilis viri Domini Iacobi Antonij Marcelli III.
Patri-

Patricij Veneti, ipsius Sfortiæ compatris, & copiarum Veneticarum prouisoris, tandem illam obtinuit: & propterea monasterium aliquot annis dictum fuit monasterium Domini Marcelli. Et quia monasterium, quòd esset foris oppidum, præter Ecclesiam totum propter bella fuerat euersum, canonici intra oppidum in quibusdam ipsius monasterij domibus per aliquot dies manere coacti sunt, singulis diebus festiuis ad Ecclesiam ad diuina officia celebranda proficiscentes. postea nouam Ecclesiam intrà oppidum sub inuocatione sancti Ioannis Præcursoris erexerunt, & monasterium emptis alijs domibus addiderunt. Postea in Generali Capitulo decretum fuit, vt antiquum monasterium apud veterem Ecclesiam sanctæ Crucis extra oppidum reficererut, cuius primus inceptor fuit Dominus Gregorius Mediolanensis Præpositus, quod deinde D. Aurelius Placentinus item Præpositus magna ex parte absoluit. Tandem bello sequiente inter Carolum Quintum Imperatorem, & Franciscum Regem Gallorum, monasterium cum Ecclesia per duos Romanos Pontifices Vrbanum Secundum, & Innocentium Secundum consecrata, totum à fundamentis fuit euersum, cuius nunc vix aliquod vestigium intueri licet: vnde nouum amplissimum intra oppidum ad instar monasterij sancti Augustini Placentiæ fuit ædificatum, licèt nondum omnibus numeris, vt aiunt, absolutum. Ecclesiam addidit D. Michaël Papiensis monasterij Præpositus.

Etsi verò in literis vnionis expressum fuisset, omnia dicti monasterij, & Præpositura bona, iura, & membra nostræ congregationi fuisse vnita, nihilominus ipsa vnio, quoad alia monasteria, quæ erant membra dictæ præposituræ, non statim suum integrum effectum est assecuta, quòd tempore vnionis essent, vel à laicis occupata, vel commendata. idcircò Nicolaus Quintus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, septimo calendas Augusti nouas literas dedit, quibus dicta monasteria, vtpotè membra dictæ præpositutæ sanctæ Crucis nostræ Congregationi denuò tradidit, & vniuit, reuocando expectatiuas, & vniones dictorum membrorum quibusdam alijs monasterijs factas, quæ suum plenum, & integrum effectum non fuerant sortitæ, quibus tamen literis non obstantibus quædam de dictis monasterijs ad alios ordines transierunt: alia verò nouis literis Apostolicis impetratis nostræ Congregationi per speciales concessiones iterum sunt vnitæ, vt ex dicendis in sequentibus patebit.

IV. Hoc monasterium tam ante reformationem, quàm post illam multi viri religiosi Deum timentes, sanctitatis fama celebres inhabitatione decorauerunt, inter quos fuerunt Venerandus ille D. Franciſchinus de Casali, quem ibi miraculis clarum obijsse, scribit Ioannes Philippus noster in Chronica libro sexto cap. quadragesimo, & D. Ambrosius Mortariensis, de quo ibidem cap. 21. de quibus infra dicetur.

Multi quoque Pontifices suis priuilegijs illud muniuerunt, videlicet Innocentius Secundus, Eugenius Tertius, Alexander Tertius, Vrbanus Tertius, Cœlestinus Tertius, Innocentius Tertius, Gregorius Nonus, Innocentius Quartus, Vrbanus Sextus, & Nicolaus Quintus, quorum vigore Præpositus Mortariensis Pontificalibus vritur, & primam tonsuram, & quatuor minores ordines suis clericis confert, à solutione decimarum de Noualibus, quæ monasterium suis impensis colit, & ab exactionibus, decimis, & impositionibus est exemptus, quæ priuilegia omitto, quòd in libro Indultorum nostræ congregationis videri possint, quibus alia addiderunt Imperatores Fridericus Secundus, Carolus Quintus, Ludouicus Duodecimus Rex Gallorum, & alij Duces Mediolani.

Caput vigesimumsextum.

De quatuor alijs Canonicorum Collegijs, videlicet S. Epiphanij Papiæ, S. Theodori Ianuæ, S. Mariæ Pedicryptæ Neapolis, & S. Mariæ de Martorano apud Parmam nostræ Congregationi per Nicolaum Quintum vnitis.

VIx biēnium excesserat, posteaquam nostri Lateranenses præpositutam sanctæ Crucis Mortariensem in Papiensi Comitatu reformauerant, cum Papiēses illorum fama percepta, de Collegio canonicorum dictæ congregationis intra Ciuitatē erigendo tractatum habuerunt, & quod mirum forsan videri posset, idem Franciscus Sforria Papiæ Comes, & Mediolani Dux, qui ante duos annos Mortario illos prohibuerat, vt Papiā inducerentur, suis literis Pontificem rogauit. Erat Papię templum antiquitate, & Sanctorū Reliquijs venerandū, s. Epiphanij nuncupatum, quod ferunt à s. Epiphanio ante annum humanæ salutis 480. in honorem Dei, & Sanctorum Martyrum Vincentij, & Gaudentij dedicatum. quo anno dicto Ven. Antistite corpore soluto, illius cadauer in sepulchro marmoreo in eodem templo conditum illi nomen dedit. Erat autē in Ecclesia collegiū riiū, vel quatuor canonicorum seculariū, sub vno Præposito, qui ēt curā animarum exercebat: tenebat verò præposituram venerandæ mem. D. Dominicus de Costa cathedralis Archipresbyter, qui vt Mediolanensiū Duci, ac in primis suis ciuibus illū obsecrantibus rem gratā exhiberet, pręposituram, ad effectum erigendi in illa collegiū canonicorum nostræ congregationis, liberè in manibus Nicolai V. Pontificis resignauit. resignationē

I. 26. Monast.

Pontifex ad supplicationes eorundem Ducis Mediolanensis, & ciuium Papiensium admisit, & Ecclesiam, extinctis in ea præpositura cum canonicatibus secularibus, nostræ congregationi perpetuò regendam tradidit, & cum illius bonis, & iuribus vniuit, datis literis vnionis apud Fabrianum pridie calendas Augusti anno 1451. Pontificatus sui anno 4.

Verùm quia Præpositus negotium inscio Episcopo tractauerat, Episcopus Papiensis falsis suggestionibus egit apud Mediolani Ducem, & apud Pontificem, vt non obstante possessione per nostros iam apprehensa, Pontifex literas vnionis reuocaret. Verùm Dux de rei veritate doctus, iterum Pontifici rescripsit, vt inter partes iustitiam faceret: qui statim priores literas confirmauit inuito Episcopo, qui iuctauerat mitram potius amittere, quàm nostros ibi loci permittere, quod & factum est, nam nostros de monasterio non eiecit, sed ex hac vita statim migrauit. Quod videns quidam vir nobilis, & religiosus nomine Dominus Antonius de Astulphis, qui nostrorum conuersatione plurimum solabatur, & multos de nostris canonicis familiares habuerat, medietatem vnius prædij, cuius redditus ad alendos nouem canonicos sufficiebant, monasterio donauit. Sed & ciues Papienses ad ædificandum monasterium multas eleemosynas contulerunt, quibus cœnobium satis nobile cum duobus claustris, & amplo cœnaculo fuit inchoatum, & anno millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto absolutum, vbi decem & octo canonici sub Abbate regulariter viuunt. nam monasterium à Pio Quinto Abbatiali titulo fuit insignitum, cuius Abbas subiectum habet collegium canonissarum nostræ congregationis sanctæ Mariæ Iosaphatis, vulgò nuncupatum monasterium nouum.

II. CONduntur in Ecclesia sancti Epiphanij corpora Sanctorum Epiphanij Episcopi Papiensis, Speciosæ Virginis, Liberatæ Virginis, Honoratæ Virginis, & Luminosæ Virginis, quæ Hyppolitus de Rubeis Episcopus Papiensis, qui postea fuit Cardinalis anno 1577. in ara per ipsum consecrata, cum lamina plumbea sequentem inscriptionem referente, condiderat: Ego *Hyppolitus de Rubeis consecraui altare hoc in honorem sancti Epiphanij Episcopi Papiæ, & corpus eius Sancti cum corpore Virginis Speciosæ, & Liberatæ, & Reliquias sanctæ Honoratæ, & Luminosæ in eo inclusi*. Eędem Reliquiæ anno 1611. die prima Iulij ex vetusto in nouum altare sunt translatæ, in quarum translatione non solùm prædicta lamina, sed aliæ quatuor antiquiores, quæ de prædictis reliquijs testentur, fuerunt adinuentæ. Conditur in eadem Ecclesia corpus Beati Martini Bergomensis nostræ congregationis canonici, qui viuus, & mortuus miraculis claruisse narratur, qui anno Incarnationis Dominicę millesimo quadringentesimo septuagesimo octauo, de terrestri ad cœlestem patriam profectus, ibidem fuit tumulatus. Eius corpus post centum annos, videlicet millesimo quingentesimò septuagesimo nono, die quarta Decembris cum notario, & testibus visitatum, repertum est integrum, & palpabile exceptis digitis manuum, & pedum, & anteriori parte cranij in dextero latere, quod anno millesimo sexcentesimo decimo quarto in decentiorem locum translatum in sinistro Ecclesiæ latere sub organo est collocatum, cum inscriptione: *Hic iacet corpus Beati Martini Bergomensis canonici Regularis Lateranensis translatum die decima quarti Augusti. Obijt anno millesimo quadringentesimo septuagesimo octauo, die vigesima quarta Augusti*: de hoc venerabili, & sancto viro quædam inferius dicemus.

Tumulatur in eadem Ecclesia Andreas Alciatus cum imagine, & epitaphio, quod tale est videlicet.

ANDREAE ALCIATO MEDIOLANENSI IVRECONSVLTO, COMITI, PROTONOTARIO APOSTOLICO, CAESAREOQ; SENATORI, QVI OMNIVM DOCTRINARVM ORBEM ABSOLVIT, PRIMVS LEGVM STVDIA ANTIQVO RESTITVIT DECORI.

Prodijt ex eodem monasterio Augustinus de Nouellis Ticinensis, vir probitate, integritate, rerum gerendarum prudentia, & experientia, & omnigena eruditione nulli suorum temporum secundus: Fuit enim Theologus eruditissimus, diuinarum Scripturarum indagator acutissimus, verbi Dei Prædicator facundissimus, & æquè disertissimus, & in Historijs versatissimus. sed præ cæteris vtriusque iuris canonici, ac Cæsarei Doctor singularis, cui vtinam alterum similem nostra Lateranensis Familia protulisset. qui omnibus gradibus honoris in eadem congregatione dignissimè functus, Bononiæ in monasterio s. Ioannis in monte, quod per plures annos laudabiliter texerat, naturæ debitum soluit. anno 1520. cuius operum catalogũ inferius texemus.

EOdem anno 1451. Nicolaus V. nostræ congregationi vniuit Ecclesiam sanctæ Mariæ de III.
Martorano Parmensis Diœcesis, quæ antea erat canonicorum regularium Ordinis sancti Augustini, 27. Monast.
quæ nunc monasterio sancti Sepulchri Parmæ est vnita, confectæ sunt literæ vnionis 5. Idus Nouembris eiusdem anni 1451.

Eodem anno frater Ioannes de Gattis Prior monasterij sancti Theodori Ianuæ, quod erat membrum congregationis Mortariensis de illo reformãdo, & nostræ congregationi tradendo tractatũ habuit cum Rectore Generali, ac cum illo Pontifici 28. Monast.
preces supplices porrexit pro confirmatione vnionis: etsi illud fuisset in Generali vnione monasterij sanctæ Crucis Mortariensis, cuius erat membrum, generaliter comprehensum. cui supplicationi Pontifex libentissimus annuit, vt patet ex ipsius literis, quarum hic est tenor.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Abbati sancti Bartholomæi de Fossato Ianuensis Diœcesis, & sancti Benigni, ac Beatæ Mariæ

de

de quarto extra muros Iannenses per Priores solitorum gubernari monasteriorum Prioribus salutem, & Apostolicam benedictionem. Apostolica sedis prouidentia circunspecta ad ea libenter intendit, per quæ status Prioratuum, & aliorum piorum locorum fœliciter dirigatur, ac votiuis, & prosperis successibus gratulentur. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Rectoris, & canonicorum de congregatione S. Saluatoris Lateranensis petitio continebat, quod si Prioratus sancti Theodori Ianuensis Ordinis sancti Augustini canonicorum regularium eidem congregationi applicaretur, ac iuxta illius ritus, statuta, & consuetudines teneretur, prioratus ipse in spiritualibus, & temporalibus multa commoda susciperet. Quare pro parte tam dictorum Rectoris, & canonicorum, quàm dilecti filij Ioannis de Gattis Prioris dicti Prioratus asserentis, quòd ipse applicationem prædictam multum desiderat, ad hoc vt ipse Prioratus reformetur debitè, & ad obseruantiam reducatur, nobis fuit humiliter supplicatum, vt eundem Prioratum, qui conuentualis existit, & ad quem quis per electionem assumitur, & à monasterio de Mortario dicti Ordinis sancti Augustini dependet, ac per illius canonicos gubernari consueuit, & in quo quatuor duntaxat canonici commorantur, cuiusque fructus, redditus, & prouentus centum viginti quinque florenorum auri de Camera, secundum communem æstimationem, valorem annuum, vt ipsi Rector, & canonici asserunt, non excedunt, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis eidem congregationi perpetuò applicare, & assignare, aliàsque in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque de præmissis certam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum si, & postquam vocatis Priore, & Conuentu dicti monasterij per Priorem soliti gubernari, & alijs, qui fuerint euocandi, vobis de præmissis legitimè constiterit, eundem Prioratum cum omnibus iuribus, & pertinentijs supradictis eidem congregationi præfata autoritate nostra perpetuò applicare, & assignare curetis: Ita quòd cedente, vel decedente dicto Ioanne, seu aliàs Prioratum ipsum quolibet dimittente, liceat eidem Rectori, & canonicis per se, vel alium, seu alios corporalem Prioratus, iuriumque, & pertinentiarum prædictorum possessionem autoritate propria liberè apprehendere, ac illius fructus, redditus, & prouentus huiusmodi in suos, nec non congregationis, & Prioratus huiusmodi vsus, vtilitatemque conuertere, & perpetuo retinere, dictumque Prioratum iuxta ritum statuta, & consuetudines huiusmodi regere, & gubernare, Diœcesani loci, & cuiuslibet alterius super hoc licentia minimè requisita. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus monasterij, Prioratus, & Ordinum prædictorum, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de Prioratibus huiusmodi specialės, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ sedis, vel Legatorum eius literas impetrarint: etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem, & decretum, vel alias quomodolibet sit processum. quas quidem literas, ac processus habitos per easdem, & per quæcunque inde secuta, ad prædictum Prioratum volumus non extendi. sed nullum per hoc eis quoad assecutionem Prioratuum, aut beneficiorum aliorum præiudicium generari, & quibuslibet alijs priuilegijs, indulgentijs, & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus, quoruncunque tenorum existant, perquæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis. prouiso, quòd propter applicationem, & assignationem prædictas, si fiant, Prioratus ipse debitis propterea non fraudetur obsequijs, & animarum cura; si qua illi immineat, nullatenus negligatur, sed illius onera consueta, nec non personæ de præsenti in eodem degentes congruè supportentur. Et insuper ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super ijs à quoquam quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, quarto Idus Februarij, Pontificatus nostri anno quinto,

Post quam vnionem monasterium per nostros fuit renouatum, & cœnaculum cum dormitorio versus Mare communibus expensis Congregationis ædificatum, curante potissimum Reuerendo Patre Domino Timotheo Veronensi Rectore Generali, cui monasterio idem Pontifex anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio vniuit alium Prioratum sanctæ Mariæ de Priano dictæ Congregationis Mortariensis, quem tenebat frater Bartholomæus de Nigro, qui cum prædicto fratre Ioanne Priore sancti Theodori vltimo Capitulo Generali dictæ Congregationis interfuerat. Datæ sunt literæ die prima Ianuarij, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio, quæ tamen vnio sub Nicolao Quinto, suum effectum non est sortita, sed sub Calisto Tertio, datis nouis literis anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo, decimo quinto calend. Decemb.

ANno millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis, & Visitatores anni præcedentis omnes confirmati. Hoc anno Alphonsus Rex Aragonum, & vtriusque Siciliæ ob peculiarem affectum dilectionis erga nostrum ordinem, venerabilem Ecclesiam sanctæ Mariæ Neapolis, Pedis cryptæ nuncupatam nostræ congregationi tegendam tradere cogitauit. quod vt efficeret, quia Ecclesia cuidam Clerico Parthenopeo nobili, Lancillotto nuncupato fuerat commendata, prius à IV. 19. Magist.

Pontifice liberam facultatem, in ea Collegium clericorum regularium, siue secularium, prout sibi placuisset, perpetuò instituendi, postulauit. nec mora impetrauit, acceptis literis in forma Breuis, datis apud sanctum Petrum octauo calend. Iulij anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo. Deinde anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio ipsam Ecclesiam nostræ congregationi perpetuò tradidit, & donauit. quo anno Reuerendus Pater Dominus Aurelius Placentinus Rector Generalis Dominum Fabianum à Doliceto canonicum in monasterio Lateranensi residentem, cum procuratorio Neapolim ad capiendam actualem, & corporalem possessionem transmisit, quem sequenti anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo quatto die vigesima quarta Decembris Lupus Ximenes de Orræa, vtriusque Siciliæ Prorex in corporalem possessionem dictæ Ecclesiæ misit, prout constat authentico instrumento apprehensæ possessionis, cui prædictæ Nicolai Quinti literæ cum Procuratorio Rectoris Generalis, & literis Serenissimi Regis Alphonsi ad eundem Proregem datis Traiecti eodem anno vndecima Decembris sunt insertæ.

De origine, & fundatione huius sacrosanctæ, & venerabilis Ecclesiæ, quæ à Reuerendo Patre Domino Hugone Beneuentano loci Priore accepi, hic referam. Anno millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio, regnantibus Ludouico, & Ioanna illius coniuge prima huius nominis, die octaua Septembris gloriosa Virgo Deipara tribus personis tum loco, tum professione distantibus apparuit, significans, gratum acceptum, si propè magnam cryptam, qua Puteolos itur, in loco qui Pes cryptæ dicitur, templum in Dei, & sui nominis honorem erigeretur. Primus fuit quidam monachus ex cœnobio sanctæ Mariæ ad capellam, nomine frater Benedictus, cui in aurora ex monasterio Puteolos ad balnea causa valetudinis eunti, cum esset propè locum, vbi nunc templum erectum, Beata Virgo se visibilem exhibuit sub forma illa, quæ in eodem templo nunc depicta conspicitur. Secundus fuit Beatus quidam Eremita Petrus nomine, qui cellam positam supra cryptam sanctæ Mariæ de Litria nuncupatam incolebat. Tertius Sanctimonialis nomine Maria de Durazo, Regio sanguine procreata. quibus apparitionibus palam factis magnus illico factus est populi concursus, certatim eleemosynas in templi structuram conferentis, statimque templum magnificum, & cum primis nobile construitur, bonis dotatur, & clerici seculares ad diuina in eo peragenda ponuntur, qui vsque ad annum Incarnationis Dominicę millesimum quadringentesimum quinquagesimum tertium illud, quemadmodum præmisimus, tenuerunt. & quia temporalibus bonis iam cœperat aliquatenus abundare, in commendam conferri cœpit. locum deinde nostri Lateranenses acceperunt, vbi decem, & octo canonici sub Priore laudabiliter degunt in monasterio, quod satis amplum, & pulchrum à nobis fuit ædificatum: propèq; illud in cliuo montis, in quo magna crypra, P. Virgilij Matonis Latinorum Poëtarum Principis sepulchrum nunc etiam in hodiernum diem conspicitur.

Caput vigesimumseptimum.

De reformatione antiquæ Canonicæ S. Petri ad aram Neapolis, & monasterij S. Gratiani Vercellarum per canonicos regulares Lateranenses facta.

ANn. 1453. Capitulum Generale coactum est Bononiæ in Canonica D. Ioannis in monte, ibiq; R.P.D. Aurelius Placentinus in officio Rectoris Generalis 3. anno prorogatus. sed additi Visitatores D. Clemens Papiensis, D. Iulianus Cremonensis, D. Benedictus Bononiensis, & D. Petrus Venetus. In hoc Capitulo sunt editæ Constitutiones, quæ paucis additis, siue mutatis vsque ad nouam compilationem ann. 1618. factam, in vsu habitæ fuerunt, quæq; suis locis in noua compilatione sunt additæ, vt conferēti patebit. Eas verò editas hoc eod. ann. ex vlt. cap. 3. part. euidenter liquet. est liber manuscriptus in Pergameno Romæ in monasterio Pacis. I.

Hoc ipso anno vetus D. Petri ad Atā propè Nea- 30. Monast.
polim Abbatia canonicorum regularium intercessione Serenissimi Alphonsi Regis Neapolis, per Nicolaum V. nostræ congregationi Lateranensi fuit vnita. De cuius fundatione, & origine plura essent dicenda, nam hunc esse locum, vbi Petrus Apostolus ex Asia Romam veniens, primam Aram in Italia erexit, & sacrificium incruentum Dominici Corporis, & Sanguinis obtulit, & propterea S. Petri ad Aram loco nomen inditum, cuncta ciuitatis, & præsertim Ecclesiæ Neapolitanæ tabularia testantur, de qua re Baronius tom. 1. sub anno 44. nu. 28. sic scribit: *De cæteris locis, ad quæ Petrus, Romam venturus, diuertit, nobilia in ijs remanserunt antiquitatis vestigia, sed traditione, potius quā scriptura firmata: nam vt omittamus de singulis dicere, quæ nondum nobis explorata habentur, est Neapoli in Cāpania percelebris memoria, vbi idem Princeps Apostolorum cum Neapolim nauigio delatus esset vnà cum suis, Missam celebrauit.* Ferunt itidem Syluestrum primum Neapoli existentem, in eodem altari sacrum fecisse, & ingentissimis thesauris Indulgentiarum ditauisse, quod vsque in hodiernum hunc diem volunt existere, & cunctis causa deuotionis accedentibus cum maxima reuerentia monstratur, in quo præsertim pro animabus fidelium defunctorum, ob Indul-

gentias

gentias à Pontificibus tributas, sacrificium Dominici corporis, & sanguinis frequentatur,

II. Non dubium, clericos canonicos & Apostolicos eidem Ecclesiæ, prout moris erat, ab initio deputatos, & rursus ab antiquissimo tempore clericos secundum B. Augustini regulam viuentes ibidem constitutos, testantibus id monasterij tabularijs antiquissimis. Extat in monasterio codex vetustus literis Longobardicis exaratus, totam rei seriem narrans, sed barbarismis adeo refertus, vt vix sensum legitimum ex verbis elicere possimus. referam nonnulla scitu digna, totidem verbis ex dicto libro accepta, sed addita quarundam vocum necessaria declaratione. inquit igitur: *Veniente Beatissimo Petro Principe Apostolorum de Antiochia anno Christi Possionis vicesimo*, puto dicendum decimo: *& ibidem conuersa ad fidem ciuitate, & baptizata Candida, & constituto B. Aspren dictæ ciuitatis Episcopo, in loco pro sacrificijs idolorum ædificauit altare, & in eo celebrauit orationem Dominicam in fractione panis secundum*. supple quod *apparet per vnam marmoriam*, idest tabulam marmoream, *quæ est fauricata*, idest posita in fabrica vel ædificio, *ad dictum campanaro*, idest in turri campanaria, *& propter guerram fuit fractum ab Azotis*, idest Hæreticis: *itaut primus ædificator monasterij fuit sanctus Petrus, & consecrator Ecclesiæ secundum*, supple quod *apparet per vnam marmoriam, quæ manet cum literis græcis in altari maiori murata ad dextrum. Deinceps reædificator Ioannes presbyter Cardinalis Neapolitanus: licèt alias ab hoc fuit consecrata Ecclesia sub eiusdem Petri vocabulo, & sanctæ Candidæ eiusdem ordinis. Porrò tempore illo, quo venit S. Petrus, dicta Ecclesia fuit dotata circum circa, quantum potest trahere per vnam balistam, & tempore Constantini, qui dedit multa bona, videlicet multa castella. Secundò apparet per priuilegia cum sigillo pendente doro. Et etiam nobiles, & Domini Neapolitani dederunt domus, & territoria, quæ sunt scripta in ventario*: idest inuentario, *Regis Caroli Primi*. Hæc ibidem. quibus cum Caroli primi Regis mentio habeatur, facilè coniectari potest, quo tempore illius scripturæ autor illam scripserit, quod non ante annum 1250. esse potest: Postea subditur in eodem libro, *quod anno Iubilæi facie in Ecclesia sancti Petri ad Aram operire vnam portam per vnum annum, quo tempore quantæ Indulgentiæ Romæ sunt per vnũ annum, tantæ in dicta Ecclesia, donec durat Iubilæum: & quod sanctus Petrus dedit Indulgentiam plenariam, qua visitantes Ecclesiam omni Dominica expellunt*: idest liberant, *vnam animam à pœnis Purgatorij. & est cõfirmatio Gregorij Papæ cum Bulla pendente cum sigillo doro*. sunt verba illius formalia. Adhuc recensentur plurimæ Indulgentiæ per Romanos Pontifices eandem Ecclesiam visitantibus concessæ. in eodem libro nominatur Abbatia nulli subiecta, nisi Romano Pontifici: inquit enim: *& est asens*, idest exempta, *& non potest illam capere nisi Summus Pontifex*: subdit, quòd Abbas tenetur sub pœna excommunicationis in dicta Abbatia nonnullis diebus cantare Missas, & Vesperas in Pontificalibus cum mitra, & crocito, & quod liberè potest ministrare omnia sacramenta in dicta Ecclesia, & circumcirca, quantum est iactus vnius balistæ. & recensentur ibidem bona monasterij immobilia, & mobilia valde pretiosa; & hæc omnia habentur in dicto libro Longobardico vetusto.

Fuit verò Ioannes ille presbyter Cardinalis, cuius in dicto libro mentio habetur, patria Neapolitanus, cognomento de Pizutis, vel vt alij scribunt, Phizutis, professione canonicus regularis, etsi Baronius eum simpliciter clericum nominet: Qui cum Ecclesiam S. Petri cum monasterio vetustate collapsam, & bonis temporalibus denudatam aspexisset, affectu erga suum ordinem commotus, primo quidem Ecclesiam à fundamentis cum cœnobio restituit: deinde ampla dote bonorum temporalium attributa collegium canonicorũ regulariter viuentium inibi reformauit, accito ex monasterio S. Victoris Parisiensi D. Nicolao, quem primo Priorem, deinde monasterij Abbatem constituit, prout sequentes Alexandri III. literæ prædicto Nicolao Priori directæ sic testantur. III.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. *Dilecto filio Nicolao Priori Ecclesiæ S. Petri ad Aram, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum dilectus tunc filius noster Ioannes tituli S. Anastasiæ presbyter Cardinalis Ecclesiam, in qua Prioratum habere dignosceris, proprijs sumptibus, Domino cooperante, construxerit, eamq; ditauerit suis bonis, dignum est, & conueniens, vt eiusdem Cardinalis obtentu in eo, quod salua honestate possumus, tibi prompto animo deferamus. Ea propter dilecte in Domino fili postulationibus prædicti Cardinalis annuentes benignus, & prosequentes nostri officij debitum, & clementia Sedis Apostolicæ duximus indulgendum, vt liceat tibi, & successoribus tuis eiusdem Ecclesiæ Prioribus, donec Abbas ibi fuerit institutus, canonicis, qui in præscripta Ecclesia habitum Religionis secundum Regulam B. Augustini recipere voluerint, Benedictionem, sicut moris est, exhibere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurũ. Dat. Ferent. 8. Calend. Ianuarij.*

Idem postea Nicolaus ex Priore Abbas creatus obijt anno 1190. vt Ticinensis in Dilucidario scribit. Monasterio sic per dictum Cardinalem reformato multa prædia, castella, & bona temporalia per nobiles Neapolitanos fuerant largita. Cui Pontifices, & vtriusque Siciliæ Reges multa priuilegia concesserunt, vt statim dicetur, in quo disciplina canonica per multos annos summa cum laude floruit, cuiusq; regimen Diuo Thomę Aquinati cum Archiepiscopatu Neapolitano legitur oblatum. Verùm conditione temporum, & causantibus guerris, & ob alios sinistros euentus, cœnobium adeo insigne paulatim in spiritualibus, & temporalibus est IV.

collapsum. nam illius bona ferè omnia fuerant à laicis occupata, vel à Prælatis alienata, reliqua cōmendata. Tenebat illud in Commendam hoc eodē anno 1453. quidam Rainaldus S.R.E. Cardinalis, & Episcopus Neapolitanus. quo tempore Serenissimus Rex Alphonsus illius statum valdè commiseratus, apud Nicolaum V. egit, vt nostræ congregationi Lateranensi reformandum traderetur, & Ecclesia S. Mariæ Pediscryptæ, quam anno superiori Pontifex ipsius Regis liberæ dispositioni commiserat, eidem S. Petri monasterio annecteretur, & subijceretur. Cui Pontifex annuens, literas vnionis Abbati S. Seuerini directas dedit hoc ipso anno, Calendis Decembris emanatas. Cæterùm dicta vnio viuente adhuc Cardinali Commendatario, quod ad D. Petri monasterium spectat, suum effectum non fuerat sortita. Interim verò Nicolao Pōtifice vita functo Calistus III. qui illi in Pontificatu successerat, dictum monasterium tunc vacans per obitum præfati Cardinalis cuidam clerico Neapolitano illius nepoti commendauit, nulla tamen in literis Apostolicis de vnione per Nicolaum V. facta, mentione habita: quam ob causam per præfatum Serenissimum D. Alphonsum Regem Neapolis, & Rectorem Generalem congregationis eidem Pontifici exposito, quòd dictum monasterium iam nostræ congregationi fuerat vnitum, ad illorum preces Calistus literas reuocauit, quibus monasterium commendauerat, & nouis literis Apostolicis datis apud S. Petrum, pridie Calen. Octobris anni 1457. dictam vnionem confirmauit, quæ ex tunc suum plenum, & integrum effectum fuit consecuta, & collegium canonicorum ibidem institutum, quod sub regimine Abbatis sub regulari obseruantia nunc etiam per Dei gratiam floret, vbi vigintiquinque canonici ad minus degunt, & nunc est domus Nouiciorum.

V. Ex quo Collegio multos viros doctrina, & dignitate notabiles habuimus, inter quos primo loco recensendus ipse D. Ioannes Pizutus S.R.E. Cardinalis ab Adriano IV. item regulari canonico renunciatus, eiusdem monasterij reformator, & restaurator. Secundus D. Ioannes Baptista de Marfredonia, Philosophus, & Mathematicus suorum temporum nulli secundus, qui in Gymnasio Patauino per multos annos Philosophiam legit, tandem seculum relinquens in dicto monasterio canonicorum regularium habitum suscepit, & reliquum huius vitæ sanctissimè duxit. hic scripsit Commentarium in Sphæram, & Theoricam Planetarum. Tertius D. Ludouicus Maioranus ex Granina Episcopus Castelli maris, vir cultioris linguæ latinæ peritissimus, & Theologus eruditissimus. Hic scripsit orationem ad Patres Concilij Tridentini, & de vero Dei cultu libros tres sub titulo Clypei nulitantis Ecclesiæ. obijt anno 1570. Quartus D. Hyppolitus ex familia nobilissima de Caracciolis, declamator celebris, cuius nomen, & laudes adhuc manent. editus est post illius obitum liber variarum Concionum Italico sermone scriptus. alia plura morte præuentus in albeolis reliquit. Quintus D. Ludouicus Pauesius Pauesij celebris Philosophi, cognomento Calabri filius, Theologus acutus, & Scotici dogmatis propugnator indefessus, meusq; olim in Theologia Magister, qui nonnulla opera Philosophica manuscripta reliquit, quæ in nostro S. Modesti monasterio Beneuentano puto conseruari. Sextus D. Honoratus de Robertis Iuuenatensis, qui scripsit Commentarios in totam Logicam valdè vtiles. obijt Patauij anno 1612. Illustrissimi Episcopi Patauini Vicarius. Septimus D. Inicus de Aualos Ischiæ Episcopus, qui adhuc viuit. Octauus D. Sigismundus ex inclita prosapia de Gambecurtis Episcopus Thelesinus, qui similiter in viuis agit. & alij, quos silentio prætereo, quoniam adhue viuunt.

Hvic monasterio, & illius Prioribus, siue Abbatibus, & canonicis multa priuilegia Romani Pontifices, & Reges vtriusque Siciliæ concesserunt. Primum est Alexandri III. Nicolao Priori directum, supra notatum. VI.

Secundum. Clementis III. datū Laterani quinto Calend. Decembris, Pontificatus sui anno primo, per quod confirmat sententiam latam à delegatis per Sedem Apostolicam inter Ecclesiam S. Petri ex vna, & Episcopum Puteolanum ex altera, super Ecclesia S. Angeli montis Christi incipit: *Qui ad sedanda*.

Tertium. Honorij III. datum 5. Calend. Aprilis, Pontificatus sui anno tertio, per quod prohibet, ne bona monasterij in alios, quàm canonicorum ibi seruientium vsus conuertantur. incipit: *Incumbit nobis*.

Quartum. Clementis VI. datum Auenioni Calend. Ianuarij, Pontificatus sui anno octauo. incipit: *Pastoralis officij*. declarat, Ecclesiam nullo medio ad Ecclesiam Romanam pertinere. meminit Conuentus canonicorum ibi deseruientium.

Quintum. Nicolai V. directum Abbati, & Conuentui S. Petri ad Aram ordinis S. Augustini, datū anno 1449. Pontificatus sui tertio. incipit: *Cum à nobis*. per quod confirmat prædictis, & per eos monasterio omnes immunitates, libertates, indulgentias, & exemptiones à secularibus exactionibus, per Romanos Pontifices suos prædecessores, & Reges vtriusque Siciliæ, & alios Principes eidem monasterio indultas. Ex quo priuilegio vides, vsque ad illud tempus mansisse in Ecclesia D. Petri Conuentū canonicorum, sub Abbate tamen Commendatario, licèt dicti Conuentus nulla fiat mentio in literis vnionis, quæ quadriennio post istud priuilegium sunt datæ.

Sextum. Clementis VII. datum anno 1526. Pontificatus sui anno tertio. incipit: *Exponi*. per quod Archiepiscopo Neapolitano committit facultatem aperiendi portam tempore Iubilæi, iuxta antiquam consuetudinem aperiri solitam, cum concessione Indulgentiarum, quæ tali tempore conceduntur, cum Iubilæum Romanum iam expirasset. ex quo vides, Iubilæum visitantibus dictam Ecclesiam concessum fuisse non eodem anno Iubilæi Romani,

mani, sed immediatè sequenti. Extat aliud simile priuilegium à Iulio III. anno 1551. emanatum. Adest etiam priuilegium amplissimum Greg. XIII. pro celebrantibus Missas ad altare Diui Petri pro animabus defunctorum. Adsunt præterea priuilegia Regum vtriusque Siciliæ, quæ in monasterij Archiuis seruantur.

Conditur in Ecclesia D. Petri corpus B. Candidæ Diui Petri discipulæ, cuius meminit Paulus Regius Vici Episcopus in vita S. Asprenpi primi Episcopi Neapolitani, & ex illo Baronius in notis ad Martyrologium die 4. Septembris, iuxta cuius tumulum fons exoritur, qui ritè haustus, languoribus plurimis medetur.

VII. Anno 1454. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis R. P. D. Timotheus Veronensis magnus prædicator, qui fuit Archiepiscopus Ragusinus. Visitatores D. Aurelius Placentinus, D. Titus Ferrariensis, qui fuit Adriæ Episcopus, D. Celsus Veronensis, & D. Ioannes Baptista Lucensis. Hoc anno tractatum est de recuperanda Præpositura S. Gratiani Vercellarum, quæ erat mēbrum monasterij, & congregationis sanctæ Crucis Mortariensis. Verùm cū Amadæus Sabaudiæ Dux contra Eugenium IV. in schismate fuisset creatus, & Fœlix V. nuncupatus, quidam Fr. Iacobus de Sabaudia, canonicus tamen regularis, illam à prædicto Fœlice Papa, seu veriùs antipapa obtinuit, quem cum D. Sebastianus Mortariensis Præpositus tanquam sibi subditum visitare voluisset, illo sibi obedientiam præstare abnuente, Præpositus Mortariensis dictum Fratrem Iacobum Præpositura priuauit, & D. Gabrieli de Vallesessia illam contulit, & in corporalem possessionem misit: addito eidem Conuentu canonicorum nostræ congregationis, cum magna totius Ciuitatis lætitia, & ædificatione, qui viderunt illud monasterium optimè reformatum. Cæterùm dictus Fr. Iacobus Romam iuit, & Præpositum Mortariensem ad Sedem Apostolicam citare fecit, qui Romam profectus est, & post litigiū duorum annorum dictus Fr. Iacobus epidimia interijt, & Fr. Antonius de Corpolino Sabaudus iura, & actiones, quæ dictus Fr. Iacobus in Præpositura prætendebat, ab Apostolica Sede impetrauit, & per annū cum Præposito Mortariensi litigauit. Quem tandem Cardinalis Rotomagensis, cuius erat familiaris, cum prædicto Præposito concordauit: & ita nostri post triennium pacificam possessionem adepti fuerunt, existente Rectore Generali D. Aurelio Placentino, in quo monasterio manserunt pacificè vsq; ad annum circiter 1480. quo tempore Sixtus IV. precibus Fratris Petri Vercellensis Episcopi Ordinis Fratrum Minorum, ipsum monasterium canonicis regularibus abstulit, & bonis mensæ Episcopali applicatis, fabricas Monialibus sanctæ Claræ concessit, in quibus nunc etiam degunt. qui tamen Episcopus Onuphrio tradente in Sixto IV. post biennium ex hac vita decessit, qui necdum annum ætatis vigesimum octauum excedebat; licèt Onuphrius dicat fuisse Episcopum Taruisinum.

31. Martij.

Caput vigesimumoctauum.

De reformatione Canonicarum S. Mariæ Montis belli Bononiensis, & sancti Andreæ Vercellensis facta per eosdem Canonicos Regulares Lateranenses.

I. Anno 1455. Generale Capitulum Placentiæ. Rector Generalis, & Visitatores omnes, qui fuerūt anno præcedenti, secundò in officijs prorogati. Hoc autem anno Nicolaus V. optimus Pontifex, & de nostra congregatione peroptimè meritus, die 24. Maij naturæ debitum soluit. Huic subrogatus fuit Alphonsus Borgia Valentinus, & Hispanus, qui Calistum III. se fecit appellare. qui vt beneuolentiam quorundam Romanorum, quibus erat addictus, sibi conciliaret, canonicos regulares benefactores ab Ecclesia Lateranensi eiecit, & statuta per Eugeniū IV. abrogauit, & secularibus canonicis ipsam Ecclesiam restituit. Regulares autem canonici ad alia monasteria profecti sunt, quorum nonnullos Alphonsus Rex Aragonius Neapolim acciuit, quos in monasterijs S. Petri, & S. Mariæ Pedisc ryptæ locauit vsque ad Paulum II. qui illos ad dictam Basilicā reuocauit. Hoc autem audientes Fridericus III. Imperator, & alij Principes, qui sciebant, Lateranensem Ecclesiam, quæ omnium Ecclesiarum est caput, & mater, sub canonicis secularibus penitus collapsam, & omnibus ornamentis, & redditibus nudatam, per ipsos canonicos regulares ferè totam renouatam, non parum sunt admirati. sed & ipsum Calistum III. ferunt ante obitum de ipsa eiectione pœnituisse non modicum, ac doluisse. quam ob causam ipse Fridericus Imperator datis literis ad Rectorem Generalem, & totam congregationem, cuius erat canonicus, nostros bono animo stare, & in Germaniam proficisci iubet, monasteria opulentissima non pauca eisdem largiturus. Verùm Patres, Teutonici idiomatis expertes, plurimas Cæsari gratias agentes, in Germaniam ire noluerunt. id ipsum & Serenissimus Alphonsus Aragoniorum Rex, & Ludouicus Sabaudiæ Dux, & Magnus Cosmus Medices, & Barbara Mantuæ Marchionissa præstiterūt, qui multa bona nobis contulerunt, vt ex infra dicendis apparebit.

II. Hoc eodem anno canonici regulares S. Mariæ Montis belli Comitatus Bononiensis, videntes, illorum monasterium secularibus commendatū, & se ad paucissimos redactos in nostram Societatem transire, & illorum monasterium nostræ congregationi vniri à Sede Apostolica supplices petiuerunt, & obtinuerunt. De cuius Canonicæ antiquitate, & nobilitate breuiter aliquid dicturus, literas Consulum, & Castri montis belli ad Innocentium III. ex 31. Martij.

primo

primo libro Epistolarum eiusdem Pontificis fol. 24. acceptas præmittendas existimaui.

Literæ Consulum & Populi montis Belli de fidelitate Romanæ Ecclesiæ facienda.

Sanctissimo Patri, & Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici Petricius, Azius, Sandonus & Henrigerus Consules montis Belli cum omni Populo ipsius Castri debitam fidelitatem, cum omni reuerentia. Ea nos vestra Paternitatis beatitudo ex temporũ mutatione nouerit collegisse, quæ profectò vobis gaudium portant cum honore, dummodo ad ipsa clementer oculum eleuare dignemini. In Archiua igitur Sanctæ Romanæ Ecclesiæ credimus ex maiorum memoria fore iam antiquatum, qualiter ad eius donationem Castrũ nostrum peruenerit: & ideo non est opus insinuare, quod luce clarius constat, nec vnquam ab aliquo negari poterit, quod non fuerit de Comitatu Comitissæ Mathildis: sed præualente aduersus Ecclesiam Dei publica olim potestate dominationem suam in ipso Castro Ecclesia *non voluit exercere.* Nunc *verò quia omnipotens Deus sic disposuit, vt tempore vestro filiorum dispersiones ad sinum Catholicæ matris redeant, Patris imperium per omnia seruaturi. Hinc est, quòd vnanimes vno voto omnes quærimus, & diligenter petimus dominium vestrum, vestræq; Sanctitati tantò deuotiùs fidelitatem facere cupimus, quantò indubitanter vos credimus spiritum Dei habere, atque ideo accepisse potestatem, vt omnia in statum rectitudinis vestra sapientia reducatis, facta in præsumptoribus vindicta, & ligatis in compedibus, qui contra Catholicam Romanam Ecclesiam ausi sunt minus iusto pugnare. Commendamus itaq; misericordiæ vestra Castrũ; Ecclesias ipsius, Clerum, & omnem populum, rogantes cum omni humilitate, quatenus ad ista, quæ postulamus mora sublata respondere dignemini. Quod si placet de latere vestro mittere, cui vestra debeamus vice intendere, illius concordia sumus, & esse volumus, vt facta fidelitate vobis donationem Castri iuxta vestrum mandatum assignemus. ea videlicet ratione, vt cum omni integritate tam noua, quàm vetera nostra iura seruentur illæsa, nec aliquando imminui nobis debeant, vel in peius aliquatenus commutari. Illud attendat Sanctitas vestra, quòd pro fortitudine loci multi nobiscum confœderari cupiunt: sed nulli dare responsum volumus, donec à misericordia vestra nuncium recipiamus.*

III. Hinc videre possumus, illud impletum, quod Iob cap. 14. inquit: *Mons cadens defluit, & saxũ transfertur de loco suo: lapides excauant aquæ; & alluuione paulatim terra consumitur.* nam mons, supra quem ipsum castrum erat fundatum, quod bellatorum viribus, & multitudine, lociq; securitate per antonomasiam Mons Belli antiquitùs dicebatur, cuius incolæ se cum suis copijs in Societatẽ Romanorum Pontificum offerebant, paulatim solutus, in profluentem illius radices allambentem totus ferè cum Castro iam defluxit, solo monasterio superstite, cum octo vel decem domunculis rusticorum, in illius acumine seruatis. nec illud reticendum, quod ipse oculatus vidi, circa montem per loca vicina ad decem circiter milliaria, si quis terram ad tibiæ altitudinem effodiat, ingentem coclearum, ostrearum, testarum, cæterorumq; id genus, quæ in mari nascuntur, miræ magnitudinis copiam inueniri adeo, vt mihi certissimè suaserim, stagnum ibi amplissimum aquæ, id genus insectorum gignentis, olim extitisse, quod ripis laxatis cum magna parte montium in flumen, & in mare defluxerit. Cæterùm quod ad monasterij fundationem, & originem spectat, siue illud Castrum olim fuerit de iure Illustrissimæ Comitissæ Mathildis, seu per vim, seu alio modo captum, hoc certum esse videtur, ipsum monasterium à dicta Comitissa fundatum, & dotatum, & congregationi canonicorum S. Frigdiani Lucensis donatum: id enim ex antiquis monasterij priuilegijs, & documentis authenticis, quæ in illius Archiuis seruantur, palam habetur.

Qvantæ verò dignitatis esset Archipresbyteratus Bellianus (hic enim illius Canonicæ titulus) ex subiecto Gregorij VIII. priuilegio accipe, in quo Ecclesiæ parochiales ad monasteriũ spectantes, & Belliano Archipresbytero subditæ numerantur. IV.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis *filijs Acurso Archipresbytero Ecclesiæ B. Mariæ mõtis Belij, eiusq; fratribus tam præsentibus, quàm futuris Canonicam vitam professis in perpetuum. Monet nos Apostolicæ Sedis autoritas, cui licet immeriti præsidemus, pro statu omnium Ecclesiarum prouida circumspectione satagere, & ne malignorum rapinis, vel molestijs exponantur, Apostolicum ipsis patrocinium impertiri. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & prædictam* Ecclesiam *Dei genitricis, semperq; Virginis Mariæ montis* Bely*, in qua diuino estis obsequio mancipati, fel. record.* Eugenij*, Alexandri, & Vrbani prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Imprimis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini Regulam, atque institutionem Fratrum S. Frigdiani in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem* Ecclesia *impræsentiarum iustè, & canonicè possidet, aut in futurũ concessione Pontificum, largitione Regũ, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis.* Ecclesiam *de* Luparolo, Ecclesiam *de* Gauzano *sicut ex sententia bonæ memoriæ Moysi Rauennatensis Archiepiscopi vobis cum omnibus pertinentijs suis adiudicata est.* Ecclesiam *S. Iacobi,* Ecclesiam *de Montalogno,* Ecclesiam *S. Mariæ de Fagnano cum omnibus pertinentijs suis,* Ecclesiam *de* Ponziano, Ecclesias *montis* Georgij *Ecclesiam de Cuciano, Ecclesiam de Ripa malliar, Ecclesiam*

clesiam S. Petri de Gauiniano cum omnibus pertinentijs, & possessionibus suis Ecclesiam S. Blasis de Lacugnano, Ecclesias de monte S. Petri, Ecclesiam de Rocca, Ecclesias de Olsueto, Ecclesiam S. Donnini de Braida, Ecclesiam de Crespellano, Ecclesiam S. Mariæ in Rastiliolo, Ecclesiam de Calcaria, Ecclesiam S. Nicolai de Roucalus cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiã S. Donnini de Campore maiore, sicut vobis per prædictum Moysem adiudicata est, Ecclesiam S. Ioannis de Castello, Ecclesiam S. Pauli de Palude, sicut vobis à bonæ memoriæ Guidone de Rheno, & Vbaldo tunc Romanæ Ecclesiæ subdiacono, nunc verò Pisano Archiepiscopo per sententiam adiudicata est, Ecclesiam de Ganasseto, Ecclesiam de Pizolo, Ecclesiam S. Mariæ de Prato Bonelli, sicut vobis per sententiam concessa est, Ecclesiam S. Ioannis de Cannetulo, Ecclesiam sancti Columbani, Ecclesiam S. Marci, sicut vobis per sententiam adiudicata est, Ecclesiam S. Mariæ, Ecclesiam S. Martini cum alijs Ecclesijs ad plebem ipsam pertinentibus. quidquid habetis in Mozano, & in Calcaria, & iuxta sanctum Theodorum, & in Varaneto, & in Bazano, & in alijs locis. Sanè nenaliũ vestrorum, quæ proprijs manibus, vel sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum, seu de ipsis animalibus nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Ad hæc prohibemus, ne aliquis laicorum de terris, quæ iure proprietatis ad Ecclesiam vestram spectant, à vobis decimas vllatenus recipere, vel petere præsumat. Cum autem generale interdictũ terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excõmunicatis, vel interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, diuina officia celebrare. Adhæc ad instar prædicti Alexandri prædecessoris nostri autoritate vobis Apostolica indulgemus, vt obeunte Archipresbytere, qui ibi pro tempore fuerit, de Collegio vestro, vel de alio regulari Conuentu, si ibi non fuerit idoneus inuentus, eligendi Archipresbyterum facultatem liberã habeatis: quem cum electus fuerit, Diœcesano Episcopo præsentetis, vt ipsius electionem confirmare debeat, quam absque iusta, & manifesta causa nullatenus sit ei licitum infirmare. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad sacres ordines fuerint promouendi, à diœcesano suscipietis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & absque vlla prauitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis, quem malueritis, Catholicum adire Antistitẽ, qui nostra fultus autoritate, quod postulatur, indulgeat. Quæcunque etiam ex rationibus Ecclesiarum, seu decimarum, vel aliarum rerum per priuilegia, vel per concessionem Bononiensium Episcoporum vobis indulta sunt, & concessa, & per bonæ memoriæ Gerardũ quondam Bononiensem Episcopum, præcipuè sicut in eius priuilegio continetur, nihilominus vobis concedimus, & confirmamus. Antiquas insuper, rationabilesq. consuetudines, & libertates in Ecclesia vestra hactenus obseruatas ratas habemus, easq; perpetuè illibatas manere sancimus. Probibemus quoque, ne liceat Bononiensibus Episcopis noua, & indebita grauamina vobis, vel Ecclesiæ vestræ imponere, aut vos, vel eandem Ecclesiam illicitis exactionibus aggrauare: sed Archipresbyteri vestri contentus obedientia, nullum à vobis, seu Archipresbytero ipso extorqueat iuramentum, sicut à sæpedicto antecessore nostro Alexandro Pontifice cõstat vobis indultum. Liceat etiam vobis clericos, vel laicos liberos, & absolutos è seculo fugientes ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Probibemus insuper, ne vlli fratrum vestrorum post factam professionem liceat ab eodem loco sine licentia Archipresbyteri sui recedere: discedentem verò sine literarum communium cautione nullus audeat retinere. Sepulturam præterea loci ipsius liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat: Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Autoritate quoque Apostolica prohibemus, ne quis infra parochiam vestram, Oratoriũ, vel Ecclesiam construere, sine vestra, et Diœcesani Episcopi autoritate præsumat. saluis priuilegijs Romanorum Pontificum. Sententias insuper interdicti, vel suspensionis, quas in Ecclesias, vel clericos ad vos pertinentes canonicè promulgaueritis, de communi consensu, aut maioris, & sanioris partis Capituli, nullus sine congrua satisfactione relaxet. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicæ autoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertiòue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui careat dignitate, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis accipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Sanctus Petrus, Sanctus Paulus, Gregorius Papa VIII. Dirige me Domine in veritate tua.

Ego Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Paulus Prænestinus Episcopus.

Ego Theobaldus Ostiensis Episcopus.

Ego Laborans presbyter Cardinalis s. Mariæ trans Tyberim tt. Calisti.

Ego Melior presbyter Cardin. ss. Ioannis, & Pauli tt. Pamachi.

Ego Adelardus tit. s. Marcelli presbyter Cardinalis.

Ego Iacynthus sanctæ Mariæ in Cosmedin Diacon. Cardin.

Ego

Ego Gratiosus sanctorum Cosmæ, & Damiani Diacon. Cardin.

Ego Radulphus S. Georgij ad velum aureum Diaconus Cardin.

Datum Ferrariæ per manum Moysi Lateranensis canonici Vicegerentis Cancellarij 16. Calend. Decembris, Indictione 6. Incarnationis Dominicæ anno MCLXXXVIII. Pontificatus verò Domini Gregorij Papæ Octaui anno primo.

V. ET licet iniuria temporum, & hominum multa damna grauissima in spiritualibus, & temporalibus passum fuerit, tamen Deo, & Beata Virgine Dei genitrice monasterij tutelari protegentibus, canonicorum Conuentus nunquam in illo penitus defecit. Cum enim circa annum Domini 1455. dictum monasterium cuidam legum Doctori nomine Ioanni de Anania, qui erat Archidiaconus Ecclesiæ Bononiensis, commendatum existeret, qui non Dei, & Ecclesiæ seruitium, sed solos Ecclesiæ redditus curabat, canonici ad duos solos redacti, quorum alter Martinus Duzarelli, alter Laurentius Petri de Zapulino vocabatur, videntes monasterium in aperto discrimine constitutum, preces supplices Pontifici porrexerunt, vt illud cum suis bonis, & iuribus canonicis regularibus Lateranẽsibus traderet, ac illorum congregationi perpetuò vniret, quod Pontifex præstitit datis literis, quæ hic sequuntur.

Calistus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Vicario Ven. fratris nostri Episcopi Bononiensis in spiritualibus Generali, salutem, & Apostolicam benedictionem. Inter curas multiplices, quibus occurrentium negotiorum varietatibus obsidemur, illam libenter amplectimur, per quam Regulares ordines, & eorum loca iugi sanctimoniæ dedita, prout congruere conspicimus, in spiritualibus, & temporalibus prosperitatis optatæ dirigantur euentu, ac personæ Ecclesiasticæ, præsertim literarum scientia præditæ, in earum opportunitatibus congruum suscipiant releuamen. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Martini Duzarelli de monte Bellio, & Laurentij Petri de Zapulino canonicorum, prioratus B. Mariæ de monte Bellio ordinis S. Augustini, Bononiensis diœcesis, petitio continebat, quòd numerus canonicorũ regularium in dicto prioratu, in quo dudum Prior, seu Archipresbyter, & decem, & aliquando plures, & quandoque pauciores canonici esse solebant, in tantum à triginta annis citra propter guerrarum discrimina, & alias multiplices afflictiones, quæ in patria Bononien. diuersimodè viguere, plurimum diminutus est, & in tantum decreuit, quòd in eo non existunt, nec à quinque annis proximis præcedentibus fuerunt, nisi ipsi Martinus, & Laurentius: propter quod diuinus cultus ibidem continuò diminuitur, & populi deuotio plurimum tepescit in dies, vnde Martinus, & Laurentius supradicti prioratum ipsum, & illius Ecclesiam, quæ parochialis existit, reformari, & Capitulum, seu numerum canonicorum ex personis eiusdem ordinis obseruantiæ regularis, cum quibus possint ipsi Martinus, & Laurentius ad omnipotentis Dei laudem, & ipsorum animarum salutem fideliter peragere cursum temporalis vitæ suæ, & ex quorum salubribus monitis, & exemplis dicti loci populus ad maiorem deuotionem diuinæ maiestatis, & salutis suæ intentum, & curam induci possit, augeri, & iugiter conseruari feruenter exoptent. Quare pro parte dictorum Martini, & Laurentij asserentium, quòd fructus, redditus, & prouentus dicti prioratus trecentorum florenorum auri de Camera secundum communem æstimationem valorem annuum non excedunt, nobis fuit humiliter supplicatum, vt prioratum prædictum cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis congregationi canonicorũ regularium S. Saluatoris Lateranensis, olim S. Mariæ de Frisonaria Lucanæ diœcesis perpetuò applicare, incorporare, annectere, & vnire, aliàsq; in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur certam notitiam de præmissis non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint euocandi, per te ipsum, de præmissis omnibus, & singulis, ac eorum circumstantijs vniuersis autoritate nostra te diligenter informes: & si per informationem huiusmodi ita esse repereris, prioratum ipsum cum omnibus iuribus, & pertinentijs supradictis eidem congregationi præfata autoritate perpetuò applices, incorpores, vnias, & annectas: ita quòd cedente, vel decedente dilecto filio Ioanne de Anania Archidiacono Bononiensi, vtriusque iuris doctore, qui prioratum ipsum ex concessione Apostolica obtinet in Commendam, seu aliàs prioratum ipsum prædictum quomodolibet dimittente, liceat Rectori, & canonicis huiusmodi congregationis per se, vel alium, seu alias corporalem prioratus, iuriumq;, & pertinentiarum prædictorum possessionem propria autoritate apprehẽdere liberè, ac illius fructus, redditus, & prouentus huiusmodi in suos, & dictæ congregationis vsus, vtilitatemq; conuertere, & ipsum prioratum perpetuò retinere, Diœcesani loci, & cuiuscunque alterius super hoc licentia minimè requisita. & nihilominus si dictus Ioannes Commenda sibi facta huiusmodi ad effectum vnionis prædictæ in manibus tuis spontè, & liberè cedere voluerit, cessionem huiusmodi ab ipso Ioanne, vel procuratore suo ad hoc ab eo specialiter constituto eadem autoritate nostra recipias, & admittas: eaq; per te recepta, & admissa decernas ex tunc autoritate prædicta applicationem, vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi effectum sortitas fore: præfatoq; Ioanni, ne propter cessionem eandem nimium dispendium patiatur, pensionem annuam, de qua rationabiliter reddiderit se contentum, super fructibus, redditibus, & prouentibus prioratus huiusmodi, quoad vixerit, vel procuratori suo ad hoc ab eo speciale mandatum habenti, per Rectorem, & canonicos congregationis huiusmodi singulis annis, sub pœnis, & censuris ad id per te de consensu partium earundem statuendis, & imponendis, persoluendum conseruare, constituere, & assignare dicta autoritate procures, faciens ipsi Ioanni de pensione prædicta iuxta reseruationis, constitutionis, & assignationis earundem, si illas freteris

fuerit, tenorem integrè responderi: Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus Prioratus, Congregationis, & Ordinis prædictorum, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis contrarijs quibuscunque, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de Prioratibus huiusmodi speciales, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus generales Apostolicæ Sedis, uel Legatorum eius literas impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem, & decretum, uel aliàs quomodolibet sit processum. Quas quidem literas, & processus habitos per eosdem, & quæcunque inde secuta ad dictum Prioratum uolumus non extendi: sed nullum per hoc eis quoad assecutionem Prioratuum, aut beneficiorum aliorum præiudicium generari. seu si Rectori, & Canonicis prædictis, uel quibusuis alijs communiter, uel diuisim à dicta sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, uel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem, & quibuslibet alijs priuilegijs, indulgentijs, & literis Apostolicis generalibus, uel specialibus, quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, uel totaliter non inserta effectus earum impediri ualeat quomodolibet, uel differri, & de quibus, quorumq; totis tenoribus de uerbo ad uerbum habenda sit in nostris literis mentio specialis. Volumus autem, quòd propter applicationem, unionem, annexionem, et incorporationem huiusmodi, si fiant, et effectum sortiantur, præfatus Prioratus debitis non fraudetur obsequijs, et animarum cura in eo si qua illi immineat, nullatenus negligatur, sed semper ibidem diuinus cultus uigeat, et certus Canonicorum numerus existat. et insuper ex nunc irritum decernimus et inane, si secus super ijs à quoquam quauis autoritate scienter, uel ignoranter contigerit attentari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1455. Idibus Nouembris Pontificatus nostri anno primo. S. de Spada. Io. de Collis Adrianus.

VI. QVarum literarum vigore prædictus Ioannes de Catanea Bononiensis Archipresbyter cōperta veritate narratorum, & constituta Commendatario super monasterij bonis annua pensione, illud cum omnibus suis bonis, & iuribus nostræ congregationi vniuit, prout constat publico instrumento Bononiæ anno 1456. die 30. Ianuarij rogato per Rolandum quondam Alberti de Castellanis: & ita illi duo canonici in nostram Societatem transeuntes, & de suo Collegio, prout optabant, ex canonicis sui Ordinis reparato plurimum gaudentes, cum nobiscum aliquot annis religiosissimè vixissent, in eodem monasterij quieuerunt, rebusq; monasterij deinceps in meliora conuersis, conueniens canonicorum numerus, sub disciplina canonica viuentium, semper in eo mansit, & per Dei gratiam adhuc manet.

Quod Beatissima Virgo Deipara sub illius peculiari tutela positum esse, miraculis non semel voluit monstrare. primò namq; cum nocte quidam Paulinus de monte Bello cum nonnullis rusticis montem ascendisset, vt monasterium diriperet, & Ecclesiæ ornamenta socijs distribueret, ante ianuam Ecclesiæ constitutus cœcus, & amens repenre factus est. quod socij videnres, ante pedes canonicorum peccatum suum confitentes, veniam petierunt: sed ille infœlix nunquam amplius visum recepit.

Anno etiam humanæ salutis 1527. in Vigilia Annunciationis gloriosæ Virginis, cui locus est sacer, Carolus Borbonius cum copijs Germanorum ad radices montis substitit, vt die sequenti ad monasterium diripiendum ascenderet: sed voto Beatæ Virgini à canonicis, & alijs indigenis nuncupato, eadem nocte ranra nix de Cœlo cecidit, vt magna pars inimicorum interierit, in profluentibus suffocata, cæteris fugientibus; cuius rei quotannis agitur memoria in eodem festo Annunciationis.

ANno 1456. Generale Capitulum Casoreti prope Mediolanum. Rector Generalis R. P. D. Timotheus Veronensis tertiò prorogatus. Visitatores D. Titus Ferrariensis, D. Gaspar Bononiensis, D. Ioannes Baptista Lucensis, & D. Policarpus Bergomensis. VII.

Anno 1457. Generale Capitulum congregatum fuit ibidem, & electus in Rectorem Generalem R.P. D. Aurelius de Placentia. Verùm hoc anno numerus Visitatorum fuit auctus ad decem, qui fuerunt D. Martinus Bergomensis, D. Clemens Papiensis, D. Petrus Venetus, & D. Hieronymus Taruisinus, D. Benedictus Bononiensis, & D. Thomas Bononiensis, D. Timotheus Veronensis, & D. Peregrinus Placentinus, D. Philippus de Camerino, & D. Apollinaris Veronensis.

Anno 1458. Capitulum Generale Venetijs in monasterio Charitatis: Rector Generalis idem R. P. D. Aurelius secundò confirmatus. Visitatores D. Orosius Mediolanensis, D. Martinus Bergomensis, D. Clemens Papiensis, & D. Hieronymus Taruisinus, D. Alexander Mediolanensis, & D. Iulianus Cremonensis, D. Barnabas Vicentinus, & Philippus à Camerino. Hoc anno Calistus III. ex hac vita sublatus est, & in eius locum Aeneas Syluius ex familia Picolominea Senensi Cardinalis, electus die 20. Augusti, & Pius II. nuncupatus, vt Platina scribit.

Anno 1459. quo Generale Capitulum celebratum est Ferrariæ, & idem D. Aurelius tertio in Præfectura Generali confirmatus, Visitatoribus ad quatuor iterum redactis. qui fuerunt D. Clemens Papiensis, D. Ioannes Baptista Lucensis, D. Gaspar Bononiensis, & D. Iulianus Cremonensis. Ludouicus Dux Sabaudiæ, Princepsq; Pedemontium 33. Monast.
Cœnobium Abbatiale S. Andreæ Vercellarum, quod Franciscus illius filius in Commendam obtinebat, amotis quibusdam canonicis regularibus

Gallis,per nostræ congregationis canonicos reformandum à Pontifice impetrauit. Datis literis Apostolicis apud sanctum Petrum Calendis Maij eiusdem anni 1459. De cuius reformatione priusquam edifferam,de illius origine, & fundatione aliquid dicere dignum iudicaui. Erat enim Cœnobium inter cætera prouinciæ Pedemontanæ præclarissimũ, quod priscæ dignitatis nonnihil adhuc etiam retinet: cuius fundator fuit Illustrissimus & Reuerendissimus D. Gualla de Bicherijs ex canonico regulari S. Petri in Cœlo aureo ab Innocentio Tertio Cardinalis creatus, vt Onuphrius in eundem Innocentium aduertit; quem cum Pontifex Legatum in Angliam ad componendas causas grauissimas misisset, Henricus III. Rex Anglorum in expiationem criminis in B. Thomam Cantoatiensem sub Henrico II. admissi, quod Regibus Anglicanis necdum dimissum aiebat, magnam vim pecuniarum pro ædificando monasterio canonici Ordinis dedit. Ille in Italiam ad suam patriam reuersus cum nonnullis eiusdem gloriosi martyris reliquijs, in ciuitate Vercellarum monasterium Abbatiale cum propinquo Xenodochio, quorum vtrunque sancti Andreæ Apostoli est vocatum, ædificauit, & Castris, Villis, redditibus, immunitatibus, & iuribus feudalibus opulentissimè ditaoit, inter quæ erat castrum sancti Germani, quod nunc in Marchionatum est erectum, vt ex priuilegio Gregorij Noni statim reddendo patebit, & pagus Constantiana vocatus, quem dictus Cardinalis de prædictis pecunijs cum eodem Castro sancti Germani emerat, & monasterio pro dote tribuerat. Ipse quin etiam Henricus III. Rex Angliæ dicto Cœnobio Ecclesiam sanctæ Mariæ de Costrotona in Anglia donauit, cuius redditus vsque ad Henricum VIII. sub quo Regnum à Romana Ecclesia defecit, dictum sancti Andreæ Cœnobium percipiebat. fundatum fuit prædictum monasterium circa annum 1220. quo absoluto, Conuentus canonicorum secundum institutum sancti Victoris Parisiensis, magna tunc laude celebris, in eo fuit constitutus, primusq; illius Abbas Thomas ille Venerabilis sancti Victoris canonicus, cuius opus est Commentarium in cœlestem D. Dionysij Hierarchiam, quod sancti Victoris institutum vsque ad annum 1459. in eodem monasterio quadamtenus perseuerauit. vnde inter Abbatias dictæ congregationis Victorinæ illud repositum inuenio ab Vrbano IV. in priuilegio ipsi monasterio facto Viterbij Idibus Maij, Pontificatus sui anno primo.

VIII. QVid verò prædictus Cardinalis pro monasterij dote contulerit, ex sequenti priuilegio Gregorij IX. Thomæ Abbati, & illius fratribus anno 1227. concesso sic accipe.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Thomæ Abbati Ecclesiæ S. Andreæ Vercellensis, eiusq; fratribus, tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum conuenit adesse præsidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus aut eos à proposito reuocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam sancti Andreæ Vercellensis, in qua diuino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundum Deum, & Beati Augustini regulam in Ecclesia vestra institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia ex donatione dilecti filij nostri Gualæ tituli sancti Martini presbyteri Cardinalis eiusdem Ecclesiæ fundatoris, vel aliàs in præsentiarum iustè, & canonicè possidet, aut in futurum ex testamento, vel donatione Cardinalis eiusdem, concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus vocabulis exprimenda. Locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est, cum domibus omnibus, & pertinentijs suis. Castrum, & Villam sancti Germani cum omnibus turibus, & pertinentijs suis, domos, sedimina, terras, vineas, & possessiones omnes cum omnibus iuribus, & pertinentijs, quas in Carixiana, & Veinen. Castris, Villis, & territorijs cum prædictis omnibus Ecclesia vestra idem contulit Cardinalis. Hospitale, quod idem Cardinalis prope Ecclesiam vestram fundauit, & vestræ gubernationi, & prouisioni commisit, ita tamen, quòd de possessionibus, & bonis ipsius mobilibus, & immobilibus per Cardinalem præfatum, vel quoscunque alios fideles collatis, vel conferendis eidem nihil vobis liceat alienare, minuere, occupare, seu vestris vsibus applicare: sed sola ipsius Hospitalis visitatione, & regulari correctione contenti, ministrum idoneum confratrum eiusdem Hospitalis consilio præficiatis ibidem, qui bona pauperum fideliter administret, & generalem computationem reddat de omnibus ter in anno Abbati vestro, & fratribus Hospitalis eiusdem, ipsiq; Abbati præstet obedientiam, & reuerentiam cum omnibus alijs fratribus, & sororibus, ex quibus ipse minister nullum recipiat, sed per Abbatem eundem recipiantur nomine Hospitalis, quoties fuerit opportunum, cum ministri tamen, & omnium fratrum, vel maioris partis eiusdem Hospitalis consilio, & consensu. Capellam S. Andreæ sitam iuxta Ecclesiam vestram cum omnibus possessionibus, iuribus, & pertinentijs suis, exceptis possessionibus, quas idem Cardinalis dicti Hospitalis vsibus deputauit. Ecclesiam S. Andreæ de Cristotonen. Helen. Diœcesis per Charissimum in Christo filium nostrum Henricum III. Regem Angliæ, & eius Consiliarios Ecclesiæ vestræ intuitu Cardinalis prædicti in proprios vsus dicti loci, & Capituli, suo assensu accedente, collatam, & postmodum autoritate Apostolica. Sanè noualium vestrorũ, quæ

proprijs

proprijs manibus, aut sumptibus colitis siue de hortis, & virgultis, & piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos, & absolutos à seculo fugientes ad conuersionem recipere, ac eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli fratrum vestrorũ post factam in monasterio vestro professionem fas sit sine Abbatis sui licentia, nisi arctioris Religionis obtentu,de eodẽ loco discedere: discedentem verò absque communi literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. quod si quis retinere fortè præsumpserit, licitũ vobis sit, in ipsos canonicos, vel conuersos Ecclesiasticam sententiam promulgare. Illud districtius inhibentes,ne terras,seu quodlibet beneficium Ecclesiæ vestræ collatum liceat alteri personæ dare, siue alio modo alienare absque consensu totius Capituli, vel maioris, & sanioris partis ipsius. Si quæ verò donationes, vel alienationes, aliter quàm dictum est, factæ fuerint,eas irritas esse censemus. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis canonicus siue conuersus, sub professione vestra domui astrictus, sine consensu, & licentia Abbatis, & maioris partis vestri Capituli pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat, vltra pretium Capituli vestri prouidentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestræ vtilitatem. Quod si fortè facere præsumpserit, non teneatur conuentus pro ijs aliquatenus respondere. Licitum præterea sit vobis in causis proprijs siue ciuilem, siue criminalem continentes quæstionem, fratrum vestrorum testimonijs vti, ne pro defectu testium ius vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper autoritate Apostolica inhibemus, ne vllus Episcopus, vel alia qualibet persona ad synodos, vel Conuentus, seu Capitula, nisi ad tractanda spiritualia vos ire, vel iudicio seculari de vestra propria substantia, vel possessionibus vestris subiacere compellat, nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel Conuentus aliquos publicos conuocandi, vobis contradicentibus, & inuitis, venire præsumat: nec regularem electionem Abbatis vestri impediat, aut de ea contra statuta vestri Ordinis se aliquatenus intromittat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia proponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Deum, & B. Augustini regulam prouiderint eligendum. electus autem à vobis canonicè in Abbatem, Diœcesano Episcopo semel, & iterum per fratres vestri Ordinis humiliter præsentatus, si ab eo confirmationem, & benedictionem non poterit obtinere, ne Ecclesia vestra destituta consilio periclitetur, officio, & loco Abbatis plenariè fungatur in ea tam in exterioribus prouidendis, quàm interioribus corrigendis, donec aut interuentu vestro, aut præcepto Romani Pontificis, aut Metropolitani confirmationem, & benedictionem obtineat. Porro nulla persona pro benedicendo Abbate, aut deducendo in sedem suam aliquid à vobis exigere, nullus etiam vestrum si exigatur, dare præsumat: quia & exigentem, & dantem nota, & periculum Simoniacæ prauitatis inuoluit. illud adijcientes, vt in recipiendis professionibus, quæ à benedictis, vel benedicendis Abbatibus exhibentur, ea sit Diœcesanus forma, & expressione contentus, vt scilicet Abbates ipsi saluo ordine suo, profiteri debeant, & contra statuta Ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Cum autem generale interdictum Terræ fuerit liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipietis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea voluerit vobis sine prauitate aliqua exhibere. alioqui liceat vobis, quemcunque malueritis, Catholicum adire Antistitem, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus autoritate vobis, quod postulatur, impendat. Quod si sedes Diœcesani Episcopi fortè vacauerit, interim omnia Ecclesiastica sacramenta à vicinis Episcopis accipere liberè, & absque contradictione possit. Sic tamen, vt ex hoc imposterum proprio Episcopo nullum præiuditium generetur. Infirmos quoque absolutos, qui in extrema voluntate ad vos, vel vestrum Hospitale se transferri, aut apud vos sepeliri deliberauerint, nullus impedire, seu res eorum legitimas detinere præsumat, salua canonica iustitia illorum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Ob euitandas quoque secularium personarum frequentias liberum sit vobis, saluo iure Diœcesani Episcopi, Oratoria in Grangijs, & Curtibus vestris construere, & in ipsis vobis, & familiæ vestræ diuina officia, cum necesse fuerit celebrare, & ipsam familiam, nisi aliqui sint, qui in vicino propria habeant domicilia, ad confessionem, & communionem suscipere, sine iuris præiuditio alieni. Prohibemus insuper, vt nullus infra fines parochiæ vestræ sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro Capellam, seu Oratorium de nouo construere audeat: saluis priuilegijs Pontificum Romanorum. Ad maiorem etiam Ordinis vestri reuerentiam, & regularis disciplinæ obseruantiam tibi fili Abbas, & successoribus tuis subiectos vestros ligandi, atque soluendi plenam concedimus facultatem. Districtius inhibentes, ne aliquis subditorum vestrorum in his, quæ ad disciplinam, & instituta Ordinis spectant, audeat prout statutum est in Lateranensi Concilio, appellare: Sed si quis appellare tentauerit, nihilominus illi, quorum interest, regularem exerceant disciplinam. Adhæc nouas, & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, alijsq; omnibus Ecclesiasticis, secularibusuè personis in vestris domibus, vel Hospitali omnino fieri prohibemus: ne alicui Archiepiscopo, Episcopo, Archidiacono, eorumvè mini-

ministris liceat procurationes à vobis exigere, vel pro ipsis aliquid extorquere: Ita tamen, vt in expensis, quæ à Capellis Vercellen. fieri communiter debent, pro rata possessionum, quas præfata Capella sancti Andreæ ante fundationem Ecclesiæ vestræ habuit, cum requisitum fuerit, conferatur Episcopo, & Ecclesiæ Vercellen. tres libras ceræ annis singulis censūs nomine persoluendo, secundum quod in Instrumento concessionis sæpe dictæ Capellæ per Venerabilem fratrem nostrum Hugonem Episcopum, & Capitulum Vercellen. factæ Cardinali prædicto plenius continetur: contra cuius concessionis tenorem ne aliquid à dicto Episcopo, & Capitulo exigatur à vobis, autoritate Apostolica districtius inhibemus. paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine prouidere volentes, autoritate Apostolica prohibemus, vt infra clausuras locorum, seu Grangiarum vestrarum vel Curtium nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates, & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ordini vestro concessas, necnon libertates, & exemptiones secularium exactionum à Regibus, & Principibus, vel alijs fidelibus rationabiliter vobis indultas autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura. Salua Sedis Apostolicæ autoritate, & Diœcesani Episcopi canonica Iustitia, seruato moderamine prænotato. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ Constitutionis paginā sciens, contra eam venire tentauerit, secundò, tertiòue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui careat dignitate, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Laterani per manum Magistri Senebaldi Auditoris literarum contradictarum D. Papæ, 3. Calend: Iunij, Indictione 15. Incarnationis Dominicæ anno 1227. Pōtificatus verò D. Gregorij Papæ IX. anno primo. Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

IX. EX illo autem tempore viguit semper in dicto monasterio disciplina Regularis cum Dei laude, ac populorum ædificatione non modica, sub Abbatibus canonicis vsque ad annum 1440. quo tempore Illustrissimus Sabaudiæ Dux nostros canonicos ad illud reformandum accedere rogauit: duabus tamen adiectis conditionibus, quas nostri non admiserunt, nimirum vt loci Abbates essent perpetui, & congregatio ab illo monasterio denominaretur, vt patet ex actis Capituli Generalis anni 1439. Postea cum D. Bartholomæus de Musis loci Abbas, & regularis canonicus naturæ debitum soluisset, Fœlix V. in Schismate contra Eugenium Pontificem creatus illud Francisco Ludouici Sabaudiæ Ducis filio minori commendauit, quare cum vigor disciplinæ plurimum esset solutus, & canonici ad sex tantummodo redacti, pijssimus Princeps cernens cultum diuinum imminutum, & monasterij toti prouinciæ Venerabiles splendorem obscuratum, egit cum Rectore congregationis, vt viginti canonicos Lateranenses cum quinque Cōuersis sub regimine vnius Præpositi ad illud reformandum mitteret, cui Abbas Commendatarius monasterium cum Ecclesia, & fabricis antiquis ad clausuram spectantibus cederet, ac etiam pro canonicorum victu, & indumentis mille florenos aureos quotannis ex primis fructibus prædiorum Abbatiæ percipiendis tribueret, vel tot possessiones, quæ mille florenorum redditus præstarent. Bona quoque mobilia ad Ecclesiæ, & canonicorū vsum necessaria idem Abbas Commendatarius efficaciter suppleret. quibus ita compositis supplicatum est Pontifici, vt dictam reformationem autoritate Apostolica firmaret, ac monasterium nostræ congregationi reformandum præberet. Qui literas ad Archipresbyterum sanctæ Mariæ loci Cherij hoc eodem anno 1459. Calendis Martij dedit, mandans, monasterium comperta veritate narratorum autoritate Apostolica nostræ congregationi sub prædictis conditionibus vniri: quarum literarum vigore dictus Archipresbyter nostros ad monasterium admisit, facta prioribus canonicis nobiscum, si vellent, manendi potestate, vel extra claustra, designata illis annua pensione super bonis Abbatiæ pro alimentis.

Verùm quòd veteres canonici nec locum cedere, nec nobiscum vellent commorari, nonnullis etiam ex ciuibus, & ex Curialibus illis fauentibus, non admodum facilè fuit, illius possessionem obtinere, donec Ciuitatis Præfectus Serenissimo Duce iubente priores canonicos eiecit, & nostros ex monasterio Sancti Gratiani acceptos in corporalem possessionem misit. Post quam antedicto Sabaudiæ Duce vita functo, quidam Frater Augustinus de Lignana Ordinis Cisterciensis cum Abbatiam per resignationem prioris Abbatis obtinuisset, litem contra nostros suscitauit. Verùm lis Deo volente nobis non parum profuit, nam præfatus Augustinus certis pactis inuicem firmatis non solùm iuri, quod in Præpositura prætendebat, omnino cessit, verùm etiam Abbatiam ad fauorem nostræ congregationis resignauit, & ita nostri totum monasterium cum Abbatia, & omnibus illius bonis, & iuribus, ac etiam priuilegijs Abbatum antiquorum pacificè obtinuerunt, huiusmodi resignationem probante, ac firmante Paulo II.

per

per suas literas apud S. Petrum 6. nonas Octobris anno 1464. datas. non tamen omnia monasterij bona ad canonicos deuenerunt.

X. EX illo autem tempore vsque in præsens floruit semper in dicto monasterio regularis obseruātia, quod domus Nouitiorum ferè semper esse consueuit, in quo ipse tyrocinio peracto regularē professionem emisi: ex quo semper viri sanctitate, & literis conspicui exierunt, inter quos, vt de multis paucos referam, primo loco recensendus idem Illustrissimus D. Gualla de Bicherijs, quem vtpote canonicum regularem, & patria Vercellensem, & Cœnobij fundatorem, & dotatorem munificentissimum, tandemq; vita functum in eodem monasterio tumulatum, inter illius canonicos, quidni commemorem?

Secundus D. Thomas primus Abbas dicti monasterij ex S. Victoris Parisiensis Canonica acceptus, vir doctissimus æquè, vt religiosissimus, qui in D. Dionysij librum de Cœlesti Hierarchia Commentarium illud edidit, cuius cum tanta laude Sixtus Senensis in verbo Abbas Vercellensis meminit. qui Vercellis scholam Theologicā aperuit, & inter alios discipulos B. Antonium de Padua illuc à S. Francisco missum habuit. Obijt anno 1246. in facello maiori turri Cāpanariæ propinquo tumulatus cum sequenti Epitaphio:

Bis tres viginti currebant mille ducenti
Anni, cum Thomas obijt Venerabilis Abbas
Primitus illius templi, summèq; peritus
Artibus in cunctis liberalibus, atque Magister
In Hierarchia, nunc arca clauditur ista,
Quem celebri fama vegetauit pagina sacra.

Tertius D. Papinianus eiusdem cœnobij canonicus, deinde Episcopus Parmensis, postea S.R.E. Bibliothecarius, & Vicecancellarius sub Bonifacio VIII. & Clemente V. referente Onuphrio lib. 3. de Ecclesia Lateranensi cap. 15. obijt anno 1325. tertio Calend. Maij.

Quartus D. Petrus de Vermine nonus Abbas in ordine, qui turrim maiorem Campanariam ædificandam curauit. Sciendum enim, Ecclesiam S. Andreæ omnibus Ecclesijs illius Prouinciæ, tum pulchritudine, tum magnitudine præstare: tribusq; turribus altissimis ornatam, quas tamen tribuna maior altitudine superat, quarum duæ in fronte ipsius Ecclesiæ sunt positæ, quæ marmore subuiridi, ac medii coloris inter viridem, & cæruleum totæ constant. tertia verò cæteris maior est hæc, de qua loquimur, in angulo brachij sinistri circa ann. 1400. per hunc Venerabilem Abbatem excitata. Et alij multi Abbates insignes, & venerabiles ante reformationem ipsi monasterio præfuerunt, quorum laudabiliter meminit Augustinus Ticinensis in Dilucidario parte 2. pag. mihi 34.

Post reformationem verò quinto loco numerandus D. Matthæus Abbas Tremitanus, qui Tremitanam insulam muniuit, & in formam arcis contra Turcas, & Pyratas munitissimæ redegit, cum bombardis, & fortissimis propugnaculis circa ann. 1500.

Sextus D. Philippus eiusdem monasterij S. Andreæ Abbas, qui omnibus gradibus in nostra congregatione non semel functus, plenus dierum, & bonorum operum in eodē monasterio quieuit post annum 1500. de quo Ioannes Philippus Nouariensis in Chronica multa scribit.

Septimus D. Camillus Becius Casalensis monasterij Abbas, & Rector Generalis, qui disciplinam canonicam in nostra congregatione plurimum restituit: à Clemente VIII. Aquensis Episcopus in Monte ferrato creatus, quam Ecclesiam cum aliquot annis optimè rexisset, & cum domibus Episcopalibus renouasset, anno 1620. in Domino quieuit.

Octauus D. Thomas à Liburno Canapitius eiusdem monasterij Abbas, postea Fossani Episcopus. obijt anno superiori 1622.

Nonus D. Petrus Franciscus Malettus nobilis Vercellensis eiusdem monasterij Abbas, deinde Visitator, & Rector Generalis congregationis, tandem Episcopus Niciensis in Prouincia, de quo plura non scribo, quoniam adhuc viuit.

MOnasterio S. Andreæ plura priuilegia indulserunt Romani Pontifices, Gregorius IX. vnum, Vrbanus IV. vnum, Nicolaus IV. vnum, Ioannes XXII. vnum, Iulius II. vnum. quibus monasterium cum omnibus illius bonis, & iuribus cum Hospitali connexum sub immediata protectione Sedis Apostolicæ recipiunt, & alia concedunt, quæ in priuilegio Gregorij IX. videri possunt. Sed & Fridericus II. anno 1226. insigne priuilegium eidē concessit, quo illud cum omnibus eius bonis, castris, & villis sub defensione maiestatis Imperialis recepit, & inter alia statuit, vt contra illud non currat præscriptio nisi centenaria, quod priuilegium firmauit Henricus VI. anno 1310. 12. Calend. Februarij, & Matthæus Vicecomes pro Imperatore Gubernator status Mediolani, anno 1316. die penultima Ianuarij. quo priuilegio Hospitale gaudet, quod ex testamento Illustrissimi Cardinalis fundatoris erat subiectum regimini canonicorum S. Andreæ. Verùm Abbas, & canonici regimen illius cum parte bonorum monasterij ciuibus cesserunt. XI.

Monasterium habet sibi subiectam Ecclesiam parochialem S. Lucæ intra Ciuitatem, & Ecclesiam parochialem S. Mariæ terræ Constantianæ cū duobus Collegijs canonissarum nostræ congregationis, quorum alterum est intra ciuitatem Vercellarum S. Mariæ Virginis Annunciatæ; alterum Taurini S. Crucis nuncupatum.

Cæterùm in Ecclesia S. Andreæ seruatur mucro, quo S. Thomas Martyr fuit excerebratus.

Caput vigesimumnonum.

De reformatione quatuor Monasteriorum S. Viti Mantuæ, S. Sepulchri Parmæ, S. Michaëlis discalceatorum apud Pisas, & Sanctæ Catharinæ siue S. Marci Firmani.

I, 34. Monaster. Eodem anno 1459. Illustrissima Domina Barbara Gonzaga Mantuæ Marchionissa videns monasterium S. Viti in Suburbio, Sancti Georgij Mantuano, quod erat canonicorum regularium ordinis S. Marci, ab obseruantia regulari valdè relaxatum, manebant enim in dicto monasterio duo tantum Canonici sub Priori cum duabus Canonissis eiusdem ordinis, male apud totam Ciuitatem audientes, obnixè Pontificem rogauit, vt dictis Canonicis, & Canonissis loco motis, monasterium Canonicis Lateranensibus reformandum committeret, cuius supplicationibus Pontifex inclinatus sequentes literas dedit pro dicti monasterij reformatione.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Super gregem Dominicum nobis, licèt meritis insufficientibus, desuper creditum existentis, speculatoris officium in decore sacræ religionis, sub qua dilecti filij canonici, seu fratres congregationis S. Saluatoris ordinis S. Augustini mũdanis abiectis illecebris, deuotum, & sedulum exhibent Domino famulatum, ingenti mentis exultatione reficimur, potissimè quòd ipsi per gradus virtutũ, & bonorum operũ exercitium, necnon præclara sanctitatis merita procedentes, cæteros ad diuinæ maiestatis obsequium trahũt per exemplum, vitam ducendo pijssimam, diuinisq; laudibus, ex quibus Altissimi gloria attollitur, accuratiùs assistendo, vnde dignè ducimus, religionem ipsam cum dignis laudibus exaltare, illamq; vbique dilatare, ac commoditatibus canonicorum eiusdem congregationis, quantum cum Deo possumus, salubriter prouidere, vt canonici ipsi in humilitatis spiritu viuentes pro salute fidelium vniuersorum Altissimum incessanter efflagitent. Cum itaq; prioratus S. Viti de Burgo, S. Georgij Mantuani ordinis S. Marci de Mantua sub regula S. Augustini per assecutionem prioratus S. Marci huiusmodi Mantuani, eiusdem ordinis per dilectũ filium Ludouicum tunc dicti prioratus S. Viti, quem idem Ludouicus tunc obtinebat, autoritate Apostolica factam vacauerit, & vacet ad præsens. Nos volentes dictum prioratum S. Viti, etiamsi aliàs S. Ioannis Baptistæ nuncupatur, omni regulari obseruantia destitutum reformare, ac de religionis zelo, & vitæ integritate canonicorum regularium dictæ congregationis S. Saluatoris Lateranensis plenissimè informati, prioratum prædictum S. Viti sic vacantem, siue vt præmittitur, seu aliàs quouis modo, aut ex alterius cuiuscunque persona, vel per liberam resignationem dicti Ludouici, vel alterius, de illo in Romana Curia, aut extra eam etiam coram notario publico, & testibus spontè factam, aut per fel. record. Ioannis Papæ xxij. prædecessoris nostri, quæ incipit: Execrabilis. *vacet, etiamsi dignitas Conuentualis existat, & ad illam consueuerit quis per electionem assumi, eiq; cura immineat animarum, etiamsi tanto tempore vacauerit, quod eius collatio iuxta Lateranensis statuta Concilij ad Sedem Apostolicam legitimè deuoluta, idemq; prioratus specialiter, vel generaliter reseruatus existat, & super eo inter aliquos lis, cuius statum præsentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa. Motu proprio, non ad ipsius congregationis, vel alicuius alterius pro ea nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate dictæ congregationi sancti Saluatoris autoritate Apostolica in perpetuum vnimus, annectimus, & incorporamus, ac Priorissalem dignitatem conuentualem dependentiam, & ordinem S. Marci in ipso prioratu penitus, & omnino supprimimus, & extinguimus, ac suppressos, & extinctos fore, in eoq; deinceps perpetuis futuris temporibus ordinem canonicorum regularium ordinis S. Augustini huiusmodi dictæ congregationis vigere debere decernimus, præfatumq; prioratum S. Viti in prioratum dictæ congregationis erigimus, illumq; quouis modo vacet, vel alium, si quis sit, eius vacationis modum, & tam ipsius, quàm etiam dictæ congregationis fructuum, redditnum, & prouentuum verum valorẽ annuum præsentibus pro expressis habentes, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis canonicis congregationis huiusmodi, iuxta earum ritus, mores, statuta, consuetudines, ac eis cõcessa priuilegia ex nunc in antea tenendum, regendũ, & etiã gubernandum perpetuò concedimus, & donamus. decernentes ex nunc irritum, & inane si secus super his à quoquã, quauis autoritate scienter, vel ignoranter cõtigerit attentari. Ita quod liceat ex nũc canonicis dictæ congregationis ad hoc per eorũ Superiores legitimè deputatos, per se, vel alium, seu alios corporalẽ possessionẽ prioratus S. Viti, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum autoritate propria liberè, & licitè apprehendere, ac illius fructus, redditus, & prouentus in ipsius, & canonicorum præsentium, & futurorũ huiusmodi vsus, & vtilitatẽ perpetuò conuertere, diœcesani loci, & cuiuslibet alterius licentia super hoc minimè requisita. Et insuper Priori, & canonicis dictæ congregationis in dicto prioratu pro tempore degentibus, eorumq; seruiẽtibus, & personis omnibus, & singulis, quæ alijs dictæ congregationis prioratibus, locis, eorumq; Prælatis, canonicis, & personis per nos, & Sedẽ Apostolicã generaliter concessa sunt, indulgentijs, & gratijs vti valeãt, & gaudeant, eadẽ autoritate harum serie concedimus pariter, & indulgemus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris, per quos inter cætera voluimus, quod semper in vnionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interest: alioquin vnio non valeret, quodq; tam beneficij vniti, quàm vniendi verus valor exprimeretur, quibus hac vice specialiter, & expressè derogamus, necnon S. Viti, seu S. Ioannis Baptistæ, & aliorum prioratuum,*

ac

ac Ordinum prædictorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisq; contrarijs quibuscunque, etiamsi de ipsis, eorumq; totis tenoribus præsentibus habenda foret mentio specialis. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ vnionis, annexionis, incorporationis, suppressionis, extinctionis, constitutionis, erectionis, concessionis, donationis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Mantuæ anno Incarnationis Dominicæ 1459. Idibus Septembris Pontificatus nostri anno 2.

II. POst quarum tamen literarum expeditionem ipsi canonici Lateranenses non leuem in monasterij possessione obtinenda difficultatem sunt experti, quòd Illustrissimum Dominum Petrum Balbum S. R. Ecclesiæ Cardinalem, & dicti Ordinis sancti Marci Protectorem aduersarium acerrimum offendissent: qui etiam grauiter illis comminatus fuerat, si locum acceptassent. Verùm Domina Barbara Marchionissa in proposito persistens illos introduxit, quibus ipse D. Petrus Cardinalis ad Pontificatum euectus, & Paulus Secundus nuncupatus non solùm nihil molestiæ intulit, verùm potius intimè illos diligens, ad Lateranensem Basilicam, vnde pulsi fuerant, statim reduxit, & multa bona illis præstitit. Domina verò Marchionissa totam Ecclesiam cum monasterio renouauit, quam sæpè visitans diuinis officijs intererat, & multas eleemosynas monasterio largiebatur, in quo Conuentus canonicorum sub regimine Abbatis nunc vsque manet: nam monasterium dignitate Abbatiali per Pium V. fuit decoratum, qui Abbas habet sibi subiectum collegium canonissarum nostræ congregationis, quod dicitur sanctæ Mariæ Virginis Annunciatæ.

III. ANn. 1460. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Raphaël Placentinus. 35. Monast. Visitatores D. Florentius Placentinus, D. Bartholomæus Bergomensis, D. Benedictus Bononiensis, & D. Celsus Veronensis. Hoc autem anno Pius Secundus monasterium sancti Sepulchri Parmæ cum altero monasterio sanctæ Feliculæ propè dictam ciuitatem eidem vnito Ordinis canonicorum regularium sancti Augustini, quod ad tantam desolationem deuenerat, vt vnus tantum Prior nomine D. Simon de Bardino in eodem moraretur, nostræ congregationi reformandum, & perpetuò tenendum tradidit, per suas literas datas Pennedi Senensis Diœcesis 10. calend. Iulij. quod monasterium postea per nostros à fundamentis in ampliorem formam est renouatum, & à Pio V. Abbatiali titulo donatum, in quo conuentus quindecim canonicorum iugiter manet. Habuit virum insignem D. Philippum Parmensem, quem ex Physico excellentissimo Matthæus Bossus Veronensis ad religionem traxit, vt patet ex eius epistolis 1.2.45.48. & 77. ad eundem Philippum Parmensem datis.

Huic monasterio præter Ecclesiam sanctæ Mariæ de Mortarano, de qua supra cap. 26. dictum fuit, & monasterium sanctæ Feliculæ ante reformationem eidem vnitum, Sixtus Quartus anno 1474. vniuit alium Prioratum antiquum Ordinis canonicorum regularium sancti Hermanni Parmensis Diœcesis, tunc vacantem per mortem illius vltimi Prioris nomine Ioannis de Arijs. Constat ex literis vnionis eodem anno 3. calend. Octobris emanatis. eidem amplissimum priuilegium concessit Adrianus Quartus anno 1158. Pontificatus sui 4. ad exemplar Eugenij Tertij sui prædecessoris, ex quo de illius antiquitate ante annos circiter quingentos constare potest. Eidem alia multa priuilegia indulserunt Duces Mediolani, & Reges Francorum, quæ concordant cum priuilegijs monasterij Casoretani, & sancti Augustini Placentiæ. ideo omittuntur.

ANno 1461. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Hieronymus Taruisinus. Visitatores D. Cyprianus Bononiensis, D. Paulus Cremonensis, D. Archangelus Vicentinus, & D. Paulus Alexandrinus, qui fuerat Ducis Mediolani Consiliarius. IV.

Anno 1462. Generale Capitulum ibidem. Rector Generalis R.P.D. Aurelius Placentinus. Visitatores D. Martinus Bergomensis, D. Iacobus Antonius Placentinus, D. Thadæus Venetus, & D. Iacobus Mediolanensis.

Anno 1463. Generale Capitulum ibidem. Rector 36. Monast. Generalis R.P.D. Celsus Veronensis. Visitatores D. Clemens Papiensis, D. Ioannes Baptista Lucensis, D. Iulianus Cremonensis, & D. Philippus à Camerino. Hoc anno Pius Secundus intercedentibus MM. Dominis Cosmo, & Petro Mediceis, Abbatiam sancti Michaëlis Discalceatorum apud Pisas, cedete R.P.D. Ioanne de Alcis Abbate, nostræ congregationi tribuit. quam prædicti Magnifici Domini de Medicis multa vi pecuniarum totam à fundamentis refecerunt, quibus Deus vicem rependere dignetur. Datæ sunt literæ vnionis eodem anno 16. calend. Aprilis Pontificatus sui anno 6.

Eodem anno ciues Firmani monasterium sanctæ Catharinæ, in quo tantum quatuor moniales cum 37. Monast. vna Abbatissa morabantur, quæ erant Ordinis D. Benedicti, & non benè apud Ciuitatem audiebant, à Summo Pontifice nostris Lateranensibus tradi, cum alio monasterio sancti Marci nostri Ordinis, in quo propter incursus latronum, & strages bellorum paulò antè canonici defecerant, supplices obtinuerunt, acceptis literis Apostolicis ab eodem Pio Secundo, 3. calend. Iulij emanatis, in quibus Pontifex extincto in dicto monasterio titulo Abbatiali cum Ordine sancti Benedicti, facultatem concedit erigendi in illo Conuentum canonicorum regularium Ordinis sancti Augustini, & nostræ congregationis, sub inuocatione sancti Marci, sub regimine vnius Prioris. Cui sic erecto vniuit antiquum monasterium sancti Marci de Riuocellis, cum omnibus illius bonis, & iuribus, ita quod per cessum, vel decessum Prioris, qui vnus supererat ex canonicis dicti monasterij, liceret canonicis sanctæ Catharinæ,

næ, siue sancti Marci corporalem illius possessionem, nullo alio requisito, per seipsos apprehendere. Quatum literatum vigore monialibus cum Abbatissa aliò translatis, monasterium nostris Lateranensibus fuit traditum, & reparatum, in quo numerus duodecim saltem canonicorum sub regimine Prioris degere consueuit, qui Prior, & Conuentus priuilegijs Prioti s. Marci de Riuocellis indultis gaudent. inter quæ illud est amplissimum, & meritò notandum, quod Alexander Tertius sub hac forma verborum eidem concedit.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Priori monasterij sancti Marci de Riuocello, eiusq; fratribus tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum conuenit adesse præsidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos à proposito reuocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & monasterium sancti Marci de Riuocello Firmanæ Diœcesis Abbatem proprium non habentem, sed per Priorem solitum gubernari, in quo diuino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & Beati Augustini regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur, Praterea volumus (ad quod vestræ meritis Religionis inducimur, nam vos relictis omnibus huius labentis seculi pompis, & vanitatibus, sicut apertè cognouimus, diuinis operibus, & obsequijs dediti deuotum Deo impenditis famulatum, vnde cuncta ad vestræ petitionis instantiam committimus, & concedimus, & habere permittimus in perpetuum) Tibi, tuisq; successoribus, vt in vestro monasterio Pontificale officio administrare possitis. Præterea quascunq; possessiones, quæcunq, bona idem monasterium in præsentiarum iustè, ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus & illibata permaneãt. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. locum ipsum, in quo præfatũ monasterium situ͂ est, cum omnibus pertinentijs suis, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, vsuagijs, & pascuis, in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in vijs, & semitis, & omnibus alijs libertatibus, & immunitatibus suis. Sanè noualium vestrorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, siue de vestrorum animalium nutrimentis nullus à vobis decimas præsumat accipere. Clericos, vel laicos liberos, & absolutos à seculo fugientes ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere facultatem liberam habeatis. Prohibemus insuper, vt nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit sine Prioris sui licentia de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem verò absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altariũ, seu Basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipietis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam, & communionem sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine prauitate aliqua exhibere: sin autem à Priore vestro suscipietis. Prohibemus insuper, vt infra fines Parochiæ vestræ nullus sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro capellam, seu Oratorium de nouo construere audeat. saluis priuilegijs Pontificum Romanorum. Adhæc nouas, & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, & Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, alijsq; hominibus Ecclesiasticis, secularibusuè personis à vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus vt eorum electioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati, vel interdicti sint, aut etiam publici vsurarij, nullus obsistat, salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea, & possessiones ad ius Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ à laicis detinentur, redimendi, & legitimè liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, reuocandi, libera sit vobis de nostra autoritate facultas. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel vestrum maior pars consilij sanioris secundum Deum, & Beati Augustini regulam prouiderint eligendum. Paci quoque, & trãquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine prouidere volentes, autoritate Apostolica prohibemus, vt infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem effundere, hominem temerè capere, vel interficere, seu violentiã audeat exercere. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatũ monasteriũ temerè perturbare, aut possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicæ autoritate, & Diœcesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisuè persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertionè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi;

Christi: quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum apud Vrbem Veterem per manum Magistri Michaelis de Tolosa S. R. Ecclesiæ Vicecancellarij 3. nonas Iulij indict. 15. Incarnationis Dominicæ ann. 1256. Pontificatus verò Domini Alexandri Papæ IV. anno 2.

Ego *Simon sancti Martini presbyter Cardinalis subscripsi.*

Ego *Andresius sanctæ Praxedis presbyter Cardinalis subscripsi.*

Et Ego *Gulielmus sancti Marci presbyter Cardinalis subscripsi.*

Et Ego *Frater Guido sancti* Laurentij *in Lucina presbyter Cardinalis subscripsi.*

Ego *Iacobus S. Nicolai in carcere Tuliano Diaconus Cardinalis subscripsi.*

Ego *Riccardus sancti Angeli Diaconus Cardinalis subscripsi.*

Ego *Octauianus sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis subscripsi.*

Ego *Iacobus sanctæ* Mariæ *in Cosmedin Diaconus Cardinalis subscripsi.*

Ego *Alexander Catholicæ Ecclesiæ* Episcopus *subscripsi.*

Ego *Stephanus Prænestinus* Episcopus.

Ego *Guido Sabinensis Episcopus.*

Præter quod priuilegium sciendum est, monasterium sancti Marci de Riuocellis fuisse olim præcipuum, habuisseq; sibi vnitum Xenodochium Leprosorum, & vtrunque priuilegijs amplissimis per Romanos Pontifices munitum, videlicet per Eugenium Tertium, Anastasium Quartum, Alexandrum Tertium, Vrbanum Tertium, Honorium Tertium Ioannem Vigesimumsecundum, & Vrbanum Sextum, in quibus distincta mentio habetur tam Prioris, & Conuentus canonicorum, quàm Magistri, & Hospitalis Leprosorum, & vtrunque vocatur Ordinis sancti Augustini, quæ longum nimis foret omnia distinctè recensere.

V. DEbetur huic Collegio Venerandus ille, sanctissimusque canonicus, & verbi Dei præco feruidissimus, D. Seraphinus Firmanus, qui sancta prædicatione suum seculum illustrauit, & multos Deo est lucratus, cuius verba erant quasi ignis ardens, & quasi malleus conterens petras, cuius potissimum consilio, & suasione duæ clericorum regularium congregationes fuerunt institutæ, Altera sancti Pauli Decollati, à loco primariæ illius institutionis Ecclesia sancti Barnabæ Mediolani olim canonicorum regularium, Barnabitarum vulgo nuncupata: Altera Sacerdotum Boni Iesu, quæ in Ciuitate Rauennæ initium sumpsit. Claruit circa annum Domini 1530. qui post varios labores pro Dei gloria, & salute animarum exantlatos, variosq; libellos igne diuini amoris plenos ad spiritualem ædificationem vtilissimos editos, Bononiæ in æde sancti Ioannis in monte in pace obdormiuit, ante organum tumulatus, propè sepulchrum D. Petri Lucensis, qui ambo non sine fama sanctitatis ex præsenti luce ad perpetuam, & inamissibilem migrauerunt.

Prodijt ex eodem monasterio paucis abhinc annis D. Ioannes Maria Collucius, cuius ingenium viuidum, & acutum, & ad omnia promptissimum cunctis erat non solum admirationi, verùm etiam horrori: vix enim annos pueritiæ prætergressus, Logicam, Philosophiam, & Sacram Theologiam ita probè fuerat assecutus, vt in arguendo, & respondendo Philosophos, & Theologos in scientijs consummatos fatigauerit in publicis disputationibus, quas in præcipuis ciuitatibus habuit. verùm Parcę nobis illum inuiderunt: nam in Poloniam à quodam nostri Ordinis Prælato clam abductus, deinde in Italiam reuocatus, cum Mediolano Patauium proficisceretur, extra Vicentiam cum equo in profluentem delapsus, anno 1612. aquis est præfocatus.

Caput trigesimum.

De alijs quatuor monasterijs sancti Marini Ariminі, sanctæ Mariæ Gratiarum Regij Lepidi, sanctæ Mariæ de Gloria Anagniæ, & sanctæ Mariæ de Balnearia in Calabria nostræ Congregationi per Sedem Apostolicam vnitis.

ANno 1464. quo Generalia I.
nostræ Cógregationis comitia sunt habita Rauennæ, ac in illis electi Rector Generalis R. P. D. Raphaël Placentinus, Visitatores D. Orosius Mediolanensis, D. Florentius Placentinus, D. Gaspar Bononiensis, & & D. Ambrosius Mediolanensis, Pius Secúdus Anconam ad classem maritimam cum Duce Venetorum contra Turcas instaurandam profectus, ibidem obijt die 16. Augusti. post cuius obitum Cardinales Romam reuersi Petrum Balbum Venetum Cardinalem pari consensu Pontificem elegerunt, qui Paulus Secundus est nuncupatus. Hic memor cuiusdam appellationis tempore sui Cardinalatus per nostros interpositæ, ac etiam ob alias causas, & rationes, initio statim sui Pontificatus canonicos regulares Ecclesiæ Lateranensi restituit, mandans Rectori Generali, Priorem cum triginta canonicis Romam mittere, qui congregatis Patribus, & fratribus omnes Romam adduxit, qui benignè à Pontifice suscepti processione instructa sociantibus nonnullis curialibus, cum magna multitudine populi Romani ad prædictam Ecclesiam redierunt; remanentibus nihilominus ibidem canonicis secularibus cum suis præbendis, quos Pontifex ad inuidiam

decli-

declinandam, & beneuolentiam nostris conciliandam ad sancti Syluestri Ecclesiam transtulit, donec ipsis cedentibus, vel decedentibus præbendæ, ac beneficia ad monasterium canonicorum regulariũ redirent: quam ob causam nonnullis ex dictis canonicis secularibus,& beneficiatis de præbendis,& beneficijs amplioribus in alijs Ecclesijs prouidit. Mandans nihilominus, ne canonicos regulares in Ecclesiæ regimine impedirent: quanquam istud eius consilium non ad votum succederet, quin immo maioris discordiæ inter canonicos regulares, & seculares fomitẽ ministraret, dum seculares munera regulariũ sibi vsurpare multoties cõtenderent,vnde lites, & discordiæ frequentes, quæ adeo creuerunt, vt Paulo Secundo repentino interitu ex hac vita sublato,quidam canonicus secularis facta manu valida rusticorum ipsos canonicos regulares nihil tale suspicantes violenter aggressus loco eiecerit, & omnia monasterij bona satellitibus suis in prædam dederit, quod factum Onuphrius lib. de Septem Vrbis Ecclesijs in Lateranensi pag. mihi 138. longius prosequitur, ad quem remitto.

II. HOc autem anno agente illustri, ac strenuo viro, D. Sigismundo de Malatestis filio Pandulphi, Ariminensium Domino, Paulus Secundus monasterium sancti Marini intra ciuitatem, quod erat olim monialium Ordinis sanctæ Claræ, monialibus iam antea ad alia monasteria translatis, nostris canonicis in cœnobio semidiruto sancti Lazari commorantibus tradidit, cum omnibus illius bonis, & iuribus,& nostræ congregationi vniuit,reseruata monialibus pro illarum victu super monasterij bonis annua pensione, illarum vita durante. Concesserant illud antea dictis canonicis in monasterio sancti Lazari degentibus Summi Pontifices Eugenius Quartus anno 1443. & Nicolaus Quintus anno 1453. vt patet ex illorum bullis plumbeis, quæ sunt Romæ in Archiuo nostro Pacis,instantibus præsertim eodem D.Sigismundo de Malatestis, & ciuibus Ariminensibus, quòd non solùm monialibus fuisset destitutum, quæ ad tres,vel quatuor redactæ ad aliud eiusdem Ordinis cœnobium transierant, verùm etiam armigerorum domicilium effectum, adeo in fabricis fuisset labefactatum, vt nisi aliquibus Religiosis reparandum concederetur, timendũ esset, ne totum a fundamentis rueret. Verùm concessiones prædictæ vsque ad tempora Pauli Secundi suum effectum non fuerant sortitæ, qui ad preces prædicti Sigismundi, ac etiam nostrorum canonicorum tandem illud nobis tradidit, confectis nouis bullis plumbeis sexto nonas Octobris 1464. totam rei seriem continentibus. Quibus obtentis, monasterium, quod rudis, indigestæq; murorum vndiq; ruinam minitantium molis, potiusquàm cœnobij speciem præ se ferre videbatur, tam eleganter in fabricis fuit renouatum, additis peristilijs, triclinijs, & dormitorijs, vt inter præcipua collegia nostræ congregationis haberi possit, vbi collegium octodecim canonicorum ad minus manet, & nunc est domus Nouitiorũ. Ecclesiam D.Ascanius de Martinengis loci Prior, qui postea fuit Rector Generalis elegantissimis picturis ornauit.

38. Monaster.

Monstratur in angulo claustri puteus, siue fons ad sancti Marini preces miraculo exortus. Prior s.Marini collegium canonissarum s. Sebastiani nostræ congregationis sibi subiectum habet.

ANno 1465. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Taruisinus. Visitatores D. Timotheus Veronensis, D. Augustinus Papiensis, D. Archangelus Vicentinus, & D. Paulus Alexandrinus. Hoc anno Pontifex indulsit, vt nostri in Capitulo Generali vnum ex canonicis eligere possent, qui acta dicti Capituli describeret, cuius scriptis fides in iudicio adhiberetur, ac si notarius publicus existeret. Emanauit priuilegium anno 1465. die 15. calendas Februarij. III.

Anno 1466. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis R.P.D.Paulus Alexandrinus. Visitatores D.Franciscus Taruisinus, D. Seuerinus Mediolanensis, D. Iacobus Mediolanensis, & D. Iacobus Antonius Placentinus.

Anno 1467. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P.D.Celsus Veronensis. Visitatores D.Bartholomæus Bergomensis, D.Ioannes Baptista Lucẽsis, D.Philippus à Camerino,& D.Iulianus Cremonẽsis. Hoc anno Reuerẽdis.P.D.Philippus de Zobolis Regiensis, Abbas s. Prosperi Regij lepidi, & Episcopus Comacliensis Ecclesiam in Ciuitate Regij cum monasterio, & omnibus officinis, & calicibus, libris, vestibus, & alijs necessarijs sub titulo, & inuocatione Beatæ Mariæ Virginis Gratiarum ædificauit. Qui attendens vitam laudabilem canonicorum Congregationis Lateranensis, dictam Ecclesiam,& monasterium in collegium, & conuentum canonicorum eiusdem congregationis erigi, & de bonis monasterij sancti Prosperi tot eidem possessiones applicari, quot ad ducentorum florenorum auri redditus præstandos sufficerent, Pontificem rogauit. Cuius ac etiam Ducis Ferrariæ, nec non ipsius Ciuitatis precibus sibi pro eadẽ causa porrectis Pontifex per annum annuere nullatenus voluit: Verùm sequenti anno cum D. Celsus Veronensis Rector Generalis quadam vice Pontificem alloqueretur, præter spem assensum Pontificium obtinuit, acceptis sequentibus literis, Episcopo Anconitano, & Vicario Episcopi Bononiensis directis, videlicet.

39. Monaster.

Paulus Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Antonio Episcopo Anconitano, in Ciuitate nostra Bononiensi residente, & dilecto filio Vicario Venerabilis fratris nostri Episcopi Bononiensis in spiritualibus generali, salutem, & Apostolicam benedictionem. Sacrosanctæ Ecclesiæ, quam Dei filius Iesus Christus autor ipse pietatis pia,ac salubria fidelium vota, quibus per cœnobiorũ, alterumq; piorum locorum fundationem regularis obseruantia propagatur, diuinusq; cultus speratur augmentum, pij Patris affectione prosequimur, & diuinis fauoribus confouemus, & vt

& ut optatum sortiantur effectum, & à locis opulentioribus adimendo, opem, & operam affectuosius impartimur. Sanè pro parte dilectorum filiorum Philippi de Zobolis Abbatis monasterij sancti Prosperi extra Regium, & Rectoris Generalis, ac vniversorum canonicorum congregationis sancti Ioannis Lateranensis, sancti Benedicti, & sancti Augustini Ordinum nobis nuper exhibito petitio continebat, quòd postquam dudum dictus Abbas præfatum monasteriū, quod tempore prouisionis de persona sua illi factæ collapsum, & in suis redditibus plus diminutum reperit, ad meliorem statum, maiorumq; rerum opulentiam sua industria reduxerat, & redditibus plurimum adauxerat, ita vt illius communes redditus, qui quadringentos prædicto tempore non valebant, ad mille florenos auri de Camera reducti essent, præfatus Abbas pia deuotione ductus, ac diuini cultus augmentum desiderans, in certo fundo dicti monasterij, ac de illius redditibus, & prouentibus vnam Ecclesiam in honorem, & sub inuocatione sanctæ Mariæ de Gratijs, cum claustro, domibus, ædificijs, ac magno horto pro vno monasterio Religiosorum aptis, structura valde pulchra, & sumptuosa à fundamentis de nouo construxit, ac illi sacristiā paramentis, calicibus, libris, alijsq; ornamentis diuino cultui necessarijs decenter ornatam parauit, sub ea spe, vt illud per nos in cœnobium erigeretur, & aliquibus personis Religiosis sub obseruantia regulari Domino militantibus concederetur. Cum autem sicut eadem petitio subiungebat, præfatus Abbas attendens exemplarem vitam, & laudabiles mores canonicorum dictæ congregationis, sub eadem obseruantia degentium, & laudum diuinarum præconia, quæ in ipsorum monasterijs, atque locis Altissimo Deo die, noctuq; cum magna populorum deuotione persoluuntur, summè desideret, Ecclesiam cum claustro, & ædificijs prædictis in monasterio dicti Ordinis sancti Augustini erigi, & canonicis congregationis prædictæ concedi, & in illo sub eadem obseruantia degentes nomen Altissimi iugiter benedicant, & cum monasterium erigendum huiusmodi nullos adhuc redditus habeat, dictumq; monasterium sancti Prosperi benedicente Domino satis affluat copia facultatum pro prædictis erigendi monasterij dote, & Religiosorum in eo degentium sustentatione desideret tot possessiones, & immobilia bona, quorum fructus, redditus, & prouentus ducentos florenos similes valeant, annuatim ab ipso monasterio sancti Prosperi separari, & subtrahi, & eidem de nouo erigendo monasterio perpetuò applicari, pro parte tam Philippi Abbatis, quàm Rectoris, & canonicorum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt Ecclesiam cum claustro, & ædificijs supradictis in monasterium dicti Ordinis sancti Augustini per Priorem temporalem iuxta ritus dictæ congregationis regendum erigere, & pro eius dote à prædicto monasterio sancti Prosperi vnam in Villa de Vigozoario ducentaram, & aliam in Villa Domorum nemoris ducentarum triginta, & in eadem loco quandam aliā sexaginta, nec non certa prata in loco, al Castellaro nuncupato, propè cauam viginti quinque biolcharum mensurarum ad modum illius patriæ, & mediam partem pro indiuiso possessionis de Montergo, quam laborant filij Regi, in dicto loco in Diœcesi Regien. consistentia, & ad dictum monasterium sancti Prosperi legitimè pertinentia, perpetuò diuidere, & segregare, illaq; omnia, quorum fructus, redditus, & prouentus summam, seu valorem annuum ducentorum florenorum huiusmodi secundum communem æstimationem, vt asserunt, non transcendunt, eidem de nouo erigendo monasterio in dotem constituere, monasteriumque erigendum huiusmodi cum claustro, sacristia, magno horto, hortalitijs, viridarijs, & alijs bonis præmissis dictæ congregationi perpetuò concedere, & elargiri, ac aliàs super ijs opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui diuini cultus, & eiusdem congregationis augmentum desideranter appetimus, de præmissis certam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ, de qua in ijs, & alijs specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis dilectis filijs conuentu dicti monasterij sancti Prosperi, ac alijs, qui fuerint vocandi, de præmissis omnibus, & singulis, ac eorum circunstantijs vniuersis autoritate nostra vos coniunctim per vos ipsos diligenter informetis: et si per informationem huiusmodi ita esse repereritis, Ecclesiam cum claustro, & reliquis eius ædificiis supradictis in monasteriam per vnū Priorem temporalē iuxta ritus, & consuetudines dictæ congregationis regendum, & gubernandam dicta autoritate erigatis, ac in eo præfatum Ordinem sancti Augustini, & regularem obseruantiam instituatis, nec non possessiones, & prata, ac mediam partem alterius possessionis huiusmodi ab eodem monasterio sancti Prosperi, eiusque dominio, proprietate, & possessione dicta autoritate perpetuò diuidatis, separetis, & segregetis: illaq; omnia cum omnibus iuribus, & pertinentijs eorundem præfato de nouo erigendo monasterio in dotem autoritate præfata constituatis, & perpetuò assignetis. Et nihilominus si erectionem, institutionem, constitutionem, & assignationem prædictas vigore præsentium per vos fieri contigerit, vt præfertur, monasterium de nouo erigendum huiusmodi cum Ecclesia, sacristia, paramentis, calicibus, libris, alijsq; ornamentis prædictis, nec non & supellectilibus eidem monasterio erigendo per dictum Abbatem dandis, & assignandis, & cum claustro magno, horto, & hortalitijs, viridarijs, ædificijs, alijsq; officinis ad vsum ipsius monasterij per dictum Philippum Abbatem constructis hactenus, & imposterum construendis, nec non cum possessionibus, pratis, & bonis prædictis, alijsq; iuribus, & pertinentijs suis Rectori, & canonicis congregationis prædictæ, vt aliqui eorum ad hoc successiuè perpetuò deputandi in illo cōtinuè sub eadem regulari obseruantia degant, & cum eorum Priore resideant, & diuinas inibi laudes debitè persoluant, per eos iuxta ritus, mores, & consuetudines dictæ congregationis, ac priuilegia ipsis à Sede Apostolica concessa perpetuò tenendum, & per vnum Priorem temporalem huiusmodi regendum, & gubernandum eadem autoritate concedatis, & elargiamini, eosq; in illius possessiones inducatis &c. Datum Romæ

apud

apud sanctum Marcum anno Incarnationis Dominicæ 1467. 4. nonas Ianuarij, Pontificatus nostri anno 4. Et ita conuentus canonicorum in dicto monasterio fuit institutus, cui alendo, quòd redditus assignari minimè sufficerent, Sixtus Quartus aliam possessionem ad prædictum sancti Prosperi cœnobiũ spectantem anno 1477. adiunxit, prout patet ex literis Apostolicis 12. calend. Maij confectis, cui deinde ciues Regienses alia plurima bona præstiterunt, præsertim illi de Zobolis, quorum memoria sit in benedictione, qui monasterium, & totam congregationem pluribus beneficijs prosecuti fuerunt. Monasterium Pius Quintus Abbatiali dignitate ornauit. Abbati verò subest collegium canonissarum nostræ congregationis, sancti Petri martyris nuncupatum. Nunc autem monasterium est domus Nouitiorum.

IV. ANno 1468. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis R. P. D. Gaspar Bononiensis. Visitatores D. Florentius Placentinus, D. Eusebius Corradus Mediolanensis, D. Matthæus Veronensis, & D. Ambrosius Mediolanensis. Anno 1469. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Taruisinus. Visitatores D. Benedictus Bononiensis, D. Archangelus Vicentinus, D. Cambius Mediolanensis, & D. Franciscus Mediolanensis. Hoc autem anno instante præfato D. Hieronymo Rectore Generali, Serenissimus Venetorum Dux ad fauorem Visitatorum nostræ congregationis sequentes literas dedit.

Christophorus Mauro Dei gratia Dux Venetiarũ &c. Vniuersis, & singulis Potestatibus Capitaneis, & Rectoribus, & Officialibus nostris præsentibus, & futuris Terrarum, Ciuitatum, Castrorum, & locorum nostrorum vbilibet constitutis, ad quos præsentes deuenerint, fidelibus, dilectis salutem, & dilectionis affectum. Cum Venerabilis Rector Generalis canonicorum regularium congregationis Lateranensis Charitatis, causa visitationis locorum, & monasteriorum sui Ordinis sibi commissorum, ad loca nostra vobis commissa præsentialiter se transferat, vobis omnibus & singulis, ac vestrum cuilibet mandamus, quòd dicto Rectori, siue eius nuncijs circa exercitationem officij sui contra fratres, seu socios dictæ congregationis inobedientes, & delinquentes dare, dariq; facere debeatis auxilium, & fauorem brachij vestri secularis, sicut duxerint requirendum, per modum quòd auxilio seculari regulare, & corrigere valeat dictos inobedientes, ad honorem Dei, & salutem animarum, sicut quemlibet vestrum facturum non dubitamus. Datum in nostro Ducali Palatio die 26. Iunij indictione secunda 1469.

40. & 41 Monast. Anno 1470. Capitulum Generale Rauennæ Rector Generalis R. Pater D. Paulus Alexandrinus. Visitatores D. Seuerinus Mediolanensis, D. Bartholomæus Placentinus, D. Franciscus Taruisinus, & D. Iacobus Mediolanensis. Hoc autem anno Paulus Secundus duo monasteria præcipua, alterum Abbatiale sanctæ Mariæ de Gloria Diœcesis Anagninæ: alterum sanctæ Mariæ de Balnearia, vulgò de la Bagnara, in Calabria Diœcesis Melitensis, Priori, & canonicis Lateranensibus, ad reparandam in eis disciplinam, & institutionem canonicam, vt antea fuerat, concessit, & monasterio Lateranensi vniuit. Huius autem concessionis causa talis extitit. nam prædicta monasteria ex illorũ fundatione erant Ordinis canonicorum regularium & Prioratus de la Bagnara, licèt magnis redditibus, & quatuor oppidis ditatus, erat tamen membrum cœnobij Abbatialis sanctæ Mariæ de Gloria. Contigerat verò vtrumque monasterium per hæc tempora duobus clericis secularibus esse commendatum, nam Abbatiam sanctæ Mariæ de Gloria D. Petrus dell'Anguillara Protonotarius Apostolicus obtinebat: Prioratum verò della Bagnara clericus quidam, nomine Antonius de Sancta Fide. Lite verò inter vtrumque Commendatarium exorta super dicto Prioratu della Bagnara, vtroque illum sibi de iure vindicandum asserente, causa tandem ad fauorem dicti Protonotarij terminata, & declarato, Prioratum de Balnearia fuisse membrum Abbatiæ sanctæ Mariæ de Gloria, idem D. Petrus dell' Anguillara Protonotarius, & vtriusque monasterij Commendatarius cernens, vtrumq; penitus desolatum, & cultum diuinum in eis penitus extinctum, bonaq; dilapidata, & ab illegitimis detentoribus occupata, vtrumq; liberè, & spontè in manibus Pontificis resignauit, ad effectum, vt ordo canonicus in illis, vt prius fuerat, renouaretur, qui dictam Abbatiam cum Prioratu Priori, & monasterio Lateranensi, & toti congregationi reparandam, & reformandam tradidit, & vt nostri liberam, expeditam, & omnibus impedimentis vacuam possessionem assequerentur, ad Ferdinandum vtriusque Siciliæ Regem literas statim subiungendas dedit, qui Rex Henrico Filio, & in tota Sicilia citra Pharum Proregi scripsit, præcipiens, nostros in corporalem possessionem dicti Prioratus de Balnearia sine vllo impedimento, vel contradictione statim mitti debere.

LIbet hic loci Serenissimi Regis Ferdinandi literas cum insertis Pauli Secundi rescribere ab authentico in Archiuo Pacis cum sigillis Regijs, licèt corroso, reperto acceptas, illæ huiusmodi sunt. V.

Ferdinandus Dei gratia Rex Siciliæ, Ierusalem, & Hungariæ Illustrissimo, & charissimo filio Henrico de Aragonia locum tenenti Generali in Prouincia Calabriæ paternos affectus, nec non Illustribus, spectabilibus, magnificis, nobilibus, & egregijs viris Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Terrarum Dominis, & Dominabus, & signanter Archiepiscopo Regino, vel eius Vicario, & Viceregi dictæ Prouinciæ, Auditori Generali, Iustitiarijs, Capitaneis, Commissarijs, ius dicentibus, vniuersitatibus, & hominibus, & cæteris cuiusuis status, gradus, conditionis, potestatis, dignitatis, & officij existentibus, maioribus, & minoribus, præsentibus, & futuris,

ris, ad quos spectat, seu spectabit, & præsentes deuenerint, Consiliarijs, & fidelibus nostris gratiam, & bonam voluntatem. Nuper nomine venerabilium in Christo Canonicorũ regularium Basilicæ sancti Ioãnis Lateranensis de Vrbe fuit Maiestati nostræ expositum reuerenter, quod superioribus temporibus iam versa sit lis seu differentia inter Reuer. in Christo Petrum Protonotarium de Anguillaria, tunc Commendatarium sanctæ Mariæ de Gloria Ananiensis diœcesis ex vna parte, & venerabilem Antonium Santofe, assertum Commendatarium sanctæ Mariæ de Bagnara diœcesis Melitensis ex altera, vtroque asserente, dictum beneficium della Bagnara ad se spectare, delegataque esset in Vrbe dicta causa à Sede Apostolica, lata fuit prima sententia in fauorem dicti Petri Protonotarij, cuius vigore dicti beneficij fructus, & possessio posita fuerunt in sequestro vestri Archiepiscopi Regini, ex commissione Reuerendissimi Cardinalis Rauennatis in dicta causa Commissarij, super quo sequestro nos literas executorias concessimus. Postea verò ritè, & canonicè lata fuerunt bina alia sententiæ, quæ in rem transierunt iudicatam in dicta causa, & licitè in fauorem dicti Petri Protonotarij contra dictum Antoniom Santafe, qui condemnatus fuit in fructibus, & impensis. Quodque dictus Protonotarius considerons desolotionem dictæ Abbatiæ de Gloria, & Priorotus della Bagnara, in quibus penitus est extinctus cultos diuinus, cum dilapidatione, & vsurpatione bonorum suorum temporalium, cupiens ipsam Abbatiam, & Prioratum in melius reformari, illam cum omnibus pertinentijs suis cessit in manibus Sanctissimi Domini nostri: qui cupiens ipsam Abbatiam, & Prioratom reformari tam ad cultum diuinum, quàm ad bonorum ipsorom recuperationem, ex certa scientia de ipsa Abbatia, & Priorato prouidit, & contulit, & concessit dictis venerabilibus canonicis, vt ex Bullis Apostolicis nobis originaliter productis latius patet. Quodque præfatus Sanctissimus Dominus noster cupiens dictam Abbatiam ritè, & canonicè dictæ congregationi collatam cum omnibus membris suis ad regimen ipsorum peruenire, & vacuam, & expeditam possessionem tradi, & assignari præfatis canonicis, nobis scripsit per Breue Apostolicum, vt ipsius Prioratus de Bagnora membri, siue grantiæ præfatæ Abbatiæ possessionem tradi faceremus, cum iuribus, & pertinentijs suis, membris, & grantijs ab ipso Prioratu dependentibus, iuxta literarum executoriarum tenorem aliàs concessarum per Serenissimum fœlicis memoriæ Alphonsum Regem Patrem nostrum, nec non iuxta tenorem literarum executoriarum in fauorem præfati Protonotarij autoritate Apostolica concessarum. Cuius quidem Breuis Apostolici tenor talis est, videlicet. Serenissime in Christo fili noster salutem, & Apostolicam benedictionem. Expirante nuper Commenda Abbatia sanctæ Mariæ de Gloria, ac Prioratus sanctæ Mariæ de Balnearia Melitensis Diœcesis, qui ipsi Abbatiæ annexus est, per cessionem dilecti filij magistri Petri de Anguillaria notarij nostri, illorum tunc Commendatarij, in manibus nostris sponte factam. Nos cupientes ipsis Abbatiæ, ac Prioratui pro eo, quod nobis incumbit officio, salubriter in Domino prouidere, ac reputantes animo, quatenus Religionis zelus, quantaq; rerum Ecclesiasticarum cura in dilectis filijs canonicis regularibus congregationis Basilicæ sancti Ioannis Lateranensis vigere soleat, motu proprio Abbatiam, Prioratumq; huiusmodi sic vacantes congregationi ipsi cum omnibus membris, iuribus, & pertinentijs ipsorum inuicem vniuimus, & annexuimus, prout in literis Apostolicis desuper confectis latius continetur. vt sub ipsorum cura, atque regimine autore Domino, sicut confidimus, salubria in spiritualibus, & temporalibus suscipiant incrementa, & ad solitam obseruantiam reducantur. Quanquam itaq; persuasum habeamus Serenitatem tuam pro sua solita pietate, atq; .... habere exhortatione, quia tamen tum pro iustitiæ debito, tum pro ea Charitate, qua dictam Basilicam, Congregationemque prosequimur, plurimum cupimus, vt liberam, expeditamque Abbatiæ, & Prioratus, iuriumque, & pertinentiarum ipsorum canonici prædicti possessionem assequantur, moteslatem tuam in Domino exhortamur, atque requirimus, velis omni fauore tuo, atque præsidio adesse dilecto filio Procuratori dictæ congregationis, qui nunc ea de causa ad ipsam maiestatem accedit, ita vt tuo præsidio, fauoreq; fasfultus quàm facillimè possessionem huiusmodi consequatur, & pacificus manuteneatur in ea iuxta seriem, & tenorem ipsarum literarum Apostolicarum, nec non quarundam literarum executorialium emanatarum in fauorem dicti Magistri Petri tunc Commendatarij, cui claræ memoriæ Alphonsus genitor tuus suas etiam executoriales literas desuper dicitur concessisse, prout ab ipso Procuratore latius intelligere poterit Maiestas tua. erit hoc dignum laude, vtpotè pium, ac iustum, ac nobis gratissimum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatorie, die duodecimo Decembris 1470. Pontificatus nostri anno septimo L. Dathus. Charissimo in Christo filio nostro Ferdinando Siciliæ Regi Illustri. Post cuius Breuis exhibitionem & expositionem rerum prædictarum fuit per procuratores dictæ congregationis venerabiles Dominum Iuuenalem de Venetijs, & Dominum Angelum canonicum Squilacensem nobis humiliter supplicatum .... rebus prædictis, & dispositione tam Bullarum, quàm Breuis prædicti, & iuriom dictæ congregationis, vt Abbatia, & Prioratus prædicti in melius reformari possint, iuxta mentem Sedis Apostolicæ, & vt cultus in ipsis restituatur diuinus, & bona temporalia vsurpata diuersimodè recuperentur, & diuino vsui dedicentur, vt iuri, & honestati consentaneum est .... Apostolica mandata, literas executorias concedere, quibus possint, & valeant possessionem dicti Prioratus de la Bagnora cum omnibus suis membris, & iuribus vacuam, & expeditam obti-

nere, & consequi iuxta formam iuris, & dispositionem Bullarum *suarum, & Apostolicarum literarum prædictarum, & iuxta tenorem literarum executoriarum aliàs à præfato Serenissimo* Genitore *nostro concessarum. Nos volentes cum Apostolicis mandatis nos reddere conformes, & iuxta dispositionem iuris, & Apostolicoram mandatorum hæc omnia suum effectum sortiri, vobis filio nostro mentem nostram præsentibus declaramus. Vobis verò cæteris, ad quos spectat, seu spectabit, & præsentes deuenerint, dicimus, committimus, & mandamus, quatenus ipsius Apostolicæ* Bullæ, *& literarum* Sanctissimi *Domini nostri, & executoriarum tam Apostolicarum, quàm* Regalium *prædictarum* tenoribus *diligenter inspectis, cum illis vos conformes reddendo in omnibus, dicti Prioratus de la* Bagnara *possessionem vacuam, & expeditam cum vniuersis membris, & grantijs suis, iuribus, iurisdictionibus, & pertinentijs omnibus tam in spiritualibus, quàm temporalibus, mobilibus, & immobilibus cuicunque præfatæ congregationis legitimo nuntio præsentium ostensori tradatis, & assignetis, tradi, & assignari faciatis, per quos decet, illicitos, & illegitimos quoscunq; detentores, & occupatores, ac contumaces iuxta mandatorum Apostolicorum formam remouendo, & compescendo, iustitia mediante, ac de fructibus, iuribusq; omnibus ad ipsum Prioratum, & membra eius, ac grantias spectantibus, & pertinentibus dictis Procuratoribus legitimè respondere faciendo, ac eisdem Procuratoribus, & Apostolicis Commissarijs, & delegatis adhæc assistendo, & fauendo ope, opere, consilio, auxilio, fauore, & brachio opportunis iuxta dicta Apostolica mandata, & executorias literas, prout opus fuerit, & duxerint requirendum, & pro iustitia, & executione mandatorum Apostolicorum visum fuerit pro honore, & debito nostro de iustitia conuenire, & prout in talibus fieri per nos debet, & fieri consueuit. Nec secus facietis, pro quanto vos fili nobis obedire, vos verò cæteri gratiam nostram charam habetis, iramque, & indignationem, ac pœnam ducatorum mille cupitis non subire. In quorum fidem præsentes nostro pendenti sigillo muniitas, & penes præsentantem post opportunam inspectionem singulis vicibus pro tutela remansuras fieri iussimus.* Datum in *Castello nouo Ciuitatis nostræ Neapolis per magnificum vtriusque iuris* Doctorem, *& militem nostrum dilectum Consiliarium Lucam Tozolum Romanum, Locumtenentem spectabilis, & magnifici Honorati de Aragonia Gaietani Fundorum* Comitis, *Regni huius Logothetæ, & Protonotarij Collateralis Consiliarij fidelis nobis plurimum dilecti, die septimo mensis Iannarij, indictionis quartæ, anno à Natiuitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo.* Rey Ferd. *vidit Henricus Confessor, & Episcopus* Policastrensis. Tenuerunt autem canonici regulares dictam Abbatiam de Gloria per aliquot annos, nimirum vsque ad annum millesimum quadringentesimum septuagesimum septimum, quo anno præerat illi Dominus Syluester Vercellensis Procurator Generalis, sic enim in actis Capituli Generalis illius anni notatum inuenitur. Postea spontè dimissa cum Prioratu Balneariæ vnita fuit Basilicæ Lateranensi.

Quantæ verò dignitatis, & antiquitatis esset Prioratus Balneariensis, & consequenter Abbatia sanctæ Mariæ de Gloria, cuius erat membrum, conijci potest ex literis Innocentij III. ad Capitulum Ecclesiæ Balneariensis datis, quæ habentur in libro secundo epistolarum huius Pontificis fol. 361.

Caput trigesimumprimum.

Qualiter Sixtus Quartus Canonicis Regularibus Laterano eiectis nomen, ac titulum, & priuilegia Canonicorum Regularium Lateranensium confirmauit, & alia nonnulla addidit.

ANno millesimo quadringentesimo septuagesimo primo, quo Generale Capitulum nostræ congregationis habitum fuit Ferrariæ, & in eo electi Reuer. Pater Dominus Celsus Veronensis Rector Generalis, & Visitatores Dominus, Raphaël Placentinus, Dominus Thomas Bononiēsis, Dominus Philippus à Camerino, & Dominus Michaël Papiensis, Paulus Secundus Romanus Pontifex cum sedisset in Pontificatu annos sex, menses decem, dies viginti sex, inopinato interitu repente fuit ex præsenti vita sublatus, vt Platina scribit die vigesima quinta Iulij. Hæc autem repentina Pontificis defectio in causa extitit, vt quidam ex canonicis secularibus Lateranensibus facto agmine rusticorum, & plebeiorum canonicos regulares Laterani commorantes, & nihil tale suspicantes aggressi, per vim eijcerent, & illorum bona diriperent, vt superiùs dictum fuit. Successit autem in Pontificatu Sixtus Quartus antea Frater Franciscus de Ruuere S.R.Ecclesiæ presbyter Cardinalis tituli sancti Petri ad Vincula, vir magni animi, & erga nostram congregationem liberalis, nam multa illi priuilegia concessit. qui ad Pontificatum euectus, cum preces supplices à canonicis regularibus accepisset, vt cōtra ius, & per vim, ac de facto expoliatis, Ecclesiam Lateranēsem, quæ ab origine per tot secula fuerat canonicorum regularium, quam illi bonis omnibus, & ornamentis viduatam, & expoliatā proprijs sumptibus semel, & iterum instaurauerant, I.

reddere

reddere dignaretur, vel ob timorem Romanorum, à quibus parum absuit, quin dum ex Palatio Diui Petri Lateranum proficiscitur, lapidibus obrueretur, vt Onuphrius in illius vita testatur, siue ob alias causas, quas diligentiùs tractare non licet, canonicos quidem regulares restituere noluit, seculares verò in illa confirmauit, & cum sæpiùs de eadem reddenda interpellarus, sæpiùs verbis annuisset, nunquam tamen ad effectum perduxit.

II. Contulit tamen eisdem canonicis regularibus post aliquot annos Ecclesiam sanctæ Mariæ Pacis, quam in solo Ecclesiæ Parochialis sancti Andreæ de Aquarenarijs ædificauerat, cui monasterium addidit Illustrissimus Oliuerius Carafa Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis eorundem canonicorum Protector, ac etiam priuilegia quædam amplissima dictus Pontifex nostræ Lateranensi congregationi concessit, per quorum primum, quod datum fuit apud sanctum Petrum calend. Maij, anni 1472. canonicis nostris Laterano exactis nomen, & rirulum, & omnia priuilegia canonicorum & congregationis Lateranensium confirmauit, & denuò concessit, illisq; vti, ac potiri nos voluit, tanquam si actu essemus de gremio Capituli Basilicæ Lateranensis. incipit, *Regimini vniuersalis Ecclesiæ &c.* & infra: *Cum autem propter præmissa à nonnullis posset reuocari in dubium, an per Calist, & etiam literas nostras huiusmodi nomen, & titulus congregationis Lateranensis, per prædictum Dominum Eugenium prædecessorem nostrum institutus, sublatus sit, ac prior titulus, & nomen videlicet congregationis Beatæ Mariæ de Frisonaria in suo esse, & primiori statu permaneat, & deinceps canonici Beatæ Mariæ de Frisonaria, non congregationis Lateranensis nuncupari debeant, cessauerintq; propterea, & etiam expirauerint immunitates, gratiæ, priuilegia, & indulta eidem congregationi Lateranensi, tam per Eugenium, quàm per alios prædecessores nostros concessa. Nos qui ad præfatam congregationem Lateranensem, cuius palmites in vinea Domini Sabaoth longè, latèq; diffusi sunt, ac magnam populo Christiano afferunt consolationem, & deuotionem spiritualem, ingentem gerimus in visceribus charitatis affectum, ad omne ambiguitatis tollendum dubium, & vt canonici congregationis Lateranensis huiusmodi in pacis dulcedine, & omnibus semotis molestijs, & turbationibus vota sua Deo gloriosè reddere possint, Motu proprio, non ad ipsius congregationis Lateranensis, vel alicuius illius canonici, vel alterius pro illis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate omnes, & singulos tam Eugenij, quoad intitulationem congregationis, quam omnium, & singulorum priuilegiorum, immunitatum in eis contentorum, ac aliorum prædecessorum literas approbantes, & confirmantes, ex certa scientia, autoritate Apostolica decernimus, & declaramus, tam per prædictas Calisti prædecessoris nostri, quàm nostras literas, & inde secuta quæcunque eidem congregationi Lateranensi quoad intitulationem, nec non immunitates, priuilegia, gratias, & indulta huiusmodi, tam per Eugenium, quàm per alios prædecessores nostros dictæ congregationi Lateranensi, eiusque canonicis, & personis concessa, in nullo præiudicatum, seu derogatum fuisse, aut esse quoquo modo: & pro potioris cautelæ suffragio literas Eugenij huiusmodi in pristinum, & eum statum, videlicet quoad intitulationem congregationis, nec non priuilegia, immunitates, gratias, & indulta illi concessa, in quo erant, antequam à Calisto prædecessore, & etiam à nobis literæ huiusmodi emanarent, quomodolibet existebant, autoritate, & scientia similibus reponimus, restituimus, & plenariè reintegramus. Statuentes denuò, & etiam ordinantes, quòd canonici prædicti perpetuis futuris temporibus non Beatæ Mariæ de Frisonaria, sed Lateranenses vbique ab omnibus vocentur, intitulentur, ac etiam nuncupentur. Calisti prædecessoris, atque nostris literis in suo pleno, & firmo robore permansuris. Non obstantibus præmissis Calisti prædecessoris nostri præfati, ac nostris literis, quibus illas etiamsi de eis, earumq; totis tenoribus de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis, & in eis contineatur expresè, quòd per huiusmodi generales clausulas eis non intelligeretur derogatum, præsentibus pro expressis habentes, quoad præmissa specialiter, & expresè motu, & scientia similibus derogamus, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque non obstantibus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, constitutionis, declarationis, repositionis, restitutionis, reintegrationis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, calendis Maij, Pontificatus nostri anno primo.*

Secundum datum est apud sanctum Petrum die trigesimo Martij anno millesimo quadringentesimo octuagesimo, per quod titulos Abbatiales quorundam monasteriorum per nostros in ipsorum reformatione sublatos restituit, & à nostris restitui mandauit.

III. Tertium, quod vocatur Mare magnum, datum apud s. Petrum decimo calendas Septembris anno humanæ salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, quod habetur in Bullario nuper edito Constitutione decima, inter Constitutiones istius Pontificis. quod hic sequitur.

Diploma S.D.N. Sixti Diuina prouidentia Papæ Quarti, quo Canonicis Regularibus Congregationis Saluatoris Lateranensis, etiam ipsa Basilica exactis, Titulum confirmat, & omnia prædecessorum priuilegia.

SIxtus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuā rei memoriam. Dum ad vniuersos regulares ordines, & loca iugo sanctimonia dedita, personasque voto religionis adstrictas pro iniuncto nobis Apostolicæ seruitutis officio, crebris vigilijs, & indefessis studijs attendimus, ad illum præcipuè canonicorum regularium congregationis Lateranen. Ordinis sancti Augustini, eò libentiùs nostræ mentis oculos conuertimus, quò ordo ipse in nascentis Ecclesiæ sancta institutione, ac primorum Christianæ Religionis clericorum norma, traditionibusq; fundatus, & sacris institutis, ac diuinis regulis, eloquijsq; præmunitus exstitit, ab eiusque primæua fundatione varijs virtutum meritis semper resplenduit; quamobrem nonnulli Romani Pontifices prædecessores nostri innumeris Religionem ipsam priuilegijs, dignisq; honorum titulis non immeritò decorarunt. vnde nos eorum ductos exemplo, decet, vt congregationem ipsam Lateranensem in agro Dominico multiplices, & vberes sanctæ conuersationis fructus in dies afferentem, nostris etiam specialibus gratiarum muneribus muniamus, et ijs, quæ pro ipsius Ordinis, et congregationis laude, ac personarum vota sua sub suaui iugo inibi exoluentium pace, et quiete processerunt, ne in contentionis scrupulum labantur, sed firma pariter, et illibata persistant, nostri adijciamus muniminis firmitatem.

§. 1. Enarrat qualiter varia Canonicorum loca, in vnam Saluatoris Congregationem olim redacta.

DVdum siquidem felicis recordationis Martinus Papa Quintus prædecessor noster, dilectos filios tunc singulorum Monasteriorum, Prioratuum, Præpositurarum, & Ecclesiarum Ordinis Sancti Augustini Priores, Præpositos, Rectores, Canonicos, & Conuentus de Congregatione Saluatoris Lateranensis tunc de Frisonaria vulgariter nuncupatos, vt Deo quietiùs famulari valerent, gratiosis fauoribus prosequi volens, ad honorem Omnipotentis Dei, eiusque Virginis Gloriosæ, ac Beati Augustini Confessoris, pro Religionis incremento, quæ ex tunc in antea Priores, Præpositi, Rectores, Canonici, & Conuentus præfati pro eorum perpetua soliditate, ac conuersatione, quanquam diuersorum locorum, ac monasteriorum professi existunt, nihilominus vnum corpus, vnaque Congregatio simul, & inuicem connexa censerentur, ac sub vna, et eadem lege, atque obseruantia regularis vnitate, morumque conformitate, et eisdem consuetudinibus, priuilegijs, ordinationibus, Statutis subessent. ac pro Religionis, et Congregationis huiusmodi conseruatione, augmento, et felici in Domino obseruantiæ vera, sanctitatisque successu, pro celebrandis eorum Capitulis, eligendis Rectoribus locorum ipsorum, ac quampluribus alijs monasteriorum, et locorum prædictorum regimen, et gubernationem in spiritualibus concernentibus, acceptandisque, et recipiendis iusto titulo locis, et monasterijs tam factis, quàm de nouo construendis à quocunque prælato Catholico, et Ecclesiastica persona, nec non Rege, Principe, Duce, vel Barone, Dominio, vel Communitate, et quolibet alio Christifidele, plura salubria statuit, et ordinauit: ac voluit quod tam statuta, & ordinationes prædicta, quàm catera dicta priuilegia, concessiones, immunitates, & gratiæ, singulis antedictis monasterijs, ac locis ipsius religionis & congregationis, per Romanos Pontifices prædecessores nostros, seu pro Romanis Pontificibus se gerentes, Reges, Duces, Barones, Principes, Dominia, & Communitates concessa, quæ omnia haberi voluit pro expressis, & in posterum concedenda in omnibus & per omnia, ad vniuersa & singula loca, monasteria, Prioratus, Præposituras, & Domos, eorumq; personas, quæ tunc, procedente tempore ad huiusmodi religionem, & congregationem, ac eosdem canonicos reducta, & vnita essent, seu reduci, & vniri contingeret, cum illius & illorum suppositis vel vnitis, aut per eosdem canonicè acquisitis, & iusto titulo acquirendis, vt præfertur extendi debere.

§. 2. Recenset quod Eugenius Patriarchalem Saluatoris Basilicam eis restituerit.

ET deinde piæ memoriæ Eugenius Papa Quartus etiam prædecessor noster sacrosanctam, & venerandam Basilicam Lateranensem ad primam institutionem, primæuumq; eius statum, videlicet canonicorum regularium, ex certis tunc expressis causis, post deliberationem prouidam, quam cum Fratribus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus habuit diligentem, pro Ecclesia Dei, & Catholicæ Fidei, Christianaque Religionis honore, ac Saluatoris nostri gloria, publicaque vtilitate, & ipsius Basilicæ Lateranensis statu, veneratione, commodo, & honore reducens, ac reponens, vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & Beati Augustini regulam ibi noscebatur institutus, perpetuis futuris temporibus in dicta Ecclesia vigeret, & inuiolabiliter obseruaretur, ordinem, & congregationem huiusmodi in præfata Ecclesia instituit, & erexit, ac deputauit, dictamque Lateranensem Basilicam cum omnibus suis spiritualibus, & temporalibus bonis, membris, iuribus, iurisdictionibus, priuilegijs, & exemptionibus in perpetuum eidem Congregationi concessit, & commisit, eorumq; curæ, & administrationi tribuit, & donauit.

Nomenq;

§. 3. Nomenq; Congregationis Lateranensis concessit.

Atque decreuit, & statuit, vt omnes deinceps dictæ congregationis conuentus, & loca, ab huiusmodi Sancta Basilica Lateranen. titulo, & totius congregationis capite nomē acciperent; & Saluatoris congregatio appellaretur, ac singulos dictæ congregationis canonicos, vbiq; Domino seruientes, huius Basilicæ clericos, & ministros, & religiosos, ac de ipsius Capituli gremio in omnibus iuribus, & priuilegijs censeri decreuit.

§. 4. Nicolaus Quintus idem approbauit, & declarauit.

Et successiuè sanctæ mem. Nicolaus Papa V. similiter prædecessor noster, tam Martini, quàm Eugenij literas prædictas, nec non omnia, & singula in eis contenta, ac quæcunque secuta inde approbans, & confirmans; eaq; pleno firmitatis robore subsistere, nec non perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari debere decernens, per quasdam etiam suas concessit, & indulsit, omnibus & singulis ecclesijs, monasterijs, prioratibus, locis, & personis vbicunque consistentibus, & consistendis, præsentibus & futuris congregationis canonicorum huiusmodi, vt illis omnibus in eorundem Martini, & Eugenij prædecessorum literis contentis, ac alijs exemptionibus, priuilegijs, immunitatibus, libertatibus, gratijs, & indultis, bonisq; & iuribus spiritualibus, & temporalibus concessis, & concedendis, quibus præfata Ecclesia nostra Lateranen. & ab ea dependentia vtūtur, & gaudent, seu vti, & gaudere consueuerunt, aut poterunt quomodolibet in futurum, Ecclesiæ, Monasteria, Prioratus, Loca, & personæ huiusmodi in omnibus & per omnia, pariformiter, & absque vlla differentia, perpetuò vti, & gaudere, liberè & licitè possint.

§. 5. Calistus III. regimen dictæ Basilicæ canonicis secularibus dedit.

Postea verò eodem Nicolao prædecessore rebus humanis exempto, cum canonici dictæ congregationis, à præfata Ecclesia per nonnullos ciues Romanos fuissent eiecti, piæ memoriæ Calistus Papa Tertius similiter prædecessor noster, etiam per alias suas literas statuit, & ordinauit, quòd canonici congregationis, huiusmodi à cura, & gubernatione Ecclesiæ eiusdem desisterent, & illam in posterum per canonicos seculares regi, & gubernari debere.

§. 6. Paulus Secundus iterum dictam Basilicam Congregationi restituit.

Et licet postmodum recolenda memoria Paulus Papa II. etiam prædecessor noster, canonicos regulares, ac congregationem huiusmodi, ad regimen, & gubernationem prædictæ Ecclesiæ restituisset: nihilominus eo quoque de medio sublato, canonici eiusdē congregationis denuò ab eadem Ecclesia fuerunt amoti.

§. 7. Hic Pontifex secularibus canonicis iteratò dedit.

Atque ex ordinatione, & mandato nostris decretum, & statutum fuit, quòd eadem Ecclesia per dictos canonicos seculares de cætero regeretur, & gubernaretur.

§. 8. Nomen, & Titulum Congregationis Lateranen. confirmauit in alia Bulla, & modò iterum confirmat.

Et demum ne in dubium reuocari posset, an ex Calisti, & nostris literis huiusmodi, Nomen, & Titulus, seu intitulatio congregationis Lateranen. suppressa, & sublata essent, ac immunitates, gratiæ, priuilegia, & indulta, eidem congregationi Lateranen. tā per ipsum Eugenium, quàm per alios Romanos Pontifices prædictos concessa, censerentur reuocata, per nonnullas etiam alias literas nostras, omnes & singulas tam Eugenij quoad nomen, & intitulationem congregationis, quàm omnium, & singulorum priuilegiorum, & immunitatum, aliorum prædecessorum literas approbantes, & confirmantes, decreuimus & declarauimus, tam per prædictas eiusdem prædecessoris Calisti, quam nostras priores literas, & inde secuta quæcunque præfatæ congregationi Lateranen. quoad nomen, & intitulationem prædictam, nec non immunitates, priuilegia, gratias, & indulta huiusmodi, tam per Eugenium, quam per alios prædecessores prædictos, eidem congregationi, eiusque canonicis, & personis concessa, in nullo præiudicatum, aut derogatum fuisse, aut esse quoquomodo: & pro potioris cautelæ suffragio, literas Eugenij prædicti prædecessoris, in pristinum, & eum statum, videlicet quoad nomen, & intitulationem congregationis, nec non immunitates, priuilegia, gratias, & indulta illi concessa, in quo erant, antequam à Calisto prædecessore præfato, & etiam à nobis literæ huiusmodi emanassent, & quomodolibet existebant: reposuimus, restituimus, & plenariè reintegrauimus, prout in singulis prædecessorum, & nostris literis prædictis respectiuè, quarum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis, & haberi volumus, prout inferius continetur.

§. 9. Denuò priuilegia omnia Pontificum, Principumq; confirmat.

Nos qui congregationi huiusmodi, illiusque monasterijs, ecclesijs, locis, & personis propter eorum laudabilem, & religiosam vitam, ac multiplices & vberes fructus, quos in vinea Domini (altissimo ministrante) dicti afferunt, singulari deuotione afficimur: ipsos, & eorum monasteria, ecclesias, atque loca etiam maioribus gratijs prosequi volentes; motu proprio, & non ad eorundem canonicorum, vel alicuius pro eis, nobis super hæc oblatæ petitionis instātiam, sed de nostra mera liberalitate, & certa scientia, ac de nostra plenitudine potestatis, quæcunque priuilegia, gratias, immunitates, libertates, & exemptiones, tam per prædictos, quàm per alios Summos Pontifices prædecessores nostros, Romanosque Imperatores, Reges, Principes, & alios Christifideles, eidem congregationi eiusque membris, locis, Ecclesijs, monasterijs, & personis quomodolibet concessa, ac omnia, & singula in eis contenta, & quæcunque inde secuta, tenore præsentium confirmamus, & approbamus, ac plenum robur, et omnimodam firmitatem, perpetuis futuris temporibus obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere volumus, atque decernimus.

§. 10. Exemptionem à quoruncunq; iurisdictione, & subsidij, & exactionum præstatione concedit.

ATtendentes autem quanta venerationis, & sanctimonia semper fuerit congregatio huiusmodi in Ecclesia Dei, & quantum plantatio sacra, norma Religionis Christianæ floruerit, ac propterea decēs, quinimmo debitum reputantes, vt spiritalibus prærogatiuis gaudere, ac sub nostro, & eiusdem Sedis protectione militare, præcipuisque honoribus, & gratijs extolli, & decorari debeat, Congregationem ipsam, illiusq; monasteria, Ecclesias, & loca qualibet, ac illorum canonicos, seu personas præsentes, & futuras, (vagabundis, & fugitiuis exceptis, aut aliter extra ordinem, seu congregationem ipsam, absque superiorum licentia cōmorantibus, quibus nolumus hæc aliqualiter suffragari) à quorumcunque prædictæ Sedis Legatorum, ac eius Nuntiorum, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum quorumcunque Iudicum, Ordinariorum, aut Extraordinariorum iurisdictione, potestate, auctoritate, dominio, visitatione, cura, ac caritotiui subsidij subuentione, & exactionum quorumcunque præstatione: nec non, synodalibus, & alterius cuiuscunq; congregationis, seu processionum euocationibus, motu, & scientia prædictis, penitus & omninò eximimus, ac totaliter liberamus, eamq; in ius, & proprietatem Beati Petri, ac Sedis eiusdem, & sub eorum spiritali protectione, atque nostra suscipimus.

§. 11. Sub protectione Sedis Apostolicæ recipit.

ITa quòd de cætero eum monasterijs, membris, Ecclesijs, locis, personis, & iuribus suis quibuscunq; eidem Sedi immediatè subiecta existat, & omnino esse censeatur: quodq; Legati, aut Nuntij præfati, seu locorum diœcesani, aut alij Ordinarij quicunque, vel alia quæuis persona, quantacunque ampla præfulgeat dignitate, seu præeminentia in congregationem, canonicos, personas, monasteria, Ecclesias, membra, & loca prædicta, vtpotè prorsus exempta, excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, seu alias censuras, siue pœnas specialiter, vel generaliter eorum auctoritate ordinaria promulgare, nec vllam aliam in monasteria, Ecclesias, personas, & loca huiusmodi præeminentiam, superioritatē, & iurisdictionem quomodolibet exercere possint, etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei de qua agetur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, & res ipsa consistat. Decernentes ex nunc omnes & singulos processus, ac excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, censuras, & pœnas, quas & quicquid contra congregationem, seu illius canonicos, monasteria, personas, Ecclesias, & loca, haberi, & fieri contigerit, seu etiam promulgari, irritos, & inanes, nullius; roboris, & momenti esse, ac pro nullis, & infectis haberi debere, etiam exemptione congregationis, quam tanquam notoriam, & manifestam haberi volumus, non aliter allegata, seu aliter de ea mentione facta.

§. 12. Exēptionē à superioritate aliorū cōcedit.

PRæterea ne congregationem ipsam, & illius canonicos, per locorum ordinarios quauis occasione, vel causa, & præsertim ratione Parochialium Ecclesiarum, seu aliorum locorum dictæ congregationis pro tempore, quibus cura animarum imminet molestari contingat, & huiusmodi prætextu in congregationem, & canonicos prædictos, aliquam superioritatem, seu dominium habere prætendant: ipsis quoque concedimus, & indulgemus, vt in Parochialibus Ecclesijs huiusmodi, possit congregatio ipsa, seu illius canonici prædicti, per se, aut per presbyteros seculares, vel regulares, sui aut cuiuslibet alterius ordinis, aliàs tamen habiles, & idoneos, ad ipsorum nutum deputandos, & amouibiles, animarum curam prædictorum Parochianorum, Ecclesiarum Parochialium huiusmodi, liberè, & licitè exercere. Quodque ipsi Capellani dū curam huiusmodi gerent, ea libertate, & exemptione fungantur, & vbique fruantur, ac si ex canonicis congregationis, & Ordinis extiterint.

§. 13. Canonici ordinentur per Episcopos absque alia examinatione.

ET quia eiusdem congregationis canonici, de locis ad loca illius sæpius transferuntur, propter quòd perpetuam in certis & determinatis dictæ congregationis monasterijs, seu Ecclesijs, aut locis non habent mansionem, volumus atque concedimus, vt liceat eidem congregationi, suos canonicos ad omnes, etiam sacros ordines promouendos; idoneos tamen, & iuxta conscientiam Prælatorum illius approbatos, quibuscunq; maluerint catholicis Antistitibus, gratiam & communionem Apostolicæ sedis habentibus præsentare: ipsiq; Antistites præsentatos à suis prælatis canonicos, sine vlla examinatione per eosdem Antistites facienda vel absque alia promissione, aut obligatione promouendorum canonicorum, ad ordines quoscunque etiam sacros promouere possint, ac debeant.

§. 14. Altari portatili Canonici vti possint.

POrrò vt congregatio ipsa circa celebrationem missarum etiam specialibus priuilegijs gaudeat, eidem pariter, & illius canonicis pro tempore concedimus, vt in ipsorum itineratione Altare portatile cum debita reuerentia, & honore habere, super quo tamen in locis congruis & honestis, missas, & alia diuina officia, etiam per vnam horam ante diem, & vsque ad horam nonam in ipsa itineratione, aut alias ad hoc causa subsistente celebrare, ac sacramenta ecclesiastica ibidem recipere possint.

§. 15. Temporeq; interdicti celebrare valeant.

ET vbi generale, seu in aliquo speciali loco interdictum fuerit in Ecclesijs suis, ac in altari portatili prædictis, & alijs quibuscunque locis honestis, huiusmodi missas, & alia diuina officia celebrare; ita tamen quàm in locis ecclesiastico interdicta suppositis debeant ianuis clausis, & excommunicatis expulsis, atque exclusis, non pulsatis campanis, & submissa voce eadem diuina celebrare, dum tamen ipsi canonici causam non dederint interdicto, nec contingat id eisdem specialiter interdici, neque Ecclesia, & loca ipsa fuerint interdicta.

Cum

§. 16. Cum excommunicatis à iure conuersari.

ET cum excommunicatis dumtaxat à iure, non tamen pro talibus publicatis conuersari, dummodo in contemptum clausum non fiat.

§. 17. Sacramenta ministrare, & mortuos sepelire.

NEcnon omnibus, & singulis, qui in eorum, & dictæ congregationis existunt obsequijs, ac in ipsorum morantur locis, cuncta ministrare Ecclesiastica sacramenta, & eos cum decedere contigerit, in Ecclesiis suis prædictis liberè, & licitè sepelire possint, ac valeant plenam licentiam concedimus, & facultatem.

§. 18. Exempti sint à solutione omnium præstationum & decimarum.

CAeterùm, vt congregatio ipsa, & illius canonici, maioris immunitatis gratia fruantur, motu, scientia, & tenore similibus, volumus atque decernimus, vt ad præstationem procurationum Legatorũ dictæ Sedis, & Nunciorum ipsius, seu Diœcesanorum locorum, aut exactionum, vel collectionum, vel subsidiorum, vel prouisionum, aut onerum, quorumcunque, nec etiam ad solutionem decimarum, quas Papales appellant, & quas Sedes Apostolica pro Christiana fidei defensione, aut alijs imminentibus persæpe necessitatibus imponit, minimè teneantur, neque obligati sint, etiam si per quoscunque exemptos persolui mandarentur, cum quibusuis derogatorijs, & fortioribus clausulis: nec eos ab eadem solutione cessando, censuras, & pœnas incurrere, nisi præsentibus de verbo ad verbum, & earum toto tenore inserto, & non per generales clausulas specialiter, & expressè derogetur, & de ipsis omnimoda, & indiuidua mentio fiat.

§. 19. Causas cognoscere, & similia facere non teneantur.

PRæterea vt ijdem canonici cum maiori animi sui quiete, Altissimo exoluant vota sua prouidere volentes, statuimus & ordinamus, vt ipsi per literas eiusdem Sedis, aut Legatorum, seu delegatorum ipsius iam forsan concessas, aut de cætero sub quacunque verborum forma concedendas, à quoquam ad pecuniam colligendum, seu correctionis, aut visitationis officium, monasterys vel Ecclesiis, siue quibuscunque personis impendendum, vel ad cognitiones causarum, citationes partium, & denunciationem sententiarum interdicti, & excommunicationis procedendum, aut curam Monialium, seu religiosarum quarumlibet personarum recipiendũ minimè cogi possint, nisi in huiusmodi literis de hoc indulto, ac congregatione, & Ordine prædictis expressa, vt præfertur, fiat mentio.

§. 20. Sepulturam in Cimiterijs liberam habeant.

SEpulturam quoque in locis, cimiterijs, & in Ecclesiis dictæ congregationis concedimus, & eam liberam esse decernimus, ita quod deuotioni, & extremæ voluntati eorum, qui in locis huiusmodi sepeliri voluerint, nullus obsistat; saluo tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur.

§. 21. Canonicam portionem de libris, ornamentis, domibus, hortis, &c. tradere non teneantur.

STatuentes nihilominus, vt pro rebus, quæ in ornamentis, libris, fabrica, luminaribus, anniuersario, septimo, vigesimo, trigesimo, siue alijs ad perpetuũ cultum diuinum, aut pro victu, & sustentatione dictorum canonicorum, vel indumentis, necnon pro annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliquæ Ecclesiæ, seu monasteria dictæ cõgregationis obligata noscuntur, vel de domibus, prædijs, hortis, & bonis, alijsq; locis dictæ congregationis opportunis, quæ canonicis, & congregationi huiusmodi relinquuntur, nulli teneantur canonicam portionem tradere. Ita tamen quòd in reliquis casibus, quam in prædictis, in quibus quarta ipsa soluenda foret, soluere, vel consuetudines, si quæ essent inter canonicos præfatos, & locorum Ordinarios, ac Ecclesiarum Rectores, laudabiles & honestæ in posterum obseruari debeant. Prohibentes insuper omnibus, & singulis cuiusuis status, gradus, ordinis, vel conditionis, seu nobilitatis, et præminentiæ fuerint, et quacunque Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, ne in præmissis à congregatione, et canonicis huiusmodi, vel vltimarum voluntatum executoribus, seu decedentium hæredibus, occasione præmissa aliquid exigere, vel extorquere præsumãt et si fortè per eos, vel Sedem prædictam de legatis piè dispositis, et relictis in genere, vel in specie, decima, vel alia portio, seu quota alteri piæ, vel non piæ rei, ex quauis causa hactenus, et præsertim Ecclesiæ S. Petronij ciuitatis Bononien. concessa fuissent, aut in futurum concedi, seu solui, aut dari, mandari contigerit: congregationem, et canonicos huiusmodi, et illorum Ecclesias, monasteria, et loca, et eis legata, atque relicta, aut aliàs in eorum fauorem exposita, ipsa in concessionibus, et mandatis huiusmodi includi, seu comprehendi non debere decernimus, nisi de congregatione, canonicis, et ordine prædictis, ac præsenti decreto, specialis ac specifica mentio fiat in eisdem.

§. 22. Præscriptio 60. annorum, & non alia contra Congregationem detur.

POrrò volumus, ac decernimus, quod contra congregationem, Ecclesias, monasteria, loca, res, bona, et iura sua prædicta, tam præsentia, quàm futura præscribi non possit, nisi spatio 60. annorum continuorum, quodq; nulla alia, quàm sexagenaria contra congregationem, canonicos, ac bona, et iura sua prædicta currat præscriptio. Cassantes, annullantes, abrogantes, et penitus irritantes omnem aliam præscriptionẽ, quam congregatio ipsa, tam ratione Ecclesiarum, monasteriorum, locorum, rerum, bonorum, et iurium suorum huiusmodi, quàm aliàs forsitan incurrere cœpissent.

§. 23. Prælatorum Congregationis facultas dispensandi super irregularitate, &c.

VT autem Rector, et Visitatores, ac singuli Priores dictæ congregationis, et qui loco eorum in ipsorum absentia constituuntur, præsentes et futuri, qui nunc sunt, et qui pro tempore erunt, amplioribus prærogatiuis, et indultis gaudeant, eis concedimus, vt

cum canonicis, nouitijs, conuersis, & commissis eiusdem congregationis dispensatione indigentibus, siue priusquam intrauerint congregationem, & ordinem huiusmodi, siue post, in casibus, quibus excesserint, & pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis sententias, à iure, vel ab homine, generaliter promulgatas incurrerint: Et huiusmodi sententijs innodati, aut in locis generali, aut speciali Ecclesiastico suppositis interdicto, diuina officia celebrantes, vel suscipientes ordinem sic ligati, notam irregularitatis similiter incurrissent: Et in omnibus alijs casibus, etiam & causa cuiuscunque simoniæ, qualitercunque generaliter, vel specialiter Sedi Apostolicæ reseruatis: (exceptis dumtaxat Hæreticorum, relapsorū, schismaticorum, deferentium prohibita ad infideles, et literas Apostolicas falsificantium, quos omnino ad eandem Sedem remitti volumus) absolutionis, & dispensationis beneficium, iuxta casuum exigentiam valeant impartiri: Canonici verò & alij, quos per tempore Rector generalis, Visitatores, & Priores prædicti, in proprios habuerint confessores, eisdem Rectori, Visitatoribus, & Prioribus, absolutionis, & dispensationis huiusmodi beneficium etiam concedere possint. Et vt canonicis dictæ congregationis omnis vagandi adimatur occasio, & ne ipsi ad Sedem prædictam veniendi, seu recurrendi vllam sumere valeant occasionem, Difinitoribus Capituli generalis dumtaxat eiusdem ordinis, cum quibusuis personis defectum natalium ex adulterio incestuoso, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientem patientibus, necnon Rectori, & Visitatoribus cum ijs, qui ex quauis causa (prætérquā homicidij voluntarij, bigamiæ, mutilationis membrorum irregulares forent) postquam congregationem ipsam ingressi, & illam expresse professi fuerint perpetuò dispensandi, vt defectu, & irregularitatibus huiusmodi non obstan. ad quæscunque etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & in illis etiam in altaris ministerio ministrare, & ad quæcunque officia, administrationes, seu dignitates prædicta congregationis, aut illius Ecclesiarum, monasteriorum, & locorum recipi, & assumi, illaq; gerere, & exercere liberè, & licitè, & absque dispensatione dictæ Sedis quoties opus fuerit valeant, licentiam, & facultatem similiter concedimus, & indulgemus.

§. 24. Canonici ad audiendas Confessiones, per Congreg. Superiores deputentur.

Necnon vt ipsi canonici, aliàs tamen idonei per Superiores congregationis prædictæ, ac locorū suorum pro tempore deputandi ad Confessiones omniū, & singulorum vtriusque sexus liberè, & licitè, tam in locis ipsorum canonicorum, quàm extra audire, ac confitentibus huiusmodi pro commissis pœnitentiam possint iniungere salutarem, & eisdem confitentibus Eucharistiæ sacramentum, in Ecclesijs præfatæ congregationis liberè, & licitè similiter ministrare possint (prætérquàm in festo Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi.

§. 25. Facultas conuersandi cum Pyratis, &c.

Et cum sicut accepimus congregatio ipsa in Insula Tremitana, in mari Adriatico, in partibus Italiæ, propè prouinciam Apuliæ consistente, & longè à terra distante, insigne habeat monasterium, ad quod sæpius maritimi, & nauigantes, vt inibi portū recipiāt, declinant, & nulla in dicta insula existat Ecclesia: præter ipsius monasterij Ecclesiam. Ne declinantes huiusmodi Ecclesiasticis careant sacramentis, congregationi, & canonicis prædictis pariter concedimus ipsis declinantibus, ac seruitoribus, quos ad seruitium monasterij retinent, possint etiam in festo Resurrectionis, Eucharistiæ, & omnia alia Ecclesiastica sacramenta ministrare. Necnon cum pyratis, & cæteris excommunicatis humaniter conuersari, ac eisdem in dicto loco vita necessaria exhibere; cum difficile admodum foret canonicis, & personis eiusdem loci, pyratas huiusmodi euitare, propter eorum sæpius, & dictorum canonicorum per illas partes transitum, cum facilè admodum inuicem sæpe casualiter conueniant: & nisi ipsi canonici cum dictis pyratis humaniter agerent, ab eis multipliciter offendi possent, (dummodo dicti canonici non participent cum dictis pyratis, aut alijs excommunicatis in crimine, propter quod excommunicationis sententiam incurrerent.)

§. 26. Alienatio bonorum stabilium quando sit permissa.

Cæterùm, vt congregatio, & canonici prædicti, vberiori facultate circa vtilitatem, & commodum monasteriorum, Ecclesiarum, & locorum suorum huiusmodi, ac illorum iurium gaudeant, Capitulo generali congregationis prædictæ, ac illius pro tempore Rectori maiori, per præsentes impertimur auctoritatem, concedendi Præpositis, Abbatibus, Prioribus, & Capitulis Ecclesiarum, & monasteriorum, & locorum suorum, huiusmodi licentiam permutandi, seu alienandi, quoties opus fuerit, quæcunque bona immobilia congregationis prædictæ, ac illius monasteriorum, Ecclesiarum, & locorum, pro ipsorum tamen euidenti vtilitate.

§. 27. Facultas eligendi Confessorem.

Demum saluti animarum canonicorum prædictorum salubriter consulere volentes, eis pariter concedimus, vt liceat ipsis, & cuilibet ipsorum, necnon conuersis, commissis, & nouitijs suis præsentibus et futuris, in articulo mortis quemcunque presbyterum ex canonicis præfatæ congregationis, in casu verò necessitatis, alium presbyterum idoneum vel secularem, vel cuiusuis alterius ordinis regularem, in suum eligere Confessorem, qui confessionibus huiusmodi diligenter auditis, pro commissis per eos criminibus, delictis, et peccatis in omnibus, et singulis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis casibus, debitam absolutionem, et plenariam omnium peccatorum suorum remissionem possit auctoritate nostra impendere, et pœnitentiam iniungere salutarem: ita tamen quòd quilibet ex confitentibus huiusmodi, postquam congregationem huiusmodi fuerit ingressus, et antequàm ad articulum mortis deueniat, teneatur si clericus, vel presbyter fuerit, Septem Psalmos Pœnitentiales, si verò Conuersus, vel commissus quinquagies Orationem Dominicam, et totidem Salutationem B. Mariæ Virginis, singulis septimanis per vnum annum duntaxat, pro conseruatione status

Romanæ Ecclesiæ, legitimo tamen impedimento essponte dicere, et omittentes alia vice supplere teneantur. et si interim aliquem post inceptam, et non perfectam pœnitentiam huiusmodi, ab hac luce migrare contigerit, ipsam nihilominus plenariam remissionem consequatur, dummodo intentionis fuerit illam, si superuixisset, perficiendi.

§. 28. Indulgentiarum concessio.

DExteramq; nostræ liberalitatis erga dictam congregationem liberiùs extendere volentes, et in eo præsertim, vt canonici prædicti suarum animarum saluti magis consolere valeant, canonicis, conuersis, commissis, et nouitijs prædictis præsentibus, et futuris, qui in diebus, quibus stationes in nonnullis, tam intra, quàm extra almam Vrbem Ecclesijs consistentibus existunt, quinque altaria Ecclesiarum, monasteriorum, seu locorum suorum, in quibus tunc eos morã trahere contigerit deuotè visitauerint, et Psalmum Dauid, Miserere. videlicet illum scientes: alij verò quinquies orationem Dominicam, et totidem salutationem Angelicam, coram quinque altaribus huiusmodi, pro fœlici statu sanctæ Matris Ecclesiæ dixerint, easdem concedimus indulgentias, perinde ac si dicti canonici, conuersi, commissi, et nouitij personaliter Ecclesias Vrbis præfatæ visitassent: Ita quod in defectu altarium, alia pia, et deuota loca ad visitationem huiusmodi, et alia præmissa faciendum eligere possint, etiam si eos extra monasteria, et loca esse contigerit.

§. 29. Facultas recipiendi ad Ordinem etiam simpliciter vouentes Religionem arctiorem.

REpetentes autem animo quot, et quanta sint merita Religionis, et congregationis huiusmodi in Ecclesia Dei, et quantum inter alias polleat religiones, dignam propterea quin etiam debitum iudicamus, vt etiam excellentioribus prærogatiuis, et honoribus gaudere debeat, de illis potissimum, quæ ad illius ampliationem, atque augmentum tendunt. Statuimus ergo, ac similiter ordinamus, vt omnes, qui votum simpliciter ingrediendi aliquam aliam religionem, etiam arctiorem emiserint, ad congregationem, et ordinem præfatum, illorumq; professionem liberè, & licitè ingredi, ibi recipi, & admitti valeant.

§. 30. Et commutandi restitutiones debitas personis incertis.

ET quia forsan nonnulli congregationis, & ordinis huiusmodi habitum assumentes, diuersis personis, quæ ignorari, & non reperiri possent in aliquibus rebus, seu bonis obnoxij essent, eisdem Rectori, Prioribus, ac eorum vices gerentibus concedimus, vt ipsorum singuli, in locis sibi commissis, bona ipsa in pios vsus liberè, ac licitè conuertere possint, prout secundum Deum melius viderint expedire.

§. 31. Prohibitio transeundi ad alios Ordines.

CVpientes verò congregationem eandem in suo salubri statu multiplicari, & conseruari, statuimus pariter, ac decernimus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus nullus ex dictis canonicis præsentibus, & futuris, transeat de aliquo congregationis, & ordinis huiusmodi monasterio, siue loco, ad aliquod aliud S. Benedicti, in quo regularis non vigeat obseruantia, seu S. Augustini prædicti, vel alterius cuiuscunque ordinis, monasterij, siue monastici loci, vigore cuiuscunque concessionis, licentiæ, seu facultatis, etiã per Apostolicas literas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de voluntate, ac statuta huiusmodi mentionem, quibusuis personis, cuiuscunque gradus, status, & conditionis existant. Nec prætextu alicuius officij, etiam capellanatus cuiuscunque Prælati, cuiuscunque status, & conditionis fuerint, etiamsi Patriarchali, vel Cardinalatus præfulgeant dignitate, & honore, sub quacunque expressione in genere, vel in specie concessas, aut forsan in posterum concedendas. Quodq; nullus alterius monasterij, siue loci Prælatus, aut alius quicunque in eo, aliquem canonicorum præsentium, & futurorum eorundem, in monasteria recipiat, vel admittat, sub excommunicationis pœna, quã tam recepti, quàm recipientes huiusmodi pro tempore eo ipso incurrant, si admoniti non destiterint, & quam ex nunc contra quemlibet transgressorem proferimus, & à qua à nullo alio, præterquàm à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui possint, absque Rectoris maioris, & alterius ex duobus Ordinis & congregationis huiusmodi Visitatoribus pro tempore existentibus licentia speciali. Decernentes irritum, & & inane quidquid contra præmissa per quoscunque quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 32. Communicatio gratiarum concessarum Congreg. S. Iustinæ.

CVmque acerrimus, & re ipsa dedicerimus, congregationem S. Iustinæ de Padua Ordinis S. Benedicti à nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, quamplurimis dignissimis priuilegijs, indultis, & gratijs decoratam fuisse, & censeamus cõgregationẽ Lateranensem meritis, & virtutibus suis non minora promereri, maximè vbi quos par labor contingit, paria quoque priuilegia contingere debent, eidem congregationi Lateranen. etiam concedimus, vt omnibus priuilegijs, indulgentijs, gratijs, fauoribus, & indultis tam spiritualibus, quàm temporalibus à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, seu aliàs eidem congregationi S. Iustinæ concessis, ipsa quoque congregatio Lateran. pariformiter potiri, & gaudere possit, & valeat absque vlla prorsus differentia, perinde ac si ea dicta congregationi Lateranen. specialiter, & nominatim concessa fuissent, quorum tenores hic pro sufficienter expressis haberi volumus, & non secus ac si præsentibus de verbo, ad verbum inserta forent, quæ ad ipsam congregationem Lateranensem extendi, ac illam pari modo comprehendere volumus, ac decernimus.

§. 33. Licentia prædicandi Verbum Dei.

QVòdq; ipsi canonici officio prædicandi Verbum Dei vti possint, quemadmodum Fratribus Prædicatorum, & Minorum ordinum per nos etiam, & dictos Romanos Pontifices concessum fuit.

Dubia

§. 34. Dubia in prædictis oriunda in fauorem huius Ordinis interpretanda sunt.

Vt autem mentes dictorum canonicorum à dubijs, quæ super præsentibus, aut alijs gratijs huiusmodi per nos, & prædecessores nostros, Imperatores, Reges, Principes, & alios prædictos concessis, & in posterum concedendis apud præfatos canonicos quomodolibet oriri possent releuentur, Volumus vt vbi in aliquo redderentur ancipites, seu dubij, secundum bonã æquitatem in fauorem salutis animarum suarum largissimè intelligantur, & interpretentur, non autem secundum iuris rigorem, vel doctorum opiniones, & subtilitates.

§. 35. Actus contrarij nil derogent.

Adycientes vt si quando contigerit per aliquem, seu plures actus contro huiusmodi, vel quæcunque alia decreta, priuilegia, indulta, gratias, & immunitates præfatæ congregationi concessa, aut ipsorum aliquid, à quocunque, cuiuscunque conditionis, dignitatis, gradus, & status existat, ex negligentia, seu ignorantia præsentium, & futurorum, quibus ea concedantur, aut olia quauis causa aliter attentari, vel obseruari scienter, vel ignoranter; nullum tamen per hoc præiudicium decretis, indultis, gratijs, & immunitatibus præfatis generetur, sed illa suo vigore, et pleno robore firmatis perpetuò permaneant.

§. 36. Clausulæ huius Bullæ præseruatiuæ.

Postremò cum contingat plerunque ex importunitate petentium, et negotiorũ multitudine, ac suppressione veritatis, summos Pontifices fatigatos, et circũuentos, ea concedere, quibus aliàs nullatenus annuerent, autoritate præsentium statuimus, et ordinamus, quod quæcunque litera Apostolicæ, etiam proprio motu confecta, aut in futurum conficienda, etiam si in eis clausula, priuilegijs, et indultis dictæ congregationi concessis, non obstantibus, et de quibus expressa mentio fieri debeãt expressè contineatur, quæ obuient, et contrafaciant huic priuilegio præsenti, aut quibuslibet earum particulis, nisi appareat euidentissimè, et apertissimè quod summus Pontifex, qui pro tempore fuerit huic indulto, vel alicui eius parti vellet per Apostolicas literas derogare, faciendo specialem mentionẽ de verbo ad verbum, ex certa scientia de huiusmodi priuilegio, et ipsa congregatione, diuersis nominibus eam nominando, per hæc præcisè vocabula: congregationem, vnitatem, de obseruantia, aliàs de Frisonaria, nunc Lateranen. appellatam, causasq; legitimas allegauerit, cur his obuiare intendat decretis, nullius sit roboris, vel momenti.

§. 37. Prohibitio contra impedientes.

Districtiùs inhibentes eisdem Ordinarijs locorum, sub interdicti ingressus Ecclesiæ, & suspensionis à diuinis, ac regiminis, & administrationis Ecclesiarum suarum, Rectoribus verò parochialium Ecclesiarum, & quibusuis alijs personis, sub excommunicationis lata sententia, & priuationis earundem parochialium Ecclesiarum, ac omnium aliorum bonorum Ecclesiasticorũ, quæ obtinent: necnon inhabilitationis ad illa, & alia obtinenda in posterum, pœnis, quas scientes contrafacientes eo ipso incurrere volumus. Ne ordinem, & congregationem canonicorum regularium huiusmodi, et illius canonicos, Ecclesias, monasteria, & loca prædicta, præter ac contra tenorem, ac formã huius præsentis nostri indulti, & aliarum concessionũ, vt præmittitur, congregationi prædictorum canonicorum, regularium, seu Ecclesijs, monasterijs, membris, & locis fait prædictis factarum quoquomodo inquietare, nec eos, aut testamentorum, & vltimarum voluntatum executores, ac testantium hæredes, seu quoscunque alios directè, vel indirectè ad solutionem alicuius quartæ parochialis, seu canonicæ, vel alterius portionis, siue oneris compellere quoquo pacto, vt præfertur, præsumant.

§. 38. Nemo apud Canonicos inuitos celebret.

Statuentes quoque, vt nullus inuitis canonicis huiusmodi prorsus audeat in eorum Ecclesijs, seu monasterijs aliquod officium mortuorum, vel alia celebrari facere, etiam si apud eos corpora defunctorum sepeliri contingat.

§. 39. Confessiones apud Canonicos non impediantur.

Mandantes insuper expressè ipsis locorum Ordinarijs, ac Rectoribus parochialium Ecclesiarũ, ne eorum parochianis, quod canonicis dictæ congregationis non confiteantur, aliquo pacto prohibere, seu persuadere præsumant, & nullatenus denegent ministrare huiusmodi confitentibus eisdem canonicis, quæcunque Ecclesiastica sacramenta, dummodo aliqua canonica, & rationabilis causa non subsistat.

§. 40. Facultas Conseruatorum eligendorum.

Et nihilominus vniuersis, & singulis personis in dignitate Ecclesiastica vbilibet cõstitutis, & alijs de iure communi habilibus, & idoneis ad causas audiẽdas, per hæc Apostolicò scripta mandamus, cum aliqui ex eisdem personis pro parte eiusdem congregationis Lateranensis, seu Rectoris generalis, aut aliorum ex congregatione huiusmodi, ad quos spectabit, fuerint requisiti, quatenus per se, vel aliam, seu alios præmissa vbi, & quando opus fuerit publicantes, ac eisdem congregationi, & canonicis, illorumq; Ecclesijs, monasterijs, membris, & locis prædictis in præmissis, efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant congregationem ipsam, illiusq; canonicos pacifica possessione priuilegiorum, & concessionum huiusmodi liberè gaudere. Non permittentes eos, seu testamentorum executores, & hæredes prædictos, contra illorum tenores per Ordinarios, & Rectores parochialium Ecclesiarum prædictos, seu alios quoscunque indebitè molestari, aut eis grauamen, iniurias, atque damna inferri, seu quomodolibet irrogari, quinimò dicta congregationi, ac illius canonicis prædictis in quibuscunque casibus, seu causis tam Ecclesiasticis, quàm prophanis, per eos coram dictis personis cuiusuis qualitatis, conditionis, gradus, ordinis, dignitatis, nobilitatis præeminentiæ, & status fuerint, etiam quacunque mundana, vel Ecclesiastica, aut Patriarchali præfulgeant dignitate, sine expensis, summariè, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij, sola facti veritate inspecta, auctoritate Apostolica ministrent iustitiam, denuntientq; palam, & publicè omnes, & singulos excommunicatos,

tos, quos eis constiterit censuras, & alias pœnas incurrisse, ac faciant eos ab omnibus arctiùs euitari, & vbique pro excommunicatis, suspensis, & interdictis nunciari, & legitimis desuper factis processibus, illos quoties opus fuerit iteratis vicibus aggrauent, seu aggrauari procurent, contradictores quoslibet per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, inuocato etiam ad præmissa, seu aliquid eorum si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

§. 41. Clausulæ contrariorum derogatoriæ.

NOn obstantibus constitutionibus fœl. record. Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri, quibus cauetur, ne quis extra suam Ciuitatem, & Diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, vt in illis vltra vnam dietam à fine suæ diœcesis, ad iudicium euocetur, seu ne iudices à Sede Apostolica deputati extra Ciuitates, & Diœceses, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, aut alijs vices suas committere præsumant, & de duabus dietis in Concilio Generali, necnon quæ incipiuntur. Super cathedram Bonifacij, & Dudum Vienen. Concilij, ac Calixti Papæ III. etiam prædecessoris nostri, & quorumcunque aliorum Pontificum similiter prædecessorum nostrorum literis, forsan his nostris contrarijs, ac etiam prouincialibus, & synodalibus Concilijs editis specialibus, vel generalibus, Ecclesiarumq; & locorum quorumlibet statutis, & consuetudinibus, & inter quorumque eiusdem congregationis Lateranen. canonicos, & locorum Ordinarios, seu Rectores prædictos initis, & conclusis, ac hactenus obseruatis, pactis, & conuentionibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, cæterisq; contrarijs quibuscunque, quibus omnibus, ac si bis de verbo ad verbum insererentur, & derogatoriarum derogatorias clausulas in se continerẽt præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, quo ad præmisso specialiter, & expressè derogamus: Aut si Patriarchis, Episcopis, & rectoribus præfatis, vel quibusuis alijs communiter, vel diuisim à Sede præfata indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut vltra, vel extra loca ad iudicium euocari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri: & de eiu toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nos enim ex nunc illa, & quæcunque alia, quæ in futurum per nos, vel Sedem Apostolicam quomodolibet concedi, statui, decerni, vel ordinari contigerit contra, vt præmittitur, eorundem prædecessorum, & præsentium literarum huiusmodi tenorem: necnon si secus super ijs à quoquam quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irrita, & inania, ac nullius roboris, vel momenti fore, & esse decernimus, etiamsi motu, & scientia prædictis, & super similibus, ac fortioribus clausulis emanata existerent, seu in futurum emanare contingeret.

§. 42. Fides habeatur harum transumptis.

ET quia difficile foret præsentes literas ad singulas prouincias, & loca, vbi necesse foret destinare, volumus & dicta autoritate decernimus, quòd transumptis earũ manu notarij publici, & Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ, vel alicuius Archiepiscopalis, seu Episcopalis, vel dictæ congregationis Lateranen. Rectoris generalis sigillo munitis, ea prorsus in iudicio, & extra, vbicunque exhibita, & ostensa erũt, fides adhibeatur, ac si ipsa originales literæ forent exhibitæ, & ostensa. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, constitutionis, exemptionis, liberationis, susceptionis, decreti, concessionis, indulti, statuti, ordinationis, cassationis, annullationis, abrogationis, irritationis, prolationis, adiectionis, inhibitionis, mandati, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1477. decimo Calend. Septembris, Pontificatus nostri anno sexto.

Caput trigesimumsecundum.

De fundatione Monasterij sanctæ Mariæ Gratiarum Nouariæ, ac vnione, & reformatione Monasteriorum S. Mariæ Nouæ Astæ, S. Mariæ de Castello Alexandriæ, sancti Spiritus Bergomi, S. Antonij Conegliani, S. Bartholomæi Laudensis, & S. Mariæ de Præuallo Diœcesis Ianuensis.

ANno 1472. Capitulum Generale I.
Rauennæ. Rector Generalis R.P. D. Raphaël Placentinus. Visitatores D. Florentius Placentinus, D. Eusebius Mediolanensis, D. Matthæus Veronensis, & D. Ambrosius Mediolanensis. Hoc autem anno Ciues 42. Monast.
Nouarienses animaduertentes, nostram congregationem, quam peculiari veneratione prosequebantur, in Nouariensi Comitatu multa bona, & quædam etiam monasteria semidiruta possidere, nullum tamen tunc habuisse intra Ciuitatem, vel prope illam existere, vbi canonicorum Conuentus posset commorari, de monasterio intra Ciuitatem, vel in eius suburbijs erigendo consilium habuerunt. Et primò quidem, quod ex nonnullis scripturis in Archiuo nostro Romano inuentis accepi, cum Præposito sancti Spiritus nomine D. Gaudentio de Testis ordinis canonicorum regularium, non tamen nostræ congregationis, vt suam Præposituram ad effectum erigendi in illa collegium nostræ congregationis,

(nam

(nam collegio saltem in actu erat tunc destituta) resignaret, tractatum habuerunt, quod cum minimè obtentum esset, nomine totius Ciuitatis supplicatũ est Pontifici pro facultate erigendi in suburbijs Ciuitatis monasteriũ, & vt eidem sic erecto pro canonicorum in eo degentium sustentatione vnirentur Præpositure S. Mariæ de Aggere, & S. Stephani de Bornago, necnon prioratus S. Iacobi de Strata Nouariensis diœcesis, & membra sanctæ Crucis Mortariensis. Quorum supplicationibus Pontifex libentissimus annuens, pro eiusdem monasterij fundatione, & erectione, & Præpositurarũ, & prioratus prædictorum vnione literas Apostolicas dedit anno 1472. tertio Idus Februatij, Pontificatus sui primo. Quarum vigore statim cœptum monasterium cum Ecclesia sub inuocatione B. Mariæ Virginis de Gratijs, quod breui tempore, ciuibus opem ferentibus, in amplam, & satis elegantem formam fuit absolutum, & conuentus canonicorum sub regimine Prioris ibidem institutus, qui cum diuino adiutorio bono Christi odore fragrantes in diuinis laudibus, & bonis operibus nunc etiam ibidem perseuerant, vbi est domus Nouitiorum, in qua decem, & octo canonici præter Conuersos, & famulos degunt.

II. CVi monasterio ad canonicorum numerum, & diuinum cultum augendum Iulius II. anno 1511. antiquum nostri ordinis cœnobium sanctæ Marthæ, quod à prædicto monasterio quatuor circiter stadijs est remotum, tunc canonicis destitutũ, & clerico seculari nomine Nicolao Pinello commendatum, perpetuò vniuit. Constat per literas Apostolicas eodem anno, quarto Nonas Februarij datas.

Hoc monasterium incolatu, & sepultura duorum canonicorum nostræ congregationis, qui apud Nouarienses pro Beatis coluntur, plurimum fuit illustratum. Primus extitit D. Blasius Vicentinus, de quo supra cap. 20. dictum fuit. Secundus D. Andreas dè Domo ossulæ diœcesis in finibus Sedunorum, de quo Ioannes Philippus noster in Chronica lib. 6. cap. vltimo, & lib. 7. cap. 2. plura memoratu digna refert, & nos infra loco magis commodo dicemus. Ex eodem monasterio prodijt Ven. P. D. Ioannes Augustinus Nouariensis canonicus miræ religiositatis, & incredibilis austeritatis, qui multos annos in cœnobio S. Andreæ Vercellensi summa cum ædificatione totius ciuitatis, quorum plurimis erat à sacris confessionibus, viuens, ibidem obijt, non sine sanctitatis opinione, vt à senioribus, qui illum viderant, dum in dicto monasterio tyrocinium agerem, sæpe sæpius audiui.

Habuit etiam hoc monasterium Ioannem Philippum Nouariensem, qui Chronicam canonici ordinis septem libris distinctam collegit, stylo quidem satis demisso, & diminutam, vtpote in qua maxima pars eorum, quæ de ordine canonicorum regularium in illa scribit, est minima pars eorum, quæ merirò desiderari possunt. in qua nonnullos historicos secutus ignaros, & illorum autoritate deceptus, quædam falsa, & apocrypha notauit. cui tamen omnes canonici regulares pro labore, & solicitudine in antiquis monumentis peruestigandis, & conquirendis, & ex tenebris obliuionis ad lucẽ eruendis, multas gratias habere debent.

EOdem anno 1472. Vener. P. Frater Bartholomæus de Ferrarijs vltimus Prior sanctæ Mariæ Nouæ Astæ ex congregatione sanctæ Crucis Mortariensis, ciuibus rogantibus, monasterium spontè in manibus summi Pontificis resignauit, vt conuentus canonicorum nostræ congregationis in eo poneretur, & per nostros reformaretur. Nam antiquis canonicis Mortariensibus deficientibus ille vnus ibidem superstes erat. resignationem, & vnionem admittente Pontifice, cuius literas, ad summam totius Ciuitatis beneuolentiam erga nostros perpetuò testandam, hic loci adnotare libet. sunt autem sequentes. III. 41. Monast.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei. Venerab. fratri Episcopo Asten. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Apostolicæ Sedis circumspecta benignitas ad ea libenter intendit, per quæ beneficijs Ecclesiasticis, ne debitis fraudentur obsequijs, & personis illa sponte resignantibus, ne rerum grauentur inopia, vtiliter, & salubriter valeat prouideri. Cum itaque, sicut accepimus, dilectus filius Ioannes Bartholomaeus de Ferrarijs, Prior prioratus B. Mariæ Nouæ Astensis, Ordinis S. Augustini prioratum ipsum, quem obtinet, spontè, & liberè resignare proponat, & vt exhibita nobis pro parte dilectorum filiorum Vniuersitatis Ciuium ciuitatis Asten. petitio continebat, canonici congregationis Lateranensis dicti Ordinis, ad quos propter eorum exemplarem vitam, & regularem obseruantiam, ac fructus vberes, quos incolæ locorum, in quibus canonici dictæ congregationis versantur, ex eorundem canonicorum consilijs, exhortationibus, & monitionibus, ad benè viuendum, ac frequenti, & assidua diuinorum celebratione consequuntur, incolæ dictæ Ciuitatis specialem gerunt deuotionis affectum, non habeant aliquem locum pro eorum habitatione in dicta Ciuitate, spesq; verisimilis sit, quod si dictus prioratus eidem congregationi annecteretur, vniretur, & incorporaretur, Rector, & canonici congregationis prædictæ prioratum ipsum iuxta eorum ritus, & mores regerent, & illum multipliciter reformarent sub regulari obseruantia dicti ordinis, diuinis ibidem vacando beneplacitis, cum incolarum prædictorum animarũ salute, ac populi Asten. mira consolatione, & deuotione. Fuerit quoque pro parte Vniuersitatis, Rectoris, & congregationis prædictorum asserentiũ, quod prioratus prædicti fructus, redditus, & prouentus centũ, & quinquaginta florenorum auri de Camera, secundum valorem annuum, non excedunt, nobis humiliter supplicatum, vt prioratum ipsum eidem congregationi perpetuò vnire, annectere, & incorporare, aliasq; in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus, & ordinauimus, quòd petens beneficia Ecclesiastica alijs vniri, teneretur exprimere verum valorem

lorem secundum communem æstimationem beneficij, cui vnio fieri petitur, alioqui vnio non valeret, quique de præmissis certam notitiam non habemus, votiis dicti Ioannis Bartholomæi in hac parte fauorabiliter annuentes, ac sibi, ne ex resignatione huiusmodi nimium dispendium patiatur, de alicuius subuentionis auxilio prouidere, ac specialem gratiam facere volentes, ipsumq; Ioannem Bartholomæum à quibuscunque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes: necnon omnia, & singula beneficia Ecclesiastica cum cura, vel sine cura, quæ ipse Ioannes Bartholomæus, etiam ex quibusuis Apostolicis dispensationibus obtinet, & expectat, ac in quibus, & ad quæuis sibi quomodolibet competit, quæcunque, quotcunque, ac qualiacunque sint, illorum mensæ dicta congregationis fructuum, redditum, ac prouentuum veros valores annuos, ac huiusmodi dispensationum tenores præsentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus ab eodem Bartholomæo, vel procuratore suo ad hoc ab eo specialiter constituto resignationem huiusmodi, si eam in tuis manibus sponte facere voluerit, vt præfertur, autoritate nostra hac vice duntaxat recipias, et admittas, eaq; per te recepta, et admissa vocatis, quorum interest, de præmissis omnibus, et singulis nobis expositis, ac eorum circunstantijs vniuersis autoritate prædicta te diligenter informes: et si per informationem huiusmodi ita esse repereris, Prioratum prædictum, qui Conuentualis habitu, et non actu existit, et à Præpositura Sanctæ Crucis Mortariensis ordinis, et congregationis prædictorum Papien. Diœcesis dependet, et per dicti ordinis canonicos obtineri consueuit, siue per resignationem huiusmodi tunc, siue aliàs quouis modo, aut ex alterius cuiuscunque persona, seu per similem resignationem dicti Ioannis Bartholomæi, aut alicuius alterius de illo extra Romanam Curiam, etiam coram Notario publico, et testibus sponte factam, aut constitutionis fœlicis recordat. Ioannis Papæ XXII. prædecessoris nostri, quæ incipit: Execrabilis, *vel assecutionis alterius beneficij Ecclesiastici, ordinaria autoritate collati, vacet, etiamsi tanto vacauerit, quod eius vacatio iuxta Lateranensis statuta Concilij ad Sedem prædictam legitimè deuoluta, ipseq; Prioratus dispositioni Apostolicæ specialiter reseruatus existat, & ad eum consueuerit quis per electionem assumi, eiq; cura immineat animarum, ac super eo inter aliquos lis, cuius statum præsentibus haberi volumus pro expressis, pendeat indecisa, dummodo tempore dationis præsentium non sit in eo aliàs alicui specialiter ius quæsitum, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis congregationi per eos iuxta eorum ritus, & mores tenendum, regendum, & gubernandum, ita quòd liceat ex tunc Rectori, & congregationi præfatis per se, vel alium, seu alios corporalem Prioratus, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum possessionem autoritate propria liberè apprehendere, ac illius fructus, redditus, & prouentus huiusmodi in suos, & dicti Prioratus vsus, vtilitatemq; conuertere, & perpetuò detinere, Diœcesani loci, ac cuiuslibet alterius licentia super hoc minimè requisita, perpetuò vnire, annectere, & incorporare, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1472. quinto Idus Iunij, Pontificatus nostri anno primo.*

Verùm quia monasterij redditus erant valdè tenues, & ex illis pensio annua florenorum quinquaginta antiquo Priori soluebatur, nostri canonici per aliquot annos in magna paupertate ill e vixerunt, potius ex piorum eleemosynis, quam ex monasterij redditibus victitantes. Sed quia timebant Deum, breui multa bona receperunt: nam dicto monasterio primùm fuerunt vniti Archipresbyteratus Sancti Petri ad Neuias in Episcopatu Albensi, & Prioratus Sanctæ Mariæ Magdalenæ Diœcesis Astensis, qui erant membra monasterij, & congregationis Mortariensis. Deinde Clemens Septimus anno 1523. decimo Calendas Februarij perpetuò vniuit Abbatiam Suburbanam Sanctorum Apostolorum Ordinis Sancti Benedicti, cuius idem Pontifex fuerat Abbas Commendatarius, dum esset in minoribus constitutus, vt illemet in literis vnionis dicit. & ita monasterium bonis temporalibus auctum in regulari obseruantia plurimum viguit, sicut per Dei gratiam nunc etiam viget, in quo duodecim ad minus canonici sub Abbate degunt, nam Pius V. anno 1566. illud Abbatiali dignitate donauit.

Hoc monasterium magnis impensis ex communibus pecunijs congregationis penè totum renouauit Reuerendissimus P. D. Camillus Becius tunc Rector Generalis, postea Episcopus Aquensis, quod tamen in proxima Ciuitatis obsidione per Ioannem Mendozeum Mediolani gubernatorem plurimum est labefactatū. Sub regimine Abbatis Sanctæ Mariæ nouæ degit monasterium canonissarum nostræ congregationis, quod dicitur Sanctæ Mariæ Annunciatæ.

Anno MCDLXXIII. Generale Capitulum IV. Ferrariæ. Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Taruisinus, Visitatores D. Ioannes Placentinus, D. Archangelus Vicentinus, D. Cambius Mediolanensis, & D. Fœlicianus Spoletanus.

Anno MCDLXXIIII. Capitulum Generale ibidem. Rector Generalis R. P. D. Cambius Bossus Mediolanensis. Visitatores D. Paulus Alexandrinus, D. Seuerinus Mediolanensis, D. Franciscus Taruisinus, & D. Bartholomæus Placentinus. Hoc autem anno Præpositura Sanctæ Mariæ de Castello Alexandriæ, quæ erat membrum antiquæ congregationis Mortariensis, licèt in generali vnione cum suo capite comprehensa, specialiter tamen 44. Monas.

Nnn nostræ

nostræ congregationi per Sixtum Quartum est vnita. In qua longè antea nostri canonici degebant, & quam D. Fulgentius Cremonensis à Præposito Mortariensi institutus in titulum tenebat, licèt Sixtus IV. anno præcedenti 1473. illam prædicto D. Fulgentio, qui à tota Ciuitate tanquam Sanctus in veneratione habebatur, abstulisset, & cuidam D. Francisco de Ferrerijs nostræ congregationis canonico, illam in titulum contulisset, qui nihilominus titulum resignauit: & ita Pontifex illam congregationi perpetuò vniuit, & tunc Conuentus canonicorum sub regimine Præpositi est in illa constitutus. Cui monasterio, quòd illius redditus admodum essent tenues, nec sufficerent ad victum canonicorum, & ad necessarias reparationes, alia nonnulla membra, & beneficia prædictæ congregationis Mortariensis fuerunt vnita. Nam Sixtus IV. illi vniuit Prioratum Sancti Andreæ de Castelletto, prope Castrum Sancti Saluatoris, cum sibi annexa Ecclesia Sancti Siri. quam vnionem licèt Theodorus frater Gulielmi Montisferrati Marchionis Diaconus Cardinalis quibusdam prætextibus impediuisset, & à Sede Apostolica dictum prioratum in Commendam obtinuisset, vnde inter illum ex vna, & Præpositum Mortariensem, ad quem collatio dicti prioratus tam de iure, quàm ex antiqua, & approbata consuetudine spectabat, controuersia exorta, nihilominus idem Cardinalis de bono iure Præpositi Mortariensis certior factus, prioratui spontè cessit, & Pontifex datis nouis literis anno 1482. Calend. Februarij vnionem renouauit, quæ suum integrum effectum est assecuta. Deinde anno 1511. tertio Nonas Nouembris Iulius II. dictæ præpositure adiecit Abbatiam Sancti Stephani de Secedio Diœcesis Aquensis, Monialium Ordinis Cistercìensis, eisdem Monialibus spontè cedentibus, tandemq; dictæ præpositure fuit vnitus alius prioratus Sancti Bartholomæi ciuitatis Alexandriæ, qui similiter erat membrum congregationis Mortariensis. & ita monasterio bonis temporalibus aucto quindecim canonici, exceptis Conuersis, & famulis in eo laudabiliter, & regulariter ad Dei laudem, & honorem degunt.

V. ANno MCCCCLXXV. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis Reuerendus Pater Domnus Paulus Alexandrinus. Visitatores Domnus Celsus Veronensis, Domnus Philippus à Camerino, Domnus Michaël Papiensis, & Domnus Franciscus Mediolanensis. Hoc anno Serenissimo Duce Venetorum, & Ciuibus Bergomensibus instantibus nostri Lateranenses monasterium Sancti Spiritus in Suburbio Ciuitatis, quod Sancti Antonij dicitur, reformandum, & in spiritualibus, & temporalibus multipliciter collapsum instaurandum acceperunt. Erat id monasterium præpositura Conuentualis Ordinis Sancti Petri de Magella, vulgo Cœlestinorum, pro qua reformanda pro parte Serenissimi Ducis Petri Mocenigo, & Communitatis Ciuium Bergomensium supplicatum est Pontifici, vt ablatis monachis Ordinem monachorum in eo extingueret, & Ordinem canonicorum regularium congregationis Lateranensis institueret, illudq; nostræ congregationi vniret, & nostros autoritate Apostolica compelleret dictum monasterium suscipere, & illud iuxta laudabiles consuetudines, obseruantias, & mores nostræ congregationis reformare, ad quorum preces sequentes literæ Apostolicæ totam rei seriem explicantes sunt datæ.

45. Monast.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Præposito Sancti Alexandri, & Andrea de Ponte canon. maioris Ecclesiæ Bergomensis salutem, & Apostolicam benedictionem. Regimini vniuersalis Ecclesiæ, meritis licèt insufficientibus, disponente Domino præsidentes, curis angimur assiduis, & continua meditatione pulsamur, vt opem, & operam efficaces impendamus, quòd Ecclesiæ, monasteria, & alia pia loca, illarumq; personæ in pacis dulcedine, morum sanctimonia, religionis obseruantia, cum diuini cultus augmento, & Ecclesiasticæ disciplinæ norma extirpatis vitijs, fœliciter valeant gubernari. Nuper siquidem dilectorum filiorum Communitatis, & hominum Ciuitatis Bergomi clamosa insinuatione percepta, quòd dilecti filij modernus Prior, & Fratres domus, seu Prioratus Sancti Spiritus in Burgo Sancti Antonij Bergomensis, Ordinis Sancti Petri Confessoris de Magella Cælestinorum nuncupatorum, & infra. *Et sicut eadem insinuatio subiungebat, si Prior, & Fratres prædicti inde amouerentur, & Ordo prædictus inibi supprimeretur, & penitus extingueretur, ac canonici congregationis Lateranensis Ordinis Sancti Augustini ad quos populus prædictus specialem deuotionis affectum gerit, ibidem locarentur, firmam spem, fiduciamque concipientes, quòd ex illorum laudabili vita, & conuersatione, diuinorum assidua, & deuota celebratione, prædicatione Verbi Dei, monitionibus, consilijs, ac audientia consuleretur: succederetque exinde diuini cultus augmentum cum animarum salute, deuotionis incremento, & populi prædicti mira admodum consolatione. Quare tam pro parte dilecti filij nobilis viri Petri Mocenigo Ducis Venetiarum, quàm Communitatis, & hominum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur reformationi dictæ domus, prout ex debito tenemur pastoralis officij, paternæ solicitudinis studio intendentes, discretioni vestræ, de qua in ijs, & alijs specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus vos, vel alter vestrum ad dictam domum, siue Prioratum accedentes, & habentes solum Deum præ oculis, & ad salutem animarum dictæ Ciuitatis Christi fidelium intendentes, modernum Priorem, & Fratres domus antedictæ, ipsamq; domum tam in capite, quàm in membris autoritate nostra visitetis, & si præ-*

si prædicta vera esse inueneritis, super quo vestras conscientias oneramus, Priorem, & prædictos fratres iuxta excessum, vel eorumdem exigentiam, & regularia instituta dicti Ordinis de Magella puniatis, corrigatis, castigetis, ipsosq; ad alias domus dicti ordinis, in quibus beneuolos inueneriut receptores, eadem autoritate nostra transferatis: Ordinem de Magella, ac dependentiam dicti Prioratus, si qua est, supprimatis penitus, & extinguatis. Et nihilominus si translationem, suppressionem, & extinctionem huiusmodi per vos vigore præsentium fieri contigerit, vt præfertur, domum, seu Prioratum ipsum in Prioratum sancti Augustini erigatis, illumq; cuius fructus, redditus, & prouentus quadriagentorum florenorum auri de Camera secundum communem æstimationem valorem annuũ, vt asseritur, non excedunt, Congregationi præfatæ, cuius fructuum, redditium, & prouentuum verum valorem annuum præsentibus haberi volumus pro expresso, per eos iuxta illius ritus, & consuetudines, ac regularia instituta dicti Ordinis sancti Augustini perpetuis futuris temporibus tenendum, regendum, & gubernandum, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis dicta autoritate appropriare, applicare, annectere, & incorporare: necnon dilectos filios Rectorem, & Canonicos dictæ Congregationis, quòd Prioratum reformatum huiusmodi recipiant, illumq; iuxta ritus, & consuetudines, institutaq; præfata perpetuò regant, & gubernent; cogi, & compelli, ac alia circa hæc opportuna, & necessaria facere, & exequi eadem autoritate curetis. Contradictores quoslibet, & rebelles, per censuram Ecclesiasticam, & alia iuris remedia, appellatione postposita compescendo. conuocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris, illa præsertim, per quam dudum inter alia voluimus, quòd petentes beneficia Ecclesiastica alijs vniri, teneretur exprimere vtrum valorem secundum communem æstimationem tam beneficij vniendi, quàm illius, cui vniri peterent, alioqui vnio non valeret, et semper in vnionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, necnon monasterij, et ordinis prædictorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, cæterisq; contrarijs quibuscunque, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de Prioratibus huiusmodi, vel alijs beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus speciales, vel generales Apostolicæ Sedis, vel Legatorum eius literas impetrarint: etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem, et decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum, quas quidem literas, et processus habitos per easdem ad ipsum Prioratum volumus non extendi: sed nullum per hoc eis quoad executionem Prioratuum, seu beneficiorum aliorum præiudicium generari, et quibuslibet alijs priuilegijs, indultis, et literis Apostolicis specialibus, vel generalibus, quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus, non expressa, vel totaliter non inserta effectus huiusmodi gratiæ impedirí valeant quomodolibet, vel differri, et de qua, cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Volumus autem, quòd Prior et Canonici dicti Prioratus de nouo erecti de quindecim annis in quindecim annos annuatam, seu medios fructus ratione dicti Prioratus Cameræ Apostolicæ deinceps soluere teneantur. Et insuper ex nunc irritum decernimus, et inane, si secus super ijs à quoquam quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1475. 17. Calend. Februarij Pontificatus nostri anno quinto.

Vigore prædictarum literarum eiectis monachis canonici regulares Lateranenses in prædictum monasterium vel reluctantes, & inuiti sunt introducti, quos monachi nonnullis literis Apostolicis ad Præpositos domorum Fratrum Humiliatorum impetratis eijcere tentauerunt: verùm Lateranenses ad Sedem Apostolicam accedentes humiliter exponunt, se locum per vim, aut fraudem minimè adeptos, sed rogatos, & coactos illud pro viribus reformandum accepisse, cui reformationi rum in spiritualibus, tum etiam in temporalibus (erat enim monasterium in fabricis dirutum, & illius bona ferè omnia malè distracta) impensissimè desudasse. Pontificem rogantes, vt illorum quieti, & saluti opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaretur. quibus intellectis, Pontifex per alias literas Archipresbytero, & Antonio Sonica canonico Bergomensi mandauit, quatenus constito de reformatione ritè, ac legitimè per nostros iuxta dispositionem priorum literarum facta, per sententiam inappellabilem aduersæ parti silentium perpetuum imponerent. Quibus Innocentius Octauus alias addit, mandans duobus maioris Ecclesiæ canonicis iustæ defensionis præsidio Lateranensibus contra dictos monachos adesse, inuocato etiam, si opus foret, auxilio brachij secularis. Quod illi videntes, tandem à molestijs destiterunt: & ita canonici monasterio reparando solicitius incumbentes, breui ad optimum statum adduxerunt: nam vbi propter loci paupertatem vix sex canonici degebant, nunc redditus pro decem, & octo, & amplius sufficiunt, exstructo satis amplo monasterio cum Ecclesia decenter ornata, in quo multi viri sanctitate, & omnigena linguarum, & scientiarum eruditione clarissimi floruerunt. Inter quos censendi primus Domnus Ioannes Chrisostomus de Zanchis, vir singularis integritatis, & eruditionis, linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ notitia nulli suorum temporum secundus, qui Dictionarium trium linguarum Græcæ, & Latinæ, & Hebraicæ duobus ac viginti paruis tomis dispositum compilauit, quod morte præuentus absoluere non potuit. Vidi illud manuscriptum Bergomi in monasterio sancti Spiritus tomis decem, & octo comprehensum anno 1619. cum illo anno in maiori Ecclesia Bergomensi S. Mariæ nuncupata Conciones VI.

Quadragesimales ad populum habuissem. hic omnibus gradibus honoris in nostra congregatione laudabiliter functus est, nec semel. Secundus Domnus Basilius Zancbus dicti Ioannis Chrysostomi tum carne, tum religione, & professione germanus, qui politiores literas Græcas, & Latinas plurimum illustrauit. hic multa versibus, & soluta oratione scripta, sui præclarissimi ingenij monimenta posteris reliquit, de quibus suo loco dicendum. Huius opus sunt additiones ad Marium Nizolium. Claruerunt circa annum 1560. Tertius Domnus Valerianus Bergomensis senior, & prædictorum Chrysostomi, & Basilij Sinchronos, qui varia opuscula deuotissima edidit, de facilitate benè viuendi, de Septem Beatitudinibus, de Oratione Dominica, de Amore Dei. Valerianus alter Bergomensis, qui multos Sermones scripsit ad varias materias accommodatos. Libet verò pro coronide historiæ dicti monasterij subnectere, quæ autor Historiæ Bergomensis Ecclesiæ, sub titulo Vineæ Bergomensis parte secunda, cap. 85. de illo scribit: *Multi, inquit, dignissimi laboratores venerunt in vineam nostram anno Domini 1476. quando Canonici Regulares autoritate, & auxilio Illustrissimi Dominij Venetorum, & Reuerendissimi Domini Ludouici Donati Episcopi huius nostræ vineæ, necnon ope magnificæ Reipublicæ nostræ ingressi sunt in monasterium sancti Spiritus, eiectis Fratribus Cœlestinis, in quo monasterio postmodum multi dignissimi floruerunt viri scientia, & sanctitate, tam ex Bergomensibus, quàm ex alienis, & florent vsque in hodiernum diem, viuentes secundum Regulam Sanctissimi Patris Augustini, & constitutionibus Patrum eorum. Hæc ex veteribus scripturis ipsius monasterij, in quo monasterio fuit primus Prior R. D. Baptista Venetus.*

VII. ANno MCCCCLXXVI. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Celsus Veronensis. Visitatores Domnus Florentius Placentinus, Domnus Raphaël Placentinus, Domnus Eusebius Mediolanensis, & Domnus Matthæus Veronensis. Anno MCCCCLXXVII. Capitulum Generale Regij Lepidi. Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Taruisinus. Visitatores D. Archangelus Vicentinus, D. Ioannes Placentinus, D. Ambrosius Mediolanensis, & D. Archangelus Papiensis. Anno MCDLXXVIII. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis D. Archangelus Placentinus. Visitatores D. Seuerinus Mediolanensis, D. Franciscus Taruisinus, D. Desiderius Vicentinus ex familia de Luscis, qui fuit Poëta celebris, & D. Bartholomæus Placentinus, qui obijt intra annum, & eius loco electus fuit D. Syluanus Venetus.

Anno MCCCCLXXIX. Capitulum Generale Ferrariæ. Rector Generalis R. P. D. Raphaël Placentinus. Visitatores D. Philippus à Camerino, D. Michaël Papiensis, D. Franciscus de Applanis Mediolanensis, & D. Gregorius Placentinus.

Hoc autem anno Venerab. Pater D. Gotardus de Gobellis Prior monasterij sancti Antonij Castri Conegliani Ordinis canonicorum regularium sancti Marci, suum perspiciens Ordinem ferè ad nihilum redactum, & omnia illius collegia vel secularibus commendata, vel ad alios Ordines translata, cogitauit suum monasterium alicui congregationi viuens vnire, ne post illius obitum, sicut cætera, commendaretur, & ad omnimodam desolationem redigeretur. consilioq; cum aliquot Ciuibus communicato, suasum est, vt illud nostræ congregationi vniret: quorum suasionibus ad Taruisinam Sanctorum Quadraginta Martyrum canonicam profectus, R. P. D. Hieronymum de Taruisio conueniens, qui paulò antea fuerat Rector Generalis, cum illo de monasterio ad fauorem congregationis in manibus Pontificis resignando, reseruata sibi pensione super illius fructibus, tractatum habuit, & ambo pariter procuratorem cum sufficientibus mandatis ad Romanam Curiam pro beneplacito Pontificis obtinendo legauerunt. Quorum votis Pontifex annuit, datis pro vnione literis Apostolicis decimo Calend. Aprilis anno 1479. Hoc monasterium, quantum ex antiquis illius monimentis aucupari licet, duplex erat, alterum videlicet canonicorum, & canonissarum alterum: sed deficientibus primò canonissis, ipsi tandem canonici omnes præter vnum Priorem defecerunt. Post vnionem verò ita per nostros fuit restitutum, vt semper in eo duodecim canonici ad minus sub regulari disciplina laudabiliter vixerint, quemadmodum nunc etiam per Dei gratiam viuunt. Ecclesia pulcherrima ab ipsis fundamentis renouata, cui reficiendæ piæ aliquot personæ manus adiutrices largissimas porrexerunt. Sustinuit autem dictus Vener. Prior propter huiusmodi resignationem à canonicis sui Ordinis molestias non leues, propter quas illum Sixtus Quartus ab eorumdem omnimoda subiectione liberauit, & sub immediata protectione Sedis Apostolicæ recepit, per Breue speciale datum 10. Calend. Aprilis anni 1480. Ex hoc monasterio duos viros probatos, & inculpatissimæ vitæ professos agnoui, D. Antonium, & D. Vitalem, quorum posterior erat Magister Nouitiorum, sub cuius disciplina meum ipse tyrocinium quinque annorum absolui. obijt Taruisij in monasterio sanctorum Quadraginta Martyrum, vbi etiam fuerat Prior anno 1609.

ANno MCCCCLXXX. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Celsus Veronensis. Visitatores D. Florentius Placentinus, D. Sabinus Mortariensis, D. Cornelius Mediolanensis, & D. Matthæus Veronensis. Anno verò 1481. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Taruisinus. Visitatores D. Ioannes Placentinus, D. Ambrosius Mediolanensis, D. Columbinus Cremonensis, & D. Simon Mediolanensis. VIII.

Hoc autem anno Sixtus IV. ad preces Illustriss. D. Ioannis Galeatij Mediolani Ducis monasterium

S. Bar-

47. Mo- S. Bartholomæi propè ciuitatem Laudam ordinis
n. 47. Cruciferorum, illius Priore Ardicino de Zurlis spontè cedente, nostræ congregationi vniuit, referuatis tamen eidem Priori omnibus fructibus dicti monasterij, eius vitâ durante, præter domos, & viridarium contiguum. Emanauerunt literæ vnionis apud sanctum Petrum Idibus Februarij 1481. quare nostri canonici ad illud accedentes, per aliquot annos ibidem in magna paupertate, vitæq; probitate vixerunt: vbi quemadmodum in multis alijs locis illud impletum, quod primi nostræ reformationis autores à Deo precabantur, ne vnquam permitteret illos diuitijs abundare. Anno tamen sequenti ad preces eiusdem Ducis Mediolani Sixtus eidem monasterio adiunxit aliud cœnobium Sanctimonialium sanctæ Mariæ de Riolo nuncupatum, Ordinis Cisterciensis, prope Ciuitatem, in quo tantum quatuor moniales cum Abbatissa degebât, eadem Abbatissa nomine Aloysina spontè cedente, & cum dictis monialibus aliò translata, extinctoq; in dicto monasterio cum Abbatiali dignitate Ordine Cisterciensi, & instituto in illo ordine canonicorum regularium congregationis Lateranensis, prout constat ex literis vnionis datis apud S. Petrum 8. Calend. Martij anno 1482. Primam S. Bartholomæi vnionem firmauit Alexander VI. 13. Calen. Iulij Pontificatus sui anno quinto.

Permanserunt autem in dicto S. Bartholomæi cœnobio Lateranenses vsque ad annum 1540. quo prætextu muniendæ Ciuitatis, quòd mœnibus nimis foret propinquum, illud cum Ecclesia totum à fundamentis est dirutum: vnde canonici sese intra Ciuitatem recipientes, in priuatis domibus vsque ad annum 1545. cum non modicis incommodis manserunt, quo anno Venerabilis sacerdos Petrus de Maliochis Ecclesiam parochialem S. Romani, quam in titulum tenebat, in manibus Pauli III. Pontificis, ad effectum transferendi in illam prædictum conuentum canonicorum S. Bartholomæi resignauit, cessionem, & translationem admittente, ac firmante dicto Pontifice 4. Idus Augusti, eiusdem anni 1545.

Hoc monasterium aliquot viros insignes protulit, ex quorum numero censendus R. P. D. Paulus Laudensis, qui fuit insignis Theologus, & cultioris linguæ Latinæ peritissimus, quique omnibus gradibus honoris vsque ad Præfecturam Generalem in nostra congregatione laudabiliter functus est. Item D. Constantius Laudensis vtriusque Iuris doctor, & Theologus, qui fuit Procurator Generalis totius congregationis in Romana Curia. nunc verò Præfecturam Generalem tenet Reuerendiss. P. D. Constantinus Laudensis, de cuius multifaria eruditione, vitæ integritate, prudentia, & benignitate omnibus cognita plura dicenda, quæ modò reticemus ne videamur assentari.

Hoc eodem anno 1481. Sixtus Abbatiam sanctæ Mariæ de Præuallo Ianuensis diœcesis, & Ordinis Cisterciensis commendatam, in qua per annos centum supra quinquaginta monachorum conuentus omninò defecerat, extinctis in illa titulo Abbatiæ, necnon etiam ordine monastico, nostræ congregationi contulit ad effectum, & cum potestate erigendi ex illius bonis in oppido Nouio diœcesis Dertonensis cœnobium sub titulo Abbatiæ, quod tamen non est erectum, & monasterij bona Abbatiæ S. Theodori Ianuensis vnita. emanauerunt autem literæ prædictæ vnionis 6. Calend. Nouembris.

Caput trigesimumtertium.

De reformatione antiquæ Canonicę sanctæ Mariæ montis Cretæ, & fundatione monasterij sanctæ Mariæ Pacis de Vrbe.

Anno 1482. quo Generale Capitulum congregatum fuit Rauennæ, ac in eo electi Rector Generalis R. P. D. Seuerinus Mediolanensis, Visitatores D. Archangelus Vicentinus, D. Franciscus Taruisinus, D. Syluanus Venetus, & D. Lucas Mediolanensis, reformatum est antiquum canonici Ordinis cœnobium S. Mariæ montis Cretæ, in diœ- 48. Mo-
cesi Casalensi Montisferrati, olim Vercellensi. est n. 48.
autem locus, vbi monasterium, mons inter Padum, & Tanarum cæterorum dictæ prouinciæ altissimus, ad quem B. Eusebium Episcopum Vercellensem, & martyrem causa declinandæ persecutionis Arianorum se recepisse, Beatæq; Virginis Dei genitricis imaginem à Luca Euangelista depictam, ex Oriente allatam, eò transtulisse, ac in paruo sacello extructo, quod S. Eusebij Oratorium nunc dicitur, locauisse, Vercellensis Ecclesiæ tabularia testantur. vbi postea Marchiones Montisferrati peramplam Ecclesiam ante annos quingentos extruxerunt, & multis prædijs, villis, & castris cum illorum temporali iurisdictione donatam, ac dotatam canonicis regularibus Ordinis S. Augustini sub regimine Prioris degentibus, antiquæ cuiusdam congregationis, cuius nomen obliteratum legere non potui, perpetuò regendum tradiderunt. Qui locum per aliquot secula tenuerunt, donec bellorum procellis ingruentibus, quibus illæ regiones non semel attritæ fuerant & crudeliter vastatæ, monasterium canonicis fugatis, bonis occupatis, iuribus, & iurisdictionibus ab illicitis detentoribus vsurpatis, ad tantam calamitatem est deductum, vt tempore Sixti IV. vnus in eo canonicus nomine Tobias, ex Ordine Seruitarum ad canonicos translatus, solus resideret. quo tempore Gulielmus Marchio Montisferrati, qui loci patronus, vtpote ab illius parentibus fundati, putabatur, ordinem canonicum in illo extingui, & Seruorũ institui à Sede Apostolica impetrauit: quæ reformatio cum ad votum minimè successisset, neque fructus ex eadem inrentus colligeretur, canonicum ordinem denuo restitui, & canonicis Lateranensibus tradi supplex à Pontifice impetrauit, ac-

ceptis literis Apostolicis, apud sanctum Petrum hoc anno Calendis Februarij datis, quarum vigore collegium ex canonicis nostræ congregationis ibidem fuit institutum, quod sub regulari obseruantia nunc etiam viget, ac floret.

Post huiusce modi reformationem tum propter diuinum cultum restitutum, tum ob frequentia miracula, & beneficia, quæ Omnipotens ad suæ Genitricis intercessionem patrare, tribuereq; poscentibus dignatur, ingenti multitudine populorum vtriusque sexus ex finitimis ciuitatibus, & prouincijs illuc causa deuotionis confluente, circa maiorem Ecclesiam, & monasterium quadraginta circiter sacella per montis ambitum, & cliuum vsque ad summitatem sunt ædificata, quæ nonnulli Principes, inter quos Serenissimi Sabaudiæ, Mantuæq; Duces, finitimæq; Ciuitates, & Oppida singula singuli certatim exstruenda sibi delegerunt, vt non iam vnum monasterium, sed amplum oppidum videri videatur. Conspiciuntur in illis imagines, Beatissimæ Virginis Dei Genitricis ortum, & totum huius vitæ procursum ad viuum repræsentantes, opere statuario politissimè formatæ adeo, vt in illis præter spiritum nihil desiderari videatur. de quibus sacellis, necnon etiam de monasterij, & Ecclesiæ prima fundatione librum edidit R. P. D. Michaël Angelus à Liburno, loci Vicarius, sublimis vir ingenij supra conditionem ætatis, in quo spes magna concidit, dum morte præuentus illud Quintilianum verificauit: Ingenia præcocia rarò ad maturitatem peruenire. Hoc monasterium propter loci reuerentiam, & populi concursum dignitate Abbatiali ante paucos annos fuit decoratum.

II. ANno 1483. Generale Capitulum Placentiæ. Rector Generalis R. P. D. Archangelus Vicentinus. Visitatores D. Gregorius Placentinus, D. Donatus Mediolanensis, D. Philippus à Camerino, & D. Philippus Vercellensis. Hoc anno Sixtus IV. Ecclesiam S. Mariæ Pacis de Vrbe proprijs sumptibus fundatam canonicis regularibus Laterano pulsis donauit. Cuius erigendæ occasio hæc fuit: nã vbi templum S. Mariæ Pacis nunc visitur, erat antea Ecclesia parochialis S. Andreæ de Aquarenarijs nuncupata, & in illius porticu effigies beatissimæ Virginis Deiparæ, puerulum Iesum inter brachia tenentis, in pariete depicta foris Ecclesiam, ante quam dum die quadam nequissimi aleatores ludunt, vnus illorum cæteris nequior, ob pecunias amissas, in horrendas blasphemias contra Deum, & sacram Virginem prorumpit, moxq; diabolo instigante, ad tantam impietatem deuenit, vt primò taxillos in imaginem proijciat, mox pugione arrepto dictam imaginem semel, iterum, ter, quaterq;, scilicet in pectore, in collo, in gena dextra, & in mento vulneret: vnde statim diuino miraculo sanguis recens, & viuus exiuit. Cuius rei, & miraculi fama per Vrbem diuulgata, magnus ad dictam Ecclesiam vtriusque sexus fidelium concursus, & exinde preces ante imaginem fundi, beneficia deprecari, luminaria accendi, vota suspendi, & multæ ante dictam imaginem oblationes fieri cœperunt: & quæ antea Ecclesia sancti Andreæ dicebatur, ob virtutes, quas Deus ad intercessionem beatæ Virginis frequenter operabatur, postmodum beatæ Mariæ de Virtutibus, siue de miraculis cœpit vocari. Et quoniam multæ in dicta Ecclesia fiebant oblationes, Rector ipsius Ecclesiæ nonnullos de suis parochianis viros pios, deuotos, & Deum timentes ipsius imaginis, & dictarum oblationum custodes designauit, quorum erat munus diligenter curare, vt Imago veneranda quàm decentissimè teneretur, & oblationes non in alios vsus, quàm in Dei cultum, & beatæ Virginis bonorem conuerterentur, & missæ frequentes iuxta piam offerentium deuotionem celebrarentur. Ab istis mos laudabilis introductus, qui nunc etiam viget, vt diebus singulis sero ante venerandam imaginem adstantibus Clericis, & Laicis, accensis luminatibus Antiphona in laudem Virginis pro tempore post absolutum diuinum officium recitari solita, quàm deuotissimè cantaretur.

Porrò cum tempore Sixti Quarti tota penè Italia bellorum tumultibus quateretur, & Dux Calabriæ ob negatum à Pontifice transitum ad ferendas suppetias Ferrariensium Duci contra Venetos Vrbem obsedisset, Sixtus ad dictam Ecclesiam beatæ Virginis de Virtutibus, aliàs sancti Andreæ de Aquarenarijs accedens, & preces pro pace totius Italiæ supplices ante Virginis imaginem fundens, votum vouit, si Deus per illius intercessionem Italiæ pacem largiretur, templum in honorem Dei sub titulo beatæ Mariæ Pacis erigere. Quapropter soluta Vrbis obsidione, paceq; Italiæ reddita, in dicto loco, & in solo veteris Ecclesiæ sancti Andreæ templum magnificum non modicis sumptibus excitauit: cui dictam parochialem sancti Andreæ ab omni subiectione Cardinalis titularis sancti Laurentij in Damaso, & eiusdem Ecclesiæ sancti Laurentij, cui antea subdebatur, absolutam, & exemptam, constitutoq; in illa fonte baptismali, quem prius non habuerat, in perpetuum vniuit. Mox dictam miraculosam beatissimæ Virginis imaginem ex pariete præcisam in nouam Ecclesiam transtulit, & in loco decentissimo super aram maximam locauit. reliquum autem prioris Ecclesiæ funditus est euersum, & solo æquatum, quam ibi fuisse crediderim, vbi nauis posterioris Ecclesiæ, foris calcidicam, est fabricata. non tamen idem Pontifex, morte præuentus, Ecclesiam omnibus numeris absolutam reliquit: sed Innocentius Octauus Sixti successor multis illam impensis perfecit, & ornauit, cuius opus inter alia fuit vetus aræ maioris ornamentum marmoreum elegantissimè insculptum, & deauratum, quod ipsam Virginis imaginem continebat, quod in maioris sacelli renouatione ad altare sanctissimi Crucifixi translatum est, & ibidem locatum.

Cæte-

III. CAeterùm quia canonici regulares Laterano violenter pulsi, sæpiùs Pontificem interpellauerant, vt Lateranensem Basilicam eis restitueret, ipsam Ecclesiam sanctæ Mariæ Pacis illis tradidit, confirmatis titulo, ac priuilegijs canonicorum Lateranensium, addito insuper alio priuilegio amplissimo Præpositis,& canonicis in dicta Ecclesia mansuris, quod huiusmodi est.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, *ad perpetuã rei memoriam. Redemptoris nostri, cuius in pace locus factus est, & cuius Angeli in eius ortu bonæ voluntatis hominibus in terra pacem nuntiarunt, quiq; à suis discipulis discessurus, & ad Patris dextram in cælis ascensurus, pacem eis dedit, & reliquit, vices gerentes in terris, illa toto corde, & omni deniq; studio, ac pijs operibus, & assiduis orationibus apud gloriosissimam virginem eiusdem Redemptoris genitricem, cuius precibus populus Christianus adiuuatur, libenter prosequimur, per quæ pax, & concordia nutritur inter fideles, & cultus diuinus augetur. Cum itaque nuper suffragante diuina gratia maiorem, & saniorem partem Principum, & Dominorum Italiæ, inter quos magnum diffidium, cruentaq; bella vigebant, ad mutuam concordiam, & pacis desiderium per intercessionem eiusdem Excellentissimæ Virginis, & opem Altissimi ad nostras preces assiduè propitiantis, cum magna ferè totius Italiæ lætitia, & consolatione perduxissemus, & reliquos adducere cogitaremus, ante quandam imaginem* Beatæ *Virginis, quæ nonnullis miraculis de nouo coruscare cœperat, & à fidelibus frequentabatur, essemus adorantes, & genibus flexis constituti, inspirante, vt piè credimus, diuina gratia, nobis visum fuit incongruum, quòd imago ipsa in quodam paruo tabernaculo consisteret, prout tunc ad parietem eiusdem Ecclesiæ existebat. Itaque in eodem loco templum ad honorem Altissimi, & Beatæ Virginis ædificandum vouimus, illudque ad perpetuam tam grandis muneris nobis, non humano consilio, sed diuina prouidentia magna in parte concessi, sub celebri forma, miroque ædificio fabricari fecimus, ac ipsum in honorẽ Virginis prælibatæ nostris sumptibus à fundamentis erectum* Deo *dicauimus, & in memoriam huiusmodi pacis, & concordiæ,* Templum *Pacis nuncupari volumus, sperantes, quòd per hæc, & alia quã plura præclara templa, & pia loca, quæ in alma Vrbe, & extra à fundamentis proprijs expensis nostris, & quidem magnis fundari, & instaurari facimus, & vita nobis comite, cum alijs bonis operibus omnino perseuerare intendimus, Italia ipsa dulcedine pacis fruetur, & in ea lætabitur. Sed quia nihil actum esse videretur, nisi in eo diuinus cultus induceretur, & sub aliqua institutione regeretur, & gubernaretur: considerantesque inter alios religiosos institutionem canonicorum regularium Ordinis Beati Augustini forè primariam, & ab ipso sanctissimo Ecclesiæ Doctore Augustino fundatam, & per longa secula viris probis, & literarum scientia omni virtute pollentibus stabilitam, ad eos potissimum direximus intuitum, sperantes quòd per canonicos congregationis Lateranensis dicti Ordinis sub regulari obseruantia degentes templum Pacis memoratum in spiritualibus, & temporalibus* Deo *propitio fœlicia continuò suscipiet incrementa. Igitur ad Omnipotentis* Dei *laudem, & honorem, vt populo Christiano pacem elargiri, & in perpetuum stabilire dignetur, ipsiusque Genitricis Virginis gloriosæ Mariæ, & totius cælestis exercitus, Motu proprio, non ad aliquorum instantiam, aut petitionem, sed de nostra mera voluntate Parochialem Ecclesiam sancti Andreæ de Vrbe, in cuius pariete, seu porticu dicta imago antea fuit, & cuius parietem, & fabricam dicti templi coaptari fecimus, si quid adhuc integrum in ea superest, pro maiori perfectione operis demoliri, illiusque materiam, & lapides altarium in nouum templum transferri volentes, & illam in eodem templo ab omni superioritate, & visitatione, ac dominio presbyteri Cardinalis tituli sancti* Laurentij *in* Damaso *pro tempore existentis autoritate* Apostolica, *& ex certa nostra scientia, deq; plenitudine potestatis eximentes, & totaliter liberantes, eiusque fructus, redditus, & prouentus cum omnibus oblationibus, quæ dietim pro dicto templo monasterio Ecclesiæ huiusmodi à Fidelibus fiunt, seu erogantur præfato templo nostro Pacis per nos erecto, dilecto filio magistro Ludouico de Agnellis ipsius Ecclesiæ Rectore, notario nostro consentiente; ac omni iuri sibi in Ecclesia, & tẽplo huiusmodi, seu ad eum quomodolibet spectanti, in manibus nostris hodie spontè, & liberè cedente, cessionemq; huiusmodi admittentes, & applicantes, & approbantes, templum ipsum cum ipsius ambitu præsente, & futuro in monasterium congregationis, & ordinis prædictorum, cum vna præpositura, quæ inibi dignitas conuentualis sit, erigimus, creamus, & instituimus. Quoque Præpositus, & canonici pro tempore in monasterio, & congregatione huiusmodi existentes se commodiùs sustentare, & onera eidem monasterio pro tempore incumbentia faciliùs perferre valeant, Templum, & monasterium prædicta ab eius primæua erectione vacans, cum olim Ecclesia sancti Andreæ præfata cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, nec non paramentis, iocalibus, & alijs rebus ad vsum diuinum deputatis, præsentibus, & futuris congregationi Lateranensi canonicorum prædictorum, per eos iuxta eorum priuilegia, ritus, consuetudines, & regularia instituta regendum, & gubernandum scientia, autoritate, & potestate similibus in perpetuum concedimus, damus, vnimus quoque, & annectimus, & incorporamus, atque appropriamus. Ita quòd liceat dilecto filio Constantio de Mediolano eiusdem congregationis canonico, & pro ea in Romana Curia Procuratori generali, & quem ex nunc motu, scientia, & potestate prædictis in Præpositum Templi, ac monasterij vsque ad futurum Capitulum Generale per prædictam congregationem celebrandum deputamus ad hoc, ne interim Templum, & monasterium in temporalibus, & spiritualibus aliquod patiatur detrimentum, firma spe, fiduciaq; conceptis, quòd per ipsius Constantij laudabilia merita, & studium fructuosum Templum, & monasterium in eisdem spiritualibus, & temporalibus plurima suscipiet incrementa*

per se, vel alium, seu alios templi, & monasterij, Ecclesiæq; olim sancti Andreæ, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum corporalem possessionem propria autoritate apprehendere, & perpetuò retinere, & inibi habitare, & residere, dicti Cardinalis, seu cuiuslibet alterius licentia super hoc minimè requisita. Et insuper motu, scientia, & autoritate, ac potestate prædictis moderno Præposito, & canonicis, qui in dicto monasterio pro tempore habitauerint, quòd omnibus, & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, gratijs, libertatibus, & indultis tam à Sede Apostolica, quàm à Legatis eiusdem, seu Romanis Pontificibus, seu pro talibus se gerentibus, aut Imperatoribus, Regibus, Principibus, Dominijs, & Potentatibus eis in genere, vel in specie concessis, & concedendis in dicto monasterio, & extra illud vti, & gaudere: ipseq; Præpositus dictæ præpositure, qui pro tempore fuerit, mitra, annulo, baculo, & alijs Pontificalibus insignijs etiam vti, nec non in dicto Pacis Templo, ac intra septa dicti monasterij benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia, etiamsi in benedictione huiusmodi aliquis Antistes, Cardinalis, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens fuerit, elargiri liberè, ac licitè possit, et valeat. fœlicis recordationis Alexandri Papæ Quarti prædecessoris nostri, qua incipit, Abbates, et alijs Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Ordinis, et congregationis prædictorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, cæterisq; contrarijs nequaquam obstantibus, motu, scientia, & autoritate prædictis concedimus pariter, et indulgemus. Prouiso quòd cura animarum olim dictæ Ecclesiæ sancti Andreæ propter erectionem huiusmodi nullatenus negligatur, sed eius congruè supportentur onera ante dicta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ exemptionis, liberationis, erectionis, creationis, institutionis, concessionis, vnionis, annexionis, incorporationis, appropriationis, deputationis, indulti, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri; et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1483. 17. calend. Octobr. pontificatus nostri anno tertio decimo. Signata L. Crispus.

Sciendum tamen, licèt in hoc priuilegio Pontifex monasterij canonicorum Lateranensium per illum erecti meminerit, nullum tamen monasterium, si de fabricis loquimur, Sixtum Quartum iuxta téplum Pacis prædictum erexisse: nam quod nunc cernitur, Oliuerius Carafa Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & congregationis canonicorum Lateranensium Protector optimè meritus à fundamentis erexit, vt ex inscriptione, quæ legitur in fascia peristiliorum apertè liquet. Quod monasterium anno MDIV. fuit absolutum, cui prædictus Cardinalis suam Bibliothecam, & vincam extra portam Flaminiam, quam nunc etiam possidet, ex testamento legauit. sed nec vllos alios eidem monasterio redditus præter antiquos Ecclesiæ Parochialis sancti Andreæ prædictus Pontifex concessit, vt propter illorum tenuitatem necesse fuerit ab initio canonicos ibi degentes ex communibus contributionibus totius congregationis manuteneri, prout etiam in præsentiarum ex parte fieri solet. licèt redditibus ex piorum quorundam legatis, & oblationibus nonnihil auctis.

Nouissimè verò Perillustris Dominus Gaspar Riualdus nobilis Romanus propter singularem affectum deuotionis, quem ad gloriosam Virginem Deiparam habebat, cernens Ecclesiam excipiendæ multitudini, ad ipsam confluenti, minùs idoneam, nam maius altare, supra quod imago miraculosa Beatæ Virginis erat posita, mediam ferè calcidicam, quam Tribunam dicimus, occupabat, de facello, in quo præfata Virginis imago decentiùs seruaretur, & consequenter Ecclesia liberanda, siue amplianda cogitauit: nec mora, consilio cum loci Abbate, Capituloq; canonicorum communicato, & ab eisdem facultate habita, nouum facellum maius à fundamentis excitauit, quod anno Domini 1611. inchoatum intra quadriennium fuit absolutum, in quo extruendo, nec non preciosissimis lapidibus, elegantissimisq; picturis tum ditando, tum exornando, plus quindecim millia nũmorum aureorum fertur impendisse: nam anno 1614. die secunda Iulij in festo Visitationis eiusdem Beatissimæ Virginis duodecim Illustrissimi Cardinales post dictum facellum absolutum, & imaginem Beatæ Virginis in eo locatam, capellam solemnem in templo Pacis habuerunt, in qua Reuerendissimus Pater Dominus Ioannes Chrysostomus Neapolitanus loci Abbas Missam cum insignijs Pontificalibus solemniter cantauit, & iuxta formam priuilegij proximè recitati populo solemniter benedixit, coram eisdem Cardinalibus, & indulgentias concessit. Anno verò proximè præterito, qui fuit millesimus sexcentesimus vigesimus secundus præfatus Dominus Gaspar Riualdus nouum altare, maius in eodem facello pretiosis lapidibus insertum, magni valoris, & miræ pulchritudinis fieri fecit, quod Reuerendissimus Dominus Antonius Diaz Episcopus Casertanus hoc anno millesimo sexcentesimo vigesimo tertio, die decima nona Martij in festo sancti Iosephi ad honorem Dei, & Beatæ Virginis, & sancti Iosephi illius Sponsi solemniter consecrauit.

Caput

Caput trigesimumquartum.

De fundatione Monasteriorum sanctæ Crucis Cesennæ, sanctæ Mariæ Passionis Mediolani, & sanctæ Mariæ Lacrymarum Castri Triuij Diœcesis Spoletanæ.

I. ANno 1484. quo Generale Capitulum coactum fuit Placentiæ, ac in illo renunciati Rector Generalis R. P.D.Raphaël de Placentia, Visitatores D. Florentius Placentinus, D.Celsus Veronensis, D. Eusebius Mediolanensis, & D. Isaias Estensis, Sixtus IV. Onuphrio referente die duodecima mensis Augusti ex hac vita migrauit. Cui Pontifici cum renunciatum esset, Ianuæ sanctimoniales à vitæ regularis obseruantia non parùm deuiasse, ad illas reformandas Venerabilem Patrem Dominum Matthæum Bossum nostræ congregationis canonicum destinauit, qui multis laboribus etiam cum vitæ periculo dictæ reformationi incūbens, illam fœliciter ad Dei gloriam absoluit. Extant illius duæ epistolæ ad Sixtum Quartum, quæ totam rei seriem continent, suntq; in ordine 42. & 43. Sub eodem Pontifice inter Venerandos Eremitas Augustinenses, & canonicos regulares Lateranenses lis oritur circa verum sanctissimi Patris Augustini habitum, & institutum, parte qualibet in suo sensu abundante, & decertante. Scripsit Ambrosius Coriolanus librum ad Sixtum Quartum, quem Defensorium nuncupauit, contra quem Eusebius Corradus Mediolanensis autoritatem Pontificis interpellauit, asserens librum multa falsa, & contumeliosa contra veritatem, & canonicum ordinem continere, petens illius lectionem interdici, donec per aliquos à Pontifice delegatos purgaretur, quod tum ipse Sixtus IV. tum Innocentius VIII. Sixti successor præstiterunt, extantq; de hac ipsa re in nostro Archiuo Romano rescripta Pontificum illorum manibus signata, quæ monstrabimus, cum eiusdem Eusebij libello ad Sixtum Quartum, & omnes Cardinales sui temporis, in quo breuiter multa errata in eodem libro Coriolani fuerunt adnotata. Libellus incipit; *In pauca confiram Pater Beatissime, ac Reuerendissimi Principes Cardinales Christiani Orbis Domini, quæ duobus in libris, &c.* quod forsan in causa extitit, vt Ioannes Trithemius in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum inter cēsendum libros Coriolani, dictū Defensorium omiserit, quod tamen ab illius autore in fronte aliorum suorum operum Romæ fuerat impressum, nec Trithemius ignorare potuit, qui Romanam impressionem viderat, & istius Controuersiæ in Iacobo Vuimphelingio conceptis verbis meminit. Ipse autem Pontifex ad lites sedandas, & scandala tollenda, promulgauit decretum, quod libro primo in præfatione Generali commemoraui.

Sixto verò naturæ debitum soluente, Cardinales communibus suffragijs Ioannem Baptistam Cibo Ianuensem ex presbytero Cardinali sancti Laurentij in Lucina Pontificem elegerunt, die 29. Augusti, qui dictus est Innocentius Octauus, vir summæ virtutis, & prudentissimus, cunctis Principibus, 50. Monast. etiam Infidelibus charus. Hic Pontifex nostram congregationem amauit, & Templum Pacis à Sixto Quarto extructum absoluit, fenestris vitreis, iconibus, & picturis exquisitissimis ornauit. Hoc autem anno in Generalibus Comitijs nostri decreuerunt, si monasterium sanctæ Crucis Cesennæ, quod Sixtus IV. commendauerat, ad congregationem rediret, in illo Priorem, & Conuentum canonicorum, sicut in cæteris monasterijs instituere: nam erat antea Prioratus manualis à Portuensi cœnobio pendens, quem cum dicto cœnobio Sixtus cuidam Patriarchæ Antiocheno suo familiari, ac etiam nepoti (quantum ex Onuphrio conijcio) commendauerat, quod existente Rauenna sub Dominio Venetorum canonici Portuenses, vt cæteri dictæ ciuitatis vi acti Pontificium interdictum minimè seruassent. Qui Patriarcha illud per biennium tenuit, & illius, ac dicti Prioratus omnes redditus percepit, & vtrunque monasterium supellectilibus priuauit. Verùm elapso biennio, paceq; inter Principes composita, & dicto Patriarcha repentino interitu sublato vtrunque monasterium nobis fuit restitutum: & ideo sequenti anno 1485. in Capitulo Generali electus fuit, & constitutus in dicto monasterio sanctæ Crucis Prior Conuentualis, sicut in cæteris collegijs, qui à Priore Portuensi nullatenus penderet. Postea cœptum est aliud monasterium extra Ciuitatem iuxta portam, quæ ab illo nunc dicitur sanctæ Crucis cum Ecclesia satis ampla, cui nonnulla bona monasterij Portuensis pro victu canonicorum in eo manentium fuerunt attributa, quod Pius Quintus in Abbatiam erexit anno 1566. monasterium vetus intra Ciuitatem adhuc manet.

ANno 1485. Generale Capitulum Rauennæ. II. Rector Generalis R.P.D. Celsus Veronensis, Visitatores D. Hieronymus Taruisinus, D. Antonius de Monteferrato (hic fuit vir magnæ sanctitatis, & disciplinæ regularis zelantissimus instaurator, 51. Monast. quem Ioannes Philippus noster in Chronica lib. 6. cap. 41. inter Beatos recenset, ex relatione multorum, qui illum viderant) D. Ioannes Placentinus, & D. Simon Mediolanensis. Hoc anno Reuerendissimus Dominus Daniel ex inclita prosapia de Biraghis, Apostolicus Protonotarius, in suo Viridario, & fundo existente in Parochia sancti Stephani in Brolio intra Ciuitatem Mediolani, iuxta portam Orientalem, vbi erat Oratorium paruum sub inuocatione sanctæ Mariæ de Passione, collegium canonicorum regularium nostræ congregationis sub titulo eiusdem Beatæ Mariæ de Passione, ac

ac etiam sancti Augustini proprijs sumptibus fundauit, & dotauit, sicut testatur carta dictæ fundationis, & dotationis sub forma instrumenti publici, per notarium publicum nomine Donatum de la Turre, quondam Antonij, hoc ipso anno, die 22. Aprilis Mediolani rogata, & stipulata. Et licèt redditus dicti monasterij à principio pauci essent, tamen ob peculiarem ciuium Mediolanensium ergà nostrum ordinem affectum, & canonicæ disciplinæ vigorem, & rigorem iugiter in eodem monasterio seruatum, & laudabilis vitæ canonicorum in eo degentium famam, adeò in fabricis, & redditibus excreuit, vt modò cum primis collegijs, & cœnobijs dictæ ciuitatis, sine alicuius iniuria sit meritò comparandũ: extructis nouo templo magnificentissimo cum calcidica, siue tribuna maiori cæterarum omnium dictæ ciuitatis pulcherrima, cum duplici claustro, cœnaculo, dormitorijs, hospitijs, deambulatorijs, triclinijs, cæterisq; officinis elegãtissimè dispositis, & absolutis, præsertim nouo claustro, quod totũ ante paucos annos à fundamentis excitatum, & absolutum ipse vidi, labore potissimum, & solertia RR. Patrum DD. Celsi Dugnani, & Gabrielis Citadini dicti monasterij Abbatum. Cui monasterio Iulius II. ann. 1506. addidit Abbatiam sancti Pauli de Mozano Placentinæ diœcesis, testantibus literis Apostolicis Bononiæ 10. calend. Martij datis. Item Leo Decimus anno 1519. vniuit Prioratum sancti Michaëlis de Vulturio Mediolanensis diœcesis, cuius vnionis extant literæ Apostolicæ datæ apud sanctum Petrum 8. idus Septembris. quod tandem erectum est in Abbatiam per Pium Quintum anno 1566.

Et quoniam, vt præfati sumus, canonicæ disciplinæ vigor semper in illo fuit seruatus, inde factũ, vt à primis temporibus suæ fundationis vsque in hunc diem viros præclari nominis multos semper habuerit, qui tum verbo, tum exemplo congregationem nostram, & sua tempora clariora reddiderunt: florentq; nunc etiam Prædicatores celebres, & illustres, quos non nomino, quoniam in viuis agunt, & alieno laudatore opus non habent.

III. Anno 1486. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Hieronymus Taruisinus. Visitatores D. Seuerinus Mediolanensis, D. Michaël Papiensis, D. Lucas Mediolanensis, & D. Syluanus Venetus. Anno 1487. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis R.P.D. Seuerinus Mediolanensis, Visitatores D. Franciscus Taruisinus, D. Archangelus Vicentinus, D. Donatus Mediolanensis, & D. Philippus Vercellensis. Hoc anno Innocentius Octauus decretum congregationi salutiferum edidit contra canonicos, occultato vel dimisso habitu religionis, etiam sub prætextu beneficiorum secularium assequendorum, in habitu clericorum secularium per ciuitates vagantes, quod hic sequitur, videlicet à tergo: *Dilecto filio moderno & pro tempore existenti Procuratori Generali Congregationis Lateranensis canonicorum regularium sancti Augustini*: intus.

Innocentius Papa VIII. dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Nuper nobis exponi fecisti, quòd quamplures ex canonicis tuæ congregationis ex ea ad alios Ordines, seu similes, alterius tamen professionis, & dissimilis habitus, non tamen ob frugem melioris vitæ, & arctioris regulæ, seu obseruantiæ: sed pro ipsorum ambitiosa cupiditate, & vt liberiùs inter seculares degant, ac beneficia Ecclesiastica consequi valeant, tam temeritate propria, quàm ex licentia & dispensatione Apostolica se transtulerunt, & in dies se transferunt: & quod grauius est, nonnulli celato prædicti ordinis habitu, & occultato, per vrbes binc inde, maximè per Romanam Curiam indecenter vagantur, non absque scandalo congregationis etiam in populis, suiq; honoris, & famæ diminutione. Quare humiliter, & deuotè supplicasti, vt dictæ congregationi, illiusq; super hoc statui opportunè consulere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos, qui congregationem ipsam propter vberes fructus, quos quotidie in vinea Domini producit, semper dileximus, & attendentes, quòd quilibet secundum Apostolum in ea vocatione permanere debet, in qua vocatus est, & propterea conseruationi dictæ congregationis, ac illius augmento, quantum cum Deo possumus, prouidere volentes, huiusmodi iustis supplicationibus inclinati, autoritate Apostolica, tenore præsentium tibi, ac successoribus tuis procuratoribus eiusdem congregationis pro tempore existenti concedimus, committimus, atq; mandamus, vt quoslibet ex prædictis canonicis, siue propria autoritate, siue ex dispensatione, aut licentia Apostolica sub quacunque forma, & expressione verborum concessa, & concedenda, etiam ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, etiamsi illa assecuti fuerint, liceat ad congregationem reuocare, etiam sub pœnis, & censuris Ecclesiasticis, & cum auxilio brachij secularis, si opus fuerit, & huiusmodi vbilibet carceribus tradere: & quod ad id sub eisdem censuris reuocare possis, & valeas, dummodo ipsi canonici in arcto monasterio etiam sub arctiori, aut saltem æquali religione, & regula Deo famulantes, & orationibus vacantes non degant, quia qui spiritu Dei aguntur, legi minimè subijciuntur. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 11. Maij 1487. Pontificatus nostri anno 3. Istud decretum innouauit Paulus Tertius anno 1539. die 16. Ianuarij. & ideo caueant canonici sine proprio habitu incedentes.

Anno 1488. Generale Capitulum Patauij. Rector Generalis R.P.D. Archangelus Vicentinus. Visitatores D. Eusebius Mediolanensis, D. Matthæus Veronensis, D. Isaias Estensis, & D. Augustinus Ticinensis. Hi omnes viri præclari. IV.

Anno 1489. Generale Capitulum Placentiæ. Rector Generalis R.P.D. Celsus Veronensis. Visitatores D. Ioannes Placentinus, D. Simon Mediolanensis, D. Germanus Vercellensis, & D. Eleutherius Vicentinus. Hic fuit Poeta celebris, qui multa opuscula versibus heroicis hexametris exarata in lucem edidit.

Anno

Anno 1490. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Hieronymus Taruisinus. Visitatores D. Lucas Mediolanensis, D. Michaël Papiensis, D. Angelus Placentinus, & D. Syluanus Venetus. Hoc anno Innocentius quasdam licẽtias tam à se, quàm à suis prædecessoribus concessas nonnullis canonicis nostræ congregationis, vt pecunias priuatim habere, illisq; priuatim frui possent, quod erat alienum à regularibus institutis, & in malum exemplum, & scandalum, & animarum periculum vergebat, cassauit, & reuocauit, iubens, neminem pecunias sine licentia Capituli Generalis posse recipere, vel tenere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, prout habetur in literis ad Rectorem Generalem tunc, & pro tempore futurum directis, die 12. mensis Maij apud sanctum Petrum emanaris. Anno 1491. Generale Capitulum Ferrariæ. Rector Generalis R.P.D. Seuerinus Mediolanensis. Visitatores D. Donatus Mediolanensis, D. Philippus Vercellensis, D. Gabriel Vicentinus, & D. Augustinus Vercellensis.

Anno 1492. Generale Capitulum Pataui. Rector Generalis R. P. D. Archangelus Vicentinus. Visitatores D. Matthæus Veronensis, D. Isaias Estensis, D. Iustinianus Vicentinus, & D. Augustinus Ticinensis. Hoc anno Innocentius VIII. ex hac vita migrauit die 25. Iulij, & in eius locum electus Ludouicus Borgia Calisti Tertij ex sorore nepos, qui Alexander Sextus fuit appellatus. Anno 1493. Generale Capitulum Placentiæ. Rector Generalis R.P.D. Celsus Veronensis. Visitatores D. Ioannes Placentinus, D. Simon Mediolanensis, D. Hieronymus Mediolanensis, & Dom. Germanus Vercellensis.

V. ANno 1494. Generale Capitulũ Rauennę. Rector Generalis R.P.D. Syluanus Venetus. Visitatores D. Angelus Placẽtinus, D. Lucas Mediolanẽsis, D. Constantius Mediolanensis, & D. Augustinus Taruisinus. Hoc anno in Episcopatu Spoletano propè oppidum Triuij magnum prodigium, & malorum Italiæ imminentium prognosticon apparuit. Erat propè oppidum sacellum quoddam in Triuio, siue in compitis, vt multis in locis fieri consueuit, vbi Beatissimæ Virginis imago in pariete depicta lacrymas fundere visa est, quod miraculum multi conspexerunt. Spargitur exinde rumor apud Oppidanos, postea ad propinquas ciuitates, tandemq; Romam vsque attingit: fit propterea populorum magnus concursus, conferuntur eleemosynæ, templumq; notabilis magnitudinis, & miræ pulchritudinis ad Dei, & Beatæ Virginis honorem erigitur, sanctæ Mariæ de lacrymis nunc etiam vocatum. quo absoluto ciues Treuienses, comperta bona fama canonicorum nostræ congregationis, nobis illud monasterij ædificandi gratia tribuere cupiebãt, quam ob causam D. Iacobum Cremonensem Procuratorem Generalem per illas partes iter facientem rogauerunt, vt locum ad monasterium construendum acciperet, omnia ad structuram necessaria pollicentes: qui proximo sequenti Capitulo Patribus illum accipere suasit, etsi locus pauperrimus esset, nullosq; omnino habens redditus præter piorum eleemosynas, sed habituris bona plurima, si Deum timuissent, & Beatissimæ Virgini debitum seruitutis obsequiũ deuotè, & ex animo impendissent, prout monasterio Casoretano contigerat. loco à nostris acceptato cum facultate ab Ordinario, ac etiam à Sede Apostolica obtenta, monasterium sub titulo Præpositura apud dictam Ecclesiam erigendi, missus est ad dictum locum Ven. P.D. Syluanus Venetus, qui anno præcedenti fuerat Rector Generalis, cum decem canonicis, quos Treuienses cum gaudio susceperunt, & vt monasterium citius perficeretur, omnia illis ad victum, & vestitum necessaria per quinquennium tribuere promiserunt: & ita breui tempore monasterium satis pulchrum ibidem est ædificatum, in quo per multos annos mansit copiosus numerus canonicorum, in magna districtione viuentium, ad Dei laudem, & populorum ædificationem: cui nonnulli pietatis zelo excitati quædam prædia, & redditus donauerunt, præsertim Nobiles de Valentibus, qui apud dictam Ecclesiam sepulturam elegerunt, in qua nouissimè Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Erminius de Valentibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Episcopus Fauentinus fuit tumulatus. Verùm ab aliquot annis numerus canonicorum ob redditus attenuatos fuit diminutus. Alexander Sextus anno 1501. 4. calendas Martij ad preces cõmunitatis prædicto monasterio addidit Ecclesiam sancti Ioannis de Platea, quæ erat in oppido Triuij.

ANo 1495. Generale Capitulum Placentiæ. Rector Generalis R.P. D. Seuerinus Mediolanensis. Visitatores D. Nicolaus Papiensis, D. Nicolaus Astensis, D. Philippus Vercellensis, & D. Gabriel Vicentinus. Anno 1496. Capitulum Generale Ferrariæ. Rector Generalis R.P.D. Philippus Vercellensis, Visitatores D. Matthæus Veronensis, D. Donatus Mediolanensis, D. Augustinus Papiensis, & D. Augustinus Vercellensis. Huic Capitulo, seu illius Vicario Generali, ac diffinitoribus Reuerendissimus Dominus Ioannes Electus Mutinensis Sanctissimi Domini nostri Alexandri Papæ Sexti Referendarius sequentes literas direxit: *Reuerendis in Christo Patribus D. Vicario Generali, ac Diffinitoribus Capituli Congregationis Lateranensis, mihi honorandis.* intus: *Reuerendi in Christo Patres fratres obseruandi salutem in Domino. Virtutum species, & professus congregationis vestræ merita tanta me charitate, deuotioneq; erga P.V. deuinxere, vt quicquid ingenij, ac virium in me esse censetur, id totum honoris, ac commodi vestri gratia, & excitare mihi gratissimum sit, & opportunitate occurrente exponere semper paratissimus sim. in his quippe omnibus, siue quæ priuatis, siue quæ publicis in rebus dictæ congregationi vestræ conducere videntur, portionem quandam habere, meq; participem esse existimo. Quo sic, vt ea quæ nuper à Sanctissimo Domino nostro congregatio vestra consequi mea opera viua vocis oraculo optauit,*

uit, à Beatitudine sua omni, qua potui diligentia obtinuerim, quæ sunt infrascripta videlicet, vt Prælati congregationis vestræ Lateranensis per alios Ordinis vestri, professos tamen, verberari facere possint clericos, & cõmissos, seu Conuersos eiusdem congregationis causa correctionis, & regularis disciplinæ, qua ipsi Prælati de iure tenentur manu propria, si possunt, verberare. Item eos, qui sunt incorrigibiles, & rebelles, & omnino indisciplinabiles, qui multoties non corriguntur, eijcere possint de congregatione, ablato saltem professionis habitu, ne suis malis moribus alios bonos inficiant, atque contaminent, vt similiter faciunt alij Ordines claustralium. Item vt canonici congregationis prædictæ, qui ex natura, vel alia ex causa vinum non bibunt, possint sine scrupulo post sumptionem sanguinis in Missa perfundere cum aqua simplici propter eorum stomachos, qui vinum abhorrent, & eos aliquando ad vomitum excitat: & sic de cætero in quibuscunque, quæ bonori, & vtilitati, & commodo dictæ congregationis esse cognouero, nunquam me defuturum reipsa cognoscetis. nec plura, nisi quòd in orationibus vestris mei memoriam habere velitis. benè valete. Romæ 24. Aprilis 1496. Vester in omnibus, Ioannes Electus Mutinensis Sanctissimi Domini nostri Datarius, & Referendarius manu propria. quæ literæ, quod ad eiectionem incorrigibilium attinet, vtinam à nostris, & ab omnibus regularibus bene institutis executioni demandarentur, non enim tanta mala regularium ordines in dies sustinerent.

VII. ANno 1497. Generale Capitulum Bononiæ. Rector Generalis R.P.D. Augustinus Ticinẽsis. Visitatores D. Celsus Veronensis, D. Germanus Vercellensis, D. Ioannes Maria Nouariensis, & D. Hieronymus Mediolanensis. sub quorum regimine referam, quæ dictus Augustinus Ticinensis in sua Historia manuscripta, quæ Papiæ in Archiuo Diui Petri in cœlo aureo seruatur, accidisse verbis sequentibus sic describit: *Tempore Alexandri Sexti Pontificis, dum Romæ essem nostri Ordinis Rector Generalis, ad pedes eiusdem Pontificis constitutus, assistentibus Cardinalibus, Neapolitano, Senensi, & Vrsino egi, vt canonici regulares in Lateranensi Basilica confirmarentur, remanentibus tamen ibidem secularibus canonicis, itaut esset duplex distinctum collegium. id se facturum Pontifex lubens pollicitus est, hac lege, vt assignatis canonicis regularibus certis prouentibus, autoritate Apostolica interueniente, & publico instrumento in Capitulo Generali confirmato, quod dicti canonici regulares in posterum nullo vnquã tempore per se, vel per alios agerent, vt dictis canonicis secularibus eorum beneficia ablata acceptarent. qua stante lege rei effectus euenisset nisi obstitisset casus Cardinalis Vrsini, qui tam plurimos ciues Romanos, quàm canonicos seculares ad id tam pium opus dispositos, capacesq; fecerat.* Hæc ille. Porro Cardinalis Vrsinus, teste Onuphrio, vocatus est Ioannes Baptista de Vrsinis, qui potissima causa fuerat vt Alexander Pontifex crearetur.

Caput trigesimumquintum.

De reformatione quatuor monasteriorum sancti Georgij de Brinate, sanctæ Mariæ de Frisa propè Lancianum, sanctæ Mariæ de Crescentiaco apud Mediolanum, & sancti Iuliani propè Spoletum.

ANno 1498. Generale Capitulum Placentiæ. Rector Generalis D. Syluanus Venetus. Visitatores D. Angelus Placentinus, D. Isaias Estensis, D. Gabriel Mediolanensis, & D. Matthæus Vercellensis. I. 53. Monast. Hoc anno Reuerendissimus Dominus Antonius de Stangis nobilis Cremonensis, & Protonotarius Apostolicus, qui antiquam præposituram sancti Georgij, in loco Brinate nuncupato, ad ripas Ticini fluminis, diœcesis Mediolanensis, in commendam tenebat, sub certis conditionibus resignauit, vt suo Ordini, nostræq; congregationi traderetur: quarum vna extitit, vt in dicta præpositura conuentus quatuordecim canonicorum sub vno Priore constitueretur, quibus ipse Ecclesiam Parochialem cum cura animarum, & quinquaginta perticis terræ adiacentis, nec non tertiam partem bonorum immobilium dictæ præpositure pro victu canonicorum tribueret, cæteris illius bonis Præpositis Commendatarijs reseruatis. quam resignationem, & concessionem probauit Alexander Sextus per Bullas emanatas apud sanctum Petrum 6. Idus Ianuarij 1498. quarum vigor conuentus septem canonicorum statim per nostros fuit institutus, sub D. Eusebio de Corradis Priore, qui primus dicti monasterij corporalem possessionem apprehendit: nam alij septem canonici omissi fuerant, donec monasterium ædificaretur, quod totum in amplissimã, & pulchertimam formam à nostris est ædificatum, & Ecclesia similiter à fundamentis renouata. Postmodum anno 1511. idem Reuerendissimus D. Antonius Stanga Protonotarius, & Commendatarius totam præposituram cum omnibus illius bonis, & iuribus ad fauorem nostræ congregationis spontè in manibus Pontificis resignauit, qui illam nostræ cõgregationi totaliter vniuit, adiecta conditione, vt numerus triginta canonicorum in illa iugiter maneret, datis literis apud sanctum Petrum 6. Idus Septembris eiusdem anni 1511. Pontificatus Iulij Secundi anno 8.

In hoc monasterio floruit vir magnæ probitatis, & pro sancto habitus Venerandus Pater Dominus Antonius de Glusianis Præpositus, de quo libro proximè præcedenti cap. 49. dictum fuit. Ecclesiam quæ nunc extat, fundauit, & absoluit ante annos circiter triginta R. P. D. Desiderius Mediolanensis loci Præpositus.

Anno

II. ANno 1499. Generale Capitulum Patauij. Rector Generalis R.P. D. Gabriel Vicentinus. Visitatores D. Ioannes Placentinus, D. Martinus Mediolanensis, D. Andreas Mediolanensis, & D. Albertus Veronensis. In quo Capitulo Ven. P. D. Syluanus Venetus vir magni consilij, proposuit optimum sibi videri, si Abbatiam sanctæ Mariæ de Frisa propè Lancianum, quæ erat membrum monasterij Tremitani, Patres à dicto monasterio seiungerent, & proprium Abbatem cum conuentu canonicorum in illa statuerent: quod post aliqualem altercationem collatis tandem suffragijs obtinuit, & proprius Abbas more cæterorum monasteriorũ in illa constitutus D. Ioannes Baptista de Cotignola. De cuius Abbatiæ fundatione, quæ in scriptis authenticis inueni, breuiter describam. Circa ann. 1040. Illustris Comes Trasimundus Castri Frisæ nuncupati Dominus, quod est in Apprutio propè Lancianum, fundauit Abbatiam insignem in Castro Frisæ sub inuocatione s. Mariæ, quam de proprijs bonis dotatam monasterio Tremitano, & congregationi monachorum ibidem existenti donauit, pro redemptione animæ suæ, & Comitis Azoni sui parentis, & Dominæ Purpuiæ suæ coniugis iam defunctæ, & Dominæ Antiochiæ alterius coniugis tunc viuentis, potestate per suos prædecessores obtenta à Luitprando Rege Longobardorum disponendi de suis bonis, & feudis in opera, & legata pia. Cui Abbatiæ præter libros, calices, & paramenta, donauit modios terræ ducentos triginta propè locũ Feltrinum nuncupatum, & oppidum s. Ioannis cum molendinis, vineis, oliuetis, syluis, fabricis, & alijs rebus ibidem existentibus. Item alios terræ modios sexaginta duos propè sanctum Martinum, & propè Fluuium Morum. Item alios modios terræ viginti vnum, quibus cohærebant territorium Ortonæ, Riuogatti, & Vallonis Vulpium, qui omnes cum territorio oppidi sancti Ioannis faciunt modios 466. confectæ sunt tabulæ dictæ donationis anno 1044. die 5. Decembris indictione 3.

Anno verò 1145. indictione 8. die 8. mensis Septembris Illustris Dominus Matthæus Rophini, Dominus Castri Frisæ, pro redemptione animæ suæ, & filiæ Dionysiæ nuper defunctæ, & in eodem monasterio sepultæ, remisit, & donauit eodem monasterio quoddam feudum, quod asserebatur, fuisse prius Ecclesiæ sancti Martini, quæ erat suffraganea ipsius Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Frisa, & illius membrum, & cella, confectis tabulis publicis, quæ per illum, & multos testes proprijs illorum manibus fuerunt firmatæ, quarum authenticum nuper ad manus meas tradente quodam clerico seculari deuenit, quod in Archiuo Romano Pacis est repositum in pluteo Scripturarum monasterij sanctæ Mariæ de Frisa.

Rursus anno 1301. die 30. Octobris quædam mulier deuota nomine Soropace, filia Gilioni Spopetani, habitatrix Lanciani, donauit prædictæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Frisa domum vnam cum horto existentem in Ciuitate Lanciani propè Ecclesiam sancti Antonij, tabulas conficiente Roberto de Casali Regio notario, quarum similiter authenticum à prædicto clerico mihi traditum ibidem locaui.

PRædictæ quoque Abbatiæ in priuilegijs per Leonem Nonum, & Nicolaum Secundum, & alios Abbati, & monasterio Tremitano factis mentio habetur, quæ cum eodem monasterio Tremitano per Gregorium Duodecimum nostræ congregationi fuit vnita, cuius membrum extitit vsque ad hunc annum 1499. quo in Generalibus Comitijs proprius Abbas cum conuentu canonicorum fuit in eadem constitutus. Postea verò tractatum fuit de monasterio intra Ciuitatem Lanciani construendo, quòd Castrum Frisæ totum esset dirutum, & desolatum, obtentoq; a ciuibus loco propè portam sanctæ Claræ, nouam Ecclesiam, & monasterium sub titulo sanctæ Mariæ nouæ nostri construere cœperunt: in quo quidem opere benefactorem insignem, & adiutorem strenuum nacti fuerunt Equitem Illustrem Dominum Dymnum de Riccijs, qui se filij orbatum cernens, dictam Ecclesiam omnium bonorum suorum hæredem vniuersalem instituit, conditione adiecta, vt intra decennium Ecclesia sub titulo Beatæ Mariæ de Miraculis ibidem construeretur, & absolueretur, quod præstitum fuit. Ipse verò D. Dymnus paulò post vita functus in monasterio fratrum Eremitarum in sepulchro, quod sibi viuens posuerat, fuit tumulatus. Obijt anno 1504. Eodem autem anno die 24. Ianuarij D. Lucas Nouariensis monasterij Abbas illius hæreditatem adiuit, in qua comprehendebatur Castrum Fossa cieca nuncupatum, cuius dominium obtinuit, & à Vassallis iuramentum fidelitatis sibi præstari fecit in Ecclesia sancti Donati, & fabricam Ecclesiæ accelerauit, quæ anno 1513. est absoluta, & eodem anno consecrata, prout testatur publicum instrumẽtum eodem anno die 22. Decembris rogatum per publicum tabellionem Tyberiũ Vitalem. Canonici verò regulares eidem Illustri Equiti Dymno grati animi monumentum ex albo marmore in Ecclesiæ pariete loco conspicuo cum sequenti epitaphio posuerunt.

Hæc Pia Templa facit.

DYMNO RICCIO, EQVITI AVRATO, STRENVO, FIDELI, PATRIAE PROTECTORI, HVIVSQ; SACRAE AEDIS ERECTORI, CANONICI REGVLARES INSVLAE DIOMEDEAE POSVERVNT, ANNO MDLVI.

Habuit etiam hoc monasterium insignes benefactores Ioannem Antonium Impaciatorem, Marcũ Blancum, D. Gasparem Auentinum Lanciani Archipresbyterum, & vtriusq; iuris Doctorem, qui dictam Ecclesiam suorum bonorum hæredem instituerunt. Vocata est autem Ecclesia sanctæ Mariæ Nouæ ad differentiam alterius antiquæ sanctæ Mariæ de Frisa.

IV. ANno MD. Capitulum Generale Patauij. Rector Generalis R.P.D. Hieronymus Mediolanensis. Visitatores D. Donatus Mediolanensis, D.

Ooo Fœlix

Fœlix Cremonensis, D. Valerius Vicentinus, & D. Nicolaus Venetus. Anno 1501. Capitulum Generale Cremonæ. Rector Generalis R.P.D. Philippus Vercellensis. Visitatores D. Augustinus Ticinensis, D. Illuminatus Mediolanensis, D. Fulgentius Reginus, & D. Hieronymus Venetus. Anno 1502. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P. D. Augustinus Ticinensis. Visitatores D. Germanus Vercellensis, D. Desiderius Pataulnus, D. Martinus Bergomensis, & D. Augustinus Mantuanus.

Hoc autem anno Illustrissimus Dom. Fridericus Sanseuerinus sancti Theodori Diaconus Cardinalis, qui præposituram insignem Ordinis canonicorũ regularium sanctę Mariæ de Crescentiaco, multis aureorum millibus in suis redditibus abundantem, in Commendam tenebat, quæ licèt olim esset caput congregationis, & curam animarum adiunctam haberet, ad eam nihilominus desolationem in spiritualibus deuenerat, vt vnus ibi canonicus cum nonnullis clericis mercede conductis ad sacra faciẽda solummodo resideret, cum R.P. D. Constantio Applano Procuratore Generali nostræ congregationis de conuentu canonicorum sub regimine vnius Prioris in eadem præpositura ex nostris constituendo habuit tractatum, quibus monasterij fabricas, & curam animarum cum Ecclesia, & illius mobilibus, certoq; terræ ambitu circa monasteriũ, paruaq; summa pecuniarum pro victu, & alimentis canonicorum, siue pro mensa tribueret: ipsa tamen præpositura cum cæteris omnibus iuribus, & bonis eidem Friderico, & futuris Commendatarijs reseruata. Conuentione inita supplicatum est Pontifici pro traditione, & vnione prædictæ mensę Prioralis, obtentæq; literæ Apostolicæ 4. idus Decembris eiusdem anni 1502. Pontificatus Alexandri Sexti anno vndecimo. ex quo tempore conuentus septẽ canonicorum sub regimine Prioris in dicto monasterio per nostros fuit constitutus, qui ex quindecim ferè aureorum millibus, qui ex dicti monasterij redditibus capiuntur, vix necessaria percipiunt. ille autem canonicus nomine frater Albertus Mediolanensis, vsque ad mortem cum nostris in eodem monasterio manere voluit. De hoc monasterio, & de tota congregatione sanctæ Mariæ de Crescentiaco dictum est lib. 2. cap. 26. & 49.

55. Monast.

V. Eodem anno cœnobium Abbatiale sancti Iuliani propè Spoletum, cum aliquot illius mẽbris, & Ecclesijs Parochialibus illi subiectis, & annexis, instantibus ciuibus Spoletanis, nostræ Lateranensi congregationi fuit vnitum. Istud cœnobiũ, est vetustissimum, cuius fundatio B. Gregorij Papæ tempora præcedit: nam illius fundator fuit Ven. & sanctus Abba s nomine Isaac, qui venerat in Italiã de Syria, vt s. Gregorius lib. 3. Dialogorum cap. 14. scribit, Hic enim sanctus vir cum prioribus temporibus Gothorum ad Vrbem Spoletanam deuenisset, in monte vrbi imminente monasterium s. Iuliano Martyri nuncupatum excitauit, ac in eo familiam numerosam monachorum congregauit, nõ quidem ex D. Benedicti instituto, vt nonnulli asserunt. quomodo enim sancti Benedicti discipulus, & alumnus esse potuit, qui teste D. Gregorio loco citato prioribus temporibus Gothorum apud Spoletanos iam in veneratione habebatur? cum priora tempora Gothorum annum Christi quingentesimum antecesserint, quo tempore sanctus Benedictus adhuc puer erat. Creuit autem sub sancto viro numerus monachorum, propter quod plura illi bona largita, pluraq; monasteria, & cellæ sub eodem instituto, tanquam membra sub capite plantata, inter quæ monasterium sancti Ansani Martyris intra Ciuitatem, vbi reliquiæ ipsius sancti viri Isaaci sunt tumulatæ. Porro autem cum Ordo Diui Benedicti propè Cluniacum in Gallijs reformationem insignem accepisset, monachi Benedictinenses iuxta reformationem prædictam instituti sancti Iuliani cœnobium obtinuerunt, post annum Christi millesimum, circa quod tempus ijdem Cluniacenses Ecclesiam sancti Petri Perusinam vbi erat sedes Cathedralis cum collegio canonicorum regularium, ipsis canonicis cum Cathedrali intra Vrbem in æde Laurentio Martyri recens ædificata collocatis, obtinuerunt, & Diui Benedicti cœnobium erexerunt sub Beato Petro primo Abbate, quod illius monasterij tabularia testantur.

56. Monast.

Cæterum, quantæ olim dignitatis, & amplitudinis fuerit Diui Iuliani monasterium, ex Vrbani Tertij priuilegio sic accipe, quod ad instar alterius Alexandri Tertij fuit exemplatum.

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Abbati monasterij sancti Iuliani de monte Spoletano, eiusque fratribus tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Cum simus ad curam, & regimen vniuersalis Ecclesiæ, licèt immeriti, prouidentia supernæ dispositionis assumpti, si quando postulantur à nobis, quæ ad Ecclesiarum tuitionem pertineant, petentium desiderijs clementer nos conuenit condescendere, & vota effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium sancti Iuliani de monte Spoletano, in quo diuino mancipati estis obsequio, ad exemplar fœlicis memoriæ prædecessoris nostri Alexandri Romani Pontificis, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunq; bona idem monasterium impræsentiarum iustè, & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant: in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum monasteriũ situ est, cũ

omnibus pertinentijs suis, & possessionibus iuxta monasterium vestrum, quæ certis limitibus distinguuntur, scilicet à via iuxta Ecclesiam sancti Petri foris portam, & vadit in montem, & deinde vsque ad Ticinum, & à Ticino per Fossatum Vallecbiæ vsq; ad Eremum Sichelmi, & ab Eremo vsque in finem Vallis cacæ, & deinde vsque ad Villam sancti Ancimi, & à Villa iuxta Syluam montis luci, vsque ad memoratam Ecclesiam sancti Petri. In territorio circa Ciuitatem terras, vineas. in Curte sancti Bricij terras. in Curte Castelli Liebaldi terras. in Curte Maccani terras. in Curte Iam, quæ est vocabulum Cisterna, homines, & terras. totam curtem Seminima, cum hominibus, terris, vineis, & syluis. in terra Arnulphi in vocabulo Seminimas, & Mandra homines, terras, syluas, & vineas. In Ciuitate Spoletana monasterium sancti Isaac cum capellis, & pertinentijs suis, capellam sancti Archangeli. in eadem Ciuitate Ecclesiam sancti Angeli de Riuosicco cum capellis, & pertinentijs suis, Eremum sancti Agnelli intra montes cum pertinentijs suis. Interamne capellam sanctæ Crucis cum pertinentijs suis, capellam sancti Martini de Cesa Erbosa cum pertinentijs suis. Eremum sanctæ Mariæ montis Luci cum pertinentijs suis, capellam s. Antimi iuxta eundem montem. In Castello montis capellam sancti Agnelli cum pertinentijs suis. In Gauelle Hospitale s. Cathaldi cum pertinentijs suis. Apud Petram capellam s. Antimi cum pertinentijs suis Ecclesiam sanctæ Crucis de Aquafolama cum capellis, & hominibus, & cæteris pertinentijs suis. Ecclesiam sanctorum Apostolorum iuxta ciuitatem cum plebibus, capellis, & alijs pertinentijs suis. Hospitale sancti Pauli de Quinto cum pertinentijs suis. Ecclesiam sanctæ Mariæ de Campello cum capella, hominibus, & alijs pertinentijs suis. Monasterium sancti Cypriani cum capellis, & hominibus, & alijs pertinentijs suis. Capellam sancti Martini Vallis cum pertinentijs suis. Medietatem capellæ sancti Laurentij de Martano cum pertinentijs suis. Capellam sancti Andreæ de Fossiano cum pertinentijs suis. Capellam sancti Saluatoris de Cisterna cum pertinentijs suis. Capellam sancti Andreæ de Seminime cum pertinentijs suis. Hospitale de Canallara cum pertinentijs suis. Monasterium sancti Petri de Pilo ceruino cum capellis, & alijs pertinentijs suis. Plebem sancti Antonij cum capella sua, & hominibus, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam sancti Andreæ de Postmonte cum capella, hominibus, & alijs pertinentijs suis. Canonicam sanctæ Mariæ de Laurentio cum medietate plebis sancti Stephani, & Castello, hominibus, & capellis, & alijs pertinentijs suis. Capellam sancti Pauli iuxta eandem Ecclesiam. In Beuania terras, & vineas. In Curte Crucurunis terras. In Petra aucta terras in Episcopatu Assisinate, capellam sancti Andreæ de Bracano cum pertinentijs suis. Monasterium sancti Quirici cum capellis, hominibus, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam sancti Clementis cum capella, & alijs pertinentijs suis. In Episcopatu Tudertino monasterium sancti Agnelli cum capellis, hominibus, & alijs pertinentijs suis. Monasterium sancti Petri de Partalla cum capellis, hominibus, & alijs pertinentijs suis.

Liceat quoque vobis clericos, vel laicos, & se- VI.
culares fugientes liberos, & absolutos, ad conuersionem recipere, & eos sine contradictione aliqua retinere. In Parochialibus autem Ecclesijs, quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, & Episcopis præsentare, quibus si idonei fuerint, Episcopi curas animarum committant, ieant de Plebis cura Episcupis, vobis de temporalibus teneantur respondere. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum, Ordinationes clericorum, vel monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipietis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & sine prauitate aliqua vobis voluerit exhibere: alioquin liceat vobis, quemcunque malueritis, Catholicum adire Antistitem, qui nostra fultus autoritate, quæ postulantur, indulgeat. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare. sepultúram quoque ipsius loci decernimus esse liberam, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati sint, vel interdicti, nullus obsistat. Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundum Deum, & Beati Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicæ autoritate, & Diœcesanorum Episcuporum canonica Iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire præsumpserit, secundò, tertiòuè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se existerè diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Sanctus Petrus, Sanctus Paulus; Vrbanus Papa Tertius. Ad te Domine *leuaui animam meam.*

Ego *Vrbanus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*

Ego Theodorus Portuensis, & sanctæ Praxedis Episcopus.

Ego Henricus Albanensis Episcopus.

Ego Theobaldus Ostiensis, & Veletrensis Episcopus.

Ego Ioannes presbyter Cardinalis tituli sancti Marci.

Ego Laborans *presbyter Cardinalis tit. sanctæ Mariæ trans Tyberim de Colum.*

Ego Pandulphus presbyter Cardinalis tit. duodecim Apostolorum

Ego Albinus presbyter Cardinalis tit. sanctæ Crucis in Ierusalem.

Ego *Melior presbyter Cardinalis tit. Sanctorum Ioannis & Pauli.*

Ego Adelardus presbyter Cardinal. tit. s. Marcelli.

Ego *Arditio Diaconus Cardinalis tituli sancti Theodori.*

Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis.

Ego *Soffredus sanctæ Mariæ in via lata* Diaconus *Cardinalis.*

Ego *Petrus Diaconus Cardinalis sancti Nicolai in Carcere Tulliano.*

Ego Adulphus sancti Georgij ad velum aureum Diaconus Cardinalis.

Datum Veronæ per manum Trasimundi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Notarij, tertio Idus Martij indictione quarta Incarnationis Dominicæ *anno 1185. Pontificatus verò Domini Vrbani Tertij anno primo.*

VII. PORRO vt solent cunctæ res mortalium progressibus temporum labi, & ruere cœnobium adeò præcipuum, & locuples, & tot sanctorum hominum plantarium, paulatim conciderat, & ad ruinam omnimodam deuenerat, monachis ibi deficientibus, & bonis omnibus vel occupatis à laicis, vel clericis secularibus commendatis: in quo quidem per multos annos vsque ad ann. 1502. perseuerauit, quo tempore illud in commendam tenebat D. Hermodorus Melchioris clericus Spoletanus, qui ad preces vniuersitatis ciuium Spoleti commendã in manibus Alexandri VI. ad fauorem nostræ congregationis liberè resignauit. Pontifex verò prædictis ciuibus supplicantibus monasterium cum omnibus illius bonis, iuribus, iurisdictionibus, & pertinentijs, extincto in eo instituto, & ordine sancti Benedicti, & instituto inibi ordine canonicorum regularium sancti Augustini, nostræ congregationi Lateranensi vniuit, simul cum collationibus omniũ, & singularum Ecclesiarum, & beneficiorum, cum cura, & sine cura regularium, & secularium, ad collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamcunq; aliam dispositionem Abbatis dicti monasterij pro tempore existentis quomodolibet spectantium, datis literis Apostolicis apud sanctum Petrum 3. nonas Septembris anni 1502. Pontificatus autem sui anno 11. quarum vigore Procurator Generalis nostræ congregationis Spoletum cum aliquot canonicis profectus, illius corporalem possessionẽ est assecutus. Cum autem cõuentus canonicorum aliquot annis in eodem monasterio mansisset, quod in monte à Ciuitate satis remoto positum est, rogantibus ciuibus ad aliud monasterium intra Ciuitatem sancti Ansani, vel sancti Isaaci nuncupatum, quod est membrum prædicti monasterij sancti Iuliani, vt ex priuilegio proximè recitato liquet, ipse canonicorum conuentus fuit translatus, & Abbas in eo constitutus, qui dicitur Abbas sancti Ansani: cuius regimini præter nonnullas Parochiales, quæ per dicti monasterij canonicos reguntur, subsunt etiam duo præcipua collegia canonissarum nostræ congregationis sancti Matthæi, & sanctæ Mariæ de Stella. Manente nihilominus Abbate s. Iuliani cum Parocho, nam Ecclesia s. Iuliani est etiam Parochialis.

In Ecclesia verò sancti Ansani conduntur reliquiæ sancti Isaaci monasterij sancti Iuliani primi fundatoris, cuius vitam Beatus Gregorius lib. 3. Dialogorum cap. 14. describit, à quo prædicta Ecclesia sancti Ansani dicitur etiam Ecclesia siue monasterium sancti Isaaci, vt ex præfato Vrbani Tertij priuilegio apparet.

Caput trigesimumsextum.

De Venerabilis monasterij sancti Petri in cœlo aureo Papiæ reformatione facta per Canonicos regulares Congregationis Lateranensis.

QVoniam de Venerabilis, & insignis monasterij Diui Petri in cœlo aureo Ciuitatis Papiæ fundatione, dignitate, priuilegijs, nec non de regularibus, qui illud à prima institutione vsque ad annum millesimum, & quingentesimum nostræ salutis tenuerunt, I.
in calce primi libri sufficienter dictum fuit, nunc quod præsentis instituti, ac loci ratio postulat, ea prosequenda, quę ad dicti monasterij reformationẽ factam per canonicos nostræ Lateranensis congregationis spectare videbuntur. Nam cũ de an. 1465. vltimo prædicti monasterij Abbate canonico regulari Stephano de Iudicibus nuncupato decedente Paulus II. cuidã Card. Iacobo tit. s. Crysogoni monasterium commendasset, contra quàm Sanctiss. Põtifex sperauerat, disciplina canonica paulatim relaxata, numeroq; canonicorum imminuto, & cultu diuino propemodum neglecto, monasterium ad tantã relaxationem deuenerat, vt cum tempore Alex. VI. Raphaël Riarius Cardinalis illud similiter in cõmẽdã accepisset, canonicorũ ibi tũc degentiũ mores, & vitã pertæsus, de illo reformando, cultuq; diuino in eodem restituẽdo statim cogitaret. Qui vt cogitatũ

17. Monast.

ad

ad effectum perduceret, ad canonicos regulares congregationis Lateranensis, de quorum vitæ integritate plurimum confidebat, quorum primi reformatores à prædicto monasterio originem traxerat, vt eorum introductione monasterium reformaretur, mentis aciem, & animum direxit, quibus an. 1496. in Generali Capitulo congregatis sequẽtes literas, ex illarum originali, quod adhuc in Archiuio nostro Romano seruatur, exscriptas in hunc modum direxit: *Religiosis viris Rectori, & Capitulo congregationis generalis regularium canonicorum S. Augustini de Obseruantia Lateranensium, amicis nostris præcipuis, Raphaël S. Georgij Diaconus Cardinalis Domini Papæ Camerarius. Religiosi viri, amici nostri præcipui salutem. Putamus, vos desiderare, vt congregatio vestra, sicut filij nouellæ oliuarum, multiplicet, & conuentualia loca ad regularem obseruantiam reducantur. nos pro ijs, quæ cura nostræ sunt commissa, non minus studiosè perquirimus. habemus sub nostra commenda monasterium Sancti Petri in cœlo aureo Papiense, Ordinis Conuentualis Sancti Augustini, & cupimus sub laudabili regula vestræ obseruantiæ reduci debere. & proinde vos hortamur, velitis vnà cum alijs locis eiusdem vestræ obseruantiæ aggregare, itaut in eodem monasterio in tam celebri ciuitate constituto, & vbi corpus Venerandi Sancti Augustini humatum existit, ad deuotionem illius beatitudinis, & sanctitatis diuinus cultus augeatur, & perpetuo manuteneatur. Nos enim ad tam sanctam, & laudabile opus nihil omittemus, vnde id perficiatur, modò vos pariter nobiscum concurrere non postponatis. Expectamus itaque aliquem à vobis ad id quantocius destinandum, vt valeamus, & augmentam vestræ congregationis, & opus meritorium adimplere, & bene valete. ex Vrbe die 6. Aprilis 1496.*

Quibus literis acceptis Generale Capitulum sic decreuit: *Respondeatur quòd Reuerendiss. Dominationi suæ immensas gratias agimus pro oblatione quã spontè facit, & quòd ad Dominationem suam Reuerendiss. aliquos ex nostris mittemus, qui negotium diligenter pertractent, & componant.* Missi deinde Romam nonnulli ex Patribus cum Procuratorio, cum quibus dictus Cardinalis maturo sæpius habito tractatu, ipsisq; ad opus tam laudabile, ob reuerentiam præsertim sacrarum reliquiarum Beatissimi Patris Augustini dispositis, ac paratis, decreuit, supplicationem pro dicta reformatione sub certis pactis, & conditionibus inter ipsas partes initis, Pontifici porrigere, quam ipsemet porrexit, & illius signaturam à Papa obtinuit, & signatam cuidam sibi domestico quantocius executioni mandandam commisit: quam nihilominus executionem malitia illorum temporum, & occurrentia discrimina per aliquod temporis spatium retenuerunt, dum præfatus Cardinalis ab Vrbe recedens primò Papiam, deinde in Gallias proficiscitur, nec prius ad vrbem reuertitur, quàm Alexander VI. ex hac luce commigret. post cuius obitum illo Romam regresso cum Iuliano de Ruuere, qui pariter in partibus Galliarum Alexandri VI. temporibus degebat, quem non multò post Cardinales Pontificem elegerunt, canonici Lateranenses prædicti Cardinalis voluntatem perseuerãtem de prefato S. Petri monasterio per illos reformãdo perspectam habentes, accedẽte quoque consensu veterum canonicorum eiusdem monasterij, per publicum instrumentum anno 1500. ad id specialiter præstito, ad expeditionem Bullarum processerunt, quæ datæ fuerunt apud S. Petrum 6. Calend. Decemb. an. 1503. Pontificatus Iulij II. anno primo, in quibus dictæ supplicationis per Alexandrum VI. 4. Idus Iunij Pontificatus sui anno. 5. signatæ, mentio habetur.

Quibus nihilominus dicto anno 1503. vt præmittitur expeditis, non solùm illarum executio sex circiter annis fuit retardata: verùm etiam animus dicti Cardinalis, qui Fratrum Eremitarum Protector fuerat designatus, in contrariam sententiam quodammodo mutatus: nonnullis suadentibus eãdem reformationem non amplius ex canonicis Lateranensibus, sed ex Lucensibus S. Frigdiani acceptis perficere, quod tentatum est, accito ex dicto S. Frigdiani cœnobio Priore, qui in monasterio S. Petri Papiensi præesset, cui cum parum fœliciter suscepta prouincia succederet, relicto monasterio ad suam S. Frigdiani canonicam est regressus. Quare prædictus Dominus Cardinalis vidẽs per S. Frigdiani canonicos nõ illud posse reformari, suo in dicto monasterio locumtenenti, & Syndico, nomine D. Petro de Bertolinis Foroliuiensi, Legum Doctori, & Ecclesiæ Pisanæ Præposito, per suas literas anno 1509. die 15. Ianuarij scriptas, in mandatis dedit, vt reformationem dicti monasterij per nostros Lateranenses secundum conuentiones aliàs inter partes initas, & in Bullis expressas, quàm citiùs perficere curaret. qui D. Petrus accitis nostris canonicis, habito etiam nouo consensu à priscis canonicis, qui se in nostram societatem libentissimè transituros pollicebantur, illam tandem ad Dei laudem, & Beatissimi Patris nostri honorem perfecit, & nostros vnà cum antiquis canonicis spontè cõsentientibus, & libentissimè recipientibus, in corporalem possessionem deduxit, & immisit, eodem anno, die 3. Februarij, quemadmodum ex subiecto instrumento publico apprehensæ per nostros possessionis apparet. II.

In nomine Domini amen anno à Natiuitate eiusdem millesimo quingentesimo nono, indictione duodecima, die tertia mensis Februarij, hora tertiarum, vel circa, in Ciuitate Papiæ, &c. in præsentia mei notarij, & testium, & alterum infrascriptorum, de quibus infra. Cum sit, quòd monasterium S. Petri in cœlo aureo Papię ordinis canonicarum regularium Sancti Augustini Papiæ solitum sit gubernari, seu officiari per Dominos canonicos regulares non obseruantes eiusdem ordinis, Reuerendiss. antè Dominus Raphaël Dei, & Apost. Sedis gratia Episc. Portuen. Cardinalis S. Georgij ad velum aureum, ac Sanctiss. D. N. D. Papæ Camerarius, & prædicti monasterij S. Petri in cœlo

aureo perpetuus Commendatarius, sic Deo inspirante, & Beatissimis suis Petro & Paulo Apostolis, sub quorum vocabulo ipsa Ecclesia prius fuit fundata, dehinc post miram translationem ad hanc Ecclesiam sanctissimi Corporis eiusdem sancti Augustini Doctoris celeberrimi, totius Ecclesiæ clarissimi luminis appellata extitit, & appellatur Ecclesia sancti Augustini: In mente reuoluens, quantum sanctum, gloriosumque, ac honorabile, & quantum honoris, & deuotionis augmentum, attenta communi deuotione totius ferè Christianæ Religionis erga ipsum Sanctum, si ad huiusmodi infrascriptum laudabile opus, commutationis videlicet de Conuentuali ad obseruantiam reduceretur, profectò in maximam deuotionis, & etiam visitationis augmentum, nedum populo Papiensi, sed etiam alijs exterioribus populis diuersarum mundi partium, non minorique, immò maiori desiderio, & affectione desiderant Reuerendi Patres Generalis, Præsidentes Capituli Generalis, & vniuersa Congregatio sancti Ioannis Lateranēsis eiusdem Ordinis canonicorum regularium sancti Augustini de obseruantia dictæ congregationis Lateranensis, attento quòd ibi in ipsa Ecclesia sancti Augustini sic nuncupata adsit illud sanctissimum corpus Beati Augustini Doctoris, ad ipsum monasterium peruenire, Deo, & Beatis Apostolis prædictis, & prædicto sancto Augustino seruire, famularique, & religiosam vitam, & obseruantiam in eo monasterio ducere, in maximum Ecclesiæ, vt supra, deuotionis augmentum, & honorem ipsius Religionis, & congregationis, & animorum ipsorum Religiosorum ibi in diuinis deseruientium, & deputandorum communiter apud eos desideratam animi quietudinem. Et proinde ipse Reuerendissimus Dominus Commendatarius, & ipsi infrascripti Patres dicti Ordinis, & congregationis ad tractatum commutationis deuenissent, de qua infra, in effectu, vt etiam dicunt, apparere ex quibusdam listis Capitulorum aliàs factis, animo deliberato procedendi ad effectum ipsorum pactionum, & conuentionum, & etiam per instrumenta desuper confecta, licèt huc vsque propter varia impedimenta, & varios cursus temporum remansit executio ipsorum imperfecta, seu suspensa, sub animo tamen in eadem dispositione deliberato. Nunc autem videntes, tempus esse acceptabile, & magnopere nobilium, & Ciuium dictæ Ciuitatis, & etiam populi animos esse anxios, ad executionem, prædictamque commutationem, & pactorum obseruationem, atque etiam introductionem ipsorum obseruantiorum canonicorum, ex eisdem rationibus, de quibus supra. Attendentesque etiam mentes Dominorum Modernorum canonicorum adhuc astantium benè dispositas, ad libenter locum cedendum eisdem dominis obseruantibus. Cognoscentes affectionem ipsarum partium, & cupientes ipsorum omnium votis complacere, & morem gerere, vt dicunt, & protestantur. Scientes etiam, & attendentes literas prælibati Domini Commendatarij, & mentem ipsius declaratam per ipsas sic esse, ipsosque non posse ex pluribus obseruantiam ipsam seruare, vel cum difficultate maxima, tanquam ad ipsam non assuetos, ac etiam attendentes, quod Domini Canonici professi monasterij sancti Frigdiani eiusdem Ordinis, qui promiserant venire ad huiusmodi prouinciam, & residentiam, per Reuerendum Decretorum Doctorem Dominum Petrum de Bertolinis de Forliuio Archidiaconum Pisanum, ac præfati Reuerendissimi Domini Commendatarij Syndicum, & Locumtenentem, vt appuret per quamplures literas eiusdem Domini Reuerendissimi Domini Commendatarij eidem destinatas, & specialiter deputatum vocati, postquam venerunt, diuersis comminationibus perturbati, fugato prius eorum Priore, ipsi quoque perterriti in fugam sunt conuersi, in & pro executione, & obseruatione ipsarum literarum præfatus Reuerendissimus Dominus de Bertolinis de Forliuio Procurator, & Locumtenens antedicti prælibati Reuerendissimi Domini Commendatarij, & pro quo Reuerendissimo Commendatario ipse Dominus Petrus promisit, & promittit infrascriptis Dominis canonicis, prioribus, & posterioribus, ac etiam mihi notario, vti publicæ personæ, præsentibus, & stipulantibus nomine dictæ congregationis, necnon Venerabiles viri Domini, Dominus Antonius de Varisio Vicarius, Dominus Iacobinus de Iudicibus, Dominus Eustachius de Confalonerijs de Badalodio, Dominus Gilius de Busseto, Dominus Franciscus de Linguardis, Dominus Bartholomæus de Papia, Dominus Petrus de Grassis, Dominus Dominicus de Sonzino, omnes canonici professi hactenus residentes in dicto monasterio sancti Petri in cœlo aureo, & quilibet ipsorum, & tam simul, quàm diuisim spontè, & ex certa scientia, & nullo iuris, vel facti errore ducti, & aliàs omni iure, via, modo, causa, & forma, quibus melius, & validius potuerunt, & possunt, interuenientibus ibidem quibuscunque solemnitatibus debitis, & attendentes quòd frustra fierent contractus, nisi exequerentur, posuerunt, & introduxerunt, ac ponunt, & introducunt Reuerendos Patres Dominos Dominum Hieronymum de Bossis Mediolanensem, Abbatem sancti Augustini de Placentia, aliàs sancti Benedicti, Reuerendum Patrem Dominum Angelum Placentinum Præpositum sanctæ Crucis de Mortario, Dominum D. Baptistam de Tortis Papiensem Præpositum Ecclesiæ Sancti Epiphanij Papiæ, Dominum D. Albinum Mortariensem, Dominum Hieronymum de Papia, Dominum Epiphanium Papiensem, Dominum Nicolaum de Becaria Papiensem, Dominum Archangelum Papiensem, Dominum Ioannem Antonium de Castronouo, Dominum Timotheum Mediolanensem, Dominum Titum Placentinum, Dominum Alexium Papiensem, Dominum Bernardum de Castronouo, Dominum Vbaldum Papiensem, Dominum Matthæum Nouariensem, & fratrem Baptistam Mortariensem, omnes canonicos professos suprascriptæ congregationis, astantes, & acceptantes nomine, & vice iam dictæ congregationis Lateranensis, ad & in tenutam, & cor-

& corporalem possessionem dicti monasterij, respectu locorum refectorij, & claustri, ac edificiorum dicti monasterij, quæ solita erant teneri per dictos olim Dominos canonicos, excepto, & reseruatis palatio, & casamento de nouo constructis per prælibatũ Dominum D. Commendatarium his proximis annis, ac etiam sacristiæ, & paramentorum, & eorum, quæ sunt destinata ad vsum Ecclesiæ, seo altarium, & ad celebrationem diuinorum officiorum. Item & etiam ad tenutam, & possessionem Ecclesiæ, & Chori existentis à manu dextra, eundo ad altare maius dictæ Ecclesiæ, ijs modo, & forma, quibus, & prout tenebant, & vtebantur ipsi Domini olim canonici dicti monasterij hactenus residentes, & sub illis modis, & oneribus, & de quibus in alijs instrumentis fit mentio. Saluis semper quibuscunque alijs iuribus, autoritate, & superioritate ipsius Reuerendiss. Domini D. Commendatarij, quibus non intelligatur esse derogatum: sed ipsa omnia reseruata, firma, & illibata remanere, faciendo, & fecerunt ipsos Dominos D. Hieronymum, & alios, vt supra nominatos nomine, et vice dictæ totius congregationis ire, et redire per intus, et extra dictum Refectorium, ostia, et fenestras claudendo, et aperiendo, similiterq; Ecclesiæ ostia, et portas aperiendo, et claudendo, et in choro stando, et sedendo, dando etiam crucem existentem super altare, candelabra, et cornua altaris, et similiter respectu dictæ sacristiæ dando, et cõsignando etiam claues Ecclesiæ, et ostiorum dicti Monasterij, et Refectorij, etiam dando funes cãpanellæ Capitularis sitæ in dicto Refectorio, et similiter alterius existentis ad altare maius, et alia faciendo, quæ in talibus, et similibus introductionibus, et apprehensionibus similium possessionum fieri solent, et requiruntur tam de iure, quàm de consuetudine, de quibus omnibus ipsi Domini Petrus, dictiq; Domini D. Antonius Vicarius, et alij olim Canonici professi hactenus residentes in dicto monasterio, dictiq; etiam Reuerendus Dominus D. Hieronymus, et alij astantes de dictis ordine, et Congregatione Lateranensi nominibus, quibus prout supra singula singulis referendo congruè, hoc instrumentum mihi fieri iusserunt, et rogauerunt, præsentibus testibus magnifico, et generoso viro Domino Ioanne Stephano de Ricijs, quondam magnifici, et clarissimi doctoris, et olim Ducalis Consiliarij Domini Ioannis Iacobi, et spectabili I. V. Doctore D. Francisco de Parona, quondam Domini Ioannis Mariæ, ac Georgio de Parona filio quondam egregij causarum Oratoris Domini Bonifacij Notarij Papiensis, etiam adstantibus in prædictis omnibus contentis in dicto instrumento magnifico, et clarissimo Iuris perito Domino Ioanne Antonio de Bonys Astensi, Referendario ciuitatis prædictæ Papiensis, ac magnifico et generoso viro Domino Scaramutia Vicecomite, quondam magnifici et strenui armorum ductoris D. Alexandri, spectabilibus I. V. Doctoribus D. Christophoro de Albaricijs quondam . . . Domino Rolando de Ferrarijs, quondam Domini Iacobi, Domino Bernardino de Albertucijs quondam Domini Francisci, Domino Francisco ex nobilibus de S. Nazario de la Ripa filio Domini Ioannis Antonij, spectabili artium, et medicinæ doctore Domino magistro Bernardo ex Capitaneis de Arzagho, quondam spectabilis doctoris Domini magistri Iacobi, Domino Laurentio de Filibertis filio quõdam D. Gasparis, magnifico D. Vrbano de Becaria quondam D. Francisci, necnon magnif. Equite aurato D. Francisco de Becaria quondam D. Ioannis, D. Nicolao de Belixomis quondam D. Ioannis Iacobi, Domino Ioanne Andrea ex Comitibus montis Sichalis filio, quondam Domini . . . . Domino Antonio Simone de Oltrana quondam Domini Florentini, Domino Valentino de Becijs quondam Domini Georgij, et etiam astantibus quampluribus alijs Ciuibus Papiensibus, quos omisi scribere, quia potius esset vacuũ, et laboriosum scribere, quàm necessarium. Ego Ioannes Iacobus de Caneuarijs filius quondam Domini Gerardi, publicus Papiensis, Imperialiq; autoritate Notarius, hoc instrumentum suprascriptum mihi fieri iussum rogatus tradidi.

His gestis cum nostri per octo menses in prædicti monasterij possessione pacifica mansissent, III.
ecce nouæ lites oriuntur, contendentibus Ven. Patribus Eremitis, qui vt lib. 1. in fine præmisimus ad diuinum officium in Ecclesia D. Petri cum canonicis regularibus celebrandum per Ioannem XXII. fuerant admissi, dictos Lateranenses absque legitima facultate in præfato monasterio fuisse intrusos, ad quas lites sedandas Illustriss. Cardinalis monasterij Commendatarius, & ordinis Eremitarum Augustinensium Protector Antonium de Villa Lucensem suum Secretarium Papiam destinauit, qui cum lites componere, & occasiones discordiarum tollere iuxta mandatum sibi factum debuisset, canonicos S. Petri ad monasterium Eremitarum, vbi habitationem acceperat, prætextu componendarum litiũ accersitos in quadam camera claudi fecit, & binos, & binos ad aliud monasterium S. Epiphanij misit, & possessione monasterij S. Petri per vim, & de facto spoliauit. quod cum Ciues Papienses resciuissent parum abfuit, quin tota Ciuitas in seditionem verteretur, quibus ad Ludouicum XII. Regem Galliarum, & per ea tempora Mediolani Ducem delatis, qui tunc in partibus Lombardiæ degebat, tres Senatores Regios Mediolano Papiam cum Regio Secretario, & Capitaneo Iustitiæ statim destinauit. quorum præsentia terrefactis aduersarijs canonici Lateranenses ad S. Petri monasterium illicò redeũt. sed & Regius Senatus ipsi Cardinali Raphaëli Riario, & alijs in Romana Curia degentibus, pro canonicis regularibus aduersus illorum impetitores literas grauissimas querelas cõtinentes dedit. quarum authentica cum alijs totam rei seriẽ continentibus seruantur Romæ in Archiuo monasterij Pacis.

Quibus tamen literis acceptis memoratus Cardinalis Regio Senatui liberè rescripsit, suæ IV.
nunquam intentionis fuisse, vt in illud monasterium prioribus canonicis amotis Lateranenses inducerentur, sed vnus, duoue tantum ad summum vndecunque accersirentur, qui veteres illos melioris vitæ institutionem instruerent, & docerent: quin immò præfatos Lateranenses, quos toties ad

suscipiendam prouinciam reformationis literis, verbis, per se, & suos hortatus fuerat, ipso sciente, probante, iubente, in corporalem possessionem missos, & multis mensibus pacificè stantes, cum totius ciuitatis Papiensis, immò totius Prouinciæ, ac etiam Romanæ Curiæ lætitia, & gaudio non modico, prout præfatæ Regij Senatus, & multorum S. R. Ecclesiæ Cardinalium literæ testantur, siue vt sui mandatarij factum defenderet, siue vt nonnullis obsequeretur, qui canonicos Lateranenses non rectis oculis ibidem aspiciebant, omnibus, quibus potuit, modis, & vijs loco expellere curauit, grauissimis litibus cõtra illos excitatis. verùm Deo in primis, & multis S. R. E. Cardinalibus, præsertim Neapolitano, Auxitano, & Albiensi, necnon Regio Senatu Mediolanensi iustam, & piam causam canonicorum protegentibus, & fouentibus, omnia tandem in illorum profectum, & commodum cesserunt. nam memoratus Raphaël Cardinalis S. Georgij commendam S. Petri in manibus Pontificis ad fauorem Cæsaris Patriarchæ Alexandrini resignauit, deinde post diuturnam litem septem annorum, cum præfatis canonicis ad huiusmodi concordiam deuenerunt, vt certa summa pecuniarum pro expensis, ac etiam redimendo Castro monasterij Cerenzago nuncupato, per dictos canonicos soluta, reseruatis Abbati Cõmendatario pro illius mensa Abbatiali Castro Ardirago cum possessionibus Zoè, & Pescaroli nuncupatis, alia omnia monasterij bona, iura, feuda, castra, villæ, prædia, census dictis canonicis in perpetuum cederent. quam concordiam, & transactionem Leo X. sequenti diplomate sic tandem probauit, & firmauit.

*Leo Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuã rei memoriam. Etsi de cunctis Orbis Ecclesijs, & monasterijs, prout ex iniuncti nobis, superna dispositione, pastoralis officij debito solicitì, pro eorum, ac religiosarum personarum inibi sub suaui religionis iugo Altissimo famulantium prospero, & fœlici statu salubriter dirigendo cogitare teneamur, ad monasterium tamen S. Petri in Cælo aureo Papiensis ordinis S. Augustini, in quo corpus eiusdem Sancti, quem magnus Dominus, & laudabilis valde de tenebris Gentium lumẽ Ecclesiæ sua vocauit, & qui literarum diuinarum scientia, & admirandæ vitæ sanctimonia pro Ecclesiastica dimicans fide diabolicas Hæreticorum fraudes dispersit, ac fundamenta iecit, quibus Ecclesiæ Catholicæ ædificia veluti solidissimis columnis fulcita noscuntur, depositum existit, vbique ad sanctitatis sua testimonium fons indeficientis aquæ, qui vsque in hodiernum effluens ostendit inexhaustibilem sapientiæ eius fontem, quo in exustione, & ardenti fætore peccatorum irrigauit sitientes, considerationis nostræ intuitum affectuosiori studio dirigere nos conuenit, vt per nostræ prouisionis remedium in ipso monasterio diuinus cultus etiam ad dicti Sancti honorem, ministrorumq; numerus augeatur, regularis obseruantiæ disciplina florescat, animarum fidelium saluti, & personarum prædictarum, amotis ab eis litium anfractibus, & contentionum turbationibus quibuslibet, de necessarijs, sine quibus spiritualia diu persistere non possunt, opportunè consulatur, personæq; ipsæ diuinis obsequijs insistentes in quietis, & pacis dulcedine gratulentur, & ea, quæ propterea per prædecessores nostros Romanos Pontifices prouida ordinatione facta fuisse comperimus, vt perpetuò eò firmius maneant, quò sæpius fuerint Apostolica auctoritate munita, approbare, & innouare, aliàsq; desuper opportunè prouidere, prout in Domino conspicimus, salubriter expedire. Sane pro parte Ven. Fratris Raphaëlis Episcopi Ostiensis, Camerarij nostri, & dilectorum filiorum canonicorum Congregationis Lateranensis dicti ordinis regularis obseruantiæ petitio continebat, quòd postquam aliàs fel. record. Alexander Papa VI. prædecessor noster ex certis causis tunc expressis, ac dicti Raphaëlis Episcopi, qui dictum monasterium ex concessione Apostolica in Commendam obtinebat, supplicationibus inclinatus, monasteriũ prædictum, in quo corpus dicti Sancti etiam tunc reconditum erat, cum omnibus suis ædificijs, & clausuris, libris, calicibus, & alijs Ecclesiasticis ornamentis inibi tunc existentibus, pro diuini cultus augmento, & fidelium deuotione ad illud, & animarum salutis manutentione, sub data videlicet quarto Idus Iunij, Pontificatus sui anno quarto dilectis filijs Canonicis præfatis per vnum Præpositum, & alios canonicos congregationis eiusdem in illud inducendos, iuxta eorum ritus, & mores ex tunc de cætero regendum, & gubernandum concesserat. Ipsorumq; Præpositi, & canonicorum introducendorum mensæ Conuentuali pro eorum, ac Præpositi, & canonicorum inibi pro tempore existentium subuentione, tantum ex bonis stabilibus dicti monasterij, quantum eorum fructus, redditus, & prouentus, ad trecentos ducatos auri secundum communem æstimationem valorem annuum ascenderent, & illum non excederent, dummodo dicti Raphaëlis Episcopi accederet assensus, assignauerat, & appropriarat: ac voluerat, quòd in reliquis dicti monasterij bonis dictus Raphaël Episcopus, & pro tempore existentes ipsius monasterij Abbates, vel Commendatarij plenam, & liberam administrationem haberent: quodq; Raphael Episcopus, aut pro tempore existens dicti monasterij Abbas, vel Commendatarius in Præpositum, ac Conuentũ introducendos huiusmodi nullam potestatem, iurisdictionem, seu superioritatem habere, seu exercere posset, vel deberet, sed ipsi Præpositi, & Conuentus à dicti Raphaelis Episcopi, ac Abbatis, seu Commendatarij pro tempore existentis superioritate, iurisdictione, & potestate penitus exempti forent, statuerat, & ordinauerat, aliaq; concesserat, prout in literis piæ mem. Iulij Papa II. etiam prædecessoris nostri desuper confectis, cum idem Alexander prædecessor, antequam eius literæ desuper conficerentur, sicut Domino placuit, rebus fuerit humanis exemptus, plenius continetur. Nonnullis causis emergentibus, aut aliquorum, seu temporis malignitate, vel alijs euentibus causantibus orta inter Raphaelem Episcopum, ac Præpositum, canonicos, seu congregationem præfatos super dictorum bonorum possessorio, & spolio, quæ dictus Raphael Episcopus asserebat ad se spectare, neque concessiani bonorum huiusmodi

iusmodi canonicis, & congregationi prædictis facta concessis se, ipsosq; Præpositum, canonicos, seu congregationem præfatos contra Iustitiam præfatū Raphaelem Episcopum illis spoliasse, ac se opposuisse, & tunc opponere, impediuisseq;, & impedire, & fecisse, & facere, quominus Raphael Episcopus dicta bona pacificè possidere posset. Præpositus verò, ac canonici seu congregatio præfati dicta bona eidem monasterio fuisse concessa, & ad eorum mensam spectare asserebant, materiam quæstionis idem Iulius prædecessor, quam dictus Raphael Episcopus contra Præpositum, canonicos, seu congregationem præfatos primò ad Raphaelis Episcopi, & quam deinde Præpositus, canonici, & congregatio prædicti contra Raphaelem Episcopum mouere intendebāt, causa non obstante, quod ad Romanam Curiam legitimè deuoluta, & apud eam de iuris necessitate tractandæ, & finiendæ non essent, ad Præpositi canonicorum, & congregationis prædictorum instantiam Dilecto filio nostro Dominico tituli S. Bartholomæi in Insula presbytero Cardinali, tunc Episcopo Lucerin., & locum vnius ex causarum Palatij Apostolici Auditoribus de mandato suo tenenti, audiendam commisit, & fine debito terminandam. Ipseq; Dominicus Cardinalis tunc locum tenens præfatus in causis super spolio huiusmodi respectiuè ad nonnullos actus citra tamen ipsorum conclusionem inter partes ipsas dicitur processisse. Cum autem litibus huiusmodi sic indecisis per septem annos, vel circa pendentibus, tam Raphael Episcopus, cui postmodum ex eo, quod cammendæ præfati monasterij, quod obtinebat, vt præfertur, in manibus dicti Iulij prædecessoris spontè, & liberè cessit, idemq; Iulius prædecessor cessionem huiusmodi admittens, monasterium ipsum Venerabili fratri nostro, tunc suo Cæsari Patriarchæ Alexandrino, per eum, quo adiuuaret tenendum, regendum, & gubernandum commendauit, omnes, & singulos fructus, redditus, & prouentus ipsius monasterij, ac regressum, siue ingressum, aut accessum ad illud sub certis modo, & forma reseruauit, quo Præpositus, canonici, seu congregatio præfati cupiētes litium anfractus succindere, laboribusq;, & expensis parcere, scandalisq;, quæ propterea oriri possent, obuiare, ac mali exempli materiā fidelibus præfatis auferre. videlicet Ven. Raphael Episcopus, ac pro suo interesse Cæsar Patriarcha per seipsos, ac Prepositus, canonici, & congregatio prædicti per Serenum Patauinum Pacis Vrbis eorum Procuratorem constitutum, & Ambrosium de Comitibus Albonensis Papiensem S. Crucis de Mortario monasteriorū Præpositos, à dilecto filio moderno dictæ congregationis Rectore Generali eiusdem congregationis procuratore constituto specialiter substitutis, dilectos filios, litibus, causis huiusmodi respectiuè in manibus nostris spontè, & liberè cesserint, nosq; posteriores cessiones ipsas duxerimus admittendas. & sicut exhibita nobis nuper pro parte Raphaelis Episcopi, Cæsaris Patriarchæ, Præpositi, canonicorum, & congregationis prædictorū petitio continebat, si Castro de Lardirago, quod ad dictum monasterium pertinet, eiusq; Castri molendinis, aquis, aquæductibus, syluis, pratis, nemoribus, pascuis, ac possessione Zeŏ, & Pescaroli, ac omnibus alijs mobilibus, & immobilibus bonis eiusdem Castri pro Abbatibus, seu Commendatarijs huiusmodi perpetuò exēptis, Omnia alia Castra, & possessiones, & bona mobilia, & immobilia, tam ficta, quàm feuda, siue liuella nuncupata, aut census, temporalia, vel perpetua cum omnibus ædificijs, etiam per Raphaelem Episcopū, & Cæsarem Patriarcham, vel eorum alterum auctis, seu restauratis, & aut de nouo constructis, tam intra, quàm extra dictum monasterium, & illius clausuram, & in ciuitate Papiensi, ac alijs quibuscunque locis existentibus, ac omnibus iuribus, pertinentijs, & actionibus ad dictum monasterium spectantibus, & pertinentibus ab ipso monasterio dimembrarentur, & separarentur, ac mensæ præfata pro illius dote, siue fructibus, redditibus, & prouentibus, ita tamen, quod canonici congregationis huiusmodi numerum canonicorum in dicto monasterio vsque ad viginti quinque, qui in eo degant, & diuina celebrent, augere, & ad diuina celebranda cum alijs fratribus Eremitanis dicti Ordinis, modo, & forma, quibus aliàs inter se conuenerunt, seu conuenient, in omnibus, et per omnia conuenire teneantur, concederentur, et assignarentur, ex hoc profectò in dicto monasterio diuinus cultus susciperet incrementum, canoniciq; præfati in eo pro tempore degentes commodiùs diuinis insistere, & se sustentare valerent. Quare pro parte Raphaelis Episcopi, Cæsaris Patriarchæ, et canonicorum, et congregationis huiusmodi nobis fuit humiliter supplicatum, vt literas præfatas, quoad concessionem canonicis, seu congregationi huiusmodi factam, et exemptionem eis concessam duntaxat, approbare, confirmare, necnon Castro de Lardirago cum omnibus, et singulis eius bonis prædictis duntaxat exemptis, omnia Castra, possessiones, et bona, mobilia, et immobilia, tam ficta, quàm feoda, siue liuella, aut census, temporalia, vel perpetua cum omnibus ædificijs, etiam per Raphaelem Episcopum, et Cæsarem Patriarcham, vel alterum eorum auctis, seu restauratis, et de nouo constructis, tam intra, quàm extra dictum monasterium, et illius clausuram in ciuitate Papiensi, et alijs quibuscunque locis existentibus, ac iuribus, pertinentijs, et actionibus præfatis, ad ipsum monasterium spectantibus, et pertinentibus, ab ipso monasterio dimembrare, et separare, illaq; omnia, et singula dicta mensæ pro illius dote, seu fructibus, redditibus, et prouentibus perpetuò concedere, et assignare, aliasq; in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui diuinū cultum, et obseruantiam regularem vbique vigere, et augeri, ac monasteriorum religiosorum quorumlibet statui, personarumq; in illis studio piæ vitæ vacantiū commoditatibus consuli intensis desiderijs affectamus, Cæsarem Patriarcham, ac canonicos congregationis huiusmodi, illiusq; singulares personas à quibusuis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, et pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absoluentes, et absolutos fore censentes, concessionumq; Alexandri, et literarum Iulij prædecessorum, ac si de verbo ad verbū præsen-

præsentibus insererentur, tenores, litiumq; , & causarum huiusmodi statum, ac Gerenzazi, quod etiam ad dictum monasterium pertinet, & aliorum Castrorum, & bonorum, possessionum, iurisdictionum, ædificiorum, & aliorum præfatæ mensæ concedendorum inuocationes, designationes, confines, qualitates, verosque, necnon eorum, ac mensæ præfatæ secundum communem æstimationem valores annuos præsentibus pro expressis habentes, causasq; ipsas in statibus, in quibus existunt, ad nos aduocantes, & lites ipsas penitus extinguentes, & super illis Raphaeli Episcopo, ac Cæsari Patriarchæ, necnon canonicis, & congregationi præfatis respectiuè perpetuum silentium imponentes, literasq; præfatas, prout concessionem dicti monasterij, & bonorum eisdem canonicis, seu congregationi factam, & exemptionem præfatam eis concessam concernunt duntaxat, confirmamus, approbamus, & innouamus, easq; inuiolabiliter obseruari debere decernimus, omnesque, & singulos defectus ex defectu consensus dicti Raphaelis Episcopi iuxta illarum tenorem præstandi, qui postea forsan interuenerint, supplemus. Et nihilominus Castro de Lardirago, eiusq; Castri molendinis, aquis, aquæductibus, syluis, pratis, nemoribus, pascuis, ac possessione Zoë, ac Pescaroli, & omnibus alijs mobilibus, & immobilibus bonis eiusdem Castri pro Abbatibus, seu Commendatarijs, vt præfertur, exceptis, omnia alia Castra, ac possessiones, & bona mobilia, & immobilia, tam ficta, quàm feuda, siue liuella nuncupata, aut census, temporalia, vel perpetua, cum omnibus ædificijs, etiam per Raphaelem Episcopum, & Cæsarem Patriarcham, vel eorum alterum auctis, seu restauratis, aut de nouo constructis, tam intra, quam extra dictum monasterium, & illius clausuram, & in ciuitate Papiensi, ac alijs quibuscunque locis existentibus, ac omnibus iuribus, pertinentijs, & actionibus, ad dictum monasterium spectantibus, & pertinentibus, quæ omnia, & singula, ac alia aliàs eidem mensæ, vt præfertur, concessa, exceptis Castri Gerenzazi fructibus, redditibus, et prouentibus, & nonnullis alijs eiusdem Castri Gerenzazi iuribus, Raphaeli Episcopo, et Cæsari Patriarchæ ad eorum vitam subiectis, modo, et forma reseruari concessis, et quod Castrũ Gerenzazi in certum euentum cum bonis suis, à dicta mensa dimembratum, et separatum, et ad præfatum monasterium in terminis, in quibus antea erat reuersum esse, et ad illud spectare, et pertinere . . . . concessum extitit, septingentorum ducatorum auri similium secundum communem æstimationem valorem annuum, vt canonici, et congregatio præfati asserunt, in simul non excedant, ab ipso monasterio dimembramus, et separamus, ac mensæ præfatæ pro illius dote, siue fructibus, redditibus, et prouentibus, ita tamen, quod canonici, et congregatio huiusmodi numerum canonicorum in dicto monasterio vsque ad viginti quinque, qui in eo degant, et diuina celebrent, augere, et ad diuina celebranda cum alijs fratribus Eremitanis dicti Ordinis modo, et forma, quibus aliàs inter se conuenerunt, seu in posterum conuenient, in omnibus, et per omnia conuenire teneantur, autoritate Apostolica tenore præsentium perpetuò concedimus, et assignamus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, ac monasterij, et Ordinis prædictorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, priuilegijs, quoque indultis, et literis Apostolicis illis concessis, confirmatis, et innouatis, quibus, etiã si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, et indiuidua, non autem per clausulas generales, id importantes, mentio, seu alia expressio habenda foret, et in illis caueretur expressè, quòd eis non nisi sub certis inibi expressis modis, et formis, aut nullatenus derogari possit, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, et expressè derogamus, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ absolutionis, aduocationis, extinctionis, impositionis, confirmationis, approbationis, innouationis, decreti, suppletionis, dimembrationis, separationis, concessionis, assignationis, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1517. pridie Calend. Martij, Pontificatus nostri anno 5. signatum in angulo Didendes,

IGitur vigore prædictarum concordiæ, ac literarum Apostolicarum canonici Lateranenses liberam, expeditam, & quietam possessionem omnium iurium, bonorum, castrorum, & feudorum, quæ tũc monasterium habebat, exceptis castro Ardirago, & possessionibus Zoë, & Pescaroli ex tunc obtinuerũt, & in præsentiarum obtinent, omnibus monasterij feudatarijs, & vassallis, censuarijs, & liuellatijs monasterij Præpositum, & canonicos pro legitimis, & veris dominis agnoscentibus, & in vigilia Sanctorũ Apostolorum Petri, & Pauli annuum canonem in signum subiectionis publicè in Ecclesia Diui Petri in Cœlo aureo eisdem Præposito, & canonicis soluentibus. Bona verò per Leonem X. Abbati commendatario reseruata Pius V. Collegio Papiæ à se instituto applicauit, extincto titulo Abbatiali, quæ dictum Collegium nunc possidet. V.

Ecclesia Diui Petri in Cœlo aureo plures alias Ecclesias tum in Episcopatu Papiensi, tum alibi constitutas sibi subiectas habet, quæ vel per canonicos regulares, vel per clericos seculares per Præpositum, & canonicos præsentandos reguntur, quæque annuum canonem eidem soluunt in signum subiectionis, quarum Catalogus ex Pontificum, & Regum Longobardorum priuilegijs acceptus hic sequitur videlicet.

Ecclesia S. Andreæ in Citadella Papiæ, parochialis, & monasterio contigua, quæ regitur per vnum ex canonicis dicti monasterij. Ecclesia Sanctorum Naboris, & Fœlicis terræ Luzani, parochialis, regitur per vnum canonicum regularem. Ecclesia parochialis S. Germani terræ Pauoni, cum Eccle-

Ecclesijs S. Mariæ Grauiterræ, & sancti Michaëlis sibi vnitis. regitur qnandoque per clericos seculares. Soluit monasterio annuum canonem librarum trium ceræ albæ. Ecclesia parochialis terræ Vilantij cum sibi subiectis, & vnitis Ecclesijs Hospitalis Galberæ, & sancti Petri, & Pudentianæ Castri Gerenzagi, quæ sunt de iure parronatus monasterij sancti Petri. Hæ omnes in Episcopatu Papiensi.

In Episcopatu Mediolanensi Ecclesia sancti Seuerini de Cresciano, Ecclesia sanctæ Iulianæ de Carzana, Ecclesia S. Martini de Gerenzano.

In Episcopatu Nouocomensi Ecclesia sancti Augustini de Carauate, sanctæ Mariæ de Plumasco, siue de Saxo, sancti Petri de Laueno, quæ soluit annuum canonem trium librarum ceræ albæ.

In Episcopatu Laudensi Ecclesiæ sancti Petri de Flombo, & sancti Columbani.

In Episcopatu Placentino Ecclesiæ sancti Martini de Rozone, sancti Zenonis de Vicobono, & sancti Stephani.

In Episcopatu Dertonensi Ecclesiæ sancti Petri parochialis de Alpeplana, quæ soluit annuum canonem vnius libræ piperis. Hospitale sancti Bartholomæi de Lamas, cum Ecclesia sancti Michaëlis de Insula soluunt annuum canonem librarum duarum specierum. Ecclesiæ sancti Michaelis de Alpixella, & sanctæ Mariæ de Algrecia, quæ soluunt annuum canonem sex vnciarum specierum, & sex vnciarum ceræ albæ.

In Episcopatibus Alexandrino, & Astensi Ecclesiæ sancti Philippi, & Iacobi, sancti Blasij de Clauasio, Sanctorum Petri, & Philippi loci Vuigliæ, vulgo Guij, quæ soluit annuum canonem librarum quinque monetæ Mediolanensis, & libram vnam ceræ albæ.

In Episcopatibus Vercellensi, & Casalensi Ecclesiæ sancti Blasij de Pauonino, sancti Petri de Podenigo Castri Tridini, quæ soluit annuum canonem libræ vnius croci.

In Episcopatu Parmensi Ecclesia sanctæ Mariæ de Ceorte.

In Episcopatu Florentino Ecclesia sancti Petri in Cœlo aureo.

In Episcopatu Nouariensi in Ecclesia parochiali sanctæ Mariæ Vici Cameræ clericatus, qui soluit annuum canonem libræ vnius ceræ albæ.

Ex prædictis Ecclesijs, quæ pet nostros reguntur, vel canonem soluunt, nunc etiam Ecclesiam, & monasterium D. Petri, tanquam superiorem agnoscunt: aliæ vel ex consuetudine, vel ob non solutionem, vel alio titulo libertatem, vt arbitror, sibi ipsis præscripserunt.

Præter quas Clemens VII. anno 1524. sexto Idus Aprilis dicto monasterio addidit prioratum sanctæ Mariæ loci Carbonariæ, qui erat membrum antiquæ congregationis Mortariensis.

VI. Cœnobium Diui Petri maximis, & amplissimis priuilegijs per Romanos Pontifices, Imperatores, & Reges Longobardorum fuit munitum, & decoratum, de quibus libro 1. in fine, vbi multa exemplauimus. Cæterùm in Ecclesia Diui Petri conditur ingentissimus thesaurus Sacrarum Reliquiarum, ac in primis reuerendissimum corpus Beatissimi Patris nostri Augustini, omni thesauro longè pretiosius, quod per Regem Luitprandum magno auri pondere ab infidelibus redemptum, & ex insula Sardiniæ Papiam anno Domini 723. secundum magis communem sententiam translatum, in dicta Ecclesia in loco præcipuo, & conspicuo fuit repositum. Verùm ob timorem inimicorum, qui frequēter Insubriam deuastabant, ne caperetur, & ad externas prouincias portaretur, per beatos Florentiū, & Basilium canonicos regulares, & Sacrarum Reliquiarum custodes, in oratorio, siue sacello, quod est inter Ecclesiam, & monasterium subtus altare conditum, eodem oratorio validissimis cratibus ferreis, portis item ferreis, & repagulis munito, quæ nunc etiam extant, & visuntur: quo in loco per annos circiter quadraginta Sacra pignora quieuerunt. Verùm ob insigne miraculum patratum concurrente nimia multitudine populorum, ob loci angustiā iterum loco motum, & in ampliorem, & commodiorem delatum, tandemq; ob metum, ne à Gallis, aut alijs furto, aut vi raptum extra Italiam portaretur, sub terra tumulis alte defossis, cum Reliquijs sancti Boetij Seuerini in eadem Ecclesia quiescentibus absconditum, ante sacellum beatorum Basilij, & Florentij, quod nunc sancti Apiani dicitur, sub cella Abbatis, & sub lapide signato. quam ob causam Galli Papiam ad Beatissimi Patris Reliquias venerandas accedentes, ante omnia inquirere solent, vbi sit cella Abbatis, & lapis signatus, quod ex antiqua traditione apud illos peruulgatum sit, sub eadem cella corpus sancti Augustini repositum esse. quod quonam tempore acciderit, non vna est scribentium sententia. Sed si vera sunt, quæ Gulielmus Malbesburiensis, in lib. de Regibus Anglotum, & ex illo Baronius tomo ij. sub anno 1027. & alij comminiscuntur de brachio sancti Augustini ab Egelnoto Cantuariæ Archiepiscopo Papiæ empto, & Conuentriam delato, necesse erit affirmare, non tempore Caroli magni occultatum, vt nonnulli autumāt, sed longè postea nempe, circa annum 1100. quandoquidem ab illo tempore, ac deinceps in monasterij monimentis, quæ apud nos manent, nihil amplius de hoc scriptum inuenitur. Sed neque autor Chronicæ Brixiensis, quem recentiores sequuntur, de hoc decernit: sed solùm inquir, illud ex arca leuatum sub terra fuisse absconditum, ob timorem Gallorum, qui non semel, nec solis temporibus Caroli magni in Italiam irruperunt.

Præter Reliquias verò Beati Patris Augustini condita sunt in eadem Ecclesia sex corpora Sanctorum, quæ cum eisdem Reliquijs ex insula Sardiniæ Papiam fuerant translata, scilicet Beatorum Apiani Episcopi, Luxorij, Cisellij, Camerini martyrum, quæ in latere dextro Ecclesiæ in sacello, & altari sancto Apiano dicato sunt posita. testatur tabula marmorea in eodem altari anno Domini 1583. reposita, cum alia tabula plumbea vetusta, in antiqua ara

ara cum dictis Reliquijs inuenta cum huiusmodi inscriptione, videlicet: *Anno Domini MCIII. indictione 10. Calendis Maij recondito sunt in hoc loco ossa B. Apiani Episcopi, & Confessoris, & Beatorum Martyrum Luxorij, Cisellij, & Camerini, translata olim per Luitprandum Longobardorum Regem à partibus Sardiniæ, & allata in hoc monasterium, quod vocatur Cœlum aureum. D. Martus Dei Leuita scripsit hoc Epitaphium. Albos Albertus.*

Beatorum item Martyrum Marci, & Robustiani, quæ in altari posito in latere sinistro Chori prope turrim campanariam eisdem Martyribus dicato conduntur, quæ de anno 1568. ex vetusto altari in aliud recens conditum sunt translata. ac tandem corpus Beati Seuerini Boëtij Romæ Senatoris, & martyris, de quo libro primo dictum fuit.

VII. PRæter Reliquias Sanctorum quiescit in eadem Ecclesia corpus pijssimi Regis Luitprandi illius restitutoris,& monasterij primi fundatoris,cuius erat sepulchrum marmoreum, quatuor columnis subnixum in latere sinistro Ecclesiæ in pila siue parastata, quæ arcum maiorem prope chorum sustinet, cum Epitaphio inscripto, quod sepulchro ante aliquot annos euerso, & cineribus Luitprandi ex Sacri Tridentini Concilij decretis sub terra defossis, quia perierat, ne perpetuò periret hoc loco restituendum curaui. sic.

Flauius hoc tumulo Luitprandus conditur, olim
Longobardorum Rex inclitus, acer in armis,
Et bello victor, Sutriumq; Bononia firmant
Hoc, & Ariminum, necnon inuicta Spoleti
Mœnia, namq; sibi hac subiecit fortior armis.
Roma suas vires tam pridem milite multo
Obsessa expauit, deinceps tremuere feroces
Vsque Saraceni, quos dispulit impiger ipsos,
Cum premerent Gallos, Carolo poscente iuuari.
Vngaria à solo hoc adiutus, Francus,& omnes
Vicini grata degebant pace per omnes.
Rege sub hoc fulsit,quod mirū est sancta,frequēsq;
Religio, vt reculant Alpes, Ecclesia quarum
Hunc habuit vincente ipso,& prægrādia tēpla,
Qua viuens struxit, quibus & famosus in Orbe
Semper, & æternus lustrabit secula cuncta,
Praecipuè Petro cœlesti hac sede locata
Claudgero, statuit cœlo quem proximus aureo.
Augustinus vbi hic aliunde abductus eodem
Ab Rege, & cuius doctrina Ecclesia fulget.

Porrò in eadem parastata, siue pila, cui dictum sepulchrum nitebatur, est aliud Epitaphium antiquissimum, quod supra libro primo memorauimus in proxime narrata canonicorum eiectione abrasum, sed Regij Senatus mandato sic, vt prius fuerat, ad vnguem restitutum.

LVITPRANDVS LONGOBARDORVM REX INCLITVS OB DIVI AVGVSTINI TRANSLATVM CORPVS TEMPLVM HOC SIMVL, ET ABBATIALE COENOBIVM CANONICIS REGVLARIBVS CVM DOTE INSTAVRAVIT. ANNO SAL. 723.

Ferunt in eiusdem Ecclesiæ vestibulo tumulatam præclarissimam matronam, & vatem, Boëtij Seuerini coniugem, Elpim nomine, Messana Siciliæ vrbe genitam, & Faustinæ Tertulli Romani Patricij, Sanctiq; Placidi matris sororem, quæ ob mariti amorem à Theodorico apud Ticinum relegari, patria relicta Papiam pergens, ibi defuncta est. cuius sepulchro sequens Epitaphium fuerat insculptum.

Elpis dicta fui Siculæ regionis alumna,
Quam procul à Patria coniugis egit amor.
Qua sine mœsta dies, nox anxia, flebilis hora,
Cumq; viro solum spiritus vnus erat.
Lux mea non clausa est, tali remanente marito:
Maiorisq; animæ parte superstes ero.
Porticibusq; sacris iam nunc peregrina quiesco,
Iudicis æterni testificata thronum.
Neue manus violet bustum, ne forte iugalis
Hæc iterum cupiat iungere membra eius.

HAbeo autores, qui scribant ex R. S. Petri in Cœlo aureo canonicis ante prædictam reformationem prodijsse Anselmum, & Gualam de Bicherijs S. R. E. presbyteros Cardinales, quod & Onuphrius, & Ciaconius in Vitis Pontificum confirmant, Gulielmum quoque Burdegalensium Archipræsulem, Landulphum Episcopum Astensem, Obertum, Bernardum, Laphrancum, Alphanum Papienses, Octauianum Sauonensem, & Modestum Abbatem montis Sion, vbi monasterium Abbatiale canonicorum antiquitùs fuisse monstrauimus lib. 2. cap. 41. At post reformationem ex eodem Collegio accepimus R. Patrem D. Ambrosium ex Comitibus Albonensis, qui scripsit librum introductorium in Chaldaicam, Syriacam, atque Armenicam, & decem alias linguas, characterum differentium Alphabeta circiter quadraginta, & eorundem inuicem conformationem, cui paucos similes tot linguarum eruditione instructos Orbis nouit, quique primus in Gymnasio Bononiensi mandato Leonis X. linguarum Syriacæ, Chaldaicæq; scholam aperuit, teste Genebrardo in Chronologia, sub anno 1515. Ex eodem quoque habuimus Marcum Coriarium in omni genere disciplinarum doctissimum, qui multa edidit in Catalogo Scriptorum nostræ congregationis censenda, Ioannem Papiensem monasterij Præpositum, qui ipsius monasterij Chronicam magno labore collegit, cui multum debemus, Archangelum Pellissonum, & Theodosium ex Comitibus de Ronescalla loci Præpositos, & totius congregationis Rectores Generales, quorum posterior ipsum monasterium in fabricis multum locupletauit. VIII.

Caput

Caput trigesimumseptimum.

De septem monasterijs sanctorum Sebastiani Bugellæ, Ioannis Baptistæ Anconæ, Modesti Beneuenti, Petri Aretini, Matthęi Dertonę, Trinitatis Mutinæ, Caterui Tolentini, partim nuper fundatis, partim nostræ congregationi vnitis.

I. ANno 1503. congregatum fuit Capitulum Generale Placentiæ, in quo quidem electi fuerunt Rector Generalis R. P. D. Gabriel Vicentinus, & Visitatores D. Angelus Placentinus, D. Alexius Vercellensis, D. Iacobus Cremonensis, & D. Ioannes Maria Nouariensis. Hoc autem anno Alexander VI. cum sedisset in Pontificatu annos vndecim, dies octo, defunctus est die 18. Augusti, vacauitq; Sedes diebus 31. postea die 22. Sept. Cardinales elegerunt in Pontificem Franciscum Picolomineum Senensem, qui Pius III. fuit appellatus: qui sedit in Pontificatu viginti sex diebus, & fatis concessit, in cuius locum die prima Nouembris electus fuit Iulianus de Ruuere Sixti Quarti nepos, & Cardinalis Episcopus Ostiensis, & Iulius Secundus nuncupatus.

Anno 1504. Capitulum Generale Placentiæ Rector Generalis R.P.D. Albertus Veronensis. Visitatores D. Andreas Mediolanensis, D. Marcus Venetus, D. Fœlix Cremonensis, & D. Ioannes Maria Nouariensis. Hoc anno fundatum est monasterium sancti Sebastiani oppidi Bugellæ, in Episcopatu Vercellensi, per Illustrissimum D. Stephanum de Ferrerijs S. R. E. Cardinalem, & Episcopum Vercellensem, filium Domini Sebastiani de Ferrerijs nobilis Vercellensis, equitis, & Christianissimi Regis Galliarum in Ducatu Mediolanensi consiliarij, quod de proprijs bonis à fundamentis excitauit, & dotauit, ad constituendum in illo collegium canonicorum nostræ congregationis: cui autoritate ordinaria vniuit Prioratum sanctorum Thomæ, & Bernardi de Campilia Vallis Adurni suæ Dioec. Et quia de validitate erectionis, institutionis, & vnionis prædictarū à nōnullis hæsitabatur, Illustris, & strenuus eques D. Sebastianus memoratus omnium prædictorum confirmationem à Sede Apostolica impetrauit, acceptis bullis hoc eodem anno Nonis Aprilis emanatis, quarum vigore conuentus canonicorum sub regimine Præpositi in dicto monasterio fuit institutus: cui deinceps alia quædam beneficia regularia fuerunt attributa. Nam Leo X. eidem vniuit prioratum sanctæ Fidis, ordinis sancti Benedicti, in Episcopatu Vercellensi, quod pendebat à monasterio sancti Stephani Hipporegiensis, datis literis vnionis 13. Kalend. Iulij anni 1515. Deinde anno sequenti 1516. vndecimo Kalend. Ianuarij eidem monasterio vniuit alium prioratum sancti Stephani, de Cella nuncupatum, in diœcesi Hipporegiensi, per resignationem Andreæ de Ferrerijs Præpositi Vercellensis, & fratris prædicti Cardinalis fundatoris. Rursus anno 1518. 9. Kalend. Nouembris eidem vniuit Ecclesiam de Cella nuncupatam, loci Viueroni, Vercellensis diœcef. ad effectum erigendi apud illam vnam domum, & aliquot canonicos in eadem constituendi. randemque Pius V. anno 1566. 3. Kalend. Decembris eidem adiunxit Ecclesiam parochialem sancti Martini loci Constantianæ, Vercellensis Diœcef. Quarum omnium vnionum, & donationum sunt exempla, siue instrumenta authentica Romæ in monasterio Pacis.

58. Monast.

Hoc monasterium domus nouitiorum esse consueuerat, ex qua viri non pauci tum religione, tum eruditione præclari exierūt. Habuit vir iprę cæteris insignē, & disciplinæ regularis instauratorē zelātissimū, D. Gratianū Bugellen. qui nō semel, nec segniter generalē nostrę cōg. pręfecturā administrauit.

HOc eodem anno 1504. rogantibus Ciuibus Anconitanis, Reuerendiss. P. D. Io. Archiepisc. Ragusinus, qui monasterium ordinis s. Benedicti, propè muros Anconæ, s. Io. Baptistæ vulgò de Panoelaria, sed à multis annis monachis omnino destitutum, in commendam tenebat, spontè, ac liberè in manibus Pontificis resignauit, ad fauorem nostræ congreg. & ad effectum, vt in eo conuentus canonicorum regul. Later. erigeretur, dictam resignationem, vnionem, & erectionem eodem Pontifice probante per suas literas datas 3. Nonas Decemb. Pōtificatus sui anno 2. Quod monasterium cum ab ipsis canonicis regul. ferè ab imis fundamentis totum fuisset renouatum, sub Paulo III. in Vrbis munitione funditus est euersum: vnde canonici intra priuatas domos in ciuitate cōstitutas sese recipere, & per aliquot annos cum magnis incommodis subsistere coacti sunt vsq; ad annum 1546. quo Venerabilis sacerdos Iacobus de Bonarellis nobilis Anconitanus Ecclesiam parochialem s. Claudij, quam in titulum tenebat, ad effectum transferendi ad illam monasterium memoratum s. Io. Baptistæ, & constituendi in eadem conuentum canonicorum, resignauit, resignationem, & vnionem probante ipso Pontifice Paulo III. apud sanctum Marcum pridie Idus Maij anno 1546. quæ Ecclesia nunc s. Ioan. Baptistæ dicitur, iuxta quam erectum est monasterium Abbatiale, sancti Ioannis de Capite montis nuncupatum. II.

59. Monast.

DIcto anno 1504. Iulius II. monasterium sancti Matthæi Dertonæ, membrum antiquæ congregationis Mortariensis nostræ Lateranensi familiæ adiunxit, siue potius restituit: nam cum in generali vnione monasterij s. Crucis Mortariensis, & omnium illius membrorū anno Dom. 1448. facta per Nicolaum V. illud etiam cōprehensū fuisset, vt quo primū tēpore vacare cōtigisset, in illo per Præpositū III.

60. Monast.

Mortariensem, vel per superiores nostræ congregationis, Prior, & conuentus nostrorum canonicorum institueretur, nihilominus cum vacaret, quidam Clericus Mediolanensis, nomine Domicellus Glusianis, illud per subreptionem à Sede Apostolica impetrauerat, vnde inter illum, & D. Philippum Nouariensem nostræ congreg. canonicum à Præposito Mortariensi canonicè institutum lis est exorta, & causa ad Pontificem delata: qui Prioratum, vtpotè membrum sanctæ Crucis Mortariensis, cuiusque prouisio, institutio, & omnimoda dispositio, dum vacaret, ad Præpositum Mortariensem tam de iure, quàm de antiqua, & approbata consuetudine spectabat, eidem monasterio, & congregationi perpetuò annexuit, incorporauit, & vniuit, editis nouis literis Apostolicis 15. Kal. Martij hoc anno 1564. de hoc monasterio dictū est lib. 2. in congr., Mortariensi: nam in eo fuit celebratū vltimum Generale Capitulum dictæ congr. an. 1448.

IV. ANno 1505. Generale Capitulum Placentiæ, Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Mediolanensis ex nobili familia de Bossis. Visitatores D. Valerius Vicentinus, D. Isaias Estensis, D. Matthæus Vercellensis, & D. Fulgentius Regiensis.

Hoc autem anno idem Iulius II. donauit nostræ congregationi Abbatiam sancti Modesti in Ciuitate Beneuentana, quæ fuerat olim monasterium S. Benedicti, plures habens Ecclesias parochiales sibi subiectas, quarum collatio ad monasterij Abbatem spectabat, & in quarum Parochos, & Parochianos iurisdictionem ordinariam exercebat: sed conditione temporum per multos annos conuentu monachorum penitus destitutum, & secularibus commendatum, consequenterq; bona monasterij distracta, & iura multipliciter imminuta. Datæ sunt literæ vnionis apud s. Petrū 3. Kal. Maij, pontificatus Iulij II. an. 2. Porrò inter Ecclesias monasterio subiectas erat parochialis s. Io. de Vlmo, qua vacāte cum super iure conferendi inter Archiepiscopum Beneuentanum, & monasterij Abbatem lis oriretur, Archiepiscopo contra iura monasterij eam conferre volente, memoratus Pontifex an. 1512. monasterio illam incorporauit, & perpetuò vniuit ea cōditione, vt liceret Abbati sacerdotem regularem, siue secularem, ad nutum amouibilem, ad eius regimen constituere: literæ tamen non sub eodem Pontifice, sed sub illius successore Leone X. anno 1. sui pontificatus, videlicet 14. Kalend. Aprilis anni 1513. fuerunt expeditæ.

Prædictū monasteriū multis, ijsq; amplissimis priuilegijs per summos Pontifices, Imperatores, Reges vtriusq; Siciliæ, necnon etiam Episcopos Beneuentanos fuit decoratum, & insignitum, quorum sequentia sunt memoratu digna, videlicet. Primum Azonis Archiepiscopi Beneuentani, & Sipontini, per quòd de consensu suorum canonicorum multas Ecclesias memorato monasterio s. Modesti largitur, quæ in priuilegio proprijs vocabulis explicantur, quas omnes cum suis facultatibus sub potestate, & regimine monasterij liberas constituit ab omni iurisdictione, & dominatione Archiepiscoporum, & presbyterorum Ecclesiæ Beneuentanæ, & notanda sunt verba, sic enim habet: *Sancimus amodo, & perpetuis deinceps temporibus, vt sine omni conditione Pontificalis dominationis persistant, nulloq; vnquam tempore quilibet nostrorum successorum Præsulum, seu presbyterorum, vel cuiuscunq; gradus clericorum in eis dominandi licentiā habeat, vel censum aliquem aut redditum exigat, nulli quoque plebi, nulliq; alteri Ecclesiæ, nisi monasterio eis prælato, eiusq; Rectoribus cum integris suis rebus subditas esse volumus, &c. Quam nostræ concessionis, ac libertatis immunitatem per nullum ex nostris remoueri successoribus, per Deū omnipotentem vnum, & trinum, eiusque sanctos adiuramus, pariterq; autoritate Saluatoris, qui nobis dixit, quæcunque ligaueritis super terram, ligata erunt & in cœlis, &c.* Excommunicantur contrarium facientes. Authenticum huius priuilegij habetur in dicto monasterio, cum alio priuilegio Pandolphi, & Landolphi Longobardorum gentis Principum.

Secundum est Cœlestini III. datum anno 1195. quod incipit: *In eminenti*. in quo affirmat, monasterium ad ius, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere concedit Abbati facultatem vocandi, quem voluerit, Episcopum ad consecrandum Ecclesias monasterio subiectas, & ordinandum clericos prohibet cuicunque Missas solemnes in illis, nisi inuitato ab Abbate, celebrare. item cuicunque personæ Ecclesiasticæ, vel seculari in præfato monasterio conditionem quamlibet, vel nouam consuetudinem introducere. item prohibet Archiepiscopis, vel Episcopis Ecclesias monasterio subiectas, & sacerdotes, vel clericos earum interdicere, aut parochianos excommunicare. Confirmat priuilegia, iura, consuetudinesq; monasterij, Concedit Abbatibus vsum mitræ, & baculi, &c.

Tertium est declaratio quædam facta per Augustinum Spinulam Sanct. Rom. Eccl. Cardinalem anno 1532. Pontificatus Clementis Septimi anno 9. quòd monasterium sancti Modesti non possit cogi ad soluendum decimas pro beneficijs monasterio vnitis, quæ sunt in dominio Regio Neapolis, quando imponuntur decimæ in Regno Neapolitano.

V. EOdem anno millesimo quingentesimo quinto Ciues Aretini in Tuscia ob singularem affectum deuotionis, quem gerebant ad canonicos nostræ congregationis, propter illorum vitam exemplarem, & laudabilem cupientes in eorum ciuitate collegium nostri ordinis ædificari, supplicauerunt Pontifici, vt prioratum s. Petri de Soporio loci Casę nouæ nuncupati, & Dioec. Aretinæ, cum annexa Ecclesia s. Hyppoliti, & Cassiani de Laterina, dictæ Dioec. ab Abbatia de Agnano pendentem nostræ congregationi vniret, donec monasterium in dicta ciuitate construeretur, quo extructo dictus prioratus eidem censeretur vnitus. quod obtinuerunt acceptis literis vnionis eodem anno 1505. 7. Idus Februarij.

Anno

Anno 1506. Generale Capitulum Cremonæ. Rector Generalis Reuerendus Pater Dominus Valerius Vicentinus. Visitatores Dominus Augustinus Papiensis, Dominus Philippus Vercellensis, Dominus Gabriel Mediolanensis, & Dominus Martinus Bergomensis. Anno 1507. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis Reuerendus Pater Dominus Angelus Placentinus. Visitatores Dominus Gabriel Vicentinus, Dominus Hieronymus Venetus, Dominus Constantinus Mediolanensis, & Dominus Alexius Vercellensis.

VI. HOc anno ad contemplationem Ciuitatis Tolentinatis in Piceno Pontifex concessit nostrę congregationi præposituram insignem sancti Caterui dictæ Ciuitatis, Reliquijs Beatorum Caterui Martyris, Septimiæ illius coniugis, & Bassi Martyris eiusdem Caterui discipuli decoratam, quam ante annos quadringentos tenebant monachi ordinis sancti Benedicti, videturq; fuisse membrum Abbatiæ sancti Saluatoris in Episcopatu Reatino, quātum conijcio ex quodam instrumento concessionis sexcentarum Prouinarum (mensuræ agrorum genus id est) terræ in Esino Episcopatu factæ per Abbatem, & monachos sancti Saluatoris dictæ præposituræ s. Caterui anno millesimo sexagesimo secundo, rogato per Bononium publicum notarium. sed quæ conditione, & vicissitudine temporum clericis secularibus fuerat commendata, manentibus nihilominus in ea monachis nonnullis ad sacra facienda, pro quorum victu pauca bona immobilia, redditum annuum ducatorum quindecim per singulos monachos præbentia, fuerant assignata: nam reliqua ad victum necessaria pauperes monachi vel ex nonnullis capellis in eadem præpositura per quosdam laicos institutis, vel ex bonis patrimonialibus, vel ex alijs modis sibi quæritare cogebantur. Obtinebat eo tempore commendam Ioannes Baptista clericus ex familia nobili de Rutilonibus dictæ Ciuitatis. Hic ciuibus rogantibus præposituram liberè in manibus Pontificis resignauit, vt in ea collegium nostræ congregationis erigeretur, cuius votis, & ciuium, ac etiam Rectoris Generalis Pontifex annuens, canonicis Lateranensibus reformandam, & perpetuò habendam concessit, & illorum congregationi vniuit cum omnibus illius bonis, & iuribus, eodem anno 1507. Idibus Octobris: facta monachis facultate manendi extra claustrum in locis decentibus, & sub regulari habitu, & pro illorum victu legata, capellanias, & alia beneficia, vel bona patrimonialia obtinendi, reseruatis eisdem, bonis pro illorum mensa prius assignatis vita durante. quæ omnia ex literis Apostolicis patent. Et ita extincto in memorata præpositura ordine monastico collegium canonicorum sub regimine Præpositi cum communi ciuium lætitia fuit institutum: qui pro Ecclesiæ, & fabricarum monasterij refectione, quę omnes labebantur, duo millia florenorum auri spoponderunt, quibus adiutoribus Ecclesia s. Caterui in nobiliorem formam renouata fuit, & monasterium aliqualiter instauratum.

63. Monast.

HAec verò prępositura curam animarum amplissimam adiunctam habet, quę duas ferè ex tribus partibus Parochianorum Ciuitatis comprehendit, nec non etiam aliam Ecclesiam sanctę Lucię nuncupatam in eadem Ciuitate. Pertinent etiā ad eandem prępositurā sexcentę pluuinę terrę memoratę in Episcopatu Esino, quas ciues quidam Esini à monasterio in Emphyteosim acceperant: super quibus lis grauissima inter prępositum, & canonicos sancti Caterui ex vna, & Communitatem Esinam, quę illas sibi vendicauerat, ex altera sub anno millesimo quingentesimo vigesimo quinto fuit excitata, quæ post varios ambractus, & post tres sententias conformes in Rota Romana ad fauorem canonicorum latas, anno millesimo sexcentesimo sic est composita, vt Esini nouas inuestituras à Prępositο, & canonicis sancti Caterui peterent, singulis 29. annis innouandas, & annuum Canonem certę quantitatis frumenti soluerent, cum alijs clausulis, conditionibus, & pactis, quę in instrumento tractationis eodem anno Romæ vigesima septima Augusti rogato per ..... videri possunt. VII.

In Ecclesia sancti Caterui tria Sanctorum corpora honorificè tumulantur. primum sancti Caterui Martyris Patricij Romani, de genere Præfectorum. secundum sanctæ Septimiæ illius coniugis, quæ Virgo mansit. tertium sancti Bassi Martyris, qui cum esset cæcus à Natiuitate per Beatum Caterium ex peregrinatione Ierosolimitana redeuntem, & per Daunos iter facientem dupliciter illuminatus, pro fide Christi martyrium consummauit. hæc tria corpora condita sunt in arca marmorea, qua anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto reserata, caput Beati Caterui extractum, in theca argentea fuit repositum, vt diebus festis solemnioribus exponeretur.

HOc eodem anno 1506. curante Alphonso primo Ferrariæ Duce concessus fuit congregationi Lateranensi Prioratus antiquus canonicorum regularium sanctæ Trinitatis, in Suburbijs Mutinæ testantibus literis Apostolicis datis sexto calend. Ianuarij Pontificatus Iulij Secundi anno quarto. De quo monasterio Reuerendissimus Dominus Gaspar Silingardus Mutinensis Episcopus in Historia Ecclesiæ Mutinensis, in Vita Alberti de Buschetis Mutinensis Episcopi, sic testatur: *Anno 1260. Aedem sacratissimæ Trinitatis è vico saliceti amotam, in vicum Albereti transtulit, erectamq; canonicis regularibus sub institutis sancti Augustini degentibus assignauit:* Hæc ille, qui cum dicat, dictam Ecclesiam ab illius erectione canonicis Augustinianis assignatam, & nihilominus in Bullis vnionis dicti monasterij cū congregatione Lateranēsi illud monasterium antea canonicorum ordinis D. Marci nuncupetur, alterum è duobus asserendū, aut Historicum ordinem canonicorum regularium Augustinianorum cum ordine D. Marci confudisse: aut dictum monasterium progressu temporis ad manus canonicorum D. Marci deuenisse. vt vt fuerit, illud VIII.

64. Monast.

tempore vnionis, & longè antea canonicis deſtitutum, clericis ſecularibus fuerat commendatum, quod in commendam habebat clericus quidam Caſalenſis nomine Andreas de Papalardis, qui ad fauorem canonicorum regularium Lateranenſium illud reſignauit, reſeruata ſibi penſione annua florenorum auri 450. quæ ſuper bonis Sancti Ioannis in monte Bononiæ, & Sancti Auguſtini Placentiæ fuit aſſignata. in quo monaſterio ſequenti anno, qui fuit M D V I I. canonicorum noſtræ congregationis conuentus fuit conſtitutus, ſiue reſtitutus, qui ad annum vſque 1530. in eo durauit, illo autem anno prætextu muniendæ ciuitatis monaſterium, cum Eccleſia, & omnibus illius fabricis in eodem loco exiſtentibus fuit euerſum; & canonici ad ciuitatem migrare coacti, quos egregius, & nobilis D. Ioannes Franciſcus de Molzis intra domeſticos lares per aliquod temporis ſpatium receptos multis beneficijs, vnà cum religioſiſſima fœmina Domina Catharina illius coniuge cumulauit. Quo anno Eccleſiam Parochialem B.Mariæ de Aſſeribus intra ciuitatem, ad conſtruendum propè illam monaſterium ſub inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis obtinuerunt, dictam Eccleſiam reſignante Venerab. Sacerdote Domino Thoma de Zuthis Rectore, & reſignationem probante Clemente VII. 8. Idus Martij eiuſdem anni 1530. Pontificatus ſui anno 6. propèq; monaſterium ampliſſimum à fundamentis erexerunt; licet temporum difficultatibus nondum cunctis ex partibus abſolutum. Cuius primus fundator fuit R. P. D. Illuminatus de Volpinis Mutinenſis loci Prior, qui etiam fuit Viſitator noſtræ congregationis, qui primum lapidem poſuit anno M D X X X X V. adiuuantibus cæteris monaſterijs, vt tunc in vſu apud noſtros poſitum fuerat: hic fuit optimus Prælatus, de dicto monaſterio, & de tota congregatione ob vitæ inculpatiſſimæ integritatem, & ſingularem in rebus gerendis prudentiam, & dexteritatem optimè meritus. Eccleſiam fundauit, & abſoluit R. P. D. Angelus de Banderis Mutinenſis, monaſterij Abbas (nam per Pium Quintum anno M D L X V I. Abbatiali dignitate fuit decoratum) vir religioſiſſimus, & verè ſimplex, humilitatis, & paupertatis Apoſtolicæ ſingularis amator, cuius vtinam plures ſimiles in diebus noſtris videremus.

Caput trigeſimumoctauum.

De fundatione Præpoſituræ Sancti Vbaldi propè Ciuitatem Eugubinam.

ANno 1508. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R.P. D.Gabriel Vicētinus. Viſitatores D.Germanus Vercellēſis, D. Andreas Mediolanen. D.Ioan. Maria Nouarien. & D. Marcus Venetus. I.
Anno 1509. Capitulum Generale Bononiæ. Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Boſſius Mediolanenſis. Viſitatores D. Gabriel Placentinus, Domnus Ioannes Iacobus Cremonenſis, D. Matthæus Vercellenſis, & D.Fulgentius Regienſis. Anno M D X. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R.P.D.Valerius Vicentinus. Viſitatores D.Franciſcus Placentinus, D.Auguſtinus Papienſis, D.Gabriel Mediolanēſis, & D. Gaſpar Vercellenſis. Anno MDXI. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Angelus Placentinus, Viſitatores D.Io.Ant. Placentinus, D.Donatus Mediolanen. D.Germanus Vercellenſis, & D.Ioannes Maria Nouarienſis. Hic annus memoria dignus extitit ob fundationem Præpoſituræ, ac monaſterij in honorem Sancti Vbaldi Epiſcopi Eugubini, & canonici regularis, in cliuo montis eidem Ciuitati Eugubinæ imminentis, in quo loco iam ab annis quadringentis, & amplius ſacratiſſima illius pignora miraculis coruſcant. Huius autem collegij fundationem, & inſtitutionem explicaturi, paulò altiùs ob ſancti viri reuerentiam, & honorem, ipſam narrationem exordiemur. Nam cum Beatiſſimus Præſul Vbaldus Eugubinus Epiſcopus ex canonico regulari, & Priore Cathedralis Eugubinæ ss. Mariani, & Iacobi, poſt acceptas in Portuenſi apud Rauennam cœnobio conſtitutiones per Paſchalem II. probatas, & per ven. Petrum de Honeſtis compilatas, poſt reformatum, & inſtauratum in eadem Eccleſia Eugubina canonicum inſtitutum propè collapſum, necnon prædictas conſtitutiones inter canonicos vſui demandatas, ad Pontificalis dignitatis gratiam euectus, poſt huius vitæ ſanctiſſimum decurſum, & multa miracula patrata, de terreni corporis ergaſtulo ad cœleſtis regni gloriam commigraſſet, ſacris reliquijs per Epiſcopos Callienſem, & Peruſinum, qui ad illius funus curandum accurrerant, ritu ſolemni Eccleſiæ in Arca ſanctorum Mariani, & Iacobi tumulatis, ipſoque per Cœleſtinum Tertium curante R. P. Bentiuolio Eugubino Epiſcopo anno M C X C I I. inter Sanctos relato, idem Epiſcopus illius corpus, quod per annos triginta quatuor in dicto Sanctorum Mariani, & Iacobi ſepulchro iacuerat, anno 1194. integrum, illæſum, & palpabile repertum,

in

in montem, ad cuius radices ipsa ciuitas paulatim consurgit, in oratorio illius nomini erecto transferendum curauit: ad quem locum ob innumera beneficia, & miracula, quæ Deus ad famuli sui preces ad salutem gentium assiduè operatur, confluunt cateruatim populi innumeri non solùm ex propinquis ciuitatibus, verùm etiam ex alijs remotissimis Italiæ prouincijs, & externis etiam regionibus vndequaque. Huius sancti viri gesta quamplures autores literis mandauerunt, quorum tamen præcipui fuerunt B. Thebaldus ipsius Vbaldi Sinchronos, conterraneus, & in Episcopatu primus successor in vita ipsius sancti Vbaldi, quam ad Fridericum I. Imperatorem destinauit, necnon Ven. Pr. D. Iordanus Canonicæ Castellanæ tunc regularis, Prior, ex quibus D. Augustinus Ticinensis, & D. Stephanus Cremonensis, tandemq; D. Carolus Vicentinus nūc loci Præpositus acceperunt.

II. HIs itaque de Beato Vbaldo præmissis, quod ad Ecclesiam, & monasterium nunc attinet, ipsa Beati Vbaldi Ecclesia ex tempore translationis sacrarum reliquiarum vsque ad annum 1512, neque collegiata, neque parochialis fuerat, nec vllos habens redditus agrorum, aut aliarum quarumcunque rerum, sed sola sacrorum pignorum præsentia, & populorum deuotione celebris, in qua frequentes a fidelibus oblationes, & eleemosynæ fiebant, quæ ad summam centum circiter ducatorum per annos singulos ascendere solebant: quas Episcopus, & canonici cathedrales ex quadam consuetudine, ac forsan præter intentionem offerentium, qui ex illis diuini cultus augmentum, & loci ornatum prætendebant, inter se diuidere consueuerant. Nam de porrigentibus manus adiutrices ad dictam Ecclesiam instaurandam, & de frequentia miraculorum ad Beati viri preces in eadem patratorum sequentes Sixti Quarti literæ anno septimo sui Pontificatus emanatæ sic testantur, licèt quoad indulgentias porrigētibus manus adiutrices concessas, generali quodam decreto per Pium Quintum abrogatæ.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei vniuersis Christi fidelibus præsentes literas inspecturis. salutem, & Apostolicam benedictionem. Ante thronum Diuinæ Maiestatis fideles Christi sanctorum pijs adiuti suffragijs, ad illorum celebranda festiua solemnia eò feruentiùs debent incitari, quò talium patronorum fulciti præsidijs potiora retributionis præmia valeant promereri. Vnde nos more pastoris vigilis oues nostræ curæ commissas, quas cupimus in suprema patria collocari, ad eorundem sanctorum libenter trahimus obsequia, vt ipsos in conspectu Domini deuota veneratione collaudent. Cupientes igitur, vt Ecclesia Beati Vbaldi confessoris Eugubina, ad quam, vt accepimus, propter diuersa miracula, quæ Saluator noster meritis, & intercessione ipsius Beati Vbaldi ibidem operari dignatus est, & operatur in dies, ex diuersis circumuicinorum, & aliorum locorum partibus populi multitudo confluere solita est, congruis frequentetur honoribus, ac fideles Christi eò libentiùs deuotionis causa confluant ad eandem, & pro illius structurarum, ædificiorum, & ornamentorum Ecclesiasticorum instauratione, conseruatione, & augmenta manus promptiùs porrigant adiutrices, quò ex hoc ibidem dono cœlestis gratiæ vberius conspexerint se refectas, de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius autoritate confisi, omnibus, & singulis Christi fidelibus verè pœnitentibus, & confessis, vndecunque etiam venientibus, qui Ecclesiam Beati Vbaldi huiusmodi in dicta eius festiuitate à primis Vesperis vsque ad secundas Vesperas inclusiuè visitauerint annuatim, ac ad præmissa manus porrexerint adiutrices, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer concedimus, & elargimur. Et nihilominus, vt tunc visitantes ipsi conscientiæ pacem, & animarum salutem Deo propitio faciliùs consequi valeant, Venerabili Fratri Leonardo Griso moderno, qui Secretarius noster existit, ac pro tempore existenti Episcopo Eugubino, vel in eius in spiritualibus Vicario Generali idoneos presbyteros seculares, & ordinum quorumcunque regulares, de quibus, & quot sibi videbitur, qui visitantium, & confiteri volentium, vndecumque sint, tunc confessiones audire, illisque diligenter auditis vota quæcunque, si quæ emiserint, in alia pietatis opera commutare, & eis pro commissis per eos excessibus, delictis, & peccatis, dummodo illa, ac vota huiusmodi talia non fuerint, propter quæ Sedes Apostolica esset meritò consulenda, debitam absolutionem in forma Ecclesiæ impendere, ac pœnitentiam salutarem iniungere valeant, in confessores autoritate nostra deputandi, harum serie concedimus facultatem. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. præsentibus perpetuò valituris.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1478. 3. *nonas Iunij, Pontificatus nostri anno* 7. *Gratis de mandato Domini Papæ N. de Gottificilis, G. de Fuentes, L. Grifus, G. Gallettus.*

CVm autem sub Pontificatu Iulij II. Franciscus de Ruuere Dux Vrbinatū, & Pontificis ex fratre nepos ob admissum homicidium in Franciscum Cardinalem Alidosium, spontè fuisset in Castro S. Angeli constitutus, & Pōtifex morbo repentino correptus à medicis desperatus, Elizabetha memorati Francisci Conthoralis, & Eleonora socrus, eidem Francisco timentes, votum vouerunt, si Deus Pontificem incolumem reddidisset, apud Ecclesiam S. Vbaldi Collegium canonicorum regul. Lateranen. erigere, & de bonis proprijs pro conuenienti canonicorū numero ibidē statuendo dotare. quapropter à Pontifice sanitati restituto facultatem præfatum collegiū, siue monasteriū erigendi, & cōuentū canonicorū in eo statuēdi, supplices petierūt, ac etiā obtinuerunt: nam ad illorum preces idem Pontifex sequentes literas dedit, tū ipsam erigendi monasterij III.

facultatem, tum etiam causas erectionis sic declarantes.

Iulius Episcopus seruus seruorum Dei Dilecto filio Antonio de Vrbanis canonico Ecclesiæ Vrbinatensis salutem, & Apostolicam benedictionem. Eximiæ deuotionis affectus, quem dilectus filius nobilis vir Franciscus de la Ruuere Dux, & dilectæ in Christo filiæ nobiles mulieres Elizabeth Feltriæ de Gonzaga ipsius Francisci Conthoralis, ac Elionora de Ruuere, etiam de Gonzaga Ducissæ Vrbini ad nos, & Romanam gerunt Ecclesiam, promeretur, vt eorum pijs desiderijs, illis præsertim, quæ diuini cultus augmentum, Religionis propagationem conspiciunt, quantum cum Deo possumus fauorabiliter annuamus. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte Francisci Ducis, & Elizabeth, & Elionoræ Ducissarum prædictarum petitio continebat. Quòd cum superioribus diebus nos graui, & periculosa premeremur infirmitate, ipsi Dux, & Ducissa nostram incolumitatem summoperè desiderantes, ob singularem deuotionem, quam ad Beatum Vbaldum Episcopum, & confessorem, qui dum in humanis ageret, Ordinem sancti Augustini canonicorum regularium professus erat, & cuius corpus pluribus miraculis fulgens in quadam Ecclesia, seu Oratorio extra Ciuitatem Eugubinam in temporali dominio ipsius Ducis sita, seu sito reconditum existit, vt valetudinem recuperaremus, vouerunt, & promiserunt, Ecclesiam sancti Vbaldi, seu Oratorium, vt dictum corpus maiori deuotione veneraretur, de licentia nostra electis, & deputatis ad hoc aliquibus probatæ, & exemplaris vitæ Religiosis eidem Ecclesiæ sancti Vbaldi in diuinis deseruituris, ampliare, ac decorare, ac de bonis eis à Deo collatis competenter dotare: cupimusque votum prædictum adimplere, & apud eandem Ecclesiam sancti Vbaldi vnum monasterium dicti ordinis congregationis Lateranensis, & in illo vnam Præposituram pro vno Præposito, & canonicis eorundem ordinis, & congregationis inibi in diuinis deseruituris erigi, & institui. Quare pro parte tam Francisci Ducis, qui gentium armorum ad nostram, & dictæ Romanæ Ecclesiæ stipendia militantium Generalis Capitaneus, & secundum carnem nepos noster existit, & Ducissarum prædictorum, quàm dilectorum filiorum vniuersorum ciuium, & habitatorum dictæ Ciuitatis, asserentium, dictam Ecclesiam sancti Vbaldi nullos alios redditus, siue alia bona immobilia, præter certas eleemosynas, quas Christi fideles illarum partium ad ipsam Ecclesiam sancti Vbaldi confluentes pro illius conseruatione piè erogant, & quas Venerabilis frater noster modernus Episcopus, & dilecti filij Capitulum Eugubinum, contra voluntatem illas erogantium, vt verisimiliter creditur, inter se diuidunt, habere, ac dictum Episcopum à dicta Ciuitate absentem existere, & Capitulum præfatum ex eleemosynis huiusmodi vltra summam duodecim ducatorum auri annuatim non percipere, nobis fuit humiliter supplicatum, vt apud dictam Ecclesiam sancti Vbaldi vnum monasterium Ordinis, & congregationis prædictorum per Præpositum annualem, iuxta eorundem ordinis, & congregationis regularia instituta regendum, & gubernandum, & in eo vnam Præposituram pro vno Præposito, & Canonicis dictorum ordinis, & congregationis inibi in decenti numero, iuxta prouidam ordinationem per easdem Ducissas cum consilio dictorum Capituli, & aliquorum proborum virorum dicti ordinis professorum faciendum, instituendum, cum campanili humili, campana, dormitorio, refectorio, hortis, & hortalitijs, ac alijs officinis necessarijs, sub inuocatione eiusdem sancti Vbaldi, ad Dei laudem, & gloriam, & ipsius sancti Vbaldi honorem, & reuerentiam erigere, & instituere, ac illi sic erecto pro eius dote omnia, & singula bona mobilia, & immobilia per easdem Ducissas, & alios Christi fideles hactenus concessa, & in posterum concedenda perpetuò applicare, & appropriare, aliásque in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui diuini cultus augmentum, & religionis dilatationem, nostris potissimè temporibus, sinceris desideramus affectibus, Ducem, et Ducissas, ac ciues, et habitatores præfatos, et eorum singulos à quibusuis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, et pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existant, ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absoluentes, et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus apud dictam Ecclesiam sancti Vbaldi vnum monasterium ordinis, et congregationis prædictorum per Præpositum annualem iuxta regularia instituta prædicta, ut præfertur regendum, et gubernandum, et in eo vnam præposituram cum campanili humili, campana, dormitorio, refectorio, hortis hortalitijs, et alijs officinis necessarijs pro vsu, & habitatione perpetuis vnius Præpositi, canonicorum dictorum ordinis, et congregationis inibi in decenti numero iuxta prouidam ordinationem præfatarum Ducissarum, cum consilio dictorum capituli, et aliquorum eiusdem ordinis professorum, ut præfertur, faciendam, instituendam sub dicta inuocatione, si ad hoc dictorum Capituli expressus accesserit assensus erigere, et instituere, ac illi sic erecto omnia, et singula mobilia, et immobilia bona per Ducissas et alios Christi fideles præfatos, ut præfertur, concessa, et concedenda perpetuò applicare, et appropriare; ac quod de cætero perpetuis futuris temporibus eleemosyna, et alia pia suffragia Ecclesiæ monasterij huiusmodi per Christi fideles largienda, in reparationem, manutentionem, et conseruationem monasterij, et Ecclesiæ prædictorum, necnon sustentationem canonicorum, et aliarum personarum in eo pro tempore degentium conuerti debeant, nec desuper

per

per Episcopum Eugubinum pro tempore existentem, aut Capitulum prefatos, seu quoscunque alios, quauis autoritate fungentes impedire possint, statuere, & ordinare autoritate nostra procures. Nos enim eidem monasterio, postquam erectum fuerit, vt præfertur, ac Preposito canonicis, & alijs personis in eo pro tempore degentibus, vt omnibus, & singulis priuilegijs, gratijs, prærogatiuis, exemptionibus, fauoribus, & indultis, quibus alia monasteria, ac Prepositi, canonici, & aliæ personæ eorundem ordinis, & congregationis in genere, vel in specie vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, potiri, & gaudere possint, autoritate Apostolica, tenore præsentium, de speciali gratia indulgemus, iure parochialis Ecclesiæ, & cuiuslibet alterius in omnibus semper saluo. non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac ordinis, & congregationis prædictorum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo duodecimo, decimo Calend. Augusti, Pontificatus nostri anno nono.

IV. SEd præter literas Pontificias, dum huius monasterij fundationē diligentiùs peruestigarē alias literas offendi in nostro Archiuo Romano Pacis prædictarū Ducissarum, cuidam Cardinali pro dicta facultate impetranda directas, quæ quoniam rei gestæ seriem, & ordinem abundantiùs explicant, non importunè addendas existimaui. sunt autem huiusmodi.

Reuerendiss. & clemētiss. Domine. Extra Ciuitatem nostrā Eugubinam Ecclesia est sub vocabulo S. Vbaldi, non collegiata, neque parochialis, sed potius oratorium carens omninò redditibus agrorum, aut domorum, vel alicuius stabilis proprietatis: sed famosa deuotionē populorum, & ob id frequētis eleemosynis, quæ communiter ascendere dicūtur ad summā censū ducatorum, & percipiuntur ab Episcopatu, cuius iurisdictionis est dicta Ecclesia, seu oratorium, ex antiqua consuetudine, & fortassis aliqua pars ipsarum eleemosynarum peruenit ad manus canonicorum Ecclesiæ cathedralis Eugubinæ; præter intentionem eorum, qui manus porrigunt adiutrices, quorum animus esset, vt eleemosynæ suæ conuerterentur in augmentum cultus diuini, & ornamentum loci. Ex parte dictarum eleemosynarum mercede conducuntur, qui in diuinis seruiunt prædictæ Ecclesiæ, siue oratorio, in quo requiescit venerabile corpus S. Vbaldi Episcopi Eugubini, celebre virtutibus, miraculis, & deuotione non solùm apud Eugubinos, sed apud omnes circumiacentes populos, & prouincias: quamuis prædictum corpus minus reuereatur, religiosèq; habeatur, quàm pro ipsius sanctitate, & populorum deuotione, vt potè quod gubernetur per manus mercenariorum, & à possessoribus dictæ Ecclesiæ nihil quæratur, nisi lucrum, neglecto cultu diuino, qui pro loci sanctimonia frequentissimus ibidem, & diligentissimus esse deberet. Quæ res etsi molesta esset vniuersæ Ciuitati Eugubinæ, tamen hactenus tolerata est: quoniam Deus nullum adhuc caput, & autorem reformationis dictæ Ecclesiæ excitauerat, nunc verò indignitate rei, ac loci sanctimonia, & deuotione erga sanctum Vbaldum, zeloque religionis, & maximè vicino periculo Sanctissimi D. N. permotæ, voto vouimus, Deo dante, fructus, ac redditus stabiles eidem Ecclesiæ applicare, & procurare, quantum in nobis erit, vt in ea per Sedem Apostolicam instituantur Religiosi bonæ, probatæ, & exemplaris vitæ, qui locum reforment, & ibidem cum Dei honore, religionis, & diuini cultus incremento, & condigna præfati corporis veneratione in diuinis seruiant. Inter cæteras autem religiones peculiari deuotione motæ delegimus venerabilem congregationem Lateranensium canonicorum regularium ordinis sancti Augustini, virorum optimæ, & exemplaris vitæ, quos in dicta Ecclesia institui optamus, tum ob ipsorum probitatem, & laudabilem vitam, tum quia existimauimus, præfatam congregationem Diuo Vbaldo forè gratiorem: quoniam dum in humanis ageret, ante dignitatem Episcopalem canonicus fuerit regularis, in Portuensi ipsorum monasterio apud Rauennam educatus, & ex monasterio canonicorum regularium pariter assumptus fuerit ad gradum Episcopalem. Vt autem res effectum suum commodiùs, & cum omni satisfactione sortiatur, quæsiuimus ab moderno Episcopo Eugubino consensum huius reformationis, & nouæ canonicorum institutionis, qui perspecta rei honestate, & diuini cultus augmento inde proueniente, insuper consideratis probitatem instituendæ religionis, & ornamentum Ciuitatis nostræ Eugubinæ inde secuturum, additamento huius insignis religionis libentissimè assensus est, paratusque est cedere ad effectum huius reformationis, & institutionis dictorum canonicorum, omni iuri, & actioni, & iurisdictioni sibi quomodolibet in dicta Ecclesia competenti.

Insuper explorare voluimus super hac re voluntatem Ciuitatis Eugubinæ, remque proponi fecimus in publico Ciuitatis Consilio, in quo omnes cōmuni omniū consensu, ne vno quidē discrepante, rem laudauerunt, comprobauerūt, perficiq; petierunt, cū magna erga nos gratiarum actione, quæ talem prouinciam sumeremus, vt videretur Sanctus Vbaldus in corde omnium Eugubinorum causam suam agere, affirmantibus omnibus, nihil vnquam apud Eugubinos tanto consensu publicè decretum fuisse, vt apparet per copiam supplicationis dictæ Ciuitatis inclusam. Confirmato igitur animo nostro consensu Episcopi, & Ciuitatis, decreuimus rem accelerare, ne Diuo Vbaldo seriores gratias, compotes voti effectu, pro salute Sanctissimi D. N. agere videremur. Nostra itaque intentionis est, in dicta Ecclesia monasterium ædificari procurare, honestosque redditus rerum stabilium pro sustentatione religiosorum, qui ibi Deo seruient, quàmprimum nobis commodum erit, & quàm citiùs fieri poterit, eidem applicare. Verùm, vt securæ esse possimus, quòd perpetuis temporibus non deficiat cultus diuinus in dicta Ecclesia instituendus, & quòd redditus per nos,

vel alias personas applicandi præfatæ Ecclesiæ, non distrahantur, sicut hactenus distractæ sunt eleemosynæ eiusdem loci, sed conuertantur in vsum, & sustentationem religiosorum, qui Deo ibidem seruiũt, & ornamentum, structuramque loci. Supplicamus primùm, vt dicta Ecclesia, si fieri poterit, in monasterium ordinis canonicorum regularium sancti Augustini erigatur: quod si aliquibus rationibus impetrari non posset, petimus erigi in Præposituram, quod est canonicis regularibus consuetum: vel saltem in Prioratum, quod vltimo loco relinquatur, in euentum quò Præpositura, quod non credimus, etiam non obtineatur. Deinde vt Ecclesia sancti Vbaldi in monasterium, vel Præposituram, aut Prioratum sic erecta tenore eorundem literarum cum omnibus iuribus, & pertinentijs, ac fructibus, & omnibus redditibus tam præsentibus, quàm futuris per nos, & quascunq; alias personas dictæ Ecclesiæ donandis vniatur de præsenti per Sedem Apostolicam, & perpetuò incorporetur Venerabili Congregationi Lateranensi canonicorum regularium ordinis sancti Augustini, per ipsos regenda, gubernanda, & administranda in spiritualibus, & temporalibus iuxta morem, & consuetudinem aliorum monasteriorum, Præpositurarum, & Prioratuum, ac quorumcunque beneficiorum eidem congregationi perpetuò vnitorum.

Interim autem, donec applicatio fiat, dictorum redditunm, quam vt supra diximus, facere promittimus, quàm citius fieri poterit, pollicemur, ac promittimus sustentare ex nostris proprijs redditibus in omnibus rebus necessarijs, & præfatæ religioni consuetis, prædictos canonicos de præsenti in dicta Ecclesia deputandos, qui præsint faciendæ fabricæ, & instaurando cultui diuino. Et vt magis securæ simus, quòd intentio nostra in omnibus impleatur, ne fortè in hoc principio reformationis propter mutationem Priorum, & Rectorum apud dictam congregationem consuetam aliquid fiat, quod menti, & animo nostro penitus non respondeat: sed vt in dies magis ad hoc laudabile opus accendamur, confisæ de probitate, & virtutibus, ac singulari in nos beneuolentia Ven. Patris Domni Hyppoliti Ferrariensis canonici prædictæ congregationis, petimus, & supplicamus, ipsum Domnum Hyppolitum in literis Apostolicis desuper expediendis declarari perpetuum Abbatem, siue Præpositum, aut Priorem, vel Rectorem ad ipsius vitam Ecclesiæ sancti Vbaldi sic reformandæ & vniendæ, cum hoc, quòd in omnibus alijs rebus subiectus sit cõstitutionibus, ordinationibus, consuetudinibus, visitationi, vitæ, & moribus dictæ congregationis, eatque singulis annis ad Capitulũ Generale præfatæ congr. et in eo accipiat socios, et conuentum more cæterorum Rectorum. quod à nobis petitur ad commodum, et beneficium præfatæ congr. ne fortè per mutationem Rectorum in aliquo offendatur, aut retardetur hæc nostra erga ipsam congr. intentio, et dispositio. Post mortem uerò ipsius D. Hyppoliti contentæ sumus, vt in dicta Ecclesia, et monasterio fiant Priores annui, et mutabiles, ad arbitrium Capituli Generalis dictę congregationis iuxta consuetudinem in alijs eorum locis obseruari solitam, et ita expressè decernatur per literas Apostolicas desuper expediendas.

PRædictis itaque literis Apostolicis obtentis, ac- V.
cedente insuper expresso consensu Episcopi, & Capituli Eugubini, ad quos Ecclesia spectabat, missus est anno sequenti à Rectore Generali Ven. Pater D. Hyppolitus Ferrariensis cum quinque alijs canonicis, qui nomine congregationis ipsius Ecclesiæ corporalem possessionem apprehendit: & tunc monasterium pro loco satis amplum, & pulchrum ædificari cœptum, quod partim dictarum Ducissarum largitionibus, partim piorũ eleemosynis post aliquot annos absolutum quidem fuit: cæterùm vix aliquot redditibus dotatum, præter Ecclesiam parochialem sancti Martini cum annexa sanctæ Mariæ de Margilla, quam ad preces ipsorum Francisci Ducis, & Ducissarum cum illius bonis, & iuribus Leo X. anno 1513. & Pontificatus sui primo, 3. Idus Augusti prædicto monasterio sic erecto vniuit. Quocirca monasterium præter piorum oblationes paucissimos habet prouentus: & ita pauci canonici in eò degunt, qui de communibus contributionibus congregationis ob sancti reuerentiam frequenter aluntur.

Corpus s. Vbaldi in arca marmorea super aram maximam ferreis cratibus, & repagulis fortissimis obserrata custoditur, ex omni parte integrũ, & palpabile, quod ipse testis oculatus, Deo concedente, vidi, & palpaui. Huius autem Sancti virtus in fugãdis nequã spiritibus ab obsessis potissimùm elucet.

Caput trigesimumnonum.

De vnione Venerabilis Canonicæ Sancti Frigdiani Lucensis, & decem Prioratuum illi subiectorum cum congregatione Lateranensi.

ANno MDXIII. quo generalia no- I.
stræ congregationis Comitia sũt habita Placentiæ, ac in eis electi Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Mediolanensis, & Visitatores D. Fulgentius Regiensis, D. Gregorius Mortariensis, D. Ioannes Iacobus Cremonensis, & D. Timotheus Papiensis, Iulius II. ex hac vita migrat, die 21. Februarij, & in eius locũ eligitur Io. Mediceus Cardinalis, qui Leo X. est nũcupatus, qui de manibus Matthæi Bossi tũc Abbatis Fesulani Cardinalatus insignia susceperat, vt supra cap. 11. præmisimus. Hic Pontifex Generale Concilium Lateranense sub Iulio II. inchoatum prosecutus absoluit an. 1517. cui Concilio interfuit ex canonicis nostræ congr. R. P. D. Theseus Ambrosius Papiẽsis, ex Comitibus Albonesij, quem Albonesij Regulum vocat Genebrardus in Chronologia sub anno 1515. Hic iubente Cardinali sanctæ Crucis in Ierusalẽ Missam, siue Liturgiã Chaldæorum Latinã reddidit, quã Conciliũ admisit, & Chaldæis in Cõcilio præsẽtibus, celebrãdã permisit; neq. n. prius id

eis

eis concedere voluit, quàm intellexisset, quibusnam verbis, ac ritibus sacrum munus perficerent. Idem Leone Pontifice præcipiente Eliam filium Abrami Petri Antiocheni, & Maronitarum Patriarchæ Nuntium linguam latinam docendum suscepit in canonica Sanctæ Mariæ Pacis. ex eodem Autore in suo libro Introductorio in linguam Chaldaicam, Syriacam, & Armenicam pag. 14. & 78. Hoc eodem anno Leo Decimus indulsit, vt monasteria existentia in locis extra ciuitates, & oppida minus tutis, & à ciuitatibus, & habitatione hominum remotis, intra ciuitates, & oppida transferre possent, remanente aliquo canonico in antiquis monasterijs ad curam animarum exercendam, & qui eisdem in Diuinis deseruirent. datæ sunt literæ Apostolicæ die 24. Septembris anni 1513. quarum exemplum habetur in Archiuo Pacis Romæ in quodam libro antiquo, cuius est titulus. *Registrum Bullarum, & quittantiarum inceptarum anno* 1507.

Anno 1514. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Valerius Vicentinus. Visitatores D. Franciscus Placentinus, D. Gabriel Mediolanensis, D. Gaspar Vercellensis, & D. Augustinus Ticinensis. Anno MDXV. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Albertus Veronensis. Visitatores D. Gregorius Placentinus, D. Ioannes Maria Vercellensis, D. Michael Vicentinus, & D. Seuerinus Mediolanensis. Anno 1516. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R. P. D. Germanus Vercellensis. Visitatores D. Ioannes Maria Nouariensis, D. Theodorus Placentinus. hic fuit vir singularis probitatis, D. Gaspar Mediolanensis, & D. Agapitus Vicentinus.

II. ANno 1517. Generale Capitulum Placentiæ. Rector Generalis R. P. D. Franciscus Placentinus. Visitatores D. Ioannes Iacobus Cremonensis, D. Timotheus Papiensis, D. Petrus Martyr Mediolanensis, & D. Ludouicus Sa-

66. Monast. lodiensis, Hoc anno Prior, & canonici S. Frigdiani Lucensis, videntes ipsorum congregationem numero monasteriorum, & canonicorum, & tam in spiritualibus, quàm in temporalibus valdè inclinatam, timentes ne monasterium cum suis membris, deficiente disciplina regulari, vel secularibus commendaretur, vel ad alios ordines transiret, quod quibusdam præcipuis collegijs dictæ congregationis ante aliquos annos iam contigerat, vt S. Martini Senarum, S. Saluatoris, S. Cyti, & S. Marci in Episcopatu Ferrariensi: vel tandem in Canonicam secularem conuerteretur, quod alteri monasterio insigni s. Michaelis dictæ Ciuitatis Lucensis tunc contigerat, quem Leo X. ex monasterio canonicorum regularium ordinis S. Augustini in canonicam secularem mutauerat, dictum s. Frigdiani monasterium cum sibi subiectis, & annexis Prioratibus, qui per eosdem canonicos regebantur, vnanimes nostræ Lateranensi tradere, & in nostram Societatem sub certis quibusdam conditionibus inter partes firmatis, vnire decreuerunt, quarum vna extitit, vt Ven. P. D. Gerardus monasterij Prior vitâ durante dignitatem, & titulum Prioratus retineret. Secũda vt numerus viginti octo canonicorum, computatis antiquis loci canonicis, per nostros Lateranenses in eodem monasterio suppleretur, itaut deficientibus antiquis recentes ex Lateranensibus adderentur. Tertia vt Lateranenses ad dictum monasterium accedentes, non solùm in habitu interno, qui in vtrisq; idem erat, verùm etiam in externo prædictis antiquis canonicis in omnibus, & per omnia seipsos cõformarent: & similiter Prior ex Lateranensibus eidem antiquo s. Frigdiani Priori subrogandus, habitum Priorum antiquorum assumeret, videlicet cappam Episcopalem, cum annulo, Mitra, & Baculo; & Missas, ac vesperas diebus solitis in Pontificalibus celebraret, & populo solemniter benediceret, secundum antiqua priuilegia Priorum s. Frigdiani. Quarta, vt quibus antiquis canonicis minimè placuisset in Lateranensium Societate manere, in locis decentibus, vel in alijs membris monasterij extra illud degere concederetur, quibus certa pensio annua super bonis non solùm s. Frigdiani, sed etiam aliorum monasteriorum congregationis Lateranensis constitueretur. Et aliæ, quæ leguntur in literis vnionis, quibus Leo X. præfatum monasterium cum omnibus illius membris, iuribus, priuilegijs, & pertinentijs eidem Lateranensi congregationi vniuit, sub prædictis conditionibus inter partes firmatis, quæ literæ hoc anno 1517. tertio Idus Octobris sunt datæ apud Cornetum. In quibus quidem literis specialiter notanda sunt illa verba, quæ de habitu per Priorem, & canonicos Lateranenses, in dicto monasterio commorantes ferendo sic præceptiuè disponunt. *Quodq; tam moderni monasterij sancti Frigdiani, quàm eiusdem congregationis canonici in monasterio huiusmodi residentes, in habitu proprio, absque cappino, etiam in Ecclesia, Choro, Refectorio, & Capitulo, ac alijs locis publicis dicti monasterij, & extra monasterium, quando processionaliter incedent, cum superpelliceo, seu cotta, & capputio supra cappas, seu mantellos, in ordine clericali, cum etiam in alijs literis Apostolicis expressum fuerit, quod essentialiter sint clerici, & inter se conformiter incedere: necnon Priores in dicto monasterio post obitum ipsius Gerardi per dictam congregationem pro tempore deputandi, quandiu ibidem resederint, illum, quem dictus Gerardus, & alij eiusdem monasterij Priores prædecessores habitum gestare consueuerant, videlicet cappam, seu mantellum Episcopalem cum capputio, gestare debeant, annuloq;, baculo, & Mitra Pontificalibus solitis diebus celebrando, etiam populo benedicendo, vti possint, &c.*

POrroin dicta vnione sequentes Prioratus antiquæ congregationis s. Frigdiani tanquam illius membra cum suo capite nostræ Lateranensi familiæ sunt vniti. Primus ipse Prioratus s. Frigdianis conuentualis, & Parochialis, caput totius congregationis, cuius Prior in multis authenticis scripturis vocatur Prior Generalis totius congregatio- III.

nis

nis S. Frigdiani, qui tempore dictæ vnionis erat Ven. Pt. D. Gerardus de Cagnolis.

Secundus Prioratus S. Frigdiani de Saccis in Ciuitate Bononiensi, qui antiquitùs erat conuentualis, in quo residebant studentes dictæ congregat. qui Bononiam mittebantur, causa studiorum: nunc autem nullus ibi residet. illum tunc tenebat D. Io. Antonius de Palanzano.

Tertius S. Saluatoris in Mustiolo, siue Mustolio in Ciuitate Lucana, in quo manebat Prior manualis nomine D. Leonardus Petri, cum quatuor canonicis, sicut etiam nunc resident. estq; Prioratus parochialis.

Quartus s. Leonardi de Burgis muratis intra eandem Ciuitatē parochialis, quē tenebat D. Benedictus Baptistæ, vbi nunc etiā manet vnus canonicus.

Quintus ss. Quirici, & Iulitæ Castri Casij in Episcopatu Bononiensi, parochialis, vbi manebat Prior nomine D. Deodatus de Luchesinis. manet nunc etiam Prior manualis cum duobus canonicis.

Sextus ss. Stephani, & Laurentij in eodem Castro Casij, quem regebat D. Philippus Blasij. nunc manet ibi vnus canonicus, & quandoque regitur per clericos seculares, estq; parochialis.

Septimus s. Andreæ de Carana parochialis, & cōuētualis, antiquus, vt patet ex literis Eugenij III. Priori, & Fratribus dicti monasterij directis, quem tempore vnionis tenebat D. Martinus de Castigliono, vbi nunc etiam manet Prior cum duobus canonicis, qui Ordinariam iurisdictionem in clericos, & laicos oppidi, & vallis Corrariæ, tanquam Vicarius Prioris s. Frigdiani Lucensis exercet.

Octauus s. Bartholomæi de Colonata parochialis, quem regebat D. Franciscus de Virguleta; nunc regitur per clericos seculares.

Nonus s. Petri de Auentia, quem tenebat D. Blasius Antonij de Mutina, & est parochialis: regitur nunc per canonicos, vel sacerdotes seculares ad beneplacitum Prioris s. Frigdiani, sicut etiam præcedens.

Decimus s. Michaëlis de Gragnano parochialis, quem regebat Matthæus Franchi de s. Terentio. nunc similiter regitur per clericos regulares, vel seculares ad beneplacitum Prioris s. Frigdiani.

Vndecimus s. Mariæ Magdalenæ oppidi Castri Franchi, qui olim erat formale monasterium, vt ex literis collationum, & alijs supra hoc libro cap. 7. relatis liquet, cuius Prior vocabatur D. Marcus. nunc manet in eo Vicarius nomine Prioris s. Frigdiani. Qui omnes Prioratus illorum Prioribus spontè, ac liberè consentientibus memoratæ congregationi Lateranensi fuerunt vniti, non solùm in genere, sed etiam in specie, & sub proprijs vocabulis, & nominibus expressis in literis vnionis eiusdē

IV. DE monasterio s. Frigdiani necnon etiam de tota congregatione, singulisq; illius monasterijs ex instituto multa in 2. libro, cap. 45. tradidimus, Longum autem nimis, & laboriosum esset omnes viros illustres ex illo profectos sigillatim percensere. Nam præter Beatum Frigdianum Lucensem Antistitem, & illius primum fundatorem, ex collegio s. Frigdiani prodijt in primis Lucius II. Romanus Pontifex, quem Onuphrius s. Lateranensis Basilicæ canonicum fuisse testatur, quod nostram sententiam non infirmat, sed potiùs multò magis confirmat, cum s. Frigdiani canonici ijdem essent, qui & Lateranenses, ipsiq; Lateranenses ex s. Frigdiani capitulo potissimum accepti, vt diplomatibus Pontificijs in sequenti capite probatum relinquemus; & supra lib. 2. cap. 45. & in hoc 3. lib. cap. 4. non semel monuimus. Quod etiam de illius canonica professione in monasterio Bononiensi Rhenano recentiores nonnulli scribunt, infra cap. 52. apocryphum ostendemus. Prodierunt etiam quinque dignissimi Sanctæ Romanæ Eccle. Cardinales videlicet. primus D. Vbaldus de Caccianemicis eiusdem Lucij II. nepos, & presbyter Cardinalis sanctæ Crucis in Ierusalem ab Eugenio III. creatus. hunc falsò quidam monasterio s. Mariæ Rhenano ascribere nituntur. quomodo enim id verum esse potest, cum ipse Lucius II. Eugenij prædecessor immediatus Cardinalem s. Crucis in Ierusalem non nisi ex illius, vel sancti Frigdiani capitulo sumendum statuisset. Secundus D. Hieronymus ex canonico s. Frigdiani Diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ Nouæ per Alexandrum III. ordinatus, qui fuit vir magnæ autoritatis, & singularis probitatis. Tertius D. Arduinus ex canonico s. Frigdiani Diaconus s. Mariæ Nouæ ab eodem Alexandro Tertio creatus. Quartus D. Bernardus ex canonico sancti Frigdiani creatus Diaconus sanctæ Mariæ Nouæ à Clemente Tertio. Quintus D. Leo de Brancalernibus Romanus ex canonico sancti Frigdiani Diaconus sanctæ Luciæ, deinde presbyter Cardinalis sanctæ Crucis in Ierusalem creatus ab Innocentio Tertio, & alij multi, quorum nomen excidit: cum, vt dictum fuit, per multos annos Cardinales sanctæ Crucis, & sanctæ Mariæ Nouæ non nisi ex sancti Frigdiani Capitulo assumerentur. Ex eodem quoque Collegio accepti fuerunt D. Hieronymus Prior, quem Innocentius Secundus licet inuitum, & excusationes prætendentem, Aretinum Episcopum ordinauit, cuius virtutem idem Innocentius in quadam epistola ad canonicos sancti Frigdiani testatur. Item D. Rayncrius eiusdem monasterij sancti Frigdiani Prior, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarius sub Honorio Tertio, quem idem Pontifex Patriarcham Antiochenum creauit, teste Onuphrio in Chronica. hic ille est Patriarcha, quem tacito eius nomen, scribit Cæsar Franciottus in sæpius allegata Historia de sacris Imaginibus, & Ecclesijs Lucensibus in Ecclesia sancti Frigdiani, aram in Sacello sanctæ Catharinæ anno 1220. sacrasse. multique alij Priores dicti monasterij viri præclari, & celebres fuerunt, vt patet ex literis præsertim summorum Pontificum iuxta rerum, ac temporum exigentias ad illos datis, de quibus sequenti capite dicemus.

Post reformationem verò floruerunt ex canonicis sancti Frigdiani D. Petrus Lucensis, qui paulò ante

ante vnionem, ad nostros transierat, vir magnæ virtutis, & sanctitatis, & verbi Dei prædicator mirificus, de quo ne nostra commendare videamur, proferam testimonium alienum, ex autore Historiæ Ecclesiæ Bergomensis sub titulo vineæ, parte secunda, cap. 113. sic testante: *Nec prætermittendus est ille Reuerend.* Dom. *Petrus Lucensis canonicus regularis, operarius de hac vinea benemeritus, qui anno Domini 1520. maximo feruore toto tempore quadragesimæ dignissimas habuit conciones vsq; ad Octauam Paschæ, quo die interdictæ fuerunt omnes huius ciuitatis Ecclesiæ à diuinis officijs, quæ interdictio durauit vsque ad decimum quartum Decembris, quo die liberatæ fuerunt. Sequenti autem die* Dominico *post Octauam Paschæ ipse Reuerend. Domn. Petrus vltimam suam concionem habuit in Plateola sita ante ædem sanctæ Trinitatis, & sancti Spiritus in Suburbio Sancti Antonij, in qua concione præsentibus quatuor Reuerendissimis Episcopis, videlicet Reuerendissimo* Dom. *Lipomano electo Bergomensi, Reuerendissimo* Dom. *Gabriele Bononiensi Archiepiscopo Bariensi, Reuerendissimo Dom. Bartholomæo à Sonica Episcopo Iustinopolitano, Reuerendissimo* Dom. *Aloysio Tasso Episcopo Maceratensi, & Recanatensi, innumerabilique virorum, mulierumq; multitudine, multa prædixit euentura mala, cum particularia, tum etiam generalia, videlicet mortem multorum violentam, pestem, famem, bellum, quæ omnia sicut prædixerat, euenerunt.* Hæc ille, qui testis narratorum auritus, & oculatus fuit. Obijt autem Bononiæ in Ecclesia sancti Ioannis in monte ante organum tumulatus, tum à nostris, tum ab externis pro Beato habitus. Cui proximè subiungendus D. Riccardus ex eisdem antiquis canonicis Frigdianis ad nostros Lateranenses profectus, & memorati D. Petri contemporaneus, corpore quidem paruus, sed virtute maximus, in scientijs diuinis, & humanis apprimè instructus, in disputando promptissimus, & acutissimus: sed vitæ integritate singularis, & inter declamatores suorum temporum fœlicissimus, quem Ciuitates simul certatim petebant, vt opus fuisset ex vno plures facere. Fuit autem Francisco Secundo, & vltimo Mediolanensium Duci charissimus. obijt Vercellis circa annum 1530. de vtroque scribit Ioannes Philippus noster in Chronica lib. 6. cap. 24. & sequenti. Nec omittendus alter D. Petrus iunior, ingenio acutus, & omnibus artibus liberalibus optimè excultus, sed Theologus in primis eruditus, qui cum aliquot annis sacram Theologiã in scholis professus fuisset, factus Prior sancti Frigdiani paulò post moritur Lucæ anno 1611.

V. IN Ecclesia sancti Frigdiani, quam ab illo fundatam, & tribus Leuitis Stephano, Vincentio, & Laurentio dicatam, Lucensium Ecclesiarum tabularia testantur, reperitur altare per Beatum Frigdianum eisdem tribus Leuitis consecratum, superque illud ingens lapis ab eodem D. Frigdiano mircaculo intra Ciuitatem adductus. Ecclesiam autem Eugenius Tertius, ob singularem illius erga sanctum Frigdianum deuotionem, proprijs manibus consecrauit, quod in quadam epistola ad sancti Frigdiani Priorem directa fatetur. Cæterùm in eadem Ecclesia custoditur pars tituli, qui sacratissimæ Cruci viuificæ fuerat suprapositus, à canonicis Frigdianis ex Ecclesia sanctæ Crucis in Ierusalem de Vrbe, tunc inibi degentibus, acceptus. quod ex scripturis authenticis tum in dicta Ecclesia sanctæ Crucis de Vrbe, tum in monasterio sancti Frigdiani repertis constate, dicit Cæsar Franciottus in Libro de Sacris Imaginibus, & Ecclesijs Lucensibus, in Ecclesia, & conuentu sancti Frigdiani. Vidi ego titulum Romæ, & obseruaui illius aliquam partem fuisse in angulo præcisam.

Sunt præterea in dicta Ecclesia sequentes reuerendissimæ Sanctorum Reliquiæ, videlicet de capillis Beatissimæ Virginis Dei Genitricis. Corpus sancti Frigdiani Episcopi Lucensis, & canonicorum regularium Lateranensium in dicta Ciuitate primi institutoris, quod à Beato Ioanne Lucensi Episcopo, & canonico regulari miraculosè repertum, anno salutis octingentesimo in altari eidem Sancto Frigdiano à se consecrato primò fuerat repositum: anno verò millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, cum alijs sanctorum reliquijs ad altare maius est translatum, ac in eo decentius locatum. Corpus sancti Cassij Narniensis Episcopi, & confessoris. Corpus Sanctæ Faustæ Virginis, & martyris. Corpus sancti Riccardi Regis Anglorum, & confessoris cum Sacello eidem Sancto erecto, cuius meminerunt Martyrologium Romanum sub die 7. Februarij, & Surius, qui eius vitam scribit tomo primo, sub eodem die. Corpus Beatæ Ciræ, vel Sitæ Virginis, de qua in dicta Ecclesia officium fieri consueuit. Corpus Beati Ioannis primi Episcopi Lucensis, qui sancti Frigdiani corpus miraculosè inuenit. Corpus Beati Corradi Episcopi Lucensis. Capita sanctorum Martyrum Ioannis, & Pauli. Capita duarum ex vndecim millibus Virginibus. Caput sancti Pantaleonis Martyris, sanctæ Vrsulæ custodis. Et de ossibus sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, Iacobi, Philippi, Bartholomæi, Simonis, & Thadæi, cum mandibula, & dentibus sancti Laurentij Martyris; & alijs innumeris reliquijs Sanctorum, quarum tabulam memoratus Pater Cæsar Franciottus in libro allegato describit.

Caput quadragesimum.

De Priuilegijs Canonicę sancti Frigdiani per Romanos Pontifices collatis.

I. PRiuilegia monasterio, siue canonicis sancti Frigdiani per Romanos Pōtifices collata tam multa sunt, vt in illis per extensum, & ex integro recensendis, magnum nos volumen conficere oporteret. præter plurimas literas Apostolicas, vel Prioribus, & canonicis sancti Frigdiani, vel eorum causa alijs personis per summos Pontifices directas. nam vt liberè dixerim absque alicuius iniuria, nullum aliud collegium canonicorum reperi, tot priuilegijs munitum, & decoratum. Verùm ne in tenebris obliuionis omnino delitescant, tum breuitati, tum etiam vtilitati consulentes, per compendium sic reddere decreuimus, vt tamen nonnulla, quæ maioris momenti esse videbuntur, ex integro, fideliterq; referamus.

Primum igitur priuilegium est Alexandri Papæ huius nominis II. qui fuit canonicus regularis, & Episcopus Lucensis, datum 3. Idus Octob. Pontificatus sui anno 7. incipit: *Quoties à nostris filijs*. per quod Ecclesiam s. Frigdiani cum omnibus illius bonis sub patrocinio, & defensione Sedis Apostolicæ suscipit. & sub pœna anathematis præcipit, ne qua persona Ecclesiastica, vel secularis aliquam eidem Ecclesiæ præsumat inferre violentiam.

Secundum Paschalis II. Rotboni Præposito, & illius fratribus directum, datum Lucæ per manum Ioannis S.R.E. Diaconi Cardinalis 5. Calend. Nouembris, Pontificatus sui anno 6. incipit: *Desiderium, quod ad*. vitæ regularis institutum ibidem plantatum confirmat, prohibens professos sine licentia è claustro recedere. Ecclesiam, & illius bona sub immediata Sedis Apostolicæ protectione recipit, decimas à Parochianis accipere concedit, statuit, vt Præpositus de gremio Capituli eligatur, & vt nullus bona monasterij auferre, vel minuere præsumat, sub pœna anathematis, si secundò, aut tertiò monitus non satisfecerit.

Tertium eiusdem Paschalis II. dictis Rothoni Præposito, & canonicis, datum Laterani per manum memorati Ioann. Diaconi Cardinalis, & Bibliotecarij 9. Calend. Iulij, Pontificatus sui an. 7. incipit: *Desiderium*. confirmat præcedens, addens facultatem accipiendi Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, & ordinationes clericorum à quocunque alio Episcopo Catholico, si Episcopus Lucensis dare noluerit. prohibens Episcopo Lucano Ecclesiam sancti Frigdiani interdicto supponere, vel illius clericos excommunicare, nisi in quibusdam casibus, præcedenteq; monitione, ac etiam illorum contemptu: concedens canonicis sancti Frigdiani facere fontem Baptismalem iuxta illorum antiquam cōsuetudinem in vigilia Paschæ, & Pentecostes: prohibens secularibus, intra claustrum hospitari, & generaliter omnibus, & singulis monasterium perturbare, illius bona auferre, vel ablata retinere, vel minuere, aut molestare, idque sub pœna excommunicationis.

Quartum eiusdem Paschalis prædictis Rothoni Præposito, & Fratribus. Datum Laterani per manum eiusdem Ioannis Diaconi Cardinalis Nonis Martij, Pontificatus sui annu 9. incipit: *Religiosis desiderijs*. confirmat præcedentia, addit facultatem recipiendi clericos seculares ad vitam regularem transire volentes post petitam à suis Episcopis licentiam.

II. QVintum Gelasij II. Attoni Præposito, & illius fratribus. Datum Pisis per manum Grisogoni S. R. E. Diaconi Cardinalis 6. Kalend. Octobr. Pontificatus sui anno primo, incipit: *Docente nos Apostolo*. confirmat concessa per Paschalē Secundum. prohibet, ne canonici sancti Martini vigore certi priuilegij possint aliquam molestiam inferre canonicis s. Frigdiani. Concedit, ne possint compelli ire ad processiones publicas, exceptis triduanis ante rogationes. Item vt nullus possit parochianos s. Frigdiani excommunicare, nisi pro delicto publico, neque etiam ad pœnitentiam admittere, neque mortuos ex dicta parochia sine licentia Præpositi, & canonicorum s. Frigdiani sepelire. item ne canonici maioris Ecclesiæ Chrisma, & oleum infirmorum illis auferre præsumant, aut prohibeant clericos monasterij ordinari sub pœna excommunicationis.

Sextum Calisti Secundi eisdem Attoni Præposito, & fratribus. Datum Laterani per manum Almerici 7. Kalend. Iunij, Pontificatus sui anno 6. incipit: *Quæ salubri moderamine*. confirmat præcedentia. liberat monasterium ab omnibus collectis, siue exactionibus, siue insultibus, concedit facultatem excommunicandi canonicos à claustris sine licentia recedentes, & ad illa reuocandi eos, qui ad aliam Ecclesiam transierunt, si à religionis tramite deuiauerint. Confirmat eisdem Capellam de Mutigliano per Alexandrum II. ipsis concessam.

Septimum Honorij II. eisdem Attoni, & fratribus, Datum Laterani per manum Almerici, pontificatus sui anno 4. incipit: *Ad hoc vniuersalis*. confirmat præcedentia Pontificum priuilegia. recenset nominatim omnia bona monasterij.

III. OCtauum Innocentij II. eisdem Attoni, & fratribus, Datū Astæ per manū Almerici 16. Kal. Maij pontificatus sui anno 3. incipit: *Quoniam sine vera cultu religionis*. confirmat præcedentia. addit iudicium, quod eiusdem loci Prior per se, vel cū sanioris partis cōsilio rationabiliter de aliquo ipsorū fratrū fecerit, nullū posse retractare, vel immutare.

Nonum eiusdem Innocentij prædictis Attoni, & fratribus, Datum Nonantulæ per manum Almerici 3. Nonas Octobris eiusdem anni, incipit: *Quem*

Quemadmodum ea. confirmat eis Ecclesiam s. Saluatoris in Episcopatu Ferrariensi per Landulphum Episcopum eis concessam, cum omnibus illius bonis, & iuribus, & priuilegijs munit.

10. Eiusdem Innocentij prędictis Attoni, & fratribus, Datum Pisis per manum Almerici, 3. Nonas Aprilis, Pontificatus sui anno sexto. incipit: *Officij nostri*. per quod Ecclesiam, & Hospitale sancti Ioannis de Capite Burgi Lucanæ ciuitatis à nonnullis pijs viris fundatam, ipsis Priori, & canonicis perpetuò habendam, & tenendam tradidit, quandiu apud illos canonica institutio viguisset, in qua Ecclesia concedentibus ipsis Priori, & canonicis, nunc est fundatum Collegium canonissarum nostri ordinis, & congregationis.

11. Eiusdem Innocentij prædictis Attoni, & fratribus, Datum Pisis per manum Almerici 12. Calend. Iunij, eodem anno. incipit: *Officij nostri*. coërcet monachos sancti Georgij, in parochiam sancti Frigdiani manum mittentes, quam monasterio integrè restituendam decernit: prohibens monachis sepelire parochianos S. Frigdiani sine licentia canonicorum.

12. Eiusdem Innocentij Hieronymo Priori, & fratribus (hic Hieronymus fuit postea Episcopus Aretinus) datum Romæ per manum Almerici Calendis Nouembris, Pontificatus sui anno 8. incipit: *In Apostolica*. confirmat præcedentia, & concedit eisdem Ecclesiam S. Pantaleonis, ad reformandum in ea Religionem.

13. Eiusdem Innocentij prædictis Hieronymo Priori, & fratribus, Datum Laterani per manum Almerici ij. Calend. Maij, Pontificatus sui anno ij. incipit: *Ad hoc vniuersalis*. per quod Ecclesiam parochialem S. Saluatoris in Mustiolo Lucanæ ciuitatis illis perpetuò regendam tradit, sub annuo canone duodecim denariorum Lucensiū Sedi Apostolicæ in signum subiectionis soluendorum.

IV. 14. Coelestini II. Petro Priori, & fratribus, Datum Laterani per manum Gerardi, 4. Idus Ianuarij, Pontificatus sui anno 1. incipit: *Ad hoc vniuersalis*. concedit, vt Diaconus Cardinalis tituli s. Mariæ Nouæ non nisi de gremio capituli s. Frigdiani eligatur.

15. Eiusdem Cœlestini prædictis Petro, & fratribus. Datum Laterani per manum Gerardi, 5. Idus Decembris, Pontificatus sui anno 1. incipit: *Quoniam sine vera*. confirmat præcedentia priuilegia concessa per Romanos Pontifices antecessores.

III. 16. Lucij II. qui fuit canonicus dicti monasterij, eisdem Petro Priori, & fratribus, Datum Romæ per manum Roberti &c. 16. Calend. Maij, Pontificatus sui anno 1. incipit: *Ad hoc vniuersalis*. confirmat statutum Cœlestini, vt Diaconus Cardinalis s. Mariæ Nouæ, non nisi de gremio capituli s. Frigdiani eligatur.

17. Eugenij III. prædictis Petro Priori, & fratribus, Datum apud ciuitatem Castellanam per manum Roberti, 3. Idus Aprilis, Pontificatus sui an. 1. incipit: *Quoniam sine vera*. omnia præcedentium Pontificum priuilegia in vnum conflata confirmat, & omnes Ecclesias, & bona s. Frigdiani numerat, & sub protectione Sedis Apostolicæ recipit. est priuilegium amplissimum.

18. Eiusdem Pontificis prædictis Petro Priori, & fratribus, Datum vt supra Nonis Aprilis, eodem anno. incipit: *Ad hoc vniuersalis*. Confirmat statutum Cœlestini, vt Diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ Nouæ non eligatur, nisi de gremio capituli S. Frigdiani.

19. Eiusdem Pontificis prædictis Petro, & fratribus, Datum Ferentini per manum Bosonis, 6. Idus Maij, Pontificatus sui anno 7. incipit: *Quæ à fratribus nostris*. Confirmat donationem factam à Gotefredo Lunensi Episcopo eidem monasterio, & canonicis de Ecclesia parochiali s. Andreæ de Carraria, cum Capellis, Hospitali, & alijs Ecclesijs dicti Oppidi, & Vallis. pro cuius priuilegii ampliori intelligentia ponitur hic eiusdem Episcopi donatio, primò facta Alberto Archipresbytero sub sequenti verborum forma. V.

Gotefredus Lunensis Ecclesiæ humilis seruus, Alberto Archipresbytero Plebis S. Andreæ de Carraria. Fraternitatis tuæ petitioni humanissimè gratanter condescendimus: Petis namq; , & indesinenter flagitas, quatenus plebs de Carraria ad vnitatem redacta, indiuisa perpetuò remaneat, & Clerici, qui ibidem pro tempore fuerint, in communi vita permaneant, & diuinæ Maiestati seruire se studeant. Quod quia ratio omnino postulat, nobis admodum placet, & per hāc priuilegij paginam nostra autoritate firmamus. Capellas insuper omnes, quæcunque sunt, vel in antea fuerunt in territorio supradicta plebis S. Andreæ, ordinationi tuæ, tuorumq; successorum, quos pro tempore in eadem Ecclesia S. Andreæ Lunensis Ecclesia ordinauerit, omnibus modis committimus: & vt nulla persona in aliqua de ipsis Capellis, absque tua, tuorumq; successorum ordinatione potestatem habere præsumat, omnino prohibemus. Omnia etiam quæcunque siue in terris, siue in vineis, siue in alijs arboribus, seu in decimis, & quibuscunque rebus, quocunque titulo iā dictæ plebi iustè sunt, vel in antea fuerūt acquisita, tibi, tuisq; successoribus præsentis priuilegij autoritate perpetuò possidenda sancimus. Si qua igitur Ecclesiastica, secularisue persona contra huius priuilegij paginam temerè venire præsumpserit, & secundò, tertiouè commonita, congrua satisfactione non emendauerit, anathematis gladio se deputatum agnoscat. Cunctis autem eiusdem Ecclesiæ iusta seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmium æternæ pacis inueniant. Amen. Actum in Synodo habita in Ecclesia S. Andreæ de Serzana, anno Domini 1137. iij. Nonas Iunij, Indictione 15.

Ego Gotefredus Episcopus propria manu subscripsi.
Ego Hugo Lunensis Archipresbyter subscripsi.
Ego Pastor S. Lunēsis Ecclesiæ Præpositus subscripsi.
Ego Gregorius S. Lunensis Ecclesiæ cātor subscripsi.

Qqq Ori-

Originale est Romæ in Archiuo Pacis, ex quo fideliter excepi.

Subiungitur deinde alia donatio prædictæ plebis, & omnium Capellarum, iurium, & bonorum ad illam spectantium facta per supradictum Episcopum Lunensem Petro Priori sancti Frigdiani Lucensis, & illius fratribus sic.

In Christi nomine. Breue recordationis, qualiter prope Castellum Meliæ, iuxta flumen, quod dicitur Mugra, præsentia bonorum hominum, quorum nomina subter leguntur, Gotefredus Dei gratia Lunensis ciuitatis Episcopus dedit, & supposuit Ecclesiam, & plebem S. Andreæ de Carraria Ecclesiæ, & Canonica, & decretis S. Frigdiani, cum Capellis suis, cum Hospitali montis Furculi, & cum Capellis suis, videlicet S. Sixti, & S. Brancatij, & cum omnibus suis pertinentijs, & cum Hospitali sancti Leonardi de Padule cum omnibus suis pertinentijs, cum viginti iugeris terræ in eodem Padule, & cum duobus iugeris terræ in loco Lauandario, & cum sex iugeris terræ in loco Broilo, cum Cassaio, quod est iuxta plebem; & cum terra, quæ est iuxta plebem, quæ fuit feudum Silemani, cum villa, quæ dicitur Plaula, cum omni suo iure, & placito, & districto. Item concessit, vt omnes homines modò habitantes in terris prædictæ plebis, aut qui in antea venerint ad habitandum de alia terra interram supradictæ plebis, vel qui venerint de terris supradicti Episcopi cum eius consensu, vel suorum successorum ad habitandum in terris supradictæ plebis, quas modò habet, vel in antea habuerit, sint liberi, & absoluti à iurisdictione prædicti Episcopi, vel suorum successorum. Et insuper suprascriptus Gotefredus Episcopus promisit obseruare omnia suprascripta per se, et suos successores Rectores supradictæ Ecclesiæ, et Canonicis sancti Frigdiani ad pœnam librarum centum optimi argenti. Hæc acta sunt præsencia Oliuerij, diuina gratia presbyteri, et Capellani supradicti Episcopi, et Veltri de Cornaria quondam Gulielmi, Genetij quondam Rolandi, Vrdicioni quondam Arcardi, Guidi, et Gulielmi Germanorum quondam Rolandi, Iusti quondam Guidi. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo primo. 3. Nonas Decembris, Indictione 15. supradicti homines ibi fuere. Henricus Notarius Domini Imperatoris his interfuit, et per commandamentum prædicti Episcopi Gotefredi memoriæ causa descripsit.

Authenticum originale prædictæ donationis cum originali confirmationis factæ per Eugenium III. fuit productum Lucæ in Curia Episcopali coram Domino Vicario in spiritualibus Reuerēdiss. D. Gulielmi Episcopi Lucensis anno Domini 1346. Indictione 14. die 16. mensis Ianuarij, per D. Ioannem de Pisis Priorem claustralem Capituli, & Conuentus S. Frigdiani, & autoritate prædicti D. Vicarij exemplatum, productum, & collationatum cum dicto originali, cum subscriptione Notariorum, videlicet Ioannis quondam Francisci de Flammis, Betti filij Ser Castillionis quondam Betti de Correlia, ciuium Lucensium, & Iacobi Finuccij de Sancto Miniate publicorum Imperiali autoritate Notariorū, & per eundem Dominum Vicarium, nomine Ioannem Martronis, canonicum Lucensem subscriptum, cum decreti interpositione, sigilli appositione, cæterisq; solemnitatibus opportunis ad fidem in iudicio faciendam, cuius exemplum seruatur Romæ in Archiuo Pacis.

20. PRiuilegium est Adriani IV. Vernæ Priori, & fratribus, Datum Laterani 9. Calend. VI.
Iunij, Pōtificatus sui anno 1. incipit: *Iniuncti nobis.* Decernit, vt nullus in parochia S. Frigdiani, & alijs eidem subiectis nouas Ecclesias sine Prioris, & canonicorum consensu audeat ædificare.

21. Anastasij IV. Rainerio Priori s. Andreæ de Carraria, & illius fratribus &c. Datum Laterani per manum Rolandi Cardinalis 15. Calend. Iunij, Pontificatus sui anno 1. 1154. incipit: *Religiosis votis annuere etc.* Confirmat donationem factam per Gotefredum Episcopum Lunensem Priori, & Capitulo S. Frigdiani de Ecclesia prædicta S. Andreæ de Carraria, cum illius iuribus, Capellis, & pertinentiis, quas nominatim exprimit.

22. Eiusdem Anastasij Lamphranco Priori sancti Frigdiani, & illius fratribus, Datum Laterani per manum Rolandi, 3. Idus Iunij, Pontificatus sui anno 1. 1154. incipit: *Officij nostri nos hortatur.* omnia præcedentia Romanorum Pontificū Paschalis, Gelasij, Calisti, Honorij, Innocentij, Cœlestini, & Eugenij priuilegia Priori, & canonicis S. Frigdiani concessa, in vnum collecta confirmat, & omnes Monasterij Ecclesias, & bona, quæ proprijs nominibus in priuilegio sunt expressa, similiter confirmat. huius, & proximè præcedentis originalia cum bullis plumbeis sunt Romæ in Archiuo Pacis, quæ vidi.

23. Alexandri III. Vernæ Priori, & illius fratribus, Datum Ananiæ per manum Hermanni 12. Calend. Ianuarij, Pontificatus sui anno 1. incipit: *Ad hoc vniuersalis.* Confirmat statutum de Cardinali Diacono S. Mariæ Nouæ ex Capitulo sancti Frigdiani eligendo.

24. Eiusdem Alexandri prædictis Fratribus, Datum Terracinæ Pontificatus sui anno 2. incipit: *Religiosam vitam &c.* Confirmat omnia priuilegia suorum prædecessorum.

25. Gregorij VIII. Datum Laterani anno 1187. incipit: *Religiosam.* inhærens vestigijs prædecessorum Ecclesiam s. Frigdiani cū omnibus illius membris, & bonis sub immediata Sedis Apostolicæ protectione recipit, & priuilegia eidē collata cōfirmat.

26. CLementis III. Priori, & fratribus Ecclesiæ VII.
s. Frigdiani, Datum Laterani anno 1188. Pontificatus sui 1. incipit: *Religiosam vitā eligentibus.* meminit omnium priuilegiorum Romanorū Pontificum supra nominatorum, & etiam alterius Vrbani III. & omnium Ecclesiarum, & bonorū eiusdem Ecclesiæ, & monasterij s. Frigdiani, quæ confirmat, addens hæc verba: *Ad hæc præsentiū autoritate statuimus, vt nulli liceat. in vos, vel Ecclesiam vestram*

excom-

excommunicationis, suspensionis, aut interdicti sententiam promulgare, nisi de speciali mandato Romani Pontificis, vel Legati ab eius latere destinati. Parochianos etiam vestros inuitis, & inconsultis vobis excommunicationi subycere, nisi forte publico crimine teneantur, & eorum à vobis fuerit neglecta correctio; vel ad pœnitentiam, seu sepulturam admittere, aut etiam vrgere; dum vestram potuerint præsentiam obtinere, nullus præsumat: sed vos hæc omnia præter alicuius infestationem huius sanctæ Sedis fretis autoritate peragere. & infra: *nulla quietem vestram processionum, & Litaniarum, vel sepulturarum extra vestram parochiam contra vestram consuetudinem perturbet indictio.* Quod etiam habetur in priuilegio Anastasij Quarti.

27. Cœlestini III. datum anno 1191. Pontificatus sui primo, incipit: *Religiosam vitam.* concordat cum proximè præcedenti.

28. Honorij III. Raynerio Priori, & S. R. E. Vicecancellario, eiusq; fratribus, datum Laterani 16. Calend. Februarij, Pontificatus sui anno 1. incipit: *Ex nobis.* Corrigit quandam sententiam arbitrariã inter Ecclesiam s. Martini, & s. Frigdiani ad fauorem s. Frigdiani, statuit, vt tres tantùm canonici ad arbitrium Prioris deputandi ad Ecclesiam s. Martini certis diebus conueniant.

29. Gregorij IX. Priori, & fratribus S. Frigdiani datum anno 1227. Pontificatus sui 1. incipit: *Religiosam.* Confirmat præcedentia.

30. Innocentij IV. datum anno 9. sui Pontificatus. incipit: *Religiosam.* per omnia simile præcedenti.

31. Alexandri IV. datum Anagniæ 10. Calend. Nouembris, Pontificatus sui anno 1. incipit: *Cum felicis recordationis.* declarat, Ecclesiam s. Frigdiani ad Romanam Ecclesiam nullo medio spectare, & decernit constitutionem Innocentij IV. illius prædecessoris, quòd exempti ratione delicti, & contractus possint coram locorum Ordinarijs conueniri, non inferre præiudicium priuilegijs canonicorum s. Frigdiani.

VIII. 32. Vrbani VI. datum 19. Iunij 1384. est bulla Conseruatoriæ contra quosdam Mendicantes.

33. Eiusdem Vrbani, quo Prioribus S. Frigdiani concedit vsum Pontificalium, quod est huiusmodi. *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Priori, & Conuentui monasterij S. Frigdiani Lucani, per Priorem soliti gubernari, ad Romanã Ecclesiam nullo medio pertinentis, Ordinis S. Augustini. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Exposcit vestra deuotionis sinceritas, et Religionis promeretur honestas, vt tam vos, quos speciali dilectione prosequimur, quàm monasterium vestrum dignis honoribus attollamus. Hinc est, quòd nos vestris in hac parte supplicationibus inclinati; vt tu fili Prior, & successores tui Priores dicti monasterij, qui fuerint pro tempore, mitra, annulo, & bacalo pastorali, ac alijs insignijs Pontificalibus liberè possitis vti, ac in dicto monasterio, & alijs sibi subiectis Ecclesijs benedictionem solemnem post missarum, vesperorum, & matutinorũ solemnia populis in eisdem Ecclesijs conuenientibus ad diuina, dummodò aliquis Antistes, vel Sedis Apostolica Legatus præsens non fuerit, elargiri possitis: Fœlicis record. Alexandri Papæ IV, prædecessoris nostri, qua incipit:* Abbates. *& alijs quibuscunque constitutionibus Apostolicis in contrarium editis nequaquam obstantibus, vobis, & ysdem successoribus autoritate Apostolica, de speciali gratia tenore præsentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Ianuæ Idibus Februarij, Põtificatus nostri anno 8.*

34. Bonifacij IX. quod quia maximi est momenti, totum hic ponitur. videlicet: IX.

Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Priori, & Capitulo Ecclesiæ S. Frigdiani Lucani, Ordinis S. Augustini. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Sub Religionis habitu vacantibus studio piæ vitæ ita debemus esse propitij, quòd eos defendamus à noxijs, & in eorum laudabili proposito confirmemus. Hinc est quod nos vestris supplicationibus grato concurrentes assensu, vos, & Ecclesiam vestram, in qua estis diuino obsequio mancipati, cum Ecclesijs, ac Capellis, ac membris vobis, & eidẽ Ecclesiæ subiectis, & annexis, & dictarum Ecclesiarũ Rectores, ac ibidẽ degentes, & seruientes cum omnibus bonis, quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, & in futurum præstante Domino iustis modis poteritis adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus; vosq; Ecclesias, Capellas, Rectores, seruientes, & bona prædicta, quæ hic haberi volumus per nomina, vocabula, confines, valores, et diœceses pro sufficienter expressis, cum iuribus, & pertinentijs eorundem, ab omni iure, iurisdictione, dominio, & potestate, visitatione, & correctione, ac lege diœcesana, necnon statutis, & consuetudinibus Synodalibus Episcopi Lucani, & quorumlibet aliorum locorum Ordinariorum in causis ciuilibus, & criminalibus, atque mistis, ac decimarum realium, & personalium, portionumq; canonicarum pro funeralibus sepeliendis in eisdem, tã Episcopis, & alijs Ordinarijs, quàm parochialibus Ecclesijs debitarum, & debendarum solutionibus, & præstationibus de Apostolica plenitudine potestatis tenore præsentium eximimus, & in perpetuum liberamus. Non obstantibus fel. record. Ioannis Papæ xxij. prædecessoris nostri, qua cauetur, quòd omnis quicũque exemptus possit de delictis, & contractibus coram locorum Ordinarijs conueniri, vel alijs constitutionibus Apostolicis per quemcunque nostrorum prædecessorum, siue Legatorum eorum, siue Sedis Apostolicæ in contrarium caetis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostræ susceptionis, exemptionis, & liberationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, 8. Idus Aprilis, Pontificatus nostri anno vndecimo.

35. Eiusdem Bonifacij IX. datum Romæ 5. Calend. Aprilis, Pontificatus sui anno 2. eisdem Priori, & fratribus s. Frigdiani. incipit: *Pro singulorum*, contra canonicos à claustris sine licentia discedentes, & à Sede Apostolica procurantes beneficia dicti monasterij, quæ erant manualia, & per canonicos ad nutum Prioris, & Capituli amouibiles regi consueuerant, statuens, vt nullus dicta beneficia, vel membra à Sede Apostolica, vel illius Legatis impetrare auderet, nisi de hoc priuilegio mentio specialis habeatur. & quòd canonici extra claustra degentes, etiam in Capellanos Sedis Apostolicæ recepti, subiaceant correctioni Prioris, & possint ad claustra reuocari.

36. Eiusdem Bonifacij IX. per quod confirmat priuilegium factum Priori s. Frigdiani ab Vrbano Sexto, vtendi Pontificalibus. sic: *Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Priori Ecclesiæ S. Frigdiani Lucani, Ordinis S. Augustini salutem, & Apostolicam benedictionem. Sacræ Religionis, in qua mundanis abdicatis illecebris virtutum Domino in humilitatis spiritu deuotum, & sedulum famulatum impendis, promeretur honestas, vt illa tibi liberaliter concedamus, per quæ Christi fideles ad complacendum ei, faciliùs inducas. Oblata siquidem nobis nuper pro tui parte petitio continebat, quòd dudum fælicis recordationis Vrbanus Papa VI. prædecessor noster tibi gratiosè concessit, quòd Prior dictæ Ecclesiæ, qui foret pro tempore, missarum solemnia, & alia diuina officia liberè, & licitè posset Pontificaliter celebrare. Tuq; propterea, vt ad dicta officia eò libentiùs confluat maior populi multitudo, quò vberius dono cælestis gratiæ conspexerint se refectos, nobis humiliter supplicasti, vt in fine dictorum missæ, & officiorum solemnium concedendi autoritate nostra ipsis assistentibus aliqualem Indulgentiam facultatem elargiri, de benignitate Apostolica dignaremur. Nosq; cupientes reddere Domino populum acceptabilem, & bonorum operum sectatorem, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, Priori præfatæ Ecclesiæ pro tempore existenti, dum missam, & alia diuina officia in Pontificalibus celebrabit, in fine dictorum missæ, & officiorum vniuersis, & singulis Christi fidelibus prædictis astantibus, relaxandi quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentijs, de Apostolica plenitudine potestatis facultatem plenariam tenore præsentium elargimur. Tibiq; potestatem populo prædicto astanti concedimus nuntiari faciendi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, octauo Idus Aprilis, Pontificatus nostri anno 11.*

37. Eiusdem Bonifacij IX. datum anno 1400. incipit: *Militanti Ecclesiæ, &c.* est confirmatio facultatis eligendi Conseruatorem.

38. Alexandri V. datum Pisis 9. Calend. Nouembris, Pontificatus sui anno primo. incipit: *Sincera deuotionis affectus.* per quod exemptiones à iurisdictione Ordinariorum per Alexandrum IV. & Bonifacium IX. Priori, & canonicis Sacerdotibus, & Rectoribus, Clericis, & seruientibus Ecclesiæ sancti Frigdiani, & alijs Ecclesijs, & membris eiusdem sancti Frigdiani concessas, denuò roborat, dicta priuilegia de verbo ad verbum inserendo, & autoritate Apostolica innouando, & muniendo. cuius exemplum in pergameno scriptũ anno Domini 1415. in quodam Consilio Excellentissimi Iuris vtriusque doctoris Domini Stephani Ioannis de Bonacursis de Florentia, vidi Romæ in Archiuo Pacis.

39. Leonis X. datum Corneti anno 1417. tertio Idus Octobris, Pontificatus sui anno quinto. incipit: *Ex superna maiestatis.* per quod Ecclesiam sancti Frigdiani cum decem illius prioratibus congregationi canonicorum Regularium Lateranensium in perpetuum vniuit, vt cap. præcedenti dictum fuit.

40. Pij V. datum Romæ apud sanctum Petrum, die 26. Septembris 1568. Pontificatus sui anno 3. incipit: *Decet Romanum Pontificem.* per quod canonicis sancti Martini interdicit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & priuationis beneficiorum, ne de cætero in Pentecostes, & sancti Frigdiani solemnitatum diebus, ad Ecclesiam s. Frigdiani ad celebrandum in ea missas, vel alia diuina officia accedere audeant, vel alijs modis Priorem s. Frigdiani, & illius canonicos in celebratione diuinorum impedire quouis prætextu, & causa, vel occasione, etiam antiquissimæ consuetudinis &c.

Alia sunt priuilegia peculiaribus locis, & mem- X.
bris dicti monasterij seu congregationis sancti Frigdiani concessa, præsertim monasterijs S. Martini Senarum, s. Bartholomæi de Scalocchio Vulterranæ diœcesis, s. Saluatoris Ferrariensis &c. quæ omitto, quoniam ad alios transierunt.

Porrò vigore dictorum priuilegiorum, & aliorũ, & consuetudinis antiquæ Prior sancti Frigdiani in sua parochia ordinariam iurisdictionem exercebat. quod probant processus authentici per dictum Priorem in causis matrimonialibus formati, & sententiæ ab eodem latæ, quas Sedes Apostolica tanquam à Iudice legitimo, & competenti latas probauit: de qua re sunt scripturæ authenticæ in pergameno, anno 1258. rogatæ, in Archiuo Pacis Romæ, quas vidi. rursus vigore prædictorum priuilegiorum, & ex antiqua consuetudine, ac etiam decreto Leonis X. in bulla vnionis Prior s. Frigdiani publicè in Ecclesia, vel Ecclesijs sibi subiectis incedit in habitu Episcopali, cum cappa scilicet Episcopali, & annulo, & in festis diebus missas in Pontificalibus celebrat, & populo solemniter benedicit, idq; ad libitum, cum nullus dies particularis eidem sit præscriptus. Cumque de anno 1595. Lucensis Episcopus prædictum habitum eidem auferre studuisset, Illustrissimi Cardinales S. Congregationis super negotijs S. Rituum, visis literis eiusdem Leonis X. & de antiqua cõsuetudine certiores

facti

facti, eidem Episcopo silentium imposuerunt, prout constat ex literis per sacram congregationem eidẽ Episcopo directis die 17. Ianuarij 1595. ac etiam ex decreto eiusdem Sacræ Congregationis anno 1618. die 18. Augusti sub hac forma verborum sic emanato. *Priorem S. Frigdiani Lucensis Congregationis Lateranensis prædictum posse vti Cappa Episcopali, cum Cappucio iuxta priuilegium fælicis recordationis Leonis Papæ X. coloris tamen nigri, censuit Sacrorum Rituum Congregatio die sabbathi 18. Augusti 1618.*

Caput quadragesimumprimũ.

Summorum nonnullorum Pontificum literæ ad Priorem, & Canonicos sancti Frigdiani, vel eorum causa ad alias personas datæ per summã referuntur.

1. PRæter supradicta Romanorum Pontificum priuilegia, & alia Imperatorum, Regum, & Principum memorato S. Frigdiani monasterio concessa, quæ breuitati consulentes omittimus, reperitur in eodem monasterio liber vetustus membranaceus, in quo Epistolæ Romanorum Pontificum circiter septuaginta descriptæ leguntur, vel ad Priores, & canonicos S. Frigdiani, vel eorum intuitu ad Episcopos Lucenses, & alios datæ; quæ quoniam non solum ad dicti monasterij, verum etiam ad totius Ordinis canonici dignitatem ostendendam magnopere cõducunt, illas saltem per summam, siue compendiũ hic subnectere decreui. harum Prima est Paschalis Secundi, quæ Rothoni Præposito, & eius Fratribus dirigitur, in qua inter alia hæc habet: *Qui vos pro Beati Petri patrocinio persequuntur, non vos, sed Romanam Ecclesiam persequuntur.*

Secunda eiusdem Ioanni Castellanæ ciuitatis Episcopo, & illius canonicis directa, in qua Rothonẽ S. Frigdiani Priorem vocat Venerabilem fratrem, & dictæ Castellanæ Ecclesiæ Visitatorem constituit, præcipiens, in dispositione vitæ canonicæ illi tanquam sibi obediri: nam illa Ecclesia tunc erat regularis.

Tertia eiusdem Rothoni Priori, qua testatur, se Lucano Episcopo scripsisse, ac etiam per Episcopũ Reginum illum rogasse, vt erga S. Frigdiani canonicos tam in ordinibus, quàm in alijs mitius ageret, meminit Ecclesiæ S. Floridi Castellanæ, per se, & suos visitandæ.

Quarta eidem Rothoni, qua de illius negligentia in Ecclesia sancti Floridi visitanda, & reformanda conqueritur.

Quinta Parochianis sancti Frigdiani, qua de donis Ecclesiæ sancti Frigdiani collatis, & obedientia illius canonicis exhibita gratias agit, & bona spiritualia eisdem precatur.

Sexta canonicis sancti Martini, in qua de iniurijs canonicis sancti Frigdiani irrogatis grauiter queritur, quas proprias reputat, subdens: *Licet graue, & intolerabile nobis visum fuerit: tamen quia prædicti Fratres nos pro vobis rogauerunt, & pacem vobiscum se habere dixerunt, hoc totum vobis condonamus.*

Septima Rothoni Priori, & Fratribus cæteris, in qua ostendit vitæ regularis institutum in primitiua Ecclesia ortum habuisse ab Apostolis, & hoc institutum à D. Augustino suis regulis informatum, & Deo largiente a prædictis Fratribus susceptum per voti emissionem, non posse sine reatu præuaricationis dimitti, quod declarat exemplo vxoris Lothi, & ideo approbat excommunicationem per eos latam in quemdam, qui post factam professionem relinquens susceptam vitam è claustro discesserat.

Octaua Lucano Episcopo, queritur grauiter, quòd S. Frigdiani canonicos, viros religiosos, susceptos sub protectione Sedis Apostolicæ inquietari permittat, meminit Capellæ sancti Michaëlis ad ius sancti Frigdiani spectantis, quam a quodam ipsius Episcopi plebano indebitè destructam præcipit intra certum tempus reædificari, & consecrari.

Nona eidem Episcopo, & canonicis S. Martini, per quam de beneuolentia, & pace cum canonicis sancti Frigdiani plurimum gaudet, subdens: *Quod enim illis impendistis, vobis ipsis tribuistis: vestri enim filij, & fratres sunt, & illorum bonum vestrum est, si vestra charitate fouentur.*

10. Ad dilectos filios sancti Frigdiani canonicos, qua testatur, illorum bonam famam non solùm in Tuscia, sed etiam in vlterioribus partibus diuulgatam. Monens, vt quò ditiores in bonis temporalibus à Deo sibi ministratis inueniuntur, eò sint humiliores, & Deo seruiendo promptiores: *Nemo enim*, inquit, *adeo bonus est, qui non possit per Dei gratiam, quandiu in mundo viuitur, ad meliora proficere.*

11. Canonicis Lucanæ Ecclesiæ, qua illis plurimum gaudet: *Quandoquidem*, inquit, *in parochia vestra (scilicet in Ecclesia S. Frigdiani) illa conuersationis Apostolicæ primordia refloruere.* Hinc eosdem ad beneuolentiam, & honorem erga dictos sancti Frigdiani canonicos hortatur, & vt eis nullam molestiam inferant, nec per alios illatam sustineant: *Quod enim*, inquit, *honoris, & reuerentiæ illis impendistis, nobis adscribimus.* Prohibet insuper excommunicare parochianos sancti Frigdiani, vel excommunicatos absoluere præter canonicorum S. Frigdiani voluntatem. meminit Conuersi fugitiui excommunicati, & per Lucanum Archipresbyterum absoluti, de quo sic ait: *In Apostasia enim permanens, dum absolui creditur, amplius ligatus est.*

12. Episcopo Lucano, qua illi religiosos viros canonicos S. Frigdiani commendat, vt diligat, adiuuet, honoret, & defendat.

13. Parochianis S. Frigdiani, quos tanquam benefactores canonicorum laudat, & in operibus charitatis perseuerantes esse iubet.

14. Priori, & Fratribus S. Frigdiani, qua oppressos, & afflictos ad patientiam hortatur, & monet tum autoritate, tum ratione cum quodam sacrilego, & Ecclesiarum raptore, pauperumq; oppressore nõ debere vllo modo communicare.

15. Dilecto filio Priori s. Frigdiani, significans illius se aduentum desiderare, mandansque, vt quàm primum ad se proficiscatur, & causam dilationis reddat.

16. Dilectis filijs canonicis sancti Frigdiani, qua illorum consilium laudat de duobus Fratribus ad Priorem missis, vtpotè symbolo perfectæ charitatis: quos tamen reprehendit, quòd Priorem apud Pontificem commorantem reducere curabãt, vel alium eligendi facultatem quærebant: *Quia*, inquit, *Prior vester quasi nobiscum sit, à vobis tamen non recessit*.

17. Ad dilectos filios canonicos seu laicos, qua miris modis extollit charitatem, ad quam illos hortatur.

18. Prioti sancti Frigdiani, qua significat, optare se, scandala resecari, & de emergentibus admoneri: *Quia*, inquit, *nos per nos ipsos vbique esse, aut omnia proprijs oculis cernere non valemus*. commendat seipsum orationibus Prioris.

19. Parochianis sancti Frigdiani, qua decimas, & oblationes præfatæ Ecclesiæ subtrahentes damnat, præcipiens ablata restituere, & ad satisfactionem debita humilitate peruenire: declarat, ratum se habiturum sententiam per Priorem, & canonicos in eos latam.

II. 20. Gelasij II. Priori, & Fratribus s. Frigdiani directa, qua Priorem Ecclesiæ Lateranẽsis illis commendat: *Quatenus*, inquit, *domus vestra cum Lateranensi cooperante Domino in dilectione, & sanctitatis semper vnitate permaneat*. seipsum denique, & labores suos illorum orationibus committit.

21. Calisti II. ad Clerum, & Populum Lucensem rogat, & præcipit, vt s. Frigdiani Fratres vexari ab aliquibus non permittant.

22. Eiusdem, Priori, & Fratribus s. Frigdiani, qua illis suum consilium, & fratrum suorum Episcoporum, & Cardinalium de canonicis regularibus ad Ecclesiam Lateranensem reducendis, in qua olim positi fuerant, manifestat, quia post obitum Paschalis II. persecutione cogente loco cesserant, & pro huiusmodi reductione auxilium, & fauorem dicti Prioris postulat.

23. Eiusdem, Priori, & Fratribus S. Frigdiani, meminit cuiusdam canonici, nomine Blasij, ex Ecclesia Lateranensi ad illos missi, quem Pontifex illis commendat.

24. Eiusdem ad prædictos Priorem, & Fratres, in qua meminit Vrsi Prioris Lateranensis, qui mala valetudine grauatus de licentia Pontificis ad illos redibat, quem illis cupit fore commendatum. Iubet tres de Fratribus ad se mittere, quorum vnus nouerit alijs præesse: alij verò cæteros Fratres dulci moralitate, & religione studeant reformare.

25. Honorij II. ad canonicos s. Frigdiani. Postulat de prædictis, siue de commorantibus in illorum obedientijs aliquem mitti, qui regat Ecclesiam Lateranensem, mandans vocatũ ad hoc munus absque resistentia obedire. nam Prior, & Fratres s. Frigdiani hoc onus recusabant. III.

26. Eiusdem Honorij ad Priorem, & Fratres prædictos. meminit cuiusdam sententiæ latæ ab Episcopo Lucensi inter Ecclesiam sancti Frigdiani, & Hospitale Altipassus, pro sylua de Colle Sacci, quam laudat.

27. Eiusdem Honorij ad eosdem, quos ad perseuerantiam in bonis operibus hortatur, & postulat eorum orationibus adiuuari.

28. Eiusdem Honorij ad Clerum, Consules, & populum Pistoriensem, in qua meminit Ecclesiæ sancti Petri per Pistoriensem Episcopum constructæ, necnon Religiosorum, quos Episcopus pro seruitio eiusdem Ecclesiæ in illa constituerat: mandans ad opus perficiendum opem, & consilium præbere.

29. Eiusdem Honorij vniuersis s. Frigdiani parochianis, quibus gratias agit pro beneuolentia erga Priorem, & Fratres: rogans, ne declinent ab illorum dilectione.

30. Eiusdem Honorij ad Episcopum Lucensem, qua illi commendat Priorem, & Ecclesiam s. Frigdiani, subdens: *Idem enim locus specialiter sub beati Petri tutela, & protectione consistit: & nos deesse ei nec possumus, nec debemus*.

31. Eiusdem Honorij ad Episcopum, & canonicos Ecclesiæ Lucensis, qua illis commendat Priorẽ, & Ecclesiam s. Frigdiani, vt illis concedatur, in die Paschæ missam solemniter celebrare, & idem Prior eodem die, & duobus sequentibus cum vno, aut duobus Fratribus suscipiatur cum illis ad celebrandum diuina officia. mandat controuersiam ortam inter canonicos s. Frigdiani, & s. Angeli per Episcopum terminari.

32. Innocentij II. ad Priorem, & Fratres s. Frigdiani meminit persecutionis Petri Leonis contra illum excitaræ, quærit illorum orationibus adiuuari: *Quatenus*, inquit, *nauem Petri, quæ modò inter procellas fluctuat, ad portum salutis profusis precibus reducatis*. IV.

33. Eiusdem Innocentij ad vniuersos Clericos, & Laicos ciuitatis Lucensis, in qua ostendit, Ecclesiam s. Frigdiani simul, & Fratres in summa veneratione haberi, etiam apud vniuersas exteras nationes, quam Ecclesiam commendat prædictæ Vniuersitati, præsertim quoad hospitalitatem.

34. Eiusdem Innocentij ad Priorem s. Frigdiani, qua decernit, vt si qui fuerint in sua parochia criminosi, Prior adeat Episcopum, vel Archipresbyterum, vt secundum Censuram Ecclesiasticam pœnitentiam eis iniungat. quod si noluerint, Prior autoritate Apostolica illis pœnitentiam iniungat.

35. Eiusdem Innocentij ad Episcopum, & canonicos Lucenses. mandat, vt Fratribus s. Frigdiani contra monachos s. Georgij, contemnentes interdictum

dictum Apoſtolicum iuſtitiam faciat, quos excommunicationi ſupponit.

36. Eiuſdem Innocentij ad Archidiaconum, & Archipresbyterum Lucenſes. meminit donationis à ſe factæ Priori, & fratribus s. Frigdiani de Eccleſia s.Pantaleonis, mandat prædictis, ne ſuper huiuſmodi conceſſione aliquam moleſtiam per ſe, vel per alios illis inferre audeant.

37. Eiuſdem Innocentij ad quoſdam canonicos s.Martini. eſt eiuſdem tenoris, vt præcedens, quidam enim canonici dictæ donationi reluctabantur.

38 Eiuſdem Innocentij ad Archidiaconum, & Archipresbyterum Lucenſes, qua mandat nonnullos canonicos s.Martini dictę donationi reſiſtentes, ſi non deſtiterint, ab officijs ſuſpendere.

39 Eiuſdem Innocentij ad prædictos. mandat, vt non patiantur vllam inferri moleſtiam Priori, & Fratribus s.Frigdiani occaſione iuramentorum, quæ potius in pernitiem, quàm in ſalutem Eccleſiæ s.Pantaleonis facta eſſe dicebantur.

40. Eiuſdem Innocentij Plebano de Maſſa, & vniuerſis Capellanis dictæ plebis, quibus notificat donationem factam de prædicta Eccleſia s. Pantaleonis, mandans, admoneri populum, ne aliquam moleſtiam Priori, & Fratribus s. Frigdiani pro tali donatione inferre audeant, & contra facientes tanquam excommunicatos caueri, donec reſipiſcant.

41. Eiuſdem Innocentij ad Conſules Lucenſes, cum quibus queritur, quòd permitterent prædictos Priorem, & Fratres S.Frigdiani moleſtari occaſione prædictæ donationis: mandans, ne in poſterum id amplius permittant, ſed potius eiſdem Priori, & Fratribus auxilium præſtent.

42. Eiuſdem Innocentij Capellano Eccleſiæ s. Laurentij, cui mandat Priori, & Fratribus s. Frigdiani obedire, vt potè quibus ab ipſo Eccleſia s. Pantaleonis fuerit commiſſa.

43. Eiuſdem Innocentij ad nonnullos Presbyteros, quibus præcipit obſeruare iniuncta, ratione præfatæ donationis: nec manere in dicta Eccleſia, ſiue in aliquo loco ad eam pertinente, abſque prædictorum Prioris, & Fratrum licentia, ſub pœna interdicti contra facientibus.

44. Priori, & Fratribus prædictis, qua oſtendit moleſtè accepiſſe vexationem, quam paſſi fuerant, pro dicta Eccleſia s.Pantaleonis, ſubdens ſe commiſiſſe Archidiacono, & Archipresbytero Lucenſibus, ſuſpendere ab officio contumaciter aduerſantes.

45. Eiuſdem Innocentij canonicis s.Frigdiani, quibus condolet de morte Attonis Prioris, cuius ſubtractione ſibi cum canonicis maiora conſilia ſint ſubtracta. dicit illius vitam coram Deo, & hominibus laudabilem extitiſſe, congaudet de electione Hieronymi Prioris vnanimiter per illos facta. in hac epiſtola multa deſunt.

46. Eiuſdem Innocentij. meminit tranſlationis Reliquiarum ſancti Riccardi. non poteſt benè legi.

47. Eiuſdem Innocentij ad Archidiaconum Lucenſem. mandat quoſdam presbyteros in Eccleſia s.Saluatoris Priori s.Frigdiani nolentes obedire, ab officio remouere, & etiam à beneficio, donec pareant.

48. Eiuſdem Innocentij Signoretto Presbytero, & ſocijs, quibus præcipit obedire Priori s. Frigdiani, & eius Fratribus pro Eccleſia s. Saluatoris illis conceſſa, cum omnibus ſuis appendicijs.

49. Priori, & canonicis s. Angeli in Foro. prohibet prædictos, & eorum Parochianos vexare canonicos s. Frigdiani occaſione prædictæ Eccleſiæ s.Saluatoris: *Solicitè*, inquit, *præcauentes, ne in pœna illis ſitis conſortes, quibus in maleficio eſtis conſentientes: facientis enim procul dubio culpam habet, & qui quod poteſt corrigere, negligit emendare.*

50. Eiuſdem Innocentij Hieronymo Priori, cui electo Epiſcopo Aretinæ Eccleſiæ mandat obedire, & ſuſcipere regimen, ad quod Domino diſponente, vocatus fuerat.

51. Eiuſdem Innocẽtij ad canonicos s. Frigdiani, quos monet, vt Hieronymo Priore in Epiſcopũ electo, de alio prouideant, & vt in tali prouiſione modum ſeruent, & eligendi conditiones attendãt: *Vnanimes*, inquit, *ſitis, & non ſint in vobis ſchiſmata. ſed Spiritus ſancti gratia inuocata idoneam religioſam, & diſcretam perſonam vobis in Patrem, & Priorem eligatis, per cuius prudentiam, & ſolicitudinem* Eccleſia *veſtra præſtante* Domino *gratum ſuſcipiat incrementum.*

52. Eiuſdem Innocentii Priori, & Fratribus S. Frigdiani. Congaudet ſuper electione Prioris, vt potè perſonæ ſapientis, & honeſtæ, quem monet, tanquam Patrem affectione præcipua diligere, & honorare, & tanquam animarum ſuarum cuſtodi obedientiam, & reuerentiam exhibere. monet etiã Priorem illius officij: *Commiſſum*, inquit, *tibi regimen, & curam ipſius* Eccleſiæ *cum ea diſcretione, & ſolicitudine adminiſtrare ſtudeas, vt regularis vitæ obſeruantia ibidem ad honorem* Dei, *& animarum ſalutem conſeruetur, & ipſa Eccleſia tam temporaliter, quàm ſpiritualiter ſub ſuo regimine, præſtante Domino, augeatur.*

53. Eiuſdem Innocentij ad prædictos, quorum vitæ ſanctitatem commendat, & hortatur ad perſeuerantiam. Oſtendit, ſe illorum Eccleſiæ, & perſonarum curam, & ſolicitudinem præcipuamq; gerere: *Nos autem*, ait, *perſonas, & locum veſtrum in Domino Charitate diligimus, & in omnibus ſecundum Deum iuuare, & manutenere volumus.*

54. Eugenij III. ad Priorem, & Fratres S. Frigdiani, quibus ſignificat ſuam electionem ad Pontificatum, apud quos petit pro tanto regimine in eorum orationibus ſpecialiter commendatum haberi. V.

55. Eiuſdem ad Epiſcopum Lucenſem. queritur, mandatum ſuorum prædeceſſorum Pontificum ſuper Eccleſia s.Saluatoris per Priorem, & Fratres s.Angeli non fuiſſe obſeruatum. præcipit Epiſcopo, vt illud faciat obſeruari, ſub pœna excommunicationis, & interdicti.

56. Eiusdem Eugenij ad Episcopum Lucensem, qua canonicos s. Frigdiani in Ecclesiam s. Pantaleonis, quæ erat quotundam clericorum, introducit, & Episcopo mandat, canonicos defendere, & in aduersantes pertinaciter sententiam excommunicationis promulgare.

57. Eiusdem Eugenij ad prædictum Episcopū, qua de illius negligentia in introducendo canonicos s. Frigdiani in dictam Ecclesiam conqueritur. præscribit tempus introductionis, cum potestate suspendendi ab officio, & beneficio clericos, & interdicendi ab ingressu Ecclesiæ laicos impedientes.

58. Eiusdem Eugenij prædicto Episcopo. Ratā habet excommunicationem de ipsius mādato promulgatam contra insultum facientes in canonicos s.Frigdiani,& illis aduersantes.

59. Eiusdem Eugenij ad Consules Lucenses, continet idem, quod in præcedenti.

60. Eiusdem Eugenij Priori, & Fratribus sancti Frigdiani, quos monet de censuris inflictis monachis sancti Georgij occasione iniuriarum, & molestiarum eisdem canonicis illatis pro Ecclesia sancti Pantaleonis.

61. Ad Abbatem, & monachos s. Georgij, qua repetit sententiam Innocentij pro Fratribus s. Frigdiani super Ecclesia s. Pantaleonis, cuius Parochiā Abbas,& monachi sibi vsurpabant.

62. Eiusdem Eugenij ad vniuersos Christifideles, in qua meminit consecrationis Ecclesiæ sancti Frigdiani per ipsum Eugenium proprijs manibus factæ, ob reuerentiam corporis s.Frigdiani, quod ibi seruatur, & Indulgentiarum quadraginta dierum conceſſarum visitantibus dictam Ecclesiam in die consecrationis, vel intra illius octauas.

63. Eiusdem Eugenij ad Priorem s. Frigdiani, cuius præsentiam postulat pro reformatione sanctæ Mariæ nouæ, cui Priori dictæ Ecclesiæ dispositio commissa fuerat.

V. 64. Anastasij IV. ad Episcopum, & canonicos Lucenses, quibus mirificè commendat vitam canonicorum s.Frigdiani, quorum conuersatione testatur homines plurimum proficere: quorū Ecclesiam affirmat per suos antecessores fuisse specialiter dilectam, sicut specialem filiam, eiusdem affectus se in illam profitetur, subdens, ita charos ipsius loci fratres habere, vt qui eos offenderit, Romanam Ecclesiam offendat, & qui tetigerit, pupillam sui oculi tangat. dolet de iniurijs nonnullorum ex Parochianis in dictos canonicos, qui impetu frangentes portas Ecclesiæ s. Saluatoris de Mustolio, simul personas clericorum inhonestè tractare voluerunt, dolet de canonicis, qui talem iniuriam neglexerunt. mandat Episcopo, quatenus congregato cœtu Ecclesiæ in die solemni, candelis accensis, principales huius malitiæ vinculo excommunicationis astringat, & alios durè corripiat, & ad satisfactionem venire compellat.

65. Eiusdem Anastasij ad Episcopum Lucensem, qua committit, ne permittat clericos s. Pantaleonis procedere in electione Prioris Ecclesiæ, sine consensu, & voluntate canonicorum s. Frigdiani, nec ipse in tali electione procedat, hoc enim esset auferre ius, quod dicti canonici in eadem electione habere noscuntur.

66. Alexandri Tertij ad Archipresbyterum, & canonicos Ecclesiæ Lucensis, quos reprehendit, asserentes publicè corpus s. Frigdiani existere in eorum Ecclesia, vtpotè detrahentes Eugenio suo prædecessori, qui præsentibus dictis canonicis, Episcopo, & vniuersa penè Ciuitate corpus Beati Frigdiani proprijs manibus contrectauit, & in altari, quod ipsemet dedicauit, fecit recondi. statuens, ne de cætero tale quid amplius dicant, neue more solito festum s. Frigdiani solemniùs celebrent, & prohibeant clericis, vel laicis visitare Ecclesiam s. Frigdiani more solito in præcipuis solemnitatibus: sed in his ita canonicos s. Frigdiani iura, & honores suos seruare permittant, vt non habeant vlterius aduersus ipsos materiam querendi. addit se Priori, & canonicis s. Frigdiani in mandatis dedisse, vt in die dedicationis Ecclesiæ Lucanæ festum Beati Abrahæ nullatenus celebrent, sed alio die magis congruo. VI.

67. Eiusdem Alexandri ad Priorem, & canonicos s. Frigdiani. statuit, vt si quando canonici Lucenses à se falsa suggestione impetrauerint, quę priuilegijs illorum ab Apostolica Sede indultis derogare noscantur, ea ipsis nullum possint præiudicium generare.

68. Eiusdem Alexandri ad dispensatores rerum cuiusdam Cardinalis, per quam abrogat Legatum prædicti Cardinalis, quo libros nepoti suo legauerat: *Quia*, inquit, *iste se, & sua iampridem sancti Frigdiani Ecclesiæ tradiderat, libros, quos habebat, inconsulto Priore, & Fratribus alij dare non potuit*, & mandat, vt libri, quos habebat, quando factus est canonicus, & Ecclesiæ obrulit, & alij, qui postmodum ei de præscripta Ecclesia missi sunt, memorato Priori, contradictione, & excusatione cessante, cum integritate reddantur.

69. Lucij Secundi Priori, & Fratribus sancti Frigdiani. statuit, vt non teneantur ad insolita grauamina imposita Ecclesiæ sancti Martini Senensis ab illius Priore, præfato Priore, & Fratribus sancti Frigdiani inconsultis.

70. Eiusdem Lucij Secundi, in qua tandem nihil memoratu dignum continetur. Alia plurima memoria dignissima extabant in Archiuis dictæ Ecclesiæ sancti Frigdiani, quæ anno 1596. incendio perierunt.

Caput

Caput quadragesimũ secundũ.

De fundatione monasteriorum sanctæ Mariæ Gratiarum Castri Vineolæ, sanctæ Mariæ ad Parietem propè Ciuitatem Nolanam, & sancti Benedicti Cremæ.

I. SVb Pontificatu Beatissimi Patris Leonis Papæ Decimi fundatum fuit monasterium canonicorum nostræ congregationis propè Castrum Vineolæ, in Episcopatu Mutinensi, largitione, munificentiaq; Illustr. & R.adm. D.Iacobi de Murenis nobilis Mutinensis, & Mutinensis Ecclesiæ Præpositi, qui sub finem vitæ suæ omniũ suorũ bonorũ hæredes instituit monasterium, & canonicos sanctissimæ Trinitatis Mutinæ, totamq; congregationem canonicorum regularium Lateranensium, adiecta conditione, vt infra tres annos, à die mortis illius computandos, in palatio, seu viridario, quod ille habebat propè dictum Castrum Vineolæ, monasterium, & Ecclesiam sub inuocatione, siue titulo Assumptionis Beatissimæ Virginis erigere deberent, ac in eo Præpositum vnà cum quatuor canonicis, & duobus Conuersis, perpetuò ibidem mansuros, constituerent, qui iuxta mores, obseruantias, & laudabiles consuetudines dictæ congregationis gratum Deo famulitium exhiberent. Confectæ sunt tabulæ Vineolæ, in domo residentiæ, & solitæ habitationis eiusdem Domini testatoris, quæ posita erat extra Castrum, propè foueam in loco nuncupato, Villa Moreniana, anno Domini millesimo quingentesimo decimo tertio, indictione prima, die quinta mensis Septẽbris, per Beltramolum filium quondam præstantissimi viri Domini Antonij de Balbis de Lande, nuncupati de Cataneis, de Vignola, publicum notariũ, præsentibus Illustri. & potente Domino D. Vgutione de Contrarijs quondam magnifici Domini Antonij de Contrarijs de Ferraria, insigni, & generoso Equite, & Comite Vineolæ, nec non Ven. P.D. fratre Baptista quondã D.Balthasaris de Cottesijs, de Mutina, Ord. s.Francisci de Oseruantia Ven. P.D. fratre Dionysio quondam Antonij de Bressanis, de Casali maiori, eiusdem Ordinis, Dom. Alphonso quondam Ludouici Paulucij de Ferraria Secretario præfati Illustris Comitis Vgutionis, eximio artium Doctore Domino Nicolao quondam N. de Montagnana, de Ferraria Medico Vineolæ, Dom. Sebastiano quondam Ioannis de Canazuris presbytero Mutinensi, & Ioanne Iacobo filio Vincentij de Rossettis de Coregio clerico. Quo quidem Domino testatore vita functo, Prior monasterij Trinitatis Mutinę suo, & suorum canonicorũ, & totius congregationis Lateranẽsis nomine, illius hæreditatẽ corporaliter adiuit, statimq; monasterium cum Ecclesia sub titulo Assumptionis Beatissimæ Virginis in codem Palatio, & viridario ædificauit, & Patres nostræ congregationis vnum Præpositum cum quatuor canonicis, & duobus Conuersis iuxta dispositionem prædicti Domini testatoris ibidem posuerunt, primusq; loci Præpositus fuit Ven. P.D. Augustinus de Bononia.

67. Monast.

Manserunt autem in eodem monasterio Præpositus, & canonici præfati vsq; ad annum 1557. quo Domini de Contrarijs, dicti Castri Marchiones ad illud muniendum monasterium cum alijs multis ædificijs, & Burgis Castro adiacentibus, euerterunt. Ex quo tempore dicti Præpositus, & canonici empto quodam prædio cum domibus non longè à dicto Castro, quod Podium dicitur, memoratum monasterium ad illud transtulerunt, extructis nouis fabricis, cum Ecclesia, diciturq; monasterium sanctæ Mariæ Gratiarum, vulgo il Poggio, vbi nunc Præpositus cum aliquot canonicis degit.

ANno 1518. Generale Capitulum congregatum fuit Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Valerius Vicentinus. Visitatores D.Desiderius Mediolanensis, D. Gaspar Vercellensis, D. Gabriel Veronensis, D.Thomas Cremonensis. Anno 1519. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Albertus Veronensis. Visitatores D. Gregorius Placentinus, D.Ioannes Maria Vercellensis, D.Seuerinus Mediolanensis, Dom. Michaël Vicentinus. II.

HOc eodem anno, vel paulò ante illud fundatum est monasterium nostri Ordinis, & congregationis sanctæ Mariæ ad Parietem propè Ciuitatem Nolanam, quod antea fuerat parua Ecclesia Beatæ Virgini Dei Genitrici nuncupata, cuius imago in pariete picta cum aliquot miraculis coruscare cœpisset, prædicta Ecclesia, quam Illustris Comes Nolanus de Iurepatronatus ipsius esse affirmabat, quique ad hoc specialem, & liberum suum assensum præstitit, per R.P.D. Vicarium Episcopi Nolani, potestate ordinaria fuit collata D.Leonardo de Verona, nostræ congregationis canonico, qui vigore dictæ collationis, siue concessionis illius corporalem possessionem apprehendit, nullos certos redditus habentis. post quam apprehensionem nostri canonici apud illum sub regulari obseruantia degentes, Deoq; ac illius Beatissimæ Virgini Genitrici debitum seruitutis obsequium deuotè impendentes, paulatim monasterium erexerunt. quod populi cernentes, affectu quodam peculiari deuotionis, & dilectionis tum Ecclesiam, tum etiam canonicos prosequentes, multas eleemosynas conferre cœperunt, quibus primùm Ecclesia in amplam, & elegantissimam formam fuit renouata, calicibus, paramentis, & ornamentis Ecclesiasticis locupletata: deinde monasterium aliquot prædijs dotatum, ex quorum redditibus octo, vel decem canonici, exceptis Conuersis, aluntur, qui Deo, & Beatæ Virgini sub disciplina canonica sub regimine vnius Prioris ibidem famulantur. Ecclesia propter miraculosam ipsius Virginis imaginem in summa veneratione habetur, ad quam diebus solemnibus, in hono- III.

68. Monast.

honorem ipsius Beatissimæ Virginis dicatis, innumerabilium vtriusq; sexus personarum fit concursus. Cæterùm canonici Lateranenses, vt prædicta donatio maius firmitatis robur obtineret, illam per Sedem Apostolicam confirmari supplices petierunt, illorum votis annuente Leone Decimo anno Incarnationis Dominicæ 1519. pridie Idus Aprilis, Pontificatus sui anno 7.

Hoc etiam anno memoratus Pontifex Prioratum s. Benedicti, in oppido Cremensi, tunc Placentinæ diœcesis, eiusdem Ordinis s. Benedicti, & Parochialem, quē Reuerendiss. D. Aluysius Tassus Episcopus
69. Monast. Recanatēsis in cōmendam obtinebat, & in quo nullus actu monachus degebat, eodem Episcopo ad fauorem nostræ congregationis illum in manibus Papæ spontè resignante, extincto in illo instituto, & Ordine sancti Benedicti, & erecto Ordine canonicorum regularium Lateranensium, nostræ con-
II gregationi in perpetuum vniuit; & donauit, reseruata ipsi Domino Aluysio Commendatario certa pensione, conditione adiecta, vt post illius ex hac vita decessum in dicto monasterio viginti saltem canonici iugiter manerent, prout testantur Bullæ vnionis hoc eodem anno 17. calend. Aprilis emanatæ. Hoc monasterium paucis ab hinc annis in Abbatiam erexit Paulus V. qui præter Parochiam Vrbanam duas alias rurales sibi subditas habet, per canonicos dicti monasterij regi consueuerunt

III Eodem anno cum Pontifex Zachariam Lilium Vicentinum nostræ congregationis canonicum ad Episcopatum euexisset, dubitatum est à nonnullis an canonici regulares ad Episcopatum prouecti, habitum cæterorum Episcoporum, qui ex clericis secularibus assumuntur, ferre deberent, quibusdam contradicentibus, præsertim Magistro Cæremoniarum Paride Grasso. quam ob causam edidit Zacharias Ferrerius Iureconsultus clarissimus librum de proprio, & vero habitu canonicorum regulariū, in quo doctissimè, solidissimèq; probauit, canonicos regulares ad Episcopatum, & Cardinalatum euectos, habitu canonicorum, & cæterorum clericorum secularium, qui ad gradus similes assumuntur, legitimè vti posse. qui liber habetur in volumine Priuilegiorum nostræ Lateranensis Congregationis pag. 436. & sequentibus. incipit. *Audiui pridie narrantibus plerisq;* quam sententiam Leo Decimus, publico generaliq; decreto promulgato probauit, quod habetur in nouo Bullario inter Bullas huius Pontificis, constitutione 34. & confirmat nouum Cæremoniale Romanum.

IV. HOc etiam anno memoratus Pontifex, cum antea in Concilio Lateranensi priuilegia quædam mendicantium, instantibus Episcopis, & Parochis limitasset, ac moderatus fuisset, ac deinde moderationem, & limitationem huiusmodi ad aliorum quorumcunque Ordinum, etiam non mendicantium priuilegia extendisset, quæ limitatio, seu moderatio habetur inter illius Constitutiones vigesimasecunda in ordine, incipit. *Dum intra mentis, &c.* nouis literis Rectori Generali, Visitatoribus, cæterisq; canonicis nostræ congregationis directis, quæ incipiunt: *Decet Romanum Pontificem*; ipsam congregationem, cum omnibus, & singulis eiusdem canonicis à præfata moderatione, seu limitatione penitus exemit. habentur literæ in lib. indultorum pag. 478.

Anno 1520. coactum fuit Generale Capitulum Mortarij, in quo quidem electus fuit Rector Generalis R.P. D. Ioannes Iacobus Cremonensis, additis Visitatoribus D. Raphaële Placentino, D. Cosmo Mediolanensi, D. Zacharia Nouariensi, & D. Iosepho Veronensi. Anno 1521. Capitulum Generale I
Rauennæ. Rector Generalis R.P. D. Valerius Vicentinus. Visitatores D. Ludouicus Salodiensis, D. Timotheus Papiensis, D. Petrus Martyr Mediolanensis, D. Petrus Cremonensis. Hoc anno Leo Decimus Romanus Pontifex antea Ioannes de Medicis Patre Laurentio, matre Clarice Vrsina progenitus, clarissimarum prosapiarum nobile germen, quarum splendorem virtute, & dignitate auxit, qui sacrorum cultum restituit, Diuos coluit, religionem, & pietatem amauit, iustitiam incorruptam seruauit, bonas artes aluit, literarum studia replantauit, literatos non solùm verbo, & lingua dilexit, sed opere, & veritate fouit, & muneribus cumulauit, qui Italiam pace donauit, & seculum aureum reuexit, bonis quibusq; mœrentibus ex hac vita fuit sublatus die 21. Decembris, ætatis suæ anno 45. cum sedisset in Pontificatu annos 8. menses 8. & dies 21.

Caput quadragesimumtertium.

De fundatione Monasteriorum sancti Petri Gatinariæ, sancti Stephani in Citadella Vercellensis Diœcesis, & sancti Iuliani Imolæ.

ANno 1522. Sede Apostolica per obitum Leonis Decimi vacante electus fuit in Romanum Pontificem Adrianus Sextus, die 9. Ianuarij, quem alij ferunt patria Traiectensem, alij verò Italum, ex oppido Salodiensi, apud lacum Benacum exortum, sed à puero in Hollandiam profectum, & Hollandinum propterea reputatum. Hoc autem anno Generalia nostræ congregationis Comitia sunt habita Rauennæ, ac in illis electi Rector Generalis R.P. D. Desiderius Mediolanensis. Visitatores D. Gaspar Vercellensis, Dom. Thomas Cremonensis, D. Gabriel Veronensis, & D. Franciscus Vicentinus. I.

Anno 1523. idem Adrianus Sextus ex hac vita migrauit, die 14. Septembris, in cuius locum electus est Iulius de Medicis presbyter Cardinalis die

19. No-

19. Nouembris, qui Clemens Septimus fuit nuncupatus. Eodem autem anno Generale Capitulum habitum fuit Placentiæ. Rector Generalis electus R. P. D. Albertus Veronensis. Visitatores D. Raphaël Placentinus, D. Archangelus Papiensis, D. Gabriel de Gatinaria (hic erat frater Illustrissimi Cardinalis Mercurini, magni Cancellarij Caroli Quinti Imperatoris) & D. Michaël Vicentinus.

Anno 1524. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Ioannes Iacobus Cremonensis. Visitatores D. Raphaël Placentinus. D. Cosmas Mediolanensis, D. Ioseph Cremonensis, & D. Valerianus Bergomensis. Hoc anno Clemens Septimus insigne priuilegium immunitatis monasterio Tremitano a suis prædecessoribus Sixto IV. Innocentio Octauo, Leone Decimo concessum, confirmauit, die vltima Martij. Eodem anno dictus Pontifex statutum fecit, ne personæ cuiusuis sexus, vel ætatis, & conditionis monasteria canonissarum nostræ congregationis, etiam vigore facultatum à Sede Apostolica obtentarum ingrederentur, exceptis medicis, Cœmentarijs, &c. & de licentia existentium pro tempore Rectorum Generalium, idq; sub pœna excommunicationis latæ sententiæ reseruatæ. quod statutum habetur in lib. Indultorum nostræ congregationis pag. 481.

Anno 1525. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Raphaël Placentinus. Visitatores D. Ludouicus Salodiensis, D. Ioannes Ludouicus Mediolanensis, D. Agapitus Vicentinus, & D. Petrus Cremonensis. Anno 1526. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R.P.D. Thomas Cremonensis. Visitatores D. Archāgelus Mediolanensis, D. Angelus Vercellensis, D. Franciscus Vicentinus, & D. Gabriel Veronensis. Anno 1527. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Archangelus Papiensis. Visitatores D. Michaël Vicentinus, D. Gregorius Placentinus, Dom. Gabriel à Gatinaria, & D. Ambrosius Bergomensis. Hoc anno in Vigilia Annunciationis Beatæ Virginis cum Carolus Borbonius cum copijs Germanorum ad radices montis Belliani constitisset, vt die sequenti ad monasterium diripiendum ascenderet, nocte sequenti tanta nix cum imbribus de cœlo cecidit, vt milites ferè omnes in aquis fuerint præfocati, cæteris fuga sibi consulentibus, cuius rei memoria quotannis agitur ab Indigenis in eodē festo Annunciationis, vt supra cap. 28. dictum fuit. qui Carolus sub fide contra fidem datam Romam cum exercitu Imperatoris contendens, Vrbem cœpit, & deprædatus fuit, & Pontificem intra molem Adrianam receptum obsedit.

Anno 1528. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R.P.D. Michaël Vicentinus. Visitatores D. Ioseph Veronensis, D. Lucas Nouariensis. D. Valerius Placentinus, & D. Ioannes Franciscus Mediolanensis. Anno 1529. Capitulum Generale Bononiæ. Rector Generalis R.P.D. Ludouicus Salodiensis. Visitatores D. Agapitus Vicentinus, D. Desiderius Ianuensis, D. Petrus Cremonensis, & D. Ludouicus Mediolanensis. Anno 1530. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Archangelus Papiensis. Visitatores D. Archangelus Mediolanensis, D. Angelus Vercellensis, D. Franciscus Vicentinus, & D. Hieronymus Cremonensis.

ANNO 1531. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Gabriel à Garinaria. II.
Visitatores D. Gregorius Placentinus, D. Eugenius Veronensis, D. Valerianus Bergomensis, & D. Dionysius Mediolanensis. Anno 1532. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R. P. D. Ioseph Veronensis, hic fuit vir miræ probitatis, & probatæ religiositatis, & sæpium instaurator. Visitatores D. Lucas Nouariensis, D. Valerius Placentinus, D. Ioannes Franciscus Mediolanensis, & Ioannes Baptista Mutinensis. Anno 1533. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Agapitus Vicentinus. Visitatores D. Ludouicus Salodiensis, D. Ioannes Ludouicus Mediolanensis, Dom. Petrus Cremonensis, & Dom. Desiderius Ianuensis.

Anno 1534. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Archangelus Papiensis. Visitatores D. Angelus Vercellensis, D. Franciscus Vicentinus, D. Clemens Venetus, & D. Valerianus Bergomensis. Hoc autem anno Clemens Papa Septimus ex hac vita migrauit die 25. Septembris, cuius loco Alexander Farnesius S.R. Ecclesiæ Cardinalis Episcopus Ostiensis communibus votis est electus die 13. Octobris, & Paulus Tertius nuncupatus.

Hoc eodem anno fundatum est monasterium sub titulo Præposituræ sancti Petri de Gatinaria in Episcopatu Vercellensi, munificentia, & donatione Illustrissimi Domini D. Mercurini de Arboreo Caroli Quinti Imperatoris olim Magni Cancellarij, sanctæq; Romanæ Ecclesiæ presbyteri Cardinalis tituli sancti Ioannis ante portam Latinam, fratris Illustris D. Comitis Gatinariæ. Cuius fundationis series in authenticis dicti monasterij monimentis sic habetur. Præfatus Illustrissimus Dominus Mercurius Cardinalis per suum vltimum testamentum rogatum per Dominum Ioannem de Cumalunga, publicum notarium, & s. Cæsareæ maiestatis Secretarium, mandauit, in oppido Gatinariæ, in Ecclesia Parochiali s. Petri constitui, & erigi collegiū canonicorum regularium Ordinis sancti Augustini, & nostræ Lateranensis congregationis sub titulo Præposituræ, in quo nouem canonici de redditibus ipsius Illustrissimi Domini fundatoris alendi, & manutenendi sub regulari disciplina iugiter manerent quos tamen de domo Arborea, vel de illius affinibus esse voluit, & ad electionem Illustris Domini Comitis Gatinariæ illius fratris, & successorum in eodem collegio deputari, cui ius patronatus eligendi, nominandi, & præsentandi Præpositum, & canonicos in eodem collegio statuendos, in perpetuū reseruauit. Mandauit etiam, ex suis bonis alterum collegium institui nouem puerorum de domo Arborea,

70. Monast.

borea, vel de illius affinibus, qui per septem annos in Grammatica, & arte scribendi per aliquem Scholarum Magistrum, & Rectorem docerentur. Quorum omnium præmissorum executorem testamentarium vnicum, & insolidum R.P.D. Gabrielem de Gatinaria nostræ congregationis canonicum, & illius fratrem, tunc sancti Andreæ Vercellarum Abbatem deputauit. qui tamen in illius voluntate quoad omnia implenda difficultates insuperabiles offendit, tum quòd non reperirentur de familia Arborea tot canonici regulares, qui prædictum collegium possent complere, nec essent alij canonici, qui vellent recedere à congregatione, & subijci Iuri patronatus præfati Domini Comitis Gatinariæ: tum etiam quòd Reuerendissimus Dominus Gulielmus de Gatinaria Episcopus Nicomediensis, & Ecclesiæ sancti Petri Gatinariæ Plebanus nollet prædictæ Ecclesiæ renuntiare, nisi ad fauorē canonicorum nostræ congregationis, neque homines communitatis Gatinariæ vellent, memoratum Dominum Comitem in eadem Ecclesia ius patronatus habere. Propter quas, & alias quamplures difficultates memorati D. Gabriel Abbas sancti Andreæ, & D. Comes Gatinariæ supradicti Domini Cardinalis fratres, vt illius voluntas, quoad fieri posset, ad effectum deduceretur, anno Domini 1534. indictione 3. die 7. mensis Nouembris ad sequentes conuentiones, saluo Sedis Apostolicæ beneplacito, deuenerunt, primò vt Dominus Comes omni iuri patronatus cederet, quod in præfata Ecclesia, vel in illius Præposito, & canonicis nominandis, præsentandis, seu eligendis prætenderet, sed illorum electio, præsentatio, & nominatio post primam vicem, pro qua spectaret ad præfatum D. Gabrielem Abbatem, & executorem, deinceps spectaret ad congregationem canonicorum regularium Lateranensium, siue ad illius Generale Capitulum in perpetuum. Secundò quòd præter nouem canonicos ad diuina in eodem collegio peragenda deputandos, loco trium puerorum in altero collegio instituendorum, acciperentur tres alij Religiosi dictæ congregationis, prout magis expedire videretur, pro quorum manutentione stipendia, quæ pro tribus pueris alendis tribuenda essent, eidem collegio canonicorum tribuerentur, rogato instrumento concordiæ, & conuentionum in oppido Gatinariæ, in palatio eiusdem Illustris Comitis Gatinariæ, die, & anno proxime notatis, per Dominum Ioannem Dionysium de Mandello publicum notarium, & ciuem Vercellensem.

III. QVibus conuentionibus initis Reuer. Presbyter Damianus de Vicecomitibus Rector Ecclesiæ Parochialis loci Palestri, qui in Ecclesia sancti Petri memorata clericatum obtinebat, ad quem clericatum spectabat fundus propè Ecclesiam, in quo monasterium extruendum erat, anno Domini 1534. indictione 7. die 14. mensis Ianuarij prædictum clericatum, ad effectum erigendi in illius fundo monasterium, in manibus Reuerendissimi Domini Augustini de Ferrerijs Vercellēsis Episcopi resignauit, eodem Episcopo resignationem acceptante, & probante, quam die 16. eiusdem mensis, & anni Ven. canonici, & Capitulum Ecclesiæ Vercellensis firmauerunt, rogato instrumento per eundem Dominum Dionysium de Mandello, in Sacristia magna Ecclesiæ sancti Eusebij Vercellensis, die, mense, & anno supradictis: in quo de erectione ipsius Ecclesiæ sancti Petri in Præposituram Ordinis canonicorum regularium sancti Augustini, ad effectum construendi, & instituendi iuxta illam, & in illa monasterium, & collegium canonicorum per Sedem Apostolicam facta ad instantiam memorati Illustrissimi Cardinalis tunc viuentis, expressa, & specifica mentio habetur: & ex tunc, quia vt præmittitur, Ecclesia in præposituram, & collegium canonicorum regularium per Sedem Apostolicam iam fuerat erecta, idem Ven. P. D. Gabriel executor testamentarius monasterium satis pulchrum, & nobile construendum curauit, & absoluit, constituto in eodem primo Præposito Domino Theophilo de Gatinaria cum canonicorum collegio, redditibus iuxta piam mentem testatoris satis pro loci conditione dotato. Quod Illustrissimi Comites Gatinariæ multis beneficijs fouerunt, & singulari affectu dilectionis pro ea, quæ summa est Illustrissimæ familiæ Arboreæ in Religiosos pietas, sunt prosequuti, & nunc etiam prosequuntur. sed & D. Gulielmus quondam Ioannis de Gulielmis, ex nobilibus de Gatinaria, ipsum monasterium anno 1555. omnium suorum bonorum vniuersalem hæredem instituit.

Ex quo viri nonnulli cum primis celebres prodierunt, videlicet memoratus D. Gabriel ex Comitibus de Gatinaria, prædicti Illustrissimi Cardinalis frater, & monasterij fundator, vir probatus, & optimus, qui pluribus nostræ congregationis collegijs præfectus, publicis etiam muneribus Visitatoris, & Rectoris Generalis totius congregationis, semel, secundò, & tertiò dignissimè functus, tandē anno 1547. dum esset Rector Generalis, ad æterna præmia laborum suorum, vt piè creditur, capessenda migrauit, Mantuæ in monasterio nostro sancti Bartholomæi tumulatus. Item D. Valerius à Gatinaria Theologus, & prædicator facundus, & celebris, qui pluribus annis in præcipuis Ecclesijs in summa populorū frequentia conciones quadragesimales cū habuisset, & multa monasteria optimè rexisset, an. 1581. Mediolani obijt, in monast. s. Mariæ de Passione, quo anno erat Abbas s. Mariæ Nouæ Astæ, generalisq; nostræ cōgreg. visitationes peragebat. Itē D. Theodosius Gatinarēsis de Badinis, prædicti Valerij nepos, qui pluribus annis S. Theologiā est professus, inter præcipuos sui temporis Prædicatores Italicos meritò recensendus: nam & Romæ in Basilica Diui Petri, & Mediolani in Metropolitana, Ianuæ, Neapolis, Taurini, alijsq; insignioribus Vrbibus tempore Quadragesimæ prædicauit, Serenissimo Sabaudiæ Duci Carolo Emanueli valdè charus, qui illum in Episcopum Salucīarum a Paulo Quinto postulauerat, verum conditione temporum

votum effectus non æquauit. Obijt Vicentiæ anno 3611. Abbas sanctæ Mariæ Nouæ Astæ, cum triennio proximè lapso fuisset electus Visitator congregationis.

IV. ANno 1535. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R.P.D. Gabriel à Gatinaria. Visitatores D. Gregorius Placentinus, D. Eugenius Veronensis, D. Dionysius Mediolanensis, & D. Valerianus Bergomensis. Anno 1536. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P. Dom. Franciscus Mediolanensis. Visitatores Dom. Ioseph Veronensis, D. Lucas Nouariensis, D. Valerius Placentinus, & D. Michaël à Mordano.

71. Monast. Hoc autem anno Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Bonifacius de Ferreriis S.R. Ecclesiæ Cardinalis Episcopus Sabinensis, qui cœnobium Abbatiale sancti Stephani de Citadella in Ciuitate Vercellarum Ordinis sancti Benedicti, olim insigne, sed tunc satis collapsum, in commendam obtinuerat, illiusq; titulum D. Petro Francisco nepoti reseruatis sibi fructibus, vita durante, resignauerat, de monasterio canonicorum nostræ congregationis in eodem cœnobio erigendo sub regimine Præpositi, manente titulo Abbatiali pro Commendatario, deliberauit, & pro huiusmodi erectione Summo Pontifici Paulo III. supplicauit, & amotis nonnullis monachis, qui in dicto monasterio, sine clausura tamen, & à regulari disciplina plurimum relaxati degebāt, collegium quatuordecim canonicorum, cum vno Præposito in eodem cœnobio statuit, quibus præter Ecclesiam, & monasterij fabricas, & hortos adiacētes, membrum quoddam Abbatiæ, Lacbellis nuncupatum, cum omnibus illius possessionibus, mansis, ædificiejs, & iuribus ab ipsa Abbatia dismembratum perpetuò tribuit pro victu, & mensa cōuentuali canonicorum, quæ constant ex Bullis Pontificijs Pauli III. datis apud s. Petrum 3. Idus Aprilis anni 1536. & pōtificatus sui anno 2. Verùm cum propter bella, & alia impedimenta fructus dicti membri minimè pro quatuordecim canonicis alendis sufficerent, nec prædia possent ad culturam redigi, numerus canonicorum ad octo fuit reductus, concessione ipsiusmet Pontificis facta pridie nonas Septembris anni 1541. pontificatus sui ann. 6. Postea cum ab anno 1550. & deinceps Præpositus, & canonici ad contributiones hospitum militum (quippe quod monasterium esset in arce constitutum) & ad onera militaria cogerentur, numerus canonicorum rursus imminutus, & ad tres solos redactus. demum tumultibus bellorum crescentibus, & multis cladibus, ruinis, & miseriis ingruentibus, Præpositus, & canonici loco excedere coacti, & à militibus pulsi, qui monasterium profanatum in ipsorum hospitium, & armamentarium conuerterunt. Ecclesia verò iussu Principum diruta, & solo æquata, & ipsum monasterium militibus arcem custodientibus traditum, & dirutū, præter ea, quæ illorum vsibus deseruirent: vnde memorati Præpositus, & canonici ad beneuolos receptatores perrexerunt. Porrò cum Abbatiam sancti Stephani Illustrissimus D. Guido Ferrerius Vercellensis Episcopus, & S.R.E. Cardinalis in commendam obtinuisset, is Præpositum, & canonicos dicti monasterij, qui interim in alio eiusdem congregationis collegio s. Andreę morabantur, etiam bonis temporalibus per Sedem Apostolicam ipsis attributis exspoliare cogitauit, contra quos litem coram Nuntio Sedis Apostolicæ Taurini commorante ann. 1574. inchoauit, quæ ad annum vsque ad 1580. est protracta, quo tempore idem D. Cardinalis, qui aliam Abbatiam sancti Iusti Secusiæ ordinis s. Benedicti in commendam obtinebat, nonnullis monachis ibidem degentibus, ad aliud eiusdem ordinis monasterium sancti Michaëlis, eidem Cardinali commendatum, translatis, Præpositum cum collegio canonicorum in dicta Abbatia sancti Iusti reposuit, certis quibusdam redditibus pro illorum mensa conuentuali designatis, eisdem canonicis, omnibus iuribus, quæ in sancti Stephani præpositura prætendebant, vicissim cedentibus, de qua re infra, cum de prædicto sancti Iusti monasterio agemus, sermo iterum redibit.

ANno 1537. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R. P. D. Franciscus Vicentinus. Visitatores D. Ludouicus Salodiensis, Dom. Ioannes Ludouicus Mediolanensis, D. Ioannes Baptista Cremonensis, & D. Theophilus Vercellensis. V.

Anno 1538. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Ludouicus Salodiensis. Visitatores D. Vbaldus Papiensis, D. Ioannes Iacobus Mediolanensis, D. Leonardus Venetus, & D. Colūbinus Cremonensis. In eodem Capitulo communibus votis decretum fuit, vt si fieri posset, regimē canonissarum s. Ioannis Lucensis omnino dimitteretur, quod cum non facilè posset obtineri, Prior sancti Frigdiani cum toto Capitulo quasdam domos, & alia bona eisdem canonissis donauerunt, sub certis conditionibus, & reseruato eidem Priori, & Capitulo antiquo iure, quod habebat in Ecclesiā s. Ioannini, sub quibus tandem conditionibus renunciatio regiminis dictarum canonissarum per Sedem Apostolicam eodem anno fuit admissa.

Anno 1539. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R.P.D. Gabriel à Gatinaria. Visitatores Dominus Gregorius Placentinus, Dominus Eugenius Vercellensis, Dominus Valerianus Bergomensis, Dominus Dionysius Mediolanensis. 72. Monast. Hoc anno fundatum est monasterium sancti Vbaldi, siue sancti Iuliani ad Forum Scillæ, quod nunc dicitur Imola. Obtinuerant prius nostri canonici apud sancti Iuliani parochialem palatium, in quo paruo sacello extructo in honorem s. Vbaldi, pauci canonici degebant, ex paucis quibusdā redditibus vtcunq; victitantes. Cum autem præfatam s. Iuliani parochialem, quæ de iure patronatus Dominorū Galeatii, & Alexandri de Bommercatis ciuiū Imolensium asserebatur, quidam Ven. Sacerdos nomine Matthæus de Cornazanis in titulum obtineret, is dictā parochialē in manibus Vicelegati Bononiēsis, & totius exarchatus Rauēnæ, habentis ab Illustriss. Legato speciale mandatum, resignauit. Qui quidē

D. Vicelegatus, accedente consensu Patronorum, ipsam Ecclesiam sancti Iuliani canonicis in dicto Palatio, & oratorio s. Vbaldi commorantibus perpetuò concessit, ad effectũ erigendi ex prædictis Ecclesia, & palatio monasteriũ canonici ordinis nostræ congregationis. quæ vnio, & monasterii erectio, vt perpetuæ robur firmitatis haberet, autoritate Apostolica fuit probata, & confirmata per Paulum III. vt ex bullis datis apud s. Petrum anno Domini 1539. 4. Idus Martij, Pontificatus sui anno 5. & Venerabili Episcopo Imolensi directis, liquet. Hoc monasterium protulit Theologum insignem Ven. Patrem D. Valerianum Zampetrium eiusdem monasterij Præpositum, & meum in Sacra Theologia Magistrum, de quo multa prætereo, quoniam adhuc viuit propè octogenarius.

Hoc eodem anno Paulus Tertius omnia priuilegia canonicis regularibus Lateranensibus per Romanos Pontifices illius prædecessores concessa firmauit nouo diplomate, dato apud sanctum Petrum die 16. Augusti Pontificatus sui anno 5. incipit: *Cum alias fœlicis recordationis, &c.* Quod ad scrupulos amputandos alio diplomate anno 1541. die vigesimatertia Aprilis emanato, declarauit. vtrunque habetur in lib. Indultorum nostræ congregationis pag. 487. & seq.

Caput quadragesimumquartũ.

De ijs, quæ in nostra Lateranensi Congregatione ab ann. 1540. vsq; ad ann. 1559. contigerunt.

I. ANno 1540. coacta fuit Generalis Synodus nostrorũ canonicorum in canonica Portuensi in Ciuitate Rauennæ, in qua renunciatus est Rector Generalis R. P. D. Franciscus Mediolanensis, additiq; Visitatores D. Lucas Nouariensis, D. Ioseph Veronensis, D. Valerianus Placentinus, & Dom. Petrus Martyr Florentinus. Anno 1541. Generale Capitulum Cremonæ. Rector Generalis R. P. D. Franciscus Vicentinus. Visitatores Dom. Ioãnes Ludouicus Mediolanensis, D. Ioãnes Baptista Cremonensis, D. Ioannes Augustinus Vercellensis, & D. Thomas Brixiensis. Anno 1542. Capitulum Generale congregatum est Mantuæ, in quo electus fuit in Rectorem Generalem R. P. Dom. Archangelus Papiensis, & Visitatores D. Nicolaus Cremonensis, D. Syluanus Venetus, D. Constantius Mediolanensis & D. Timotheus Veronensis. Causa verò Generalis Capituli in eadem Ciuitate Mantuana cogendi hæc fuit. Nam Illustriss. D. Cardinali Nicolao de Flisco Protectore vita functo, designatus fuit Protector congregationis Illustriss. D. Cardinalis Hercules Gonzaga, qui vt erat Princeps religiosissimus, & profectus ipsius congregationis amator, cum nouitates quasdam à nonnullis in cõgregationem inuectas, minusq; proficuas deprehendisset, ne spinæ in rhamnum crescentes altius radices figerent, refodiendas, & conuellendas iudicauit. Quod antea idem Pontifex efficere studuerat, per quoddam suum decretum, pro congregationis reformatione promulgatum, cuius tamen exemplũ multa diligentia conquisitum nullatenus inueni. VI.

Anno 1543. Capitulum Generale Placentiæ. Rector Generalis R. P. D. Ioseph Veronensis. Visitatores D. Angelus Vercellensis, D. Thomas Placentinus, D. Raphaël Bergomensis, & D. Cyprianus Mediolanensis. Anno 1544. Capitulum Generale Cremonæ. Rector Generalis R. P. D. Thomas Placentinus. Visitatores D. Clemens Nouariensis, D. Vitalis Rauennas (hic fuit vir inculpatissimus & canonicæ disciplinæ zelator feruidus) D. Gregorius Venetus, & D. Eugenius à Carauaggio. Anno 1545. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Valerianus Bergomensis. Visitatores Dom. Cherubinus Vercellensis, D. Matthæus Mediolanensis, D. Fœlix Cremonensis, & D. Fœlix Vicentinus.

II. ANno 1546. congregatus fuit Generalis conuentus nostræ congregationis Cremonæ, ibique renunciatus Rector Generalis R. P. D. Pacificus Placentinus, & Visitatores designati Dom. Franciscus Vicentinus, Dominus Columbinus Cremonensis, D. Liberalis Taruisinus, & Dominus Angelus Gabriel Papiensis. In quo quidem Capitulo, siue conuentu cum Dominus Noster Paulus Tertius aliquos ex canonicis nostræ congregationis viros doctos, pios, & graues ad sacrum Generale Concilium Tridentinum mittere iussisset, electi fuerunt ad tale munus obeundum D. Riccardus Vercellensis Abbas sanctæ Mariæ de Præuallo, & Dom. Sixtus de Rhenis Cremonensis Abbas sancti Bartholomæi Pistorij, & alius, cuius nomen excidit, quorum primus aduersa valetudine grauatus ipsum Concilium absolutum non vidit: alter verò eiusdem Sacri Cõcilii Prædicator designatus, postmodum Carinulensis Episcopus est renunciatus. Extant literæ dicti Pontificis ad Illustriss. Herculem Gonzagam Protectorem ea de causa datæ, in quibus etiam de studijs literarum, quæ negligentia Prælatorum languescere incipiebant, in singulis monasterijs congregationis per eundem Illustrissimum Protectorem sedulò restituendis, etiam per suspensionem à prælaturis, & alias grauiores pœnas cauetur.

Verùm quia controuersia de præcedentia inter canonicos Lateranenses, & monachos Cassinenses iam à temporibus Sixti Quarti exorta, inter Prælatos vtriusque congregationis in eodem Concilio existentes repullulauit, prout etiam Pius Quartus in motu proprio testatur, quam tandem controuersiam penitus terminauit, idem Paulus Tertius ad fauorem Prælatorum nostræ congregationis in eodem Concilio degentium literas sequentes dedit, videlicet a tergo.

Dile-

Dilectis filijs Rectori Generali, & Visitatoribus congregationis Lateranensis Ordinis sancti Augustini canonicorum regularium : intus verò: *Paulus Papa III. Dilecti filij salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudum cupientes, vt quæ in sacro Oecumenico Concilio Tridentino in dies disputanda, & ventilanda occurrebant, per viros ætate graues, & moribus probatos, ac literarum scientia præditos tractarentur, & ventilarentur, dilecto filio nostro Herculi sanctæ Mariæ Nouæ* Diacono *Cardinali de Mantua nuncupato, qui officio Protectoris congregationis vestræ apud nos fungitur, per alias nostras in forma Breuis literas commisimus, & mandauimus, quatenus vnà cum tunc Rectore Generali, & Visitatoribus dictæ congregationis duos, aut tres ex congregatione vestra prælatos, in sacris literis eruditos, aliásq; bonæ vitæ, & conuersationis, qui nomine ipsius congregationis ad dictum Concilium accederent, & quæ inibi pro defensione Catholicæ fidei, & Reipublicæ Christianæ facienda occurrerent, quantum in eis forent, facerent, & exequerentur, deligeret: & quod ad Concilium ipsum properarent, cum effectu faceret, prout in eisdem literis plenius continetur. Cum autem sicut nobis nuper exponi fecistis, tam dictus Hercules Cardinalis, quàm vos mandatis nostris parendo, tres prælatos ex eadem congregatione ad dictum Concilium transmiseritis, & alios successu temporis transmissuri sitis, nobis humiliter supplicari fecistis, vt modernis, & alijs per vos in futurum ex eadem congregatione pro dicto Concilio deligendis Prælatis, in sessionibus, processionibus, & alijs actibus publicis locum solitum, & ante alios, quos vos de iure, vel consuetudine præcedere consueuistis, assignare, ac cum eisdem Prælatis, vt vltra prælaturam eis pro tempore concessam, etiam alium Prioratum, seu præpositura, vel aliam dignitatem obtinere possint, dispensare, aliàsq; vestro, & eorum statui in præmissis opportunè prouidere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur vestra, & Prælatorum ad præmissa pro tempore deputatorum tranquillitati, & commoditati consulere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eisdem modernis, & alijs per vos in futurum ex eadem congregatione pro dicto Concilio deligendis seu constituendis Prælatis in sessionibus, processionibus, & alijs actibus publicis locum solitum, & ante alios, quos vos de iure, vel consuetudine præcedere consueuistis, Apostolica autoritate, tenore præsentium assignamus, & per Præsidentes eiusdem Concilij, ac alios, ad quos id spectat, assignari mandamus; & cum eisdem Prælatis, vt cum prælatura eis ad hoc per vos, seu aliàs pro tempore concessa, cuiuscunque qualitatis existat, alium Prioratum, seu præposituram, vel aliam dignitatem, quem, vel quam ante prælaturam huiusmodi obtinuerint, seu post eandem prælaturam aliàs canonicè assecuti fuerint, quarumcunque qualitatum, quas præsentibus haberi volumus pro expressis, existat, donec in eodem Concilio resederint, seu eorum deputationis tempus durauerit, insimul retinere liberè, & licitè valeant, autoritate, & tenore prædictis, de specialis dono gratiæ dispensamus. Non obstantibus Generalis Concilij, & quibusuis alijs etiam conciliaribus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac ordinis, & congregationis prædictorum, nec non monasteriorum, & aliorum regularium locorum, quorum seu in quibus prælaturæ, Prioratus, præpositura, & dignitates huiusmodi fuerint, seu à quibus illos, & illas dependere contigerit, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & alijs decretis quomodolibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Prouiso quòd prælaturæ, Prioratus, præpositura, & aliæ dignitates huiusmodi, debitis propterea non fraudentur obsequijs, & animarum cura in eis, si qua illis immineat, nullatenus negligatur, sed eorum congruè supportentur onera consueta Datum, &c.*

Quibus tamen literis dicta controuersia finem nullatenus accepit: vnde causam intelliges ob quā licèt sacro Concilio Oecumenico nostri præsentes fuerint, nullus tamen in Catalogo illorum, qui eidem Concilio subscripserunt, legitur notatus.

Anno 1547. congregatum fuit Capitulum Generale Rauennæ, in quo electus fuit Rector Generalis R. P. D. Gabriel Gatinariensis, qui Mantuæ obijt, & pro illo fuit electus R. P. D. Raphaël Bergomensis. Visitatores Dominus Hieronymus Brixiensis, Dominus Dionysius Mediolanensis, Dominus Cherubinus Nouariensis, Dominus Illuminatus Mutinensis. In quo quidem Capitulo ad exonerandum monasterium sanctæ Mariæ in Portu Rauennæ à debito trium millium aureorum cum diuersis personis in Romana Curia contracto, pro totidem pecunijs Cameræ Apostolicæ ab eisdem personis, nomine dicti monasterij solutis, statutum fuit, reseruato beneplacito Sedis Apostolicæ, vt possessiones, domus, & alia bona dicti monasterij existentia in Ciuitate, districtu, & territorio Senogaliensi traderentur Priori, & monasterio, siue conuentui sanctæ Mariæ Charitatis Venetiarum in perpetuum, pacto, & declaratione adiectis, vt Prior, & canonici, siue conuentus sanctæ Mariæ Charitatis dictam summam trium millium aureorum cum illius interesse intra annum creditoribus in Romana Curia degentibus persoluerent, & cœnobium Portuense à debito, quod illius occasione contraxerat, penitus, & omnino releuarent, & liberarent, confecto publico instrumento eodem anno Rauennæ in monasterio Portuensi, in aula Generalis Capituli, die duodecima mensis Maij rogato per Dominum Hieronymum quondam Iustiniani à Portu Ciuem, & publicum notarium Rauennatensem. quam traditionem, siue transactionem, & releuationem Paulus Tertius per suas

literas Apostolicas eodem anno 1547. septimo calend. Decembris emanatas, confirmauit, eisq; robur perpetuæ firmitatis adiecit.

Anno 1548. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Gregorius Venetus. Visitatores Dominus Eugenius Veronensis, Dominus Valerius Placentinus, Dominus Gratianus Vercellensis, & Dominus Eugenius à Carauagio. Anno 1549. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R. P. Dom. Columbinus Cremonensis. Visitatores Dominus Cherubinus Vercellensis, Dominus Constantius Mediolanensis, Dominus Gaspar Bononiensis, & Dominus Angelus Vicentinus. Hoc anno Paulus Tertius cum sedisset in Pontificatu annis 15. diebus viginti octo naturæ debitum soluit, die decima Nouembris. Vacauit Sedes mensibus duobus, & diebus 29.

III. ANno 1550. qui fuit annus magni Iubilæi, Ioannes Maria de Monte Aretinus ex Cardinali Episcopo Prænestino Summus Pontifex fuit renuntiatus die septima Februarij, & Iulius Tertius nuncupatus. quo anno Generalis Synodus nostræ congregationis fuit habita Rauennæ, ac in illa renuntiati Rector Generalis R.P.D. Constantius Mediolanensis. Visitatores Dominus Franciscus Vicentinus, Dominus Fœlix Cremonensis, Dominus Liberalis Taruisinus, & Dominus Marcus Antonius de Bagarotis Placentinus, qui sancti Augustini canonicam Placentinam fundauit, & absoluit. Hoc eodem anno Iulius Tertius die secunda Maij omnia priuilegia per Romanos Pontifices nostræ congregationi concessa nouo priuilegio confirmauit, cum Indulgentijs, ac etiam priuilegia per Reges, Duces, Barones, Principes, & Comites, & alios Dominos temporales, tam in genere, quam in specie concessa, habetur in lib. Indultorum nostræ congregationis pag. 494.

Anno 1551 Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Franciscus Vicentinus. Visitatores Dominus Ioseph Veronensis, Dominus Dionysius Mediolanensis, Dominus Gabriel Nouariensis, & Dominus Angelus Gabriel Papiensis. Anno 1552. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Gratianus de Bugella. Visitatores Dominus Gregorius Venetus, Dom. Paulus Placentinus, Dominus Vitalis Rauennas, & Dominus Eugenius à Carauagio. In quo quidem Capitulo Constitutio quædam saluberrima pro fidei Catholicæ puritate seruanda, fuit promulgata, quam Iulius Tertius sequentibus literis probauit.

Iulius Papa Tertius, Dilecti filij salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis fecistis, quòd vos ad conseruandum, quantum in vobis est, puritatem Religionis Christianæ in vestro Capitulo Generali nouissimè celebrato inter alia statuistis, & ordinastis, quòd quicunque vestræ congregationis canonicus hæreticas, & maximè Lutheranas assertiones pertinaciter assereret, carceri, vel (si ad id consensus Sedis Apostolicæ adesset) triremi perpetuò deputaretur. Si verò eas non pertinaciter, sed alio quouis modo, aut prætextu assereret, iuxta quamdam in alio Capitulo Generali editam ordinationem vestram incipientem: Si quis nutu, vel verbo, puniretur, & quicunque vobis subditus talem assertionem audiret, nec id Superioribus suis reuelaret, tanquam criminis particeps carceri ad annum manciparetur: & quod ad probationem præmissorum duo, aut tres fide digni testes sufficerent: quodque plenissima super præmissis iudicandi potestas esset penes pro tempore existentem Rectorem Generalem, & vnum ex Visitatoribus ex congregatione huiusmodi, aut duos, sine eodem Rectore Visitatores, vel in eorum absentia duos probos viros: & vlterius eligerentur quatuor Iudices à dicta Sede confirmandi, qui plenam super præmissis iuxta canonicas sanctiones inquirendi, & culpabiles repertos, ad eorum custodiam tantum incarcerandi haberent: sententia tamen diffinitiua, & illius executio penes Rectorem Generalem, vel Visitatores præfatos, cum vno, vel duobus ex Iudicibus dictis remaneret: tenerenturque idem Rector, & Visitatores iuxta canonicas sanctiones duntaxat iudicare. Quodque verbi Dei ex congregatione vestra Concionatores, qui in suis totius Quadragesimæ prædicationibus assertiones Catholicas, & Ecclesiasticas, videlicet suffragiorum mortuorum, & Purgatorij, ac Indulgentiarum, & potestatis summi Pontificis, nec non Eucharistiæ, & Confessionis, & venerationis Sanctorum, nec non necessitatis operum contra id, quod ab hæreticis tenetur, non inferrent, tanquam de hæresi suspecti punirentur, prout in instrumento seu alio documento publico desuper confecto plenius dicitur contineri. Quare nobis humiliter supplicari fecistis, vt statutis, & ordinationibus vestris prædictis pro illorum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adijcere, aliàsq; in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui religionem eandem conseruare, & augere totis viribus procuramus, supplicationibus huiusmodi inclinati, statuta, & ordinationes vestras prædicta, prout illa concernunt omnia, & singula in instrumento, seu documento huiusmodi contenta, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro expressis habẽtes, Apostolica autoritate tenore præsentium, ex certa scientia approbamus, & confirmamus, ac illis plenum, & perpetuum firmitatis robur adijcimus. supplentes omnes, & singulos iuris, & facti defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem, ea omnia, & singula suos plenarios effectus sortiri, & ab omnibus inuiolabiliter obseruari debere decernimus. Non obstantibus cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac ordinis, & congregationis prædictorũ etiã iuramento, cõfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoq;, indultis, & literis Apostolicis, sub quibuscunq; tenoribus, ac formis & etiam cum quibusuis derogatoriarum derogatorijs, alijs etiam insolitis clausulis, irritantibusq; & alijs decretis quomodolibet cõcessis approbatis, & innouatis. Quibusq; omnibus, eorũ tenorẽ

ac

ac formam præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice specialiter, & expressè derogamus, contrarijs quibuscunq; Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 3. Ianuarij 1552. Pontificatus nostri anno 3.

Prædictas literas cum facultate, Iudicibus per Generale Capitulum deputandis, attributa confirmauit Paulus IV. alio priuilegio, quod in eodem libro pag. 502. legi potest, quæ cum alijs multis ad hoc spectantibus omitto, quoniam dictæ facultates per noua Romanorum Pontificum decreta sunt abrogatæ.

IV. ANno 1553. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Gaspar Bononiensis. Visitatores D. Cherubinus Vercellensis, Dom. Columbinus Cremonensis, D. Angelus Vicentinus, & D. Theodorus Laudensis. Anno 1554. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Marcus Antonius Placentinus. Visitatores D. Franciscus Vicentinus, D. Constantius Mediolanensis, D. Fœlix Cremonensis, & D. Ioannes Chrysostomus Bergomensis. Anno 1555. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Hieronymus Brixiensis. Visitatores D. Franciscus Papiensis, D. Gregorius Venetus, D. Raymundus Nouariensis, & D. Gabriel Mediolanensis. In eodem Capitulo decretum fuit, regimen canonissarum sanctæ Mariæ Ciuitatis Ferrariæ legitimas ob causas fore dimittendum, si tamen Excellentissimo Duci Ferrariæ placuisset, qui noluit per nostros dictum regimen dimitti. In eodem Capitulo in vim Augustinianæ regulæ, & facultatis ab Alexandro VI. anno 1496. nostræ congregationi factæ quidam incorrigibiles, & pestilentes omnibus probantibus de nostra societate sunt proiecti, quod vtinam à posteris esset obseruatum. & alia plura spiritualem, ac temporalem totius congregationis profectum, & commodum promouentia fuerunt saluberrimè decreta. Hoc eodem anno obijt Iulius Tertius die 23. Martij, in cuius locum Marcellus Secundus ex presbytero Cardinali s. Crucis in Ierusalem fuit subrogatus die 19. Aprilis, qui duodecim tantùm diebus vixit in Pontificatu, & die 1. Maij naturæ debitum soluit.

Marcello verò sublato die 25. eiusdem mensis Ioãnes Petrus Carafa ex Cardinali Episcopo Ostiẽsi Summus Pontifex est renunciatus, & Paulus IV. nuncupatus.

V. ANno 1556. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis R.P.D. Gregorius Venetus. Visitatores D. Gratianus à Bugella, D. Eugenius à Carauagio, D. Vitalis Rauennas, & D. Cherubinus Placentinus. Hoc anno Domini oppidi Messerani in Episcopatu Vercellensi obtulerunt congregationi monasterium s. Benigni, positum in illorum ditione, mandatumq; per Capitulum Generale Abbati s. Andreæ Vercellarum, & Præposito s. Sebastiani Bugellæ, ad illud videndum accedere, & cum Dominis Marchionibus de numero Sacerdotum in eodem monasterio manutenendo, prouentibusq; pro alendis canonicis tractare. quod tandem, omnibus diligenter inspectis, accipere noluerunt.

Anno millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo Capitulum Generale Rauennæ, Rector Generalis Reuerendus Pater Dominus Columbinus Cremonensis. Visitatores Dominus Gaspar Bononiensis, Dominus Cherubinus Vercellensis, Dominus Theodorus Laudensis, Dom. Angelus Vicentinus. In quo Capitulo ad viam Ambitioni, quæ omnium malorum in regularium cœtibus est mater, præcludendam ita statutum reperio: *Igitur innouantes cæteras ordinationes hucusq; factas, & præsertim illam, quæ incipit:* Quicunq; coniunctus fuerit, &c. *contra procurantes fauores per literas Principum, & potestatum secularium, præsenti Constitutione decernimus, quòd quicunque recurrerit ad Principes, & potestates seculares, siue Ecclesiasticos, vel alio modo, vel medio externo procurauerit obtinere Prælaturas, seu dignitatem aliquam, si eam non habet, vel habere meliorem careat, & priuetur non solùm ea dignitate, seu Prælatura, quam habet, per decennium, sed etiam suffragio, & voce actiua, & passiua per decennium.*

ANno 1558. Capitulum Generale congregatum fuit Rauennæ, in quo est electus Rector Generalis R.P.D. Constantius Mediolanensis. Visitatores D. Marcus Antonius Placentinus, D. Liberalis Taruisinus, D. Fœlix Vicentinus, & D. Sigismundus Cremonensis, & in eodem Capitulo prædium, Inuruni nuncupatum, quod erat de iure monasterij sanctæ Mariæ Casoreti, ab eodem monasterio dismembratum, & separatum, canonicæ sancti Augustini, siue sanctæ Mariæ Passionis fuit applicatũ, & vnitum, pariterq; pars bonorum Præpositure s. Georgij de Brinate ab illo dismembrata, eidem canonicæ fuit vnita, quæ dismembrationes, & vniones non solùm autoritate Capituli Generalis, verùm etiam per Sedem Apostolicam fuerunt probatæ, & confirmatæ, prout in actis eiusdem Capituli continetur. Eodem anno allatæ sunt ex partibus Hispaniarum literæ Capitulo Generali directæ, quibus petebatur, vt Venerabilem Patrem Dominum Franciscum de Ayala canonicum regularem nostri Ordinis professum, qui iam per aliquot annos in Insulis Indiarum nuper inuentis Infidelibus conuertendis operam dabat, tam in dictis Insulis inuentis, quàm in inueniendis alijs Vicarium Generalem nomine canonicorum nostri Ordinis, & congregationis constitueremus, cum potestate monasteria nostri Ordinis tam virorum, quàm mulierum erigendi, & vt viros probos, ac religiosos de licentia suorum Superiorum illuc causa prædicandi Euangelium profectos recipere, congregare, & gubernare posset. testantur literæ illo anno scriptæ, quæ Romæ in nostro Archiuio Pacis fuerunt inuentæ. VI.

Anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, quo Paulus Quartus Romanus Pontifex, vir planè sanctissimus, ex hac vita ad cœlestem Patriam migrauit die decima octaua mensis

Augusti, & post quatuor mensium interregnum die 26. Decembris electus fuit in Pontificem Ioannes Angelus Mediceus ex presbytero Cardinali sanctæ Priscæ, qui Pius Quartus fuit nuncupatus, Capitulum Generale coactum fuit Rauennæ, vbi electi Rector Generalis R. P. D. Raphaël Bergomēsis, qui tamen integrum annum sui regiminis morte præuentus non absolult, quamobrem in eius locum subrogatus fuit R. P. D. Ioannes Chrysostomus Bergomensis, vir omnigena linguarum, præsertim Hebraicæ, Chaldaicæ, Grecæ, & Latinæ, scientia conspicuus. Visitatores verò fuerunt Dom. Hieronymus Brixiensis, D. Franciscus Papiensis, D. Gabriel Mediolanensis, & D. Regulus Nouariensis. In hoc capitulo inter alia illius saluberrima decreta, sic ad verbum legitur statutum: *Huius Generalis nostræ Synodi autoritate decretum est, & firmiter statutum sit, quòd de cætero in vnoquoque monasteriorum nostrorum, vbi morantur duodecim canonici, quilibet Prior teneatur habere vnum Lectorem, vel canonicum, vel secularem, qui legat lectionem iuris canonici.*

Caput quadragesimumquintū.

De fundatione Abbatiæ sancti Stephani de Ponticulo diœcesis Bononiensis, & alijs in nostra Lateranensi Congregatione ab anno 1560. vsque ad annum 1580. contingentibus.

1. ANno 1560. Generalis Synodus nostræ congregationis est habita Rauennę, in qua electi Rector quidem Generalis R. P. D. Gratianus de Bugella. Visitatores verò D. Eugenius à Cattauagio, D. Vitalis Rauennas D. Celsus Placentinus, & D. Paulus Venetus. Anno 1561. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Paulus Venetus. Visitatores D. Cherubinus de s. Germano, D. Columbinus Cremonensis, & D. Theodorus Laudensis, & D. Calistus Vicentinus. Et quia Patres nostri statim ab initio reformationis pluribus in Comitijs firmiter statuerant, regimen sanctimonialium nullo modo suscipere, ad quod tamen accipiendum pluribus in locis, vel Ordinariorum, vel Principum importunitate, vel etiam Pontificum autoritate, cum comminatione censurarū fuerant adacti, quod testatur Innocentius VIII. in suis literis ad Rectorem, & canonicos nostræ congregationis, quæ habentur in lib. Indultorum pag. 372. hoc anno Rector Generalis, cernens huiusmodi regimen difficile, & quod multa incommoda afferret nostræ congregationi, Summum Pontificem adiuit, preces supplices porrigens, vt congregatione ab illo onere subleuare dignaretur. Qui illius votis annuere noluit, sed tamen, vt susceptum regimen tum ipse, tum illius successores melius, & faciliùs ad Dei omnipotentis laudem, & diuini nominis incrementum exercere possent, sequentes literas in forma Breuis dedit, videlicet a tergo: Dilecto *filio moderno, & pro tempore existenti Rectori Generali canonicorum regularium Ordinis s. Augustini congregationis Lateranensis*, intus: *Pius Papa IV.* Di*lecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Vt ea, quæ ad Religionis cultum, personarumq; tibi subiectarum bonum, ac salubre regimen, & tranquillam quietem tendere dignoscuntur, meliùs, ac faciliùs ad Dei omnipotentis laudem, & diuini nominis incrementum gerere, & exercere valeas, tuis etiam in hac parte nobis humiliter porrectis supplicationibus inclinati, tibi, vt de cætero perpetuis futuris temporibus quotiescunq; aliquæ moniales tuis suis monasterij tibi, & eidē tuæ cōgregationi subiectæ ordinationibus, statutis, ac mandatis per te pro illarum fœlici gubernio, & vitæ regularis obseruantia hactenus editis, & in posterum edendis parere, & obedire recusauerint, seu contempserint, tu, Diffinitorum tamen Capituli Generalis eiusdem cōgregationis tempore ipsius Capituli expresso ad id accedente consensu, gubernio, & administratione, curaq; audiendi confessiones dictarum monialium, vobis, vt præfertur, obedire recusantium vos liberare, atque exonerare, ac illarum gubernium, administrationem, & curam huiusmodi locorum Ordinarijs totaliter dimittere, & relaxare liberè, & licitè possis, autoritate Apostolica, tenore præsentium licentiam concedimus, & facultatem, &c. Datum Romæ apud s. Petrum sub annulo Piscatoris die 5. Nouembr. 1561. Pontificatus nostri anno 2.*

Aliud etiam amplissimū priuilegiū ab eodē Pontifice ad excessus illorū corrigendos, qui forent de nostra cōgregatione, prędictus Rector Generalis impetrauit, huius, qui sequitur tenoris: Dilecto filio *Rectori Generali canonicorū regularium*, intus: *Pius Papa IV.* Dilecte fili *salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum, sicut nos non sine animi nostri displicētia accepimus, nonnullos canonicos, & alias personas regulares Ordinis s. Augustini, cōngregationis Lateranensis aliquando à rectitudinis tramite deuiare, &c. Nos ad quos talibus, ne deteriora parturiant, debitam adhibere, diligentiam pertinet, super his prouidēdū esse censentes, discretioni tuæ, de cuius, & infrascriptorum* Diffinitorum *fiducia in* Domino *plurimum confidimus, & pro tempore existenti Rectori Generali dicti Ordinis, vt quoscunq; dicti Ordinis canonicos, & personas errantes, vel delinquentes, ac irregularitatem contrahentes, tempore Capituli per vos celebrari soliti vna cum octo* Diffinitoribus *eiusdem Ordinis per te, & ipsius Ordinis canonicos ipso tempore deputatis ad te euocandi, & eos iuxta illorum excessus, errores, & crimina per te, & eosdem* Diffinitores *nemine eorum discrepante corrigendi, puniendi, & mulctandi, nec non in rebelles, & inobedientes, excommunicationis, & irregularitatis, ac alias sententias, censuras, & pœnas promulgandi, facta illorum, qui, si in seculo essent,*

essent, ultimo supplicio damnarentur, prius degradatione, si suprascripto Rectori ordinis, & octo Diffinitoribus incorrigibiles visi fuerint, aut sine graui scandalo diutius sustineri in religione non posse dyudicauerint, illos perpetuò, vel ad tempus ad triremes mittendi, & condemnandi, eosq; in manus executorum secularium consignandi, ac contra non parentes, seu inobedientes declarationem incursus censurarum, ac pœnarum huiusmodi, illarumq; aggrauationem, ac aliàs, prout necessarium fuerit, donec paruerint, procedendi, omniaq;, & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, & quomodolibet opportuna faciendi, & exequendi, quacunque appellatione remota, Apostolica autoritate tenore præsentium liberam licentiam, & facultatem concedimus, tibiq; pariter indulgemus. Non obstantibus &c. Datum Romæ sub annulo Piscatoris die 28. Iunij 1561. Pontificatus nostri anno secundo.

II. ANno 1562. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Marcus Antonius Placentinus. Visitatores D. Constantius Mediolanensis, D. Fœlix Vicentinus, D. Sigismundus Cremonensis, qno ante expletum annum defuncto, electus fuit D. Raphaël Cremonensis, anno sequenti 1563. die ij. Februarij Romæ, & D. Hyppolitus Brixiensis, (hic fuit vir doctissimus, vt in Catalogo scriptorum nostræ congregationis dicetur.) In hoc Capitulo vigore facultatis anno præterito per Sedē Apostolicam nobis factæ statutum fuit, vt monasteria Monialium ciuitatis Nouariæ, & Ferrariæ curæ, & regimini Ordinariorum dimitterentur, & ita de alijs, quæ constitutionibus salutaribus in Generalibus Capitulis promulgandis subijci nollent, generaliter decretum fuit.

Anno 1563. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Hieronymus Brixiensis. Visitatores D. Ioannes Chrysostomus Bergomensis, D. Franciscus Papiensis, D. Gabriel Mediolanensis, & D. Secundus Nouariensis. In actis istius Capituli sic scriptum inuenio: *Imponitur Abbati ad Aram, vt cantet missas secundum ordinem anni præteriti Pontificales iuxta præceptum Apostolicum.* per quod firmatur id, quod de præcepto Apostolico Abbati s. Petri ad Aram Neapolis facto de Missis cum mitra, & alijs insignibus Pontificalibus certis diebus cantandis tradidimus supra cap. 27.

Anno 1564. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis R. P. D. Gregorius Venetus. Visitatores D. Gratianus de Bugella, D. Vitalis Rauennas, D. Desiderius Mediolanensis, & D. Laurentius Placentinus. Hic autem annus Dei Omnipotentis gratia, & Sanctiss. D. N. Pij IV. benignitate, prouidentiaq; toti congregationi fœlix, faustissimusq; fuit expeditione, decisioneq; lōgissimæ, æquè, vt grauissimæ cōtrouersiæ per Ven. Monachos Cassinenses à temporibus Sixti IV. contra nostram congregationem super iure præcedendi in processionibus, & alijs actibus publicis excitatæ, & coram diuersis Iudicibus, etiam in Palatij Apostolici Auditorio sæpius ventilatæ, tandemq; in sacro Concilio Oecumenico Tridentino inter congregationum Abbates renouatæ. Nam Beatissimus Pontifex grauiter admodum ferens, huiusmodi controuersias inter religiosas personas, præsertim reformatas diutiùs exagitari, & propterea illas omni ratione submouendas, publicæq; Religionum tranquillitati, reconciliationi, & mutuæ dilectioni consulere necessarium forè diiudicans, primùm quidem motu proprio dictas controuersias, siue lites, & causas coram quibuscunque Iudicibus in quibusuis instantijs indecisas pendentes, ab eisdem iudicibus ad se aduocauit, illasq; tribus S. R. E. Illustrissimis Cardinalibus Ioanni Michaëli Saraceno tituli S. Anastasiæ, Ioanni Baptistæ Cicadæ tituli S. Clementis, & Bernardino Scotto Presbyteris Cardinalibus audiendas, cognoscendas, & decidendas per quandā motus proprij schedulam, deinde verò per aliud tescriptum eisdem Cardinalibus audiendas tantum, sibiq; referendas commisit. postea cum prædicti Cardinales partibus in contradictorio sæpius auditis, dubijsq; emergentibus sæpius discussis, & plenè resolutis sua vota eidem Sanctissimo retulissent, idē Pius IV. decreto fatali, & inappellabili sententiauit, & iudicauit, Abbates, Prælatos, & canonicos nostræ congregationis in processionibus, & in omnibus alijs actibus publicis, & priuatis ipsos R. Monachos Cassinenses præcedere debuisse, ac debere. De quibus quoniam lib. 2. cap. 71. diffusè tractauimus, vbi etiam Pontificium Decretum cum motu proprio ab eodem Pontifice ob eandem causam emanato reddidimus, ad illum locum Lectores beneuolos remitto. Ab hoc anno Rectores Generales cœperunt etiam vocari Reuerendissimi, quia omnes deinceps fuerunt etiam Abbates.

ANno 1565. Generale Capitulum celebratum III. fuit Rauennæ, in quo electi fuerunt Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Columbinus Cremonensis. Visitatores verò D. Archangelus Bononiensis, D. Calistus Vicentinus, D. Georgius Vercellensis, & D. Gaspar Mediolanensis, & in eodem capitulo Patres decreuerunt, quendam canonicum incorrigibilem de nostra Societate ad normam Augustinianæ Regulæ proijci debere: vt hinc videas documentum saluberrimum Sanctissimi Patris nostri de incorrigibilibus eiiciendis, autoritate Apostolica firmatum, in nostra congregatione semper vsui demandatum. Hoc autem anno memoratus Pontifex nostræ congregationi indulsit, vt in cubiculis infirmorū tam virorum, quàm mulierum, qui ob infirmitatem à cubiculis exire non possunt, missæ super altari portatili decenter præparato celebrari possint, testantibus eius literis in forma Breuis datis apud S. Petrum die 18. Maij. Qui cum sedisset in Pontificatu annis quinque, mensibus vndecim, diebus quindecim, hoc eodem anno mense Decembri die decima, viam vniuersæ carnis est ingressus.

Huic Pontifici re, & nomine verè Pio nostra cōgregatio tantum debet, quantum alteri nunquam magis. nam ipsam congregationem impensissimè dilexit, controuersiam grauissimam nonaginta cir-

citer annis inter RR. Monachos, & nostros, magnis dispendijs exagitatam, ad fauorem nostræ congregationis ipse tandem diremit, priuilegiis, & beneficiis compluribus nos cumulauit, sexdecim Præposituras siue prioratus nostræ congregationis in Abbatias erexit, licèt sub illius Pontificatu super huiusmodi erectione literæ Apostolicę minimè fuissent expeditæ, sed sub Pio V. illius successore, vt in sequentibus dicemus. Et quod caput cæterorum est, ipse nostros canonicos ad Lateranensem Basilicam reducere summopere optauit, quod & præstitisset, nisi negotium à nostris fuisset aut neglectum, aut ad veteres discordias cum canonicis sæcularibus cauendas, dissimulatum: de qua negligentia Superiores nostræ congregationis non semel, nec leuiter obiurgauit. cuius rei fidem faciunt literæ prædictæ reductionis nondum tamen expeditæ, cum conuentionibus inter partes initis, & Conuentu pro eadem Lateranensi Basilica designato, quæ ad rei memoriam seruantur in Archiuo Romano S. Mariæ de Pace, quæ omnia vidi. Quam ob causam iustissimè in Comitiis Generalibus statutum fuit, vt quotannis illius Anniuersarium in omnibus nostris monasteriis solemniter ageretur, vt constat etiam ex prima parte nostrarum constitutionum typis editarum cap. 18.

Anno 1566. quo Generalis Synodus nostræ congregationis est habita Rauennæ, ac in illa electi Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Gaspar Mediolanensis. Visitatores D. Marcus Antonius Placentinus, D. Fœlix Vicentinus, D. Raphaël Cremonensis, & D. Cyprianus Brixiensis, die 7. Ianuarii electus fuit in Romanum Pontificem Michaël Ghislerius S. R. E. Cardinalis, Episcopus montis Regalis in Principatu Pedemontano, & Pius V. vocatus. vir certè pius, & sanctissimus, qui eodem anno erectionem sexdecim monasteriorum nostræ congregationis in Abbatias antea factam firmauit, & Bullas Apostolicas confici mandauit, quæ editæ sunt eodem anno apud S. Petrum 16. Calend. Februarii. multas indulgentias, immunitates, & exemptiones tum omnibus Regularibus, tum specialiter nostris canonicis Lateranensibus concessit, licèt postea per suos successores vel reuocatas, vel limitatas. Idem quoque Pontifex de Sanctis nostri Ordinis, quorum officia certis diebus in nostra congregatione recitari consueuerunt, decretum condidit, necnon etiam de loco, qui nostris canonicis in processionibus, & aliis actibus publicis, & priuatis debetur, quod vide supra lib. 2. cap. 71.

Hoc eodem anno in prædicto Capitulo Generali cōmissa fuit Patribus Visitatoribus autoritas tractādi charitatiuam vnionem cum Venerabili congregatione canonicorum regulariū nostri Ordinis Colimbricensi, quæ est in Regno Lusitano, quæ multa cum laude sanctitatis in illis Regionibus floret.

IV. ANno 1567. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Fœlix Vicentinus. Visitatores D. Hieronymus Brixiensis, D. Philippus Nouariensis, D. Angelus Papiensis, & D. Valerius Mediolanensis. Anno 1568. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendissimus P. D. Gratianus de Bugella. Visitatores D. Clemens Mediolanensis, D. Basilius Brixiensis, D. Laurentius Placentinus, & D. Timotheus Venetus. In hoc autem capitulo facta est facultas Domnæ Gabrielæ canonissæ monasterii S. Mariæ Gratiarum Ferrariensis, vulgò Mortarii nuncupati, eundi ad reformandum, siue instituendum monasterium canonissarum S. Augustini, nostri Ordinis, quod est in Castro, Lugo appellato.

Hoc anno fundatum est Abbatiale Cœnobium S. Stephani loci Ponticuli in Episcopatu Bononiēsi, cuius fundationis primordia hæc fuerunt. Ecclesia S. Stephani Ponticuli erat parochialis, & plebania, quam in titulum obtinebat R. presbyter D. Marcus Iulianus de Bagnara, qui ob singularem affectum dilectionis erga nostram congregationem, de monasterio nostrorum canonicorum apud illam erigēdo sæpius cogitauit: tandemq; consilio cum Patribus communicato, Ecclesiam ad hunc effectum in manibus Summi Pontificis Pii V. spontè, ac liberè resignauit, qui prædictam Ecclesiam in Abbatiam erexit, ac in illa Ordinem S. Augustini canonicorū regularium nostræ Societatis instituit, nostræq; cōgregationi perpetuò vniuit, & incorporauit. Expeditæ fuerunt Bullæ vnionis anno 1568. 10. Calend. Ianuarii, Pontificatus Pii V. anno 3. In quibus sunt nonnulla verba diligenter notanda, videlicet: *Ita quòd liceat eisdem Abbati, & Diffinitoribus corporalem possessionem dictæ Ecclesiæ per se, vel alium, seu alios propria autoritate, absque Iudicis alicuius ministerio liberè, apprehendere, & perpetuò retinere. eiusdemq; Ecclesiæ fructus, redditus, & prouentus huiusmodi in suos, ac monasterij, & Ecclesiæ huiusmodi vsus, & vtilitatem conuertere: necnon ipsi Ecclesiæ per vnum ex dictis congregationis canonicis ad eorundem Abbatis, & Definitorum nutum ponendum, & amouendum deseruiri, illiusq; parochianorum animarum curam exerceri facere, Diœcesani loci, vel cuiusuis alterius licentia desuper minimè requisita, etiam perpetuò concedimus, & assignamus. necnon loci Ordinario, et quibusuis alijs etiam inferioribus collatoribus, ad quos dictæ Ecclesiæ collatio, et alia dispositio quomodolibet spectat, et pertinet, in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac sub pœnis arbitrio nostro imponendis, ne eosdem Abbatem, et congregationem, quominus præmissis omnibus pacificè frui, et gaudere possint, impedire, molestare, vel perturbare quoquo modo audeant, vel præsumant, districtius inhibemus etc.* Harum igitur literarum vigore dicta parochialis in Abbatiam nostræ congregationis hoc anno fuit erecta, & in illa Abbas cum canonicis iuxta consuetudines nostræ Societatis institutus, qui per Dei gratiam in eadem perseuerat. 71. Monast.

Notandum etiam circa supradictas literas, ab hoc tempore nostræ Societatis Rectores in literis Apostolicis ferè semper Abbates Generales nuncupari, qui mos sub initio Pontificatus Pii V. post erectionē sexdecim monasteriorū in Abbatias inoleuit.

Anno

Anno 1569. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Archangelus Bononiensis. Visitatores D. Columbinus Cremonensis, D. Angelus Gabriel Papiensis, D. Calistus Vicentinus, & D. Georgius Vercellensis. Hoc anno R. D. Leander Lana nobilis Brixiensis Ecclesiam S. Mariæ Magdalenæ parochialem oppidi Desenzani, ad ripas Benaci inter Brixiam, & Veronam, ad fauorem nostræ Societatis, vt in ea collegiũ canonicorum nostri Ordinis institueretur, in manibus Summi Pontificis resignauit, qui illam in collegium nostræ congregationis erectam eidem perpetuò habendam, & tenendam vniuit. Verùm in illius possessione adipiscenda oppidanos aduersarios, nescio quibus de causis nostri habuerunt: vnde lis excitata, quæ vsque adeo deferbuit, vt Pontifex duodecim communitatis dicti oppidi Consiliarios anathemate perculserit, & totum Oppidum interdicto Ecclesiastico supposuerit. quod Patres nostri cernentes exemplo Beatissimi Patris nostri Augustini, qui nonnunquam bona illius Ecclesiæ tradita, & legitimè quæsita pro pace seruanda vel respuebat, vel reddebat, dictam parochialem in manibus Pontificis resignauerunt, quorum precibus idem Pontifex memoratos Consiliarios à censura excommunicationis absolui fecit, & interdictum abstulit, vt ex authenticis documentis in Archiuo Pacis pro teste seruatis liquet.

V. Anno 1570. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Marcus Antonius Placentinus. Visitatores D. Paulus Laudensis, D. Desiderius Mediolanensis, D. Sixtus Cremonensis (hic fuit Prædicator, & Theologus Sacri Concilij Tridentini, & Episcopus Carinularum.) D. Adeodatus Bergomensis, & D. Columbinus Bononiensis. Anno 1571. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Hieronymus Brixiensis. Visitatores D. Iustinianus Veronensis, D. Desiderius Mediolanensis, D. Angelus Papiensis, & D. Archangelus Placentinus. In hoc autem Capitulo data est facultas Reuerendiss. Rectori siue Abbati Generali, & Procuratori Generali pro congregatione in Romana Curia degenti, vt accedente beneplacito Sedis Apostolicæ, Tremitanam arcem cum toto beneficio, aut aliquibus illius membris permutare possent, aut alienare, propter onera grauissima, & dispendia insupportabilia, quæ illius causa tota congregatio sustinere cogebatur, quod vtinam executioni fuisset mandatum.

Anno 1572. quo Generalis Conuentus nostræ congregationis est habitus Rauennæ, ac in illo renunciati Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Calistus Vicentinus. Visitatores D. Gratianus Bugellanus, D. Clemens Mediolanensis, D. Basilius Brixiensis, & D. Michaël Angelus Nouariensis (obijt verò D. Basilius, & eius loco electus fuit D. Cyprianus Brixiensis die 22. Decembris) Sanctissimus Pontifex Pius V. ex hac fragili vita ad æternam, & immarcescibilem, vt piè credere fas est, migrauit die prima Maij. In cuius locum Gregorius XIII. antea Hugo Boncompagnus presbyter Cardinalis tituli S. Sixti magno totius Ecclesiæ emolumento fuit electus die 13. eiusdem mensis, & in die Pentecostes 25. eiusdem mensis coronatus.

Anno 1573. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Raphaël Cremonensis. Visitatores D. Archangelus Bononiensis, D. Georgius Vercellensis, D. Marcus Papiensis, & D. Cornelius Vicentinus. Anno 1574. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Paulus Laudensis. Visitatores D. Eusebius Cremonensis, D. Gabriel Venetus (hic fuit declamator omnium Italicorum sui temporis facilè Princeps, qui multa typis edidit, cuiusque memoria nunc etiam viget, obijtq; Episcopus Clodiẽsis) D. Laurentius Placentinus, & D. Laurus Brixiẽsis. Anno 1575. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Theodosius Placentinus. Visitatores D. Hieronymus Brixiensis, D. Desiderius Mediolanensis, D. Ludouicus à Grauina, qui fuit Episcopus Castelli maris, & D. Gaspar Bononiensis.

Anno 1576. ob Epidimiam, quæ nonnullas VI. Italiæ ciuitates inuaserat, Capitulum Generale more, ac tempore consuetis celebrari non potuit: sed ex Apostolica dispensatione mense Iunio die 30. facta fuit quædam congregatio Romæ in canonica S. Mariæ Pacis, cui Rector Generalis cum quatuor Visitatoribus anni præcedentis, & decem Abbatibus, duobusq; monasteriorum Procuratoribus, qui socij capitulares apud nostros vocantur, interfuerunt, per quos ex Apostolico priuilegio electi fuerunt in Rectorem Generalem Reuerendiss. P. D. Georgius Vedanus Vercellensis, qui postea fuit Abbas S. Andreæ Vercellarum, in cuius manibus ipse solemniter iuxta ritum nostræ cõgregationis meam professionem Regularem emisi. Visitatores verò D. Gabriel Mediolanensis, D. Cyprianus Brixiensis, D. Michaël Angelus Nouariensis, & D. Petrus Franciscus Veronensis, dictus tamen D. Michaël Angelus Nouariensis integrum annum sui regiminis à quibusdam latronibus interfectus non expleuit, cuius vicem suppleuit D. Theodorus Nouariensis.

Anno 1577. habitum fuit Generale Capitulum Rauennæ, die 28. Aprilis inchoatum, in quo peste in nonnullis præcipuis ciuitatibus Italiæ, præsertim Venetijs, & Mediolani sæuiente, non omnes Abbates, & Prælati votum in Comitijs Generalibus habentes, nec Procuratores monasteriorum, socij capitulares nuncupati, conuenerunt: nam ex Prælatis solùm viginti quinque, ex socijs verò capitularibus solùm nouem adesse potuerunt. Verùm Rector Generalis hunc defectum præuidens, ne acta Capituli ob maioris partis vocalium absentiam inualiditatis, siue etiam nullitatis notarentur, illum antea præcauit, obtentis literis Apostolicis, datis 18. Martij, quibus facultas Capitulum vltra tempus consuetũ differendi, & per eos, qui eidem Capitulo interesse potuissent, illud absoluendi, & omnia tractandi,

ctandi, quæ in pleno Capitulo tractari, & perfici consueuerunt, eidem fuit attributa. quarum literarum vigore Generale Capitulum, vt præmittitur, Rauennæ fuit congregatum, ac in eo electi Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Archangelus Bononiensis, & Visitatores D. Raphaël Cremonensis, D. Cornelius Vicentinus, D. Hugo Vercellensis, & D. Marcus Papiensis.

Anno 1578. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Gabriel Flamma Venetus. Visitatores D. Eusebius Cremonensis, D. Paulus Laudensis, D. Adeodatus Bergomensis, & D. Archangelus Placentinus. In hoc Capitulo productæ sunt literæ Prioris S. Ioannis de Nicia Palearum prope Alexandriam, quibus dictum prioratum, vtpote membrum antiquæ congregationis Mortariensis, quæ per Sedem Apostolicam cum omnibus illius membris nostræ fuerat vnita, nobis reddere proponebat certis conditionibus, quas Patres admittere noluerunt, & propterea dictus prioratus nondum congregationi fuit restitutus.

Anno 1579. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Cyprianus Brixiensis, qui annum sui regiminis non expleuit: sed illo defuncto electus fuit Reuerendiss. P. D. Hieronymus Brixiensis de Calinis. Visitatores verò D. Theodosius Placentinus, D. Desiderius Mediolanensis, D. Ludouicus de Grauina, & D. Gaspar Bononiensis. ad hoc Capitulum allatæ sunt literæ Serenissimi Ducis Mantuæ, quibus nostræ congregationi suam collegiatam S. Barbaræ Mantuæ, quæ est capella Ducalis, offerebat. quibus publicè lectis sic Patres nostri decreuerunt. *Fiat mandatum Reuerendiss. Patri Ger... li, & R. P. D. Theodosio Placentino Visitatori, vt possint cū Serenissimo Mantua Duce negotium acceptandi Ecclesiam S. Barbara tractare, capitula quæcunque sint, acceptare, modificare, omniaq; alia perficere, qua necessaria erunt ad istud negotium terminandum: & quidquid ab eis determinatum, & contractum fuerit, à toto Generali Capitulo prò rato, & confirmato habeatur.* Verùm in causæ conclusione propter quasdam conditiones, quibus dicti Commissarij congregationem subijcere noluerunt, visum fuit, dictam Ecclesiam nullatenus acceptare.

Anno 1580. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Petrus Franciscus Veronensis. Visitatores D. Georgius Vercellensis, D. Gabriel Mediolanensis, D. Laurus Brixiensis, & D. Ludouicus Nouariensis.

Caput quadragesimumsextum.

De tribus Præposituris Sancti Pastoris Reatini, Sancti Iusti Secusiæ, & Sancti Stephani Dertonæ, & nonnullis, quæ ab anno 1581. vsque ad 1600. in Congregatione nostra contigerūt.

Annus 1581. in nostra congregatione memoria dignus extitit, quoniam in illo forma regiminis totius congregationis siue publici, siue priuati penitus fuit immutata. Nam Rector siue Abbas Generalis, & Visitatores, qui annuales tantùm erant, quique anno illorum regiminis absoluto, in ordinem redigebantur, vsque ad integrum triennium sunt prorogati. Similiter Abbates, Priores, cæteriq; monasteriorum Prælati, qui triennales tantum erant, facti sunt perpetui, adiecta nihilominus conditione, vt triennio regiminis in vno monasterio absoluto ad aliud transferrentur, ne more Prælatorum fiduciariorum, quos Commendatarios dicimus, dominia monasteriorum sibi vendicarent. Sed & Capitulum Generale, quod singulis annis cogi consueuerat, nonnisi de triennio in triennium cœpit congregari. Multaq; alia circa regimen tum publicum, tum priuatum, & præsertim circa conditiones eligendorum in Generalibus huius anni comitijs decreta, quæ Gregorius XIII. probauit per suas literas in forma Breuis, Illustriss. D. Marco Antonio Columnæ congregationis Protectori directas, quæ in actis Capituli Generalis anni præsentis leguntur. Hoc igitur anno congregatum fuit Capitulum Generale in monasterio S. Mariæ Pacis de Vrbe, præsidente in eo Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Cardinali Marco Antonio de Columna nostræ congregationis Protectore clementissimo, vigore literarum Apostolicarum in forma Breuis, die 8. Aprilis eiusdem anni datarum. In quo quidem capitulo electi fuerunt Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Theodorus Placentinus. Visitatores D. Archangelus Bononiensis, D. Calistus Vicentinus, D. Valerius à Gatinaria, & D. Syluester Cremonensis. In eodem autem capitulo noua quædam statuta fuerunt promulgata, quæ tum ab eodem Illustriss. Protectore autoritate Apostolica sibi facta, tum à Sixto V. anno 1588. per alias literas in forma Breuis eidem Illustrissimo Cardinali Protectori directas, quæ in actis Capituli Generalis eodem anno celebrari leguntur, sunt confirmata. inter alia verò decretum est, vt quandoquidem Generale Capitulum nonnisi de triennio in triennium foret celebrandum, duobus annis intermedijs loco Capituli Generalis congregatio Rectoris Generalis, & Visitatorum, & aliquot Prælatorum ex senioribus haberetur, quam nostri Dietam dicunt. quod pro intelligentia dicendorū in sequentibus monuisse sit satis.

Cæte-

74. Monast. Cæterùm hoc anno Gregorius XIII. eodem Illustrissimo Cardinali Protectore instante, præposituram conuentualem S. Pastoris in agro Reatino Societati nostræ vniuit. nam idem Illustriss. Cardinalis duas Abbatias, alteram S. Sophiæ ciuitatis Beneuentanæ, alteram verò S. Pastoris in commendam obtinebat; in quarum prima præposituram conuentualem canonicorum nostræ congregationis per Sedem Apostolicam erigendam curauit, nonnullis redditibus pro mensa canonicorum designatis, quā nostri per integrum triennium, designato in illa Præposito Venerab. P. D. Paulo Placentino insigni Theologo tenuerunt, testantibus actis capitularibus annorum 1578. & duorum sequentium. Verùm cum propter nonnullas causas locus minùs commodè à nostris teneretur, haberent etiam in eadem ciuitate satis amplam Abbatiam S. Modesti, dictam præposituram spontè reliquerunt. Quibus idem D. Cardinalis dedit aliam præposituram S. Pastoris in Agro Reatino; constituto in illa Præposito, & conuentu canonicorum, dismembratisq; nonnullis prædijs ab Abbatia, eidemq; Præposituræ pro mensa canonicorum applicatis: nam monasterium s. Pastoris vetus erat Abbatia Ordinis Cisterciensis ante annos quadringentos fundata per Illustriss. Comites Marsorum, & Nahartium, qui nunc de Castello nuncupantur. non tamen in loco, vbi nunc est, sed prope lacum in colle iuxta castrum Riuodutri, nuncupatum, præfuitq; illi S. Balduinus filius Berardi Comitis Marsorum, ad quem sunt literæ S. Bernardi. Verùm ob aëris insalubritatem ex priori loco in eum, vbi nunc est, anno Domini 1255. sub Alexandro Quarto translata, prout ex inscriptione constat, quæ in tabula marmorea, in eius claustro posita iuxta portam Ecclesiæ, cōspicitur. ipsa verò Abbatia, seu illius bona sunt commendata. Literæ institutionis, & erectionis dictæ præposituræ anno 1580. Idibus Decembris sunt datæ: sed hoc anno Præpositus in loco fuit institutus Ven. P. D. Ioseph Veronensis, vir optimus, qui multis alijs monasterijs magno illorum emolumento spirituali, ac temporali dignissimè præfuit. nunc autem senio confectus in canonica S. Leonardi apud Veronam adhuc viuit.

II. HOc eodem anno Gregorius XIII. præposituram S. Iusti Secusiæ, nullius diœcesis, sed prouinciæ Taurinensis, nostræ congregationi concessit. 75. Monast. nam cum Illustrissimus D. Guido Ferrerius S. R. E. Cardinalis, qui Abbatiam S. Stephani de Citadella Vercellarum in commendam obtinebat, monasterio S. Stephani, in quo Præpositus cum collegio quatuordecim canonicorum nostræ congregationis per Paulum III. fuerat institutus, attributis eidem conuentui certis prædijs pro mensa conuentuali, per ministros Sereniss. Ducis Sabaudiæ prætextu arcis muniendæ destructo, litem contra nostros super bonis dictæ præposituræ mouisset, eaq; per aliquod temporis spatium fuisset exagitata, demum sic fuit composita, vt alteram præposituram in Abbatia S. Iusti Secusij, quam similiter in commendā habebat, cum collegio canonicorum erigeret: quod hoc ipso anno effecit, amotis nonnullis monachis ibidem degentibus, & ad aliud monasterium sancti Michaëlis de Clusa sibi etiam commendatū translatis, designatisq; pro conuentu canonicorum certis redditibus. quam erectionem, & institutionem Pontifex autoritate Apostolica firmauit Tusculi Idibus Iunij anni 1581. cuius primus Præpositus fuit Ven. P. D. Ioseph Vercellensis, vigetq; nunc etiam collegium canonicorum sub regulari obseruantia. De illius verò monasterij fundatione, sacrisq; Reliquijs in Ecclesia S. Iusti per Marchiones Secusiæ reconditis plura Baronius tomo ij. sub anno 1027. nu. 10. & sequentibus, ex Glabro Monacho, & Iacobus Philippus in Supplemento Chronicarum lib. 12. sub anno 985. vbi quod inquit, dictum monasterium Ordini S. Benedicti à Montisferrati Marchionibus ædificatum, non sic accipiendum, vt ab initio monachis fuerit traditum, contrarium enim constat ex donatione Oddonis Marchionis, & illius coniugis Adelaidis, & filiorum canonicæ S. Laurentij de Plebe martyrum circa annum 1057. factæ sic: *Ego Oddo, & vxor mea Adelaidā, & filij mei Petrus, & Amadeus, & filia mea hanc donationem facimus ad clericos, qui in eodem loco (scilicet S. Laurentij) regulariter viuunt.* In instrumento prætereà super quadam controuersia inter Ecclesiā s. Iusti, & Ecclesiam s. Laurentij anno 1149. rogato Regulares s. Iusti non vocantur monachi. Sed nec Glaber, qui fuit in dicto monasterio eo tempore, quo casus ille accidit, quem ex ipso Baronius loco proximè citato memorat, absolutè audet affirmare Regulares tunc inibi degentes monachos fuisse, sed sub disiunctione sic inquit: *Nocte denique insecuta visa sunt à quibusdam monachorum, seu aliorum Religiosorum monstruosa in eadem Ecclesiā phātasmata.* planè indicans, Religiosos qui dictam Ecclesiam per illud tempus tenebant, quos ratione professionis Regularis monachos appellauit, propriè alterius instituti à monastico strictè sumpto extitisse. Postea verò loco canonicorum regularium S. Laurentij D. Benedicti monachi successerunt circa annum 1198. nam eo anno 1198. in quadam controuersia inter s. Mariæ Maioris, & s. Iusti Ecclesias exorta, D. Benedicti monachi vocantur, & ita deinceps vsq; ad annum 1581. quo monachis excedentibus iterum canonici successerunt.

Conditur autem in Ecclesia S. Iusti in primis corpus S. Iusti martyris, non illius, qui Puer sub Dioclетiano apud Bellouacum passus fuerat, de quo Martyrologium Romanum die 18. Octobris, & ibi Baronius post Bedam, Mombritium, Surium, & alios ibi relatos, vt Glaber à Baronio tomo ij. sub eodem anno 1027. relatus scribit: sed s. Iusti martyris, & monachi s. Laurentij nunc de plebe Martyrum vocati, circa tempora Leonis I. à Vandalis illac pertranseuntibus cum alijs pluribus tum monachis, tū Laicis pro fide Catholica interfecti, vt eiusdem Ecclesiæ s. Laurentij tabularia vetustissima, & etiam alterius Ecclesiæ monachorum de Noualesia nuncupatæ

cupatæ

:upatæ Breuiaria testantur. Quare corrigendum :tiam, quod de monastica s. Iusti sub regula D. Benedicti professione nonnulli per errorem scribunt, :um temporibus S. Iusti Beatus Benedictus nondũ iatus esset. Corpus insuper B. Hugonis Episcopi Lugdunensis in eadem Ecclesia seruatur, & s. Mauri Abbatis S. Benedicti discipuli, cum brachio s. Renigij Abbatis, & brachio s. Antonij, & alijs Sanctorum Reliquijs. nec desunt, qui affirment corpus S. Stephani Protomartyris in eadem Ecclesia reperiri, ex quibusdam Reliquijs cum chirographo vetustissimis characteribus Romanis exarato, alijsq; ndicijs, & antiquis monumentis recens in quodam altari vetustissimo repertis, quibus quoniam Breuiarium Romanum, & traditio apud Romanos constantissima contradicit, de hoc aliquid affirmare non audeo.

ANno 1582. habita fuit congregatio Rectoris Generalis, & Visitatorum Anconæ in monasterio s. Ioannis Baptistæ, vbi R.P.D. Archangelus Bononiensis ob grauem senectutem officio Visitatoratus renuntiauit, & in eius locum electus est Reu. D. Petrus Bononiensis Theologus insignis. Anno verò sequenti 1583. eadem congregatio fuit habita Mantuæ in canonica s. Bartholomæi.

Anno 1584. congregatum fuit Capitulum Generale Rauennæ, ibiq; designatus Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Petrus Franciscus Veronensis, & Visitatores D. Desiderius Mediolanensis, D. Ascanius Brixiensis, D. Hyppolitus Placentinus, & D. Matthæus Cremonensis, qui fuit Episcopus Melphitanus, & Orator Serenissimi Ducis Mantuæ apud Pontificem. Anno 1585. habita fuit congregatio Romæ, quo anno Gregorius XIII. defunctus est die 10. Aprilis. die vero 24. eiusdem mensis Felix Perettus S. R. E. Cardinalis tituli s. Hieronymi Sclauorum Pontifex est renunciatus, & Sixtus V. nuncupatus. Anno 1586. congregatio est habita Romæ. Anno 1587. eadem congregatio similiter habita fuit Romæ: nam cum eodem anno deberet Generale Capitulum congregari, ex dispensatione Pontificia dilatum fuit in annum proximè sequentem. in eadem verò congregatione cum R. P. D. Matthæus Cremonensis factus esset Episcopus Nicomediensis, & Mantuæ suffraganeus, eius loco fuit electus quartus Visitator P. D. Andreas Cremonensis.

Anno 1588. congregata fuit Generalis Synodus nostrorum canonicorum Rauennæ, in qua electus fuit in Rectorem, seu Abbatem Generalem Reuerendiss. P. D. Camillus Becius Casalensis, vir optimus, & verè Pater nostræ congregationis, qui disciplinam canonicam nutantem restituit, & firmauit; qui postea fuit Episcopus Aquensis in prouincia Montisferrati, additi quoque Visitatores D. Constantius Laudensis, D. Aurelius Veronensis, D. Iacobus Venetus, & D. Sigismundus Placentinus. In qua Synodo constitutiones Romæ in Capitulo anno 1581. celebrato editæ iterum sunt confirmatæ, & promulgatæ, Vtinam executioni demandatæ. hoc certum, in prima Constitutione cautum, vt Vicarius siue Rector Generalis statim iurare deberet illas obseruare, & obseruari facere, quod à tunc electo Rectore Generali præstitum in actis huius Capituli reperitur.

Hoc anno fundata est Præpositura s. Stephani Dertonæ, cuius initia hæc fuerunt. Pius V. ex Boscho Alexandriæ oppido cum esset adhuc laicus D. Seraphinum de boscho nostræ congregationis canonicum familiarem, & cum tota domo sua (erat enim inter oppidanos honestissimis parẽtibus natus) benefactorem habuit, quem semper in Cardinalatu, & Pontificatu dilexit, & inter suos familiares beneficiorum memor retinuit, dignitatesq; non semel obtulit, quas ille recusauit. multas etiam pecunias in opera pia dispensandas contulit, ex quibus ille prius Oratorium quoddam in dicto oppido ad erigendum in eo collegium canonicorum propria autoritate erexit, quod Patres nullatenus probauerũt. Postea cum Pius V. in monasterio s. Stephani Dertonæ, Ordinis S. Benedicti monasticum ordinem penitus extinxisset, & monasterij bona alteri monasterio sanctæ Crucis in dicto oppido Boscho, seu prope illud ab eodem Pontifice exstructo applicauisset, fabricas verò, & Ecclesiam s. Stephani Episcopo, & canonicis cathedralibus, quorum Ecclesia sub tutela ciuitatis paulò ante fuerat destructa, concessisset, noua cathedrali ædificata cum domibus canonicorum, ijdem canoni Dertonenses fabricas dictæ Ecclesiæ s. Stephani, ad effectum erigendi in illis, & ex illis collegium nostræ Societatis pretio mille aureorum vendiderunt, quam venditionẽ, & traditionem probauerat ante hunc annum Gregorius XIII. testantibus eius literis ad Vicarium, & Archipresbyterum Alexandrinos anno 1578. die 13. Nouembris emanatis: licèt non ante hunc annum conuentus canonicorum, neque Præpositus in dicta Ecclesia fuerit institutus. Quod monasterium prædictus D. Seraphinus ex pecunijs largitate Pontificia sibi collatis satis abundanter dotauit.

76. Ne-nali.

Ecclesiam s. Stephani ferunt antiquissimum templum ante Saluatoris Nostri Iesv Christi aduentum Idolis erectum, in cuius noua ampliatione, & instauratione anno 1621. facta Reliquiæ sancti Innocentij Quinti eiusdem ciuitatis Episcopi in arca marmorea candidissima cum cineribus Quintij Patritij Romani eius genitoris ob Domini Nostri Iesv Christi fidem illic cum tota sua familia relegati in altero sarcophago marmoreo sepositis sunt inuentæ die 24. mensis Martij, quæ postea in eadem Ecclesia honorificentius repositæ fuerunt.

ANno 1589. habita fuit congregatio Rauennæ IV. die 30. mensis Aprilis, & similiter ann. 1590. quo anno Sixtus V. Pontifex verè Maximus naturæ debitum soluit, die 27. Augusti. die verò 15. Septembris renunciatus est summus Pontifex Ioannes Baptista Castagna presbyter Cardinalis tit. s. Marcelli, qui Vrbanus VII. fuit appellatus. quo post tredecim dies defuncto electus est post duorũ mensium interregnum Nicolaus Sfondratus presbyter Cardi-

Cardinalis tituli S. Cæciliæ, dictus Gregorius XIV. die 15. Decembris, qui sedit in pontificatu menses decem, & dies decem.

Anno 1591. Generale Capitulum coactum fuit Cremonæ, in quo præfatus Reuerendiss. D. Camillus Rector Generalis autoritate Apostolica pro triennio immediatè sequenti in eodem regimine Generalatus fuit prorogatus: sed Visitatores in ordinem redacti, pro quibus alij quatuor per vota totius Capituli de more fuerunt electi, videlicet D. Calistus Vicētinus, D. Antonius Rauēnas, D. Theodosius Papiensis, & D. Riccardus Mediolanensis. In eodem verò Capitulo multa fuerunt salubriter decreta, inter quæ renouata vetus Constitutio, vt illegitimi ad habitum canonicorum nostræ congregationis nullatenus admitti possint. quæ Constitutio per totum Capitulum discussa fuit diligenter, & obtenta.

Hoc autem anno Gregorius XIV. die 15. Octobris ex hac vita migrauit, & in eius locum suffectus est Innocentius IX. antea Ioānes Baptista de Fachinettis nūcupatus, die 29. Octobris, qui obijt die 30. Decemb. eiusdem anni. Sequenti verò anno 1592. die 31. Ianuarij euectus fuit ad pontificatum Hyppolitus Cardinalis Aldobrandinus, qui Clementem VIII. se fecit appellare. Hic Regularium ordinibus reformandis, & ad prima cuiusque instituta reuocandis operam impendit, cuius rei causa multa statuta edidit, sed & congregationem quandam Prælatorum secularium pro reformādis regularibus instituit, per quam quia contra quod Sanctiss. Pontifex sperauerat, potius ijdem regulares ab illorum institutis abducebantur, Paulus V. illius in pontificatu successor illam abrogauit. Eodem autem anno cōgregatio fuit habita Rauennæ die 3. mensis Maij, in qua prædicta Clementis VIII. decreta pro reformatione regularium edita sunt promulgata, & alia insuper addita. postmodum verò R.P.D. Calistus Vicentinus primus Visitator vita functus est, in cuius locum anno sequenti 1593. die 2. Februarij suffectus fuit D. Angelus Mutinensis, quo similiter anno die 16. Maij cōgregatio est habita Rauennæ, in qua lectæ sunt literæ Illustriss. D. Cardinalis Columnæ Protectoris, quibus de optima Sereniss. Ducis Mantuæ erga nostram congregationem propensione, voluntateq; conferendi nobis supra memoratam Ecclesiam collegiatam, & capellam Ducalem S. Barbaræ, Patres ibidem congregatos certiores reddebat, præcipiens aliquos cum mandatis, & facultate dictam Ecclesiam acceptandi, ad eundem Serenissimum destinari.

V. ANno 1594. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P.D. Ascanius Martinengus Brixiensis. Visitatores D. Hyppolitus Placentinus, D. Theophilus Bergomensis, D. Secundus Nouariensis, & D. Frigdianus Cremonensis. Anno 1595. cōgregatio fuit habita Bononiæ. Anno verò sequenti 1596. eadem congregatio fuit habita Patauij. Cæterum sub hoc regimine triennali nihil memoria dignum in nostra congregatione gestum fuisse reperio, nisi quod omnes canonici nostræ cōgregationis antiquum vsum deferendi almutias de panno nigro super Rocchettum, cum in Ecclesia diuinis interessent, resumpserunt, qui nihilominus post aliquot annos paulatim obsoleuit, nescio quibus de causis, cum sit habitus antiquus canonicorum regularium tum à Benedicto XII. in constitutionibus pro reformatione canonicorum regularium editis, tum ab ipsis exordijs nostræ reformationis omnibus nostris canonicis præscriptus.

Anno 1597. Generale Capitulū Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P.D. Theodosius Papiensis ex Comitibus de Rouescalla. Visitatores D. Petrus Bononiensis, D. Aurelius Veronensis, qui ante annum expletum obijt, eidemq; suffectus D. Benedictus Veronensis, D. Celsus Mediolanensis, & D. Constantinus Vercellensis, qui similiter post vnum annum obijt, & eius loco electus fuit D. Constantius Laudensis. Sub hoc verò regimine quædā sunt immutata: nam in prima congregatione anno sequēti 1598. Cremonæ celebrata Clemens VIII. accepto, quod in quodam Capitulo Generali Abbatiæ, Præpositura, Prioratus, & aliæ Prælaturæ inter quasdā nationes fuissent distributæ, nonnullis septem, alijs quatuor, vel paucioribus assignatis (quod tamen in actis Capitulorum Generaliū, quæ ad manus meas deuenerunt, nullatenus inueni), per suas literas in forma Breuis Rectori Generali directas diuisionem siue distributionem huiusmodi penitus cassauit, & perpetuò reuocauit, & annullauit, statuēs Abbatias, Præpósituras, ac cæteras Prælaturas personis quarumcunque nationum, meritorum cuiusque ratione habita deinceps conferri debere, præcipiens propterea ipsi Rectori Generali, vt in eadem cōgregatione Dieta nuncupata dictis literis Apostolicis solemniter publicatis, pro illarum executione ante omnia omnes Abbates, Priores, Præpositos, & Prælatos ab illorum prælaturis absolueret, ac reuocaret, ac deinde dictas prælaturas personis tantum dignis, & ad eas obtinendas idoneis, sine aliqua limitatione, vel exceptione conferret: & ita in posterum perpetuis futuris temporibus fieri mandauit, quod tunc ab illo, & deinceps ab alijs fuit postea obseruatum, prædictis literis Apostolicis, quæ anno 1598. die 27. Martij fuerant datæ, inter acta dictæ congregationis siue Dietæ registratis. Hoc eodē anno Reuerendiss. P.D. Camillus Becius, qui per sex annos fuerat Rector Generalis nostræ congregationis, Episcopus Aquensis per Clementem Papā VIII. fuit renūciatus.

Anno verò 1599. habita fuit congregatio, Dieta nuncupata, Rauennæ die 8. Aprilis, post quam congregationem eodem anno obtentum fuit decretum a Clemente VIII. confirmatum, vt Rector Generalis, & Visitatores nostræ congregationis, qui antea prælaturas monasteriorum durante illorum officio tenebant, in posterum, quandiu in eisdem officijs permanerent, ab ipsis prælaturis essent absoluti. II quod decretum anno sequenti ante congregatum Generale Capitulum fuit promulgatum, & deinceps executioni demandatum.

Caput quadragesimumseptimũ.

De ijs, quæ in nostra Congregatione ab anno MDC. vsque in hunc annum MDCXXIII. quo ista scribimus, acciderunt, & de fundatione Præpositturæ S. Caroli loci Menasij.

ANno 1600. cōgregatum fuit Generale Capitulum Rauennæ, in quo renuntiati sunt Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Iacobus Venetus. Visitatores D. Seraphinus Rauennas, D. Hieronymus a Riccaldono Casalensis, D. Archangelus Seuerinus Neapolitanus Concionator celebris, & D. Frigdianus Lucensis. Ex hoc autem tempore vsque in hodiernum diem multa in nostra congregatione sunt immutata, dum quisque in suo sensu cupit abundare. Et in primis cùm eodem anno in mense Septembri Rector ipse Generalis cum Visitatoribus, Procuratore Generali, præcipuisq; nonnullis Societatis nostræ Patribus Arimini in Canonica nostra s. Marini fuissent pro grauissimis negotijs congregati, omnes quotquot prædictæ congregationi interfuerunt intra paucos dies vel obierūt, vel grauiter cum vitæ periculo ægrotauerunt, ex quibus defuncti duo Visitatores, Procurator Generalis in Curia Romana, & Reuerendiss. P.D. Ascanius Marmengus, qui ambo Generalem totius congregationis præfecturam duobus triennijs immediatè præcedentibus obtinuerant. Visitatores, qui ex hac vita tunc excesserunt, fuerunt D. Hieronymus à Riccaldono, & D. Frigdianus Lucensis. quorum loco suffecti D. Petrus Franciscus Malettus Vercelensis, & D. Constantius Cremonensis eodem anno. Sequenti verò anno 1601. post habitam congregationem Rauennæ Rector ipse Generalis Romã profectus, inopinato interitu fuit ex hac vita repentè sublatus, in cuius locum suffectus est eodem anno Reuerendiss. P.D. Seraphinus Rauennas ex primo Visitatore, non tamen in Capitulo Generali, nec iuxta formam à S. Concilio Tridentino præscriptã, sed more antiquo nostræ congregationis, obtenta facultate à Sede Apostolica, qui vix ad Generalatũ electus, Romam statim contendit, & vt Prælaturæ, quæ in congregatione Prælatis, illorum vita durante conferri consueuerant, triennales fierent, & Præfati post expletum triennium illorum regiminis in ordinem redigerentur, à Pontifice impetrauit; idq; in congregatione statim sequente, quæ habita fuit Rauennæ anno 1602. executioni mandauit. vnde his obedientiæ, & Prælatorum reuerentia penitus eneruata, & ferè conculcata.

ANno 1603. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Celsus Dugnanus Mediolanensis Prædicator celebris. Visitatores D. Aurelius Imolensis, D. Secundus Nouariensis, D. Columbinus Bergomensis, & D. Michaël Papiensis. Verùm post primam congregationem, quæ sequenti anno 1604. fuit habita Arimini, D. Aurelius vita functus est, & eius loco electus D. Iacobus Bononiensis. Anno 1605. congregatio est habita Parauij, quo anno Clemens VIII. die 4. Martij ex hac vita migrauit, & in eius locum electus Alexander Mediceus S. R. E. Cardinalis Archiepiscopus Florentinus, qui Leo XI. fuit appellatus. qui cum sedisset in pontificatu diebus 17. magno sui desiderio bonis omnibus relicto naturæ debitum soluit, die 27. Aprilis. postea die 16. Maij in festo S. Vbaldi Episcopi Eugubini, & canonici regularis euectus fuit ad Papatum Paulus V. Burghesius antea Camillus, qui S. Vbaldum in Breuiario Romano reponi, ac illius officium sub ritu simplici recitari mandauit.

Anno 1606. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis Reuerendissimus P.D. Petrus Bononiensis, Theologus quidem præstantissimus, & ob multos labores pro congregatione exantlatos de illa optimè meritus, verùm tunc octogenario maior, & senio confectus, & idcirco suo muneri peragendo parum idoneus. Visitatores D. Petrus Andreas Alexandrinus, D. Theodosius à Gatinaria Theologus & Prædicator insignis, D. Petrus Venetus, qui paulò post decessit, & in eius locum subrogatus D. Valerius Taruisinus, & D. Matthæus Lucensis. Hoc autem anno tempore ipsius Generalis Capituli Paulus V. totum Dominium Venetorum generali interdicto supposuit, ob quod monasteria nostræ cōgregationis in eodem dominio posita grauissima discrimina tulerunt. Eodem anno diuisio nostræ cōgregationis in quinque prouincias à nonnullis sua quærentibus apud Sedem Apostolicam, contra prima illius instituta est procurata, & obtēta. nam Sanctiss. Patres nostræ reformationis, & cōgregationis parentes, & primi autores canonicorũ collegia, quæ ab inuicem diuisa labebantur, in vnũ colligentes ex pluribus familijs, & cōgregationibus vnã familiam, & cōgregationē effecerunt, quam propterea Romani Pontifices congregationem canonicorũ regularium de vnitate in suis literis Apostolicis nōnunquam appellare consueuerunt. pro cuius vnionis, seu vnitatis perpetua soliditate, cōseruationeq; statuerunt, vt omnes & singuli dictæ congregationis canonici, quanquam diuersorum monasteriorum, & locorum professi, nihilominus vnum corpus, & vna congregatio inuicem vnita, siue connexa censerentur, ac sub vna, & eadem lege, obseruantiæq; regularis vnitate, morumq; conformitate, & eisdem consuetudinibus, priuilegijs, & ordinationibus, ac statutis subessent: omnes etiam, & singulos canonicos licèt in diuersis monasterijs, & locis professos, ab eorundem monasteriorum, siue locorum Prioribus, siue Præpositis, & Rectoribus absoluentes, illorum locorum canonicos reputari voluerũt, ad quos per eorum legitimos Superiores fuissent ex obedientia destinati. quam vnitatem ex septingentis circiter canonicorum collegijs, quæ antea in Italia fuerant,

fuerant, quæ amplexata fuerunt, & seruauerunt, seruata sunt, cætera deleta, quorum ne vestiglum quidem manet super terram. Emanauerunt autem literæ Apostolicæ, diuisionem istam confirmantes hoc eodem anno 1606. die 30. Decembris. Anno verò 1607. congregatio fuit habita Rauennæ, & anno sequenti 1608. Mediolani in Canonica sanctæ Mariæ de Passione, sed nihil gestum, quod memoriæ dignum censeri possit.

III. ANno 1609. Capitulum Generale fuit congregatum Rauennæ, cui Illustriss. D. Cardinalis Platus congregationis Protector interfuit, qui speciali facultate à Paulo V. impetrata eidem Capitulo præesse voluit, in quo electus fuit in Rectorem Generalem Reuerendiss. P. D. Archangelus Mediolanensis ex Procuratore Generali in Romana Curia; qui proximè dictam congregationis diuisionem procurauerat. Verùm integrum annum in regimine non impleuit, Florentiæ mortuus, dum ad congregationem, Dietam vocatam, Bononiã semiuiuus proficiscebatur. Visitatores in eodem Capitulo renunciati fuerunt D. Athanasius Placentinus, D. Cherubinus Brixiensis, D. Ioannes Chrisostomus Neapolitanus, & D. Hieronymus Fanensis. Rectore verò Generali vita functo congregatio sequentis anni 1610. non amplius Bononiæ fuit habita, sed Romam per Illustrissimum Protectorem reuocata, ad quam non omnes accesserunt, ad quos vigore statutorum, ac etiam de iure noui Rectoris electio spectabat, sed Illustriss. Protector impetrato rescripto Apostolico absentium numerum ita suppleuit, vt pro illa vice ad paucos, qui eidem congregationi aderant, electio deuolueretur, quamobrem in eadem congregatione renunciatus Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Ioan. Chrysostomus Neapolitanus, vnus ex Visitatoribus, vir prudens, & eruditus, & illo gradu dignissimus. In cuius locum pro Visitatore suffectus D. Constantius Cremonensis. Anno verò 1611. congregatio habita Vicentiæ in canonica D. Bartholomæi, postea D. Cõstantio Cremonensi ante expletum annum vita functo, in eius locum pro quarto Visitatore electus D. Placidus Cremonensis.

Anno 1612. Generale Capitulum Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Seraphinus Rauennas. Visitatores D. Celsus Mediolanensis, D. Antonius Cremensis, D. Marcus Antonius Ianuensis, & D. Petrus Franciscus Vercellensis. In hoc capitulo decretum est, vt antiquæ ordinis constitutiones ante sacrum Concilium Tridentinum editæ, ob nonnulla dicti Concilij, & alia Pontificum decreta post illarum impressionem emanata, corrigerentur, & denuò imprimerentur: illarum tamen correctione prius in eodem Capitulo diligenter discussa, & probata. Eodem anno 1612. fundatum est mo-

77. Monast. nasterium S. Caroli in oppido Menasij diœces. Nouocomensis, largitione Illust. D. Cinthij de Caluis nobilis Nouocomensis. & D. Catharinæ coniugis, qui illud omnium suorum bonorum hæredem instituerant: Ecclesiam canonici erexerunt, ac in eodem monasterio canonicorum conuentus sub regimine Præpositi constitutus.

Anno sequenti 1613. congregatio habita Rauennæ, post quam D. Antonio Cremensi vita functo, in eius locum subrogatus D. Seraphinus Cremensis. Anno autem 1614. eadem congregatio est habita Romæ in canonica S. Mariæ de Pace.

ANno 1615. Capitulum Generale Rauennæ. IV.
Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Petrus Franciscus Vercellensis, qui nunc est Episcopus Niciæ in Prouincia. Visitatores D. Ioannes Chrysostomus Neapolitanus, D. Hyppolitus Bononiensis, D. Benedictus Veronensis, & D. Camillus Nouariensis. In hoc Capitulo publicatæ fuerũt quædam Pauli V. literæ, quibus iuxta diuisionem congregationis in quinque prouincias electio Rectoris Generalis, & Procuratoris item Generalis per turnum, vt aiunt, fieri iubetur, & alia, quæ in eisdem literis ad calcem constitutionum recens editarum impressis videri possunt. Anno sequenti 1616. congregatio habita Ferrariæ in canonica s. Io. Baptistæ. An. 1617 eadem congregatio habita Bononiæ, quo anno D. Benedictus Veronen. Visitator dum munus visitationis peragerer, Regij Lepidi ex hac vita decessit.

Anno 1618. Capitulum Generale Rauennæ. Rector Generalis Reuerendiss. P. D. Seraphinus Cremensis. Visitatores D. Marcus Antonius Florentinus, D. Hieronymus Fanensis, D. Constantinus Laudensis, & D. Policarpus Casalensis. in hoc Capitulo reformatio Constitutionum iterum est proposita, & per Capitulum Generale nonnullis demandata, & eodem anno perfecta, licet conditione præsentium temporum non omni ex parte absoluta. Anno sequenti 1619. Patres congregationem habuerunt Bononiæ, similiterque altero anno 1620.

Anno 1621. Capitulum Generale Rauennæ. in quo electus Rector Generalis Reuerendissimus Pater, & mihi pluribus nominibus colendus Dominus Constantinus Laudensis, cuius multifariam eruditionem, vitæ integritatem, & in rebus gerendis prudentiam, clementiam, & dexteritatem, quòd tota Lateranensis familia optimè perspectam habeat, vino per se vendibili suspensam ederam non impono. Visitatores Dominus Petrus Franciscus Malettus Vercellensis, qui paulò post à Gregorio Decimoquinto Episcopus Niciensis est renunciatus. quam ob causam in eius locum electus D. Thomas Taurinensis ex clarissima familia Prouana, Sacræ Theologiæ, diuinarum literarum, & Iuris Pontificij notitia peritissimus, & morum candore conspicuus, quem vtpotẽ meum olim condiscipulum amantissimum, nunc vero Præsulẽ dignissimũ honoris, amoris, & veritatis gratia sic decuit nominare. D. Athanasius Neapolitanus, D. Ascanius Veronen. qui multis annis in nostra cong. S. Theologiæ fuit Lector emeritus, & priuilegio decoratus, & D. Laurus Ariminen. Hoc autẽ anno Paulus V. Pont. Max. & Optimus, & Regularium parens pijssimus, & clementissimus ex hac vita

fuit sublatus die 28. Ianuarij, & in eius locum electus Gregorius XV. die nona Februarij. Anno verò 1622. Patres congregationem habuerunt Bononiæ. Demum hoc anno 1623: quo ista scribo, eadem congregatio fuit habita Ferrariæ, quo anno die octaua Iulij Gregorius XV. vita functus est, & die sexta Augusti in festo Transfigurationis Saluatoris Nostri Iesv Christi Illustrissimus Cardinalis Maphæus Barberinus ex Præfecto Signaturæ Iustitiæ communi, & ingenti totius populi Christiani lætitia, & emolumento vniuersalis Ecclesiæ Pastor, & Pontifex renunciatus est, & Vrbanus VIII. appellatus, quem Dominus conseruet, & viuificet, & Beatum ita faciat in terra, vt ad vitam vnà cum grege sibi credito perueniat sempiternam.

Caput quadragesimũoctauum.

Omnium, & singulorum Lateranensis familiæ Cœnobiorum Synopsis ex præcedentibus collecta.

Congregationis canonicorum regulariũ Lateranensium in Italia 124. sunt monasteria, quorum aliqua Conuentum siue Collegium habent canonicorum; quædam verò conuentu carent, & alijs collegium habentibus sunt vnita. Rursus quædam antiqua erant canonicorum regulariũ Cœnobia ante reformationem Frigdionariam: alia verò aliorum ordinum per Sedem Apostolicam nobis vnita. Rursus ex antiquis collegijs canonicorum regularium, quæ ad nostram congregationem transierunt, quædam habebant actu conuentum, siue collegium canonicorum, qui in ipsa vnione transierunt in nostram Societatem: alia verò canonicis erant penitus destituta. Dicemus primò de monasterijs conuentum canonicorum habentibus. secundò de non habentibus, sed alijs collegium habentibus vnitis. tertiò de antiquis collegijs canonicorum, quæ in nostram Societatem transierunt. Monasteria nostræ congregationis, quæ conuentum habent, vel aliàs habuerunt, hæc sunt.

Primum. sanctæ Mariæ de Frisonaria in Episcopatu Lucensi. Prioratus. in quo nostra reformatio primam originem accepit. de quo supra cap. 6. à sancto Frigdiano fundatum, à Mathilde Comitissa reparatum, & ab Equite Marcoaldo de Malpilis Lucensi sub Alexandro IV. renouatum, tandemq; à nostris Lateranensibus anno 1511. restitutum.

Secundum. sanctæ Mariæ loci Casoreti prope Mediolanum. Abbatia. quod vir nobilis Petrus de Tantijs anno 1405. fundauit. Vide supra hoc lib. cap. 10.

Tertium. sancti Leonardi prope Veronam. Abbatia. antiquum collegium canonicorum regularium temporibus Gregorij Noni erectum, & per Gregorium XII. anno 1407. nostræ congregationi vnitum. vide supra cap. 11.

Quartum. sanctæ Mariæ Charitatis Venetiarũ. Abbatia. antiquum collegium canonicorum regularium circa annum 1122. sub Calisto II. per Marcum Iulianum clericum fundatum, & sub eodem Gregorio XII. anno 1409. eidem nostræ congregationi vnitum. vide supra cap. 12.

Quintum. sanctæ Mariæ Tremitanæ in insulis Diomedeis. Abbatia insignis, & olim caput monasticæ congregationis primò Ordinis D. Benedicti, postea Cisterciensis, de cuius antiquitate constat ante annum 1030. postea per Gregorium XII. anno 1412. nostræ congregationi vnitum, de quo supra cap. 13.

Sextum. sancti Victoris prope Bononiam. Prioratus. antiquum collegium canonicorum regularium, de cuius antiquitate cõstat ante annos octingentos, anno 1415. nostris Frigdionarijs à canonicis sancti Ioannis in monte concessum, nunc autem conuentu caret. vide suprà cap. 14.

Septimum. sancti Ioannis in monte Bononiæ. Abbatia. Vetus canonicorum regularium collegium ante annos 1000. fundatum, in quo Deo disponente canonica disciplina semper viguit, quemadmodum & nunc viget. anno 1417. nostris vnitum. vide eodem cap. 14.

Octauum. sanctorum Quadraginta Martyrum Taruisij. Prioratus. Vetus collegium canonicorum congregationis s. Frigdiani Lucensis. nobis concessum 1418. vide supra cap. 15.

Nonum. s. Saluatoris Brixiæ. Abbatia. antiquum collegium canonicorum, eodem anno 1418. nostris concessum. vide ibid.

10. sanctæ Mariæ in Portu apud Rauennam. Abbatia. insigne collegium canonicorum, & caput antiquæ congregationis Portuensis, de quo dictum est lib. 2. cap. 47. quod anno 1420. per nostros fuit reformatum. vide supra cap. 16.

11. sancti Ioannis Baptistæ de Cereto prope castrum s. Archangeli in Episcopatu Ariminensi, vulgo la Canonica nuncupatum. Prioratus, & conuentus canonicorum. eodem anno curante D. Carolo de Malatestis nobis concessum, sed post aliquot annos dimissum. vide cap. 16.

12. sancti Bartholomæi prope Mantuam. Abbatia. olim membrum antiquæ congregationis Portuensis, cum suo capite dicto anno 1420. nobis vnitum. vide cap. 17.

13. sancti Iacobi Cellæ Volanæ, quod erat antiquum collegium canonicorum regularium, & caput paruæ congregationis: sed temporum iniuria collapsum prope Ferrariam ad monasterium s. Lazari, tandem intra ciuitatem ad Ecclesiam s. Ioannis Baptistæ translatum. Abbatia. quod per nostros Lateranenses fuit reformatum anno 1424. vide eodem cap. 17.

14. sancti Lazari de tertio prope Ariminum. Prioratus. vetus collegium canonicorum, de cuius antiquitate constat ante Innocentium III. quod

circa

circa annum 1430. in nostram Societatem transiuit, de quo vide eodem cap. 17. porrò post aliquot annos obtento in ciuitate monasterio s. Marini conuentus canonicorum ad illud fuit translatus.

15. sancti Augustini Placentiæ, antea s. Benedicti. Abbatia. quod nostris concessit Eugenius IV. anno 1431. vide cap. 18.

16. sancti Ioannis in Viridario Patauij. Abbatia. quod resignante Illustriss. D. Cardinali Antonio Corario Eugenius IV. nostris concessit anno 1436. vide ibidem.

17. sancti Bartholomæi Fesulanum. Abbatia. per eundem Eugenium IV. anno 1439. nostræ congregationi vnitum, quod magnus Cosmus cum Ecclesia, & Bibliotheca totum à fundamentis restituit. vide cap. 19.

18. sancti Petri de Pado Cremonæ. Abbatia. per eundem Eugenium IV. eodem anno nobis concessum. vide ibidem.

19. sancti Bartholomæi in Suburbio Vicentiæ. Abbatia. erat collegium canonicorum Ordinis D. Marci, quod nobis concessit idem Eugenius IV. anno 1443. vide cap. 20.

20. sancti Bartholomæi Pistorij. Abbatia. eodem anno 1443. ab eodem Eugenio IV. concessum. vide ibidem.

21. sancti Laurentij in Cæsarea prope Rauennam. Prioratus. vetus canonicorum collegium nostræ congregationi vnitum anno 1444. quod habuit conuentum vsque ad annum 1550. quo tempore prætextu muniendæ ciuitatis fuit euersum, & illius bona Portuensi cœnobio applicata. vide ibidem.

22. sanctæ Mariæ Calenæ in Episcopatu Sipontino. Abbatia. per eundem Eugenium IV. anno 1445. eidem congregationi vnitum. vide ibidem.

23. Sacrosancta Lateranensis Basilica. Prioratus. ad quam Eugenius IV. in initio sui pontificatus nostros canonicos vocauerat. sed Bullæ vnionis non ante annum 1445. datæ leguntur. vide supra cap. 21.

24. sancti Syluestri prope oppidum montis Cōpatrum in Episcopatu Tusculano. Prioratus. à nobilibus Annibaldensibus siue de Molaria anno 1448. nostræ congregationi donatum, quod anno 1541. fuit dimissum, & eius loco accepta Ecclesia sancti Michaëlis de Vulcedo præpositura nuncupata in Episcopatu Cremonensi. vide supra cap. 25.

25. sanctæ Crucis Mortariensis præpositura insignis, & caput congregationis anno Domini 1080. fundata: anno verò 1448. nostræ congregationi vnita, de qua dictum est lib. 2. cap. 46. & hoc 3. lib. cap. 25.

26. sancti Epiphanij Papiæ. Abbatia. vetus collegiata canonicorum secularium, sed in regularem mutata, & nostræ congregationi concessa per Nicolaum V. instante Excellentissimo Duce Mediolani anno 1451. vide supra cap. 26.

27. sancti Theodori Ianuæ, Abbatia. antiquum monasterium congregationis Mortariensis, tum per generalem vnionem anno 1448. factam, tum per specialem concessionem sub anno 1451. nobis vnitum. vide ibidem, & lib. 2. in congregatione Mortariensi.

28. sanctæ Mariæ de Martorano apud Parmam. Prioratus. antiqua Ecclesia canonici ordinis eodem anno 1451. concessa, postea monasterio sancti Sepulchri Parmensi vnita. vide supra cap. 26.

29. sanctæ Mariæ Pediscryptæ Neapolis. Prioratus. Ecclesia anno 1353. fundata & 1453. concessione Serenissimi Alphonsi Regis Neapolis nobis donata, de cuius fundatione dictum est capite 26.

30. sancti Petri ad Aram Neapolis. antiquissima canonici ordinis Abbatia: sed anno 1453. eodem Serenissimo Rege Alphonso, qui facultatem de illa disponendi, prout etiam de Ecclesia sanctæ Mariæ Pediscryptæ à Sede Apostolica impetrauerat, concedente, & iubente per nostros reformata. vide cap. 27.

31. sancti Gratiani Vercellarum. Prioratus. antiquum monasterium congregationis Mortariensis, canonicis Lateranensibus vnitum anno 1453. quod postea illis abstulit Sixtus IV. anno 1480. vide cap. 27.

32. sanctæ Mariæ montis belli. Archipresbyteratus. insigne collegium antiquæ congregationis s. Frigdiani, quod nostræ congregationi vniuit Calistus III. anno 1455. dicti collegij canonicis supplicantibus. vide cap. 28.

33. sancti Andreæ Vercellarum. Illustris Abbatia congregationis Victorinæ, anno 1224. vel circa per Illustrissimū Guallam de Bicherijs S. R. E. Cardinalem ex canonico regulari fundata: sed anno 1459. instante Serenissimo Sabaudiæ Duce Ludouico nostræ congregationi Lateranensi vnita. vide cap. 28.

34. sancti Viti Mantuæ. Abbatia. collegium canonicorum Ordinis S. Marci, sed petente Illustriss. D. Barbara Gonzaga Mantuæ Marchionissa, & concedente Pio II. per nostros Lateranenses anno 1459. reformatum. vide cap. 29.

35. sancti Sepulchri Parmæ. Abbatia. cum vnito sibi S. Fœliculæ extra Parmam, quæ à fundatione sunt collegia canonicorum regularium, per nostros anno 1460. restitutum. vide eodem cap. 29.

36. sancti Michaëlis discalcearorum apud Pisas. Abbatia. instantibus Magnificis Cosmo, & Petro Mediceis nobis concessum anno 1463. vide eodem cap. 29.

37. sanctæ Catharinæ Firmi. Prioratus. cum vnito sibi monasterio sancti Marci, vetusto, & insigni canonici ordinis Cœnobio, instantibus ciuibus Firmanis nobis traditum anno 1463. vide eodem cap. 29.

38. sancti Marini Ariminensis. Prioratus. quod obtentum fuit anno 1464. intercessione Illustrissimi D. Sigismundi de Malatestis Domini

Ariminensium. vide cap. 30.

39. sanctæ Mariæ Gratiarum Regij Lepidi. Abbatia. ex fundatione, & dotatione, concessioneq; Reuerendissimi Patris D. Philippi de Zobolis Episcopi Comacliensis, facta anno 1467. vide eodem cap. 30.

40. sanctæ Mariæ de Gloria in Episcopatu Anagnino insignis, & vetustissima canonici ordinis Abbatia.

41. sanctæ Mariæ de Balnearia, vulgo della Bagnara in Episcopatu Miletensi in Calabria. Prioratus, similiter collegium canonicorum regularium. quæ duo monasteria Reuerendissimus D. Petrus de Anguillaria Apostolicus Protonotarius Priori Lateranensi, & toti congregationi resignauerat, probante Paulo secundo, vt in eis canonica disciplina restitueretur. Verùm Sixtus IV. cum Ecclesia Lateranensi etiam illa nobis abstulit, & canonicis secularibus donauit. vide eodem cap. 30.

42. sanctæ Mariæ Gratiarum Nouariæ. Prioratus. anno 1472. à canonicis nostræ congregationis fundatum. vide cap. 32.

43. sanctæ Mariæ nouæ Astæ. Abbatia, membrum antiquæ congregationis Mortariensis, vnitum anno 1448. & speciali concessione 1472. vide ibidem.

44. sanctæ Mariæ de Castello Alexādriæ. Præpositura. similiter membrum sanctæ Crucis Mortariensis, in generali vnione comprehensum, sed hoc anno iterum vnitum. vide ibidem.

45. sancti Spiritus Bergomi suburbanum. Abbatia. instante Serenissimo Duce Venetorum cum vniuersitate ciuium Bergomi, anno 1475. per canonicos Lateranenses reformatum. de quo vide ibidem.

46. sancti Antonij castri Çoneglani in Episcopatu Cenetensi. Prioratus. Collegium antiquum canonicorum Ordinis sancti Marci nostris concessum anno 1479. vide ibid.

47. sancti Bartholomæi Laudæ Prioratus ad instantiam Excellentissimi Ducis Mediolani nostræ congregationi anno 1481. attributum: sed anno 1545. intra ciuitatem ad Ecclesiam parochialem sancti Romani translatum. vide ibidem.

48. sanctæ Mariæ de Prauallo in Episcopatu Iauensi Abbatia anno 1481. ea conditione attributum, vt Abbatia ad castrum Nouium in Dertonensi Episcopatu transferretur. vide ibidem.

49. sanctæ Mariæ montis Croræ. Abbatia in Episcopatu Casalensi, antiquissima Canonica regularis, ab Illustrissimis montis Ferrati Marchionibus fundata, & ab eisdem anno 1482. nostræ congregationi donata. vide supra cap. 33.

50. sanctæ Mariæ Pacis de Vrbe. Abbatia. ex fundatione, & concessione Sixti IV. anno 1483. facta. vide ibidem.

51. sanctæ Crucis Cesennæ. Abbatia. vetus membrum congregationis Portuensis anno 1420. cum suo capite nostræ Lateranensi vnitum, sed anno 1484. in conuentum separatum erectum. vide cap. 34.

52. sancti Augustini, vel sanctæ Mariæ de Passione Mediolani. Abbatia. à Reuerendiss. D. Daniele Birago anno 1485. fundatum, & dotatum. vide ibidem.

53. sanctæ Mariæ lacrymarum Triuij in Episcopatu Spoletano. Præpositura. fundatum ann. 1494. ex piorum eleemosynis. vide ibidem.

54. sancti Georgij de Brinate insignis Præpositura congregationis sanctæ Mariæ de Crescentiaco per Vrbanum III. anno Domini 1185. fundata, & ex bonis patrimonialibus locupletissimè dotata, quam sibi commendatam Reuerendiss. D. Antonius de Stangis Apostolicus Protonotarius anno 1498. ad fauorem congregationis Lateranensis resignauit. vide cap. 35.

55. sanctæ Mariæ de Prisa prope Lancianum. olim Abbatia congregationis sanctæ Mariæ Tremitanæ, & cum suo capite nostræ Lateranensi vnita: sed anno 1499. Conuentus canonicorum in illa institutus, quæ postea intra ciuitatem fuit translata. vide ibidem.

56. sanctæ Mariæ de Crescentiaco prope Mediolanum. Illustris Præpositura. quæ erat caput congregationis nonnullorum collegiorum canonicæ institutionis. Verùm commendata, in qua anno Domini 1502. conuentus canonicorum nostræ congregationis fuit restitutus sub regimine Prioris, omnibus ferè prouentibus Præposito commendatario reseruatis. vide ibidem.

57. sancti Iuliani in monte apud Spoletum. Illustris Abbatia à sancto Isaac monacho ante D. Benedictum fundata, cuius D. Gregorius meminit in libris Dialogorum, sed monachis destituta & commendata, ad preces vniuersitatis Spoletanæ congregationi Lateranensi anno 1502. concessa: conuentu tamen canonicorum post aliquot annos intra ciuitatem ad monasterium s. Ansani eiusdem Abbatiæ membrum rogantibus eisdem Ciuibus translato. vide ibidem.

58. sancti Petri in Cœlo aureo Abbatia vetustissima, de qua lib. 1. ad finem, & hoc 3. lib. c. 36. anno 1503. per Lateranenses reformata.

59. sancti Sebastiani oppidi Bugellæ in Episcopatu Vercellensi Præpositura ab Illustriss. D. Stephano de Ferrerijs S. R. Ecclesiæ Cardinali, & Vercellensi Episcopo fundatum, ac dotatum anno 1504. vide cap. 37.

60. sancti Ioannis Baptistæ Anconæ, Abbatiale, quod ex resignatione Reuerendissimi D. Ioannis Archiepiscopi Ragusini nobis tribuit Iulius II. anno 1504. vide ibidem.

61. sancti Matthæi Dertonæ. Prioratus. membrum sanctæ Crucis Mortariensis, ante annos circiter quingentos fundatum, & in generali vnione anno 1448. facta cōprehensum, sed anno 1504. nouis literis Apostolicis vnitum nostræ congregationi. vide ibidem.

62. sancti Modesti Beneuenti. antiqua Abbatia

mona-

monastici ordinis: sed commendata, & monachis destituta, quam anno 1505. congregationi Lateranensi attribuit Iulius II. vide ibidem.

63. sancti Petri Casæ nouæ in Episcopatu Aretino. Prioratus, quod ad effectum erigendi ex illo monasterium intra ciuitatem anno 1505. nostræ congregationi fuit attributum: sed ob redituum paucitatem monasterium intra ciuitatem erigi non potuit. manet tamen in eodem monasterio Prior cum socio, ibidem.

64. sancti Caterui Ciuitatis Tolentini in Piceno. Præpositura. anno 1506. congregationi Lateranensi attributum, ibidem.

65. sanctæ Trinitatis in Suburbijs Mutinæ. Abbatia. vetus canonici ordinis cœnobium; sed in eo conuentus nostræ congregationis anno 1506. restitutus. ibidem.

66. sancti Vbaldi propè Eugubium. præpositura à Serenissimis Vrbini Ducissis Elizabetha, & Leonora anno 1512. fundatum. vide cap. 38.

67. sancti Frigdiani Lucæ. Prioratus. Illustrissimum canonici ordinis collegium, & caput celeberrimæ congregationis, anno 1517. nostræ Lateranensi cum decem Prioratibus vnitum. vide cap. 39. & duobus sequentibus.

68. sanctæ Mariæ Gratiarum Castri Vineolæ in Episcopatu Mutinensi. Præpositura. à nobilibus de Morenis circa annum Domini 1515. fundatum propè foueam dicti Castri, quod anno 1558. euersum pro eiusdem Castri tutela ad locum vicinum vulgo il Poggio nuncupatum translatum est. vide cap. 42.

69. sanctæ Mariæ ad parietem propè Nolam. Prioratus. fundatum anno 1520. ex piorum eleemosynis. vide ibidem.

70. sancti Benedicti Cremæ. Abbatia. ex resignatione Reuerendiss. D. Aluysij Tassi Bergomensis, & Episcopi Recanatensis facta anno 1519. vide ibidem.

71. sancti Petri oppidi Gatinariæ in Episcopatu Vercellensi, Præpositura. fundator Illustriss. D. Mercurinus de Arboreo S. Cæsareæ Maiestatis supremus Secretarius, & S. R. Ecclesiæ Cardinalis, Comes Gatinariæ. anno 1534. vide cap. 43.

72. sancti Stephani de Citadella in ciuitate Vercellensi. Præpositura; ex resignatione Illustrissimi Domini Bonifacij de Ferrerijs S. R. Ecclesiæ Cardinalis facta anno 1536. sed istud monasterium prætextu arcis muniendæ à ministris Serenissimi Ducis Sabaudiæ fuit euersum, & anno 1580. omnino amissum. vide ibidem.

73. sancti Vbaldi siue sancti Iuliani Imolæ. Præpositura. fundatum à canonicis regularibus anno 1539. vide ibidem.

74. sancti Stephani loci Ponticuli in Episcopatu Bononiensi. Abbatia. erectum anno 1568. vide cap. 45.

75. sancti Pastoris in agro Reatino. Præpositura ex resignatione Illustrissimi Cardinalis Marci Antonij Columnæ Protectoris facta anno 1581. vide cap. 46.

76. sancti Iusti Secusiæ Prouinciæ Taurinensis. Præpositura. ex resignatione Illustrissimi Cardinalis Guidi Ferrerii facta eodem anno. vide ibidem.

77. sancti Stephani Dertonæ. Præpositura. fundator D. Seraphinus Grindellus, canonicus regularis Lateranensis Pii Quinti familiaris anno 1588. vide cap. 46.

78. sancti Caroli oppidi Menasii in Episcopatu Nouocomensi. quod fundauit D. Cinthius Caluus, anno 1612. vide cap. 47.

II. Supradicta omnia monasteria sunt collegiata, & habent conuentum canonicorum. præter quæ sunt alia 46. conuentu destituta, & aliis monasteriis conuentum habentibus vnita.

Primum sancti Clementis Venetiarum. Prioratus. antiquum monasterium canonici ordinis, vnitum monasterio sanctæ Mariæ Charitatis anno 1432.

Secundum sanctæ Mariæ de Valle propè Vastum Aimonis in Apulia. Prioratus. membrum antiquæ congregationis Tremitanæ, monasterio Tremitano vnitum.

Tertium sanctæ Agathæ propè ciuitatem ad mare. Abbatia, olim subiecta monasterio Tremitano, & illi vnita.

Quartum sanctæ Mariæ Bethleemiticæ in ciuitate Taruisina. Prioratus antiquus canonicorum regularium, vnitus monasterio Sanctorum quadraginta Martyrum Taruisij anno 1490.

Quintum sanctæ Mariæ Magdalenæ propè Brixiam. Prioratus. vetus canonicorum monasterium, vnitum monasterio sancti Saluatoris Brixiæ, anno 1441.

Sextum sanctorum Faustini, & Iouitæ ad sanguinem. Præpositura. antiquum monasterium canonicorum, vnitum eidem monasterio s. Saluatoris anno 1523.

Septimum s. Georgii de monte Claro eiusdem diœcesis. prioratus. antiquum monasterium canonicorum, vnitum eidem monasterio s. Saluatoris anno 1528.

Octauum s. Dominici oppidi Tusculani in eadem diœcesi. prioratus. vnitum monasterio s. Saluatoris anno 1564.

Nonum s. Margaritæ in agro Ferrariensi. prioratus. antiquum membrum monasterii Portuensis ordinis canonicorum regularium, & cum illo vnitum anno 1420.

10. s. Mariæ de Stradella. prioratus. propè Fauentiam membrum eiusdem monasterii Portuensis, & cum illo nostræ congregationi vnitum.

11. s. Augustini in agro Foroliuiensi. prioratus. membrum eiusdem monasterii Portuensis.

12. s. Laurentii in Cæsarea. prioratus. vetus canonicorum monasterium, sed modò euersum, & monasterio Portuensi vnitum.

13. s. Petri de Domo Dei in Episcopatu Placentino. prioratus. insigne olim monasterium canonicorum, sed canonicis destitutum, & monaste-

rio sancti Augustini Placentiæ anno 1442. vnitum.

14. s. Saluatoris Vallis Agnæ in Episcopatu Florentino. prioratus Abbatiæ Fesulanæ, & illi vnitus.

15. s. Saluatoris apud Pratum, in Episcopatu Pistoriensi. prioratus eidem monasterio Fesulano vnitus.

16. s. Mariæ ad Niues in Ciuitate Florentina. Abbatia. olim monasterium sanctimonialium, eidem Abbatiæ Fesulanæ. anno 1443. vnitum, nunc est hospitium eiusdem Abbatiæ.

17. s. Pauli Cremonæ. prioratus antiquus Abbatiæ s. Petri de Pado Cremonæ, de cuius antiquitate constat ante annos quingentos.

18. s. Mariæ Vallis Viridis propè Cremonam. præpositura. antiquum canonici ordinis collegium, monasterio sancti Petri vnitum anno 1442.

19. s. Mariæ Aethyopissæ propè Vicentiam. prioratus antiquus, monasterio sancti Bartholomæi vnitus anno 1482.

20. s. Mariæ de Pane in sacco. prioratus. monasterium ordinis s. Marci, dicto monasterio s. Bartholomæi Vicentiæ vnitum.

21. s. Thomæ in Episcopatu Pistoriensi. prioratus. olim monasterium ordinis sancti Gulielmi, vnitum monasterio sancti Bartholomæi Pistoriensis anno 1504.

22. s. Mariæ, vel sancti Laurentij de Priano, in Episcopatu Ianuensi, prioratus cõgregationis Mortariensis, monasterio sancti Theodori vnitus anno 1453.

23. s. Foliculæ in Episcopatu Parmensi. prioratus. monasterium ordinis canonicorum regularium cœnobio sancti Sepulchri Parmæ vnitum 1460.

24. s. Hermanni in eodem Episcopatu Parmensi. prioratus. monasterium antiquum canonicorum regularium eidem cœnobio s. Sepulchri vnitum 1474.

25. s. Mariæ de Aggere in agro Nouariensi. præpositura. antiquum monasterium congregationis Mortariensis, canonicæ s. Mariæ Gratiarum Nouariæ vnitum anno 1472.

26. s. Stephani de Bornago in eodem agro Nouariensi. præpositura. monasterium eiusdem congregationis Mortariensis eidem cœnobio sanctæ Mariæ Gratiarum vnitum.

27. s. Iacobi de strata in eodem agro Nouariensi. prioratus eiusdem congregationis Mortariensis, eidem monasterio s. Mariæ Gratiarum vnitus.

28. s. Marthæ propè Nouariam. præpositura. vetus canonicorum cœnobium eidem monasterio s. Mariæ Gratiarum vnitum anno 1511.

29. s. Petri apud oppidum Neuias in Episcopatu Albensi. Archipresbyteratus congregationis Mortariensis, monasterio s. Mariæ Nouæ Astensis vnitus.

30. Sanctorum duodecim Apostolorum. Abbatia propè Astam, eidem monasterio sanctæ Mariç Nouæ vnita anno 1523.

31. s. Mariæ Magdalenæ. prioratus congregationis Mortariensis eidem monasterio s. Mariæ Nouæ vnitus.

32. s. Andreæ de Castelletto propè oppidum s. Saluatoris in Episcopatu Casalensi. prioratus cõgregationis Mortariensis, monasterio s. Mariæ de Castello Alexandriæ vnitus anno 1482.

33. s. Stephani de Sacedio in Episcopatu Aquensi Abbatia monasterio s. Mariæ de Castello Alexandriæ vnita.

34. s. Agathæ Pontis sturæ. prioratus congregationis Mortariensis, monasterio s. Mariæ Cretæ in diœcesi Casalensi vnitus.

35. s. Bartholomæi Alexandriæ. prioratus congregationis Mortariensis monasterio s. Mariæ de Alexandria vnitus.

36. s. Mariæ de Riolo propè Laudam. Abbatia. monasterio s. Bartholomæi, vel s. Romani Laudensis vnita anno 1482.

37. s. Fidis, vel s. Fidei. prioratus in Episcopatu Vercellensi, monasterio s. Sebastiani Bugellæ vnitus anno 1515.

38. s. Stephani de Cella. prioratus in Episcopatu Hipporegiensi, monasterio s. Sebastiani Bugellæ vnitus 1516.

39. s. Mariæ de Carbonaria in Episcopatu Papiensi. prioratus congregationis Mortariensis monasterio s. Petri in cœlo aureo Papiæ vnitus anno 1524.

40. s. Andreæ de Carraria nullius diœcesis. prioratus. monasterium congregationis s. Frigdiani eidem s. Frigdiani monasterio vnitum.

41. s. Mariç de Castro Franco Vallis Arni. prioratus. monasterium eiusdem congregationis, & eidem monasterio vnitum.

42. s. Frigdiani de Saccis Bononiç. prioratus. monasterium eiusdem congregationis, & eidem monasterio vnitum.

43. Saluatoris de Mostolio prioratus dictę congregationis, eidem monasterio vnitus.

44. Sanctorum Quirici, & Iulitę in oppido Casij diœcesis Bononiensis. prioratus eiusdem congregationis, & eidem monasterio vnitus.

45. s. Pauli de Mezano, aliàs Mosiano. Abbatia in agro Placentino, monasterio s. Mariç Passionis Mediolani vnita.

46. s. Michaëlis de Vulturio. prioratus olim Conuentualis in Episcopatu Mediolanensi, monasterio s. Mariç Passionis vnitus anno 1519.

EX supradictis monasterijs 67. ante reformationem Frigdionariã erãt canonicorũ regulariũ, vt numerantis patebit, computatis nonnullis, quæ erant canonicorum regularium ordinis sancti Marci. ex quibus 24. tempore illorum vnionis habebant canonicos, qui in nostram Societatem transierunt: alia verò canonicis omnino erant destituta. Quę tempore vnionis habebant canonicos, qui nostram reformationem amplexati nostris se adiunxerunt, hęc fuerunt. s. Marię Frigdionariæ, sancti Frigdiani Lucensis, cum decem illius Prioratibus, s. Victoris Bononiensis, s. Ioannis in monte Bononiensis, III

niensis, s. Iacobi Cellæ Volanæ diœcesis Comaclensis, s.Mariæ in Portu Rauennæ, s. Lazari de tertio Ariminensis, s.Mariæ montis Belli in Episcopatu Bononiensi, s.Mariæ Charitatis Venetiarum. Sanctorum quadraginta Martyrum Taruisij. sancti Saluatoris Brixiæ. s.Crucis Mortariensis. s. Theodori Ianuæ. s.Mariæ de Aggere. & s.Stephani de Bornago in diœcesi Nouariensi. s.Gratiani Vercellarum. s. Mariæ de Crescentiaco propè Mediolanū, s.Mariæ Nouæ Astæ, & sancti Petri in Cœlo aureo Papiæ.

Alia insuper monasteria complura canonicis nostris fuerunt oblata, quæ accipere noluerunt. quædam etiam accepta, & per aliquot annos retenta, spontè dimiserunt, ex quibus fuerunt monasterium s.Saluatoris Venetiarum, s. Mariæ de Vado Ferrariæ, s. Augustini Nicosiæ in diœcesi Pisana, sancti Michaëlis Angeli de monte in Episcopatu Lucensi, & s.Sophiæ Beneuenti, quæ omnia patent ex actis Capitularibus nostræ congregationis.

Sunt igitur omnes Abbatiæ, quæ post reformationem Frigdionariam ad nostram congregationem spectauerunt numero 45. Prioratus 56. Præpositure 21. Archipresbyteratus duo. ex ijs septem amissa videlicet sancti Ioannis Baptistæ propè Castrum sancti Archangeli, sancti Saluatoris Lateranensis, sancti Syluestri montis Compatrum, sancti Gratiani Vercellarum, sanctæ Mariæ de Gloria, sanctæ Mariæ de Balneatia, & sancti Stephani de Citadella Vercellarum. Reliqua retenta. licet nonnulla translata.

Caput quadragesimumnonum.

De Collegijs Sacrarum Virginum Canonissarum Congregationis Lateranensis.

1. PRudentissimi Patres primi nostræ reformationis autores illud memoria retinentes, quod scribit D. Gregorius Ioanni Rauennatensium Antistiti à Gratiano in cap. Nemo 56.q. 1.relatus, neminem in regulari obseruantia facilè posse persistere, & simul obsequijs Ecclesiasticis deseruire, ad canonicæ disciplinæ vigorem in Lateranensi familia diutius seruandum, duo inter cætera firmiter statuerunt, quæ sæpiùs in Generalibus Comitijs sunt renouata, & confirmata. Alterum, vt nullum omnino monasterium acciperent, quod animarum personarum secularium curam adiunctam habuisset: quam ob causam non pauca monasteria illis oblata respuisse, quædam etiam postquam acceptauerant, dimittere decreuisse, inter quæ collegium insigne sancti Ioannis in monte Bononiæ, in actis Capitularibus illorum temporum reperitur. Alterum autem, vt à regimine sanctimonialium, siue alterius, siue etiam nostri ordinis penitus cauerent. Quæ diu seruare nullatenus potuerunt, præsertim de monialium regimine loquendo, cogentibus ad illud tum importunis quarumdam vniuersitatum precibus, tum etiam Principum, ac in primis Pontificum iussionibus, etiam sub censurarum interminatione: quod ex eorum decretis, & literis Apostolicis supra recitatis apertè liquet. hinc effectum, vt nostra Lateranensis familia non solùm canonicorum, verùm etiam Sacrarum Virginum Canonissarum multis collegijs fuerit per Italiam propagata. De quibus collegijs pro complemento præsentis operis aliqua dicturus, ijs omissis, quæ de canonissarum antiquitate, origine, sanctitate, plura dicenda essent, quòd prolixiores esse hic minimè possimus. hoc vnum pro fundamento dicendorum necessariò præmittendum fore iudicani, scilicet quemadmodum canonicorum, ita etiam sanctimonialium Virginum, quæ canonissæ, vel canonicæ vocantur, institutum ab Apostolis, & viris Apostolicis in exordio nascentis Ecclesiæ suam originem accepisse: & quemadmodum in primitiua Ecclesia, & deinceps ordo regularis virorum in duas classes partitus fuit, tum nomine, tum habitu differentes, quorum altera canonicorum, siue clericorum, monachorum altera fuit nuncupata: ita & de ordine regulari fœminarum dicendū. nam fuisse olim in Ecclesia Sacras Virgines sanctimoniales canonicas, siue Virgines clericales, siue diaconissas à monachabus tum nomine, tum habitu distinctas, sequentia Patrum, & Conciliorum testimonia certissima testantur.

Primum Innocentii Tertii in cap. Cum dilecta, de Maioritate, & Obedientia, in quo de quadam Abbatissa canonissarum sermo habetur, vt legenti patebit.

Secundum Sigiberti Gemblacensis in Chronico sub anno 820. vbi scribit, in Concilio Aquisgrani factam fuisse reformationem monachorum, & etiam clericorum, & clericalium sanctimonialium regulas quasdam factas.

Tertium Concilii Ticinensis sub Benedicto Tertio, & Ludouico Secundo Imperatore anno 855. celebrati dicentis, monasteria virorum, & fœminarum, vel secundum regulam D. Benedicti, vel secundum canonicam institutionem disposita esse debere.

Quartum Concilii Parisiensis sub Gregorio IV. & Ludouico Primo Imperatore anno 829. celebrati, cap. 46. sic dicentis: *Comperimus etiam quosdam canonicos, & monachos postbabito Religionis suæ pudore monasteria sanctimonialium tam monacharum, quàm canon icarum inconsulto Episcopo imprudenter, atque irreuerenter adire.*

Quintum Concilii Remensis sub Eugenio Secundo cap. 3. sic dicentis: *Statuimus, vt sanctimoniales, & mulieres, quæ canonicæ nominantur, & irregulariter viuunt, iuxta Beatorum Benedicti, & Augustini regulam vitam suam in melius corrigant, & emendent:* Hic canon cum aliis nonnullis habetur in 3. volum. Conciliorum post decreta Eug. II.

Sextum

Sextum Concilij Cabilonensis, quod tempore Caroli Magni est celebratum cap. 53. vbi sic dicit: *Libuit namq; huic sacro conuentui quasdam admonitiunculas breuiter eis sanctimonialibus scribere, quæ se canonicas vocant: quoniam ea, quæ sub monastica norma degunt, tetius vita suæ ordinem in eodem, quã profitentur, regula scriptum habent.*

Septimum Chronicæ Treuerensis scribentis, Athelam, & Irminam Dagoberti Francorum Regis filias Treueris in palatio, & in alio loco, qui Horreum vocabatur, congregationem sanctimonialium canonicam vitam profitentium instituisse. Obijt autem Dagobertus an. 622. ex Reginone in Chronico.

Octauum Iustiniani Imperatoris in nouellis Constitutionibus dicentis: *Si quis rapuerit, vel sollicitauerit, vel corruperit Ascetriam, vel Diaconissam, vel monacham, vel mulierem religiosam vitam habentem, bona ipsius, & eorum, qui huius sceleris communione contaminati sunt, religioso loco vindicentur, monasterio &c.* Ascetæ verò, & Asceetriæ idem prorsus erant cum clericis, & mulieribus clericalibus regulariter viuentibus, de quibus Philo in lib. de Vita supplicum, & Eusebius lib. 2. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 16. & 17. quiq; à B. Marco in primitiua Ecclesia instituti dicuntur.

Nonum s. Basilij Magni, inter cuius opera ante libros Regularum monasticarum est libellus sub titulo Animaduersionum ad canonicos, & canonicas delinquentes.

Decimum Soteris Papæ, cuius verba referuntur in cap. Sacratas 23. d. dicentis: *Sacratas verò fœminas, vel monachas, sacra vasa, vel sacras pallas penes vos contingere &c.* vbi vides fuisse sacratas fœminas distinctas ab illis, quæ monachæ vocabantur: hæ autem illæ erant, quas Patres, & Concilia canonicas, & Sigibertus sanctimoniales clericales vocare consueuerunt.

Neque solo nomine verùm etiam professione, & habitu monachas à canonissis, siue Virginibus clericalibus ab initio distinctas inuenio: nã temporibus primitiuæ Ecclesiæ, vel saltem Beatorum Augustini, & Hieronymi monachi, & monachæ pullis, & fuscis vestibus induebantur, quod nõ solùm, ex epist. Hieronymi ad Rusticum, & de laudibus Asellæ, quę sũt 4. & 15. in ordine, sed & ex epist. B. Augustini ad Ediciã in ordine 199. apertè liquet, dum illam reprehendens, quòd contra mariti voluntatem monachalem habitum sumpsisset, inquit: *Quid enim est absurdius, quàm mulierem de humili veste viro superbire? cui te potius expediret obtemperare candidis moribus, quàm in nigellis vestibus repugnare: quia etsi te indumentum monachæ delectabat &c.* At verò Canonissarum quemadmodum & canonicorum habitum è contrario candidum fuisse, testatur in primis Augustini regula, quam sicut pro canonicis exarauit, vt lib. 2. est demonstratum, ita etiam canonissis accommodatum eisdem seruãdum epistola 109. præscripsit, in qua de vestimentis ad arbitrium Præpositæ lauandis sic dicit: *Indumenta vestra secundum arbitrium Præpositæ lauentur siue à vobis, siue à fullonibus, ne interiores animæ sordes contrahat munda vestis nimius appetitus.* Quæ res ex facto comprobatur, nam in Historia Beatæ Brigidæ Virginis, & sancti Patritij canonici ordinis in Scotia, siue Hybernia fundatoris discipulæ legitur, quòd dum adhuc esset infantula, pater suus vidit duos clericos in vestibus candidis introeuntes, sacrum oleum illius capiti superfudisse, quæ cum adoleuisset, omnia mundana propter amorem Domini Iesu Christi contemnens, ad Machæam Episcopum sancti Patritij discipulum perrexit, petens, vt se Deo consecraret, qui illam veste candida, & pallio albo induit, & ad professionem recepit: quæ innumerabilium Virginum Sacrarum mater est effecta in monasterio Reiglers nuncupato, siue Regularium: vnde collegia canonissarum non solùm in tota Hybernia, sed etiam in Anglia, & Belgio, ad quas prouincias sicut canonicorum, ita etiam canonissarum institutum ex Hybernia primitus videtur deriuatum, regularium vocantur, quemadmodum etiam collegia canonicorum, vt videre est apud antiquos illarum Prouinciarum Scriptores, & apud D. Bernardum, qui canonicos regulares, & illorum monasteria ferè semper simplici, & nudo vocabulo vocat regularium, & ad regulares.

Confirmat idipsum Historia sanctæ Gertrudis Pipini Ducis filiæ, quæ illustre Sacrarum Virginum Niuellensium Canonissarum in Belgio collegium fundauit circa annum Domini 661. prout vulgati versus indicant.

In sexcenteno quinquageno duodeno
Fiunt Niuellæ Gertrudis claustra puellæ.

quàm Canonicã non secularem, sed regularem fuisse, satis indicat illius historia à Ioanne Molano in Natalibus sanctorum Belgij sub die 17. Martij, & ante illum à Ioanne Mauburno in 3. lib. sui Venatorii cap. 21. descripta, cuique Beatus Patritius, quem illa præ cæteris Sanctis impensissimè coluerat, & dilexerat, & illius discipulos, & alumnos receperat, in hora exitus illius obuiauit: illa enim candidis induebatur, & post mortem sanctæ Modestæ Virgini in candido habitu apparuit, prout eadem Historia testatur. Et semel cum in Belgio, & finitimis prouinciis temporibus Pipini Ducis, & Dagoberti Regis Galliarum, & deinceps postea innumera Canonissarum collegia fuerint fundata, quorum multa nunc etiam florent, alia reformata. illa omnia candidum habitum gesserunt. vnde nunc etiam illarum nonnullæ, etsi reformatæ, albæ Dominæ nuncupari cõsueuerunt: vt videas, canonicas sicut in nomine, & regula, ita etiam in habitu cum canonicis regularibus Apostolicis conuenire consueuisse.

Quibus omnibus addendum, quemadmodum ex regularibus clericis, siue canonicis seculares ortum habuerunt, ita ex regularibus canonissis verè professis originem accepisse nonnulla præcipuæ nobilitatis collegia Canonissarum, secularium tamen, quæ nunc in quibusdã Prouinciis Germaniæ, Lotharingiæ, & Belgii visuntur, cuiusmodi III.

modi est sanctorum Cornelij, & Cypriani Buchouiense, & sanctæ Gertrudis Niuellense, sancti Petri Armoricensis, & alia. nam Buchouiense collegium à prima fundatione canonissarum verè regularium, & sub Beati Augustini regula viuentium ab initio fundatum, testatur Gaspar Bruschius in lib. de Monasterijs Germaniæ fol. 18. pag. 2. in principio. Idem etiam de sancta Gertrude, manifestè testatur historia fundationis eiusdem collegij Niuellensis à Molano sub die 17. Martij in suis Natalibus relata: nam de illius matre propriam domum in monasterium vertente, sic in eadem historia legitur: *Is diebus superuenit sanctus Amandus Episcopus, à quo matrona castæ professionis velamen accepit, & domum in sanctimonialium monasterium eiusdem Antistitis consecratione commutauit: ob quod factum multas calumnias, & iniurias cum dilecta filia sustinuit: mater autem bis non mota etiam filiæ nondum consecratæ arrepta forfice capillos abscidit, quæ aliquanto post inter virgines suscepto velamine consecrata, vnanimi consensu cœnobij ad regimen est expetita, &c.*

Confirmant eandem sententiam, quæ de monasterio per sanctam Beggam in Gallijs, loco Audenna, instituto scribuntur, illam ex monasterio S. Gertrudis vtriusque sexus chorum, scilicet canonicorum, & canonicarum, sub forma regulari viuentium conuocasse: *Vbi corde, & voto se obligauerunt Deo seruire vsque ad extremum vitæ in proposito regulari*. Sic enim in gestis sanctæ Beggæ prænominatæ ad verbum habetur. Scio ex parte refragari Ioannem Molanum lib. 1. de Canonicis c. 15. vbi licet concedere videatur, canonicas seculares quẽadmodum etiam canonicos ex regularibus originem duxisse, negat tamen illos canonicos regulares, quos à monachis distinguit, verè regulares cum trium votorũ emissione fuisse. quod etiã de canonicis dixerat: sensit .n. nullos nisi monachos, vel monachas verè regulares cũ votorũ emissione fuisse, & pro constanti haber, canonicos, siue canonissas per votorum emissionem monachos, vel monachas necessariò effici. Verùm illum à scopo errare plurimùm, tum quæ lib. 2. cap. 3. & sequenti, tum quæ modò de sancta Gertrude, & de canonissis in monasterio sanctæ Beggæ ex familia sanctæ Gertrudis acceptis sunt dicta, manifestè conuincunt: nam Virgines sanctimoniales sine votorum emissione consecratas inueniet nunquam; etsi aliquot seculis post dicti collegij Niuellẽsis fundationem, cum regularis obseruantia in eo defecisset, Paschalis Secundus breuem quandam honestæ vitæ formulam, sine tamen votorum obligatione, manente vita communi sub Abbatissarum regimine, virginibus ibidem degentibus præscripsisset, quam hactenus seruari dicunt. Verùm de hac re satis. qui plura cupit, videat Ioan. Mauburnum in Venatorio lib. 3. c. 21. Claudium Espencæum lib. 2. de continentia, cap. 12. & Molanum locis proximè citatis, in quibus refert Ioannem Nider, Ordinis Prædicatorum insignem Theologum, summam diligentiam fecisse super canonissarum secularium origine, nec inuenire potuisse, nisi quod ex prima fundatione fuerint sanctimoniales ordinis vel D. Benedicti, vel alterius: exceptis paucis collegijs recenter pro nobilium sustentatione fundatis.

IV. De collegijs verò canonissarum tum antiquis, tum recentibus, illorumq; originibus, & fundationibus velle integrum hic loci catalogum retexere, magnus, & immensus esset labor, & nostris viribus omnino importabilis, qua de causa cæteris prætermissis, ex solis Italicis aliqua recensebimus, quæ ad nostram Lateranensem congregationem attinent, quæque nunc supersunt: nam plura, vel hominum incuria, vel iniuria temporum exciderunt. hæc verò sunt.

In Vrbe collegium canonissarum regularium Spiritus sancti, quod vsque ad annum 1606. mansit sub regimine Abbatis S. Mariæ Pacis: sed illo anno iustis de causis eius regimen Illustriss. D. Papæ Vicario resignatum.

In Ciuitate Neapolis S. Mariæ Reginæ cœli collegium inter cætera illius vrbis, tum numero, tum generis, & virtutis nobilitate, sanctitateque præcipuum.

In Ciuitate Nolana B. Virginis Annunciatæ, vulgò collegium nuncupatum, anno 1213. per Comitem Nolanum fundatum, & dotatum, ad quod nonnisi Virgines nobiles, vel ex eadem Ciuitate, vel Neapolis admitti consueuerunt.

In oppido Lauro eiusdem ciuitatis monasterium Iesu Mariæ, paulò antea per Comitissam Nolanam fundatum, & dotatum, ex antiquis monimentis dictæ ciuitatis.

In oppido Arienso, in Diœc. s. Agathæ collegiũ B. Virginis Annunciatæ, ante annos 400. cum alio canonicorum S. Mennæ fundatum: sed hoc secundum excidit, sola Ecclesia pulchritudinis incomparabilis superstite.

In Ciuitate Spoletana sunt duo collegia canonissarum sub regimine Abbatis sancti Iuliani, siue sancti Ansani. primum s. Matthæi vbi B. Marina eiusdem cœnobij sanctimonialis in veneratione habetur, cuius impollutam animæ virginitatem per corporis integritatem Deus testatam esse voluit; quod post 100. annos integrum omnibus suis partibus, & palpabile nunc etiam monstratur, quod ipse vidi.

Alterum s. Mariæ de Stella, in quo centum ferè sacræ Virgines sub magna regulæ districtione laudabiliter viuunt.

In oppido Caldarola diœc. Camerini monasterium sanctæ Catharinæ de Senis, per Illustrissimum Dominum Euangelistam Pallottam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem ante paucos annos fundatum.

In Ciuitate Ancona monasterium sancti Bartholomæi antiquissimum, quod aliquot annis fuit sub regimine congregationis.

In Ciuitate Arimini collegiũ sancti Sebastiani, in quo octoginta sacræ Virgines, & amplius ferè omnes

ies nobiles laudabiliter degunt.

In Ciuitate Ferraria s. Mariæ Gratiarum collegium, vulgò Mortarium, quòd ex canonissis Mortariensibus illuc profectis fuerit fundatum an. 1502. quodq; sub regimine nostræ congregationis semper mansit.

In oppido Lugo Comitatus Ferrariensis monasterium sancti Augustini, quod duæ Canonicæ ex Ferrariensi sanctæ Mariæ Gratiarum collegio profectæ fundauerunt ante annos septuaginta.

In Ciuitate Bononia collegium sancti Laurentij sacrarum Virginum præcipuæ nobilitatis antiquissimum, est sub regimine Abbatis sancti Ioannis in Monte.

In Ciuitate Regij Lepidi monasterium sancti Petri Martyris, sub regimine Abbatis sanctæ Mariæ Gratiarum.

In Ciuitate Parmensi monasterium sancti Saluatoris antiquum, & numerosum, ab aliquot annis manet sub regimine Ordinarij.

In Ciuitate Mantua sunt duo collegia, alterum sanctæ Mariæ Præsentationis, quod multis Priuilegijs Romanorum Pontificum est exornatum, sub regimine Abbatis sancti Bartholomæi. Alterum s. Mariæ Virginis Annunciatæ in Suburbio s. Georgij, sub regimine Abbatis s. Viti.

In Ciuitate Veronæ monasterium s. Ioannis de Leueraria. hę cum alterius essent instituti nostræ congregationis regimini subesse, ac ceterarum nostri ordinis canonicarum habitum accipere à Sede Apostolica obtinuerunt, quæ post aliquot annos sunt dimissæ.

In Ciuitate Vicentia collegium sancti Thomæ, quod optimarum sanctimonialium est plantarium, magna sanctitatis laude celeberrimum. subest regimini Abbatis sancti Bartholomæi. Claruit in hoc collegio virgo quædam nomine Euphrosina, quæ à sororibus pro Beata colitur, cuius vitam Italico idiomate scripsit eleganter, & typis edidit R. admodum P.D. Ascanius de Ordeis nostræ congregationis Prædicator celebris, & s. Mariæ Caforeti nunc Abbas.

In Ciuitate Castellana siue Venetiarum monasterium sancti Danielis, quod instante Serenissimo Venetorum Duce eum Patriarcha sub cura congregationis susceptum, anno 1605. Abbas sanctæ Mariæ Charitatis, quòd eius autoritas ad illud regendum minus sufficere videretur, vt in literis dimissionis exprimitur, in manibus Summi Pontificis resignauit.

In Ciuitate Mediolani s. Virginis Annunciatæ collegium numerosum, & præcipuæ nobilitatis, sub regimine Abbatis s. Mariæ Passionis.

In Ciuitate Papiæ monasterium s. Mariæ Iosaphatis vetustissimum, cum alio sancti Victoris pridem vnito, sub regimine Abbatis sancti Epiphanii.

In oppido Mortarij Papiensis diœcesis collegium sancti Cassiani sub regimine Præpositi sanctæ Crucis.

In Ciuitate Nobaria monasterium sanctæ Agathæ, sub regimine Prioris sanctæ Mariæ Gratiarum.

In Ciuitate Vercellarum collegium s. Mariæ Virginis Annunciatæ, sub regimine Abbatis sancti Andreæ.

In Ciuitate Astensi cœnobium Beatæ Virginis Annunciatæ anno 1476. fundatum sub regimine Abbatis s. Mariæ Nouæ.

In Ciuitate Taurinensi collegium s. Crucis anno 1535. ab Illustrissima Comitissa Beatrice à Ronsecco fundatum, accitis ex licentia Generalis Capituli eo anno celebrati sex canonissis ex alijs monasterijs cũ duabus Conuersis, quarum nomina fuerunt soror Apollonia Mediolanensis, soror Desideria Vercellensis, soror Monica, soror Angela Catharina Vercellensis, soror Ludouica Nouariensis, & soror Archangela Mortariensis canonicæ, soror Bona, & soror Leona Conuersa. Huic collegio anno 1560. Pius IV. monasterium s. Petri iuxta plateam arcis dictæ Ciuitatis, extincto in eodem ordine monachorum D. Benedicti, cum illius bonis vniuit. Reguntur autem prædictæ Canonicę ab Abbate s. Andreæ Vercellarum iussione Pauli Tertij anno 13. sui pontificatus, apud quas disciplina regularis celebri fama sanctitatis viget, ex quibus nonnullas cum opinione sanctitatis posteris relicta corpore solutas nuper à R. admodum Domino Clemente S. Martino, qui eisdem erat à sacris confessionibus, nunc autem Præpositus sancti Petri de Gatinaria, per literas accepi, de quarum numero ferunt extitisse Angelam Catharinam, quæ spiritu prophetiæ claruerit, & dum animam exhalaret, veluti radium solarem multis sororibus, quæ adstabant videntibus à vulto emiserit.

In Ciuitate Ianuensi sunt tria primæ nobilitatis collegia, magnoperè commendata. primum sanctæ Mariæ Gratiarum, cuius alumna extitit Domna Baptista Vernacia, virgo deuotissima, & doctissima, in qua illud experimento comprobatum, quod communiter dici consueuit, mysticam Theologiam potius oratione, & affectu deuotionis, quàm studio, & lectione disci. nam fœmina cum esset, supra vires propriæ conditionis, de diuinis arcanis tam multa didicit, quæ tribus voluminibus typis postea editis sunt exarata, vt doctissimos Theologos exaquasse visa fuerit. Obijt anno 1585. nonagenaria. secundum est sancti Andreæ, tertium sancti Bartholomæi, quæ omnia reguntur per Abbatem sancti Theodori prædictæ Ciuitatis.

In Ciuitate Lucensi collegium sancti Ioannis de Capite Burgi, vulgo sancti Ioannini. est Ecclesia de iure monasterij sancti Frigdiani. mansit autem hoc collegium sub regimine Prioris sancti Frigdiani vsque ad annum 1538. quo canonici nostri reseruata antiqua iurisdictione in Ecclesia illud resignauerunt.

Alia complura nostri ordinis, & antiquæ congregationis Lateranensis collegia fuerant olim in Italia, quæ vel penitus exciderunt, sicut etiã canonicorum

nicorum, vel alienum habitum, & institutum acceperunt, qualia erant Venetiis sancti Andreæ, Taruisii sancti Pauli, Bononiæ sanctæ Mariæ de Guardia, Brixiæ s. Mariæ, & s. Catharinæ, & alia &c.

Caput quinquagesimum.

De Basilicę Lateranensis, ac cæterorum Lateranensis Congregationis Monasteriorum Canonicis in Sanctorum numerum relatis.

I. IOannes de Nigraualle Apostolicus Bibliothecarius in sæpè allegato epilogo suarum Chronicarum 53. cap. 18. de numero Sanctorum canonici ordinis verba faciens, hæc inter alia scribit: *Sanctorum denique numerositate Religiones omnes excellit prænominata Religio; quia vt ex diuersis Catalogis Sanctorum, ac Martyrologijs, & antiquis historijs colligere potuimus, immensus propemodum Sanctorum iam Martyrum, quàm Confessorum ex ipso ordine numerus reperitur. & quantum pro certo numero summari possunt, vt refert Anastasius Cardinalis, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius in Catalogo, quem edidit ad Carolum II. Gallorum Imperatorem, reperirentur circa sexdecim millia, centum, & vltra &c.* Esset autem labor nimius, & immensus, nec omnino ad istum locum pertinens, velle in hoc libro illorum Catalogū ex integro describere. quare quod præsentis instituti ratio postulat, nunc tantum de canonicis Lateranensis Basilicæ, vel aliorum Lateranensis congregationis, & instituti collegiorum in Sanctorum catalogum relatis, verba faciemus: de cæteris in proprio libro de Viris Illustribus canonici ordinis, si Deus concesserit, commodiùs, & abundantiùs locuturi. In quorum Lateranensium Catalogo iexêdo, licèt ab eiusdem Lateranensis Basilicæ primordiis, cuius originarii, primordialesq; clerici vocamur, & sumus, meritò sermonem exordiri deberemus, solùm à temporibus Beatissimi Patris Augustini, cuius regulam sanctus Gelasius sub Leone I. ad Lateranensem Basilicam reuexit, narrationem aggredimur: non quidem eorumdem Sanctorum res gestas, & elogia exactè describentes, sed solùm autores referendo, qui de illorum sanctitate, canonicaq; professione testantur. In qua re peragenda, ne forsan Aesopi corniculam agere videamur, necessariò monendum ducimus, nos s. Frigdiani congregationem cum Lateranensi confundere, cum constet s. Frigdiani canonicos ab Ecclesia Lateranensi acceptos, eosdemq; per Summos Pontifices Alexandrum II. Paschalem, Gelasium, Calistum, Honorium, & Innocentium II. ad dictam Lateranēsem Basilicam reuocatos, vt ex illorum epistolis supra cap. 41. & ex alijs documentis superius adductis liquet.

CAnonici Lateranenses in Sanctorum Catalogum à temporibus Beati Augustini, & deinceps relati inter alios sunt, s. Patritius Martini Turonensis ex filia sororis nepos, Scotorum, siue Hybernensium Episcopus, & Apostolus circa annū 430. per Cœlestinum Primum Romanum Pontificē designatus, cuius festum 17. Martij celebratur, qui Beati Augustini regulam, & canonicorum regularium ordinem in Scotiam inuexit, & latissimè propagauit. vide lib. 2. c. 34. & 35. per totum, vbi de hoc diffusè tractaui, & officia canonicorum regularium Lateranensium per Pium V. probata. II.

Sanctus Leo Primus ex Lateranensis Ecclesiæ canonico, & Archidiacono Romanus Pontifex renunciatus. qui canonicam institutionem secundum B. Augustini regulam à Gelasio ex Africa Romam aduectam, in Basilica Lateranensi reformauit. Baronius tomo 5. Annalium sub anno 430. num. 90. vbi illius in Lateranensi Ecclesia Archidiaconatus meminit; ex Cassiano in principio lib. contra Nestorium. idem Onuphrius in Chronico. nec refert quod dicat illum Archidiaconum Ecclesiæ Romanæ, non autem Lateranensis, idem enim omnino sunt, vt supra cap. 1. est notatum. Ioannes de Nigraualle in epilogo sæpè citato. Ciaconius in Honorio Primo in principio. officia canonicorum regularium Lateranensium in festo s. Gelasij I.

Sanctus Gelasius Valerij Episcopi filius (nescio an naturalis, an per regenerationem, prout de sancta Petronilla Petri Apostoli filia scribitur) & Beati Augustini discipulus, qui in persecutione Vuandalica ex Africa profugus cum cæteris Augustini discipulis, eius regulam Romam attulit, & sub Leone Primo iuxta illam canonicum institutum in Lateranensi Basilica reformauit. tex. in cap. Osius 56. d. officia canonicorum regularium Lateranensium per Sedem Apostolicam probata. Onuphrius in Chronico, & in additionibus ad Platinam in vita Gelasij Primi, in lib. de Septem Vrbis Ecclesijs in Lateranensi, & in lib. 2. de Ecclesia Lateranensi c. 3. Ioannes de Nigrauallè loco citato. Volaterranus lib. 21. in Augustino in principio. Ciaconius in Honorio I.

Sanctus Prosper Aquitanus presbyter, patria Lemouicensis Augustinianæ doctrinæ defensor acerrimus, prout illius scripta contra Collatorem, & contra Massilienses, & ad Capitula Gallorum, & ad obiectiones Vincentianas, & illius epistola ad Augustinum, quæ præmittitur libro de Prædestinatione Sanctorum, & demùm illius peregrinatio ad Sedem Apostolicam sub Cœlestino Primo Pontifice pro eadem Augustini doctrina tuenda suscepta, de qua in epistola prima eiusdem Cœlestini, testantur: necnon Augustinianæ regulæ, ac instituti clericorum regulariter, & communiter viuentium æmulator feruidissimus, quod ex illius libris de vita contemplatiua potissimum intueri licet. Cum iam factus presbyter pro Christi amore omnia sua pauperibus erogasset, Romam iterum peregrinus sub Leone Primo

reuersus, primò quidem benignissimè à Pontifice susceptus inter Lateranensis Ecclesiæ clericos est constitutus, cuius opera idem Pontifex in conscribendis epistolis potissimum est vsus: deinde Regiensis Episcopus ab eodem Leone ordinatus. Gennadius de viris illustribus. Marcellinus in Chronico. Ioannes de Nigraualle. Petrus de Natalibus. Baronius in Martyrologio sub die 25. Iunij, vbi alios refert. Onuphrius lib. 3. de Ecclesia Lateranensi cap. 15. vbi illum inter S. R. Ecclesiæ Bibliothecarios recenset, ex Marcellino in Chronico. tabulæ Ecclesiæ Regiensis in Flaminia, & officia canonicorum regularium Lateranensium probata. Hunc verò Regij in Aquitania Episcopum extitisse nonnulli contendunt, tum quòd natione Gallus extiterit, tum quòd Concilijs duobus Gallicanis Vasionensi, & Carpentoratensi subscripserit: alijs Ecclesiæ Regiensi in Flaminia illum pro posse vendicantibus. Mihi homini Italo partes Italicorum tueri libet, fauentibus nostræ sententiæ non solùm Regiensis Ecclesiæ in Flaminia, & nostræ Lateranensis familiæ tabularijs, verùm etiam Petro de Natalibus, & Baronio, & cæteris, qui dicunt, illum sancti Leonis Primi notarium, & Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarium extitisse, & à sancto Leone Regiensem Episcopum ordinatum. id enim si verum est, planè conuincitur Prosperum, qui dictis Concilijs sub initio Pontificatus Leonis Primi celebratis subscripsit, alterum ab hoc fuisse, scilicet Episcopum Aurelianensem, inter Sanctos similiter relatum, cuius festum Iulii die 29. agitur: quod etiam Baronius aduertit in notis ad Martyrologium die 25. Iunii, & 29. Iulii, quem vide.

Sanctus Frigdianus Lucensis Episcopus, patria Hybernus, siue Scotus, Regis Vltoniæ filius, qui Romam veniens sub Pelagio I. & in Lateranensi Basilica per aliquot annos commoratus, postmodū in patriam reuersus, ibiq; monasterio canonicorum ædificato, iterum in Italiam reuersus, & in ciuitate Lucensi commoratus defuncto Episcopo à Lucensibus postulatus, & à Pontifice consecratus canonicā institutionem ex Lateranensi Basilica acceptam in Ecclesia Lucensium plantauit, quæ hactenus ibidem in duobus monasterijs S. Frigdiani, & sanctæ Mariæ Frigdionariæ Deo fauente viget. ex tabulis Ecclesiæ Lucensis, & officiis canonicorum regularium Lateranensium probatis. Huius viri sanctitatem testatur Diuus Gregorius in Dialogis lib. 3. cap. nono.

Sanctus Sergius Pontifex huius nominis Primus & inter Sanctos à Damaso in Pontificali, à Baronio in Martyrologio sub die 9. Septembris relatus, natione Syrus, sed Panormi in Sicilia Patre Tyberio natus, qui Romam veniens ab Adeodato Pontifice inter clericos Ecclesiæ Lateranensis numeratus, per gradus ascendens vsque ad Sacerdotium presbyter sanctæ Susannæ fuit ordinatus. hic mortuo Conone Pontifice, schismateq; inter Paschalem Archidiaconum, & Theodorum Archipresbyterum exorto, Deo disponente Pontifex est renuntiatus. de quo Cardinalis Baronius in Annal. to. 8. sub an. 687. ex Anastasio, & Petrus de Natalibus in Catalogo lib. 8. c. 58. & idem Anastasius, qui dicunt Lateranensem Basilicam ab illo fuisse reparatam, Ioannes de Nigraualle in Epilogo Chronicarum loco citato, & Ciaconius in Sergio I.

Sanctus Leo Quartus in Martyrologio Romano die 17. Iulii notatus, qui teste Anastasio adhuc puer à parentibus discedens ob studia literarum in monasteriū sancti Martini, quod erat apud s. Petrum, concessit, vbi non solùm literas didicit, verùm etiā in sanctæ conuersationis studio sic profecit, vt non quasi puer, sed velut monachus, isq; perfectus videretur, & esset inter monachos, quasi vnus ex illis. Cuius fama, & sanctitatis opinione Gregorius Pontifex commotus, ad sanctæ matris Ecclesiæ (scilicet Lateranensis, quæ omnium est mater) gremiū perduxit, & in suo seruitio familiarem habuit, & Subdiaconum ob laudabilis vitæ famam effecit, qui quamuis locum mutaret, & ordinem, semper tamen regulariter vixit. ex eodem Anastasio. vnde habes, quò illos corrigas, qui eum inter Diui Benedicti monachos recensent, contrarium expressè docente Anastasio illius contemporaneo, ac dicente inter alia: *Hic primùm à parentibus ob studia literarum in monasterium Beati Martini Confessoris Christi, quod foris muros huius Ciuitatis Romanæ iuxta Ecclesiam B. Petri Apostoli situm est, quousq; sacras literas plenius disceret, sponte concessit. vbi non solùm literas didicit, verùm etiam in studio sanctæ conuersationis, non quasi puer, vt tunc erat, sed velut perfectus monachus mansit. cuius etiam piæ conuersationis exemplo alij sub eodem monasterio degentes ritu, omnipotenti Domino plus deuotè seruiebant, eratq; cum illis, quasi vnus ex illis.* Hæc ille, ex quibus vides, Leonem inter monachos à puero quidem vixisse, non tamen animo monachandi, sed studio literarum incumbendi: licèt etiam in institutis regularibus adeò profecerit, vt esset inter monachos quasi vnus ex illis. nam quod inquit: *Eratq; cum illis, quasi vnus ex illis*. planè indicat, illum non verè monachum fuisse, Ciaconius etiam in Leone IV. vbi tamen corrigendum, quod per errorem scribit, illum monachum etiam fuisse in monasterio Sanctorum Martini, & Syluestri in Montibus, contrarium scribente Anastasio, illum vixisse inter monachos sancti Martini non in Montibus, sed propè sanctum Petrum, cui magis credendum.

Sanctus Emirtius Episcopus Aurelianensis, de quo Ioānes Philippus Nouariensis, qui Gallias peragratus multa Ecclesiarum Gallicarum tabularia vidit, hæc lib. 4. suæ Chronicæ cap. 14. scribit: *Emirtius sanctissimus Aurelianensium Episcopus, & canonicus regularis dignissimus, filius fuit cuiusdam nobilissimi viri Romani, qui in pueritia in timore Domini educatus, cum ad adolescentiam peruenisset, liberalibus disciplinis operam dedit, quibus solerter insistens, breui, quod concupieras, assecutus est. Cum autem ad iuuenilem peruenisset etatem, sancti Spiri-*

tus

tus unctione præuentus, seculo mundana relinquens, parentibusq; vale faciens in Lateranensi monasterio canonicus regularis efficitur, vbi tanta humilitate, & virtute emicuit, ieiunijs, contemplationibus, & abstinentijs insistens, quod mirum omnibus videatur. Contigit illis diebus in Gallijs Episcopum Ciuitatis Aurelianæ emori. quare ciues amisso pastore inconsolabiliter lachrymas fundebant, peractoq; exequiarum officio, vnà conueniunt, & Legatos solemnes Romam mittunt ad Pontificem, rogantes, quatenus sibi Pastorem optimum deligere dignaretur. Venientes autem Legati Romam, ad Pontificis pedes prostrati, dari sibi Episcopum instanter postulabant, quos Pontifex benignè suscipiens, iussit bono animo esse, & exacto triduo ad se redire. Interim conuocato Clero iubet orationibus insistere omnes, vt Dominus Ciuitati Aurelianensi de Pastore sancto prouidere dignaretur. elapso triduo iussit Pontifex Legatos ad Ecclesiam Lateranensem accedere, & super quem viderent Columbam de Cælo descendentem, ipsum ad se adducerent. at illi velocius iussa complentes ad Ecclesiam Lateranensem accedunt, atque ibidem Missarum solemnijs insistentes, viderunt super Emirtium Subdiaconum Columbã descendentem, cum de more epistolam decantare. Quod illi videntes lætitia replebantur, & Missarum solemnijs expletis ipsum Emirtium de voluntate Patris monasterij Pontifici præsentauerunt, qui gratias Deo agens, ipsum Episcopum consecrauit: & ita læti cum Emirtio Episcopo in Gallias reuersi sunt, vbi per multos annos Beatus Emirtius sanctissimè vixit, tandem bona senectute obdormiuit in Domino 7. Idus Septembris. Eadem ferè Petrus de Natalibus in Catalogo lib. 8. cap. 49.

Sanctus Guarinus, patria Bononiensis ex nobili familia de Fuscarijs, Lucij Secundi Pontificis consanguineus, & clericus Ecclesiæ Bononiensis, tunc quidem regularis, sed satis relaxatæ, qui arctioris vitæ desiderio ad Mortariensem canonicam regularis disciplinæ laude celebrem contendens, ibi tantũ profecit, vt à Papiẽsibus Episcopo destitutis magno desiderio non solum postularetur, sed quòd fugam illum meditatum intellexissent, in custodia detineretur. quorum de manibus elapsus per fenestram, tandiu latuit, donec alius in Episcopum fuisset consecratus. Postea verò ad sancti Frigdiani Ecclesiam pergens, cum inter monasterij illius canonicos aliquot annis sanctissimè vixisset, à Lucio Secũdo Romam accitus, S.R. Ecclesiæ Cardinalis, & Episcopus Prænestinus inuitus & renitens fuit ordinatus. Baronius in Martyrologio sub die 6. Februarij. Surius tomo 1. sub eodem die, & Augustinus Ticinensis ab illis citatus, Ioannes Philippus Nouariensis in Chronica lib. 4, cap. 11. officia canonicorum regularium Lateranensium probata. Ciaconius in Lucio II. Onuphrius in vitis Pontificum in Lucio II. vbi sic ad literam. *Domnus Guarinus Fuscararius Bononiensis ex clerico Ecclesiæ Bononiensis canonicus regularis monasterij sanctæ Crucis de Mortario congregationis sancti Frigdiani Lucensis, Episcopus Cardinalis Prænestinus.* Quibus refragantur Ioannes Baptista Sigonius lib. 2. de canonicis cap. 8. pag. 237. & Iosephus Mozzagrugnus lib. 4. fol. 4. pag. 1. & lib. 8. fol. 54. pag. 2. vbi etiam contra Ioannem Philippum Nouariensem grauiter inuehitur. sed neutri credibiles cum præter Sigonij testimonium, in gratiam illorum ex turbidis Annalium Saluatoriensium fontibus haurientis, nihil habeant, quod pro illorum sententia proferre possint, è contra plura obsistant, primum, Papiensium electio, siue postulatio, quam isti Autores admittunt, quam de canonico Bononiensi, & in ciuitate Bononiensi degente, & tot millibus passuum distante factam, vix credibile fuerit, multo autem minus, illum fugam meditantem à Papiensibus custoditum, nam quomodo illum custodiuissent, qui centum viginti millibus passuum ab illis destitisset? secundum, eiusdẽ sancti viri grauis ætas, quo tempore per Lucium II. ann. 1144. Cardinalis, & Episcopus Prænestinus fuit ordinatus, cum illi dicant, sanctum virum antea in monasterio Rhenano propè Bononiam annos 46. vitam regularem egisse, quod nullatenus verum esse potest: nam monasterij Rhenani primus Prior, Guido nomine, in viuis agebat ann. 1173. eodem Iosepho Mozzagrugno testãte lib. 4. fol. 12. pag. 1. illum enim Guidonem, cuius ibi meminit, primum Priorem monasterii Rhenani dixerat fol. 9. pag. 2. istis conceptis verbis: *His autem omnibus in literis Guido Prior appellatur, nempè primus in ordine, & canonica Rhenana, cuius memoriam, & cognitionem habemus ex literarum monumentis.* Deo autem gratias, qui dixit de tenebris lumen splendescere: nam si verum est, vt verissimum, hunc Guidonem primum monasterij Rhenani Priorem fuisse, maximè cum ante priuilegium Innocentii II. & Gualterii Rauennatensis Episcopi ann. 1136, nullum antiquius proferant, corruunt statim omnia, quæ de canonica in dicto monasterio Rhenano professione Honorii II. Innocentii II. Lucii II. Pontificũ, & B. Guarini Cardinalis, & aliorum ex memoratis Annalibus Saluatoriensibus toties reperuntur, & etiam cum iurgiis, & conuitiis à nonnullis inculcantur.

Sanctus Aldobrandus natione Flaminius, patria Cesennas, ex canonico monasterii Portuensis primò Præpositus Ecclesiæ Ariminensis, postea Episcopus Forosemproniensis, vbi præsentis vitæ curriculo sanctissimè absoluto inter Sanctos habetur. Hieronymus Rubeus in Historia Rauennatensi lib. 5. sub anno 1119. tabulæ Ecclesiæ Ariminensis, & Forosemproniensis, quarum exemplum à Cancellaria Episcopali Forosemproniensi ad me transmissum de canonica s. Aldobrandi professione in cęnobio Portuensi testatur.

S. Vbaldus Episcopus Eugubinus, primũ cathedralis Ecclesiæ Eugubinę SS. Mariani, & Iacobi, postea Portuensis cœnobii canonicus, vnde regularis vitæ instituta cũ illius constitutionibus accepit, quæ ad eãdẽ cathedralẽ aduexit, & quibus canonicã disciplinã penè collapsã in illã restituit. factus postea ciuitatis Epis. ab Hon. II. cũ illã Ecclesiã aliquot annis sanctissimè rexisset, ad cęlestẽ patriã migrauit, in

albũ Sanctorũ à Cœlest. III. ann. 1192. relatus, à die verò obitus illius anno 34. Breuiarium Romanum, Tabulæ Ecclesiæ Eugubinæ, officia canonicorum Lateranensium probata, Beatus Thebaldus primus illius in Episcopali Sede successor, Iordanus Prior canonicæ Castellanæ, Augustinus Ticinensis, & alij recentiores.

Sanctus Ansoinus Camerini Episcopus, temporibus Ludouici Imperatoris (puto fuisse Ludouicũ V. vt ex Ecclesiæ Camerinensis tabularijs, & totius Ciuitatis consensione habetur, à sua iuuentute in ordine clericorum regularium, & in studijs sacrarũ literarum educatus, tantum profecit, vt ad sacerdotalis dignitatis gratiam euectus, defuncto Episcopo Camerini omnium ciuium studiis, ac votis in Episcopũ postularetur. cuius rei gratia Imperatorem, qui iã Episcopos more seculariũ militare cogebat, cuiq; ipse Ansoinus charissimus, & loco patris habebatur, vt illũ Episcopum fieri permitteret, supplices adierunt, & postulata obtinuerũt. qui à Põtifice cõsecratus viuus, & mortuus miraculis clarus babetur. Eius festũ colitur die 13. Martii, vt etiã Baronius in Martyrologio eodem die notauit. In vetustis nummis, qui sub Camerini Dominis cudebantur, ex vna parte imago ipsius s. Ansoini cernebatur, cum inscriptione, quæ illum regularem canonicum Lateranensem ostendebat, quod nunc etiam Camerini ciues ex maiorum traditione passim, & vnanimiter fatentur. Habeo ipse numisma cum eiusmodi inscriptione à R. admod. P. D. Claudio s. Caietui Tolẽtini Præposito transmissum, quod pro teste seruatur.

Caput quinquagesimũprimum.

De quibusdam alijs viris Beatis, nondum tamen in Sanctorum Catalogum relatis.

ALii multi fuerunt in eadem congregatione sanctitatis fama celebres, licèt in album Sanctorum ab Ecclesia nondum relati, ex quibus, vt de multis paucos recenseamus, fuerunt.

Beatus Petrus Rauennas ex nobili familia de Honestis, Portuensis Ecclesiæ, monasteriiq; restitutor, & eiusdem monasterii Prior, qui Constitutiones pro canonicis Portuensibus scripsit, quas Paschalis II. suo diplomate probauit, & à canonicis Portuensibus seruari præcepit, quem cum B. Petro Damiani S. R. Ecclesiæ Cardinali, & Episcopo Ostiensi nonnulli perperam confundunt. de quo quia lib. 2. cap. 47. prolixè satis differuimus, lector locum illum videat. Obiit anno 1119. in Portuensi cœnobio, cũ epitaphio tumulatus.

Beatus Iacobus de Glusianis monasterii sancti Georgii de Brinate Præpositus, vir venerabilis, & miræ sanctitatis, & liberalitatis erga Christi pauperes, cuius sanctitatem Deus ingenti miraculo manifestare voluit, quod lib. 2. cap. 49. fuit narratum. vixit circa ann. 1340. vide ibidem.

Beatus Bartholomæus de Columna Romanus, genere quidem clarissimus, sed vitæ sanctitate longè clarior, quem nostra Lateranensis congregatio vt Patrem, & Frigdionariæ reformationis autorẽ iure, ac meritò veneratur, quia non solùm illius sanctissimis adhortationibus venerabiles sancti Petri in cœlo aureo, & sanctæ Mariæ Frigdionariæ canonici, aliiq; pii, & deuoti eiusdem reformationis autores tantam prouinciam subierunt, verùm etiam ipsius reformationis sarcinam ipse inter primos suscepit. de quo, quia supra hoc eodem libro cap. 8. multa tradidimus, inutilis repetitionis vitandæ gratia locum indi casse sufficiat. Hunc nonnulli secularem presbyterum vocant, quod etiam epitaphium eius tumulo suprapositum statim referendum innuere videtur. Cæterùm ita se habet rei veritas, illum antea secularem quidem clericũ presbyterum, & Coronensem canonicum fuisse: nam in stemmate clarissimæ Columnensium familiæ, sic scriptum reperitur. Verùm ab initio reformationis Frigdionariæ ann. 1402. eius loci canonicis regularibus sese adiunxisse, illorumq; habitu sumpto monasterii Priorem electum, & Prioratus munere functum, quem etiam pluribus Generalibus Comitiis nostræ congregationis interfuisse ab anno 1418. vsque ad annum 1430. ac in illis more cęterorum canonicorum votum dedisse, pluriesq; Diffinitorem electum, illorum annorum acta capitularia tunc descripta euidenter indicant, quæ monstrabimus. Obiit apud Mantuam in Diui Benedicti cœnobio, anno Domini 1430. cuius reliquiæ in magna veneratione habentur. condiderant illud Venerabiles Monachi ab initio apud turrim campananiam in peculiari sepulchro: verùm Ecclesia renouata, corporeq; sancti Simeonis in nouo sepulchro marmoreo albo, è regione sacelli gloriosæ Virginis Dei Genitricis sacri reposito, etiam huius beati viri reliquiæ cum aliis Sanctarum Vicetæ, Aquilinæ, & Episcopi Vbaldi viri sanctissimi ad illud translatæ, in eodem sepulchro reconditæ fuerunt. Porrò Epitaphium Beati Bartholomæi sepulchro impositum hoc est, videlicet.

Stirpe Columnense Romanum Bartholomæum.
Marmoris hæc niuei continet arca Patrem.
Qui sacras quondam Benedicti uenit ad ædes,
Et pius, & uerus pacis amator erat.
Presbyter hic laicus signis, dum uita manebat,
Claruit, & senio deniq; Sanctus obit.
Mille quadringentis Domini currentibus annis,
Atque tribus decies regna beata subit.

Beatus Leo de Carate Mediolanensis sancti Petri in cœlo aureo Papiæ Prior, & iuris canonici doctor, vnus de primis autoribus nostræ reformationis, vir fuit admirabilis sanctitatis, sibi rigidus, & austerus, aliis mitis, & compatiens, & terrena cuncta despiciens. hic crassis, & vilibus

indu-

indumentis semper vtebatur, & in exercitijs canonicæ disciplinæ laboriosus, & indefessus, super omnia verò misericors, & pauperum amator. hic primus ex nostra congregatione monasterij Tremitani Prior fuit, vbi per multos annos in magna paupertate, & vitæ asperitate mansit, de ijs, quæ à vicini continentis incolis offerebantur, nautis, & alijs ad insulam applicantibus largiter succurrens: cuius charitatem Deus gratam habuisse miraculo testari voluit, quod supra hoc eodem libro cap. 13. narrauimus. qui tandem post multos labores in congregatione desudatos, circa annum humanæ salutis 1438. ad Dominum migrauit, Prior S. Crucis Cesennæ, vt ex actis cap. 1437. apparet.

II. BEatus Martinus Bergomensis, vnus de primis nostræ reformationis Frigdionariæ sectatoribus fuit, qui nostram congregationem anno 1410. est ingressus, vir simplex, & rectus, & Deum timens, humilitatis, & paupertatis ardentissimus amator: nam cum multis vicibus Generalem monasteriorum nostræ congregationis visitationem ex officio per Generalia Capitula sibi commisso perageret, semper pedester ibat. de quo autor Historiæ Ecclesiæ Bergomensis par. 2. cap. 87. sic scribit: *Multa operatus est in hac vinea Beatus Martinus canonicus regularis, ciuis Bergomensis, qui cum esset vitæ sanctissimæ, electus fuit generalis Visitator anno præfato, qui quasi omnia monasteria canonicorum Obseruantiæ cū magna charitate visitauit: & sic in dicto anno ad patriam suam Bergomensem venit, & suos canonicos nouiter in præfatum monasterium ingressos visitauit, & eos in sancta regulari obseruantia animauit, & corroborauit, & multos in hac sua patria Bergamensi suis prædicationibus, & miraculis spiritu, & corpore sanauit. & tandem post multa, & præclara gesta ibi perpetrata, ab hac sua patria recedit, & ad Papiensem vrbem iuit, & in monasterium S. Epiphanij sui Ordinis se contulit, & ibi suam mansionem elegit, vbi vsque ad mortem in sanctis operibus permansit: nam multa mirabilia per illum Dominus operabatur: infirmos enim curabat, & Dæmones expellebat. Cum autē ad decrepitam peruenisset ætatem, factus est curuus: quapropter oportebat baculo sustentari, cuius maior pars est in monasterio præfato sancti Spiritus Bergomi, qui baculus mulieres in partu periclitantes adiuuat mirabiliter. tandem anno ætatis suæ nonagesimo tertio, & suæ professionis 68. quartodecimo Calend. Decembris in paci quieuit, anno salutis 1478. & in dicto monasterio S. Epiphanij sepultus est, clarus miraculis vsque in hodiernam diem.* Hæc ille. Similia scribit Ioannes Philippus noster in Chronica lib. 6. cap. 37. cuius vita scribitur etiam lib. 5. de Antiquitatibus, & Gestis Diuorum Bergomensium c. 7. de quo Petrus Apollonius Colatinus presbyter, & Poëta Nouariensis sic ait.

Ossa Papia tenet, fulgent miracula passim
Martini, supera spiritus arce nitet.

Huius sancti viri corpus post centum annos integrū fuit repertum, anno 1579. quod postea anno 1614. in decentiorem locum fuit translatum, vt supra capite vigesimo sexto dictum fuit.

Venerabilis Pater Dominus Fulgentius Cremonensis, & ipse inter beatos viros meritò est numerandus, prout illum inter beatos scriptum inuenio in Catalogo Episcoporum Cremonensium, istis verbis: *Beatus Fulgentius Cremonensis Ordinis canonicorum regularium clarus habetur.* De isto Venerabili Sacerdote Ioannes Philippus in Chronica lib. 6. cap. 38. sequentia scribit: *Beatus Fulgentius Cremonensis & ipse de antiquis Patribus in ordine nostro clarus euasit: nam Spiritu Sancto totus erat ignitus, & cum literarum modicam haberet intelligentiam, tamen per Ciuitates, & Castella Verbum Dei disseminabat, quidquid illi suggerebat Spiritus Sanctus, hoc populis proponens. fiebat autem ad eum concursus populorum, qui hominis sanctitatem intuebantur, & propter mirabilia, quæ circa illum Dominus operabatur: nam ex instinctu Spiritus Sancti cum esset Venetijs, intrauit in carcerem ad quendam, qui ad mortem adiudicatus erat, quem reperiens impœnitentem, & desperatum, mutato habitu illum liberum abire fecit, & se occidendum exposuit. Cum autem in Ciuitate Ferrariensi magna pestis esset, hic homo Dei zelo charitatis ductus cadauera sepultura mandabat. multa alia laude digna egit hic vir Venerabilis, quæ breuitatis causa omittimus. Obijt tandem in domino in bonâ senectute, plenus bonis operibus.* Hæc ille. Quo autem tempore obierit, etsi certò inuenire non potuerim, constat tamen supra annum 1470. licet seniò confectum, aliquantum vixisse.

BEatus Theodorus Placentinus in ordine nostro sanctissimè conuersatus est. erat enim homo austerus, & sibi rigidus, seruans, quæ in ordine seruanda sunt etiam ad vnguem, promptus ad vigilias, & ad quæque ardua pro Christo toleranda, operibus Charitatis, quæ in ordine fiunt intentissimus, meditationibus, & contemplationibus deditus, circa Domini passionem quotidie maxima lacrymarū effusione versabatur, parcus in cibo, vilibus vestitus, & inter canonicos existimabat se infimum, & viliorem. quanta etiam humilitate prædictus fuerit hic sanctus vir dicere non sufficimus. Obijt Placentiæ clarus miraculis. Ioan. Philippus lib. 6. cap. 39. III.

Beatus Francischinus de Casali Diaconus, licet fuerit statura pusillus, vita tamen, & sanctimonia excelsus, & magnus extitit. hic ex humilitate Diaconij gradum nunquam voluit transcendere. quàm laudabiliter, & sanctissimè in Religione vsque ad senectam vixerit, palam omnibus est. In monasterio Mortariensi vbi vitam egit, semper officio portæ vsus est. admirabantur cuncti eò accedentes, videntes prima facie homunculum veneranda canitie, aspectu Angelico, sermone discretum, conuersatione humillimum, speculum non solùm illius monasterij erat, sed etiam totius Religionis. & quamuis per humilitatem ipse se occultaret, de eo fama circumquaque ferebatur. multos infirmos varijs languoribus detentos sua oratione sanauit: multis in calamitatibus positis, & penè desperatis futuram prosperitatem prædixit, nam prophetiæ spiritu plenus erat.

erat. omnes in eo relucebant virtutes, misericors, pius, & clemens; vnde pater pauperum appellatus est. multoties in oratione positus rapiebatur in extasim mentis, vnde fertur quod quodam tépore, in nocte Domini Nostri Iesv Christi Natiuitatis puerulum Iesum sibi à matre Maria oblatũ dulciter amplexatus est. magna de homine isto certè dicenda forent, sed non sufficimus. obijt in ipso monasterio clarus miraculis vsque hodie. Inter miracula verò, quæ omnipotens ad huius sancti viri preces operari dignatus fuit non reticendum, quod idem autor lib. 7. cap. 13. istis verbis sic narrat: *Narrauit mihi Venerabilis Pater D. Augustinus Mediolanensis de Fagnano, dum ipse esset Vicarius in monasterio S. Crucis sub Patre Andrea de Bilijs de Mediolano Præposito, accidisse miraculum, quod narro. Venerandus ille Pater Franciscbinus canonicus regularis eiusdem monasterij, & Diaconus, qui dicebatur pater pauperum, petijt à Domino Præposito sibi dari pro pauperibus illud parum vini, quod de more remanet in vase, de quo conuentus totus bibit. Libenter viro Dei annuit pater. ille autem beatissimus per sex menses continuos de illo vino pauperibus abundanter tribuit, mirantibus cunctis, & stupentibus: nam tale miraculum legimus de oleo sub Elisæo factitatum.* Hæc ille. Dolendum autem, nesciri à nostris, vbi tanti viri corpus fuerit tumulatum, propter vastationes frequentes oppidi Mortariensis, nam Ecclesia Mortariensis semel, iterum, ac tertiò fuit à nostris reædificata, primò in oppido, secundò extra oppidum in loco, vbi erat vetus cœnobium, ac tandem tertiò intra oppidum, prioribus ædificijs solo penitus æquatis.

IV. Beatus Blasius patria Vicentinus, in seculo pauperculus sutor veterum calceorum, sed in cõgregatione donis cœlestibus affluenter ditatus, erat enim apud semetipsum vilis, & abiectus, spiritu feruentissimus, in oratione assiduus, & ad lacrymas promptus, quas in concionibus ad populos largissimè fundebat, in diuinis literis optimè versatus, memoria tenaci dotatus adeo, vt totum librum Decretorum memoria teneret, & in promptu haberet. hic per totam Italiam prædicando discurrens, seculi vanitates, & huius vitæ fragilis illecebras exaggerãs, Inferni pœnas intolerabiles, & Paradisi gaudia populis proponens, omnes ad lacrymas, & lamenta trahebat, & fructum multum ferebat, ab omnibus in magna veneratione, & precio habitus. qui demũ anno 1499. Nouariæ in monasterio S. Mariæ Gratiarum extrema ægritudine laborans, cum diem, & horam sui exitus prædixisset, in festo S. Laurentij martyris ad Dominum migrauit, ibidem sepultus, miraculis clarus. cuius sepulchro Petrus Apollonius Colatinus presbyter, & Poeta Nouariensis sequens Epitaphium imposuit.

Diuino sermone potens, vitaq; probatus,
Vltima post frugis semina iacta sacræ
Blasius, huic populo lassos quoque credidit artus,
Parte sui cœlum nobiliore petens.
Hæredem decuit fore te Vicentia Patris,
Quem tuleras, sed non fata dedere tibi.

De istius viri sanctitate Carolus à Basilica Petri Nouariæ Episcopus in descriptione Nouariẽsis Ecclesiæ lib. 1. pag. 30. sic testatur: *Ex Cœnobio itẽ canonicorum regularium S. Mariæ ad Gratias dicto, amplo, & nobili, commemorandus est Blasius, qui cum varijs locis, & in hac præsertim vrbe sanctitate vitæ, & sacrarum Concionum diuina quadam efficacia floruisset, in eius tandem Cœnobij Ecclesia sepultus, beatitudinisq; honore omnium voce cultus fuit: quanquam nescio, quo errore euenit, vt nunc certus sepulchri locus monstrari non possit. Vbi tamen eius corpus collocatum erat, hi versus leguntur. Diuino sermone potens &c.* Hæc ille. de eodem Ioannes Philippus in Chronica lib. 6. cap. 16. qui se illius funeri piam operam dedisse fatetur.

Beatus Andreas Nouariensis dicti Blasij Sinchronos, de quo idem Ioannes Philippus, qui illum vidit, lib. 6. cap. 42. ita scribit: *Andreas Nouariensis de Castro domus Ossulæ vir prope diuinus, totiusq; bonitatis insignis, cum esset presbyter parochianus, Ecclesiam suam cuidam presbytero Riccardo viro sanctissimo (quem ego noui) reliquit, & canonicum ordinem ingressus est, vbi per 40. annorum spatium indefessæ ieiunijs, vigilijs, & orationibus intentus, corpus suum castigans, carnem spiritui seruire coëgit. in tantum beatissimus hic vir paupertatem amauit, vt nunquam tunicam nouam habuerit, nisi prius alius scissa esset, & vna solũ contentus erat, vestes de rassa, & pelliceas semper abhorruit. omnes Religionis obseruantias, & disciplinas, quas senes cæteri omittere solent, ille beatissimus tam auidè amplexabatur, vt cæteros iuuenes, etiam fortes, anteiret. Si quando oportebat eum aliquò ire, pedester ibat semper: & quia propter eius sanctitatem à secularibus viris, & mulieribus ei multa dabantur, si comestibilia, omnia fratribus in refectorio communia esse volebat: Sin verò alterius generis, ad Ecclesiæ ornatum deputabat. tandem plenus bonis operibus quieuit in pace, in monasterio nostro Nouariensi Diuæ Mariæ Gratiarũ 1500. de mense Septembri, de quo infra dicemus.* & infra lib. 7. cap. 2. *In monasterio S. Mariæ de Gratijs extra muros Nouariæ canonicorum regularium fuit quidam canonicus valdè sanctus, & austeræ vitæ illius diœcesis, oriundus de pago, quod Domusula dicitur. Hic fuit in seculo presbyter, in prima sua iuuentute discolus, & postea totus in Deum conuersus: cumq; ageret ætatis suæ 96. annum, relicto beneficio canonicus regularis est effectus, & in Abbatia S. Andreæ de Vercellis habitum suscepit. ibi per annos quatuor moram traxit. postea de maiorum suorum voluntate Papiam missus, in monasterio S. Epiphanij eiusdem ordinis, deinde Nouariam venit, & inibi per annos 26. cũ sanctitatis odore degens, in anno Domini 1500. dormitionem accepit in Domino. Erat in præfata Ciuitate quædam matrona nobilis vidua, prædicti patris filia spiritualis, quam vir suus moriens omnium bonorum suorum vsufructuariam reliquerat: parentes autem prædicto vsufructu eam priuare nitebantur, relicta sibi sola dote. illa autem misera non inueniens*

viri

viri demortui testamentum, miserabiliter suo dominio priuabatur. omni autem auxilio humano destituta, causam suam Domino commendabat. Veniens autē ad Ecclesiam præfati monasterij, & procidens ad sepulchrum viri Dei, qui Andecas vocabatur, cœpit lacrymis rogitare suffragium, & ita ait: Mi Pater Andrea, quantū in vita te dilexerim, & nunc amem, quod te minime lateat credo, quantam erga te deuotionem habui, nosti. & nunc quia credo, & indubitanter teneo, te cum Domino æterna frui in Cœlis gloria, aspice me miseram, & de manibus inimicorum meorū hæreditate mea priuare me cupientium libera. & his dictis abscessit. Nocte verò insecuta ei dormienti Andreas canonicus regularis apparuit, & dixit: O Catharina filia mea, quid ploras? missus sum ad te à Domino, vt consolationem accipias, nam fides tua tibi subuenit, in scrinio tuo, & ipsius scrinij angulo, in paruo sacculo testamentum viri tui inuenies. qua euigilans obstupuit, & testamentum reperit, quod Andreas reuelauerat, & sic confusis inimicis victoriam reportauit. Similia leguntur apud D. Patrem Augustinum lib. de Cura pro mortuis agenda cap. 11. vbi ita scribit: *Pro certo cum Mediolani essemus, audiuimus, quod cum debitum repeteretur à quodam, defuncti patris cautione prolata, quod filio nesciente à patre iam fuerat persolutum, contristari homo grauissimè cœpit, atque mirari, quòd ei pater moriens non dixerit, quod deberet, cum fecisset etiam testamentum. tunc nimis anxio apparuit idem pater eius in somnis, & vbi esset recautum, quo illa cautio euacuata fuerat, indicauit. quo inuento iuuenis, atque monstrato, non solum falsi debiti calumniam propulsauit, sed etiam paternum recepit chirographum, quod pater non receperat, quando est persoluta pecunia. Hic itaq; putatur, animam hominis curam gessisse pro filio, & ad eū venisse dormientem, vt docens, quod ignorabat, à magna eum molestia liberaret.* Hæc ille Augustinus.

V. ALios plures referre meritò possemus, quos opinione valde probabili sanctitatis post se relicta commigrasse, nostræ congregationis constans est traditio, nonnullorum etiam testimonijs externorū comprobata. Eiusmodi fuerunt Venerab. Pater Domnus Petrus Lucensis senior, D. Seraphinus Firmanus, ambo Theologi, Prædicatoresq; celeberrimi, Spiritu sancto pleni, & diuini amoris igne succensi, ambo in vinea Dei laboratores indefessi, qui suis laboribus fructum multum patri familias retulerunt, quorum spiritus, qui, & quales fuerint, ex illorum opusculis facilè dignosci poterit, modò palatum ad sapores spirituales discernendos idoneū quis habeat. ambo tandem Bononiæ in Canonica S. Ioannis in monte vita functi, propè organum à parte ante, licet non eodem anno tumulati: nam prior anno 1522. obijt, cum eidem monasterio præfuisset, prout Prælatorum dicti monasterij series indicat, & Ioannes Philippus lib. 6. cap. 34 testatur, vbi etiam spiritu illum prophetiæ claruisse scribit, quod Autor Historiæ Ecclesiæ Bergomensis sub titulo Vineæ par. 2. cap. 113. confirmat, vbi alia plura in huius Sancti viri laudem scribit: posterior verò circa annum 1540. ex hac vita migrauit. de amborum opusculis infra cap. 55. verba faciemus. Gaspar quoque Placentinus vir religiosissimus, & vitæ inculpatæ, regularisq; obseruantiæ studiosus æmulator, qui inter alia digna opera, prædicti Seraphini opuscula, Italicè scripta, Latina reddidit: sed & illa, quæ Italicè scripta nonnulli Typographi cum multorum errorum admixtione impresserant, ab eisdem erroribus repurgauit. Hic Ven. Sanctimonialis Dominæ Baptistæ S. Mariæ Gratiarum Ianuæ à sacris confessionibus per multos annos extitit, cuius libros spirituales præmissa præfatione satis erudita, & mea etiam opinione necessaria, typis edendas curauit anno 1588. I

Verum vt antiquiora omittamus, nostris etiā diebus plebem suam Lateranensem familiam omnipotens visitare dignatus est, mittens ei seruum suum Dominum Albertum, natione Vicentinum, ex honesta familia de Altissimis, professione canonicum regularem, & S. Bartholomæi Vicentiæ professum, quod Cœnobium per assumptionem regularis habitus semel ingressus, per annos duos supra quinquaginta, nunquam amplius, nisi cum ad publicas processiones cum cæteris sui Capituli canonicis procedere necessarium fuisset, est egressus. cuius heroicas virtutes, & totius vitæ curriculum, sanctitatemq; toti ciuitati perspectā, quoniam R. adm. P. D. Paulus Aemilius ex nobili familia de Saracenis, dicti Cœnobij Abbas, duobus libris exactè, copiosèq; descriptam lingua Italica perstrinxit, nosq; supra cap. 20. nonnulla de hac ipsa re tetigimus, nunc solum Epitaphium eius sepulchro inscriptum, tanquam illius vitæ compendium, & synopsim subijciemus, illud autem est.

Albertus de Altissimis Vicentinus, honestis parentibus ortus, canonicus regularis Saluatoris Lateranensis S. Augustini, sacerdos, professus, charitate, obedientia, humilitate, pietate, patientia, mansuetudine, vigilantia, abstinentia, votorum obseruantia, orationis assiduitate, cæteris denique Christianis, ac religiosis virtutibus insignis; die suæ migrationis prædicto; inter acerbissimos, & morbi, & mortis cruciatus, orādo, psallendo, Deum laudando, adstantes hortando, & eorum orationibus se commendando, magna sanctitatis opinione fœlicissimam animam suo creatori reddidit. cuius corpus quatriduò insepultum, mirabili ciuium omnium ordinum concursu, abscissis; ablatis à frequentissima piorum confluentium multitudine vestibus, & capillis eius. Concanonici (si quando Deus in seruo suo glorificari dignaretur) hic tanto Patre orbati, mœstissimi: spe verò cœlestis ipsius retributionis lætabundi. posuere.

Anno Salutis MDCXVIII. IV. Calend. Februarij.

Aetatis verò suæ LXXI.

Caput quinquagesimum secundum.

De Summis Pontificibus ex ordine Canonicorum Regularium, ac præsertim ex Lateranensi Congregatione assumptis.

I. Raphaël Volaterranus lib. 21. suæ Antropologiæ, siue Commentariorum vrbanorum de ordine canonicorum regularium verba faciens, post multa, quæ in eius laudem scribit, hæc ad literam subdit: *Nunc viros perquiram ex ordine præclaros, in primis autem Pontifices triginta sex, inter quos Gelasius Primus, Leo Octauus, Alexander Secundus, Paschalis Secundus, Alexander Tertius, Innocentius Tertius, Honorius Tertius. Cardinales ad trecentos, Sanctos viros ad septem millia, & quingentos*: Hæc ibi. Ioannes verò de Nigraualle sæpè allegato Epilogo 13. cap. 18. in eorum Catalogo texendo tres supra quinquaginta recenset. Quod ne mirum, ac forsan etiam fabulosum alicui videri possit, quatuor meminisse debet, quæ supra ex probatis autoribus sunt deducta, veridicisq; testimonijs comprobata, quorum primum est, omnes primitiuæ Ecclesiæ clericos, saltem vsque ad B. Syluestri tempora, necnon etiam Eusebij Cæsariensis regulariter vixisse: quique nunc clerici canonici dicuntur, siue regulares, eiusdem omnino instituti, ac ordinis cum illis primitiuis clericis, essentialiter saltem, existere. quod quia sufficienter tum in 2. libro cap. 68. tum in hoc 3. cap. 22. probatum arbitror, ad prædicta loca te lectorem beneuolum remitto. Secundum est, à temporibus Leonis I. sub quo Lateranensis Basilica, secundum Beatissimi Patris Augustini Regulam à Gelasio Primo ex Africa Romam delatam, est reformata, vsque ad Bonifacium Octauum institutum canonicorum regularium in eadem Lateranensi Basilica nunquam interrupto tramite successionis difficillimis etiam temporibus perseuerauisse, quod similiter hoc 3. libro cap. 4. fuit demonstratum. Tertium quod ex secundo per sequelam euidentem deducitur, omnes Pontifices per illud temporis interuallum ex Lateranensis Ecclesiæ clericis, vel canonicis, vel archipresbyteris assumptos, canonicos regulares extitisse, etiamsi formalibus verbis id minimè dicatur, antiquis præsertim temporibus, quibus geminatum illud vocabulum canonicorum regularium nódum in vsu erat positum: nam qui nunc regulares canonici, olim absolutè vel clericorũ, vel canonicorũ nomine cõpellabãtur, quod etiã super hoc 3. lib. c. 1. indicauimus. Quartum est, nonnullos Pontifices tum in Catalogo canonicorum, tum etiam monachorum ritè, ac legitimè computari, quia primò canonici regulares fuerant, sed postea vel arctioris vitæ studio, vel quia ad Prælaturas monasticas assumebantur, ad monasticum ordinem transierunt, quod in Stephano IX. Vrbano II. & Paschali II. & alijs statim recensendis intueri licet, quos certo certiùs constat, primò regulares canonicos fuisse, deinde ad monasticum institutum transisse. Hæc si supponantur, quæ verissima sunt, apparebit, statim fabulosum, vel impossibile non esse, verùm potiùs probabile, veritatiq; consentaneum, quod præfati autores de Romanis Pontificibus ex canonicis regularibus assumptis docuerunt: quanquam non negauerim, Ioannem de Nigraualle nonnullos in eorum Catalogum retulisse, qui clerici canonici non fuerunt, prout è contra nonnullos omisit, qui fuerunt verè canonici regulares.

Porrò in illorum Catalogo describendo, ne longiores simus, ijs omissis, qui Beati Syluestri, addo etiam B. Leonis I. tempora præcesserunt, ab ipso Leone Primo, sub quo Lateranensis Basilica secundum B. Augustini regulam fuit reformata, narrationem exordiemur. Pontifices, de quorum canonica professione, vel ex antiquis historicis, & chronistis, vel alijs testimonijs fide dignis constare nobis potuit, hi fuerunt.

S. Leo Primus natione Tuscus Sacrosanctæ Lateranensis Ecclesiæ clericus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, de quo supra cap. 50. dictum fuit.

S. Fœlix Tertius natione Romanus ex Patre Fœlice presbytero de titulo fasciolæ. Anastasius Bibliothecarius. Ioannes de Nigraualle. Ciaconius in Vitis Romanorum Pontificum in Honorio Primo.

S. Gelasius Primus Valerij filius, & B. Augustini discipulus. de quo supra cap. quinquagesimo dictum fuit, ex Onuphrio, Volaterrano, Ciaconio, & alijs.

Honorius Primus Campanus, Petronij viri consularis filius, ex canonico Lateranensi. Ioannes de Nigraualle. Ciaconius in Honorio Primo, de quo, inter alia scribit Anastasius Bibliothecarius: *Hic temporibus suis multa bona fecit, hic erudiuit clerum. temporibus suis renouauit omnem familiam Beati Petri Apostoli*. Sed notandum, & recolendum, quod supra hoc eodem libro cap. 4. monuimus, sub B. Gregorio Papa, cuius obitus Honorij Pontificatum annis viginti præcesserat, totum clerum Romanum ad vitæ regularis institutum, vt erat in primitiua Ecclesia, fuisse restitutum: hinc enim facilè intelliges, omnes Pontifices, aliquot saltem annis post, ex clero Romano assumptos, regulares canonicos fuisse, vel monachos.

S. Sergius Primus, Lateranensis Ecclesiæ clericus. de quo supra cap. 50. dictum fuit, ex Anastasio Bibliothecario, Ioanne de Nigraualle, & Ciaconio in Sergio Primo.

Gregorius Secundus ab eodem Sergio Primo inter Lateranensis Ecclesiæ clericos à puero enutritus,

tritus, deinde Subdiaconus Sacellarius, & S. R. E. Bibliothecarius. Anastasius Bibliothecarius in Gregorio II.

Zacharias Primus natione Græcus ex canonico regulari monachus ordinis s. Benedicti. Ciaconius in vita Zachariæ Primi. Ioannes de Nigraualle.

Stephanus Tertius natione Romanus ex patre Constantino, qui adhuc paruulus patre defuncto inter clericos Ecclesiæ Lateranensis sub doctrina Apostolicæ traditionis sub Gregorio Secundo, & Zacharia Romanis Pontificibus fuit educatus, & per singulos ordines vsque ad Diaconatum perductus. Anastasius in Stephano Secundo, & Tertio. Ciaconius in Stephano Tertio. Ioannes de Nigraualle.

Paulus Primus Romanus eiusdem Constantini filius, & Stephani Tertij frater, ac cum illo à puero, patre defuncto, inter clericos Ecclesiæ Lateranensis sub Gregorio Secundo, & Zacharia nutritus, & eruditus, & cum fratre suo sacris initiatus. Anastasius, & Ciaconius in Paulo Primo.

Leo Tertius natione Romanus patre Azuppio, inter clericos Ecclesiæ Lateranensis à parua ætate nutritus, & educatus, vbi omnem Ecclesiasticam disciplinam spiritualiter eruditus, tam in Psalterio, quàm in sacris diuinis scripturis pollens, Subdiaconus factus, ad presbyterij honorem prouectus est, monachorum, & seruorum Dei super omnia conuersatione oblectabatur. Anastasius in Leone Tertio. Ciaconius ibidem, vbi dicit, illum ex canonico regulari postea factum monachum D. Benedicti, quod etiam Anastasius ex assidua illius cum monachis conuersatione satis subindicat. Ioannes de Nigraualle.

II. PAschalis Primus, de quo Anastasius ita scribit: *Paschalis natione Romanus, ex patre Bonoso, sedit annos septem, menses quinque, dies sexdecim. qui à primæuo ætatis suæ diuino cultui mancipatus, atque in Sacrosanctę Ecclesiæ Patriarchio studijs diuinę, salutiferæq; scripturæ imbutus, tam in Psalterio, quàm in sacris paginis noui, ac veteris testamenti specialiter eruditus, elegans, atque in omni bonitate perfectus, Subdiaconus quidem factus, & postmodum Diaconus, atque Presbyter honorificè consecratus est.* Hæc ille, qui eum non dicat, illum alterius Ecclesiæ presbyterum consecratum, de Lateranensi necessariò est intelligendus, quod semel indicasse sufficiat non solùm de presbyteris, sed etiam de Diaconis, & Subdiaconis loquendo, illis præsertim temporibus, quibus nullus ad sacros ordines, nisi alicuius Ecclesiæ seruitio designatus, consecrabatur: qui mos per multa tempora fuit in Ecclesia custoditus, illumque sacrum Generale Concilium Tridentinum restituendum curauit sess. 23. de reformatione c. 16 renouando canonem sextum sacri Concilij Calcedonensis, in quo decretum fuerat, vt nullus sacris ordinibus, nisi certæ alicui Ecclesiæ adscriptus, initiaretur. Quod necessariò admonendum duxi, & diligenter notandum erit, propter Zoilos, & obtrectatores, ad effugium præcludendum, quod quis meditari forsan posset dicendo, aliud esse, quempiam in Patriarchio Lateranensi clericum fuisse, aliud in Lateranensi Ecclesia: sicut nunc aliud est, quempiam esse clericum de Palatio Pontificio, aliud de Ecclesia D. Petri, licet Palatium Pontificium sit apud Basilicam D. Petri. nam præter quod euasio puerilis est, quia in Palatio Pontificio non recipiuntur pueri nutriendi, & erudiendi in cœremonijs Ecclesiasticis, & diuinis officijs, & sacris literis, vt exinde procedente ætate ad sacros ordines promoueantur, sicut de pueris in Patriarchio Lateranensi receptis dicitur: vnde necessariò dicendum, illos receptos inter clericos Lateranensis Ecclesiæ, apud quam clerici nutriri, & erudiri consueuerant, vt ad sacros ordines, & munera Ecclesiastica obeunda idonei euaderent, quod in omnibus Ecclesijs cathedralibus rectè institutis etiam ex præscripto Generali Conciliorum obseruatur; non autem receptos inter aulicos, qui in Palatio Romani Pontificis deseruirent. Præter hoc, inquam, cum legamus, eiusmodi pueros postea adolescentes Subdiaconos, Diaconos, vel etiam presbyteros ordinatos, nec titulum alicuius Ecclesiæ, cui essent addicti, teneamus, de Lateranensi Ecclesia, in qua, & apud quam illi nutriti, & eruditi fuerant necessariò intelligere debemus.

Eugenius Secundus primò s. Sabinæ, olim canonicorum regularium Ecclesiæ presbyter à Leone Tertio ordinatus, quam Pontifex factus ad meliorem cultum perduxit. postea Lateranensis Basilicæ Archipresbyter, in qua, vt inquit Anastasius per multa tempora suum mirificè propositum rexit. post mortem Paschalis à cunctis Romanus Pontifex renunciatus. qui Romæ Concilio habito disciplinam canonicam iuxta morem primitiuæ Ecclesiæ inter clericos non solùm Romanos, sed aliarum ciuitatū per totum mundum restituere curauit, generali decreto promulgato, quod habetur in cap. Necessaria 12. q. 1. Anastasius, & Ciaconius in Eugenio II. Ioannes de Nigraualle in Catal.

Sergius Secundus Romanus, illustri genere natus, puer duodecim annorum parentibus orbatus à Leone Tertio inter clericos Lateranensis Ecclesiæ cooptatus, & in cantico Ecclesiastico, sacrisq; literis prius optimè eruditus, primùm Acolytus ab eodem Leone Tertio in dicta Ecclesia ordinatus; Secundò Subdiaconus à Stephano Quarto: Tertiò presbyter tituli s. Syluestri ordinatus à Paschali I. cui etiam in Pontificali Sede successit. Anastasius in Sergio Secundo. Ciaconius in eodem Sergio Secundo.

Leo Quartus Romanus ex patre Rodoaldo, à pueritia in monasterio s. Martini propè D. Petri Basilicam in sacris literis eruditus, vbi inter monachos, quasi vnus ex illis religiosissimè vixit, à Gregorio Quarto ex monasterio ad Lateranēsem Ecclesiam reuocatus, vbi semper regulariter vixit, à Sergio II. presbyter tituli ss. quatuor Coronatorū ordinatus. Anastasius in Leone IV. Ciaconius in eodē. Vide, quæ diximus de hoc Pontifice. sup. c. 50.

Bene-

Benedictus Tertius Romanus ex patre Petro nomine, qui vt Anastasius scribit: *Celeberrima cum de eo fama perulgaretur, in Lateranense Patriarchium perducitur, cleroq; locatur.* & in sancta Lateranensi Ecclesia Subdiaconus à Gregorio Quarto ordinatus, ac deinde presbyter à Leone Quarto, cui postea successit in Pontificatu, Anastasius, & Ciaconius in Benedicto Tertio. Io. de Nigraualle.

Formosus Portuensis Episcopus, quem virum sanctissimum Anastasius in Nicolao I. & ex illo Baronius tomo 10. sub anno 891. appellauerunt, ab eodem Nicolao I. ex canonico regulari factus Cardinalis, & Episcopus Ostiensis. Ciaconius in eodem Formoso. Ioannes de Nigraualle.

Benedictus Quartus Romanus, Mammoli filius, vir optimus, vt ex illius epitaphio Baronius tomo 10. sub anno 907. notauit. hunc ex canonicis Lateranensibus assumptum scribit Ciaconius in illius vita.

Lando Sabinus, Tami filius, ex canonico Lateranensi Pontifex renunciatus. Ciaconius in eius vita. Ioannes de Nigraualle.

Leo Octauus canonicus Lateranensis, & Protoscriniarius. Raphaël Volaterranus lib. 21. Anteropolog. Iacobus Philippus Bergomensis in Supplemento Chronic. lib. 11. sub anno 960. Io. de Nigraualle, licet per errorem pro Leone VIII. positus sit Leo IX.

Stephanus Decimus, quem Onuphrius vocat Nonum, antea Fridericus Gozelonis Lotharingiæ Ducis filius, primum sancti Lamberti Leodiensis, quam Ecclesiam tunc regularem fuisse supra lib. 2. cap. 38. ostendimus, regularis canonicus. ex Ciaconio in illius vita. postea Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, & Cardinalis, Bibliothecarius, & Cancellarius pro Herimanno Coloniensi Archiepiscopo, testantibus Onuphrio lib. 3. de Ecclesia Lateranensi cap. 15. & lib. de Pontificibus, in Leone IX. Victore II. & Stephano IX. Baronio tomo 11. sub anno 1054. num. 1. iussu Leonis IX. cum altero Cardinali Humberto Episcopo Syluæ Candidæ, & Petro Archiepiscopo Amalphitano ad Imperatorem Constantinopolitanum legatione functus. ex qua reuersus in Italiam cum magno auri pondere, cum Henrici Secundi Imperatoris inuidiam incurrisset, ad illam declinandam monachus Cassinensis sub Abbate Richerio est effectus, cui paulò post in munere successit. teste eodem Baronio sub anno 1054. num. 41. & sub anno 1057. num. 1. quo Imperatore vita functo, timore solutus, & à Victore II. Cardinalis restitutus, tandem Pontifex est renunciatus. Ciaconius vbi supra. Ioan. Molanus in Natalibus sanctorum Belgij sub die 29. Martij, qui illum Belgam, & Leodiensis Ecclesiæ Archidiaconum, immo & Beatum ex Chronicis Leodiensibus, & Sigonio de Regno Italiæ scribit.

III. Alexander Secundus Mediolanensis, ex nobili familia sic Badagijs, vulgò Bagijs nuncupata, canonicus Lateranensis, deinde Episcopus Lucensis, tandem summus Pontifex renunciatus. Qui labentem in Lateranensi Basilica disciplinam regularem, accitis illuc sancti Frigdiani canonicis magna tunc sanctitatis fama toti Italiæ conspicuis, restituendam curauit. Onuphrius in libro de Romanis Pontific. & libro secundo de Ecclesia Lateranensi cap. tertio, & in libro de Septem Vrbis Ecclesijs. Ioannes de Nigraualle in catalogo. Volaterranus lib. vigesimo primo. Ciaconius in Alexandro Secundo. Laertius Cherubinus in Bullario. Ioann. Baptista de Cauallerijs in Imaginibus Pontificum.

Vrbanus Secundus patria Rhemensis, ex canonico regulari Lateranensi monachus Cluniacensis, testantibus Onuphrio in Vrbano Secundo, & in lib. 2. de Ecclesia Lateranensi cap. 3. Ciaconio in Gregorio Septimo, & Vrbano Secundo, Laertio Cherubino in Bullario, & Io. Baptista de Cauallerijs. sunt tamen qui dicant, illum regularem quidem canonicum antea fuisse, non tamen Ecclesiæ Lateranensis, sed Rhemensis, quam olim regularem extitisse supra lib. 2. cap. 33. notauimus. & ita scribere Guidonem in suis Chronicis, notauit Ioannes Mauburnus Doctor Parisiensis in suo Venatorio libro secundo, cap. 14. quæ Chronica ad manus meas nondum venerunt, sed tamen autor, qui de illis testatur, eruditus, & fide dignus est. Cæterum de illius canonica professione ante monachatum non solum præfati autores testantur, sed ex iurisconsultis Oltiensis in cap. Intelleximus. de ætate, & qualitate, dicens, de mente illius canonis esse, quòd canonicus regularis nunquam possit fieri monachus, nisi in casu, qui tangitur in cap. ex literis. de iure patronatus, & hoc statuisse Vrbanum Secundum scribentem ad Abbatem sancti Rufi: quia ipse Vrbanus Secundus fuit canonicus regularis. Cõsentit ibidem Abbas Panormitanus, & Antonius de Butrio in eodẽ c. intelleximus, in fine.

Paschalis Secũdus, antea D. Raynerius, Crescentij filius, ex Blera Tusciæ oppido, ex canonico regulari Lateranensi, vbi sanctè vixerat, monachus Cluniacensis, & Abbas sancti Laurentij extra muros à Gregorio Septimo Cardinalis creatus. Volaterranus. Onuphrius in Gregorio Septimo, & Paschali Secundo, & lib. 2. de Eccl. Later. cap. 3. Ciaconius in Gregorio Septimo, & Paschali Secundo. Laertius Cherubinus in Bullario in Paschali Secundo. Ioan. Bapt. de Cauallerijs in lib. Imaginum Pontificum. Hic Lateranensis canonicæ reformationem ab Alexandro inchoatam ad perfectum deduxit, insigni priuilegio Rocio Priori, & illius canonicis regularem vitam professis cõcesso, quod habetur in Bullario inter bullas dicti Pontificis, constitutione secunda. Hic ordinem canonicum multùm dilexit, vt patet ex illius epistolis Priori sancti Frigdiani scriptis, supra cap. quadragesimo primo relatis.

Honorius Secundus antea D. Lambertus de Fagnano, patria Bononiensis, canonicus regularis Later. postea Bononien. Ecclesiæ Archidiaconus,

deinde

deinde presbyter Cardinalis à Paschali II. creatus. Onuphrius in Paschali II. & Honorio II. & lib. 2. de Ecclesia Lateranensi cap. 3. & in lib. de Septem Vrbis Ecclesijs in Lateranensi. Ciaconius in Paschali Secundo, & Honorio Secundo, Sigonius lib. 10. de Regno Italiæ, & lib. 2. de Episcopis Bononiensibus. Laërtius Cherubinus in Bullario. Ioan. Bapt. de Cauallerijs in lib. de Imaginibus. Sunt tamen, qui contendant, illum canonicum S. Mariæ ad Rhenum, non autem Basilicæ Lateranensis extitisse, vt Io. Baptista Signius lib. 2. de Canonicis c. 7. & Iosephus Mozzagrugnus lib. 4. fol. 22. pag. 2. vbi dicit, se nescire: *Qua ratione Panuinus dicat, hunc fuisse canonicum regularem Lateranensem, cum apertissimè constet, fuisse Rhenanum. nisi velis Lateranensem appellare ea ratione, quia vnita fuit Ecclesia Lateranensis Ecclesiæ Rhenanæ, vel id scripseris arbitratu, & complacentia eorum, qui aërem verberant, & amplectuntur, quasi sponsam Iunonem accepturi, & diuites, qui dormientes nihil inuenerunt in manibus suis: verè dormientes, qui cum dormiunt, dicunt oblatum corpus Christi, quos illudit D. Augustinus.* Sed hæc omnia illorum pace dictæria sunt, & fabulæ, quæ ex dictis supra cap. 50. falsitatis apertissimæ redarguuntur. quomodo enim potuit Honorius ante pontificatum monasterij Rhenani canonicus fuisse, qui ad Cardinalatum euectus fuerat, priusquam prima fundamenta Canonicæ Rhenanæ ponerentur? cuius primus Prior Guido nomine anno 1173. adhuc in viuis erat, cuius antiquitatis ante ann. 1136. nullum authenticum testimonium ostensum fuit, sed nec proferri potest. Quocirca minus etiam consultè, mea sententia egerunt, qui vt eundem Honoriū Secundum Rhenanæ Canonicæ adiudicarent, Ciaconij librum corruperunt, folia auferentes, in quibus autor de illius canonica professione in monasterio Lateranensi testatur, & alia supponentes, quibus Rhenanæ Canonicæ adscribitur. vt videas eundem autorem eodem anno, & loco, ab eodem typographo duplici vultu editum. quod etiam in vita Lucij II. & B. Guarini Episcopi Cardinalis factum inuenitur.

IV. INnocentius Secundus, antea Domnus Gregorius, ex familia de Paparesijs Transtyberina, nūc de Matthæis vocata, canonicus regularis monasterij Lateranensis, ab Vrbano II. in numerum Cardinalium cooptatus, & anno 1130. Pontifex renunciatus. Onuphrius in Vrbano II. & Innocentio II. & lib. 1. de Ecclesia Lateran. cap. 7. & lib. 2. cap. 3. & in lib. de Septem Vrbis Ecclesijs. Sigonius de Regno Italiæ lib. 11. sub anno 1130. Ciaconius in Vrbano II. & Innocentio II. Laërtius Cherubinus in Bullario. Ioannes Baptista de Cauallerijs in lib. de Pontificum Imaginibus. Hunc Cardinalis Baronius tomo 12. sub anno 1130. Monachum Ordinis D. Benedicti ex monasterio Lateranensi Sanctorum Ioannis Baptistæ, & Euangelistæ, atque Pancratij dicti ordinis assumptum contendit, nixus testimonio cuiusdam scripturæ in Archiuo S. Praxedis repertæ. quod esse non potest, quia ex tempore Alexandri Secundi vsque ad Bonifacium VIII. monasterium Sanctorum Ioannis Baptistæ, & Euangelistæ constat fuisse canonicorū regularium, non monachorum. & quanquam temporibus Ioannis III. & Gregorij Tertij D. Benedicti monachi monasterium SS. Ioannis Baptistæ, & Euangelistæ apud Ecclesiam Lateranensem obtinuissent: tamen aliquot seculis ante Alexandrum Secundum loco excesserant, nec illorum vlla prorsus in Lateranensis Ecclesiæ monumentis recordatio habetur, vt Onuphrius, qui Lateranense cartophilacium scrutatus est, testatur. fuisse verò temporibus Alexandri II. monasterium Lateranense SS. Ioannis Baptistæ, & Euangelistæ non monachorum, sed canonicorum, habes ex priuilegio Anastasij IV. Ioanni Priori, & illius fratribus canonicis Ecclesiæ Lateranensis, ad exemplar alterius ab Alexandro II. Priori, & canonicis dictæ Ecclesiæ Lateranensis facti: nam priuilegium sic incipit: *Anastasius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Ioanni Priori Sacrosanctæ Patriarchij Basilicæ Saluatoris Domini, quæ Constantiniana vocatur, pariterq; Ioannis Baptistæ, ac Ioannis Euangelistæ, eiusq; fratribus canonicis, tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.* & infra: *Eapropter vobis in Domino filij Ecclesiam ipsam, in qua diuino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri beatæ memoriæ Alexandri II. Apostolicæ Sedis priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini regulam ibi noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur.* quam veritatem confirmat Paschalis II. priuilegium Rocio Priori, & canonicis Lateranensibus factum anno 1106. quod in Bullario nuper edito per Laërtium Cherubinum legitur, in quo cum totius parochiæ Lateranēsis fines describantur, Ecclesiæ, Monasteria, & Hospitalia intra dictam parochiam existentia, vel illi cohærentia, istius monasterij Ordinis monachorum D. Benedicti nulla prorsus mentio habetur.

Multò autem minus veritati consentaneum, quia potius fabulosum, quod Mezzagrugnus lib. 4. de Rebus gestis canonicorum regularium fol. 23. pag. 2. his verbis narrat: *Anno 1136. Innocentius II. Romanus, antea vocatus D. Gregorius canonicus regularis eiusdem ordinis canonici in monasterio ipso Rhenensi, ac S. Potentianæ de Vrbe vnito, vbi canon. & canonicum habitum suscepit sub Adriano IV. vt in Bulla præfati Pontificis sub Dat. Romæ apud S. Petrum 6. Calend. Aprilis 1154. vt supra, dum esset Bononiæ causa studij, ad summum apicem ascendit dignitatis Pōtificiæ. Seditq; annis 13. mensibus 7. diebus 8. vt in Calendario Rhenano antiquo legitur. Commendatur ibidem eius obitus anno Dom. Incarnat. 1143. Hic verò Pontifex 14. mens. Septembris sepultus est in Laterano, in concha apostrica, miro opere sculpta. De hoc item mendosè Panuinus, quòd fuerit canonicus regularis Lateranensis: fuit quidem Romanus de Regione Transtyberim, familia de Papa, vel de Paparesijs vocatæ &c.* Hæc ille. quis vnquam talia mon-

stra

stra vidit, vel paradoxa audiuit? primò inquit anno 1136. Innocentium Secundum euectum ad pontificatum. Sed hoc incuriæ Typographorum indulgeamus pro anno 1130. ponentium 1136. Secundò subdit, Innocentium II. antea Gregorium de Papa vocatum, fuisse canonicum regularem in monasterio Rhenensi, & S. Potentianæ de Vrbe vnito, vbi canonicum habitum suscepit sub Adriano IV. vt habetur ex Bulla præfati Pontificis data 6. Calend. Aprilis 1154. optimè profectò, peroptimè. Innocentius II. ab Vrbano II. factus est Diaconus Cardinalis, qui Vrbanus anno 1099. ex hac vita migrauit: & tamen canonicus regularis factus fuit, & canonicum habitum suscepit sub Adriano IV. anno 1154. Rursus Innocentius Secūdus ann. 1130. Pontifex est renunciatus: Ecclesia verò S. Potentianæ de Vrbe non ante annum 1154. vt ille fatetur, aut 1155. vt est rei veritas, monasterio Rhenano fuit vnita, quod ex literis vnionis patet: & tamen ipse Innocentius Secundus fuit ante pontificatum canonicus regularis in monasterio Rhenano, ac s. Potentianæ de Vrbe vnito. Rursus Adrianus IV. non ante mensem Decembris anni 1154. ad pontificatū est euectus: & tamen inquit Mozzagrugnus, illum eo anno dedisse literas Apostolicas 6. Calend. Aprilis, ex quibus literis dicit haberi, dictum Innocentium Secundum sumpsisse habitum canonicorū regularium sub eodem Adriano Quarto. Sed ad vlteriora pergamus. Tertiò dicit Innocentium Secundum, qui ante annos 30. per Vrbanum Secundum Cardinalis fuerat effectus, assumptum ad pontificatum, dum esset Bononiæ causa studiorum. Quartò cum constet apud omnes, Innocentium Secundum Romæ Pontificem contra Anacletum Antipapam creatum, Roma statim aufugisse, & in Gallias contendisse, ille iuuenem fingit, Bononiæ studijs literarum incumbentem, qui Pontifex renūciatus, ad Vrbem fuerit reuocatus. & hæc ex antiquo Calendario Rhenano se deprompsisse fatetur. Iam videas; quam fidem illi Calendario, ex quo plurima depromit, valeas adhibere. Cæterùm crediderim, in illo Calendario, in quo solùm nomina defunctorum describi consueuerant, nihil istorum protsus haberi. Redarguit quoque confidenter Panuinium, quod mendosè Innocentium Secundum inter canonicos Lateranenses censuerit, cum potius Rhenensi canonicæ adscribere debuisset: qui tamen multis annis antea Cardinalis fuerat, quàm dictæ canonicæ prima iacerentur fundamenta. Demùm cum dixerit, eundem Innocentium Secundum fuisse Romanum de Regione Transtyberina ex familia clarissima de Paparesijs, pagina statim sequente de Lucio Secūdo loquens, subdit: *Mox verò, vt Innocentius II. Frāgipanes ex parte Romanorum nobilis, immo de Regiōne Transtyberina, qui à Paschali II. fuerat* Diaconus *Cardinalis creatus*, adeo quod secundum istum diligentissimum, & æquè fidelissimum historicum familia de Paparesijs Romana Transtyberina eadem est cum familia de Frangipanis vocata, eaq; similiter inter Transtyberinas censenda erit, quod an verum sit, nullus, qui semel, aut secundò Romæ fuerit, nescit.

LVcius Secundus, patria Bononiensis, ex nobili V.
familia de Caccianemotis, Gerardus antea nuncupatus, ex canonico regulari congregationis s. Frigdiani Lucensis, presbyter Cardinalis S. Crucis in Ierusalem ab Honorio Secundo creatus, qui monasterium dictæ Ecclesiæ totum instaurauit, & vt ibidem canonica institutio iugiter permaneret, ad pontificatum euectus statuit, vt presbyter Cardinalis dictæ Ecclesiæ titularis nonnisi de gremio congregationis S. Frigdiani sumeretur. Volaterranus lib. 21. Ioan. de Nigraualle in Catalogo. Baronius tomo 12. sub anno 1144. Onuphrius in Chronico, & in Honorio Secundo, Innocentio Secundo, & Lucio Secundo, & lib. 2. de Ecclesia Lateranensi cap. 2. & 3. & lib. 3. cap. 15. & in lib. de Septem Vrbis Ecclesijs. Sigonius lib. 11. de Regno Italiæ sub anno 1144. Ciaconius in vita Calisti Secundi, & Lucij Secundi. Ioan. Baptista de Cauallerijs. reclamantibus è contrario Baptista Signio lib. 2. de canonicis cap. 7. & Iosepho Mozzagrugno lib. 4. fol. 14. pag. 1. vbi dicit, illum mendacissimè Onuphrium adscribere congregationi s. Frigdiani Lucensis, vt patere potest ex Annalibus monasterij s. Saluatoris Bononiensis, & lib. 8. fol. 54. pag. 1. vbi carpit Ioannem Philippum in Chronica lib. 4. cap. 4. scribentem, Lucium Secundum primùm fuisse canonicum monasterij sanctæ Crucis in Ierusalem, & in ipsa Ecclesia Cardinalem presbyterum: siquidem illud collegium eligebat Cardinalem vel de seipsis, vel de monasterio sancti Frigdiani, vt constat ex priuilegio Alexandri Tertij, quod esse falsum contendit tum ad hominem, cum Alexander Tertius longè post Lucium Secundum assumptus fuerit, tum secundum rei veritatem, repugnantibus grauissimis autoribus præter Chronicam, & Calendarium Rhenanum, qui illum Rhenensi canonicæ adscribunt. Qui tamen de canonicis Rhenanis inaniter sibi, & suis blandiens, tum ad hominem, tum secundum rei veritatem à scopo plurimum aberrat. & ad hominem quidem, quia si Alexandri Tertij priuilegiū attentè legisset, vt debuerat, vidisset, in eo fieri mentionem alterius priuilegij ipsius Lucij Secundi, & priuilegium Alexādri Tertij ad exemplar illius Lucij II. concessum, vt formalia illius verba sonant. Secundum autem veritatem, quia si Lucius Secundus monasterio sanctæ Crucis instaurato statuit, vt nullus in presbyterum Cardinalem dictæ Ecclesiæ, nisi de illius collegio, vel de congregatione s. Frigdiani sumeretur, argumentum euidens est, illum non de Rhenana congregatione, quæ vt dixi, ante illius Cardinalatum nondum erat fundata, sed de Frigdiana sumptum fuisse. Vero namq; consentaneū est, si de Rhenana extitisset, illum suam congregationem potius, quàm alienam decoraturum. Et hinc etiam vides, vt ex alijs multis, quid veritatis ex Annalibus, & Chronicis Saluatoriensibus haurire possis.

Anastasius Quartus Romanus, Benedicti filius, de Suburra, antea Conradus ex canonico regulari, & Abbate sancti Rufi apud Valentiam (rectius apud Aue-

Auenionem) S.R.E. Cardinalis Episcopus Sabinus ab Honorio Secundo creatus. Onuphrius in Honorio Secundo, & Anastasio IV. & sub anno 1153. & lib. 1. de Ecclesia Lateranensi c. 7. Sigonins lib. 12. de Regno Italiæ sub anno 1153. Ciaconius in Honorio Secundo,& Anastasio IV. Ioan. de Nigraualle in catalogo Pontificum. Laërtius Cherubinus in Bullario. Io. Baptista de Cauallerijs, & chronicæ congregationis S.Rufi ab illius Reucrendiss. Abbate Generali Romam ad me transmissæ.

Adrianus IV. natione Anglus, antea Nicolaus Hastifragus nuncupatus. primùm clericus in Ecclesia s. Iacobi de Maglorio Magalonensis diœcesis in Gallijs, postea canonicus regularis, & Abbas s. Rufi, ab Eugenio Tertio Cardinalis Episcopus Albanus creatus.Onuphrius in Eugenio IV.&Adriano IV. Sanctus Antoninus in 2.p.Histor.tit.17.c.1. §. 9. ex Ioanne Salisberiensi eiusdem Adriani familiari. Sigonius lib. 12. de Regno Italiæ sub anno 1154. Ciaconius in Eugenio Tertio, & Adriano Quarto. Ioannes Pitsius in libro de Scriptoribus Anglicanis. Ioannes Baptista de Cauallerijs. vnde habes, quo Tritbemij, & aliorum quorundam errorem corrigas, qui illum inter Diui Benedicti monachos recensent, vel ordini Cistercienfium adscribunt: cum pateat sancti Rufi Abbatiam, licet ex vrbe Auenionensi Valentiam translatam, nunquam vsque in hanc diem canonicum institutum deseruisse.

VI. Alexander Tertius, antea D. Rolandus Paparo, vel de Bendinellis, patria Senensis ex canonico regulari Lateranensi S.R.E.Bibliothecarius, & Cancellarius, & diaconus Cardinalis, postea presbyter Cardinalis tituli sancti Marci ab Eugenio Tertio creatus. Onuphrius de Romanis Pontificibus in Eugenio Tertio,& Alexandro Tertio, & lib. 2. de Ecclesia Lateranensi cap. 3. & in libello de Septem Vrbis Ecclesijs. Volaterranus, & Ioan. de Nigraualle locis citatis. Sigonius lib. 13. de Regno Italiæ sub anno 1159. Ciaconius in Eugenio Tertio, & Alexandro Tertio. Laërtius Cherubinus in Bullario. Ioannes Baptista de Cauallerijs lib. allegato: quem tamen Onupbrius, & Laërtius, & alij non ex familia de Bendinellis, sed de Paparonis, patre Raynerio genitum affirmant. Cæterùm idem Onuphrius in chronico addito ad Platinam, ex familia de Bendinellis ortum fatetur. fuerat antea clericus Pisanus, sed ab Eugenio Romam accersitus, in Lateranensi Ecclesia canonicus fuit constitutus.

Innocentius Tertius, patria Anagninus, antea D. Lotharius ex clarissima familia de Comitibus Signiæ, ab ineunte ætate factus canonicus Lateranensis, missus deinde Parisios ad studia literarum, vir magnæ probitatis, & eruditionis factus, à Cœlestino Tertio diaconus Cardinalis sanctorum Sergij, & Bacchi creatus. Onuphrius in lib. de Romanis Pontificibus in Cœlestino Tertio, & Innocentio Tertio, & lib. 2. de Ecclesia Lateranensi cap. 3. & in lib. de Septem Vrbis Ecclesijs. Volaterranus, & Ioannes de Nigraualle. Sigonius de Regno Italiæ lib. 15. sub anno 1198. Ciaconius in Innocentio Tertio. Laërtius Cberubinus in Bullario. & Ioannes Baptista de Cauallerijs in lib. de Imaginibus Pontificum. Hunc D. Petri canonicum nuper scripsit eruditissimus Abrahamus Bzouius in continuatione Annalium Baronij tomo 13. in principio, ex quibusdam scripturis ab Ecclesia Auenionensi acceptis. Verùm cui magis credendum, an Onuphrio, qui Lateranensis Ecclesiæ monimenta lustrauit, Ioanni de Nigraualle, qui fuit Apostolicus Bibliothecarius, Volaterrano scriptori erudito, & in Romana Curia optimè versato, Sigonio etiam, & Ciaconio, an vni scripturæ ex Auenionensibus cartophilacijs acceptæ, legentes considerent. Eundem Iosephus Mozzagrugnus ex suis Calendarijs, & Annalibus Saluatoriensibus inter canonicos sanctæ Mariæ de Rheno siue s. Potentianæ de Vrbe canonicæ s. Mariæ de Rheno vnitæ numerat: *Quem ignorauit*, inquit, *Panuinius, cuius ordinis esset*. Vtrum autem Panuinus ignorauerit, cuius ordinis esset, videri potest in locis proximè allegatis. Sed huic autori soli Annales Saluatorienses contra omnes alios autores, & sæpiùs contra veritatem sapiunt. Et fortè quia in calendario defunctorum notatum inuenit Innocentium Tertium, illum ex monasterio Rhenano, vel sanctæ Potentianæ desumptum credidit: non aduertens, in eo calendario alios etiam canonicos regulares eiusdem antiqui instituti, non illius, quod nunc ibi viget, præter Rhenanos scriptos fuisse, vt supra lib. 2. fuit notatum.

Honorius Tertius Romanus, antea D. Cencius ex familia clarissima de Sabellis, Aymerici filius à teneris annis Lateranensi monasterio oblatus, ibiq; educatus, & canonicus factus, à Cœlestino Tertio diaconus Cardinalis sanctæ Luciæ in Orpbea,& Camerarius creatus, & ab Innocentio Tertio presbyter Cardinalis ss. Ioannis & Pauli. Onuphrius in lib. de Romanis Pontificibus in Cœlestino Tertio, Innocentio Tertio, & Honorio Tertio, & lib. 2. de Ecclesia Lateranensi cap. 2. & 3. vbi dicit, Honorium statim ad pontificatum euectum suo monasterio Lateranensi grati animi causa insigne priuilegium contulisse, anno primo sui pontificatus datum anno 1216. quarto Idus Nouembris, Indictione quinta, per manum Raynerij Prioris sancti Frigdiani, quod fatetur se legisse, illudq; in registris Bibliothecæ Vaticanæ seruari. Raphaël Volaterranus lib. 21. Laërtius Cberubinus in Bullario. Ioannes Baptista de Cauallerijs eodem libro de Imaginibus, siue Iconibus Romanorum Pontificum, ex Aldi Manutii, & Onuphrij elogijs collecto.

Non desunt etiam, qui Vrbanum Tertium nostro Ordini non immeritò adscribant, ex quibus Ioannes Mauburnus in Venatorio lib. 2. cap. 14. ex Seuerino Calco in quadam epistola ad Dominum Ioannem Cribellum sancti Petri de Vlmo regularem Præpositum, inter cætera scribente:

Tu honoris canonicorum regularium magnanimum semper, & inuictissimum te defensorem præstitisti. qua in re Vrbani Tertij Pontificis Maximi imitatorem, filiumq; esse præ te fers, qui de Cribellorum antiquissima, & nobilissima stirpe traxit originem. Is pro sui Ordinis canonicorum deuotione, & obseruantia multa apud Mediolanum erexisse monasteria dicitur, inter quæ illud præstantissimum est, in quo nunc Rector præsides, quanquam nec Onuphrius, neque alij recentiores Regularis illius professionis meminerint, sed solùm dicant, illum ex Archidiacono Mediolanensi presbyterum Cardinalem, & Archiepiscopum Mediolanensem factū. sed potuit fuisse canonicus alicuius Ecclesiæ regularis Mediolanensis, & quantum coniectari licet sanctæ Mariæ Crescentiaci, & inde ad Mediolanensem Archidiaconatum assumptus, sicut Lambertus de Fagnano, qui fuit Honorius II. ex canonico Lateranensi ad Archidiaconatum Bononiensem fuerat assumptus. Præter quod ipsa quoque Mediolanensis Metropolitana olim regularis erat, vt lib. 2. c. 26. diximus. Hoc certum, Vrbanū III. duas inter alias insignes præposituras canonicorum regularium in suis allodijs paternis fundasse, & de proprijs bonis patrimonialibus dotasse: alteram S. Petri ad Vlmum proximè memoratam: alteram S. Georgij de Brinate, quam congregationi sanctæ Mariæ de Crescentiaco donauit, quæque modo nostræ congregationi Lateranensi cum suo capite est vnita, ambas olim diuitijs affluentes, & habentes pro singula redditus decem millium aureorum.

Cœlestinus quoque Secundus huius nominis eidem Ordini canonico probabiliter adscribi potest, si vera sunt, quæ de illo traduntur à nonnullis, Tibernatensis Ecclesiæ S. Floridi clericum illum fuisse, factis ordinibus ibidem initiatum, quod testatur Ciaconius in Cœlestino Secundo, confirmantq; priuilegia, & dona eidem Ecclesiæ ab illo Pontifice renunciato facta, quæ nunc extant.

Caput quinquagesimumtertiū.

De Sacrosanctæ Romanę Ecclesiæ Cardinalibus, Bibliothecarijs, Cancellarijs, & Vicecancellarijs ex ordine canonicorum regularium, præsertim ex Lateranensi Congregatione assumptis.

I. Testis est Volaterranus lib. 21. superius etiam allegato, Cardinales S.R.E. numero trecentos ex ordine canonicorum regularium assumptos. quod ne mirum alicui, vel minus credibile forsan videatur, recogitare ante omnia debebit, in Sacrosancta Lateranensi Basilica, quæ omnium Ecclesiarum princeps, & mater est, canonicorum regularium institutum per annos octingentos, & amplius stetisse, ac ex illa Pontifices Romanos quinque supra viginti acceptos, vt capite proximè præcedenti monstrauimus. illud etiam recolere oportebit, quod lib. 2. dictum fuit, duos Cardinalares S. Crucis in Ierusalem, & S. Mariæ nouæ titulos Decretis Pontificum sæpius innouatis, non nisi canonicis regularibus per multos annos conferri solitos: atque tandem ipsius Ordinis canonici amplitudinem, qui maiorem partem Ecclesiarum Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium olim tenebat, vt alia dicti ordinis collegia innumera missa faciamus. Licèt verò propositi nostri non sit, omnium Cardinalium, qui ex nostro ordine sunt assumpti, catalogum exactum, & integrum hic loci describere, quod nec ante nos aliquem fecisse legimus, sed nec fieri posse sine diuina reuelatione arbitramur, cum nec illi, qui Gesta Romanorum Pontificū dara opera scribenda susceperunt, ante Leonem IX. seriem creationis eorundem Cardinalium, nisi valde diminutam notauerint. vt nihilominus nostrū qualecunque studium etiam in hac parte nullatenus desideretur, conabimur de multis saltem aliquos referre, ex probatis autoribus, vetustisq; familiarum monimentis collectos, præsertim ex Onuphrio, Ciaconio, & ex calendario antiquo canonicæ Rhenanæ apud Bononiā, cuius meminerunt Ioannes Baptista Signius, & Iosephus Mozzagrugnus in suis libris de canonicis regularibus editis, licèt cum abusu, & admixtione multorum errorum.

Sciendum enim est inter antiquas constitutiones canonicæ, & congregationis Portuensis statutum fuisse, vt in singulis Ecclesijs illorum Ordinis, & professionis, licèt diuersarum congregationum, calendaria conficerentur, & in illis nomina omnium canonicorum dicti ordinis, & professionis, cum illorum obitus renunciatus esset, continuo notarentur, fierentq; pro illarum animabus suffragia, & anniuersaria, vt lib. 2. in congregatione Portuensi notauimus. quas constitutiones quoniam Innocentius Secundus mandauit in canonica Rhenana paulo ante fundata seruari, ideo in dicta canonica huiusmodi calendarium confectum fuit, sicut etiam in alijs D. Ioannis in monte, & sancti Victoris eiusdem Ciuitatis monasterijs seruabatur. quod calendarium in monasterio sancti Saluatoris nunc etiam fertur adseruari, ex quo præfati autores deducunt, omnes canonicos in eodem calendario notatos, in monasterio Rhenano professos fuisse, quod licet minimè verum sit, illud tamen verissimum, omnes canonicos regulares, & eiusdem ordinis cum antiquis illis canonicia in monasterio Rhenano tunc degentibus, etsi diuersarum familiarum, extitisse. quod si solùm prædicti autores velint, vt velle videntur, præsertim Ioannes Baptista Signius lib. 2. cap. 8. in principio, cum inquit: *Sexdecim Canonicos de Rheno ipso ad Cardinalatus honorem assumptos, nec sanè mirum, cum ipsa Lateranensis Ecclesia, & omnes Ecclesiæ titulares Cardinalium regerentur per eos tunc*

tunc Canonicos. & cap. 9. cum ait: *Ordinis eiusdem canonicorum de Rheno erant quoque tunc monasteria S. Ioannis in monte in Ciuitate, & sancti Victoris extra Bononiam, quorum omnium obitus in eodem Calendario antiquo Rhenano pariter commendantur*: illi inquam verissimè dicunt, de identitate ordinis, & professionis loquentes, non autem congregationum, seu familiarum.

II. Cardinales igitur S. R. Ecclesiæ, quos ex prædictis autoribus, & antiquis monumentis ex ordine canonicorum regularium acceptos inueni, hi sunt, videlicet:

Domnus Fridericus Gozzelonis Ducis Lotharingiæ filius, Ecclesiæ Leodiensis tūc Regularis Archidiaconus, à Leone IX. S. R. E. Cardinalis diaconus, S. Mariæ in Dominica, necnon Bibliothecarius, & Cancellarius creatus, & ab eodem Leone Legatus ad Imperatorem Constantinopolitanū destinatus, postea monachus Cassinēsis, ad Henrici II. Imperatoris inuidiam declinandam, effectus, & eo defuncto Cardinalis à Victore II. restitutus. Onuphrius, Molanus, Ciaconius, & Baronius. vide cap. præcedenti in Stephano X.

D. Petrus Archipresbyter canonicæ Lateranensis, qui inter Cardinales recensetur in operibus B. Petri Damiani lib. 2. epist. 10. in ordine: nam illius libri epistolæ omnes ad Cardinales feruntur scriptæ. Est autem titulus epistolæ: *Domno Petro Lateranensis Canonicæ Archipresbytero, Petrus peccator monachus fraternæ glutinum charitatis*. & in epistola circa finem de conuentu Lateranensi verba faciens: *Porro autem quia Sancti conuentus Rector constitutus es, noli dissimulare culpam &c.* Sic enim habetur in epistola, quam refert Baronius tomo ij. sub anno 1065. num. 6. licet ad conuentum canonicorum in Lateranensi Basilica tunc temporis existentem forsan occultandum, in noua editione Romana operum B. Petri Damiani ista verba fuerint omissa. Nescio autem, an iste Domnus Petrus idem fuerit cum Petro Bibliothecario, quem Onuphrius in Leone IX. & Alexandro II. dicit, fuisse Bibliothecarium, & Cancellarium, & diaconum Cardinalem: nam ille dicitur fuisse Præpositus sancti Georgij in Laterano, & Cardinalis diaconus: hic verò Archipresbyter: sed vtrunque esse potuit, vel simul, vel saltem successiuè.

D. Otho de Castellione, Rhemensis diœcesis, Gallus, ex canonico regulari Lateranensi monachus Cluniacensis, Cardinalis Episcopus Ostiensis. Onuphrius de Romanis Pontificibus in Gregorio VII. & Vrbano II. vide alios citatos cap. præcedenti in Vrbano II.

D. Raynerius, Crescentij filius, Bleranus, ex canonico regulari Lateranensi monachus Cluniacensis, & Abbas sancti Laurentij extra muros, Cardinalis presbyter tituli sancti Clementis creatus ab Vrbano Secundo. Onuphrius eodem libro in Vrbano Secundo, & Paschali Secundo, & alij citati superius in Paschali Secundo.

D. Gregorius de Papa, siue de Paparesijs, nunc de Matthæis, Romanus, ex canonico regulari Lateranensi Cardinalis diaconus creatus ab Vrbano Secundo. Onuphrius in eodem lib. in Vrbano Secundo, & alij citati cap. præcedenti in Innocentio Secundo.

D. Lambertus de Fagnano aliàs de Scannabecchis ciuis Bononiensis ex canonico regulari Lateranensi, & Archidiacono Bononiensi Cardinalis Episcopus Ostiēsis creatus à Paschali II. Onuphrius eodem libro in Paschali Secundo, & in Honorio Secundo, & alij cap. præcedenti citati in eodem Honorio Secundo.

Domnus Cuno Germanus à Trunciberenger, prius Eremita, postea canonicus regularis, & vnus de fundatoribus congregationis de Aroasia in Gallobelgica, Cardinalis Episcopus Prænestinus à Paschali Secundo creatus. Onuphrius in eodem libro de Romanis Pontificibus in Paschali Secundo, Sigibertus Gemblacensis, siue illius Continuator in chronico sub anno 1114. Baronius tomo 12. sub anno 1112. & 1114. & 1116. & 1118. qui licet dicant, illum fuisse Eremitam, fatentur tamen fuisse vnum ex primis fundatoribus congregationis Aroasiensis, quam extra omnem dubitationem est, canonicorum regularium, non Eremitarū fuisse, prout etiam multa illius monasteria, quæ nunc supersunt clarissimè demonstrant. multa huius viri pro Ecclesia Catholica contra Tyrannos tum in Oriente, tum in Occidente pluribus legationibus præclarè gesta commemorat in locis proximè citatis Cardinalis Baronius.

D. Aymericus Burgundus, Illustri genere ortus, ex canonico regulari diaconus Cardinalis S. Mariæ nouæ creatus à Calisto Secundo. Onuphrius de Romanis Pontificibus in Calisto Secundo, & lib. 3. de Ecclesia Lateranensi cap. 15. Hic sui tituli canonicam renouauit, & vt Cardinalis titularis non nisi de gremio congregationis S. Frigdiani sumeretur, à Calisto Secundo impetrauit, cuius priuilegium alij Romani Pontifices firmauerunt, de quo dictum est lib. 2. cap. 16.

D. Gerardus de Caccianemicis Bononiensis ex canonico regulari sanctæ Crucis, & congregationis S. Frigdiani Cardinalis presbyter S. Crucis in Ierusalem ab Honorio II. creatus. Onuphrius in eodem lib. de Romanis Pontificibus, & alij citati cap. præcedenti in Lucio II.

Domnus Conradus de Suburra Romanus, ex canonico regulari, & Abbate S. Rufi apud Valentiam Cardinalis Episcopus Sabinus creatus ab eodem Honorio II. Onuphrius in Honorio II. & alij cap. præcedenti allegati in Anastasio IV. III.

D. Anselmus ex canonico regulari monasterij S. Petri in cœlo aureo Papiæ Cardinalis presbyter tituli sancti Laurentij in Lucina creatus ab eodem Honorio Secundo. Onuphrius eodem lib. de Romanis Pontificibus in Honorio II. Ciaconius in eodem Honorio II. eiusdē meminit Baronius tomo 12. sub anno 1130. cū alijs tribus Cardinalibus canonicis regularibus, scilicet Cōrado Episcopo Sabinensi,

Vuu ij Gerar-

Gerardo presbytero s. Crucis, & Aymerico diacono s. Mariæ nouæ, pro vero Pontifice Innocentio Secundo, contra pseudopapam Anacletum strenuè decertantibus, licet canonicam illorum professionem de more omiserit.

D. Theodeuuinus Germanus, ex canonico regulari Cardinalis Episcopus Portuensis creatus ab Innocentio Secundo. Onuphrius in eodem lib. de Romanis Pontificibus, vbi tamen canonicæ illius professionis non meminit, sed illa habetur in calendario Rhenano, referente Ioanne Baptista Signio lib. 2. cap. 8.

D. Thomas Mediolanensis ex canonico regulari s. Mariæ de Crescentiaco prope Mediolanum Cardinalis presbyter tituli sanctorum Vitalis, & Vestinæ creatus ab Innocentio Secundo. Onuphrius, & Ciaconius in Innocentio Secundo, & monimenta congregationis S. Mariæ de Crescentiaco.

D. Ioannes, ex canonico regulari congregationis s. Frigdiani Cardinalis diaconus S. Mariæ nouæ creatus à Cœlestino Secundo. Onuphrius in eodem lib. in Cœlestino Secundo.

D. Vbaldus Bononiensis, ex canonico regulari s. Crucis in Ierusalem, congregationis s. Frigdiani Cardinalis presbyter eiusdem tituli creatus à Lucio Secundo. Onuphrius eodem lib. in Lucio Secundo. calendarium Rhenanum.

Magister D. Guido Bononiensis, ex canonico regulari s. Mariæ de Rheno Bononiæ, Cardinalis presbyter tituli s. Potentianæ, siue Pudêtianæ creatus à Lucio Secundo. calendarium Rhenanum. Onuphrius in eodem lib. in Lucio Secundo, vbi tamen non dicit, illum fuisse canonicum regularem. Huius precibus Adrianus IV. anno 1155. 16. caléd. Aprilis Ecclesiam Cardinalarem s. Potentianæ de Vrbe canonicis Rhenensibus concessit, vt ordo canonicus Deo autore per illos secundum obseruantiam illorum Regulæ in eadem Ecclesia constitueretur, & perpetuis temporibus inuiolabiliter obseruaretur.

S. Guarinus de Fuschararijs Bononiensis, ex clerico Ecclesiæ Bononiêsis, & canonico regulari Mortariensi primùm, deinde cögregationis s. Frigdiani, Cardinalis Episcopus Prænestinus ab eodê Lucio II. creatus. Onuphrius, & Ciaconius in Lucio Secundo, de hoc diximus supra cap. 50. qui locus videndus erit.

D. Rolandus Paparo, aliàs de Bendinellis, Raynucij filius Senensis, ex clerico Pisano canonicus regularis Lateranensis, primùm subdiaconus Apostolicus, mox diaconus Cardinalis ss. Cosmæ, & Damiani S. R. E. Bibliothecarius, & Cancellarius creatus ab Eugenio Tertio. Onuphrius, & Ciaconius in Eugenio Tertio, & Alexandro Tertio, vide cap. præced. in Alexandro Tertio.

D. Nicolaus Malbesburiensis, ex oppido s. Albani Bathoniensis diœcesis in Anglia, quem Ioannes Pitsius in lib. de Scriptoribus Anglicanis Nicolaum Hastifragum vocat, & in vico Langley nuncupato genitum dicit, primùm clericus sancti Iacobi de Maglorio Magalonensis diœcesis, postea canonicus regularis, & Abbas s. Rufi, Cardinalis Episcopus Albanus creatus ab Eugenio Tertio. Onuphrius, & Ciaconius in Eugenio Tertio. vide notata cap. præced. in Adriano Quarto.

Domnus Ildebrandus Crassus Bononiensis, ex canonico regulari s. Mariæ de Rheno Cardinalis diaconus tituli s. Eustachij creatus ab eodem Eugenio Tertio. Onuphrius in Eugenio Tertio, sed dicit illum fuisse Rectorem Ecclesiæ s. Geminiani Mutinæ. Verùm illum fuisse canonicum Rhenanum scribit Io. Bapt. Signius loco allegato. ex calendario antiquo Rhenano. IV.

D. Hugo de Folietto, ex canonico regulari s. Petri Corbiensis, vt Onuphrius, & Claconius, vel sancti Petri Cordubensis, vt s. Antoninus, vel s. Petri Corbitiensis, vt Ioannes de Nigraualle, Cardinalis creatus ab Eugenio Tertio. Onuphrius in Eugenio Tertio, Ciaconius in Innocentio Secundo, dicens illum creatum Cardinalem ab eodem Innocentio Secundo. Cæterum Onuphrius in Innocentio II. nullum Cardinalem nomine Hugonem ab hoc Pôtifice creatum numerat, nisi quêdam Iuonê Gallum presbyterum Cardinalem tituli . . . & fortè vnum ex duobus conflauerunt: & potuerunt esse duo Cardinales eiusdem ordinis, alter Iuo, alter Hugo nuncupati, alter ab Innocentio, alter ab Eugenio creati. vt vt fuerit, Hugonem de Folietto canonicum regularem, insignemq; Doctorem extitisse, præter Onuphrium, & Ciaconium, testantur Ioannes de Nigraualle, & D. Antoninus in 3. par. Historiali tit. 18. cap. 2. in princ. ex Vincentio in Speculo Historiali lib. 28. cap. 18. quod si verum est, illum non monasterij Corbeiæ, sed alterius vel Cordubensis, vel Corbitiensis professum fuisse, necessarium erit, cum constet, Corbeiam vtranque, in Gallijs scilicet, ac in Germania non ordinis fuisse canonicorum, sed monachorum.

D. Boso Anglus ex canonico regulari, & Papæ scriptore Cardinalis diaconus sanctorum Cosmæ, & Damiani, & Camerarius creatus ab Adriano Quarto. calendarium Rhenanum, & Onuphrius in Adriano Quarto, vbi canonicæ illius professionis non meminit.

D. Ioannes Pizutus, aliàs Phizutus Neapolitanus, canonicus regularis sancti Victoris Parisiensis, Cardinalis diaconus sanctæ Mariæ in Porticu creatus ab Adriano Quarto. Onuphrius, & Ciaconius in Adriano Quarto. Hic ille est Cardinalis Ioannes, qui vetustam, & insignem canonici Ordinis Abbatiam s. Petri ad Aram Neapolis penè collapsam restituit, & canonicorum conuentum ibidem reposuit, accito in illius Priorem, ac deinde Abbatem Domno Nicolào s. Victoris Parisiensis canonico, de quo supra dictum fuit.

Domnus Bernardus canonicus regularis, & Prior monasterij Lateranensis, cuius meminit Onuphrius lib. 2. de Ecclesia Lateranensi cap. primo, sic: *Innocentium quoque Secundum donasse inueni Basilicæ Lateranensi centum Lucensis monetæ libras,*

quibus egit emerentur, ad Canonicorum in ea residentium sustentationem: ex quibus Bernardus tunc Prior Lateranensis, postea Episcopus Cardinalis Portuensis aliquot possessiones emit non longè ab Vrbe, prope Ecclesiam sanctæ Helenæ, &c cap. 3. Multi præterea magni nominis Cardinales ex eo monasterio prodierunt, ex quibus præcipuus fuit Bernardus, qui multis annis Prior monasterij Lateranensis fuerat sub Innocentio Papa Secundo, & ab Eugenio Tertio ex Lateranensi Priore presbyter Cardinalis primùm tituli sancti Clementis, deinceps Episcopus Cardinalis Portuensis, & sanctæ Rufinæ, & Secunda ab Adriano Quarto factus est. Consentit Ciaconius in Adriano Quarto. ipse tamen Onuphrius in lib. de Romanis Pontificibus in Eugenio Tertio, & Adriano Quarto non dicit, illum fuisse canonicum regularem, & Priorem monasterij Lateranensis: quia hoc ad notitiam illius necdum venerat, sicut nec aliorum nonnullorum, quorum promotiones ad Cardinalatum tacita illorum professione canonica in eodem libro recenset.

D. Hieronymus Lucensis ex canonico regulari s. Frigdiani Cardinalis diaconus sanctæ Mariæ nouæ creatus ab Alexandro Tertio. Onuphrius, & Ciaconius in Alexandro Tertio.

D. Arduinus ex canonico regulari congregationis s. Frigdiani Cardinalis presbyter s. Crucis in Ierusalem ab Alexãdro Tertio creatus. Onuphrius, & Ciaconius in Alexandro Tertio.

D. Matthæus Lucensis canonicus regularis sancti Frigdiani Cardinalis diaconus s. Mariæ nouæ ab Alexandro Tertio creatus. Onuphrius, & Ciaconius in Alexandro Tertio.

D. Petrus Bonus Veronensis ex canonico regulari Cardinalis presbyter tituli s. Susannæ creatus ab Alexandro Tertio. calendarium Rhenanum. Onuphrius in Alexandro Tertio.

Magister D. Albinus Mediolanensis canonicus regularis s. Mariæ de Crescentiaco Cardinalis diaconus à Lucio Tertio creatus. Onuphrius, & Ciaconius in Lucio Tertio.

V. Domnus Bernardus canonicus regularis monasterij s. Frigdiani, Cardinalis diaconus S. Mariæ nouæ, creatus à Clemente Tertio. Ciaconius, & Onuphrius in eodem Lucio Tertio.

D. Lotharius de Comitibus Signiæ, Anagninus, ex canonico regulari monasterij Lateranensis, in quo à teneris annis canonicam vitam fuerat professus, Cardinalis diaconus ss. Sergij, & Bacchi à Cœlestino Tertio creatus. Onuphrius, & Ciaconius in Cœlestino Tertio, & Innocentio Tertio. vide notata cap. præced. in Innocentio Tertio.

D. Cencius Sabellus Romanus, ex canonico regulari Lateranensi Cardinalis diaconus s. Luciæ in Silice, & Camerarius à Cœlestino Tertio creatus, ijdem Onuphrius, & Ciaconius in Cœlestino Tertio, & Honorio Tertio. vide notata cap. præcedenti in Honorio Tertio.

D. Leo de Brancaleonibus Romanus canonicus regularis congregationis s. Frigdiani, Cardinalis diaconus s. Luciæ in Septisolio creatus ab Innocentio Tertio. Onuphrius, & Ciaconius in Innocentio Tertio.

D. Gregorius Crescentius Romanus, ex canonico regulari Cardinalis diaconus s. Theodori creatus ab eodem Innocentio Tertio. calendariũ Rhenanum, in quo illius obitus sub anno 1208. est notatus. Onuphrius scribit illum creatum Cardinalem ab ipso Innocentio Tertio.

D. Iacobus Gualla de Bichettijs Vercellensis, ex canonico regulari monasterij s. Petri in cœlo aureo, Papiæ Cardinalis diaconus sanctę Mariæ in Porticu creatus ab eodem Innocentio Tertio. Onuphrius, & Ciaconius in Innocentio Tertio. Hic Abbatiam nobilem s. Andreæ Vercellarum suis sumptibus fundauit, & locupletissimè ditauit, vt lib. 2. diximus.

Magister D. Iacobus de Vitriaco ex oppido Argentolio diœcesis Parisiensis, canonicus regularis s. Nicolai de Oegnies, primò Episcopus Aconensis in Palæstina, postea Cardinalis Episcopus Tusculanus creatus à Gregorio Nono. Onuphrius, & Ciaconius in Gregorio Nono. habetur ex illius vita, quę præmittitur eius libro intitulato Historia Orientalis, & Occidentalis.

Frater Anglicus, siue Angelicus Grimaldi de Brisaco Mimatensis diœcesis, ex canonico regulari congregationis sancti Rufi, Cardinalis presbyter sancti Petri ad Vincula creatus ab Vrbano V. cuius erat nepos, & secundum nonnullos frater. Onuphrius, & Ciaconius in Vrbano V. chronica congregationis sancti Rufi. Hic collegium in monte Pessulano pro studentibus dictæ cõgregationis fundauit, & dotauit.

D. Ioannes canonicus regularis sanctæ Crucis Colimbricensis, Episcopus Sabinensis S. R. E. Cardinalis, & Legatus Apostolicus in Regno Lusitaniæ, qui Ecclesiam s. Crucis Colimbriæ consecrauit. ex tabula consecrationis dictæ Ecclesiæ, & relationibus authenticis ad me transmissis, in quibus tamen quo tempore ille vixerit notatum non inuenio.

Domnus N. Hispanus, ex canonico regulari monasterij montis Aragonum presbyter Cardinalis creatus à Benedicto Decimotertio Papa schismatico, eo relicto anno 1419. Martino V. legitimo Pontifice creato, in numerum Cardinalium ab eo conscriptus. Onuphrius in Benedicto Decimotertio, alias Vndecimo, & Martino Quinto.

D. Ludouicus Alamannus Gallus, canonicus regularis, & iuris vtriusque Doctor celebris, ex Episcopo Maclouiensi, postea Archiepiscopo Arelatensi, Vicecamerario, & Prolegato Bononiensi Cardinalis presbyter s. Cęciliæ, & Bononiæ Legatus, à Martino V. creatus. Onuphrius, & Ciaconius in Martino V.

D. Nicolaus de Cusa, ex canonico regulari, & Præposito monasterij Vartobergensis, cuius ille meminit in epistola liminari libri de Filiatione Dei, Archidiaconus Leodiensis, Cardinalis presbyter sancti Petri ad Vincula creatus à Nicolao V. Onuphrius, & Ciaconius in Nicolao V.

Domnus Iuo canonicus regularis sancti Victoris Parisiensis Cardinalis, referente Volaterrano lib. 21. vbi tamen non dicit, quando, vel à quo ille fuerit Cardinalis creatus, & fortè hic ille est, cuius Onuphrius meminit in Innocentio Secundo, vocans illum Magistrum Iuonem Gallum.

Refert etiam Ciaconius inter Cardinales ab Innocentio II. creatos Magistrum Hugonem de sancto Victore, cuius nomen apud Theologos in precio habetur: sed Onuphrius nullum talis nominis ab eodem Innocentio Cardinalem creatum numerat, & potuit hoc accidisse, quod antequam ille insignia Cardinalatus acciperet, ex hac vita migrarer: nam ponitur creatus anno Domini 1138. post quem annum non multu interuallo naturæ debitum soluit.

Demum his omnibus addit Ioann. Bapt. Signius lib. 2. de canonicis cap. 9. D. Hugonem Priorem sanctæ Praxedis, qui obijt 1256. & D. Bernardum Priorem sanctæ Potentianæ, qui obijt anno 1276. & D. Raynerium de Vrbe Veteri, cuius obitus cõmendatur sub ann. 1217. Verùm in Catalogo Cardinalium ab Onuphrio descripto istorum nomina non inueniuntur, neque creationi Alexandri IV. qui vixit anno 1256. neque creationi Innocentij Quinti, qui fuit annò 1276. aliquis Cardinalis istorum titulorum interfuit, neque in viuis agebat. De Raynerio de Castro Veteri, quem ille vocat de Vrbe veteri, certum est non fuisse Cardinalem, neq; obijsse anno 1217. vt statim dicemus. vnde puto, hunc autorem multa diuinando scripsisse, & suo illo Calendario Rhenano multipliciter abusum fuisse.

VI. PRæter Cardinales fuerunt etiam multi ex canonicis regularibus, & præsertim congregationis Lateranensis, S. R. Ecclesiæ Bibliothecarij, & Cancellarii, seu Vicecancellarij. Ex Bibliothecarijs fuerunt, referente Onuphrio lib. 3. de Ecclesia Lateranensi cap. 15. vbi illorum integrum Catalogum collegit,

Sanctus Prosper Aquitanus Episcopus Regiensis, Rhetor, & Poëta celebris sub Leone Primo anno Dom. 450. ex Marcellino in Chronico.

Fridericus Lotharingus Ducis Lotharingiæ filius, & Archidiaconus Leodiensis, creatus anno 1051. sub Leone Nono, & Victore Secundo; qui fuit Stephanus X.

Domnus Gerardus de Caccianemicis sub Innocentio II. & Cœlestino II. qui postea fuit Lucius II.

Porrò ex Cancellariis, & Vicecancellariis S. R. Ecclesiæ fuerunt in primis ijdem Prosper Aquitanus, & D. Fridericus Lotharingus.

Tertius Dominus Aymericus Burgundus, Diaconus Cardinalis S. R. Ecclesiæ s. Mariæ Nouæ, sub Calisto II. Honorio II. & Innocentio II. ab anno 1123. vsque ad annum 1141.

Quartus D. Boso Anglicus Scriptor Apostolicus pro Cancellario anno 1153.

Quintus D. Rolandus Paparo, siue Bendinellus Senensis sub Eugenio Tertio, Anastasio Quarto, & Adriano Quarto (hic fuit Alexander Tertius) ab anno 1153. vsque ad annum 1159.

Sextus Dominus Moyses canonicus Regularis Lateranensis, & S. R. Ecclesiæ Subdiaconus, qui quòd Cardinalis non esset, non Cancellarius, vt Cardinales consueuerant, se appellare voluit, sed Cancellarii vicem agens dictus est, cum nihilominus Cancellarii munere fungeretur, prouentusque, & Regalia omnia Cancellariis dari solita à Pontificibus, haberet. fuit hic primus, qui post longa tempora cum non esset Cardinalis, Cancellarij Sanctæ Romanæ Ecclesiæ functus est munere: antea enim non nisi Cardinalibus officium illud demandari solitum erat. hinc Vicecancellaris origo emanauit. vixit sub Gregorio Octauo, & Clemente Tertio ab anno 1186. vsque ad annum 1194.

Septimus D. Raynerius de Castro Veteri, oppido diœcesis Tudertinæ, quod nunc est dirutum, ea canonicus regularis, & Prior sancti Frigdiani Lucę sub Honorio III. hic primus, teste Onuphrio, pro Cancellarii vicem agente commodiore vocabulo vsus est nomine Vicecancellarii. Tenuit officium quatuor annis, anno verò 1220. Patriarcha Antiochenus fuit consecratus, quo anno quoddam altarę in Ecclesia s. Frigdiani consecrauit, ex illius Ecclesiæ tabulis.

Octauus D. Papinianus Taurinensis, ex canonico regulari s. Andreæ Vercellarum Episcopus Parmẽsis, Vicecancellarius creatus à Bonifacio VIII. sub eodem Bonifacio, & Benedicto XII. & Clemente V. Onuphrius in lib. de Romanis Pontificibus.

Caput quinquagesimumquartũ.

De Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis ex Monasterijs Congregationis Lateranensis acceptis.

QVoniam laboriosa nimis foret Prouincia, singulorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum ex ordine canonicorum regularium professorum integrum Catalogum describere, illos solummodo recẽdos sumemus, quos ex nostrę Lateranensis congregationis collegiis acceptos, authenticis documentis probari potest, de quibus in progressu istius tertii libri mentio peculiaris est habita, inter quos sequentes meritò censeri possunt, videlicet. I.

Sanctus Aldobrandus ex canonico monasterii Portuensis, primùm Ariminensis Ecclesiæ Præpositus, postea Forosemproniensis Episcopus, circa annum Domini 1119. creatus. ex Hieronymo Rubeo in Historia Rauennat.

D. Albertus ex canonico s. Crucis Mortariensis, primùm Episcopus Vercellensis, deinde Patriarcha Ierosolimitanus. ex Onuphrio in Chronico sub anno 1204. & ex Chronico monasterii Mortariensis.

Dom. Airaldus, patria Nouariensis, ex Præposito

Mor-

Mortariensi Ianuensis Archiepiscopus, ab Vrbano Secundo anno 1099. creatus, cuius sub illo anno meminit Augustinus Iustinianus in Historia Ianuēsi. vide lib. 2. cap. 46.

D. Albericus ex Priore s. Ioann. in monte Regiensis Episc. in Flaminia, creatus anno 1163. vide hoc 3. lib. cap. 14.

D. Augustinus de Strozzis Florentinus, ex canonico Abbatiæ Fesulanæ Hipponensis Episc. post reformationem Frigdionariam: ex monumentis dictæ familiæ.

D. Alphonsus Herrera Hispanus, ex Canonico s. Petri ad Aram Episcopus Ariani. Obijt ante paucos annos: sepultus in Ecclesia B. Mariæ Pedis cryptæ.

D. Alexander Turrianus, ex canonico sancti Benedicti Cremæ, Theologiæ professor, Episcopus Scythiæ, ac Hierapetræ in Creta, à Clemente Octauo creatus. obijt anno præterito 1622. Veronæ.

D. Archangelus de Rubeis, ex canonico sancti Petri de Pado Cremonæ, & Abbate sancti Iuliani, Episcopus Carinulæ à Paulo Quinto renunciatus. obijt in sua Ecclesia ante duos circiter annos.

D. Bernardus ex Præposito Mortariensi, cui scribit Paschalis Secundus anno 1115. Episcopus Papiensis. vide lib. 2. cap. 46.

D. Blasius de Nouellis Ferrariensis, ex Priore sancti Iacobi Cellæ Volanæ, pœnitentiarius Ecclesiæ Lateranensis, postea Episcopus Adriæ ab Eugenio Quarto creatus. obijt sanctissimè in monasterio nostro sancti Lazari propè Ferrariam, deinde ad ædem sancti Ioannis Baptistæ translatus.

D. Camillus Becius Casalensis, ex Abbate Generali nostræ congr. cui sex annis dignissimè præfuit, Episcopus Aquen. à Clemente Octauo creatus. obijt ante tres annos in sua Ecclesia sanctissimè.

D. Celsus Mancinius, ex canonico Portuensi, vir doctissimus, Episcopus Alexani à Clemente Octauo creatus. obijt apud suam Ecclesiam anno 1619.

D. Daniel de Arluninis, ex canonico s. Lazari apud Ferrariam Borsi Ferrariensium Ducis Orator, postea Episcopus Forolimensis. vide hoc lib. cap. 17.

D. Desiderius de Lilijs Ferrariensis, ex canonico dicti monasterij Episcopus in Campania. vide ibidem.

S. Emirtius, ex canonico Basilicæ Lateranensis Episcopus Aurelianensis, de quo dictum est supra cap. 50.

D. Florianus Nanius de Castro Casij, ex canonico s. Ioannis in monte Bononiæ, Theologoq; versatissimo, Episcopus Scalæ in Regno Neapolis, & Bononiensis Ecclesiæ Suffraganeus. obijt Bononiæ anno 1599.

D. Franciscus Maria de Abiatis Mediolanensis, ex Abbate s. Mariæ de Casoreto Episcopus Bobiensis. adhuc viuit.

D. Gualterus, ex canonico regulari Rauennatensium Archiepiscopus, canonici ordinis, & præsertim monasteriorum Portuensis apud Rauennam, & sanctæ Mariæ de Rheno apud Bononiam insignis benefactor, qui Rauennaten. Ecclesiam S. R. Ecclesiæ recōciliauit, & multa pro Sede Apost. præclarè gessit, de quo multa Hieron. de Rubeis in Historia Rauennat. & Sigonius de Regno Italiæ laudabiliter scribunt.

D. Gulielmus, ex canonico s. Petri in cœlo aureo Papiæ Burdegalensium Achiepiscopus. Ioann. Philippus Nouariensis in Chronicis libro tertio, cap. 29.

D. Gerardus, ex canonico s. Ioan. in monte creatus Episcopus Bononiensis anno 1145. ex Sigonio de Episcopis Bononiensibus.

D. Gerardus Gisla, siue de Gisellis, ex canonico sancti Ioannis in monte Episcopus Bononiensis anno 1188. Sigonius de Episcopis Bononiensibus.

D. Gabriel Flamma Venetus, prædicatorum sui temporis præcipuus, ex canonico, & Abbate sanctæ Mariæ Charitatis Episcopus Clodiensis. obijt anno 1587.

D. Hieronymus, ex Priore s. Frigdiani Lucensis Episcopus Aretinus creatus ab Innocentio II. de quo dictum est supra cap. 39.

D. Henricus Consolimeus Brixiensis, ex canonico s. Victoris apud Bononiam Episc. Bononiensis creatus anno 1213. Sigonius.

D. Hieronymus Vida Cremonensis, ex canonico primùm congregationis s. Marci, postea Lateranensi, & Priore s. Syluestri Montis Compatrum Episc. Albensis à Leone X. creatus. ex Sixto Senensi in Bibliotheca, & scripturis illius monasterij.

D. Hieronymus Righettus Venetus, ex canonico s. Mariæ Charitatis Episc. Caprulensis creatus à Sixto V.

D. Ioannes, ex canonico sancti Ioannis in monte Episcopus Bononiensis creatus anno 1161. Sigonius.

D. Iacobus, ex canonico Mortariensi Archiepiscopus Ianuensis creatus anno 1341. cuius meminit Augustinus Iustinianus in Historia sub anno 1343. vocans illum Iacobum de s. Victoria congregationis Mortariensis.

D. Iacobus de Vngarellis, ex canonico sancti Ioannis in monte Milepotomensis Episcopus in Creta anno 1397. ex Chronica dicti monasterij.

D. Inicus de Aualos Neapolitanus, ex canonico s. Petri ad Aram Episcopus Ischiæ. nunc etiam viuit.

DOmnus Ludouicus Maioranus à Grauina, ex canonico s. Petri ad Aram Episcopus Castelli maris. obijt circa annum 1590. II.

D. Lamphrancus, ex canonico sancti Petri in cœlo aureo Papiæ Episcopus, ex Chronica Ioannis Philippi Nouariensis.

D. Landulphus, ex canonico eiusdem monasterij Episcopus Astensis. ex eodem Ioanne Philippo.

D. Matthæus Brumanus, ex canonico sancti Petri de Pado Cremonæ serenissimi Ducis Mantuæ apud Pontificem orator, primùm Episcopus Nicomediæ, postea Melphitanus. obijt anno 1596.

D. Nicolaus Bononiensis, ex canonico s. Victoris, & Priore monasterij Lateranensis electus Episcopus Bononiensis. obijt anno 1444. non 1443. vt Sigonius scribit.

D. Obertus, ex Præposito Mortariensi Episcopus Dertonensis, ad quem sunt literæ Lucij Secundi, datæ anno 1144. ex Chronico Mortariensi.

D. Obertus alter dicti monasterij canonicus, postea Episcopus Bobiensis. ex eodem Chronico.

D. Obertus, ex canonico s. Petri in coelo aureo Episcopus Papiensis. ex Ioanne Philippo in Chronico lib. 3. cap. 29.

D. Octauianus, ex canonico dicti monasterij Episcopus Sauonensis. idem Ioannes Philippus ibidem.

S. Patritius, ex canonico Ecclesiæ Lateranensis Hybernensium Archiepiscopus. Vide supra cap. 50.

S. Prosper Aquitanus, ex canonico Lateranensi Episcopus in Flaminia creatus à Leone I. de quo vide cap. 50. supra hoc libro.

D. Papinianus Turonensis, ex canonico s. Andreæ Vercellarum Episcopus Parmensis, & S.R.E. Vicecancellarius, de quo dictum fuit capite præcedenti.

D. Paulus de Grassis Bononiensis, ex canonico s. Ioannis in monte Zacynti Episcopus à Sixto V. creatus anno 1589.

D. Petrus Franciscus Malettus Vercellensis, ex canonico sancti Andreæ Vercellarum, & Abbate Generali congregationis Episcopus Niciæ in Prouincia creatus à Gregorio XV. nunc quoque viuit.

D. Raynerius de Castro veteri Prior sancti Frigdiani Lucensis, Sanct. Rom. Eccl. Vicecancellarius, & Patriarcha Antiochenus ab Honorio Tertio creatus anno 1220. de quo dictum est capite præcedenti.

D. Radolus, ex canonico, & Priore monasterij Mortariensis Episcopus Placentinus. ex Chronico Mortariensi.

D. Serenus Pataninus, ex canonico s. Ioannis in Viridario, Procuratoreq; Generali Romano Episc. Reuelli à Leone X. creatus. ex scripturis in Archiuo Pacis repertis.

D. Sixtus de Rhenis Cremonensis, ex canonico sancti Petri, Theologoq; Sacri Concilij Tridentini Episcopus Carinulæ. obijt circa annum 1570.

D. Sigismundus de Gambecurtis Neapolitanus, ex canonico sancti Petri ad Aram, Abbateq; s. Modesti de Beneuento Episcopus Thelesinus, viuit.

D. Timotheus Veronensis, vir eximiæ probitatis, & doctrinæ, suorum temporum declamator celebris, qui cum dignitates à Nicolao Quinto, & Pio Secundo sæpius oblatas respuisset, tandem à Paulo II. Romam accersitus, præter opinionem, Archiepisc. Ragusinus est renunciatus, ex quo die nunquam amplius lætum visum fuisse testatur Matthæus Bossus in epist. 31. ad eundem Timotheum Veronensem.

D. Thadæus Venetus, ex canonico s. Mariæ Charitatis Episc. Scodræ, aliàs Scutari in Albania, ex monomentis dicti monasterij.

D. Titus de Nouellis Ferrariensis, ex canonico ss. Iacobi, & Lazari Episcopus Adriæ à Paulo Secundo creatus. Obijt Ferrariæ in eodem monasterio anno 1471.

D. Thomas de Piolatis à Liburno, ex canonico, & Abbate s. Andreæ Vercellarum Episcopus Fossani renunciatus à Paulo Quinto. obijt ante tres annos.

S. Vbaldus Eugubinus, ex canonico s. Mariæ in Portu Episcop. Eugubinus ordinatus ab Honorio II.

D. Victor Bononiensis, ex canonico s. Ioannis in monte Bononiensis Episcopus anno 1104. sub Paschali II. ordinatus. Sigonius.

D. Zacharias Dilius Vicentinus, ex canonico s. Bartholomæi Vicentiæ Leoni X. familiaris, & ab eodem Sebastensis Episcopus designatus, cuius occasione Constitutio de habitu à canonicis regularibus, qui assumuntur in Episcopus, ferendo manauit; quæ habetur inter constitutiones dicti Pontificis num. 34. in ordine.

Caput quinquagesimumquintũ.

De Scriptoribus Ecclesiasticis eiusdem Lateranensis Congregationis, & libris, quos in lucem ediderunt.

CLaruerunt tandem in collegijs eiusdem Lateranensis congregationis omnibus ferè seculis viri docti nõ pauci, qui non solùm verbo, sed etiam libris in lucem editis sua tempora clariora reddiderunt, ex quibus nonnullos hic referam, quorum libri ad meam notitiam venerunt, hi fuerunt. 1.

Abbas Vercellensis, nomine Thomas, cuius tamen nomen queritur Sixtus Senensis in sua Bibliotheca, se adhuc minimè inuenire potuisse, vir summæ religionis, & eruditionis, prout illius Paraphrasis in Dionysium Areopagitam indicat. de quo in Chronicis Seraphici ordinis B. Francisci Assisij lib. 5. c. 5. vbi sermo est de B. Antonio de Padua nũcupato, qui priùs fuerat canonicus regularis, ita scriptum inuenitur: *Hic Beatus sanctus primus diuersi fuit, qui studijs literarũ operã dedit, & Theologiam*

git legit in ordine fratrum Minorũ, de licentia S. Patris Francisci. qui illum Vercellas ad studia cum socio, nomine fratre Adamo de Marisca Anglo, misit ad Abbatem sancti Andreæ, clarissimum illorum temporum Theologum, qui nuper Diuum Dionysium Areopagitam ex Græco in Latinum à se redditum Commentis illustrauerat. Cuius tempore studium Papiæ, & Mediolano translatum fuerat Vercellas. Qui Abbas humaniter illos excepit &c. Eiusdem quoque meminit dicto lib. 5. cap. 28. vbi miraculum in illius persona per Beatum Antonium patratum narratur. Scripsit Commentarium in librum Dionysij Areopagitæ de Cœlesti Hierarchia, prius à se latinitate donatum, librum vnum. Cuius autographum illius manu exaratum in Bibliotheca Serenissimi Ducis Sabaudiæ Caroli Emanuēlis, ex dono Domini Theodosij Badinij de Gatinaria, tunc s. Andreæ Vercellarum Abbatis, adseruatur. Item in Cantica Canticorum Salomonis expositiones stili non contemnendi, quarum meminit idem Sixtus Senensis in Bibliotheca, in verbo Abbas Vercellensis, librum vnum. Eiusdem meminit Ioannes Gerson in præfatione suorum Commentar. in Cantica. Obijt anno 1146. ex epitaphio illius sepulchro imposito, non anno 1400. vt Sixtus Senensis scribit.

Augustinus Ticinensis, Theologus eruditissimus Doctor vtriusque iuris clarissimus, & verbi Dei prædicator facundus, & celebris Lateranensis familiæ splendor, multa ingenij sui monumenta, partim typis edita, partim manuscripta posteris reliquit, quæ typis edita fuerunt, hæc sunt.

Commentarium, siue Expositio in regulam Beati Augustini, quæ dicitur Speculum Clericorum. lib. 1.

Dilucidarium Christianatum Religionum in quatuor partes diuisum. lib. 1

Compendium Speculi Crucis. lib. 1

Dialogus de Altitudine consilii diuini super salutem generis humani. lib. 1

Propugnaculum canonici ordinis in quinque partes diuisum. lib. 1

Scrutinium tripartitum in quatri consultum consilium. lib. 1

De Origine, & Procursu Christianarum Religionum. lib. 1

Collationum. lib. 1

Rerum gestarum ab origine mundi historia quadripartita, & sex tomis comprehensa. Prima pars continet libros 10. Secunda lib. 15. Tertia libros 15. Quarta libros 16. Omnes lib. 56. seruatur in Bibliotheca sancti Petri in cœlo aureo Papiæ manuscripta. Floruit circa annum 1500.

Ambrosius, vel Theseus Ambrosius, ex Comitibus Albonesii, iuris vtriusque Doctor, Theologus, & omnium linguarum notitia peritissimus, cuius similes paucos Orbis vidit. qui iussu Leonis Decimi in Bononiensi Gymnasio linguarum Syriacæ, & Chaldaicæ scholam primus aperuit, cuius meminit Genebrardus in Chronologia sub anno 1515.

Edidit Introductionem in linguas Chaldaicam, Syriacam, & Armenicam, ac decem alias linguas, & characterum differentium Alphabeta circiter quadraginta. lib. 1

Alia complura opera, statim edenda in promptu habebat, quæ in immani clade Papiæ sub Francisco Rege Gallorum perierunt. Obijt circa annum 1540. nam liber illo viuente fuit editus Papiæ anno 1539.

Alexander Turrianus patria Cremensis, & Scytiæ in Creta Episcopus, Theologus non ignarus, edidit de Fulgenti Radio Hierarchiæ Ecclesiasticæ. lib. 1

Ascanius Martinengus Brixiensis, ex Comitibus de.... Abbas, seu Rector Generalis congregationis Lateranensis, vir multæ lectionis, & in diuinis scripturis apprimè versatus, magno labore compilauit Glossam magnam in diuinam Scripturam, cuius duo primi tomi primum caput libri Genesis explicantes, typis sunt editi Patauij anno 1596. reliqui, quos absoluit, manuscripti, in monasterio sancti Saluatoris Brixiæ seruantur.

Archangelus de Rubeis Cremonensis, liberalium artium, sacræq; Theologiæ multis annis professor, Theologus singulariter doctus, Poëticæ quoque artis non ignarus, edidit commentarios in quatuor libros sententiarum valde vtiles, ijs præsertim, qui nimio labori in Theologica facultate discenda parcere voluerint: quandoquidem in dictis commentarijs flores resolutionum, & distinctionum Theologicarum ex alijs autoribus decerptos in vnum collegit. Obijt Catinulæ Episcopus paucis abhinc annis.

Baptista sanctæ Mariæ Gratiarum Ianuæ sanctimonialis Canonissa, fœmina suorum temporũ, sanctitate, eruditioneq; clarissima, supra conditionem proprii sexus, proximi seculi miraculum, scripsit ante paucos annos tria spiritualium operum volumina sermone Italico exarata, quibus manifestè indicauit, mysteria diuinæ Theologiæ; quod & sanctus Thomas Aquinas dicere solebat, non tam labore, ac studio, quàm meditatione, & oratione disci. Primus tomus quatuor continet tractatus. Primus est de Vnione animæ cum Deo. Secundus de Cognitione Dei. Tertius de Gaudiis cœlestibus. Quartus Appendix, de modo ipsa Gaudia assequendi. II.

Secundus tomus sex continet tractatus. Primus est de Oratione. Secundus de Canticis spiritualibus. Tertius de Gaudio, & planctu spirituali. Quartus de Osculo diuino. Quintus de Mirabili vita eorum, qui mundo mortui sunt. Sextus de perpetua vnione cum Deo.

Tertius tomus continet tractatus quatuor. Primus est Variarum contemplationum pars prima. Secundus Variarum contemplationum pars secunda. Tertius de Vita spirituali. Quartus est quadraginta sex Dubiorum cum illorum solutionibus. Hi tres tomi editi sunt Venetiis curante R. P. D. Gaspare Placentino ann. 1588. Postea editus est quartus tomus Veronæ post obitum prædictæ Domnæ

Baptistæ

Baptistæ anno 1605. curante R.P.D. Dionysio Placentino Fesulano Abbate, in quo alia varia eiusdem opuscula spiritualia, cum illius vita per dictum Dominum Dionysium scripta continentur. Obiit anno 1587. Sabbato post dominicam Ascensionem nonagenaria.

Bartholomæus Pasolinus sancti Ioannis in monte Prior, sub quo facta fuit vnio dicti monasterii cũ nostra congregatione, vir doctus, & pius, in omnibus scientiis optimè eruditus, scripsit Chronicam mutationum status suæ ciuitatis, cuius tacito nomine meminit Sigonius de Episcopis Bononiensibus sub anno 1410. de quo dictum est supra cap. 14. Obiit anno 1453. Bononiæ.

Basilius Zancus Bergomensis, Theologus, & cultioris linguæ latinæ studiosissimus, cui bonarum literarum studiosi multum debent, multa versibus, & soluta oratione scripsit, sed quæ ad manus meas venerunt, hæc sunt.

Annotationes in diuinos libros. lib. 1

Quæstiones in libros Regum, & Paralipomenon. lib. 1

Poëmatum libros 7. quorum duo priores sunt de Horto Sophiæ ad Petrum Bembum Cardinalẽ. lib. 7

Verborum latinorum ex variis autoribus librum vnum, ex quo Marii Nizolii Dictionarium fuit locupletatum. lib. 1

Hunc veluti præclarissimum, & doctissimum virum Paulus Iouius recenset, cuius effigiem tanquã insigne illius ingenii monumentum transmittendã optabat. Obiit Romæ custos Bibliothecæ Vaticanæ circa annum 1560.

Basilius Sirenius Mediolanensis Theologus eruditus, & de tota congregatione Lateranensi optimè meritus, edidit compilationem priuilegiorum nostræ congregationis librum vnum. lib. 1

Genealogiam Illustrissimæ familiæ Borromæorum. lib. 1

Benedictus Chocorella Vercellensis Poëta disertus, & Historicus optimè doctus, scripsit accuratissimè totam Historiam Insulæ Diomedeæ, quam nunc Tremitanam vocant, eleganti, ac nitido sermone sex libris comprehensam. qui Mediolani sunt editi anno 1604. Obiit verò anno 1540.

& alia nonnulla scribit adhuc, monasterii Mortariensis Præpositus.

Calistus Placentinus, de quo Sixtus Senensis in Bibliotheca sic scribit. *Calistus Placentinus, canonicus regularis Lateranensis Diui Augustini homo doctus, & pius, & inter Italicos Concianatores, suo tempore præcipuus, Commentarios edidit in Aggæum Prophetam à se pro concione explicatum, item Commentarios in Ioannem, atque enarrationes in Euangelia Quadragesimalia; quibus adiecit volumen exiguum de locis Palestinæ, quos diuinæ literæ continent, addita Geographica tabella, quæ totius operis à se descripti picturam oculis repræsentet. Edidit quoque opus Chronicon super quatuor Euangelia, instar Ephemeridis, in quo diligentem supputationem temporum, ac dierum collegit, quibus Dominus Iesus peregrinatus est in mũdo, annotãs annos, & dies, in quibus acta sunt singula, quæ gessit, & locutus est Christus, & potissimum à baptismo vsq; ad Ascensionem. opus sic incipit. Cum Christianæ professioni.* Hæc Sixtus Senensis.

Præter hæc, quæ Sixtus refert, edidit aliud volumen Dialogorum centum de Verbo Increato, & Incarnato Italice scriptum. claruit circa ann. 1550.

Celsus de Maphæis Veronensis in Theologia, & Philosophia optimè doctus, & Verbi Dei præco magnificus, multis Summis Pontificibus charus, à quibus Episcopatus sæpè oblatos ex vera cordis humilitate recusauit. Edidit Dissuasoriam ad Principes, ne census Ecclesiasticos vsurpent. Item quæstionem, an aliqua Respublica possit conducere Iudæos ad fœnerandum sine peccato.

Item Apologiam pro canonicis regularibus contra librum Ambrosij Coriolani, quatuor S.R.Ecclesiæ Cardinalibus directam. claruit circa ann. 1500.

Celsus Macinus Rauennas Philosophus, & Theologus acutissimus, prout illius libri indicant, Episcopus Alostani propè Leucam.

Scripsit de Iuribus Principatuum. lib. 9

De cognitione hominis, quæ lumine naturali haberi potest. lib. 3

Claruit circa annum 1600.

Cæsar Calderarius Vicentinus, in diuinis literis optimè instructus, & concionator suorum temporum non ignobilis. Edidit Italico sermone pulchrã, & eruditam explanationem in psalmum quinquagesimum à se pro concione explicatum. lib. 1

Item explanationem in Canticum Beatæ Mariæ Virginis. lib. 1

claruit circa annum 1580.

Constantius Applanus Mediolanensis, congregationis Lateranensis Procurator Generalis in Romana Curia, primusq; monasterij Pacis Præpositus, ad quem sunt literæ Sixti Quarti. Dum esset Abbas sancti Petri Cremonæ scripsit opus egregium de Humani arbitrij libertate, & potestate, cui præfixus est titulus Soliloquia Abbatis. lib. 1

claruit circa annum 1590.

Constantius Rusconus Brixiensis, & vitæ probitate, & linguarum varietate conspicuus, multa scripsit, quæ manuscripta seruantur Brixiæ in Bibliotheca sancti Saluatoris, inter quæ Commentarios in librum Genesis in octo partes distinctos.

De fide & terminis humanæ libertatis. lib. 1

claruit circa annum 1550.

Cyprianus de Zambellis Veronensis edidit pulchram explanationem in Orationem Dominicam Italico idiomate.

Desiderius de Luscis, siue Luschis Vicentinus, Theologus eruditus, & Poëta celebris, de quo Matthæus Bossus epistola 55. ad eundem inquit, *Ad carmen potissimè natura te genuit, in eo quidem Poëmatum genere multum, & commoditatis, & facilitatis contulit tibi. quando te peperit mater, affuisse puerperio musas crediderim, labiaq; tersisse.* Scripsit librum de Vita, & moribus Beatæ Monicæ Sanctissimi III. L

Sanctissimi Patris nostri Augustini matris. vixit circa annum 1480.

Desiderius Papiensis sancti Petri in cœlo aureo canonicus, ante aliquot annos librum edidit, cui titulum Propugnaculi canonici ordinis præfixit, qui liber manuscriptus in Bibliotheca dicti monasterij seruatur.

Dominicus Taruisinus, Theologus, & declamator sui temporis egregius, eloquio comptus, & sermone potens, & moribus concionatore verè Christiano dignis exornatus, edidit opusculum sub hoc titulo: *Defensio canonicorum regularium contra Eremitas.* breue, sed neruosum, quod manuscriptũ in congregatione Lateranensi seruatur. huius viri laudabiliter meminit Iacobus Philippus Bergomensis in supplemento Chronicorum sub anno 1407. claruit circa annum 1470.

Eleuterius Vicentinus ex familia nobili de Leonicenis, vir sanctitate, scientia, & eloquentia fulgens, Poëtaq; disertus, & facundus scripsit versibus heroicis latinis.

Planctum B. Mariæ Virginis. lib. 1
In funere Domini nostri Iesu Christi. lib. 1
De Assumptione B. Mariæ Virginis. lib. 1
De Annunciatione eiusdem B. Mariæ Virginis. lib. 1
Et alia plura carmina impressa Venetijs per Georgium Rusconum anno 1516. vixit circa annum 1480.

Eusebius de Corradis Mediolanensis, ingenio acer, sermone potens, Theologus, & Iureconsultus insigniter doctus, pro defensione sui ordinis aduersus calumniatores propugnator indefessus, multa edidit, ex quibus, quæ ad manus meas venerunt, hæc sunt.

De ordine, ac dignitate canonicorũ regulariũ. lib. 1
Responsio pro venerabili, & erudito Dei prædicatore Domno Dominico canonico regulari, clara, atque verissima.
Breuis Annotatio in errores Pauli Bergomensis, & Coriolani ad Sixtum IV. & ad Cardinales sui temporis.

Esaias Patauinus, ex oppido Extensi, canonicus Augustinianus, referente Sixto Senensi in Bibliotheca Commentarios Italico sermone composuit in Cantica Canticorum Salomonis anno Dom. 1480. cuius etiam meminit Iacobus Philippus Bergomensis loco citato.

Flotianus Nanius de Castro Casij Diœcesis Bononiensis, Scalensis Episcopus, meusq; olim in Theologia colendæ memoriæ Magister, tanta ingenij promptitudine, memoriæq; tenacitate præstans, vt totam Summam D. Thomæ memoriter teneret, in diuinis etiam Scripturis, & doctrina Sanctorum Patrum optimè versatus, prout illius ingenij monimenta restantur, quæ posteris reliquit, edidit Commentarium in librum Genesis sub titulo Cathenæ Argenteæ. lib. 1

Item in libros Exodi, Leuitici, Numeri, & Deuteronomij Commentarios, qui tamen manuscripti seruantur.

Item Dilucidarium Theorematum Theologicorum ordine Alphabetico dispositum, sed nondum omni ex parte absolutum, & elucubratum, cuius ipse autographum habeo. Obiit anno 1599. vt dictum fuit.

III. Sanctus Gelasius Papa Primus huius nominis, qui B. Augustini regulam in Ecclesiam Lateranensem ex Africa primus aduectam introduxit, scripsit, testibus Anastasio, & Gennadio Massiliensi, contra Nestorium, & Eutychetem libros quinque, quos perijsse viri cumprimis docti, & inter illos Cardinales Baronius, & Bellarminus suspicantur.

Item contra Pelagianos. lib. 1
Item de vinculo anathematis. lib. 1
Item Epistolas ad diuersos, quæ habentur in secundo volumine Conciliorum. Claruit ab anno 440. vsque ad 496. quo Romanus Pontifex obijt. de quo videndi Cardinalis Baronius tomo sexto, sub anno 496. & Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis in Gelasio.

Guido Baisius Bononiensis cognomento Archidiaconus, ex canonico monasterij sancti Victoris Archidiaconus Bononiensis, Magister Ioannis Andreæ, scripsit Commentarium in Decretum Gratiani, quod Rosarium appellauit.

Item Lecturam in Epistolas Decretales, & in Sextum Decretalium. claruit anno millesimo ducentesimo octuagesimo.

Gabriel Flamma, quem concionantem omnis Italia admirata nunc etiam laudat, erat enim eloquio nitidus, & facundus, actione grauis, & potens, aspectu venustus, & amabilis. ex Abbate Generali suæ congregationis Episcopus Clodiensis à Gregorio Decimo tertio renunciatus, multa edidit, quibus ordinem canonicum non parum illustrauit, Italico idiomate, sed elegantissimo explicata inter quæ

Concionum diuersarum. lib. 1
Concionum in Euangelium Missus est Angelus. lib. 1
Carminum spiritualium cum Commentarijs. lib. 1
Discursus prædicabiles super Epistolas, & Euangelia. lib. 1
Vitas Sanctorum cum Annotationibus doctissimis. lib. 1
Reliqui duo libri posteriores post illius obitum sunt editi: nam autor morte immatura præuentus illos absoluere non potuit, sicut nec alios. nam libri taliter ab illo fuerãt dispositi, vt quilibet mensis suum librum haberet: verùm Parcæ nobis illum inuiderunt. obijt 1587.

Gabriel Inchinus Patria Vicentinus, Prædicator eruditus, scripsit de quatuor nouissimis. lib. 1
Item librum alium Concionum. lib. 1
claruit circa annum 1600.

Gabriel Pascolus Rauennas vitæ integritate, ac pietate conspicuus, egregium suæ in Deum pietatis, & deuotionis monumentum reliquit, videlicet librum, cui præmisit titulum Speculi Crucis. lib. 1

Hie-

Hieronymus Vida Cremonensis, ex canonico regulari primùm D.Marci, postea Lateranensis, Albæ Episcopus Poëta, teste Sixto Senensi, Virgiliani carminis incomparabilis imitator, primus ferè omnium Latinorum Poetarum vitam, mortem, resurrectionem, aliaq; Seruatoris nostri gesta ex quatuor Euangelijs collecta sublimitate carminis Virgilianæ maiestati proxima, sex libris Christiados adtitulatis fœliciſſimè cecinit. Item Ludum Latrunculorum, siue Scaccorum lib.1.
viuebat adhuc an. 1566. teste præfato Sixto Senē.

Hyppolitus Chizzola Brixiensis, secundum seculi dignitatem nobilis, sed religione, vitæ probitate, & doctrina longè nobilior, edidit responsionem ad Vergerium. lib. 1.
Discursus sacros. lib. 1.

Hyppolitus Caracciolus Neapolitanus, inter Prædicatores Italicos suorum temporum illustris, & celebris, multa scripsit, è quibus post illius obitum editum est volumen Variarum concionum, claruit anno 1580.

Honoratus de Robertis de Ciuitate Iuuenatij Apulus, vir multæ lectionis, & Philosophus non vulgaris eruditionis, scripsit perutiles Commentarios in Logicam Aristotelis, quos viuens edidit, & alios in Philosophiam Aristotelis, qui manuscripti seruantur.

IV. Iacobus de Beluisio Bononiensis canonicus, & Prior s.Ioannis in monte, cuius meminit Ioan. Andreæ in Proëmio Nouell. nominando celebriores Iuris canonici scriptores, Ioan. quoque Trithemius in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, vbi sic de illo scribit: *Iacobus de Beluisio vtriusque Iuris clarissimus Doctor, & cautus interpres, ingenio subtilis, eloquio Scholasticus, consilio, & scientia profundus, & secularis philosophiæ non ignarus, fertur in Iure quædam præclara scripsisse opuscula, quibus nomen suum ad memoriam posteritatis transmisit, è quibus nullum adbuc videre potui. Fertur autem eius in authenticis liber vnus, de vsu Feudorum, Additiones in Nouellis liber vnus, & disputationes variæ. Claruit sub Rodulpho Imperatore anno 1270.* Hæc Trithemius. Fuit magister eiusdem Ioannis Andreæ.

Iacobus Tribeschius Brixiensis quædam reliquit laborum suorum testimonia, partim typis edita, partim manuscripta, in Bibliotheca s. Saluatoris Brixiæ seruata, ex quibus sunt.

Colloquiorum Angelicorum in vniuersam scripturam typis editorum. lib. 1.

Colloquiorum in Epistolam Pauli ad Romanos manuscriptam. lib. 1.

Paraphrasis item in Epistolam ad Romanos lib. 1.

Innocentius III. ex canonico regulari Lateranensi summus Pontifex, vir multæ pietatis, & doctrinæ, nec minoris prudentiæ in Ecclesia regenda, multa fœliciſſimè scripsit, quæ nunc duobus tomis comprehensa, typis sunt edita, videlicet in primo tomo

Sermones de Tempore.

Item Sermones de Sanctis, tum proprii, tum communes.

Item de Consecratione Pontificis sermones quatuor.

De Eleemosyna. lib. 1.
De Laude charitatis. lib. 1.
De Contemptu mundi. lib. 3.
Precationes de passione Christi. lib. 3.
In septem psalmos pœnitentiales. lib. 1.
De Mysteriis Missæ. lib. 6.
Encomium in Christum, & eius Matrem
De Sanctorum Veneratione. lib. 3.
Hymnus in Christum, & eius Matrem.
Conciones Paræneticæ ad Concilium,
Acta & Decreta Concilij Lateranensis.
In 2. tomo Epistolarum. lib. 2.
Constitutionum Decretalium. lib. 5.

Ioānes Diaconus, & canonicus regularis Eccles. Lateranensis scripsit librum de dignitate eiusdem Basilicæ Lateranensis ad Alexandrum III. cuius sæpiùs meminit Onuphrius in libris de Ecclesia Lateranen. ex quo se multa accepisse confitetur, & etiam in lib. de septem Vrbis Ecclesiis in Lateranensi.

Ioannes Baptista de Manfredonia, in seculo vocatus Franciscus Capuanus, ex Patauini Gymnasij Philosopho vbi in magna scholasticorum frequentia Peripatheticam, Philosophiam, & Mathematicas, profitebatur, canonicus regularis Lateranensis inter alia sui præclari ingenij monumenta Commentarios doctiſſimos edidit in Theoricam planetarum. Obijt circa annum 1490. temporibus Ferdinandi Regis Aragonum.

Ioann. Philippus Nouatiensis dignitatis, & gloriæ canonici ordinis ardens æmulator, pro cuius monumentis è ruderibus vetustatis etuendis nulli parcens labori, non solùm plerasq; vrbes Italiæ, verùm etiam Galliarum peragrauit, quod ipsemet insinuat lib. 7. cap. 7. in principio, Chronicam canonici ordinis primus (quod videre hactenus potuerim) edidit, stilo quidem simplici, ac demisso, & in multis deficientem. Verùm cui non solùm indulgendum, sed pro labore, ac studio ab omnibus canonici ordinis professoribus gratiæ habendæ. Hæc Chronica libris septem continetur.
In quorum primo de canonici ordinis institutione differit.
In secundo de ipsius ordinis Martyribus.
In tertio de illius Reformationibus.
In quarto de Pastoribus, & Prælatis.
In quinto de Doctoribus.
In sexto de verbi Dei Prædicatoribus.
In septimo de quibusdam mirabilibus, quæ in ordine canonico acciderunt. Viuebat adhuc sub anno 1539. quo anno dictam Chronicam absoluit.

Ioannes Chrysostomus de Zanchis Bergomēsis, Basilij superiùs memorati tum carne, tum religione germanus, nec eruditione inferior, vir omnigena literatura instructus, sed linguarum varietate cum primis celebris, opus valde vtile molitus est, quod

quod partim publicis muneribus præfecturæ, etiam Generalis suæ congregationis præpeditus, partim morte præuentus absoluere non potuit, Dictionariū videlicet S. Scripturæ in quo triplici lingua Hebraica, Græca, Latinaq. sacræ Scripturæ dictiones, phrases, & vocabulorū vires explicātur. quod opus iuxta numerū literarū Hebraicarum in tomos duos sup. viginti fuerat distributū, ex quibus decē & octo, v3. vsque ad literā ע Tsade inclusiuè absoluti seruantur in Bibliotheca S. Spiritus Bergomi, quos ipse vidi. reliqui desiderantur. claruit circa an. 1560.

V. S. LEo Primus canonici ordinis in Lateranensi Ecclesia reformator, & eiusdem Ecclesiæ Sacerdos, & Archidiaconus, Pontifex vitæ sanctitate, sapientia, & Reipublicæ Christianæ regendę prouidentia termaximus, edidit Homilias eloquentissimas de præcipuis solemnitatibus Domini, & sanctorū. Item Epistolas ad diuersos de rebus grauissimis nonaginta octo, quæ epistolæ sunt in primo volumine Conciliorum. claruit anno 440.

Ludouicus à Grauina de Maiorinis, ex canonico regulari Later. Episc. Castelli maris, S. Theologiæ, & linguæ latinæ peritissimus, scripsit de vero Dei cultu sub titulo Clypei militantis Ecclesiæ. lib. 1.
De optimo Reipublicæ statu ad Patres S. Concilij Tridentini. obijt circa annum 1590.

Matthæus Bossus Veronensis, canonici ordinis sydus clarissimum, de quo supra cap. 11. nonnulla scripsimus, vir incomparabili ingenij fœlicitate præditus, omnibus diuinis, & humanis disciplinis excellens, sed vitę probitate, animiq. candore in primis clarus, ab ipsa natura ad exercendas eloquentiæ vires progenitus adeò, vt tum dicendi, tū scribendi lepore, suauitate, grauitateq. Hieronymiano Frontoni sit non immeritò comparandus, à summis Pontificibus, cunctisq. Italiæ Principibus in pretio habitus, cuius laudes celebrant Autor Supplementi Chronicorum, Antonius Posseuinus, Hieronymus Platus, Petrus Calcedonius, Syluester Maurolicus, & alij. scripsit
De tolerandis aduersis ad Ioannem Philippum fratrem, & concanonicum.
Dialogum in duas partes, siue libros diuisum.
De gerendo Magistratu, Iustitiaq. colenda.
Orationum variatum, quarum ea præcipua, quam habuit ad Reuer. D. Bessationem Cardinalem, Bononiæ Legatum, pro honesto cultu fœminarum Bononiensium seruando. lib. 1.
De instituendo sapientia animo. lib. 1.
De veris, & salutaribus animi gaudijs. lib. 1.
Epistolarum ad diuersos lacteo stylo, summaque pietate refertarum, in quibus Autoris religio, & pietas tanquam in imagine conspicitur. lib. 1.

Marcus Corrigiarius, cognomento Biantæus, sancti Petri in cœlo aureo Papiæ Præpositus, quem laudat Lucas Contilis in suo libro de Proprietatibus emblematum, siue impresiarum, vir in omni scientiarum, & linguarum genere versatissimus, Theologus acutissimus, Philosophus Platonici, Pythagoricią. dogmatis defensor acerrimus, historiæ antiquæ notitia conspicuus, cultiorisq. linguæ, tum Latinæ, tum Italicæ, ac in primis Poeticæ studiosus multa fertur scripsisse, quæ ad manus meas non deuenerunt, inter quæ recensentur Rerum Theologicarum volumina duo, alterum Gregorio XIII. alterum Sixto V. nuncupatum.
De Ecclesiastica Hierarchia lib. 12. versibus heroicis exarati.
De Ecclesia Pœnitentium. lib. 14.
Diuersorum carminum. lib. 1.
Dialogus de amicitia, sermones in epistolam Pauli ad Colossenses, & alia multa, quæ manuscripta in eodē D. Petri monasterio reperiūtur obijt an. 1592.

Nicolaus Maniacutius canonicus regularis Lateranensis Basilicę scripsit catalogum omnium Romanorum Pontificum ad Alexandrum III. versibus heroicis Leoninis, cuius ex Archiuis Basilicæ Lateranen. meminit Onuphrius in Additionibus ad Platinā in Alexādro III. vbi dictum catalogū inseruit.

Paulus Maphæus Veronensis secundum seculum clarus, sed religione, ac vitæ sanctitate longè clarior, verbi Dei præco maximus, religiosæ paupertatis, humilitatis, & castitatis amator ardentissimus, quem ferunt vsque ad mortem virginem mansisse, scripsit meditationum passionis Dom. Nostri Iesu Christi. lib. 1.
Item de colenda iustitia ad clarissimum virum Dominum Antonium Gradenicum Patritium Venetum. lib. 1.
Obijt anno 1440.

S. PRosper natione Aquitanus, canonicus Ecclesiæ Lateranen. sub Leone I. & illius in conscribēdis epistolis Notarius, Regij in Flaminia Episcopus ab eodem Leone ordinatus, cuius vitæ sanctitatem, & omnigenam eruditionem superfluum est laudare, cum clariora sole sint illius opera. VI.
Scripsit de prædictionibus. lib. 3.
De vocatione Gentium. lib. 1.
De gratia, & libero arbitrio ad Rufinum.
Responsiones ad Capitula Gallorum, Obiectiones Vincentianas, & Genuensium.
De gratia Dei contra Collatorem. lib. 1.
Sententiarum ex D. Augustino exceptarum. lib. 1.
De Prouidentia Dei. lib. 1.
Ad S. Augustinum de prædestinatione epistolam.
Commentaria in aliquot psalmos.
Epigrammatum. lib. 1.
Continuationem Chronici Eusebij, & D. Hieronymi. Claruit circa annum 1540.

Paulus Aemilius de Saracenis Vicentinus S. Bartholomæi Abbas scripsit vitam ven. viri D. Alberti de Altissimis dicti monasterij canonici cum odore sanctitatis paulò antea vita functi. lib. 2.
Obijt anno 1622.

Petrus Lucensis S. Frigdiani canonicus, vir planè sanctissimus, Theologus, & Philosophus insignis, vitæ Apostolicæ sedulus æmulator, & Prædicator per omnem Italiam magna in veneratione habitus, cui Cardinales, Episcopi, Principes, propter illius sanctitatem, omnes assurgebāt, spiritu quoque prophetiæ clarus, libellos quosdam spiritu Dei plenos edidit, qui quantum ille in Dei amore profecisset,

euidenter indicant, inter quos recensentur.

De arte rectè cogitandi, & meditandi D. N. Iesu Christi passionem. lib. 1.
De imitatione Christi tractatus.
De modo benè moriendi. lib. 1.
Documenta triginta vitæ spiritualis lib. 1.
De humilitate. lib. 1.
De munditia cordis. lib. 1.
& alia nonnulla. obijt Bononiæ anno 1522. monasterij Prior sanctissimè.

Petrus Franciscus Malettus Vercellensis ex Abbate Generali suæ congregationis Episcopus Niciensis vir multæ eruditionis, scripsit vitam Beati Amadei Sabaudiæ Ducis.

Raphaël Nouocomensis Theologię professor, qui pluribus annis sacram Theologiam in collegio sancti Ioan. Viridariani Patauino maximo cum emolumento scholasticorum, & totius congregationis legit, apud Principes in pretio habitus, Hæreticorum acerrimus insectator, scripsit iubente Carolo V. de Diuortio Henrici VIII. Regis Anglorum, & Catharinæ illius legitimæ coniugis. lib. 1.
De Prædestinatione, & libero arbitrio. lib. 4.
Malleum Hæreticorum. lib. 1.
& alia quædam. Claruit circa annum. 1530.

Seraphinus Firmanus, Declamator sermone quidem simplex, sed sensu acer, & actione vehemens, cuius verba diuini amoris igne succensa, tanquam carbones, & scintillæ ignis ardentis audientium animos inflammabant, sanctitatis autem opinione omnibus admirandus, cuius potissimùm consilio, & suasione duæ congregationes regularium clericorum in Italia fuerunt institutæ, vt supra cap. 29. notauimus. Edidit opuscula quædam spiritualia sermone Italico, quæ postea D. Gaspar Placentinus Latina reddidit, videlicet.

De interna oratione. lib. 1.
Problematum centum. lib. 1.
De Conuersione ad mulieres de Pœnitentia, Conuersitas nuncupatas. lib. 1.
De Discretione ad Illustriss. Ioannam Marchionissam Vrsinam. lib. 1.
De Cognitione, & victoria sui ipsius. lib. 1.
Speculum internum. lib. 1.
Modus confitendi. lib. 1.
In Apocalypsim s. Ioannis Apostoli. lib. 1.
Obijt Bononiæ circa annum 1540.

Seraphinus Bononiensis, optimæ vitæ sacerdos, & erga sacratissimam Virginem Deiparam peculiariter deuotus, scripsit illius vitam ex sacris Euangelijs, & alijs probatis autoribus, cui præmisit titulum: Paradisus Delitiarum spiritualium, multis documentis spiritualibus exornatam. Editus est liber Bononiæ anno 1562.

Timotheus Veronensis ex canonico regulari Lateranẽsi Archiepiscopus Ragusinus, de quo dictum est supra, scripsit librum ad Alphonsum Regem Neapolis, cuius meminit Matthæus Bossus epistola 5. ad eundem P. Timotheum.

Timotheus alter Veronensis, quem Philosophũ acutissimum, & Theologum eruditissimum suo tempore Patauij in pretio habitum, scribit autor supplementi Chronic. lib. 14. sub anno 1407. edidit in Summam D. Thomæ volumen magnum teste Ioan. Philippo lib. 6. c. 17. quod ego non vidi.

Thomas Garzonius à Bagnacaballo, cuius ingenium acutum, & ad omnia promptum nunquam satis admirari potui, multa edidit, quibus se in cunctis non solùm scientijs specularius, verùm etiam artibus liberalibus, & mechanicis adeò versatum exhibet, vt dixeris, illum annis multis artes illas exercuisse, ex his, quæ typis sunt edita, hæc habẽtur
Vitæ illust. fœminarum vtriusq; testamenti. lib. 1.
Cœnaculum desiderabile in Canticum Canticorum. lib. 1.
Platea vniuersalis. & alia quædam. obijt circa annum 1590.

Zacharias Lilius Vicentinus ex canonico regulari Lateranensi Episcopus Sebastensis à Leone X. renunciatus, scripsit Dictionarium Geographum, & Cosmographum, quod laudatur à Petro Calcedonio in quadam epistola ad Marcum Antonium Sabellicum. floruit circa annum 1520.

Caput quinquagesimũsextum.

De Priuilegijs per summos Pontifices Canonicis Regularibus Congregationis Lateranensis concessis.

I. Circa priuilegia, & indulta per summos Pontifices concessa nostræ congregationi multa forent scribenda, quæ si cuncta nunc perstringere mẽs esset, integrum volumen exscribere oporteret. Verùm quòd illa vel omnia, vel saltem præcipua Basilius Sirenius proprio volumine perstrinxerit, & paucis abhinc annis ediderit, & quæ in ipso volumine desiderari videbantur, nos in hoc libro suis quæque locis disposita restituimus nunc quod præsentis loci, ac instituti ratio postulare videtur, circa prædicta priuilegia quatuor legentes animaduertere monemus.

Primum est, omnia, & singula priuilegia, indulta, gratias, immunitates, & exemptiones non solùm per Romanos Pontifices, verùm etiam Imperatores, Reges, Duces, Barones, & Principes, Dominia, & communitates singulis monasterijs, & locis nostræ Congregationis, seu Religionis concessa, & concessas, & etiam in posterum concedenda, & concedendas, in omnibus, & per omnia ad vniuersa, & singula loca, & monasteria, Prioratus, & Præposituras, & domos, eorumq; personas, quæ nunc, & præcedenti tempore ad huiusmodi religionem, & congregationem ipsius, & ad eiusdem fratres, & canonicos reducta, vel vnita sunt, seu reduci, & vniri contigerit, cum illorum suppositis, vel vnitis, vel in posterum iusto titulo acquirendis, pariformiter, & vniformiter extendi. patet per priuilegium Martini V. datum Tibure pridie Kalend. Iulij Pontificatus illius anno 4. videlicet anno 1421. quod incipit: *Solicitudi-*

tudinis Pastoralis in illis verbis *statuentes insuper eadem autoritate pariter, & ordinantes, vt tam huiusmodi statuta, ordinationes, & voluntates, nostraque cætera priuilegia, concessiones, immunitates, & gratiæ singulis antedictis monasterijs, ac locis ipsius Religionis, ac congregationis prædictæ per Romanos Pontifices prædecessores nostros, seu pro Romanis Pontificibus se gerentes, Imperatores, Reges, Duces, Barones, & Prinsipes, Dominia, Cōmunitatesq; concessæ, et concessa, quæ omnia præsentibus haberi volumus pro expressis, & in posterum fauente Domino concedenda, in omnibus, & per omnia ad vniuersa, & singula loca, & monasteria, Prioratus, & Præposituras, & domos, eorumq; personas, quæ nunc, & procedente tempore ad huiusmodi religionem, & congregationem ipsius, & ad eiusdem fratres, & canonicos reducta, vel vnita sunt, seu reduci, vel vniri contigerit, cum illius, aut illorum suppositis, vel vnitis, aut per eosdem canonicè acquisitis, & iusto titulo acquirendis, vt præfertur, extendi debeant, cum omnibus dictæ cōgregationis, & religionis moribus, & modis. Consuetudinibus, & obseruantijs, ordinationibus, & priuilegijs, atque statutis, constitutionibus, atque reseruationibus Apostolicis, atque nostris generalibus, vel specialibus quorumcunque tenorum existant, alijsq; contrarijs non obstantibus quibuscunque. nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super premissis à quoque, quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo, &c.* Secundò patet per aliud priuilegium Martini V. datum Romæ apud sanctum Petrum anno 1450. Kalend. Ianuar. Pontificatus sui anno tertio, quod incipit: *Ex prouisione Sedis Apostolicæ*. per quod prædicta Martini Quinti concessio specialiter confirmatur. quod priuilegium habetur in Lib. Indultorum dictæ congregationis fol. 327. Tertiò, patet ex alio simili priuilegio per Iulium III. canonicis regularibus s. Saluatoris de Bononia concesso anno Dom. 1551. 10. Kalend. Nouemb. Pontif. illius anno 2. quod incipit: *Cum à nobis petitur, &c.* & habetur in eodem libro Indultorum Congregationis Lateranensis pag. 496. in quo notanda sunt ista verba: *Et deinde recolendæ memoriæ Iulius Papa II. similiter prædecessor noster, cuiusuis particularis monasterij, seu loci tam vniti, quàm vniendi, tam præsentis, quàm futuri dictæ congregationis priuilegia, concessiones, quocunque nomine nuncupatas, immunitates, & gratias tam per Romanos Pontifices, quàm alios quoscunque concessas, in omnibus, & per omnia ipsi toti congregationi, & alijs eius particularibus monasterijs esse cōmunia, & ad illa extendi: præfatamq; congregationem, ac omnes, & singulos illius canonicos gaudere omnibus, & singulis, &c.* quo priuilegio ipsi quoque canonici regulares congregationis Lateranensis pariformiter, & vniformiter gaudent, prout etiam omnibus, & singulis aliis priuilegiis dictæ congregationis sancti Saluatoris de Bononia nuncupatæ.

II. SEcundò aduertendum est, omnia, & singula priuilegia, indulta, concessiones, immunitatesq. per Romanos Pontifices, Imperatores, Reges, & Principes concessa Sacrosanctæ Lateranensi Basilicæ, aut illius locis, & membris subiectis, & canonicis, vel clericis, & personis eiusdem Lateranensis Basilicæ, pariter, & vniformiter esse concessa omnibus, & singulis canonicis regularibus, personis, monasteriis, & aliis locis dictæ congregationis Lateranensis: dictosque canonicos regulares Lateranēses vbilibet existētes dictæ Lateranensis Basilicę clericos, ministros, & religiosos, ac de ipsius Capituli gremio in omnibus iuribus, & priuilegiis cēseri. patet primò per priuilegium Eugenii Quarti datum Romæ anno Incarnationis Dominicæ 1446. 18. Kalend. Ianuarii, Pontificatus illius anno 16. quod incipit: *Cum ad Sacratissimam venerandam Basilicam &c.* in illis verbis: *Decernimus præterea, & statuimus, vt deinceps omnes dictæ congregationis conuentus, & loca ab huiusmodi sanctæ Basilica titulo, & totius congregationis capite nomen accipiant, &* SALVATORIS CONGREGATIO *appelletur, & singulos dictæ congregationis canonicos, vbicunque Domino seruientes, huius Basilicæ clericos, ministros, & religiosos, ac de ipsius Capituli gremio in omnibus iuribus, & priuilegijs censeri decernimus, ac ibidem summi Regis laudes, obseruationes, gratiarum actiones, & quotidianas preces, ac sacrificia pro populi Christiani, et Romanæ Ecclesiæ salute deuoto corde, et purissimis mentibus offerant, etc.* Secundò patet per priuilegium Nicolai V. proximè allegatum in illis verbis: *Nos igitur, qui ad congregationem ipsam, illiusq; monasteria, Ecclesias, et loca, ac personas, propter earum laudabilem, ac religiosam vitam, et multiplices, et vberes fructus, quos in vinea Domini, Altissimo ministrantes, gratiam dictim afferunt, singulari deuotione afficimur, ipsos, et eorum monasteria, atque loca spiritualibus fauoribus, atque gratijs prosequi volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, autoritate Apostolica, et ex certa scientia, tenore præsentium tam Martini, quàm Eugenij literas prædictas, necnon omnia, et singula in eis contenta, ac quæcunq; inde secuta approbamus, ac pleno firmitatis robore subsistere, necnon perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari debere, decernimus, necnon concedimus, et indulgemus omnibus, et singulis congregationis canonicorum huiusmodi Ecclesijs, monasterijs, Prioratibus, locis, et personis præsentibus, et futuris, vbicunque consistentibus, et constituendis, quòd in prædicti Martini, et Eugenij prædecessorum contentis literis, ac omnibus, et singulis alijs exemptionibus, priuilegijs, immunitatibus, libertatibus, gratijs, et indultis, bonis, et iuribus spiritualibus, et temporalibus concessis, et concedendis, quibus dicta Ecclesia vestra, seu Basilica Saluatoris Lateranen. eiusq; supposita vtuntur, et gaudent, seu vti, et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, in omnibus, et per omnia pari modo, et absque vlla differentia in perpetuum, vti possunt pariter, et gaudere.* Tertiò patet ex alio priuilegio Sixti Quarti, dato apud Sanctum Petrum anno 1472. Calendis Maij, quod incipit: *Regimini Vniuersalis*. per quod motu proprio

omnia, & singula antedicta priuilegia canonicis regularibus Lateranensibus ab Ecclesia Lateranēsi exactis confirmat, in illis verbis: *Motu proprio, non ad ipsius congregationis Lateranensis, vel alicuius illius canonici, vel alterius pro illis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate omnes, & singulos, tam Eugenij quoad intitulationem congregationis, quàm omnium, & singulorum priuilegiorum, immunitatum in eis contentorum, ac aliorum prædecessorum literas approbantes, & confirmantes, ex certa scientia, autoritate Apostolica decernimus, & declaramus; tam per prædictas Calixti prædecessoris nostri, quàm nostras literas, & inde secuta quæcunque eidem congregationi Lateranensi quoad intitulationem, nec non immunitates, priuilegia, gratias, & indulta huiusmodi, tam per Eugenium, quàm per alios prædecessores nostros dictæ congregationi Lateranensi, eiusq; canonicis, & personis concessa in nullo præiudicatum, seu derogatum fuisse, aut esse quoquo modo: & pro potioris cautela suffragio literas Eugenij huiusmodi in pristinum, & eum statum, videlicet quoad intitulationem congregationis, necnon priuilegia, immunitates, gratias, & indulta illi concessa, in quo erant, antequam à Calixto prædecessore, & etiam à nobis literæ huiusmodi emanarent, quomodolibet existebant, autoritate, & scientia similibus reponimus, restituimus, & plenariè reintegramus. Statuentes denuo, & etiam ordinantes, quòd canonici prædicti perpetuis futuris temporibus, non Beatæ Mariæ de Frisonaria, sed Lateranenses vbique ab omnibus vocentur, intitulentur, & etiam nuncupentur. Calixti prædecessoris, atque nostris literis in suo pleno, & firmo robore permansuris.* Item ex alio priuilegio Sixti Quarti, quod supra cap. 31. reddidimus, & ex alijs confirmationibus Romanorum Pontificum sequentium.

III. TErtiò aduertendum, eosdem canonicos regulares congregationis Lateranensis, vti, & gaudere omnibus, & singulis priuilegijs, indultis, & immunitatibus concessis venerandæ congregationi monachorum Cassinensium ordinis sancti Benedicti. cui cum sint concessa omnia priuilegia monachorum aliarum congregationum, etiam canonici regulares Lateranenses dictis priuilegijs pariformiter vti possunt. Patet per priuilegium Sixti Quarti, datum Romæ apud s. Petrum anno 1477. 10. Kalend. Septembr. quod supra cap. 31. legi potest, in illis verbis: *Cumque acceperimus, & reipsa didicerimus, congregationem sanctæ Iustinæ de Padua ordinis sancti Benedicti, &c.* Videantur ibidem §. 32. Patet secundò per confirmationes sequentium Pontificum, & præsertim Gregorij XV. die 23. August. per quam non solùm priuilegia dictæ Ven. congregationi ante Sixtum Quartum concessa, & per eundem Sixtum Quartum ad ipsos canonicos regular. Lateranenses extensa confirmat, sed alia post Sixtum Quartum eisdē monachis concessa, & etiam in posterum concedenda, ad eandem congregationem Lateranensem extendit: quod priuilegium statim subijciemus.

Quartò cum à nonnullis in dubium reuocaretur, an canonici regulares Lateranenses gauderent omnibus, & singulis priuilegijs congregationis canonicorum regularium s. Saluatoris de Bononia, idem Gregorius XV. noua concessione omnia, & singula dictæ congregationis de Bononia nuncupatæ priuilegia ad ipsam congregationem Lateranensem pariformiter, & vniformiter extendit, prout subiectum illius Priuilegium monstrat sic.

Gregorius Papa XV. ad perpetuam rei memoriam. Iniuncti nobis Apostolici muneris ratio postulat, vt Sacrarum Religionum gratos Domino fructus assiduè præstantium paternam curam gerentes priuilegia, gratias, & indulta illis à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris concessa, quò validiùs perpetuò subsistant, Apostolicæ confirmationis robore libenter communiamus. Exponi siquidem Nobis nuper fecit dilectus filius Iacobus à Bononia, Procurator Generalis Canonicorum regularium congregationis Lateranen. ordinis S. Augustini, quòd nonnulla monachorum congregationis Cassinensis, ordinis D. Benedicti, & alia diuersa priuilegia, gratia, & indulta, à diuersis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, eidem Congregationi Lateranensi, tam per viam communicationis, & extensionis, quàm aliàs concessa fuerunt. Cum autem, sicut eadem expositio subiungebat Iacobus prædictus, plurimum cupiat priuilegia, gratias, & indulta huiusmodi pro eorum maiori validitate, & subsistentia, Apostolica nostræ confirmationis robore communiri, & alia priuilegia eidem Congregationi Cassinensi hucusque concessa, dictæ Congregationi Lateranensi concedi, Nobis propterea humiliter supplicari fecit, vt super præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur Iacobum prædictum specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, ipsumque, ac singulares dictæ congregationis personas à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq. Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutas forê censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati; Omnia, & singula priuilegia, gratias, & indulta prædicta per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros eidem congr. Lateranen. tam per viam cōmunicationis, et extēsionis, quàm aliàs, vt præfertur concessa, dummodo tamen sint in vsu, & non sint reuocata, neque sub aliquibus reuocationibus comprehensa, Sacrisq; Canonibus, & Concilij Tridentini decretis, & Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, ac nostris Constitutionibus non aduersentur, Apostolica autoritate tenore præsentium perpetuò approbamus, & confirmamus, illisq; inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adijcimus, et quatenus opus sit, dicta congregationi Lateranensi de nouo concedimus. Præterea eidem congregationi Lateran. illiusq. Abbatibus, Superioribus, Canonicis, alijsq; personis, quòd omnibus, & singulis alijs priuilegijs, gratijs, & in-

& indultis tam spiritualibus, quàm temporalibus, tam eidem cōgregationi Cassinensi in hunc vsque diem quàm congregationi canonicorum regularium sancti Saluatoris Bononiensis, illarumq; Abbatibus, Superioribus, & personis quibuscunque etiam, vt præfertur, aut aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam Nos concessis, ac quibus vtuntur, fruuntur, & gaudent, ac vti, frui, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, dūmodo similiter sint in vsu, & non sint reuocata, neq; sub aliquibus reuocationibus comprehensa, nec Sacris Canonibus, ac Concilij prædicti decretis, aut Constitutionibus Apostolicis repugnent, pari modo vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè valeant auctoritate, & tenore præsentis etiam concedimus, & indulgemus. Decernentes præsentes literas perpetuò validas, firmas, & efficaces existere, & fore, ac primò dictæ congregationi, alijsq; prædictis in omnibus, & per omnia plenissimè suffragari: sicq; per quoscunque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiā Causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstante Nostra de gratijs ad instar non concedendis, alijsq; Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit Ordinis, & Congregationis huiusmodi, etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis eorumque omnium tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisq; contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 23. Augusti 1622. Pontificatus Nostri Anno secundo.

S. Card. S. Susannæ.

Porrò autem ex hactenus tum in hoc tertio libro, tum in toto volumine fideliter, veraciterque deductis, laboriosum non esset, aliquorum scribentium notas in ipsam Lateranēsem familiam coniectas abstergere, illasque præsertim, quas recens autor Iosephus Mozzagrugnus in quodam suo volumine, cui titulum præmisit; *Narratio rerum gestarum Canonicorum Regularium*. Venetijs anno 1622. apud Alexandrum Polum typis edito, ex Apologijs, & libellis Pauli Bergomatis, Ambrosij Coriolani, & quorundam aliorum magno studio conquisitas, cum auctario multorum scommatum collegit; quod supra libro secundo cap. 51. spopōderam, & merito forsan præstandum mihi esset. nā vt sermone primo de Communi vita clericorum, B. Augustinus scribit: *Prouidemus bona, vt ait Apostolus, non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. propter nos conscientia nostra sufficit nobis, propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis. tenete quod dixi, atque distinguite: duæ res sunt conscientia, & fama. conscientia necessaria est tibi: fama proximo tuo. qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est:* & sermone secundo in principio: *Quia enim, vt ait Apostolus, spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus, qui nos amant, quærunt, quod laudent in nobis: qui autem nos oderunt, detrahunt nobis. Nos autem in vtroque medio constituti, adiuuante Domino Deo nostro, & vitam, & famam nostram sic custodire debemus, vt non erubescant de detractoribus laudatores.* Cæterùm quoniam Illustriss. DD. Cardinales sacræ Congr. Indicis Decreto nuper facto memoratum volumen dicti Iosephi Mozzagrugni prohibuerunt pro suscepta meæ congregationis inculpata, legitimaq; tutela, & pro conuenienti responso dictum eorundem Illustriss. DD. Cardinalium Decretum mihi satis esse iudicaui. Ad laudem Dei sanctissimæq; Dei Genitricis sanctæ spei matris, beatissimorum Apostolorum Canonici Ordinis Protoparentum, & Sanctiss. Patriarchæ nostri Augustini, & omnium Sanctorum. Amen.

Omnia verò tum in his tribus libris, tum in alijs omnibus scriptis, dictis, contenta, vel explicata, censuræ, correctioniq; Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ, corde sincero, & animo volenti libentissimus subijcio Ego D. Gabriel Pennottus Nouariensis Canonicus Regularis Congregationis Saluatoris Lateranensis. Romæ in Canonica nostra Sanctæ Mariæ Pacis.

Tenor quorundam Priuilegiorum Canonicorum Regularium, Sacræ Abbatiæ, & Ordinis S. Rufi Valentiæ, per Summos Pontifices concessorum. Et per Sanctiss. D.N.D. Innocentium Papam VIII. Necnon per Christianissimum Henricum IV. Franciæ, & Nauarræ Regem confirmatorum.

INnocentius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Benignitas Apostolicæ sedis consueta, ea, quæ per Romanos Pontifices pro religionis conseruatione, & augmento, ac personarum sub ipsius religionis suaui iugo Altissimo famulantium pace, & quiete prouidè facta fuisse comperit, libenter approbat, & innouat, eisq; Apostolici muniminis robur adijcit, de nouoq; concedit, & aliàs eorum statui prouidet, prout in Domino conspicit salubriter expedire. Sanè dudum fœlicis record. Vrbanus Papa II. prædecessor noster omnibus in monasterio, & ordine S. Rufi extra muros Valentiæ sub regula S. Augustini vitam canonicam secundùm statuta dicti Ordinis profitentibus benedictionem, ac peccatorum remissionem concessit, eorumq; statum immutari, & ne quis post professionem per eum inibi emissam ex claustro auderet sine Abbatis, totiusq; Congregationis permissione discedere, & discedentem suscipere interdixit.

Et deinde piæ memoriæ Adrianus Papa IV. etiam prædecessor noster Ecclesiam dicti monasterij sub beati Petri, & sua protectione suscipiens, statuit inter alia, quòd ordo Canonicus secundum beati Augustini regulam perpetuis inibi temporibus inuiolabiliter obseruaretur, nec alicui Fratrum post factam ibidem professionem, absque permissione simili liceret ex dicto claustro discedere, discedentem verò nullus auderet retinere. Quodq; possessiones, & bona, quæ dicta Ecclesia iustè, & canonicè obtinebat, aut ex tunc in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, aut alijs iustis modis, Deo propitio, posset adipisci, firma eis, eorumq; successoribus, & illibata permanerent. prohibuit quoque, ne in Annonicenci Ecclesia, & sancti Andeoli aliquis in Canonicum reciperetur, nisi qui regularem vitam assumere, ac seculo abrenunciare vellet, & ne laicos seu clericos seculariter viuentes ad conuersionem suscipere, & ad diuina officia, nisi forsan excommunicati essent, admittere illius Episcopi, vel Præpositi contradictio eos prohiberet; nulliq; etiã eorum fas esse voluit, sine Romani Pontificis, vel Legati eius audientia, eos vel eorum Ecclesiam interdicto, vel excommunicationi subijcere, aut iudicio prægrauare, ac omnia, quæ eis à præfato Vrbano prædecessore suo concessa, & priuilegio confirmata erant, etiam concessit, & confirmauit.

Necnon recolendæ memoriæ Paschalis Papa II. etiã prædecessor noster sepulturam eiusdem Ecclesiæ, ac aliorum locorum ad ipsam pertinentium, liberam esse, & eligentibus inibi sepeliri, nisi excommunicati forent, aut interdicti, nullus obsisteret. Quodq; nulli omnino Archiepiscopo, vel Episcopo, nec alicui hominum liceret, in suis Ecclesiis indebitas exactiones facere, possessiones, vel bona ipsorum auferre, vel ablata retinere, minuere, seu quibuslibet molestijs fatigare: sed omnia conseruari debere suis vsibus, profutura.

Ac postmodum piæ memor. Innocentius Papa III. etiam prædecessor noster, statuit, vt possessiones, & bona, quæ eadem Ecclesia possidebat, & extunc in futurum adipisceretur, firma eis, eorumq; successoribus, & illibata permanerent: eisdemq; Abbati, & Fratribus, ac successoribus indulsit vt agrorum, quos proprijs manibus, aut sumptibus colebant, seu de nutrimentis animalium eorundem nullus ab ipsis decimas exigere, vel extorquere præsumeret. Et vt cum generale interdictum terræ foret, liceret eis ianuis clausis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, diuina officia celebrare: Prohibens professorem dicti Ordinis ab eo discedere, nec non discedentem sine communi omnium literarum cautione retineri. Decreuit etiam, vt nulli liceret, in eorum Ecclesiis indebitas, & nouas exactiones imponere, possessiones, vel bona auferre, vel ablata retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, salua sedis Apostolicæ autoritate. Primò per quasdam, & postea per alias literas statuit, vt Abbas, & Fratres prædicti, ac Canonici eorum, qui in Ecclesiis eis subditis commorabantur, chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines forent promouendi, à Diœcesano susciperent Episcopo, si Catholicus foret, & gratiam, atque communionem Apostolicæ sedis haberet, & illa eis gratis, & absque prauitate vellet exhibere. Alioquin liceret eis, quemcunque vellent, Catholicum adire Antistitem, qui autoritate Apostolica eis, quod postularent, indulgeret.

Demum verò sanctæ memoriæ Innocentius Papa IV. similiter prædecessor noster Abbati, & Conuentui præfatis, vt nulli de beneficijs, vel Ecclesiis ad eorum collationem spectantibus, seu de pensionibus annuis super fructibus eorundem per literas Apostolicas, nisi certo modo prouideri possit, etiam indulsit.

Et successiuè bonæ mem. Clemens etiam IV. eisdem Abbati, & Conuentui autoritate prædicta indulsit, vt ipsi communiter, vel diuisim, seu aliquis ipsius monasterij Canonicus, vel Conuersus vbilibet sub obedientia Abbatis præfati commorans, per literas Apostolicas euocari ad iudicium non possit, nisi forsan in dictis literis de monasterio, & indulto huiusmodi facta foret mentio specialis.

[illegible] Fœlicis verò record. Alexander Papa IV. etiã prædecessor noster eisdem Abbati, & Conuentui, vt Abbas ipsius monasterij, ac Priores prioratuum illi subiectorum, & Canonici eorundem, qui essent pro tempore, sicut olim consueuerant, ita ex tunc in posterum audirent confessiones eorum, qui in monasterio, & prioratibus commorarentur, eorum seruitijs deputati, & etiam

paupe-

pauperum confluentium ad hospitale monasterij memorati, ac eis iniungerent pœnitentiam pro commissis.

Recolendæ autem memoriæ Alexander III. & Lucius etiam III. ac Cælestinus III. etiam Romani Pontifices prædecessores nostri præfatis Abbati, & Conuentui autoritate præfata indulserunt, vt si quando eorum parochiales Ecclesias, in quibus tres, vel quatuor Canonici moram faciebant, vacare contingeret, liceret eis vnum ex Fratribus eorum Canonicis eligere, & Episcopo præsentare, à quo curam recipiens animarũ, Episcopo de spiritualibus, ac eisdem Abbati, & Conuentui de temporalibus, & Ordinis obseruantia deberet respondere.

Piæ quoque memoriæ Cœlestinus III. etiam prædecessor noster statuit, vt nulli omnino liceret decimas ad eorum, vel parochialium Ecclesiarum suarum ius pertinentium emere, vel eas illicitè vsurpare. Indulsitq; eis, vt nemo in eorum, vel aliorum ad ius eorum pertinentium Ecclesiarum, parochijs, & sine ipsorum, & Episcopi diœcesani assensu Ecclesiam, vel Oratorium ædificare præsumeret.

Ac postea bon. mem. Alexander Papa III. similiter prædecessor noster Abbati, & Fratribus eisdem, vt noualiũ, & eorũ, quæ proprijs manibus ac sumptibus colebãt, & de nutrimentis suorum animaliũ nullus ab ipsis decimas, vel primitias exigere auderet. Quodq; dicto Abbati, & suis successoribus liceret eorum Canonicos, cum Episcopi opportunitatem non haberent, consurare, gratiosè per quasdam concessit, & per alias suas literas inhibuit, vt nullus Ecclesias, vel personas dicti monasterij sine Summi Pontificis, vel eius Legati audientia interdicere, vel excommunicare præsumeret.

Cæterùm statuit præterea Adrianus IV. etiam prædecessor noster, vt nullus suæ, aut prædecessorum suorum constitutionis autoritate eisdem Abbati, & Conuentui obsisteret, quia de omnibus terris decimas, quas canonicè, & legitimè habere aliquando consueuerant, vel aliqua Ecclesia eis subiecta, ad quoscunque terræ ipsæ deuenirent, ex tunc de cætero haberent. Quodq; nulli hominum liceret, decimas ad eorum ius, vel ad parochias Ecclesiarum earundem pertinentium eis inuitis, & nescientibus emere, vel eas quomodolibet vsurpare: interdixit etiam, vt nemo in territorio Ecclesiæ dicti monasterij, aut in territorijs Ecclesiarum ad eorum ius pertinentium absque Abbatis, & Conuentus prædictorum, & diœcesani Episcopi assensu Ecclesiam, vel quodlibet Oratorium ædificare præsumeret. Constituitq; nihilominus successiuè, vt ea, quæ ipse Adrianus sacristæ ipsius monasterij concesserat, & concederet processu temporis, nullus vnquam exinde alienaret.

Et deinde Paschalis II. etiam prædecessor noster eadem authoritate statuit, vt quæcunque bona, quæcunque possessiones ad monasterium prædictum legitimis fidelium donationibus, vel alijs iustis modis pertinere iudicentur, & quæcunque ex tunc in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iustè, & canonicè posset adipisci, firma Abbati, & successoribus præfatis permanerent. Cæteraq; omnia, quæ Abbati, & Conuentui dicti monasterij à præfato Vrbano concessa, & priuilegio confirmata erant, ipse etiam Paschalis concessit, & confirmauit.

Postea Clemens VII. in sua obedientia nuncupatus, Abbatem, & Conuentum dicti monasterij, ipsumq; monasterium, cum monasterijs, prioratibus, præpositatibus, decanatibus, & alijs locis, & membris eis, & eidem monasterio, & ordini S. Rufi subiectis, & submissis, ac in posterum subijciendis, & submittendis; cum omnibus Canonicis, Conuersis, donatis, oblatis, & alijs personis degentibus in eisdem tunc præsentibus, & futuris ab omni ordinaria iurisdictione, dominio, visitatione, & potestate qualibet omnium, & singulorum Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum quorumlibet iudicũ, Ordinariorum Ecclesiasticorum plenè, de specialis dono gratiæ, & ex certa scientia exemit, & totaliter liberauit. Illaq; in ius, & proprietatem beati Petri, & sedis eiusdem, & sub eadem speciali, & immediata protectione suscepit, atque sua: ac decreuit, Abbatem, & Conuentum, & eorum monasterium, ac omnia alia, & singula monasteria, prioratus, præpositatus, decanatus, loca, & alia membra, necnon personas huiusmodi immediatè dictæ Sedi in perpetuum subiacere. Quodq; locorum Ordinarij diœcesani, vel quæuis alia persona Ecclesiastica in eos, ac monasteria, prioratus, præpositatus, decanatus, ac alia loca, & membra, necnon personas huiusmodi, vtpote prorsus exempta, non possent autoritate ordinaria excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, seu alias quascunque pœnas, mulctas, vel sententiam promulgare, vel aliàs etiam ratione delicti, seu contractus, vel rei, de qua agitur, vbicunque committatur delictum, iniatur contractus, aut res ipsa consisteret, potestatem, seu iurisdictionem aliquam quomodolibet exercere certis super hoc executoribus deputatis. Et successiuè idem Clemens Conseruatorem monasterijs, locis, et membris prædictis in forma in talibus dari solitum concessit.

Bonæ insuper memoriæ Vrbanus Papa V. etiam prædecessor noster Abbati, et Conuentui præfatis, et successoribus tunc Abbatis ipsius monasterij, Abbates qui essent, pro tempore statim, postquam in concordia forent electi, eo ipso absque alia confirmatione veri Abbates ipsius monasterij existerent, et ibidem liberè administrare possent, et curam animarum haberent, ac in omnibus pro veris eiusdem monasterij Abbatibus perinde haberentur, ac si electionum suarum confirmationis literas Apostolicas haberent, primò: et vt præfati successores Abbates sic electi, post consensum ipsorum ab Episcopo Valentiæ, qui esset pro tempore, seu alio quocunque, quem mallent, Catholico Antistite gratiam, et communionem dictæ Sedis habente manus benedictionis recipere per quasdam, et per alias suas literas omnes, et singulos dicti Ordinis Canonicos sub eorum obedientia constitutos, à quibuscunque casibus eidem Sedi non reseruatis de absolutionis beneficio prouidere possint, concessit.

Et præfatus Clemens IV. Abbati, & Conuentui prædictis concessionem, quòd ipsi communiter, vel diuisim, seu Canonici, vel Conuersi dicti monasterij S. Rufi, vbilibet sub obedientia dicti Abbatis commorantes, per literas Apostolicas ad iudicium euocari non possent,

sue approbationis munimine roborauit. Et quod propter negligentiam, vel defectum quam, vel quem per eos in non vtendo dicto priuilegio committi contingeret, priuilegium huiusmodi non tolleretur, nec ei derogaretur.

Quodq; idem Abbas monasterij S. Rufi quoscunque curam animarum gerentes, certarum partium ad exequendum literas, & processus ipsius Abbatis, quos ipse Abbas contra eius subditos ratione non solutionis pensionum, & aliarum rerum eidem Abbati ratione prioratuum, & Ecclesiarum præfato monasterio subiectorum, quos subditi pro tempore obtinerent, debitarum decerneret, necnon eidem Abbati etiam vt ...... & vicarios, actores, & procuratores S.R.E. Cardinaliũ, qui beneficia à monasterio S. Rufi, & membris huiusmodi dependentia obtinebant, & ex tunc in futurum obtinerent, ad soluendum pensiones ratione huiusmodi beneficiorum debitas, & tenendum Canonicos in ipsis beneficijs, ac prouidendum eisdem in victu, & vestitu, & hospitalitatem in eis seruandam, ac alia onera incumbentia supportanda, prout obtinentes pro tempore dicta beneficia tenebantur, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam compellere posset, gratiosè concessit. & Canonicos dicti Ordinis in S. Iacobi Valentiæ, in S. Fœlicis, ac S. Victoris prope Valentiam, prioratibus eiusdem Ordinis à dicto monasterio S. Rufi dependentibus pro tempore residentes, qui consueuerant, & teneri dicebantur, in certis & diuersis festiuitatibus annuatim, in processionibus videlicet, & missarum officijs, quæ fiebant, & celebrabantur per tunc Canonicos, & alios seruitores Ecclesiæ Valentinensis, vnà cum Canonicis & seruitoribus præfatis interesse, à seruitio, & onere huiusmodi eadem autoritate certis modo, & forma exemit, & penitus liberauit.

Ac demum sanctæ memoriæ Innocentius Papa IV. similiter prædecessor noster Abbati, & Conuentui prædictis, autoritate applicata indulsit, vt nulli per literas sedis Apostolicæ, vel Legatorum eius in monasterio, vel prioratibus eorum posset de pensionibus, vel prioratibus, Ecclesiis, aut alijs beneficijs Ecclesiasticis, ad dictũ monasterium S. Rufi, vel prioratus prædictos, pertinentibus prouideri, nec ipsi, vel Priores prioratuum eorundem ad prouidendum alicui de præmissis compelli autoritate literarum huiusmodi valerent.

Postremò recol. mem. Innocentius Papa VI. similiter prædecessor noster, vt Abbas præfatus, & eius successores vniuersis Canonicis, & Conuersis dicti Ordinis eis subiectis, vbicunque forent, pro eorum peccatis (eorum confessionibus primitùs auditis) absolutionem impendere, ac à certis sententijs absoluere autoritate prælibata concessit. Dictus vero Clemens VII. in sua obedientia nuncupatus statuit, vt bona Prioris, Sacristæ, Pictantiarij, Camerarij, Correarij, Operarij, Eleemosynarij, & Infirmarij pro tempore decedentis, quæ præfatus Abbas percipere consueuerat, nullus ex tunc deinceps reciperet; sed de eis certo modo tunc expresso disponeretur, & successoribus reseruarentur.

Et deinde piæ mem. Pius Papa II. similiter prædecessor noster nonnulla per fœl. record. Vrbanum V. per quæ Abbas pro tempore eiusdem monasterij S. Rufi, vicarios, actores, & procuratores eiusdem S. R. E. Cardinalium beneficia dicti ordinis in commendam obtinentes compellere valeret, ad soluendum pensiones eidem Abbati debitas, & tenendum Canonicos in eisdem, & prouidendum eis de victu, & vestitu, hospitalitatemq; inibi seruandam, & alia onera supportandum, per quasdam primo, & deinde per alias suas literas certa alia priuilegia Apostolica per fœl. record. Innocentium IV. Romanum Pontificem prædecessorem suum, per quæ eisdem Abbati, & Conuentui præfata autoritate indulsit, vt nulli per literas sedis Apostolicæ, vel Legatorum eius in monasterio, vel prioratibus eorum posset de pensionibus, vel prioratibus, Ecclesiis, aut alijs beneficijs Ecclesiasticis, ad monasterium, vel prioratus huiusmodi pertinentibus prouideri, nec ad id compelli valerent, autoritate memorata approbauit, & innouauit.

Et demum nos Vrbani II. ac Lucij III. & Alexandri etiam III. necnon Paschalis II. Romanorũ Pontificum prædecessorum nostrorum literas super præmissis extendentes, & ampliantes statuimus, & ordinauimus, quod ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus omnes, & singuli, qui habitum dictæ religionis animo, & intentione profitendi, & perseuerandi in eâ assumerent, etiam in ægritudine, de qua decederent, benedictionem huiusmodi, ac plenariam omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti, & ore confessi forent, indulgentiam, & remissionem consequerentur. Quodq; in prioratibus, & membris prædictis, in quibus vnus, illi, & in alijs, in quibus duo ponebantur, vni eorum regimen, & animarum cura huiusmodi committi possent. Necnon vt canonicus hebdomadarius ad solemnem missam celebrandam in Ecclesia dicti monasterij S. Rufi pro tempore deputatus, paramenta, & vestimenta quæcunque Ecclesiastica, benedicere, ac Canonici monasterij S. Rufi, & membrorum prædictorum in infirmitate pro tempore constituti, vt in loco, in quo infirmi iacerent, ac itinerantes, & extra monasteria, & loca eorum propter pestem, & aliã causam degentes, altare portatile, cum debita reuerentia, & honore habere possent, super quo in locis ad hoc cõgruentibus & honestis, etiam antequam illucesceret dies, circa tamen diurnã lucem celebrare, seu celebrari facere valerent. Necnon sepulturam in Ecclesijs monasterij S. Rufi, & membrorum huiusmodi eligentes plenariam omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti, & ore confessi forent in mortis articulo dumtaxat remissionem consequerentur. Et vt Confessor idoneus, quem quilibet eorum duxerit eligendum, plenariam remissionem huiusmodi eis in sinceritate fidei, & vnitate S. R. Ecclesiæ, ac obedientia, & deuotione nostra, & successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonicè intrantium persistentibus autoritate præfata impendere posset. Quodq; prioratus, & membra huiusmodi, alijs quàm Canonicis præfatis ex tunc deinceps conferri nequirent, nec monasterijs prædictis, de alijs personis valeret prouideri. Decernentes irritum, & inane quidquid secus super ijs scienter, vel ignoranter contingeret attentari: etiam si cum personis, quibus prioratus, & alia membra conferrentur, & de

quorum

quorum personis dictis monasterijs provideretur, quod prioratus, & membra huiusmodi, si eis aliàs canonicè conferrentur, recipere, & illa, ac monasteria prædicta, in commendam retinere possent, prædicta fuisset hactenus autoritate dispensatum, vel dispensaretur in posterum: ac dispensationes huiusmodi, & indulta quaecunque nemini suffragari posse, vel debere, nisi huiusmodi statuto derogaretur, specificè, nominatim, & expresiè illius etiam inserto tenore. Quodq; si contingeret prioratus, & alia membra huiusmodi per Abbatem, seu Commendatarium dicti monasterij S. Rufi pro tempore existentem, aliàsque, vt præfertur, de illis, ac alijs monasterijs huiusmodi contra huiusmodi nostræ concessionis tenorem disponi, seu in præmissis negligentem fore, aut monasterium prædictum S. Rufi Abbate, seu Commendatario carere, voluimus, & etiam ordinauimus, ne monasteria, prioratus, & membra huiusmodi diutinæ vacationis detrimenta sustinerent, quòd Capitulum Generale dicti monasterij, & ordinis S. Rufi, seu illius Diffinitores, aut ab eis pro tempore deputati, prioratus, & alia membra huiusmodi, Canonicis prædictis aliàs iuxta huiusmodi nostra concessionis tenorem conferre, & de illis, ac alijs monasterijs prædictis disponere; ac huiusmodi negligentiam infra sex menses, post illam immediatè sequentes supplere liberè, & licitè possent, prout in singulis dictorum prædecessorum, & nostris literis super præmissis confectis plenius continetur.

Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte Ven. Fratris nostri Iulsaat Episcopi Ostiensis, qui monasterium S. Rufi prædictum ex concessione, & dispensatione Apostolica in commendam obtinet, & dilectorum filiorum ipsius Conuentus petitio continebat, ipsi, qui aliàs in pacifica possessione, vel quasi priuilegiorū huiusmodi fuerant, cupiant illos pro illorum subsistentia firmiori, nostra approbationis munimine roborari, pro parte eorundem Episcopi commendatarij, & Conuentus nobis fuit humiliter supplicatum, vt priuilegijs, exemptioni, libertati, susceptioni, facultati, indulti, & literis prædictis nostræ approbationis robur adijcere, aliàsq; in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui monasteriorum, & aliorum piorum locorum quorumlibet commodum, & vtilitatem, ac personarum in illis, sub suaui contemplationis iugo Altissimo famulantium pacem, & quietem sinceris desiderijs exoptamus, monasterij, prioratuum, & membrorum prædictorum commodo, & vtilitati, ac decori, & venustati, necnon Abbatis, & Conuentus, ac aliarum personarum eorundem quieti, & tranquillitati paterna charitate consulere cupientes, huiusmodi supplicationibus inclinati præmissa omnia, & singula rata, & grata habentes, ac priuilegia, exemptionem, libertatem, susceptionem, facultatem, literas, & indulta prædicta, ac omnia, & singula in eis contenta autoritate Apostolica præsentium tenore approbamus, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decernimus, & innouamus, ac pro potiori cautela, ea omnia, dicta autoritate de nouo facimus, & concedimus, supplentes omnes, & singulos defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem.

Ac statuentes vt quæcunque possessiones, & bona, quæ dictum monasterium, iustè, & canonicè possidet, ac in futurum concessione Pontificum, largitione Regū, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis titulis concedente Domino poterit adipisci, firma sibi perpetuò, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. In primis locum ipsum, in quo memorata Ecclesia sita est, cum libertate, & quiete aliarum suarum Ecclesiarum, cimiterijs, prædijs, terris, decimis, Ecclesiam S. Mariæ intra vrbem Lugdunensem, cum cimiterio, parochia, decimis vinearum & capellis suis, videlicet S. Marcelli supra murū ipsius vrbis, S. Andreæ de Corriaco, & S. Marcelli, & Ecclesiam de Condentia, cum sexta decima parte portus Rodani Lugdunensis. Ecclesiam de Buxa cum cimiterio, parochia, & capellis suis, decimis de Girieu, & de Montloel. Ecclesiam Ordonacij cum dependentijs, & pertinentijs suis. Ecclesiam de Corbelino cum Ecclesijs, parochijs, & dependentijs suis, videlicet Ecclesia de Collonica, Ecclesia de Chelino, Ecclesia de Romaniaco, Ecclesia s. Simphoriani, & capella de Fauergijs, & earum pertinentijs. Ecclesiam s. Martini Viennæ cum Ecclesijs sibi subiectis, videlicet Ecclesia s. Nicezij de Montechilina; Ecclesia de Sirizino, et Ecclesia de Vermello, cum appendentijs, et dependentijs suis. Ecclesiam Eremitarum de Comba cum appendentijs suis. Ecclesiam s. Mariæ in insula subtus Viennam, cum Ecclesia de Losa, et omnibus alijs pertinentijs suis. Ecclesiam de Villosco, cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Andreæ de Costa, cum Ecclesijs de Flacherijs, et alijs appēdentijs suis. Ecclesiam de Paladrù cum appendentijs suis. Ecclesiam s. Martini de Perando, cū capellis et appendentijs suis, videlicet s. Nicolai ipsius Castri, s. Mariæ de Velliaco, et s. Blasij de Bogino, et alijs pertinentijs earum. Ecclesiā s. Mariæ de Annoniaco, cum Ecclesijs s. Ioannis, s. Gregorij, s. Michaëlis, et s. Dionysij cum pertinentijs. Ecclesiā Apostolorum Philippi, et Iacobi de Trachino, cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Valerij cum dependentijs suis. Ecclesiam scilicet de Sarrassio. Ecclesiam de Trasio. Ecclesiam B. Mariæ de Vallibus cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Baternay. Ecclesiam s. Blasij Viennæ. Ecclesiam bonæ combæ, et Ecclesiam de Cruetee cum earum pertinentijs. Ecclesiam s. Iacobi in ciuitate Valentiæ. Ecclesiam conuentualem s. Fœlicis extra muros Valentiæ, cum dependentijs, et pertinentijs suis: Ecclesiam scilicet de Montellis. Ecclesiam de Alexiani. Ecclesiam Castri Duplicis. Ecclesiam s. Clementis, et Ecclesiam s. Nazarij cum earum pertinentijs. Ecclesiam s. Petri Diensis cum Ecclesia s. Petri de Valdroma, et alijs pertinentijs. Ecclesiā s. Petri de Chalancone cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Mariæ de Chaelis cum appendentijs suis. Ecclesiā de Tolliniano cum capellis, & pertinentijs suis. Ecclesiam de Argentio cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Volnenco cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Medulione cum tribus Ecclesijs, de Podio, de Verebo, et de Rocheta cum dependentijs suis. Ecclesiam de Sarrerijs cum capellis suis de Ysone, et de Gaudesars, et s. Sepulchri cum dependentijs suis. Ecclesiam s. Andeoli Viuariensis, vbi corpus eius iacet, cum Ecclesijs et pertinen-

tijs

tijs suis. Ecclesiam videlicet s. Michaelis, Ecclesiam s. Policarpi, Ecclesiam de Challoa. Ecclesias de Libino, & s. Ferreoli cum pertinentijs earum. Ecclesiam s. Mariæ de Flassiano, & Ecclesiam s. Nazarij cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Ioannis Vallislonga. Ecclesiam s. Mariæ de Albagnoueto cum pertinentijs suis. Ecclesias de Biturrita s. Mariæ, & s. Stephani, & Ecclesiam de Barberas cum pertinentijs earum. Ecclesiã B. Mariæ de Grezo Carpentoratensis, cum Ecclesia de Paternis, & alijs dependentijs, & pertinentijs suis: Ecclesiam s. Ioannis de Castro nouo cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Michaelis extra muros ciuitatis Aptensis cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Turre cũ Ecclesiis s. Eulaliæ, & s. Victoris. Ecclesiã s. Petri de Aasuisio cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Petri de Venijs cum Ecclesia s. Cæciliæ & appendentijs suis: Ecclesiam s. Mariæ de Agueris cum tota parochia sua, & rebus ad ipsam pertinentibus. Ecclesiam s. Verudimij dicti loci. Ecclesiam s. Genesii de Mandolio, cum Ecclesia de Inano, & earum pertinentijs. Ecclesiã s. Saturnini de Armazanicis, cum capella s. Crucis ipsius Castri, & tertiam partem decimarum Ecclesiæ, de Tellinno. Ecclesiam s. Martini de Chaniaco cum capellis suis videlicet s. Antonij de Reminiano, & s. Marcelli de Bozerone, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam s. Iacobi de Melgorio, cum Ecclesia s. Lapi, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam de Seta cum pertinentijs suis. Collegium s. Rufi Montispessulani cum dependentijs suis, Ecclesiam videlicet s. Martini de Cnuevaco, Ecclesiam s. Martini de Scofiaco, & s. Saluatoris de Serntaco, & Ecclesiam s. Victoris Bituricensis diœcesis cum earum pertinentijs. Ecclesiam s. Mariæ de Cassiano cum omnibus mẽbris, & dependentijs suis, videlicet Ecclesiam s. Ioannis de Fossis, Ecclesiam de Rocha Bruan, de Angelis & de prohanis cum omnibus alijs Ecclesiis, capellis & pertinentijs earum. Ecclesiam s. Montani Vtaartensis. Ecclesiam ss. Cilici, Iulitæ Agatensis diœcesis. Ecclesiam s. Petri de Castronouo cum honore, & pertinentijs suis. Ecclesias s. Mariæ, & s. Fœlicis cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Mariæ de Bisulduno cum Ecclesiis suis, videlicet s. Vincentij, s. Mariæ nouæ, & s. Martini de la Palude de Sarras, & Socoras, & de rubinis. s. Cornelij, & s. Syluestri, s. Quintini, & Ecclesias de Ribellis cum omnibus earũ pertinentijs. Ecclesiam s. Mariæ de Terrassia cũ Ecclesiis s. Petri, s. Michaelis, s. Fructuosi, s. Iuliani, & s. Eulaliæ cum earum pertinentijs. Ecclesiã s. Rufi extra muros ciuitatis Ilerda cum pertinentijs suis. Ecclesiã s. Michaelis de Scalada cum Ecclesia s. Fructuosi in eodem loco sita. Ecclesiam s. Martini de Ponte, cum Ecclesia s. Mariæ in eadem villa sita. Ecclesiam s. Fœlicis cum Ecclesia s. Mariæ. Ecclesiã s. Cypriani de Villamors, Ecclesias de Scalada, Ecclesiam de Villamorli. Ecclesiam de Robular. Ecclesiam s. Petri de Chauasaya cum Ecclesiis s. Mauritij, s. Hilarij de Molerone, & capella de Fossa. Ecclesiam de Lodordesin. Ecclesiam de Lilio. Ecclesiam de Brolio, Ecclesiam s. Sulpitij de Talue. Ecclesiam s. Benignæ cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam s. Mauritij de Casare cum pertinentijs suis, Ecclesiam de Mornaco cum Ecclesiis suis, de Matis, de Bassia, de Collionis, & de Collemedio cum omnibus earum pertinentijs. Ecclesiã s. Michaelis de Ianua extra muros ciuitatis Ianuensis cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Nicolai in Collemontis cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Laudisio cũ pertinentijs suis. Ecclesiam Abbatialem B. Mariæ Intermontium Geneuensis diœcesis cum suis membris, & dependentijs vniuersis. Ecclesiam s. Stephani in Campanea extra muros ciuitatis Papin, cum Ecclesiis suis, s. Mariæ in Campo, & s. Petri in Sylua cum omnibus earum pertinentijs. Ecclesiam s. Mariæ de Pilin, cum Ecclesiis suis, videlicet s. Simphoriani, s. Theclæ, s. Simeonis, s. Ioannis, s. Tiberij, & s. Martini, & alijs dependentijs & pertinentijs earum. Ecclesiam s. Michaelis de Sospitello cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Petri de Ochijs cum pertinentijs suis. Ecclesiã s. Mariæ de Belloioco cum capella, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam s. Mauritij de Tramoleya cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Moriando cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Mariæ de Collonia, cum capella s. Iacobi de Albarijs cum alijs pertinentijs suis. Ecclesiã s. Mariæ Bonæ vallis cum pertinentijs suis. Ecclesias s. Andreæ post Rocham seu de Crugerijs, & s. Martini de Anjaro cum pertinentijs earum. Ecclesiam s. Mariæ de Insula iuxta Castrum de Gurien cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Martini de Vxone cum parochia de Charnas, & alijs pertinentijs suis. Ecclesias de Cnilat, & Hilur cum pertinentijs earum. Ecclesiam beatæ Mariæ de Bello loco cum suis capellis, & pertinentijs. Ecclesiam s. Rufi de Romanis cum pertinentijs suis. Ecclesiam s. Victoris extra muros Valentiæ. Ecclesiã s. Mauritij de Vxone Claromontanæ diœcesis cum pertinentijs suis.

Non obstantibus præfati Innocentij IV. contra exemptos, quæ incipit volentes, *& alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac ipsorum priuilegiorũ non vsu, necnon omnibus illis, quæ in singulis literis prædictis volumus non obstare, contrarijs quibuscũque. Cæterùm quia difficile foret, has præsentes literas ad singula, ad quæ necesse foret deferre loca, volumus, ac auctoritate, & tenore præmissis decernimus, quòd earũ transumptis, sub alicuius Archiepiscopi, Episcopi, vel alterius Ecclesiæ Prælati, aut in Ecclesiastica dignitate cõstitutæ personæ, sub signo, & subscriptione duorum Notariorum publicorum subscriptorum, sigilli impressione munito, indubia, ac tanta fides detur, illisq; per omnia stetur, quanta ipsis originalibus Apostolicis literis daretur, & staretur, si in medium exhiberentur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginã nostræ approbationis, constitutionis, innouationis, concessionis, supplicationis, statuti, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1488. 3. Cal. Sept. Pontif. nostri, anno 4. Ios. Lalius.*

LAVS DEO.

Errata quædam in hoc Opere corrigenda.

Pag.	Col.	Lin.	Errata		Correctiones
Præfatione Gener. pag. viii		lin. 48.	suspicio		suscipio
4	2	28	latet		later
7	2	40	propriùs		propius
11	2	2	qua		aqua
17	2	55	saltim		saltem
18	2	30	tragineriandi		terginersandi
22	1	37	Louanienſis		Louanienses
22	2	40	senea		Senen
27	2	30	enim		*deleatur*
30	2	34	Scorari		si cuncti
31	2	31	baptizatum		baptizatum
31	2	47	leborare		laborare
31	2	2	Priumm		Primum
37	2	49	indigetijs		indigentijs
38	2	27	collats		collata
40	2	28	quidam		quidem
41	2	22	consulit		consulit
41	2	58	si ita canetur		ita cauetur
41	2	51	magis		magnis
41	2	52	nullum		visum
48	2	22	from		secum
48	2	44	offic ua		officia
51	2	51	una hoc		ne hoc
52	2	32	supra recto		supradicto
52	2	23	egulam		regulam
51	2	48	Fulgentius		Cornelius
53	2	5	habebas		habebant
53	2	21	Quinus		Quintus
58	2	2	orrcantur		orrentur
58	2	57	Non ego.		Non ergo.
56	2	22	erant		eant
58	2	21	da B.		da B.
56	2	fin.	testimonij		testimonijs
58	2	51	personis		parsonis
58	2	6	Bitreum		Birreum
60	2	8	sin autem		si autem
60	2	8	illa		isti
60	2	50	lineam		laneam
61	2	58	resolute		resoluto
80	2	42	assentialem		essentialem
82	2	8	sanctissimæ		sacræ
66	2	39	paulò ante		paulò post
71	2	57	titula		Regula
74	2	52	oratio		orata
75	2	2	illum		illud
77	2	53	suo		suo
78	2	37	adulterum		adulterinum
82	2	41	fuissa		fuisset
84	2	19	partibus		partubus
85	2	55	ferulenta		feculenta
85	2	28	fuissa		non fuissa
85	2	60	prolixitate		prolixitati
88	2	29	pleraque		plerique
88	2	43	cuius		cuiusmodi
86	2	48	cycles		siclos
90	2	42 43	ad nos ad ad videndum		ad nos videndum
92	2	46	secum,		se cum
99	2	33	cap. 5. §. pag.		cap. 11. §. 6. pag.
105	1	32	verbarum		verbis
104	1	21	in sois libris		*deleatur*
101	2	22	expugnationem		expurgationem
103	2	55	, sed subscriptio		. Sed subscriptio, *alio caractere*
103	2	23	equidem yt		. Equidem vt
106	2	38	qui republicæ		& reipublicæ
109	2	33	ex ordine sancti		ex ordine Eremitarum sancti
112	2	8	hæc falsa sunt		*denegatur*
Ibidem			legite.		Lege
110	2	58	loquatur Quem		loquatur, quem
112	2	20	primo		primum
117	2	48	Secundus locus		Quintus locus
118	2	7	persona seculari		persona regulari
118	2	25	illam de suo		illam de sua.
120	2	26	in Brabio		in Brolio
125	2	20	fatis		fatis
127	2	48	audiendi		audiendi
132	2	52	protectus		protectori
132	2	48	. Et illius		, Et illius
138	2	15	libros, non omnes		libros non omnes.
147	2	21	has etiam		tres etiam
149	2	56	idest 1235.		idest 1252.
158	2	56	sine alicuius		sine alicuius
158	2	42	vsque ad 83.		vsque ad 36.
158	2	59	sed an illi.		sed hoc non est quod modò controuertitur, sed an illi.
181	2	28	Tunetani		Tunetani
187	2	21	ona rerum		nos rerum
172	2	52	Actius		Actius
170	2	55	sub anno Christi	*addé*	57.
171	2	45	Doctor		Dexter
182	2	4	Burdigalia	*addé*	baptizatus
190	2	58	tomo 22.		tomo 11.
192	2	51	Ricerescola		in 10 cerefiola
188	2	58	Flauio		fluuio
182	2	5	Toloneì		telonei
191	2	4	Caterona		Ceterona
194	1	12	sacrarum		sacrorum
194	2	1	dentibus		degentibus
195	2	1	pollet		pollent
195	2	54	molli		multi.
197	2	2	odendum		ostendas
197	2	24	Eremiticis		eremitis
198	2	44	Celinzona		B. Simeona
200	2	47	vadam		vadam
200	2	52	Populo		Populo
204	2	30	Brocandi		Brocardi
208	2	59	poterunt		poterit

Pag.	Col.	Lin.	Errata		Correctiones
209	1	46	exemplum	*addé*	Sane septum habitatio prædictorum constituatur in loco decenti iuxta Ecclesiã monasterij antedicti, prout superius est expressũ, & ab
212	2	28	visum		visam
214	1	20	ad qua		ad quam
216	2	9	Robertetus		Rodericus
256	2	40	alio circa		alio fundatam circa
241	2	46	aragionsari		peregrinari
244	2	36	erat		erunt
254	1	51	insurmare		infirmare
255	2	2	à parti		à parte
267	2	25	gladij		gladiis
268	1	15	quinquaginta		quingentis quinquaginta
272	2	12	soma secundo		tomo vndecimo
278	2	7	introducents		introducentes
275	2	52	Vener.		Veræ
282	2	54	ex serm. 1.	*addé*	D. Augustini
281	2	7	& altas		& alijs
284	2	54	minores		minoris
284	2	48	Serusina		Perusina
285	2	43	2212.		2212.
295	2	60	Carcaria		Carraria
296	1	4	Carcaria		Carrariæ
298	2	22	nuncupate		nuncupatæ
298	2	27	illam et		*deleantur*
298	1	55	Comaciensi		Comacliensi
300	2	2	portam Maiorem		Portum maiorem
302	2	47	Clericis		clerici
302	2	54	Mariæ		*deleatur*
302	2	8	Canonicus Bononiensis.		Canonicis Bononiensibus
303	2	43	sept agentesimo octauo		septuagesima octauo
303	2	13	qu oqu		quoque
304	2	54	probatum		probatis
306	1	46	sed tantum		sed tam
307	2	42	de per sa		da per sa
312	2	9	Congreg.		*deleatur*
312	1	2	in temporibus		ijs temporibus
314	2	44	vide		vnde
314	2	31	libro decimo		libro primo
315	2	48	decipitatis		decipitatis
315	2	16	libro trigesimo		*deleatur* trigesimo
318	2	1	& nonum		*deleatur*
320	2	42	Benignin		Benigol
322	1	18	Ioanne XXII.		Ioanne XXIII.
322	2	32	Marchionum	*addé*	filia
326	2		Lauicani		Lanciani
327	2	41	Augustina		Augustino
339	2	23	propriè		propria
341	2	58	*deleatur tota linea cum quatuor sequentibus*		
341	2	22	io eodem		in eadem
352	2	27	regulares		seculares
357	2	16	antiquitibus		antiquitatibus
367	2	22	aidem		eadem
369	2	6	definit		desunt
372	2	7	Consuetudinem		consuetudinis
373	1	57	nadum		nodum
386	2	44	Medinensis		Mechliniensi
387	2	6	Albergensis		Albergensi
387	2	16	Bruellis		Bruxellis
388	1	14	quem		quod
388	2	18	Bremund-		Coloniens.
390	2	41	assumpti	*addé*	in epistola
392	2	27	Ludinge hetcanum		Ludingekerckoum
393	2	56	constitutiones		institutione
393	2	38	Maotensam		Montensem
394	2	39	Grandensis		Gandensis
394	2	46	Medinensi		Mechliniensi
395	2	36	Nogitatie		Moguntiæ
397	2	36	in Bodiken oppido		in Bodiken
398	2	46	oppido		*deleatur*
399	2	28	in Daelem oppido		in Dalheim
405	2	42	Fontifici		Pontifica
412	2	14	nauiter		gnauiter
415	2	22	perstatuendam suadet		statuendum persuades
418	2	47	prelibatis		prelatis
427	2	15	visum		visa
428	2	10	ann ipsum		annum ipsum
431	2	39	eas		eis
436	2	16	Prælati : liberè		Prælati liberè.
449	1	9	sed		seu
412	2	20	liberorum		liberum
451	2	18	fonte		fronta
467	2	15	grisoem		griseum
468	2	49	anno	*addé*	secundo
473	2	36	illins		illis
476	2	28	scapulari		scapulare
476	2	20	dicens		dicat
476	2	21	salutis		salutaris
480	2	46	solitam		solitum
509	1	2	quia		qua
510	2	27	peculliaris		peculiare
512	2	48	Heglo		Heijlo
518	1	2	Goradone		Gaesdonk
541	1	57	Raligione		regione
542	2	24	Erant		errant
524	2	58	virum		virus
551	2	2	ab aliquo		ab antiquo
552	1	48	Augusta		Augusto
557	2	11	qua		quas
560	2	25	linteus		linteum
565		40	citer		citeriet
568			fundato		fundatum
568	2	57	alij		alijs
569	2	47	conuentum		conuentus
581	2	42	ômittis		præmissis
583	2		grandeq;		grandeq;

Pag.	Col.	Lin.	Errata	Correctiones
594	a	37	pyratis	pyratas
595	b	33	Abbati	Abbate
605	b	50	dicens	adiecit
610	a	43	nuncupatus	nuncupato
626	b	3	Patauia	Patauij
643	a	6	quingentesimus	quinquagesimus
652	b	37	Sextus Pius IV.	Sextum Pij IV.
656	a	3	crypta	crypta
684	a	30	vestra	nostra
689	b	46	erecti	electi
690	b	56	quam	quod
698	a	40	[illegible]	exinde
706	b	32	Innocentinus	Innocentius
708	b	51	vigor	vigore
709	b	45	eodem	eidem
720	b	22	filij	filijs
730	b	50	nomen	nomine
743	b	27	duas	quatuor
748	b	15	Conniunctus	coniunctus
758	b	54	irelatus	relatus
770	a	46	destruisset	distinxisset
772	b	27	indi casse	indicasse

Series Chartarum.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sff Ttt Vuu Xxx.

a b c.

Omnes sunt Terniones præter ✠, & T, Quaterniones, & c, simplex.

ROMÆ,
Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ.
M. DC. XXIIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

CATALOGVS

Omnium Ecclesiarum Canonici Ordinis Patriarchalium, Metropolitanarum, & Episcopalium, quarum in hoc Opere mentio habetur.

Prior numerus Librum indicat, secundus cuiuslibet Libri Capitulum, tertius verò singulorum Librorum Paragraphos designat.

a Meten-

Metensis in Lotharingia. 2.39. 6.
Monasteriensis Prouinciæ Coloniensis. 2.39. 6.
Montensis in Hannonia. 2.38. 9.
Morinensis in Picardia. 2.38. 9.

N

Narbonensis Metropolitana. 2.33. 15.
Narniensis in Vmbria. 2. 17. 1.
Nazaretana Metropolitana. 2.41. 4.
Nemanensis Prouinciæ Narbonensis. 2.33. 15.
Nemetensis in Germania. 2.39. 7.
Niciensis Prouinciæ Ebredunensis. 2.33. 15.
Nouariensis Prouinciæ Mediolanensis. 2.10. 6, & 2.11. 2, & 2.26. 9.

O

Orientales Ecclesiæ vsque ad annum. 340. omnes Regulares. 2.11. 1.

P

Padebornensis Prouinciæ Maguntinæ. 2.39. 9.
Palentina Prouinciæ Toletanæ. 2.31. 6.
Pampilonensis Prouinciæ Cæsaraugustanæ. 2. 31. 6.
Papiensis exempta. 2. 26. 4.
Patauiensis in Prouincia Salisburgensi. 2.39. 9.
Perusina in Tuscia. 2.18. 1.
Pictauiensis Prouinciæ Burdegalensis. 2.33. 17, & 2.10. 6, & 2. 11. 2.
Portugallensis. 2.32. 1.

R

Romana siue Lateranensis Patriarchalis, & mater omnium Ecclesiarum, 2.10.6, & 2.11.2, & 2.14. per totum, & 3.4. per totum, & 20. per totum.
Ratisbonensis Prouinciæ Salisburgensis. 2.39.10.
Rhemensis Metropolitana. 2.33.18.
Rinochururæ in Aegypto. 2.11. 1.
Rosensis in Anglis. 2. 37. 4.
Rothomagensis Metropolitana. 2. 33. 18.

S

Salariensis in Gallijs. 2.33.18.
Sagiensis Prouinciæ Rothomagensis. 2. 33. 18.
Salisburgensis Metropolitana. 2.39. 11.
Schireburnensis in Anglia. 2. 37. 4.
Senensis Metropolitana, 2. 20. 4.
Senonensis Metropolitana. 2.33. 18.
Seuerensis Prouinciæ Ebredunensis. 2.33. 19.
Spirensis Prouinciæ Maguntinæ. 2.39.11.
Spoletana in Vmbria. 2.17. 1.

T

Tarraconensis Metropolitana. 2.31. 7.
Tarantasiensis Metropolitana. 2.33. 20.
Taruanensis Prouinciæ Auxitanæ. 2.33. 20.
Traiectensis S. Seruatij in Belgio. 2.38. 11.
Taurinensis Metropolitana. 2.28. 1.
Trecensis Prouinciæ Senonensis. 2.33. 20.
Treuerensis Metropolitana. 2.39.12.
Tiphernatensis in Tuscia. 2. 20. 3.
Toletana Metropolitana. 2.31. 8.
Tolosana Metropolitana. 2. 33. 20.
Tornacensis in Belgio. 2. 38. 11.
Tungrensis Prouinciæ Coloniensis. 2. 38. 11.
Turonensis Metropolitana. 2. 10.6, & 2.33. 20.
Tusculana in Latio. 2.17. 1.

V

Valentina Metropolitana in Hispania. 2.31. 10.
Veletrensis in Latio. 2.17. 1.
Vercellensis Prouinciæ Mediolanensis. 2.10.2, & 2. 11. 2, & 2. 28. 5.
Vlysiponensis Metropolitana. 2. 32. 1.
Vltraiectensis Metropolitana. 2.38. 12.
Vranensis Prouinciæ Aueníonensis. 2.33. 21.
Vcicensis Prouinciæ Narbonensis. 2.33. 21.
Vuigorniensis in Anglia. 2. 37. 3.
Vuincestrensis in Anglia. 2.37. 3.
Vuintoniensis in Anglia. 2.37. 3.
Vuormatiensis Prouinciæ Maguntinæ. 2. 39. 14.

Z

Zanzaronensis Metropolitana. 2.33. 21.

Catalo.

Catalogus Monasteriorum.

Catalogus omnium Collegiatarum, siue Monasteriorum Canonici Ordinis, quorum in toto hoc opere mentio habetur.

Catalogus Monasteriorum.

S.Gal-

S.Maria

S. Maria de Collis Bituricen. ibid. 7.
S. Maria de Gollia apud Salinas Biſuntinen. 2.33.9.
S. Maria Bleſenſe. ibid. 11.
S. Maria de Mac Cabilonen. ibid. 12.
S. Maria de Virtute Catalaunen. ibid.
S. Maria de Burgo medio Carnuten. ibid.
S. Maria de Claro fonte Carnuten. ibid.
S. Maria de Vadacio Cenomanen. ibid.
S. Maria de Doulas Coriſopiten. ibid.
S. Maria de Voto Conſtantien. ibid.
S. Maria de Snardo Dien. ibid.
S. Maria de Ognitio Eduen. ibid. 13.
S. Maria de Brianzon Ebredunen. ibid.
S. Maria de Regali Eluenſe. ibid.
S. Maria de Abundantia Gebennen. ibid.
S. Maria inter montes Gebennen. ibid.
S. Maria de Villa Betrandi Gerunden. ibid.
S. Maria de Caſtiglione Lingonien. ibid. 14.
S. Maria de Angelis Lucionen. ibid.
S. Maria de Villaco Melden. ibid.
S. Maria de quadraginta Narbonen. ibid. 15.
S Maria de Burgo Nanneten. ibid.
S. Maria Naumenſis in Diœc. Nouiomenſi ibid.
S. Maria de Herinale Pariſien. ibid. 17.
S. Maria de Cancellata Petragoricen. ibid.
S. Maria de Regali Pictauien. ibid.
S. Maria de Cella Pictauien. ibid.
S. Maria Magdalena Rotomagen. ibid. 18.
S. Maria de Victoria Syluanecten. ibid.
S. Maria de Aquauina Turonen. ibid. 20.
S. Maria de Gaſtineta Turonen. ibid.
S. Maria de Caſtris Xantonen. ibid. 21.
S. Maria de Antro Cluanen. 2.34.4.
S. Maria de Caurlis Minden. ibid.
S. Maria de Conea Tuamen. ibid.
S. Maria de Maretonia Londinen. 2.37.8.
S. Maria Legeceſtren. ibid. 9.
S. Maria de Crokeſtuna. ibid.
S Maria de Bridlingtona ibid. 11.
S. Maria Lautaini in Buckingam. 2.27. in Catalogo.
S. Maria Suffeldy Buckingam. 2.37. Catal.
S. Maria Myendeni Buckingam ibid.
S. Maria Noteleia in Buckingam ibid.
S. Maria Betghami in Cantia. ibid.
S. Maria Belſintoni in Cantia. ibid.
S. Maria Combernellia in Cantia. ibid.
S. Maria Magdalena Tumbrigda in Cantia. ibid.
S. Maria in Comberlandia Carleolen. ibid.
S. Maria Ceſtrenſe. ibid.
S. Maria Darleigbia Derbien. ibid.
S. Maria Repigdonen. in Derbia. ibid.
S Maria Cluuia in Deuonia. ibid.
S. Maria Tauiſtockia in Deuonia. ibid.
S Maria Dummouua in Eſſexia. ibid.
S. Maria Earleſcolni in Eſſexia. ibid.
S. Maria Strarforia in Eſſexia. ibid.
S. Maria Lanthonia Gloceſtren. ibid.
S. Maria Southuuika in Hamton. ibid.
S. Maria Mirdialla Herforden. ibid.
S. Maria Huntdingtonienſe. ibid.
S. Maria Aluingbami Lincolnien. ibid.
S. Maria Cataleya in Lincoln. ibid.
S. Maria Hauerholma. ibid.
S. Maria Nuucottoni in Lincoln. ibid.
S. Maria Sixlea Lincoln. ibid.
S. Maria Stixnnolda Lincoln. ibid.
S. Maria Suinisbede Lincoln. ibid.
S. Maria Toringtoni Lincoln. ibid.
S. Maria Tupholmia Lincoln. ibid.
S. Maria Roneeuall. Londin. ibid.
S. Maria Biſshopſgatenſe Londin. ibid.
S. Maria Budhamia Norfolcen. ibid.
S. Maria Hamptonien Lincoln. ibid.
S. Maria Magdalena Penneneia Norfolc. ibid.
S. Maria Vuorebeſopa Nottingam. ibid.
S. Maria Vneſtacrea Norfolc. ibid.
S. Maria Brocebeleia Oxonien. ibid.
S. Maria Oxonij ibid.
S. Maria Oſneyenſis Oxinien. ibid.
S. Maria Saucombe Oxonien.
S. Maria Vaxotoni Oxonien. ibid.
S. Maria Haugmondia in Salopien. ibid.
S. Maria Keinsbamia Somerſaten. ibid.
S. Maria Busleia in Suffolcia. ibid.
S. Maria Martoni Surreienſe ibid.
S. Maria Southuuarkia Surreien. ibid.
S. Maria Magdalena Michelhamia in Suxeia. ibid.
S. Maria Magdalena Tortingi in Suxeia. ibid.
S. Maria Bromboria in Vuilton. ibid.
S. Maria Magdal. Brioptuna. ibid.
S. Maria in Birckel prope Amersfordiam. 2.38.2.
S. Maria Aningenſe in Friſia. ibid.
S. Maria Bolonienſe ibid. 3.
S. Maria Burgenſe. ibid.
S. Maria Bethlehem prope Zuuollam Dauentrien. ibid.
S. Maria Bethlehem Louanij. ibid. 8.
S. Maria Condati Cameracen. 2.38.4.
S. Maria in Mello. 2.38.6.
S. Maria in Gaeidunck. Colonien. 2.38.6.
S. Maria Henniacen. ibid.
S Maria Nouiomagen. 2.38.10.
S. Maria in Nemore Riuonille. ibid.
S. Maria Romeſuael Midelburgi. ibid.
S. Mariæ Roſæ vallis in Hoſca oppido Friſiæ. ibid.
S. Maria ad Septem fontes Bruxell. 2.38.11.
S. Maria apud Vuatanas Flandria. 2.38.12.
S. Maria in Vaſago. ibid.
S. Maria Vallis viridis apud Bruxell. ibid.
S. Maria Vallis Angelorum in Leidorp. oppidi Hollandiæ Vltraiect.. ibid.
S. Maria Vnindeſimenſe. ibid.
S. Maria Zunebecanum in Flandria. ibidem.
S. Maria in Zuuollis Tranſiſul. ibid.
S. Maria in Badersholm diœc. Bremen 2.39.2.
S. Maria Bircling. Herbipol. ibid.
S. Maria Magdal. Colonien. monial. 2.39.3.
S. Maria in Inſula Confluentia. ibid.
S. Maria Eremitarum Conſtantien. ibid.
S. Maria in Cluſa Treueren. 2.39.4.
S. Maria in Hertzenhagen Francofordienſe. 2.39.5.
Maria Lapidis Aschſtadien. 2.39.6.
S. Maria montisfagorum Conſtantien. ibid.
S. Maria in Noertboern. diœc. monſterien. 2.39.7.
S. Maria Olembergen. ibid.
S. Maria apud Rinchenberg diœc. Hildeſimenſis. 2.39.10.
S. Maria apud Segbenberg. in Holſatia diœc. Lubecenſis. 2.39.11.
S. Maria Suuanenheim Mogunt. 2.39.11.
S. Maria Vnittemberga Hildeſim. 2.39.13.
S. Maria de Sagano Vratislau. 2.40.1.
S Maria Ternenen. in Matouia. 2.40.2.
S. Maria prope fluuium Iaſonis diœc. Caminen. ibid.
S. Maria de Carpenzago Mediol. 2.46.2.
S. Maria Caſtri Gemiti 2.46.2.
S. Maria in Ratecoſa Bononien. 2.48.1.
S. Maria de Credaro Mantua. 2.50.4.
S. Maria Caſtri Iciner ſui Veronen. 2.50.4.
S. Maria maioris Taruiſij 2.52.3.
S. Maria Inſularum Vicentia. 2.52.3.
S. Maria de Coronato Ianuen. 2.52.4.
S. Maria de Coruaria Bononien. 2.52.4.
S. Maria Magdal. Mirandula. 2.52.4.

Catalogus Monasteriorum.

INDEX
RERVM MAGIS NOTABILIVM,
quæ in toto Opere continentur.

A

Ansel-

Index rerum notabilium.

B

linea

D

E

Index rerum notabilium.

b 3

S.Gau-

H

I

Ioan-

Index rerum notabilium.

L

Latera-

Index rerum notabilium.

Pha-

Index rerum notabilium.

c Item

Sisiæ

F I N I S.